nordiska köplagar

NORDISK MINISTERRÅD
BIBLIOTEKET

NU 1984:5

Förslag av den nordiska arbetsgruppen för köplagstiftning

Nordiska köplagar

Förslag av den nordiska arbetsgruppen för köplagstiftning – NU 1984:5

Pohjoismaiset kauppalait
Pohjoismaisen kauppalakityöryhmän ehdotus

Nordiska köplagar
© Nordiska rådet/Nordiska ministerrådet
ISBN 91-38-08701-4
Pärmbild: Ad Sum, Stockholm
minab/gotab Stockholm 1985

Till justitieministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige

Det nordiska lagstiftningssamarbetet på köprättens område inleddes på 1890-talet. Samarbetet utmynnade i väsentligen överensstämmande köplagar som infördes i Danmark 1906, i Norge 1907 och i Sverige 1905. Den isländska köplagen från år 1922 står till sitt innehåll nära dessa köplagar. I Finland regleras köp av lös egendom fortfarande i handelsbalken i 1734 års lag. Den finska köprätten har dock i rättstillämpningen utformats i nära överensstämmelse med köprätten i de övriga nordiska länderna.

Arbetet på en finländsk köplag inleddes år 1961. Arbetet följdes av sakkunniga från Danmark, Norge och Sverige. Senare fick de sakkunniga i uppdrag att utarbeta förslag till en begränsad översyn av köplagarna. Utredningsarbetet ledde först till ett preliminärt förslag till en finsk köplag (kommittébetänkande 1973:12). År 1976 förelåg ett norskt förslag (NOU 1976:34) och ett svenskt förslag (SOU 1976:66). Ett reviderat finskt förslag (Lagstiftningsavdelningens vid justitieministeriet publikation 13/1977) publicerades följande år. Ett förslag till reviderad dansk lagtext ingår som en bilaga till det danska förslaget till lagstiftning om konsumentköp (Betænkning 845/1978).

Sedan förslagen remissbehandlats beslöt de nordiska justitieministerierna att låta arbetet på en revison av köprätten vila i avvaktan på att FN:s kommission för internationell handelsrätt (UNCITRAL) slutfört arbetet på en konvention om avtal rörande internationella köp. Man var dock enig om att arbetet på en köplag för Finland kunde fortsätta. Ett förslag till en köplagsproposition utarbetades år 1979 och högsta domstolens utlåtande över förslaget inhämtades.

Efter att konventionen om avtal rörande internationella köp (FN-konventionen) antagits den 11 april 1980 beslöt man att återuppta arbetet på en revision av köplagstiftningen. Justitieministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige tillsatte vid sitt möte i Helsingfors den 10 juni 1980 en arbetsgrupp med uppdrag att undersöka möjligheterna att åstadkomma samordnade köplagar för de fyra länderna. Vidare skulle arbetsgruppen analysera FN-konventionen. I arbetsgruppen har ingått från Danmark professor Anders Vinding Kruse, kontorchef Christian Trønning och fuldmægtig Jesper Vorstrup Rasmussen, från Finland lagstiftningsdirektören Leif Sevón, professor Thomas Wilhelmson och lagstiftningssekreteraren Pauliine Koskelo, från Norge ekspedisjonsjef Stein Rognlien, professor Erling Selvig, konsulent Karsten Stenersen och konsulent Rolf Christensen samt från Sverige justitierådet Staffan Magnusson, professor Lars Hjerner och kanslirådet Olov Hertzman. Från sommaren 1982

har observatörer från Island följt arbetsgruppens arbete.

Sedan arbetsgruppen fört preliminära diskussioner om möjligheten att åstadkomma samordnade köplagar utvidgade justitieministrarna den 25 november 1980 arbetsgruppens uppdrag till att utarbeta lagförslag i ämnet.

Arbetsgruppen har biträtts i Danmark av en kommitté (købelovsudvalget) samt i Finland, Norge och Sverige av s.k. referensgrupper bestående av företrädare för de kretsar som i första hand berörs av köplagstiftingen. Arbetsgruppens arbete har fortgående diskuterats med dessa grupper. De berörda näringslivsorganisationerna har också inbördes diskuterat arbetsgruppens förslag och i olika skeden framfört ändringsförslag. Bl.a. har de nordiska industriförbunden gemensamt skriftligen presenterat preliminära synpunkter på förslagen. Købelovsudvalgets uttalande om det danska förslaget till köplag har bifogats detta betänkande (bilaga 3).

Beträffande den del av arbetsgruppens uppdrag som gällde analysen av FN-konventionen, har arbetsgruppen rekommenderat att Danmark, Finland, Norge och Sverige skulle underteckna konventionen med reservation för del II om ingående av avtal. Dessa stater undertecknade konventionen den 26 maj 1981 med angivande av att en sådan reservation kommer att göras.

Arbetsgruppen har i sitt arbete berört frågan hur konventionens bestämmelser bör genomföras i de olika nordiska länderna. Man utgick först från tanken att köplagarna skulle innehålla den lagstiftning som var nödvändig för att konventionen skulle kunna ratificeras. Köplagarna skulle enligt denna tankegång även gälla sådana köp som är underkastade konventionen. Under arbetets gång har man emellertid funnit att en ratificering av konventionen som knyts till köplagarnas ikraftträdande skulle dröja utöver vad som är önskvärt.

För dansk, finsk och svensk del har man även funnit att köplagarna bör avvika från konventionen på så många punkter, att man inte kan ha en gemensam text. För dansk, finsk och svensk del föreslås därför att konventionen genomförs genom en separat lagstiftning.

För norsk del har man varit enig i att en separat lagstiftning i detta skede blir nödvändig för att konventionen skall kunna ratificeras så tidigt som är önskvärt. Man är därför också för norsk del inställd på att konventionen i den första omgången ratificeras med en lag som gör den tillämplig som sådan. I det följande skedet vill man emellertid samla stadgandena om såväl internationella som nationella köp i köplagen, och det norska förslaget har utformats med detta för ögonen.

Eftersom arbetsgruppen inte fått i uppdrag att utarbeta förslag till lagstiftning som behövs för att genomföra FN-konventionen, anser sig arbetsgruppen ha slutfört sitt uppdrag såvitt gäller konventionen.

Arbetsgruppen har i sitt arbete i stor utsträckning byggt sina förslag till köplagar på de förslag som tillkom på 1970-talet och på FN-konventionen. Förslagen och konventionen har också haft betydelse för utformningen av motiven till arbetsgruppens förslag

Arbetsgruppen har ägnat åtskillig tid åt frågan hur en ny köplag bör byggas upp. Också i det skede då man i alla fyra länderna arbetade utgående från tanken att köplagen skulle gälla såväl köp som regleras i FN-konventionen (konventionsköp) som andra köp, var man enig om att FN-konventionens uppbyggnad inte till alla delar kunde användas som förebild för köplagen.

I valet av uppbyggnad har arbetsgruppen fäst särskild vikt vid två omständigheter. För det första menar arbetsgruppen att det med tanke såväl på köplagens betydelse för den nordiska rättsenheten och för lagstiftningssamarbetet som på lagtexternas tolkning är av central betydelse att samtliga fyra förslag till sin uppbyggnad överensstämmer med varandra. Man avvisar därför tanken att förslagen skulle följa olika systematik. För det andra har arbetsgruppen utgått från att köplagens systematik bör vara sådan att de som i sin dagliga verksamhet kan komma i beröring med lagen har lätt att hitta i den. På dessa grunder har arbetsgruppen kunnat enas om den föreslagna uppbyggnaden. Bestämmelserna i förslagen är således väsentligen parallella och förslagen har en gemensam paragrafnumrering.

Den omständigheten, att de danska och norska förslagen även innehåller stadganden om konsumentköp medan reglerna om dessa köp i Finland och Sverige ingår i separata lagar, har på några punkter lett till att paragrafnumreringen i förslagen inte är helt parallell.

Smärre förskjutningar av olika stycken i vissa paragrafer har förorsakats av att det norska förslaget även omfattar köp som faller under FN-konventionen. De tilläggsbestämmelser, som behövs för att det norska förslaget skall motsvara FN-konventionen, har samlats i ett särskilt kapitel i slutet av lagen.

Också i fråga om innehåll överensstämmer förslagen huvudsakligen med varandra. Vissa mindre olikheter föreligger dock såsom att bestämmelserna om avtalsbrott och påföljderna av avtalsbrott i det norska förslaget också gäller biförpliktelser, och att det danska förslaget inte innehåller en likadan reglering av tillverkningsköp som de övriga förslagen.

Det norska förslaget innehåller på vissa punkter en något mera utförlig reglering än de övriga förslagen. Det är i allt väsentligt fråga om supplerande tilläggsregler på sådana punkter som lämnas oreglerade i de övriga förslagen. Vissa av tilläggsreglerna motsvarar sådana bestämmelser i FN-konventionen som enligt norsk uppfattning också bör gälla för nationella köp.

Till arbetsgruppens förslag fogas ett särskilt yttrande av Hjerner.

Sedan arbetsgruppen nu slutfört sitt arbete överlämnar den sitt betänkande till justitieministrarna.

Helsingfors den 30 oktober 1984.

Anders Vinding Kruse — *Leif Sevón*

Christian Trønning — *Thomas Wilhelmsson*

Jesper Vorstrup Rasmussen — *Pauliine Koskelo*

Stein Rognlien — *Staffan Magnusson*

Erling Selvig — *Lars Hjerner*

Rolf Christensen — *Olov Hertzman*

Innehållsförteckning

Förkortningar och ordlista 13

Sammanfattning 15

Tiivistelmä 25

Summary 35

Lagförslag 45
1 Dansk udkast til lov om køb 47
2.1 Finskt förslag till köplag 65
2.2 Ehdotus kauppalaiksi 81
3 Norsk utkast til kjøpslov 99
4 Svenskt förslag till köplag 123

1 *Arbetsgruppens uppdrag och arbete* 139

2 *Tidigare reformarbete på köprättens område* 143

3 *Gällande rätt* 145

4 *Utvecklingen efter de gällande köplagarnas tillkomst* 147
4.1 Förändringar i handeln 147
4.2 Rättsutvecklingen 148
4.2.1 Standardvillkor 148
4.2.2 Kontroll av oskäliga avtalsvillkor 149
4.2.3 Särreglerna om konsument- och kreditköp 149
4.3 FN-konventionen om avtal rörande internationella köp . . . 150

5 *Behovet och utformningen av nya köplagar* 155
5.1 Köplagstiftningens uppgifter 155
5.2 Behovet av nya köplagar 156
5.3 Utformningen av nya köplagar 157
5.3.1 FN-konventionens betydelse för utformningen av de nya köplagarna 157
5.3.2 Nordisk rättslikhet 159
5.3.3 Partiell eller total reformering 160

6 *Några huvudpunkter i lagförslagen* 161
6.1 Lagförslagens systematik 161
6.2 Tillämpningsområdet 163
6.2.1 Gränsdragningen mot andra avtalstyper 163
6.2.2 Tillämpning på annat än köp av lösa saker 164
6.2.3 Förhållandet till konsumentköp 164
6.2.4 Förhållandet till internationella köp 165
6.2.5 Köplagens tillämplighet på parternas olika förpliktelser 166
6.3 Olika typer av köp 167
6.3.1 Speciesköp och genusköp 167
6.3.2 Tillverkningsköp 168
6.3.3 Betydelsen av att part är näringsidkare 169
6.4 Avlämnandet av varan och riskens övergång m.m. 170
6.4.1 Avlämnandet av varan 170
6.4.2 Riskens övergång 171
6.4.3 Innebörden av leveransklausuler 171
6.5 Säljarens avtalsbrott 172
6.5.1 Dröjsmålsbegreppet (forsinkelsebegrepet) 172
6.5.2 Skyldigheten att fullgöra köpet 173
6.5.3 Felbegreppet (mangelbegrepet) 175
6.5.4 Påföljdssystemets uppbyggnad 178
Påföljdssystemet vid säljarens dröjsmål 178
Påföljdssystemet vid fel 179
6.5.5 Hävning 181
Hävning på grund av säljarens dröjsmål 181
Hävning på grund av fel 182
6.5.6 Skadestånd (erstatning) 183
Skadestånd på grund av säljarens dröjsmål 183
Skadestånd vid fel i varan 184
6.5.7 Rättsligt fel (rettsmangel) 187
6.6 Köparens avtalsbrott 189
6.6.1 Dröjsmål med betalningen 189
Tidpunkten för betalningen och säljarens rätt att hålla inne varan 190
Rätten att kräva betalning 190
Hävning 191
Skadestånd på grund av betalningsdröjsmål 192
6.6.2 Köparens bristande medverkan 192
Avbeställning 193

Specialmotivering 195

Almindelige bestemmelser (D)
Allmänna stadganden (F)
Virkeområde (N)
Inledande bestämmelser (S) 195
1 § 195
2 § 197
3 § 200

4 § 202
5 § 203

Salgsgenstandens levering (D)
Leveringen (N)
Varans avlämnande (F o S) 204
6 § 205
7 § 207
8 § 211
9 § 212
10 § 213
11 § 214

Risikoen for salgsgenstanden (D)
Overgang av risikoen (N)
Risken för varan (F o S) 215
12 § 215
13 § 217
14 § 221
15 § 222
16 § 222

Salgsgenstandens beskaffenhed og brugbarhed m.v. (D)
Varens egenskaper; mangler m m (N)
Varans beskaffenhet (F o S) 223
17 § 223
18 § 228
19 § 232
20 § 234
21 § 236
22 § 238

Tredjemands rettigheder over salgsgenstanden m.v. (D)
Rettsmangel (N)
Rättsligt fel (F o S) 240
23 § 240

Forsinkelse med salgsgenstandens levering (D)
Forsinkelse (N)
Påföljder av dröjsmål med varans avlämnande (F o S) 243
24 § 243
25 § 244
26 § 250
27 § 252
28 § 255
29 § 256
30 § 267
31 § 268

Mangler ved salgsgenstanden (D)
Mangler (N)
Påföljder av fel i varan (F o S) 269
32 § 269
33 § 270
34 § 273
35 § 275
36 § 276
37 § 279
38 § 280
39 § 283
40 § 284
41 § 285
42 § 287
43 § 292
44 § 295
45 § 298

Retsmangler ved salgsgenstanden (D)
Rettsmangler, tredjemannkrav og andre feil ved selgerens oppfyllelse (N)
Påföljder av rättsligt fel (F o S) 300
46 § 300
47 § 302

Almindelige bestemmelser om sælgerens misligholdelse (D)
Gemensamma stadganden om påföljder av säljarens avtalsbrott (F)
Øvrige bestemmelser (N)
Gemensamma bestämmelser om påföljder av säljarens avtalsbrott (S) 303
48 § 303
49 § 304
50 § 306

Køberens ydelse (D)
Kjøperens plikter (N)
Priset för varan (F o S) 308
51 § 308
52 § 310
53 § 310
54 § 311
55 § 313
N 56 § 316

Sælgerens beføjelser ved køberens forsinkelse (D)
Selgerens krav ved kontraktbrudd fra kjøperens side (N)
Påföljder av köparens dröjsmål (F o S) 317
56 § 317
57 § 320
58 § 320
59 § 323

60 § 325
61 § 330
62 § 330
63 § 333
64 § 337

Forventet misligholdelse (D)
Fellesregler om forventet kontraktbrudd, insolvens m m (N)
Befarat avtalsbrott (F o S) 339
65 § 339
66 § 343
67 § 346

Gennemførelse af ophævelse og omlevering (D)
Gemensamma stadganden om hävning och omleverans (F)
Virkninger og gjennomføring av heving eller omlevering (N)
Gemensamma bestämmelser om hävning och omleverans (S) . . 350
68 § 350
69 § 352
70 § 354

Skadeserstatningens størrelse m.v. (D)
Erstatningens omfang (N)
Skadeståndets beräkning (F o S) 357
71 § 357
72 § 361
73 § 364
74 § 366

Rente (D o N)
Ränta (F o S) 368
75 § 368

Pligt til at opbevare godset (D)
Omsorg for tingen m m (N)
Vård av varan (F o S) 369
76 § 369
77 § 371
78 § 372
79 § 372
80 § 374
81 § 375
82 § 376

Afkast af salgsgenstanden (D)
Utbytte og annen avkasting (N)
Avkastning (F o S) 376
83 § 376
84 § 377
85 § 377

Risikoen for forsendelser af meddelser (D)
Övriga stadganden (F)
Visse alminnelige bestemmelser (N)
Vissa meddelanden (S) 377
86 § 377
N 87 § 379

Krav mot tidligere salgsledd (N) 380
88 § 380
89 § 385
90 § 387

Særregler for internasjonalt kjøp (N) 388
91 § 391
92 § 392
93 § 392
94 § 392
95 § 392
96 § 393
97 § 393
98 § 393
99 § 393
100 § 394
101 § 394
102 § 394

Särskilt yttrande 395

269 Bilaga 1 *Parallelluppställning av förslagen till nordiska köplagar* . 415
270 Bilaga 2 *Sammenstillinger av de nordiske kjøpslovutkast, gjeldende*
271 *kjøpslover og FN-konvensjonen* 489
272 Bilaga 3 *Det danske købelovudvalgets udtalelse vedrørende et udkast til*
273 *en ny lov om køb* 499
274 Bilaga 4 *United Nations Convention on Contracts for the International*
275 *Sale of Goods* 531

Förkortningar och ordlista

Förkortningar

D	det danska förslaget, den gällande danska købeloven
DKU	Det danske købelovudvalgs udkast til nye almindelige regler om køb, Betænkning nr. 845, 1978, Bilag 5
F	det finska förslaget
FP	Utkast till proposition med förslag till finsk köplag, se Tidskrift utg. av Juridiska Föreningen i Finland 1981 s. 510-517
FN-konventionen	1980 års FN-konvention om avtal rörande internationella köp
N	det norska förslaget, den gällande norska kjøpsloven
NOU	Kjøpslovutvalgets forslag til lov om kjøp (NOU 1976:34)
S	det svenska förslaget, den gällande svenska lagen om köp och byte av lös egendom
SOU	Köplagsutredningens förslag till köplag (SOU 1976:66)
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law

bl.a.	bland annat
e.d.	eller dylik
f.n.	för närvarande
jfr	jämför
osv.	och så vidare
s.k.	så kallad
st.	stycke
stk.	stykke
t.ex.	till exempel

Svensk-dansk-norsk ordlista

svenska	*danska*	*norska*
affärsställe	forretningssted	forretningssted
affärsverksamhet	erhvervsvirksomhed	ervervsvirksomhet
anfordran	påkrav	påkrav
arbetsbeting	værksleje	verksleie
avhjälpande	afhjælpning	retting
avlämnande	levering	levering
avtalsbrott	misligholdelse	mislighold/kontraktbrudd
avskilja	udskille	utskille
beställningsköp	bestillingskøb	tilvirkingskjøp
befarat	forventet	forventet
befintligt skick	som den er og forefindes	som den er
befogenhet	ret	rett/kompetanse
begagnad	brugt	brukt
dispositiv	deklaratorisk	fravikelig
dolt	skjult	skjult
dröjsmål	forsinkelse	forsinkelse
fel	mangel	mangel
fullgöra	opfylde	oppfylle
förstört	ødelagt	gått tapt
handräckning	fogedforretning	utleveringsforretning (tvangsfullbyrding)
hämtningsköp	afhentningskøb	hentekjøp
hävning	ophævelse	heving
jämkning	afslag	lemping
konsumentköp	forbrugerkøb	forbrukerkjøp
lego	leje	leie
leveransavtal	genuskøb	genuskjøp/artsbestemt kjøp
mening	punktum	punktum
näringsidkare	erhvervsdrivende	næringsdrivende
obestånd	insolvens	insolvens
ort	sted	sted
prestation	ydelse	ytelse
påföljder	beføjelser	beføyelser/krav
rättelse	afhjælpning	avhjelp (retting og omlevering)
rättsligt fel	retsmangel	rettsmangel
skadestånd	skadeserstatning	erstatning
skälig	rimelig	rimelig
stadgande	bestemmelse	bestemmelse
stycke	stykke	ledd
tvingande	preceptiv	preseptorisk
utfästelse	garanti	tilsikring
utmätning	udlæg	utlegg/utpanting
våda	hændelig begivenhed	tilfeldig hending
vållande	forsætligt eller uagtsomt	forsettlig eller aktløs handling/forhold
vård om varan	omsorg for genstanden	omsorg for tingen
ångerrätt	fortrydelsesret	angrerett (angrefrist)
öppet köp	åbent køb	åpent kjøp
överlämna	overgive	overgi

Sammanfattning

Bakgrund

Köp av lös egendom regleras i Danmark, Norge och Sverige i köplagar som tillkommit efter gemensamt beredningsarbete. Lagarna infördes i Danmark år 1906, i Norge år 1907 och i Sverige år 1905. De har i det närmaste samma innehåll men de är inte helt och hållet överensstämmande och de har i några avseenden kommit att tillämpas olika i rättspraxis. Island har en köplag från 1922 som inte nämnvärt skiljer sig från den danska lagen. I Finland saknas en särskild köplag. Köprätten i Finland har emellertid utvecklats i nära anslutning till köplagarna i de övriga nordiska länderna.

Justitieministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige tillsatte år 1980 en nordisk arbetsgrupp med uppdrag att bl.a. undersöka möjligheterna att åstadkomma samordnade köplagar för de fyra länderna. Uppdraget utvidgades senare så, att arbetsgruppen skulle utarbeta förslag till lagtexter.

Den nordiska köplagsgruppen föreslår nu att köplagarna i Danmark, Norge och Sverige skall ersättas av nya köplagar och att en köplag skall införas i Finland. De föreslagna lagarna bygger till stor del på det utredningsarbete som inleddes år 1961 och som 1976-79 resulterade i förslag till ändringar av köplagarna i Danmark (Betænkning 845/1978, Bilag 5), Norge (NOU 1976:34) och Sverige (SOU 1976:66) samt till en finsk köplag (Kom. bet. 1973:12, Lagstiftningsavdelningens vid justitieministeriet publikation 13/1977 och ett propositionsförslag från år 1979). Betydande hänsyn har också tagits till 1980 års FN-konvention om internationella köp.

Förslagens uppbyggnad och tillämplighet på olika köp

De föreslagna köplagarna avviker till sin uppbyggnad och i flera avseenden också till sitt innehåll från de gällande köplagarna.

Förslagen innehåller först allmänna bestämmelser om tillämpningsområdet. Efter detta följer bestämmelser om säljarens förpliktelser och påföljderna (misligholdsbeføyelsene) av säljarens avtalsbrott. Här behandlas bl.a. varans avlämnande och riskens övergång, varans beskaffenhet samt påföljderna av säljarens dröjsmål (forsinkelse) och av fel (mangler). I det följande avsnittet behandlas köparens skyldighet att betala priset m.m. och därefter påföljderna av köparens avtalsbrott. Efter detta följer regler som är gemensamma för säljaren och köparen såsom bestämmelser om betydelsen av motpartens obestånd (insolvens), verkan av hävning och omleverans, beräkning av

skadestånd (erstatning), skyldighet att ta vård om varan (dra omsorg for tingen) och rätten till avkastning samt risken för vissa meddelanden. Det norska förslaget innehåller ytterligare stadganden bl.a. om köparens rätt att framställa krav mot tidigare försäljningsled.

Det danska och det norska förslaget gäller även *konsumentköp/forbrukerkjøp*. De finska och svenska förslagen är däremot tillämpliga på sådana köp endast där det inte finns särskilda lagregler om konsumentköp.

Det norska förslaget är även tillämpligt på sådana *köp som avses i FN-konventionen*. I de övriga ländernas förslag lämnas däremot sådana köp utanför lagen. Denna olikhet i tillämpningsområdet återspeglas i ett särskilt kapitel om internationella köp i det norska förslaget.

De föreslagna lagarna skall liksom gällande lagar vara tillämpliga på köp och byte av egendom som *inte* är att hänföra till *fast egendom*, dvs. enligt finsk och svensk terminologi *lös egendom*. Detta innebär att lagarna blir tillämpliga inte bara på köp av saker och varor i sedvanlig mening utan även på överlåtelse av t.ex. fordringar och andra rättigheter. Föremålet för köpet anges i lagtexterna som salgsgenstanden (D), tingen (N) och varan (F o S).

Förslagen avviker från de gällande köplagarna såtillvida att de inte innehåller specialregler om *handelsköp*. Detta innebär emellertid inte att det skulle sakna betydelse för lagens tillämpning att en part är näringsidkare (köpman, handlande). Sålunda finns det anledning att tillämpa en del bestämmelser strängare mot en part som är näringsidkare. Detta är fallet t.ex. med reglerna om undersökningsplikt och reklamationsskyldighet.

I de gällande köplagarna skiljer man mellan *köp av bestämt gods* och *leveransavtal* (specieskköp och genuskköp). Distinktionen är av betydelse bl.a. med hänsyn till riskens övergång samt säljarens skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål och fel (erstatningsansvar p.g.a. forsinkelse og mangler). Denna begreppsbestämning återfinns inte i förslagen. Varans beskaffenhet får emellertid fortfarande betydelse i en del situationer, t.ex. i fråga om säljarens skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål och fel.

Liksom gällande köplagar är förslagen tillämpliga även på *beställningsköp/tilvirkingskjøp*. För det fallet att varan skall tillverkas särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål innehåller det finska, norska och svenska förslaget särskilda bestämmelser om säljarens skadeståndsansvar och köparens rätt att häva köpet och att kräva omleverans.

De föreslagna bestämmelserna är *dispositiva (fravikelige)*. Detta innebär att de blir tillämpliga endast i den mån inte annat följer av avtalet, praxis som utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja. Det danska och det norska förslagets bestämmelser skall dock vara tvingande vid konsumentköp i väsentligen samma utsträckning som gällande bestämmelser är det.

Varans avlämnande och riskens övergång

Bestämmelserna om varans avlämnande har såvitt gäller *hämtningsköp (hentekjöp)* utformats i nära anslutning till regleringen i gällande köplagar. Beträffande *transportköp* föreslås några sakliga ändringar. Den nuvarande regeln för platsköp att varan inte är avlämnad förrän den överlämnats till

köparen föreslås sålunda bli tillämplig också när säljaren distribuerar varan utanför sin egen ort men inom sitt normala distributionsområde. Vid distansköp är huvudregeln liksom f.n. att varan avlämnas i och med att den överlämnas till den förste transportören. Den nuvarande särregeln om avlämnandet vid vissa fartygstransporter har utgått. Förslagen innehåller inte heller – med ett undantag – några regler om tolkning av *leveransklausuler*.

Om *tiden* för avlämnandet inte framgår av avtalet, skall varan enligt gällande lagar avlämnas vid anfordran. Enligt förslagen skall varan i ett sådant fall avlämnas inom skälig tid.

Risken för att varan förstörs övergår enligt förslagen i regel när varan avlämnas. För finländsk del innebär detta en ändring i gällande rätt enligt vilken risken vid specieskköp går över vid avtalsslutet och vid leveransavtal när säljaren gjort vad som ankommer på honom med tanke på varans avlämnande. Också för övriga länder innebär det en ändring såtillvida att nuvarande särregel upphävs enligt vilken risken i vissa fall vid specieskköp går över på köparen redan när han har rätt att hämta varan.

Varans beskaffenhet (fel i varan/mangel ved tingen)

Förslagen har regler om varans beskaffenhet och om när fel skall anses föreligga som – såvitt gäller andra köp än konsumentköp – saknar motsvarighet i nuvarande lagar. Såsom huvudregel fastslås att varan skall överenstämma med vad som avtalats. Det norska förslaget innehåller dessutom ett antal bestämmelser om vilka krav köparen kan ställa på varan när parterna inte avtalat om dess beskaffenhet. Vidare innehåller förslagen bestämmelser om verkan av att varan inte överensstämmer med uppgifter som säljaren eller någon annan lämnat om den vid marknadsföringen eller annars före köpet samt av att säljaren före köpet försummat att lämna bestydelsefulla uppgifter om varan.

Som utvecklas närmare i det följande innehåller förslagen också fullständigare och mera omfattande regler om *rättsligt fel (rettsmangel)* än gällande köplagar.

Påföljder av säljarens dröjsmål (forsinkelse)

Vid dröjsmål med avlämnandet kan köparen enligt förslagen liksom enligt gällande rätt kräva att säljaren fullgör (oppfyller) köpet eller häva köpet. Dessutom kan han kräva ersättning för den skada som dröjsmålet förorsakat honom. Han kan också hålla inne betalningen utan att detta betraktas som ett dröjsmål på hans sida. Enligt det norska förslaget kan de angivna påföljderna göras gällande också när säljaren är i dröjsmål med att fullgöra någon annan förpliktelse än att avlämna varan.

I förslagen har intagits en uttrycklig bestämmelse om att köparen inte får kräva att säljaren fullgör köpet så länge det föreligger ett hinder för fullgörelsen som säljaren inte kan övervinna eller om fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar som inte är rimliga med hänsyn till det intresse som köparen har av köpet. Att köparen inte får kräva fullgörelse uteslutar dock inte att säljaren i en sådan situation kan bli skyldig att betala skadestånd.

Enligt gällande bestämmelser om *hävning* på grund av säljarens dröjsmål kan köparen inte häva köpet om dröjsmålet är av ringa betydelse för köparen eller säljaren hade grundad anledning att anta att detta var fallet. Vidare innehåller de gällande lagarna en bestämmelse om att köparen vid handelsköp kan häva köpet vid varje dröjsmål. I förslagen har dessa bestämmelser förenklats. Huvudregeln innebär att köparen får häva köpet, om dröjsmålet utgör ett väsentligt avtalsbrott. Avtalsbrottets väsentlighet skall bedömas med hänsyn till omständigheterna. I exempelvis förhållanden mellan näringsidkare kan också ett mycket kortvarigt dröjsmål ibland utgöra ett väsentligt avtalsbrott. Vidare föreslås att om köparen har utsatt en bestämd tilläggstid av skälig längd för fullgörelsen, han alltid får häva köpet om säljaren inte fullgör köpet inom denna tid. För vissa beställningsköp föreslås för finsk, norsk och svensk del att köparen får rätt att häva köpet endast om hans syfte med avtalet väsentligen förfelas genom dröjsmålet.

Enligt de gällande köplagarna har köparen vid speciesköp rätt till *skadestånd/erstatning* på grund av dröjsmål med varans avlämnande, om det inte visas att försummelse inte ligger säljaren till last (ikke kan tilregnes selgeren). Vid leveransavtal (genusköp) är säljaren skadeståndsskyldig, om inte möjligheten att fullgöra köpet är utesluten till följd av någon omständighet som säljaren inte bort ta i beräkning vid köpslutet. Enligt förslagen är säljaren skadeståndsskyldig, såvida inte dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. Om dröjmålet beror på tredje man som anlitats för avtalets fullgörande, måste dessa kriterier för ansvarsbefrielse vara uppfyllda också för dennes del.

Den förslagna skadeståndsregeln skall tillämpas antingen köpet gäller en vara av generiskt slag, t.ex. olja, eller en i köpeavtalet specificerad vara såsom t.ex. en viss begagnad (brukt) maskin. Det har ansetts vara en fördel att man inte som nu behöver klassificera ett köp som antingen genus- eller speciesköp för att veta vilken skadeståndsbestämmelse som blir tillämplig, i synnerhet som många köp i praktiken inte utan svårighet kan klassificeras på det sättet. Den nya enhetliga regeln är emellertid avsedd att tillämpas strängare mot säljaren ju mer generisk förpliktelsen är. Detta innebär att skillnaden mellan skadeståndsansvaret enligt denna regel och ansvaret enligt gällande köplagar i praktiken inte är så stor.

Påföljder av fel i varan (mangel ved tingen)

De påföljder som enligt förslagen kan komma ifråga vid fel i varan är avhjälpande (retting), omleverans, prisavdrag och hävning. Oavsett vilken av dessa påföljder köparen gör gällande, kan han kräva skadestånd för den förlust som inte ersatts på annat sätt. Dessutom kan han hålla inne betalningen. Säljaren kan avvärja krav på bl.a. prisavdrag och hävning genom att själv – utan att köparen begär det – avhjälpa felet eller företa omleverans.

I de gällande köplagarna ingår inte stadganden om säljarens skyldighet att *avhjälpa (rette) fel* i varan. I många standardvillkor intar emellertid avhjälpande en central plats i påföljdssystemet. Avhjälpande av felet är ur ekonomisk synvinkel ofta den mest ändamålsenliga påföljden. Det föreslås därför att säljaren skall vara skyldig att avhjälpa felet, om det kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för honom. Avhjälpandet skall ske på säljarens bekostnad. I stället för att avhjälpa felet får säljaren välja att företa omleverans.

Köparens rätt att kräva *omleverans* förutsätter att felet är väsentigt. Han har dock inte rätt till omleverans, om det föreligger ett sådant hinder som befriar säljaren från skyldigheten att avlämna varan eller om det är fråga om vissa beställningsköp eller andra köp som avser varor av individuell beskaffenhet.

Om felet inte avhjälps och inte heller omleverans sker inom skälig tid efter det att köparen har reklamerat, aktualiseras hans rätt att kräva *prisavdrag* eller att *häva* köpet. I förslagen anges utförligare än f.n. hur prisavdrag skall beräknas. Liksom enligt gällande rätt förutsätter hävning på grund av fel i princip att felet utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Enligt de gällande köplagarna har köparen vid speciesköp rätt till *skadestånd* på grund av fel, om varan saknar en egenskap som kan anses tillförsäkrad, om felet efter köpslutet uppkommit genom säljarens vanvård eller försummelse eller om svikligt förfarande ligger säljaren till last. Vid leveransavtal (genusköp) har säljaren ett strikt skadeståndsanvar, dock med samma undantag som vid dröjsmål (objektiv omöjlighet). Enligt förslagen är huvudregeln att säljaren är skadeståndskyldig, om det inte förelegat ett hinder utanför hans kontroll för att avlämna en felfri vara eller – enligt det norska förslaget – om det förhållandet att en felaktig vara avlämnats beror på ett hinder utanför säljarens kontroll. På samma sätt som vid dröjsmål skall det vara fråga om ett hinder som säljaren inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. I likhet med vad som är fallet vid leveransavtal enligt gällande rätt innebär denna regel att säljaren sällan kan undgå skadeståndsansvar om det är fel i varan.

För vissa beställningsköp (tilvirkingskjøp) och andra köp av varor av mera individuell beskaffenhet är dock skadeståndsansvaret mindre strängt mot säljaren. När det är fråga om vissa beställningsköp gäller sålunda enligt det finska, svenska och norska förslaget att säljaren är skadeståndsskyldig såvida han inte kan visa att skadan inte beror på fel eller försummelse på hans sida. Om köpet avser en vara som fanns vid köpet och som enligt vad parterna kan antas ha förutsatt inte kan ersättas med någon annan vara, har köparen rätt till skadestånd om felet efter köpet uppkommit till följd av försummelse på säljarens sida. Enligt det danska förslaget gäller sistnämnda regel också för det fallet att varan inte existerade vid köpet, och regeln skall därför enligt det förslaget tillämpas även på vissa beställningsköp.

Skadeståndsreglerna kompletteras av stadganden enligt vilka köparen – oavsett varans beskaffenhet – har rätt till skadestånd bl.a. om varan avviker från det som säljaren särskilt har utfäst, om säljaren vid köpet eller i övrigt vid marknadsföringen har lämnat en uppgift rörande varan och han insåg eller borde ha insett att uppgiften var oriktig eller vilseledande, eller om säljaren har försummat sin upplysningsplikt enligt lagen.

Köparen har enligt förslagen också rätt till ersättning för försvarliga kostnader för att avhjälpa ett fel, om säljaren försummat sin skyldighet att avhjälpa felet. Detta gäller även om säljaren skulle vara fri från skadeståndsansvar på grund av själva felet. Enligt det norska förslaget gäller regeln även om säljaren inte "försummat" sin skyldighet att avhjälpa, när det efter förhållan-

dena skulle vara orimligt att kräva att köparen skulle avvakta säljarens avhjälpande.

Enligt gällande köplagar förlorar köparen rätten att åberopa ett fel i varan, om han inte *reklamerar* utan oskäligt uppehåll. Samma regel finns i det finska och svenska förslaget. Enligt det danska och norska förslaget måste köparen reklamera inom skälig tid (rimelig tid). Vidare gäller f.n. att reklamationen måste ske inom en viss bestämd tid från varans mottagande – ett år i Danmark och Sverige, två år i Norge. I finsk rätt saknas en motsvarande regel. Enligt förslagen till finska, norska och svenska köplagar måste reklamationen ske senast inom två år. I det danska förslaget behålls dock ettårsregeln. I huvudsaklig överensstämmelse med gällande rätt är säljaren förhindrad att göra invändning om att reklamationen skett för sent, bl.a. om säljaren har handlat i strid mot tro och heder.

Om köparen vill kräva avhjälpande eller omleverans eller häva köpet, räcker det inte att han har framställt den s.k. neutrala reklamationen i tid. Han måste dessutom inom skälig tid meddela säljaren att han vill göra gällande den ifrågavarande påföljden. F.n. gäller att köparen, om han vill häva eller kräva omleverans, måste meddela säljaren detta utan oskäligt uppehåll.

Påföljder av rättsligt fel (rettsmangel)

Som redan antytts innehåller förslagen fullständigare och mera omfattande regler om rättsliga fel än gällande köplagar. Nuvarande lagar har inte några andra bestämmelser om rättsligt fel än en skadeståndsregel för det fallet att varan vid köpet tillhörde någon annan än säljaren. Enligt förslagen skall varan anses ha ett rättsligt fel, om tredje man har äganderätt, panträtt eller någon annan liknande rätt till varan. Vidare föreslås huvudsakligen samma påföljdssystem som vid faktiskt fel. Bestämmelsen om att reklamation skall ske senast inom två (ett) år gäller emellertid inte vid rättsligt fel. Enligt det danska, finska och svenska förslaget gäller inte heller bestämmelsen om köparens undersökningsplikt vid rättsligt fel. Enligt dessa förslag kan köparen inte heller kräva prisavdrag på grund av ett rättsligt fel. Om det rättsliga felet förelåg redan vid köpslutet, har köparen rätt till skadestånd oberoende av säljarens vållande under förutsättning att köparen varken kände till eller borde ha känt till felet.

Påföljder av rättsligt fel får också göras gällande om tredje man framställer ett anspråk (krav) på äganderätt e.d., under förutsättning att anspråket begränsar köparens möjligheter att förfoga över varan och inte är uppenbart ogrundat. Köparen skall således i princip inte behöva ta på sig en process om rätten till varan.

Köparens förpliktelser och påföljderna av köparens avtalsbrott

Enligt regeln om *prisets betämmande* i de gällande köplagarna skall köparen, ifall priset inte avtalats, betala det som säljaren fordrar om det inte kan anses oskäligt. Regeln föreslås ersatt av en bestämmelse att köparen skall betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet och omständigheterna i övrigt. I det norska förslaget anges dock som

den primära regeln att köparen skall betala gängse pris om ett sådant pris finns.

Vid *dröjsmål (forsinkelse) med betalningen* kan säljaren – enligt förslagen liksom enligt gällande rätt – välja mellan att kräva betalning eller att häva köpet. I bägge fallen kan han även kräva skadestånd. Om betalningen sker för sent, har säljaren också rätt till dröjsmålsränta. Köparens dröjsmål kan även ge säljaren rätt att hålla inne sin egen prestation.

För vissa fall av *köparens bristande medverkan* har uttryckligen angivits att säljaren har rätt att häva köpet och kräva skadestånd. Så är fallet om säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt. Detta torde överensstämma med gällande rätt men framgår inte direkt av nuvarande köplagar. Enligt det norska förslaget kan säljaren vid varje form av bristande medverkan från köparens sida göra gällande i huvudsak samma påföljder som vid köparens dröjsmål med betalningen.

Förslagen innehåller också regler utan motsvarighet i gällande rätt för det fallet att köparen *avbeställer* en vara som skall tillverkas för hans räkning. Det föreslås att säljaren i så fall skall vara skyldig att inställa tillverkningen, såvida inte detta skulle medföra väsentlig olägenhet för honom eller risk för att hans förlust till följd av avbeställningen inte blir ersatt. Köparens avbeställning inskränker alltså under de angivna förutsättningarna säljarens rätt att hålla fast vid köpet och kräva betalning av priset. Däremot inskränks inte säljarens rätt att kräva skadestånd. Genom en uttrycklig hänvisning till reglerna om skadeståndets beräkning framgår bl.a. att säljaren är skyldig att begränsa sin skada.

Säljaren har enligt förslagen rätt att *häva* köpet, om köparens dröjsmål med betalningen utgör ett väsentligt avtalsbrott. Han har vidare rätt att häva, om han förelagt köparen en viss tilläggstid och denne inte betalar inom denna tid. I dessa avseenden innebär förslagen samma förändringar gentemot gällande rätt som när det gäller köparens rätt att häva på grund av säljarens dröjsmål. Den nuvarande regeln att säljaren inte får häva, om varan har kommit i köparens besittning, föreslås bibehållen.

Vid köparens dröjsmål med betalningen äger f.n. bestämmelserna om *skadestånd* på grund av säljarens dröjsmål vid leveransavtal (genusköp) motsvarande tillämpning. I de danska, finska och svenska köplagsförslagen blir köparens skadeståndsansvar vid dröjsmål med betalningen något strängare än vid säljarens dröjsmål med varans avlämnande. Det norska förslaget håller sig inom samma ram som bestämmelsen om säljarens ansvar för dröjsmål (forsinkelse), även om avbrott i samfärdseln eller betalningsförmedlingen nämns som exempel på ansvarsbefriande hinder.

Förslagen innehåller bestämmelser utan motsvarighet i nuvarande lagar om säljarens rätt att göra en *specifikation* beträffande varans egenskaper när köparen själv underlåter att göra den.

Övriga bestämmelser

I gällande köplagar finns inte några allmänna bestämmelser om *befarat (forventet) avtalsbrott*. För det fallet att köparen har försatts i konkurs eller annars kommit på obestånd (insolvens) ges dock vissa, ganska invecklade regler bl.a. om säljarens rätt att stoppa leveransen, häva köpet och kräva

tillbaka varan. Enligt förslagen har såväl säljaren som köparen rätt att stoppa fullgörelsen av avtalet och hålla inne sin prestation, om det visar sig att motparten på grund av t.ex. sina ekonomiska förhållanden inte kan antas uppfylla sina förpliktelser. Vidare innehåller förslagen en allmän regel om hävning på grund av befarat avtalsbrott. Om det står klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som ger ena parten rätt att häva, får denne sålunda häva köpet redan före tiden för fullgörelsen.

Förslagen innehåller bestämmelser om *verkningarna av hävning och omleverans* som systematiskt skiljer sig från motsvarande bestämmelser i nuvarande köplagar men sakligt sett inte innebär några större förändringar i förhållande till gällande rätt. Inte heller reglerna om *bortfall av köparens rätt till hävning och omleverans* innebär några väsentliga förändringar. Enligt förslagen har köparen dock kvar rätten att avvisa varan trots att den inte kan lämnas tillbaka oförändrad – inte bara som f.n. om den förstörts genom någon särskilt angiven ursäktlig händelse utan även annars om köparen ersätter säljaren för minskningen i varans värde.

Förslagen har bestämmelser om *beräkning av skadestånd* som är gemensamma för alla avtalsbrott. Dessa bestämmelser är betydligt utförligare än de regler om skadeståndets beräkning som finns i nuvarande köplagar. Enligt huvudregeln i förslagen omfattar skadestånd ersättning för utgifter, prisskillnad, förlorad vinst och annan förlust med anledning av avtalsbrottet. I särskilda bestämmelser anges hur prisskillnaden skall beräknas dels om den part som hävt köpet har gjort en s.k. täckningstransaktion, dels om hävning skett utan att en sådan transaktion är aktuell. Den abstrakta beräkning som skall ske i det senare fallet skiljer sig från vad som föreskrivs i gällande lagar genom att det är varans gängse pris vid hävningen eller det faktiska mottagandet – och inte som f.n. vid den avtalade tiden för avlämnandet – som skall läggas till grund för beräkningen.

Förslagen har vidare uttryckliga regler om den skadelidande partens skyldighet att begränsa sin förlust. Alla förslag utom det danska medger också jämkning av ett för den skadeståndsskyldige oskäligt betungande skadestånd. En specialregel i det norska förslaget ger en legaldefinition av vad som skall förstås med indirekt skada när en part friskrivit sig i det hänseendet.

I huvudsaklig överensstämmelse med gällande rätt innehåller förslagen regler om skyldighet att ta *vård om varan (omsorg for tingen)*. Skyldigheten gäller säljaren, när denne beroende på köparens förhållanden inte blir av med varan i rätt tid, och köparen, när denne vill avvisa en vara som han har tagit emot. Enligt förslagen har den som skall ta vård om varan rätt till viss ersättning för vården. Motpartens skyldighet att utge denna ersättning är helt strikt, dvs. inte underkastad de begränsningar som gäller för skadeståndssskyldighet på grund av avtalsbrott. Under i stort sett samma förutsättningar som f.n. får den som har varan i sin vård sälja varan och han kan i vissa fall vara skyldig att sälja den för motpartens räkning. Det nuvarande kravet att försäljningen skall ske på offentlig auktion har inte behållits. Enligt förslagen gäller i stället ett allmänt krav på att varan skall säljas med omsorg.

Slutligen innehåller förslagen bestämmelser om rätt till *avkastning*, t.ex. utdelning på aktier och ränta på värdepapper. Bestämmelserna överensstämmer i allt väsentligt med motsvarande regler i nuvarande köplagar.

Det *norska* förslaget innehåller ytterligare bestämmelser om köparens rätt att

göra gällande *krav mot tidigare distributionsled*. Köparen kan göra gällande ett sådant krav om säljaren i sin tur skulle kunna göra gällande motsvarande krav mot sin säljare. Bestämmelserna har utformats något olika beroende på om köparen är konsument eller inte.

Till sist innehåller det *norska* förslaget bestämmelser om *internationella köp*. Dessa bestämmelser skall, tillsammans med de bestämmelser i de tidigare avsnitten som också är tillämpliga på internationella köp, motsvara FN-konventionen.

Tiivistelmä

Ehdotuksen tausta

Irtaimen omaisuuden kauppaa sääntelee Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa yhteisen valmistelutyön pohjalta syntynyt kauppalaki. Laki säädettiin Norjassa vuonna 1907, Ruotsissa 1905 ja Tanskassa 1906. Islannissa kauppalaki saatettiin voimaan vuonna 1922. Eri maiden lait ovat lähes samansisältöiset mutta eivät kuitenkaan täysin yhdenmukaiset, ja joiltakin osin niitä on käytännössä sovellettu eri tavoin. Suomessa ei erityistä kauppalakia ole. Muiden pohjoismaiden kauppalait ovat kuitenkin suuressa määrin vaikuttaneet kauppaoikeuden kehitykseen Suomessa.

Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan oikeusministerit asettivat vuonna 1980 pohjoismaisen työryhmän, jonka tehtävänä oli muun muassa selvittää mahdollisuudet saada näihin neljään maahan yhtenäiset kauppalait. Toimeksiantoa laajennettiin myöhemmin niin, että työryhmän oli laadittava ehdotukset kauppalaeiksi.

Pohjoismainen kauppalakityöryhmä ehdottaa nyt, että Norjan, Ruotsin ja Tanskan kauppalait korvataan uusilla kauppalaeilla ja että Suomeen säädetään kauppalaki. Nyt ehdotetut lait perustuvat suurelta osin vuonna 1961 alkaneelle valmistelutyölle, jonka tuloksena valmistuivat vuosina 1976–79 kauppalain muutosehdotukset Norjassa (NOU 1976:34), Ruotsissa (SOU 1976:66) ja Tanskassa (Betænkning 845/78, Bilag 5) sekä Suomen kauppalakiehdotus (Komiteanmietintö 1973:12, Oikeusministeriön lainsäädäntöosaston julkaisu 12/1977 ja ehdotus hallituksen esitykseksi vuonna 1979). Nyt valmistuneita ehdotuksia laadittaessa on merkittävässä määrin kiinnitetty huomiota myös YK:n yleissopimukseen kansainvälisestä irtaimen kaupasta vuodelta 1980.

Ehdotuksen rakenne ja soveltuvuus eri kauppoihin

Ehdotetut kauppalait eroavat rakenteiltaan ja monissa suhteissa myös sisällöltään pohjoismaiden voimassa olevista kauppalaeista.

Ehdotuksissa on aluksi yleisiä soveltamisalaa koskevia säännöksiä. Tämän jälkeen seuraavat myyjän velvollisuuksia ja myyjän sopimusrikkomuksen seuraamuksia koskevat säännökset. Tässä jaksossa käsitellään muun muassa tavaran luovutusta ja vaaranvastuun siirtymistä, tavaran ominaisuuksia sekä myyjän viivästyksen ja virheen seuraamuksia. Seuraavassa jaksossa käsitellään ostajan velvollisuuksia, kuten velvollisuutta kauppahinnan maksamise-

en, sekä ostajan sopimusrikkomuksen seuraamuksia. Tämän jälkeen seuraavat kumpaakin osapuolta koskevat säännökset, kuten säännökset vastapuolen maksukyvyttömyyden tms. merkityksestä ja muista ennakoiduista sopimusrikkomuksista, kaupan purun ja uuden toimituksen vaikutuksesta, vahingonkorvauksen laskemisesta, velvollisuudesta huolehtia tavarasta ja oikeudesta tavaran tuottoon sekä laissa säänneltyjä tiedonantoja koskevasta vaaranvastuusta. Norjan ehdotuksessa on lisäksi säännöksiä muun muassa ostajan oikeudesta esittää vaatimuksia aikaisemmalle myyntiportaalle.

Norjan ja Tanskan ehdotukset koskevat myös *kuluttajakauppaa*. Suomen ja Ruotsin ehdotukset tulevat sen sijaan sovellettaviksi tällaisiin kauppoihin vain siltä osin kuin erityisiä kuluttajakauppaa koskevia säännöksiä ei ole olemassa.

Norjan ehdotus koskee myös *YK:n yleissopimuksessa tarkoitettuja kauppoja*. Muiden maiden ehdotuksissa tällaiset kaupat jätetään sen sijaan lain ulkopuolelle. Tämä soveltamisalojen erilaisuus näkyy etenkin siinä, että Norjan ehdotuksessa on erityinen kansainvälisiä kauppoja koskeva luku.

Ehdotet ut lait tulevat, kuten voimassa olevat laitkin, sovellettaviksi *irtaimen omaisuuden* kauppaan ja vaihtoon. Kaupan kohdetta kutsutaan tavaraksi. Laki koskee kuitenkin myös esimerkiksi erilaisten oikeuksien, kuten saatavien luovutusta.

Ehdotukset eroavat voimassa olevista kauppalaeista sikäli, että niissä ei ole *liikekauppaa* koskevia erityissäännöksiä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että se seikka, että osapuoli on elinkeinonharjoittaja, olisi vailla merkitystä lain soveltamisen kannalta. Osaa säännöksistä edellytetään sovellettavan ankarammin suhteessa sellaiseen osapuoleen, joka on elinkeinonharjoittaja. Näin on asianlaita esimerkiksi niiden säännösten osalta, jotka koskevat velvollisuutta tarkastaa tavara ja velvollisuutta ilmoittaa tavaran virheestä.

Voimassa olevissa kauppalaeissa tehdään ero *yksilöityä tavaraa koskevan kaupan* ja *hankintasopimuksen* (erityisesineen kaupan ja lajikaupan) välillä. Erottelulla on merkitystä muun muassa vaaranvastuun siirtymisen kannalta sekä virheeseen ja viivästykseen perustuvan myyjän vahingonkorvausvelvollisuuden kannalta. Nykyisenlaista jaottelua ei ehdotuksissa enää säilytetä. Tavaran ominaisuuksilla on kuitenkin edelleenkin merkitystä joissakin tilanteissa, kuten arvioitaessa myyjän vahingonkorvausvelvollisuutta viivästyksen ja virheen perusteella.

Voimassa olevien kauppalakien tavoin ehdotukset koskevat myös *tilauskauppaa*. Suomen, Norjan ja Ruotsin ehdotuksissa on erityissäännöksiä myyjän vahingonkorvausvastuusta virheen johdosta sekä ostajan oikeudesta kaupan purkuun ja uuden toimituksen vaatimiseen tapauksissa, joissa tavara on valmistettava erityisesti ostajaa varten tämän ohjeiden ja toivomusten mukaisesti.

Ehdotetut säännökset ovat *tahdonvaltaisia*. Tämä merkitsee, että niitä sovelletaan vain, mikäli sopimuksesta, kauppatavasta tai muusta tavasta ei muuta johdu. Norjan ja Tanskan ehdotusten on kuitenkin määrä olla kuluttajakaupassa pakottavia pääasiallisesti samanlaajuisesti kuin voimassa olevat säännöksetkin näissä maissa ovat.

Tavaran luovutus ja vaaranvastuun siirtyminen

Tavaran luovutusta koskevat säännökset vastaavat *noutokaupan* osalta pääpiirteissään voimassa olevien kauppalakien sääntelyä. *Kuljetuskaupan* osalta ehdotetaan eräitä asiallisia muutoksia. Nykyistä paikalliskauppaa koskevaa oikeusohjetta, jonka mukaan tavaraa ei katsota luovutetuksi ennen kuin ostaja on saanut sen hallintaansa, ehdotetaan sovellettavaksi myös silloin, kun myyjä suorittaa tavaran jakelun oman paikkakuntansa ulkopuolella tavanomaisella jakelualueellaan. Kaukokaupassa on pääsääntönä kuten nykyisinkin, että tavaran luovutus tapahtuu, kun ensimmäinen rahdinkuljettaja saa sen hallintaansa. Norjan, Ruotsin ja Tanskan voimassa olevien lakien säännös tavaran luovutuksesta eräissä laivakuljetuksissa on jätetty pois. Ehdotuksissa ei myöskään – yhtä poikkeusta lukuunottamatta – ole säännöksiä toimituslausekkeiden tulkinnasta.

Jollei luovutuksen *ajankohta* ilmene sopimuksesta, on tavara voimassa olevien lakien mukaan luovutettava vaadittaessa. Ehdotusten mukaan on tavara tällaisessa tapauksessa luovutettava kohtuullisessa ajassa.

Vaaranvastuu tavaran tapaturmaisesta tuhoutumisesta tms. siirtyy ehdotusten mukaan yleensä silloin, kun tavara luovutetaan. Suomen osalta tämä merkitsee muutosta voimassaolevaan oikeuteen, jonka mukaan vaaranvastuu erityisesineen kaupassa siirtyy sopimuksen tekohetkellä ja hankintasopimuksen ollessa kysymyksessä, kun myyjä on suorittanut ne toimenpiteet, jotka tavaran luovutuksen osalta hänelle kuuluvat. Myös muiden maiden oikeudessa merkitsee ehdotus muutosta sikäli, että nykyinen säännös, jonka mukaan vaaranvastuu erityisesineen kaupassa siirtyy määrätyissä tapauksissa ostajalle jo silloin, kun hänella on oikeus noutaa tavara, kumotaan.

Tavaran ominaisuudet, virhe

Ehdotuksissa on tavaran ominaisuuksia ja tavaran virhettä koskevia oikeusohjeita, joita vastaavia säännöksiä ei voimassa olevissa laeissa ole muun kuin kuluttajakaupan osalta. Pääsääntönä todetaan, että tavaran on vastattava sitä, mistä voidaan katsoa sovitun. Norjan ehdotus sisältää lisäksi joukon säännöksiä siitä, millaisia vaatimuksia ostaja voi asettaa tavaralle silloin, kun osapuolet eivät ole sen ominaisuuksista sopineet. Edelleen ehdotuksissa on säännöksiä siitä tapauksesta, että tavara ei vastaa tietoja, joita myyjä tai joku muu on markkinoinnissa tai muutoin ennen kaupantekoa tavarasta antanut, sekä siitä tilanteesta, että myyjä on ennen kaupantekoa laiminlyönyt antaa tavarasta merkityksellisiä tietoja.

Kuten jatkossa lähemmin selvitetään, myös *oikeudellisesta virheestä* on ehdotuksessa seikkaperäisempiä ja kattavampia säännöksiä kuin voimassa olevissa kauppalaeissa.

Myyjän viivästyksen seuraamukset

Tavaran luovutuksen viivästyessa ostaja voi ehdotusten mukaan – kuten nykyisinkin – vaatia, että myyjä täyttää sopimuksen, taikka purkaa kaupan. Lisäksi ostaja voi vaatia korvausta siitä vahingosta, jonka viivästys on hänelle aiheuttanut. Hän voi myös pidättyä hinnan maksamisesta ilman, että tätä

pidettäisiin hänen viivästyksenään. Norjan ehdotuksen mukaan ostaja voi toteuttaa mainittuja seuraamuksia myös silloin, kun myyjä on viivästynyt jonkin muun kuin tavaran luovuttamista koskevan velvollisuuden täyttämisessä.

Ehdotuksiin on otettu nimenomainen säännös, jonka mukaan ostaja ei saa vaatia myyjältä sopimuksen täyttämistä niin kauan kuin sopimuksen täyttämiselle on este, jota myyjä ei kohtuudella voi voittaa tai jos sopimuksen täyttäminen edellyttäisi uhrauksia, jotka eivät ole kohtuullisia verrattuna ostajalle kaupasta koituvaan etuun. Se, että ostaja ei voi vaatia sopimuksen täyttämistä, ei sulje pois mahdollisuutta, että myyjä saattaa tällaisessa tilanteessa joutua vahingonkorvausvelvolliseksi.

Voimassa olevien kauppalakien mukaan ostaja ei voi *purkaa* kauppaa myyjän viivästyksen vuoksi, jos viivästyksellä on ostajalle vähäinen merkitys tai myyjällä oli perusteltua aihetta olettaa, että näin oli asianlaita. Voimassa olevissa kauppalaeissa on myös säännös, jonka mukaan ostaja voi liikekaupassa aina purkaa kaupan, jos luovutus viivästyy. Ehdotuksissa näitä säännöksiä on yksinkertaistettu. Pääsääntönä on, että ostaja voi purkaa kaupan, jos viivästys merkitsee olennaista sopimusrikkomusta. Sopimusrikkomuksen olennaisuutta on arvioitava ottamalla huomioon kulloisetkin olosuhteet. Esimerkiksi elinkeinonharjoittajien välisissä suhteissa saattaa lyhytaikainenkin viivästys joskus olla olennainen sopimusrikkomus. Edelleen ehdotetaan, että jos ostaja on asettanut myyjälle määrätyn, kohtuullisen pituisen lisäajan sopimuksen täyttämistä varten, hän saa aina purkaa kaupan, jollei myyjä täytä sopimusta tämän ajan kuluessa. Eräiden tilauskauppojen osalta ehdotetaan Suomen, Norjan ja Ruotsin osalta, että ostajalla on oikeus purkaa kauppa vain, jos kaupan tarkoitus jää viivästyksen vuoksi olennaisesti saavuttamatta.

Voimassa olevien kauppalakien mukaan ostajalla on erityisesineen kaupassa oikeus *vahingonkorvaukseen* tavaran luovutuksen viivästymisen johdosta, jollei osoiteta, ettei myyjä ole syyllistynyt laiminlyöntiin. Hankintakaupassa myyjä on vahingonkorvausvelvollinen, paitsi jos sopimuksen täyttäminen on käynyt mahdottomaksi jonkin sellaisen seikan vuoksi, jota myyjän ei ollut otettava lukuun kaupasta sovittaessa. Ehdotusten mukaan myyjä on vahingonkorvausvelvollinen, jollei viivästys johdu hänen vaikutusvaltansa ulkopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon kaupasta sovittaessa ja jonka seurauksia hänen ei myöskään kohtuudella voida edellyttää välttäneen tai voittaneen. Jos viivästys johtuu kolmannesta henkilöstä, jota on käytetty apuna sopimuksen täyttämisessä, on näiden vastuuvapauden edellytysten täytyttävä myös tämän henkilön osalta.

Ehdotettu vahingonkorvaussäännös tulee sovellettavaksi, olipa kysymys lajiesine-tyyppisestä tavarasta, esimerkiksi öljystä, tai kauppasopimuksessa yksilöidystä tavarasta, kuten määrätystä käytetystä koneesta. On pidetty etuna sitä, että kauppaa ei, kuten nykyisin, tarvitse luokitella joko lajikaupaksi tai erityisesineen kaupaksi, jotta tiedettäisiin, mitä vahingonkorvaussäännöstä on sovellettava, etenkin kun monia kauppoja ei käytännössä voi vaikeuksitta luokitella joko lajikaupaksi tai erityisesineen kaupaksi. Uusi yhtenäinen vastuuperuste muodostuu kuitenkin myyjää kohtaan sitä ankarammaksi, mitä enemmän lajikaupan luonteinen myyjän suoritusvelvollisuus on. Tämä merkitsee sitä, että käytännössä ero tämän säännöksen mukaisen vahingonkorvausvastuun ja voimassa olevien kauppalakien mukaisen vastuun välillä ei ole kovin suuri.

Tavaran virheen seuraamukset

Ehdotusten mukaan voivat tavaran virheen seuraamuksina tulla kysymykseen virheen korjaaminen, uusi toimitus, hinnanalennus ja kaupan purku. Riippumatta siitä, mitä näistä seuraamuksista ostaja vaatii toteutettavaksi, hän voi vaatia myös korvausta sellaisesta vahingosta, jota ei ole hyvitetty muulla tavoin. Lisäksi hän voi pidättyä hinnan maksamisesta. Myyjä voi määrätyin edellytyksin torjua muun muassa hinnanalennusta ja kaupan purkua koskevan vaatimuksen korjaamalla virheen itse – ilman, että ostaja sitä pyytää – tai toimittamalla uuden tavaran.

Voimassa oleviin kauppalakeihin ei sisälly säännöksiä myyjän velvollisuudesta tavarassa olevan *virheen korjaamiseen*. Monissa vakiosopimuksissa virheen korjaamisella on kuitenkin seuraamusjärjestelmässä keskeinen asema. Virheen korjaaminen on usein taloudelliselta kannalta tarkoituksenmukaisin seuraamus. Sen vuoksi ehdotetaan, että myyjä on velvollinen korjaamaan virheen, jollei siitä aiheudu hänelle kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa. Virheen korjaamisen on tapahduttava myyjän kustannuksella. Virheen korjaamisen sijasta myyjä saa toimittaa uuden tavaran.

Ostajan oikeus vaatia *uuden tavaran toimittamista* edellyttää, että virhe on olennainen. Hänellä ei kuitenkaan ole oikeutta uuteen toimitukseen, jos on olemassa sellainen este, joka vapauttaa myyjän tavaran luovuttamisvelvollisuudesta. Myös eräissä tilauskaupoissa ja muissa ominaisuuksiltaan yksilöllistä tavaraa koskevissa kaupoissa ostajan oikeus vaatia uusi tavara on suljettu pois.

Jollei virhettä korjata eikä uutta tavaraa toimiteta kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun ostaja on ilmoittanut virheestä, ostaja voi vaatia *hinnanalennusta* tai *purkaa kaupan*. Ehdotuksissa esitetään nykyistä seikkaperäisemmin, kuinka hinnanalennus on laskettava. Kuten voimassa olevan oikeudenkin mukaan edellyttää kaupan purku virheen perusteella sitä, että virhe merkitsee olennaista sopimusrikkomusta.

Voimassa olevien kauppalakien mukaan ostajalla on erityisesineen kaupassa oikeus *vahingonkorvaukseen* virheen johdosta, jos tavarasta puuttuu ominaisuus, joka myyjän voidaan katsoa taanneen, tai jos virhe on syntynyt kaupanteon jälkeen myyjän huonon hoidon tai laiminlyönnin vuoksi tai jos myyjä on syyllistynyt vilpilliseen menettelyyn. Hankintasopimuksissa (lajikaupassa) myyjällä on tuottamuksesta riippumaton vahingonkorvausvastuu, kuitenkin samoin poikkeuksin kuin viivästystapauksissa (objektiivinen mahdottomuus). Ehdotusten mukaan pääsääntönä on, että myyjä on vahingonkorvausvelvollinen, paitsi jos virheettömän tavaran luovuttamiselle on ollut hänen vaikutusmahdollisuuksiensa ulkopuolella oleva este tai – Norjan ehdotuksen mukaan – jos se seikka, että virheellinen tavara on luovutettu, johtuu myyjän vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevasta esteestä. Samoin kuin viivästyksen osalta kysymyksessä on oltava este, jota myyjän ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen lukuun kaupasta sovittaessa ja jonka seurauksia hän ei myöskään kohtuudella olisi voinut välttää tai voittaa.

Samalla tavoin kuin on asianlaita hankintasopimusten osalta voimassa olevassa oikeudessa, tämä säännös merkitsee, että myyjä voi vain harvoissa tapauksissa välttää vahingonkorvausvastuun, jos tavarassa on virhe.

Myyjän vahingonkorvausvastuu on kuitenkin lievempi eräiden tilauskauppojen osalta sekä muiden ominaisuuksiltaan yksilöllisten tavaroiden kaupassa. Eräiden tilauskauppojen osalta Suomen, Norjan ja Ruotsin ehdotukset merkitsevät sitä, että myyjä on vahingonkorvausvelvollinen, jollei hän voi osoittaa, ettei vahinko johdu virheestä tai laiminlyönnistä hänen puolellaan. Jos kaupan kohteena on tavara, joka oli olemassa kaupasta sovittaessa ja jota siihen nähden, mitä osapuolten voidaan katsoa edellyttäneen, ei voida korvata muulla tavaralla, on ostajalla oikeus vahingonkorvaukseen, jos virhe on syntynyt kaupanteon jälkeen myyjän puolella tapahtuneen laiminlyönnin johdosta. Tanskan ehdotuksen mukaan viimeksi mainittu säännös on voimassa myös siinä tapauksessa, ettei tavaraa ollut olemassa kaupasta sovittaessa, eli säännös koskee myös osaa tilauskaupoista.

Vahingonkorvaussäännöksiä täydentävät säännökset, joiden mukaan ostajalla on – riippumatta siitä, millaisesta tavarasta on kysymys – oikeus vahingonkorvaukseen muun muassa, jos tavara poikkeaa siitä, mihin myyjä on erityisesti sitoutunut, tai jos myyjä on kaupasta sovittaessa tai muutoin markkinoinnissa antanut tavarasta tiedon, jonka hän tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää olevan virheellinen tai harhaanjohtava, taikka jos myyjä on laiminlyönyt hänelle lain mukaan kuuluvan tiedonantovelvollisuuden.

Ostajalla on ehdotusten mukaan myös oikeus saada kohtuullinen korvaus virheen korjauskustannuksista, jos myyjä on laiminlyönyt velvollisuutensa virheen korjaamiseen. Tämä on voimassa, vaikka myyjällä ei muutoin olisi vahingonkorvausvastuuta virheen johdosta.

Voimassa olevien kauppalakien mukaan ostaja menettää oikeutensa vedota tavaran virheeseen, jollei hän ilmoita virheestä ilman kohtuutonta viivytystä. Samansisältöinen säännös on Suomen ja Ruotsin ehdotuksissa. Norjan ja Tanskan ehdotusten mukaan ostajan on ilmoitettava virheestä kohtuullisessa ajassa. Edelleen on ilmoitus virheestä voimassa olevien säännösten mukaan tehtävä määräajassa tavaran vastaanottamisesta, Ruotsissa ja Tanskassa vuoden kuluessa ja Norjassa kahden vuoden kuluessa. Suomen oikeudessa vastaavaa säännöstä ei nykyisin ole. Suomen, Norjan ja Ruotsin kauppalakiehdotusten mukaan ilmoitus virheestä on tehtävä kahden vuoden kuluessa tavaran vastaanottamisesta. Tanskan ehdotuksessa pysytään kuitenkin yhden vuoden säännössä. Pääosin yhtäpitävästi voimassa olevan oikeuden kanssa myyjä ei ehdotusten mukaan voi esittää väitettä, että ilmoitus virheestä on tehty liian myöhään, jos hän on menetellyt kunnianvastaisesti ja arvottomasti. Oikeutta tällaisen väitteen tekemiseen on ehdotuksissa rajoitettu myös siinä tapauksessa, että myyjä on menetellyt törkeän huolimattomasti.

Jos ostaja haluaa vaatia virheen korjaamista tai uutta toimitusta taikka purkaa kaupan, ei riitä, että hän on ajoissa tehnyt niin sanotun neutraalin reklamaation eli virheilmoituksen. Hänen on lisäksi ilmoitettava myyjälle kohtuullisen ajan kuluessa, että hän haluaa toteuttaa kysymyksessä olevan seuraamuksen. Voimassa olevan oikeuden mukaan ostajan, joka haluaa purkaa kaupan tai vaatia uutta toimitusta, on ilmoitettava tästä myyjälle ilman aiheetonta viivytystä.

Oikeudellisen virheen seuraamukset

Ehdotukset sisältävät seikkaperäisemmät ja kattavammat säännökset oikeudellisesta virheestä kuin voimassa olevat kauppalait. Nykyisissä laeissa ei oikeudellisesta virheestä ole muita säännöksiä kuin vahingonkorvaussäännös sen tilanteen varalta, että tavara kaupasta sovittaessa oli jonkun muun kuin myyjän omaisuutta. Ehdotusten mukaan tavarassa on oikeudellinen virhe, jos kolmas henkilö voi näyttää, että hänellä on omistusoikeus, panttioikeus tai muu sen kaltainen oikeus tavaraan. Edelleen ehdotetaan, että tällöin sovelletaan pääasiassa samaa seuraamusjärjestelmää kuin muunlaisten virheiden osalta. Säännöksiä siitä, että tavaran virheestä on ilmoitettava viimeistään kahden vuoden (yhden vuoden) kuluessa, ei kuitenkaan sovelleta oikeudelliseen virheeseen. Suomen, Ruotsin ja Tanskan ehdotusten mukaan säännökset ostajan tarkastusvelvollisuudesta eivät koske oikeudellista virhettä. Näiden ehdotusten mukaan ostaja ei myöskään voi vaatia hinnanalennusta oikeudellisen virheen perusteella. Jos tavarassa oli oikeudellinen virhe jo kaupasta sovittaessa, ostajalla on oikeus vahingonkorvaukseen myyjän tuottamuksesta riippumatta edellyttäen, että ostaja ei tiennyt eikä hänen olisi pitänytkään tietää virheestä.

Ostaja voi ehdotusten mukaan vaatia hyväkseen oikeudellisen virheen seuraamuksia myös, jos kolmas henkilö väittää itsellään olevan omistusoikeus tai muu edellä mainittu oikeus tavaraan, edellyttäen, että väite ei ole ilmeisen perusteeton ja että se rajoittaa ostajan mahdollisuuksia määrätä tavarasta. Ostajan ei siten ole pakko ryhtyä käymään oikeusriitaa kolmatta henkilöä vastaan, jotta oikeus tavaraan tulisi selvitetyksi.

Ostajan velvollisuudet ja ostajan sopimusrikkomuksen seuraamukset

Voimassa olevien kauppalakien *hinnan määräytymistä* koskevan säännöksen mukaan ostajan on, jollei tavaran hinnasta ole sovittu, maksettava myyjän vaatima määrä, jollei sitä voida pitää kohtuuttomana. Tämä periaate ehdotetaan korvattavaksi säännöksellä, jonka mukaan ostajan on maksettava hinta, joka on kohtuullinen ottaen huomioon tavaran laadun ja ominaisuudet, kaupantekohetken käyvän hinnan ja muut seikat. Norjan ehdotuksessa on kuitenkin ensisijaisena sääntönä, että ostajan on maksettava käypä hinta, jos sellainen on olemassa.

Jos kauppahinnan maksu viivästyy, myyjä voi – niin ehdotusten kuin voimassa olevan oikeudenkin mukaan – valita, vaatiiko hän maksua vai purkaako kaupan. Kummassakin tapauksessa hän voi myös vaatia vahingonkorvausta. Jos kauppahinta maksetaan liian myöhään, myyjällä on myös oikeus viivästyskorkoon. Ostajan viivästys saattaa myös antaa myyjälle oikeuden pidättyä omasta suorituksestaan.

Ehdotuksiin sisältyy nimenomaisia säännöksiä, joiden mukaan myös *ostajan puutteellinen myötävaikutus* kauppaan voi eräissä tapauksissa aikaansaada myyjälle oikeuden purkaa kaupan ja vaatia vahingonkorvausta. Näin on silloin, kun myyjälle on erityisen tärkeää, että kaupan kohde toimitetaan pois. Tämä lienee sopusoinnussa voimassa olevan oikeuden kanssa, vaikkei asia nimenomaisesti ilmene nykyisistä kauppalaeista. Norjan ehdotuksen mukaan myyjä voi ostajan puutteellisen myötävaikutuksen perusteella vaatia hyväk-

seen suurin piirtein samoja seuraamuksia kuin kauppahinnan maksun viivästyessä.

Ehdotuksissa on myös säännöksiä sen tapauksen varalta, että ostaja *peruuttaa* kaupan, joka koskee hänelle valmistettavaa tavaraa. Vastaavia säännöksiä ei sisälly voimassa oleviin kauppalakeihin. Ehdotuksissa tarkoitetuissa peruutustapauksissa myyjän on keskeytettävä tavaran valmistus, jollei tästä aiheudu hänelle olennaista haittaa eikä vaaraa siitä, että peruutuksesta hänelle aiheutunut vahinko jää korvaamatta. Ostajan tilauksen peruutus rajoittaa siis edellä mainituin edellytyksin myyjän oikeutta pysyä kaupassa ja vaatia hinnan maksamista. Sen sijaan peruutus ei vaikuta myyjän oikeuteen vaatia vahingonkorvausta. Nimenomaisesta viittauksesta vahingonkorvauksen laskemista koskeviin säännöksiin ilmenee muun muassa se, että myyjä on velvollinen rajoittamaan vahinkoaan.

Myyjällä on ehdotusten mukaan oikeus *purkaa* kauppa, jos ostajan maksuviivästys merkitsee olennaista sopimusrikkomusta. Hänellä on myös oikeus kaupan purkuun, jos hän on asettanut ostajalle määrätyn lisäajan eikä tämä maksa kauppahintaa asetetun lisäajan kuluessa. Tältä osin ehdotukset merkitsevät samankaltaista muutosta voimassa olevaan oikeuteen kuin säännökset ostajan oikeudesta purkaa kauppa myyjän viivästyksen perusteella. Pohjoismaisessa oikeudessa on nykyisin voimassa säännös, jonka mukaan myyjä ei saa purkaa kauppaa, jos ostaja on saanut tavaran hallintaansa. Tämä säännös ehdotetaan säilytettäväksi.

Jos ostaja viivästyy hinnan maksamisessa, sovelletaan *vahingonkorvauksen* osalta nykyisin vastaavia säännöksiä kuin myyjän viivästyessä hankintasopimuksen täyttämisessä. Ehdotuksissa vahingonkorvaussäännös on muotoiltu pohjoismaisten velkakirjalakien maksunviivästyksen johdosta suoritettavaa vahingonkorvausta koskevan säännöksen pohjalta. Kyseinen velkakirjalain 7 §:n säännös ei kuitenkaan ole kaikissa pohjoismaissa saman sisältöinen. Vahingonkorvausvastuusta tulee Ruotsin, Suomen ja Tanskan ehdotusten mukaan tällä tavoin jossain määrin ankarampi kuin myyjän korvausvastuu tavaran viivästyessä. Norjan ehdotuksessa myyjän ja ostajan viivästystä koskevat vahingonkorvaussäännökset ovat sen sijaan periaatteessa yhdenmukaiset, vaikkakin ostajan korvausvelvollisuutta koskevassa säännöksessä, toisin kuin myyjän viivästyksen kohdalla, mainitaan kaksi esimerkkiä vapautumisperusteen muodostamasta esteestä.

Ostajan puutteellisen myötävaikutuksen osalta ehdotetaan vahingonkorvausssäännöstä, joka vastaa säännöstä myyjän viivästyksestä tavaran luovutuksessa.

Ehdotuksissa on säännöksiä myyjän oikeudesta laatia *spesifikaatio* tavaran ominaisuuksista, kun ostaja itse jättää sen laatimatta. Vastaavia säännöksiä ei ole voimassa olevissa kauppalaeissa.

Muita säännöksiä

Nykyisissä kauppalaeissa ei ole yleisiä säännöksiä *ennakoidusta sopimusrikkomuksesta*. Sen varalta, että ostaja on asetettu konkurssiin tai joutunut muutoin maksukyvyttömäksi, on kuitenkin eräitä, verrattain monimutkaisia säännöksiä muun muassa myyjän oikeudesta keskeyttää toimitus, purkaa kauppa ja vaatia, että tavara luovutetaan takaisin. Ehdotusten mukaan niin

ostajalla kuin myyjälläkin on oikeus keskeyttää sopimuksen täyttäminen ja pidättyä suorituksestaan, jos esimerkiksi vastapuolen taloudelliset olot kaupanteon jälkeen osoittautuvat sellaisiksi, että hänen velvollisuuksiensa voidaan olettaa jäävän olennaisilta osin täyttämättä. Edelleen ehdotuksissa on yleissäännös kaupan purkamisesta ennakoidun sopimusrikkomuksen perusteella. Jos on ilmeistä, että sellainen sopimusrikkomus, joka antaa toiselle osapuolelle oikeuden kaupan purkuun, tulee tapahtumaan, hän saa purkaa kaupan jo ennen suorituksen ajankohtaa.

Ehdotuksissa on *kaupan purun ja uuden toimituksen vaikutuksia* koskevia säännöksiä, jotka eroavat rakenteeltaan nykyisten kauppalakien vastaavista säännöksistä, mutta eivät asiallisesti merkitse suuria muutoksia voimassa olevaan oikeuteen nähden. Myöskään ehdotettuihin säännöksiin *ostajan purkuoikeuden lakkaamisesta* ei sisälly olennaisia muutoksia. Ehdotusten mukaan ostajalla on kuitenkin oikeus torjua tavara, vaikka sitä ei voida palauttaa muuttumattomana paitsi, kuten nykyisin, siinä tapauksessa että tavara on tuhoutunut jonkin erityisen anteeksiannettavan tapahtuman johdosta, myös muutoin, jos ostaja korvaa myyjälle tavaran arvon vähentymisen.

Ehdotuksissa on *vahingonkorvauksen laskemista* koskevia säännöksiä, jotka ovat yhteisiä kaikkien sopimusrikkomusten osalta. Nämä säännökset ovat seikkaperäisempiä kuin nykyisissä kauppalaeissa olevat vahingonkorvauksen laskemista koskevat oikeusohjeet. Pääsäännön mukaan vahingonkorvaus käsittää korvauksen kuluista, hinnanerosta, menetetystä voitosta ja muusta sopimusrikkomuksen aiheuttamasta menetyksestä. Erityissäännöksissä käsitellään hinnaneron laskemista toisaalta silloin, kun kaupan purkanut osapuoli on tehnyt niin sanotun kateoston tai -myynnin ja toisaalta silloin, kun kauppa on purettu ilman, että tällainen toimenpide on tullut ajankohtaiseksi. Se abstrakti laskutapa, jota on sovellettava viimeksimainitussa tapauksessa, eroaa voimassa olevasta oikeudesta sikäli, että laskelman perustaksi otetaan tavaran käypä hinta purkuajankohtana tai sen tosiasiallisena vastaanottoajankohtana eikä, kuten nykyisin, sopimuksen mukaisen luovutusajankohdan käypä hinta.

Ehdotuksissa on nimenomainen säännös myös vahinkoa kärsineen osapuolen velvollisuudesta rajoittaa vahinkoaan. Tanskan ehdotusta lukuun ottamatta on kaikissa ehdotuksissa niin ikään nimenomainen säännös vahingonkorvausvelvollisen kannalta kohtuuttoman vahingonkorvauksen sovittelusta. Norjan ehdotukseen sisältyy myös erityissäännös, jossa määritellään, mitä on ymmärrettävä epäsuoralla vahingolla, milloin osapuoli on sopimuksessa vapautettu korvausvastuusta tällaisten vahinkojen osalta.

Ehdotusten säännökset velvollisuudesta *huolehtia tavarasta* vastaavat pääosin voimassa olevien kauppalakien asiaa koskevia säännöksiä. Huolenpitovelvollisuus syntyy myyjälle, jos hän ei ostajan puolella olevasta syystä pääse tavarasta eroon oikeaan aikaan, ja ostajalle, jos hän haluaa torjua vastaanottamansa tavaran. Ehdotusten mukaan sillä, jonka on huolehdittava tavarasta, on oikeus korvaukseen huolenpidon aiheuttamista menoista ja kustannuksista. Vastapuolen velvollisuus tällaisen korvauksen suorittamiseen on tuottamuksesta riippumaton, toisin sanoen sitä eivät koske ne rajoitukset, jotka ovat voimassa sopimusrikkomuksen perusteella suoritettavan vahingonkorvausvelvollisuuden osalta. Se osapuoli, jolla on tavara huolehdittavanaan, saa myydä sen lähes samoin edellytyksin kuin nykyisin. Hänellä saattaa tietyissä

tapauksissa olla myös velvollisuus myydä tavara vastapuolen lukuun. Nykyisestä vaatimuksesta, että myynnin on tapahduttava julkisella huutokaupalla, on luovuttu. Ehdotusten mukaan on sen sijaan yleisenä vaatimuksena, että tavaraa myytäessä on noudatettava huolellisuutta.

Lopuksi ehdotuksissa on säännöksiä oikeudesta *tavarasta kertyvään tuottoon*, esimerkiksi osakkeiden osinkoon ja arvopaperien korkoon. Säännökset ovat kaikilta olennaisilta osiltaan voimassa olevien kauppalakien vastaavien säännösten mukaisia.

Norjan ehdotuksessa on lisäksi säännöksiä ostajan oikeudesta esittää *vaatimuksia aikaisemmalle myyntiportaalle*. Ostaja voi esittää tällaisen vaatimuksen, jos myyjä puolestaan olisi voinut esittää vastaavan vaatimuksen omalle myyjälleen. Säännökset on muotoiltu jonkin verran erilaisiksi riippuen siitä, onko ostaja kuluttaja vai ei.

Lopuksi on *Norjan* ehdotuksessa säännöksiä *kansainvälisestä kaupasta*. Näiden säännösten on yhdessä niiden aikaisemmissa jaksoissa olevien säännösten kanssa, jotka koskevat myös kansainvälistä kauppaa, määrä vastata YK:n yleissopimusta.

Summary

Background

In Denmark, Norway and Sweden the sale of goods is currently regulated in Sale of Goods Acts which are virtually alike. They were introduced after joint preparation. These acts entered into force in Denmark in 1906, in Norway in 1907 and in Sweden in 1905. A similar act was introduced in Iceland in 1922. Finland has at present no general Sale of Goods Act. The case-law created by the courts in Finland has, however, developed closely in line with the Sale of Goods Acts in the other Nordic countries.

The Ministers of Justice in Denmark, Finland, Norway and Sweden appointed in 1980 a Nordic Working Group to investigate, among other matters, the prospects for introducing uniform Sale of Goods Acts in the four countries. The terms of reference of the Working Group were later specified to the effect that it should prepare draft texts for new Sale of Goods Acts. Iceland has followed the work through observers.

The Working Group now proposes that the Sale of Goods Acts in Denmark, Norway and Sweden be superseded by new Sale of Goods Acts and that a Sale of Goods Act be introduced in Finland. The proposed Acts are based largely on the preparatory work which started in 1961 and which in 1976–79 resulted in proposals for revision of the Sale of Goods Acts in Denmark (Betænkning 845/1978, Bilag 5), Norway (NOU 1976:34) and Sweden (SOU 1976:66) and a proposal for a Finnish Sale of Goods Act (Kom.bet. 1973:12 and Publication 13/1977 of the Legislation Department of the Ministry of Justice and a draft bill from 1979). In the preparation of the draft Acts considerable attention has also been paid to the UN Convention of 1980 on Contracts for the International Sale of Goods. The Working Group has earlier recommended to the Nordic Ministers of Justice that their respective countries sign and ratify this Convention (with the exception of Part II of the Convention). The present Norwegian draft is intended to provide the legislation needed for the implementation of the Convention, whereas in Denmark, Finland and Sweden the ratification of the Convention is intended to be effected by a separate Act which would make the Convention directly applicable in these countries.

Structure of the proposed Acts and their applicability to different kinds of sales

The proposed Sale of Goods Acts differ in their structure and in several respects also in their substance from the currrent legislation.

The draft Acts start with general provisions which lay down the scope of application of the Acts. These are followed by provisions concerning the seller's obligations and the remedies for breach of contract by the seller. These provisions deal, for instance, with the delivery of the goods and the passing of the risk, the conformity of the goods and the remedies for the seller's delay and for defects in the goods. Then follow provisions which deal with the buyer's obligation to pay the price, and the remedies for breach of contract by the buyer. This part of the draft is followed by a number of provisions which relate to the obligations of both the seller and the buyer. They deal with the consequences of a party's insolvency and other cases of anticipatory breach, the effect of avoidance, the calculation of damages, the obligation to preserve the goods on the other party's account and the distribution of yield gained from the goods. The Norwegian draft also contains provisions concerning, for instance, the buyer's right to advance claims on account of a defect in the goods against persons in the previous levels of the distribution chain such as the importer or the manufacturer.

The Danish and Norwegian drafts are also applicable to *consumer sales*. The Finnish and Swedish drafts are applicable to such sales only to the extent that they do not interfere with the provisions of the special legislation governing consumer sales.

The Norwegian draft contains a separate chapter with provisions that are applicable only to *international sales*. The chapter in the Norwegian draft includes those provisions of the UN Convention which have not been incorporated in the general part of the draft. The Norwegian draft thus provides the legislation necessary for the implementation of the UN Convention. Since the other countries intend to ratify the UN Convention by separate legislation, no corresponding provisions are to be found in the other three proposals.

The Danish, Finnish and Swedish drafts are thus applicable to *domestic sales*. It is, however, envisaged that the Nordic countries would make a reservation under Article 94 of the Convention (the so- called neighbour state clause). The proposed Acts would then be applicable to sales where the parties have their places of business in different Nordic countries. The rules determining the scope of application of the provisions on international sales in the Norwegian draft lead to the same result.

In addition, all the proposed Acts would be applicable to sales which according to Article 2 of the Convention are excluded from the Conventions's scope of application.

Parties who wish to make the proposed Acts applicable in cases which otherwise would fall within the scope of the Convention would have to make a reference to the relevant Act in a choice of law-clause. An unspecified reference to Danish, Finnish or Swedish law would generally not have such an effect because of Article 1(1)(b) of the Convention. With respect to the Norwegian proposal this means that parties who wish to make the provisions governing domestic sales applicable to an international sale would need to make explicit reference to those provisions of the Norwegian Act.

The Acts, like the current legislation, shall be applicable to the sale and exchange of movables. The Acts would apply not only to the sale of goods but also to the sale of intangibles, such as industrial property or other intellectual property and to the transfer of other rights.

The drafts differ from the current Sale of Goods Acts insofar as the drafts contain no special rules governing sales between merchants. This does not mean, however, that it would be of no significance for the application of the proposed Acts that one party is a merchant. Certain provisions of the drafts are intended to be interpreted more strictly in relation to a merchant. This is the case, for example, as regards the rules concerning the buyer's duty to examine the goods and the time within which a party must give notice of a breach or claim to the other party.

In the current Sale of Goods Acts a distinction is made between the sale of specific goods and of generic (unascertained) goods. This distinction has significance, e.g. in relation to the passing of risk and the seller's liability for damages due to delay and defects. In the draft Acts such a distinction has not been retained in its present form. The nature of the goods does, nevertheless, have significance in certain situations, e.g. in respect of the seller's liability for damages due to delay and defects.

Like the present Sale of Goods Acts the draft Acts are applicable also to contracts for the supply of goods to be manufactured or produced (sales to order). The Finnish, Norwegian and Swedish drafts contain special provisions concerning the seller's liability for damages and the buyer's right to avoid the contract and demand substitute goods in cases where the goods are to be specially manufactured for the buyer according to his instructions.

The proposed Acts are non-mandatory. They will apply only insofar as no other provision is made in the contract nor follows from practices which the parties have established between themselves or from trade usages or other similar usages. The provisions of the Danish and Norwegian drafts are, however, intended to be mandatory in consumer sales essentially to the same extent as corresponding provisions in the current legislation.

Delivery of the goods and passing of the risk

The provisions concerning the delivery of the goods are closely in line with those of the current Sale of Goods Acts. The general rule is that the goods are to be delivered at the seller's place of business. If the seller has undertaken to carry the goods to a local buyer, delivery takes place when the goods are handed over to the buyer. This rule, which corresponds to the present law, is expanded to cover also the situation where the buyer is located within an area where the seller normally distributes goods of the same kind. If the goods are to be carried outside that area, delivery takes place when the goods are handed over to a carrier for carriage from the place of delivery. With one exception the drafts contain no rules concerning the interpretation of trade terms.

The current Sale of Goods Acts provide that, in case the time for delivery does not appear from the contract, the goods shall be delivered on demand. According to the drafts the goods shall in such a case be delivered within a reasonable time.

Regarding the passing of risk the drafts provide that the risk usually passes over to the buyer when the delivery of the goods takes place. For Finland this entails an amendment of the present law under which, in the sale of specific goods, the risk passes when the contract is concluded and, in the case of contracts for the sale of generic goods, when the seller has fulfilled his obligations in respect of their preparation for delivery.

Conformity of the goods (defects)

The draft Acts contain a number of provisions concerning the conformity of the goods and the question of when they are to be considered defective. In the current Sale of Goods Acts there are no similar provisions except in respect of consumer sales. The main rule is that the goods shall be in conformity with what has been agreed upon. The Norwegian draft also contains – in line with the UN Convention – a number of supplementary provisions concerning the quality of the goods in cases where the parties have not specified the quality in the contract. In all the drafts there are provisions concerning the situation that the goods are not in conformity with statements made by the seller or someone else when marketing the goods or otherwise prior to the sale, as well as provisions concerning the seller's failure to disclose important particulars about the goods prior to the sale.

Remedies for delay on the part of the seller

In the event of delay in delivery the buyer may require performance or avoid the contract. He may also claim damages for the loss incurred and withhold payment. According to the Norwegian draft these remedies are available also in the event of the seller's delay in performing any other of his obligations.

The drafts contain an express provision according to which the buyer may not require specific performance by the seller as long as the delay is due to an impediment which the seller cannot overcome or if performance would be unreasonably burdensome for him having regard to the buyer's interest in delivery. Even if the buyer is not entitled to require specific performance, the seller may be liable to pay damages for the loss incurred by the buyer due to the seller's failure to perform.

According to the current legislation the buyer may declare the contract avoided on account of the seller's delay, unless the delay is insignificant for the buyer or the seller had reason to assume that this was the case. Furthermore, the current legislation provides that any delay gives the buyer in a commercial contract the right to declare the contract avoided. In the draft Acts these provisions have been simplified. The main rule is that the buyer may avoid the contract if the delay amounts to a fundamental breach of contract. Whether the breach of contract is fundamental must be judged with a view to the circumstances in each case. In relations between merchants, for example, even a very brief delay may sometimes amount to a fundamental breach of contract. It is also proposed that the buyer may fix an additional time of reasonable length for performance by the seller and declare the contract avoided if the seller fails to perform within that time. In respect of certain contracts of manufacture the Finnish, Norwegian and Swedish proposals stipulate more restrictive conditions for avoidance. In such cases the buyer would be entitled to avoid the contract only if his objective with the contract fails essentially because of the delay.

According to the current Sale of Goods Acts a buyer of specific goods is entitled to damages in the event of delay in their delivery unless the seller proves that no fault is attributable to him. In a contract for the sale of unascertained goods the seller is, however, liable to damages unless the possibility of performance is precluded by a circumstance which the seller ought not to have taken into account at the time of the conclusion of the contract.

According to the draft Acts the seller is liable for damages unless the delay is due to an impediment beyond his control which he could not reasonably be expected to have taken into account at the time of the conclusion of the contract and the consequences of which he could not reasonably have avoided or overcome. If the delay is due to the failure of a third party engaged in the performance of the contract, the seller is exempt from liability only if the third party also would be exempt under the main rule.

The proposed rule concerning the seller's liability for damages does not expressly distinguish between unascertained goods, such as oil, and specific goods, such as a particular second-hand machine. It has been considered an advantage that a sales contract does not need to be classified as relating to either generic or specific goods in order to determine which liability rule shall apply. In practice many sales cannot without difficulty be so classified. The new uniform rule will, however, in effect be all the stricter toward the seller the more generic his obligation is.

Remedies for defects in the goods

When the seller has delivered defective goods the buyer may require that the seller shall remedy the lack of conformity by repair or by delivery of substitute goods, or the buyer may require a price reduction, or declare the contract avoided. Regardless of which of these rights the buyer exercises, he may claim damages. He may also withhold payment. The seller may repudiate a claim for price reduction or avoidance by remedying the defect or by delivering substitute goods, even if the buyer has not requested him to do so.

The current Sale of Goods Acts contain no provisions concerning the seller's obligation to remedy defects in the goods. In many standard contracts, however, this is the primary remedy available to the buyer. From an economic point of view remedying a defect is often the most appropriate sanction. It is therefore proposed that the seller be liable to remedy the defect at his own expense if this can be done without unreasonable cost or inconvenience to him. Instead of remedying the defect the seller may choose to deliver substitute goods.

The buyer's right to require delivery of substitute goods is conditional on whether the defect constitutes a fundamental breach of contract. The buyer is, however, not entitled to require substitute goods if there is an impediment to such delivery of the kind which exempts the seller from specific performance.

Nor may the buyer require delivery of substitute goods under certain contracts of manufacture or in sales relating to goods of an individual kind.

If the defect is not remedied nor substitute goods delivered within a reasonable time after the buyer has requested it, the buyer may demand a price reduction or declare the contract avoided. The drafts indicate in greater detail than the present Sale of Goods Acts how a price reduction is to be calculated. According to the drafts the condition for avoidance in case of a defect is that the defect constitutes a fundamental breach of contract.

Under the present Sale of Goods Acts the buyer of specific goods is entitled to damages if the goods lack a quality which has been assured, if the defect has been caused by the seller's fault or neglect after the conclusion of the contract or if the seller is guilty of fraud. In a contract for the sale of unascertained goods the seller has a strict liability for damages with the same exceptions as in the case of delay (objective impossibility).

According to the drafts the main rule is that the seller is liable for damages on account of defects in the goods unless there has been an impediment beyond the seller's control because of which conforming goods could not be delivered or – according to the Norwegian draft – unless the delivery of defective goods has been due to an obstacle beyond the seller's control. As in the case of delay the impediment must be one that the seller could not reasonably be expected to have taken into account at the time of the conclusion of the contract and the consequences of which he could not reasonably be expected to avoid or overcome. As under the present law, this rule implies that in the case of contracts for the sale of unascertained goods the seller only rarely can avoid liability for damages when the goods are defective.

In the case of contracts for the manufacture and sale of goods of an individual kind, however, the seller's liability for damages is proposed to be less strict. As regards such contracts of manufacture, the seller is liable under the Finnish, Swedish and Norwegian drafts unless he can prove that the defect was not due to any fault or neglect on his side.

If the sale relates to goods which existed at the time of the sale and which, according to the presumed intention of the parties, cannot be replaced by any other goods, the buyer is entitled to damages if the defect was due to the seller's fault or neglect. In the Danish, Finnish and Swedish proposals this provision is limited to cover defects which have arisen after the conclusion of the contract. The Norwegian provision, however, does not contain such a limitation. According to the Danish draft the rule applies also to cases where the goods did not exist at the time of the conclusion of the contract. It would thus also cover certain contracts of manufacture.

The above mentioned rules concerning the seller's liability to pay damages are supplemented by provisions according to which the buyer is entitled to damages, if the goods do not correspond to what the seller has specifically assured, if the seller at the conclusion of the contract or otherwise in his marketing has given information concerning the goods which he realized or should have realized to be incorrect or misleading, or if the seller has neglected his duty to provide information about the goods.

According to the drafts the buyer is also entitled to compensation for the costs of remedying a defect if the seller has not fulfilled his duty to remedy it.

This rule applies even if the seller would not otherwise be liable for damages because of the defect in question.

According to the current Sale of Goods Acts the buyer loses his right to rely on a defect in the goods if he does not give notice of the defect without unreasonable delay after he detected or ought to have detected the defect. The same rule applies according to the draft Acts. The present law, furthermore, requires that notice of a defect be given within a specific time after the receipt of the goods – in Denmark and Sweden one year, in Norway two years. In Finnish law there is no such rule. According to the Finnish, Norwegian and Swedish drafts the buyer is precluded from relying on a defect unless he gives notice of it to the seller within two years from the receipt of the goods. In the Danish draft, however, the one-year rule has been retained. Even if notice of the defect has not been given within the time prescribed in the draft Acts, the buyer does, however, not lose his right to rely on the defect if the seller has acted contrary to good faith.

If the buyer demands remedy of the defect or delivery of substitute goods or declares the contract avoided, he must also notify the seller within a reasonable time of such a claim.

Remedies for breach of contract due to a third party's rights or claims

The draft Acts also contain provisions governing the seller's breach of contract arising from a third party's right to or claim on the goods. The seller is considered to be in breach of contract if the goods are the property of a third party or if a third party has a lien on the goods or other similar right to it. Essentially the same system of remedies is proposed for this kind of breaches as for physical defects. The requirement that notice of the breach be given within one or two years does, however, not apply in these cases. In the Danish, Finnish and Swedish proposals an exception is also made regarding the buyer's duty to examine the goods. If the third party's right or claim existed at the time of the conclusion of the contract, the buyer is entitled to damages irrespective of fault or neglect on the part of the seller, unless the buyer knew or ought to have known of the third party's right or claim.

The buyer may also exercise the rights provided for in the drafts – e.g. declare the contract avoided – if a third party presents a claim to the effect that he has a better right to the goods, provided that the claim is not manifestly unfounded and that it limits the buyer's possibility to use the goods. The buyer shall thus be able to avoid the burden of becoming involved in litigation concerning his right to the goods.

The buyer's obligations and remedies for breach of contract by the buyer

In the event that the price has not been agreed upon, the drafts provide that the buyer shall pay a price which is reasonable having regard to the nature and the quality of the goods, to the current price at the time of the sale and to other circumstances. The Norwegian draft, however, states as the primary rule that the buyer shall pay the current price, if such a price can be established.

In the event of delayed payment the seller may either require the buyer to

pay the price or declare the contract avoided. In both cases he may also claim damages. If payment is made too late, the seller is entitled to recover statutory interest on the sum overdue. Delay on the part of the buyer also entitles the seller to withhold his own performance.

In the Norwegian draft the buyer's failure to cooperate in the execution of the contract (delay in taking delivery) is treated as a breach of contract. According to the Norwegian draft the seller can in such a case exercise essentially the same rights as in the case of delay in payment. In the other drafts the regulation of the buyer's failure to take delivery is more limited. Under these drafts the seller is entitled to declare the contract avoided and to claim damages on account of the buyer's failure to take delivery, in case he has a special interest in getting rid of the object of the sale.

The drafts also contain provisions dealing with the situation that the buyer cancels an order for goods to be manufactured on his account. It is proposed that the seller in such case shall be obliged to suspend the manufacture, provided that this would not cause him substantial inconvenience or a risk that the loss he incurs because of the cancellation will not be compensated for by the buyer. Under these circumstances the buyer's cancellation of an order restricts the seller's right to adhere to the contract and demand payment of the price. The seller's right to claim damages, on the other hand, is not restricted. By express reference to the provisions governing the calculation of damages it is made clear, however, that the seller is obliged to mitigate his loss.

According to the drafts the seller is entitled to declare the contract avoided if the buyer's delay in payment amounts to a fundamental breach of contract. He is also entitled to declare the contract avoided if he has fixed an additional period of time of reasonable length for the payment and the buyer fails to pay within that time. It is further proposed that the present restriction according to which the seller may not avoid the contract if the goods have already come into the buyer's possession be retained.

In the Danish, Finnish and Swedish proposals the provisions governing the buyer's liability for damage due to his delay in paying the price are somewhat stricter than the rules proposed for the case of the seller's delay in delivering the goods. As regards the buyer's liability for damage caused by his failure to take delivery or to otherwise cooperate in the execution of the contract the drafts lay down a rule which corresponds to the principles governing damages for the seller's delay in delivery.

The drafts further contain provisions concerning the seller's right to make specification of the characteristics of the goods when the contract requires the buyer to provide such a specification but he fails to do so.

Other provisions

The present Sale of Goods Acts contain no explicit, general provisions concerning anticipatory breach of contract. For the event that the buyer has been declared bankrupt or otherwise become insolvent the present law does, however, lay down rules concerning the seller's right of stoppage of the goods and his right to declare the contract avoided and to claim restitution of the goods. According to the drafts both the seller and the buyer may suspend the

performance of the contract if it becomes apparent that the other party, owing for example to his financial situation, cannot be assumed to perform an essential part of his obligations. The drafts also contain a general rule of avoidance in cases of anticipatory breach of contract. If it is clear that a breach of contract will occur which would entitle a party to declare the contract avoided, he may exercise this right even before the time for performance.

The drafts further contain provisions concerning the conditions and effects of avoidance and of delivery of substitute goods. According to the drafts the buyer retains the right to reject the goods even if they cannot be restituted in the condition in which the buyer received them, provided that the buyer compensates the seller for the reduction in their value.

The proposed provisions governing the calculation of damages apply to all types of breaches of contract. These provisions are more detailed than those in the current Sale of Goods Acts. According to the main rule in the drafts, damages consist of a sum equal to the expenses, price difference, loss of profit and other loss incurred by a party due to the other party's breach of contract. Special provisions lay down rules for the calculation of a price difference in cases where the party avoiding the contract has bought goods in replacement or resold the goods and in cases where he has not made such a cover transaction.

The drafts explicitly lay down an obligation for the injured party to mitigate his loss. All the drafts except the Danish one also allow the adjustment of damages in case they otherwise would be unreasonably burdensome for the liable party. A special rule in the Norwegian draft contains a legal definition of what is to be understood by the term "indirect loss" when a party under the contract is exempted from liability for such loss.

The drafts further contain rules concerning the obligation of the parties to preserve the goods. Such an obligation rests with the seller when, owing to circumstances attributable to the buyer, he cannot make delivery of the goods at the proper time, and with the buyer when he wishes to reject the goods. The drafts provide that the party responsible for preserving the goods is entitled to compensation for the expenses incurred. The other party's obligation to pay such compensation is strict. The party having the goods in his possession may have a right to sell them and, under certain circumstances, he may be obliged to do so. The goods shall be sold with due care and attention.

The drafts finally contain provisions concerning the distribution of yield from the goods, such as dividends on shares and interest on securities. These provisions comply in all essential respects with those of the current Sale of Goods Acts.

The Norwegian draft also contains provisions concerning the buyer's right to advance claims on account of a defect in the goods against the importer or manufacturer of the goods or against other persons in the distribution chain than the seller. The buyer has such a claim if the seller himself could enforce a corresponding claim against his seller or other such person. The provisions differ somewhat according to whether the buyer is a consumer or not.

The Norwegian draft finally contains a chapter dealing specifically with international sales. These provisions form part of the provisions by which the UN Convention would be implemented in Norway.

Lagförslag

1 Dansk udkast til

Lov om køb.

Afsnit I.

Kapitel 1.
Almindelige bestemmelser.

Lovens anvendelsesområde.

§ 1. Bestemmelserne i denne lov gælder for køb, bortset fra køb af fast ejendom.

Stk. 2. Lovens bestemmelser finder, i det omfang de efter deres indhold er anvendelige, tilsvarende anvendelse på bytte.

§ 2. Bestilling af genstande, som først skal tilvirkes, anses i denne lov som køb, medmindre den, som bestiller genstanden, påtager sig at levere en væsentlig del af de materialer, der er nødvendige for tilvirkningen. Loven gælder dog ikke for aftaler om opførelse af bygning eller andet anlæg på fast ejendom.

Stk. 2. Andre aftaler om levering af en genstand og udførelse af arbejde eller anden tjenesteydelse end de, der er nævnt i stk. 1, 1. pkt., anses ikke som køb, hvis den overvejende del af forpligtelsen består i udførelse af arbejdet eller tjenesteydelsen.

Lovens fravigelighed.

§ 3. Lovens bestemmelser kommer kun til anvendelse, for så vidt ikke andet følger af aftalen eller af handelsbrug eller anden sædvane.

Stk. 2. I forbrugerkøb, jfr. § 4, kan §§ ..... ikke fraviges til skade for køberen.

Forbrugerkøb.

§ 4. Ved forbrugerkøb forstås et køb, som en køber (forbruger) foretager hos en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv, når det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen og sælgeren vidste eller burde vide dette. Sælgeren har bevisbyrden for, at købet ikke er et forbrugerkøb.

Stk. 2. Som forbrugerkøb anses under i øvrigt samme betingelser som nævnt i stk. 1 endvidere køb fra ikke-erhvervsdrivende, hvis aftalen om købet er indgået eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende.

Internationale køb.

§ 5. Loven gælder ikke for internationale køb, jfr. dog stk. 4. For disse køb gælder bestemmelserne i . . .

Stk. 2. Ved internationale køb forstås køb, hvor sælgeren og køberen ved aftalens indgåelse har forretningssted i forskellige lande, medmindre sælgeren eller køberen hverken vidste eller burde vide dette.

Stk. 3. Har sælgeren og køberen forretningssted i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige anses købet i denne lov dog ikke som et internationalt køb.

Stk. 4. Uanset stk. 1 gælder loven også for:

1) forbrugerkøb, køb på auktion, køb, der står i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse,
2) køb af værdipapirer eller penge, og køb af skibe eller luftfartøjer, eller
3) køb af elektricitet.

Afsnit II.
Sælgerens ydelse og risikoen for salgsgenstanden.

Kapitel 2.
Salgsgenstandens levering.

Leveringsstedet m.v.

§ 6. Står købet i forbindelse med en af sælgeren dreven erhvervsvirksomhed, skal salgsgenstanden leveres der, hvor sælgeren ved aftalens indgåelse havde sit forretningssted. I andre tilfælde skal salgsgenstanden leveres på det sted, hvor sælgeren ved aftalens indgåelse havde sin bopæl.

Stk. 2. Befandt salgsgenstanden sig ved aftalens indgåelse et andet sted end nævnt i stk. 1, og vidste sælgeren og køberen dette, eller burde de vide det, skal genstanden leveres på dette sted.

Stk. 3. Levering er sket, når salgsgenstanden er overgivet til køberen. Skal genstanden ifølge aftalen afhentes af køberen uden sælgerens medvirken, og er tiden for afhentning inde, skal levering dog anses for sket, når genstanden er klar til afhentning, såfremt køberen i tide har fået kendskab til dette.

§ 7. Skal sælgeren sende salgsgenstanden til et sted, der ligger inden for det område, hvor sælgeren sædvanligvis foretager udbringning, anses levering for sket, når genstanden er overgivet til køberen.

Stk. 2. Skal sælgeren i øvrigt sende salgsgenstanden til køberen, sker levering ved overgivelse af genstanden til en fragtfører, som har påtaget sig dens transport ud over det område, der er nævnt i stk. 1. I forbrugerkøb anses levering dog først for sket, når genstanden er overgivet til køberen.

§ 8. Skal sælgeren sende salgsgenstanden som nævnt i § 7, stk. 2, 1. pkt., skal sælgeren indgå aftale om transporten til bestemmelsesstedet med et passende transportmiddel og på sædvanlige vilkår.

Tiden for salgsgenstandens levering.

§ 9. Fremgår leveringstiden ikke af aftalen eller omstændighederne, og fremgår det heller ikke, at levering skal ske efter påkrav, skal levering ske inden rimelig tid.

Stk. 2. Er det aftalt, at levering skal ske inden for et tidsrum, bestemmer sælgeren inden for dettes grænser, hvornår levering skal ske, hvis det ikke fremgår af omstændighederne, at valget af tidspunkt tilkommer køberen. Når sælgeren har bestemt tidspunktet for levering, skal sælgeren underrette køberen om, hvornår salgsgenstanden kan afhentes eller i øvrigt bliver leveret, såfremt det må antages at have betydning for køberen at få underretning herom.

Retten til at kræve ydelse mod ydelse.

§ 10. Er der ikke givet henstand med betalingen af købesummen, skal sælgeren ikke levere salgsgenstanden, medmindre købesummen samtidigt betales. Det samme gælder for sælgerens pligt til at udlevere dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden.

Stk. 2. Skal genstanden sendes fra leveringsstedet, kan sælgeren dog ikke efter stk. 1 undlade at afsende den, men kan hindre, at salgsgenstanden eller dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over den, overgives til køberen.

Omkostningerne ved leveringen.

§ 11. Omkostningerne ved salgsgenstandens levering bæres af sælgeren. Det gælder dog ikke omkostninger, der skyldes, at leveringen er blevet forsinket på grund af køberens forhold.

Kapitel 3.
Risikoen for salgsgenstanden.

§ 12. Bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, skal køberen betale købesummen, selv om genstanden bortkommer eller bliver ødelagt eller forringet. Det gælder dog ikke, såfremt dette skyldes, at sælgeren har forsømt at opfylde en pligt, der følger af aftalen.

§ 13. Når levering er sket, bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, jfr. dog §§ 14–16.

§ 14. Afhenter eller modtager køberen ikke salgsgenstanden i rette tid, eller bevirker køberens forhold i øvrigt, at salgsgenstanden ikke leveres rettidigt,

bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, når denne er stillet til køberens disposition på leveringsstedet.

Stk. 2. Angår købet ikke en bestemt genstand, bærer køberen tidligst risikoen fra det tidspunkt, hvor genstanden er udskilt for køberen.

§ 15. Hæves købet af køberen, bærer sælgeren uanset bestemmelserne i §§ 12–14 risikoen for salgsgenstanden, jfr. § 70, stk. 1.

§ 16. Er en genstand købt på prøve eller på besigtigelse eller i øvrigt med fortrydelsesret, og er genstanden leveret, bærer køberen risikoen for den, indtil genstanden er tilbageleveret. Det gælder dog ikke forbrugeraftaler, der er indgået udenfor sælgerens faste forretningssted eller ved postordresalg.

Kapitel 4.
Salgsgenstandens beskaffenhed og brugbarhed m.v.

§ 17. Der foreligger en mangel ved salgsgenstanden, hvis genstanden er af anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den i følge aftalen og de foreliggende omstændigheder skulle være.

§ 18. Der foreligger endvidere en mangel ved salgsgenstanden, hvis sælgeren ved købets afslutning har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden.

Stk. 2. Salgsgenstanden er også mangelfuld, hvis sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om forhold, der har haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden, og som sælgeren kendte eller burde kende.

§ 19. Der foreligger også en mangel ved salgsgenstanden, hvis sælgeren eller et tidligere salgsled har givet oplysninger som nævnt i § 18, stk. 1, på salgsgenstandens indpakning, i annoncer eller i andre meddelelser, der er beregnet til at komme til almenhedens eller køberens kundskab. Dette gælder dog ikke, hvis en urigtig eller vildledende oplysning senest ved indgåelsen af aftalen om købet er rettet.

§ 20. Selv om salgsgenstanden er solgt, som den er og forefindes eller med tilsvarende almindelige forbehold, kan køberen i de tilfælde, der er nævnt i §§ 18 og 19, påberåbe sig, at genstanden lider af en mangel. Det samme gælder, hvis genstanden er i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at regne med.

Køberens kendskab til en mangel.

§ 21. Køberen kan ikke påberåbe sig en mangel, som køberen ved aftalens indgåelse kendte eller burde have kendt.

Stk. 2. Har køberen før aftalens indgåelse undersøgt salgsgenstanden eller uden rimelig grund undladt at efterkomme sælgerens opfordring til at undersøge den, kan køberen ikke påberåbe sig mangler, som køberen burde have opdaget ved undersøgelsen.

Stk. 3. Reglerne i stk. 2 gælder tilsvarende, såfremt køberen har undersøgt eller uden rimelig grund har undladt at undersøge en prøve af salgsgenstanden, og manglen angår en egenskab, som skulle fremgå af prøven.

Stk. 4. I de tilfælde, der er nævnt i § 18, kan der helt eller delvis ses bort fra, at køberen burde kende en mangel ved salgsgenstanden.

Tidspunkt for mangelsbedømmelsen.

§ 22. Ved afgørelsen af om salgsgenstanden lider af en mangel, lægges det tidspunkt til grund, fra hvilket køberen bærer risikoen for salgsgenstanden, selv om mangelen først viser sig senere.

Stk. 2. Der foreligger dog også en mangel, såfremt genstanden forringes efter dette tidspunkt, hvis dette skyldes, at sælgeren forsømmer at opfylde en pligt, som følger af aftalen.

Kapitel 5.
Tredjemands rettigheder over salgsgenstanden m.v.

§ 23. Har tredjemand ejendomsret, panteret eller anden lignende rettighed til salgsgenstanden, foreligger der en retsmangel.

Der foreligger også en retsmangel, såfremt det sandsynliggøres, at tredjemand ejer salgsgenstanden, eller at denne i øvrigt er behæftet med rettigheder for tredjemand, som begrænser køberens adgang til at råde over den.

Afsnit III.
Køberens beføjelser ved sælgerens misligholdelse.

Kapitel 6.
Forsinkelse med salgsgenstandens levering.

§ 24. Leveres salgsgenstanden ikke i rette tid, og skyldes dette ikke køberen eller en omstændighed, som køberen bærer risikoen for, kan køberen vælge mellem at forlange salgsgenstanden leveret, jfr. § 25, eller hæve købet, jfr. § 27 og for så vidt forbrugerkøb § 28. Køberen kan kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i § 29 og holde købesummen tilbage efter bestemmelserne i § 48.

Adgangen til at kræve levering.

§ 25. Køberen kan forlange salgsgenstanden leveret, medmindre:

1) der foreligger omstændigheder, som nævnt i § 29, stk. 1, eller
2) levering vil medføre ulempe eller omkostninger for sælgeren, som står i væsentligt misforhold til køberens interesse i levering.

Stk. 2. Bortfalder de vanskeligheder, der er nævnt i stk. 1, inden rimelig tid, kan køberen dog forlange salgsgenstanden leveret.

§ 26. Vil køberen i tilfælde, hvor der foreligger forsinkelse, og levering ikke er sket, forlange salgsgenstanden leveret, skal køberen inden rimelig tid efter forsinkelsens indtræden give sælgeren meddelelse herom. I modsat fald mister køberen retten til at forlange levering.

Adgangen til at hæve købet.

§ 27. Har sælgeren ikke leveret salgsgenstanden i rette tid, kan køberen hæve købet. Det gælder dog ikke, såfremt forsinkelsen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte det.

Stk. 2. Køberen kan endvidere hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat. I forbrugerkøb kan køberen også hæve købet, hvis sælgeren ikke leverer salgsgenstanden inden rimelig tid efter påkrav.

§ 28. Har sælgeren i et forbrugerkøb på grundlag af et forbehold i aftalen udskudt leveringstiden, kan køberen hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat, eller, hvis der ikke er fastsat en sådan frist, inden rimelig tid.

Skadeserstatning.

§ 29. Lider køberen tab, fordi sælgeren ikke leverer salgsgenstanden i rette tid, kan køberen kræve skadeserstatning, medmindre forsinkelsen skyldes en hindring uden for sælgerens kontrol, som sælgeren hverken

1) ved aftalens indgåelse burde have taget i betragtning eller
2) burde have undgået eller overvundet.

Stk. 2. Skyldes forsinkelsen sælgerens leverandør eller et tidligere salgsled, skal sælgeren betale skadeserstatning, medmindre både sælgeren og leverandøren eller det tidligere salgsled er fritaget for ansvar efter stk. 1, nr. 1–3. Tilsvarende gælder, hvis forsinkelsen skyldes en anden, som efter aftale med sælgeren helt eller delvis skal opfylde aftalen.

§ 30. Bliver sælgeren forhindret i at levere rettidigt, skal sælgeren give køberen meddelelse om de omstændigheder, som hindrer opfyldelse. Modtager køberen ikke en sådan meddelelse inden rimelig tid, efter at sælgeren fik eller burde have fået kendskab til omstændighederne, skal sælgeren betale køberen erstatning for det tab, som kunne være undgået, såfremt meddelelsen var givet.

Reklamation ved for sen levering.

§ 31. Har levering fundet sted efter leveringstidens udløb, skal køberen, når det ved genstandens fremkomst eller underretning fra sælgeren viser sig, at

levering er sket for sent, inden rimelig tid meddele sælgeren, at køberen vil påberåbe sig forsinkelsen. I modsat fald kan køberen ikke påberåbe sig forsinkelsen.

Stk. 2. Vil køberen hæve købet, skal køberen inden rimelig tid meddele sælgeren dette. I modsat fald kan køberen ikke hæve købet.

Kapitel 7.
Mangler ved salgsgenstanden.

§ 32. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen vælge mellem at

1) kræve afhjælpning, jfr. § 36, stk. 1, eller
2) kræve omlevering, jfr. § 36, stk. 2, og for så vidt angår forbrugerkøb § 36, stk. 3, eller
3) forlange et forholdsmæssigt afslag i købesummen, jfr. § 39, eller
4) hæve købet, jfr. §§ 40 og 41 eller for så vidt angår forbrugerkøb § 36, stk. 3.

Stk. 2. Køberen kan kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i §§ 42–45 samt holde købesummen tilbage efter bestemmelsen i § 48.

Stk. 3. Køberen kan kun påberåbe sig en mangel, hvis køberen giver meddelelse i overensstemmelse med bestemmelserne i §§ 34–35. Vil køberen kræve afhjælpning, omlevering eller hæve købet, skal køberen endvidere give meddelelse efter bestemmelserne i § 37, § 36, stk. 2, eller § 41.

Køberens undersøgelsespligt.

§ 33. Når salgsgenstanden er leveret, skal køberen, så snart det med rimelighed kan ske, foretage en sådan undersøgelse, som god skik kræver.

Stk. 2. Skal salgsgenstanden sendes fra leveringsstedet, kan køberen dog vente med at undersøge den, indtil den er stillet til køberens rådighed på bestemmelsestedet.

Stk. 3. Ændrer køberen bestemmelsesstedet for salgsgenstanden, mens den er under forsendelse, eller videresender køberen den uden at have haft rimelig mulighed for at undersøge den, og vidste eller burde sælgeren have vidst, at der var mulighed for en sådan ændring eller videresendelse, kan køberen vente med at undersøge genstanden, indtil den er kommet frem til det nye bestemmelsessted.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1–3 gælder ikke i forbrugerkøb.

Reklamation.

§ 34. Vil køberen påberåbe sig en mangel, skal køberen give sælgeren meddelelse herom og angive, hvori mangelen hovedsaglig består, inden rimelig tid efter at køberen har eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber køberen retten til at påberåbe sig mangelen.

Stk. 2. Har køberen ikke inden et år efter salgsgenstandens overgivelse til køberen meddelt sælgeren, at køberen vil påberåbe sig en mangel, kan den ikke senere gøres gældende. Det gælder dog ikke, såfremt sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder ikke, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed. Stk. 1 gælder endvidere ikke, hvis sælgeren har handlet groft uagtsomt.

§ 35. Meddelelse efter § 34 kan i forbrugerkøb også gives til en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler ved salgsgenstanden. I de køb, der er nævnt i § 4, stk. 2, kan meddelelserne endvidere gives til den erhvervsdrivende, der har indgået eller formidlet aftalen om købet for sælgeren.

Stk. 2. Vil køberen i forbrugerkøb påberåbe sig en mangel over for en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler, skal køberen give sælgeren eller den anden erhvervsdrivende meddelelse herom og angive, hvori mangelen hovedsaglig består, inden rimelig tid efter at køberen har eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber køberen retten til at påberåbe sig mangelen.

Køberens ret til at kræve afhjælpning eller omlevering.

§ 36. Lider salgsgenstanden af en mangel kan køberen forlange, at sælgeren afhjælper mangelen, medmindre dette vil forvolde sælgeren urimelig omkostning eller ulempe. Sælgeren kan opfylde sin afhjælpningspligt ved at foretage omlevering.

Stk. 2. Køberen kan endvidere forlange omlevering. Dette gælder dog ikke, såfremt mangelen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette. Vedrørende krav om omlevering finder endvidere bestemmelserne i § 25 tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Har køberen i et forbrugerkøb fremsat krav om afhjælpning efter stk. 1, og opfylder sælgeren ikke dette inden rimelig tid, kan køberen hæve købet eller kræve omlevering.

§ 37. Vil køberen kræve afhjælpning eller omlevering, skal køberen give sælgeren meddelelse herom samtidig med, at køberen påberåber sig mangelen eller inden rimelig tid derefter. I modsat fald mister køberen retten til at forlange afhjælpning eller omlevering. Dette gælder dog ikke i forbrugerkøb og i andre køb, såfremt sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt.

Sælgerens ret til at foretage afhjælpning eller omlevering.

§ 38. Selv om køberen ikke kræver det, kan sælgeren afhjælpe en mangel eller foretage omlevering, såfremt afhjælpningen eller omleveringen kan ske uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen. Giver køberen meddelelse om mangelen, skal afhjælpning eller omlevering ske inden rimelig tid. I modsat fald fortaber sælgeren retten til at foretage afhjælpning eller omlevering.

Stk. 2. § 36, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse, når sælgeren har meddelt, at sælgeren vil foretage afhjælpning eller omlevering.

Køberens ret til at kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen.

§ 39. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen forlange et afslag i købesummen, således at forholdet mellem nedsat og aftalt købesum svarer til forholdet på leveringstidspunktet mellem værdien af den leverede genstand og værdien af salgsgenstanden uden mangler.

Adgangen til at hæve købet.

§ 40. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen hæve købet. Dette gælder dog ikke, såfremt mangelen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette.

§ 41. Vil køberen hæve købet, skal køberen give sælgeren meddelelse herom inden rimelig tid efter, at køberen har eller burde have opdaget mangelen eller efter udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat til afhjælpning af mangelen. I modsat fald mister køberen retten til at hæve købet. Dette gælder dog ikke, såfremt sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke i forbrugerkøb.

Køberens ret til at kræve skadeserstatning.

§ 42. Er andet ikke aftalt, kan køberen kræve skadeserstatning for tab som følge af en mangel efter tilsvarende bestemmelse som i § 29.

§ 43. § 42 gælder ikke ved køb af en genstand, som ifølge aftalen ikke kan ombyttes med en tilsvarende genstand.

§ 44. Køberen kan endvidere kræve skadeserstatning for tab som følge af en mangel, hvis:

1) sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed,
2) sælgeren har givet køberen vildledende oplysninger, som sælgeren ikke havde føje til at anse for korrekte,
3) sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om en mangel, som sælgeren kendte eller burde kende,
4) genstanden savner egenskaber, som må anses tilsikrede, eller
5) mangelen efter købets indgåelse er forårsaget ved sælgerens forsømmelse.

§ 45. Selv om sælgeren ikke er erstatningspligtig efter §§ 42–44, kan køberen kræve erstatning for rimelige omkostninger ved afhjælpning, hvis sælgeren ikke har afhjulpet en mangel efter § 36, stk. 1, og 3, inden rimelig tid efter at køberen har fremsat krav herom.

Kapitel 8.
Retsmangler ved salgsgenstanden.

§ 46. Lider salgsgenstanden af en retsmangel som anført i § 23, finder reglerne i kapitel 7 om køberens adgang til at hæve købet eller kræve afhjælpning, omlevering eller forholdsmæssigt afslag tilsvarende anvendelse. Det gælder dog ikke følgende bestemmelser:

1) § 33 om køberens undersøgelsespligt,
2) § 34, stk. 2 om forældelse af mangelsindsigelsen,
3) § 37 om køberens pligt til at give meddelelse, såfremt han ønsker afhjælpning eller omlevering.

Stk. 2. Køberen kan holde købesummen tilbage efter bestemmelsen i § 48.

§ 47. Lider køberen tab som følge af en retsmangel, kan køberen kræve skadeserstatning efter tilsvarende bestemmelser som i §§ 42–45.

Stk. 2. Forelå retsmangelen allerede ved aftalens indgåelse, uden at køberen kendte eller burde kende den, har køberen dog altid krav på skadeserstatning, også selv om sælgeren hverken kendte eller burde kende retsmangelen.

Kapitel 9.
Almindelige bestemmelser om sælgerens misligholdelse.

Køberens ret til tilbageholdelse af købesummen.

§ 48. Har køberen krav mod sælgeren på grund af dennes misligholdelse, og skal købesummen helt eller delvis betales ved eller efter tiden for leveringen, kan køberen holde så meget af købesummen tilbage, som er nødvendigt for at give køberen sikkerhed for kravet.

Misligholdelse med en del.

§ 49. Misligholder sælgeren kun aftalen for så vidt angår en del af det, der skal leveres, gælder reglerne om sælgerens misligholdelse tilsvarende med hensyn til den del, misligholdelsen vedrører.

Stk. 2. Ved misligholdelse efter stk. 1 kan køberen hæve hele købet. Det gælder dog ikke, såfremt misligholdelsen er af uvæsentlig betydning for købet som helhed, eller sælgeren måtte forudsætte dette.

Stk. 3. Er der kun leveret en del af det solgte, og må køberen gå ud fra, at sælgeren har afsluttet leveringen, finder bestemmelserne om mangler anvendelse.

Flere leveringer.

§ 50. Skal sælgeren levere efterhånden, og foreligger der misligholdelse med en enkelt levering, kan køberen kun hæve købet efter §§ 27, 40 eller 41 for så vidt angår denne levering.

Stk. 2. Køberen kan dog også hæve købet for så vidt angår senere leveringer, såfremt køberen har rimelig grund til at antage, at en gentagelse af misligholdelsen må ventes, og køberen inden rimelig tid giver sælgeren meddelelse om ophævelse.

Stk. 3. Er der en sådan sammenhæng mellem leveringerne, at det vil medføre betydelig ulempe for køberen, at købet fastholdes delvis, kan køberen hæve købet i dets helhed.

Afsnit IV.

Kapitel 10.
Køberens ydelse.

Købesummen.

§ 51. Fremgår prisen eller dens fastsættelse ikke af aftalen eller forholdene i øvrigt, skal køberen betale, hvad der under hensyn til salgsgenstandens art og beskaffenhed, gængs pris ved aftalens indgåelse samt omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt.

§ 52. Ved beregning af købesummen efter antal, mål eller vægt lægges den mængde til grund, der findes på det tidspunkt, fra hvilket risikoen for salgsgenstanden skal bæres af køberen.

Stk. 2. Ved beregning af købesummen efter vægt fradrages indpakningens vægt.

§ 53. Har en køber, der er erhvervsdrivende som led i sit erhverv, modtaget regning, faktura eller nota, og meddeler køberen ikke inden rimelig tid sælgeren, at køberen ikke kan godkende den pris, som er anført i regningen, skal køberen betale denne pris, medmindre lavere pris oplyses at være aftalt, eller den forlangte pris må anses for urimelig.

Betalingsstedet.

§ 54. Står købet i forbindelse med en af sælgeren dreven virksomhed, skal købesummen betales der, hvor sælgeren har sit forretningssted. I andre tilfælde skal købesummen betales på det sted, hvor sælgeren har sin bopæl.

Stk. 2. Skal købesummen betales ved overgivelse af salgsgenstanden eller dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden, skal købesummen dog betales på det sted, hvor genstanden eller dokumenterne overgives til køber.

Tiden for købesummens betaling.

§ 55. Fremgår betalingstiden ikke af aftalen eller omstændighederne, og fremgår det heller ikke, at betaling skal ske efter påkrav, skal betaling ske inden rimelig tid. Køberen skal dog ikke betale købesummen, medmindre salgsgenstanden samtidig stilles til køberens disposition.

Stk. 2. Køberen kan undlade at betale købesummen, indtil køberen har haft en rimelig adgang til at undersøge salgsgenstanden. Det gælder dog ikke, såfremt en undersøgelse er uforenelig med den leverings- eller betalingsmåde, der følger af aftalen.

Afsnit V.

Kapitel 11.
Sælgerens beføjelser ved køberens forsinkelse.

§ 56. Betales købesummen ikke i rette tid, eller træffer køberen ikke i rette tid foranstaltninger, hvorpå købesummens betaling beror, og skyldes dette ikke sælgeren, eller en omstændighed, som denne bærer risikoen for, kan sælgeren vælge mellem at forlange, at køberen opfylder sine pligter, jfr. § 58, eller hæve købet, jfr. § 60. Sælgeren kan holde genstanden tilbage efter bestemmelserne i § 10 samt kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i § 63 eller rente efter bestemmelserne i § 75.

§ 57. Aftager eller modtager køberen ikke i rette tid salgsgenstanden, eller medvirker køberen i øvrigt ikke på rimelig måde til, at sælger kan levere salgsgenstanden, gælder §§ 60, stk. 4, og 63, stk. 2, samt kapitel 15.

Adgangen til at kræve opfyldelse af købet.

§ 58. Sælgeren kan forlange, at køberen betaler købesummen efter kapitel 10. Er salgsgenstanden endnu ikke leveret, og der foreligger en hindring for opfyldelsen som nævnt i § 63, stk. 1, kan sælgeren ikke kræve købesummen betalt. Bortfalder hindringen inden rimelig tid, kan sælgeren dog forlange købesummen betalt.

Stk. 2. Køberen i et bestillingskøb kan dog for at begrænse sit tab forlange tilvirkningen indstillet, såfremt dette kan ske uden at medføre risiko eller væsentlig ulempe for sælgeren.

§ 59. Vil sælgeren i tilfælde, hvor der foreligger forsinkelse med købesummens betaling, og betaling ikke er sket, samt hvor salgstenstanden heller ikke er overgivet til køberen, fastholde købet, skal sælgeren inden rimelig tid efter forsinkelsens indtræden give køberen meddelelse herom. I modsat fald mister sælgeren retten til at forlange opfyldelse af købet.

Adgangen til at hæve købet.

§ 60. Har køberen ikke i rette tid betalt købesummen eller truffet foranstaltninger, hvorpå købesummens betaling beror, kan sælgeren hæve købet. Det gælder dog ikke, såfremt misligholdelsen er af uvæsentlig betydning.

Stk. 2. Sælgeren kan også hæve købet, hvis køberen ikke efter påkrav betaler købesummen inden udløbet af en rimelig frist, som sælgeren har fastsat.

Stk. 3. Er salgsgenstanden overgivet til køberen, kan sælgeren dog ikke hæve købet, medmindre sælgeren må anses at have taget forbehold derom, eller køberen afviser genstanden.

Stk. 4. Fremgår det af aftalen eller af omstændighederne i øvrigt, at sælgeren har en særlig interesse i, at køberen afhenter eller modtager salgsgenstanden, kan sælgeren hæve købet, hvis køberens forhold bevirker, at salgsgenstanden ikke kan leveres i rette tid. Dette gælder dog ikke, såfremt forsinkelsen er af uvæsentlig betydning for sælger.

Sælgerens frist til at give meddelelse om ophævelse af købet.

§ 61. Vil sælgeren i tilfælde, hvor betaling er sket for sent, hæve købet på grund af forsinkelsen, skal sælgeren give køberen meddelelse herom inden rimelig tid, efter at betaling er sket.

Stk. 2. Har sælgeren ikke givet meddelelse efter stk. 1, mister sælgeren retten til at hæve købet.

Flere leveringer.

§ 62. Skal køberen i tilfælde, hvor sælgeren skal levere efterhånden, betale særskilt for hver enkelt levering, og forsinkes betalingen for en enkelt levering, kan sælgeren efter §§ 60 og 61 hæve købet for så vidt angår denne levering.

Stk. 2. Sælgeren kan også hæve købet for så vidt angår senere leveringer, medmindre der ikke er rimelig grund til at frygte en gentagelse af misligholdelsen. Sælgeren skal inden rimelig tid give køberen meddelelse om, at sælgeren hæver købet for så vidt angår senere leveringer.

Skadeserstatning.

§ 63. Lider sælgeren tab, fordi køberen ikke betaler købesummen i rette tid, kan sælgeren kræve skadeserstatning. Dette gælder dog ikke, såfremt forsinkelsen skyldes lovgivningsforanstaltninger, standsninger i den almindelige samfærdsel eller lignende hindringer, som køberen ikke ved aftalens indgåelse burde have taget i betragtning eller undgået eller overvundet.

Stk. 2. Fremgår det af aftalen eller af omstændighederne i øvrigt, at sælgeren har en særlig interesse i, at køberen afhenter eller modtager salgsgenstanden,

kan sælgeren kræve erstatning efter tilsvarende bestemmelse som i § 29 for det tab, sælgeren lider ved, at salgsgenstanden ikke kan leveres i rette tid som følge af køberens forhold.

Stk. 3. Køberen skal give sælgeren meddelelse om omstændigheder, som hindrer opfyldelse. Modtager sælgeren ikke en sådan meddelelse inden rimelig tid, efter at køberen har eller burde have fået kendskab til omstændighederne, skal køberen betale sælgeren erstatning for det tab, som lides herved.

Specifikationskøb.

§ 64. Skal køberen efter aftalen specificere salgsgenstandens form, mål eller andre egenskaber, og undlader køberen at gøre dette til aftalt tid eller inden rimelig tid, efter at have modtaget en anmodning herom fra sælgeren, kan sælgeren selv træffe bestemmelse om specifikationerne i overensstemmelse med, hvad sælgeren må antage er i køberens interesse.

Stk. 2. Fastsætter sælgeren specifikationerne efter stk. 1, skal sælgeren give køberen meddelelse herom og fastsætte en rimelig frist, inden for hvilken køberen kan ændre specifikationerne. Undlader en køber, som har modtaget en sådan meddelelse, at gøre dette, er sælgerens specifikation bindende.

Afsnit VI.
Fælles bestemmelser for sælgerens og køberens pligter.

Kapitel 12.
Forventet misligholdelse.

Adgangen til at holde sin ydelse tilbage m.v.

§ 65. Viser det sig efter aftalens indgåelse, at en parts økonomiske forhold eller andre omstændigheder er således, at det må antages, at aftalen ikke vil blive opfyldt, kan den anden part afbryde opfyldelsen af sin del af aftalen og holde sin ydelse tilbage.

Stk. 2. Er det køberen, der må antages ikke at opfylde aftalen, kan sælgeren, hvis salgsgenstanden er afsendt, hindre dens overgivelse til køberen, uanset om køberen har fået udleveret dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden.

Stk. 3. Den part, som holder sin ydelse tilbage eller som hindrer dens overgivelse, skal straks give den anden part meddelelse herom. Gives meddelelse ikke, skal parten betale erstatning for det tab, som den anden part lider herved.

Stk. 4. Stiller den anden part sikkerhed for sin opfyldelse af aftalen, ophører partens adgang til at holde ydelsen tilbage og til at hindre dens overgivelse.

Adgangen til at hæve købet.

§ 66. Fremgår det klart inden tiden for aftalens opfyldelse, at der vil indtræde en misligholdelse hos en af parterne, som giver den anden part adgang til at hæve købet, kan denne straks hæve købet.

Konkurs.

§ 67. Om adgangen til at holde sin ydelse tilbage eller hæve købet som følge af den anden parts konkurs gælder reglerne i konkursloven.

Kapitel 13.
Gennemførelse af ophævelse og omlevering.

§ 68. Hæves købet, bortfalder sælgerens pligt til at levere salsgenstanden og køberens pligt til at betale købesummen.

Stk. 2. Er købet opfyldt fra nogen af siderne, skal det modtagne tilbagegives. Kan køberen ikke tilbagegive salgsgenstanden i samme stand og mængde, skal køberen samtidigt med tilbagegivelsen af genstanden betale erstatning for genstandens forringelse eller formindskelse. Det gælder dog ikke de tilfælde, der er nævnt i § 70, stk. 2.

Stk. 3. Sælgeren kan undlade at betale købesummen tilbage, indtil salgsgenstanden tilbagegives. Køberen kan undlade at tilbagegive salgsgenstanden, indtil købesummen tilbagebetales.

Stk. 4. Har køberen krav på erstatning eller renter, kan køberen til sikkerhed herfor holde salgsgenstanden tilbage, indtil erstatningen eller renterne betales, eller betryggende sikkerhed stilles.

Stk. 5. Kræver køberen omlevering, kan køberen tilbageholde salgsgenstanden, indtil omlevering sker.

§ 69. Hæves købet, skal køberen aflevere oppebåret afkast samt betale rimelig erstatning, såfremt køberen har haft væsentlig nytte af salgsgenstanden.

Stk. 2. Sælgeren skal betale rente af købesummen fra den dag sælgeren modtog denne i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m.v. En sælger, der hæver et bestillingskøb, skal dog ikke betale en sådan rente.

§ 70. Køberen mister retten til at hæve købet eller kræve omlevering, hvis køberen ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde.

Stk. 2. Dette gælder dog ikke, hvis genstandens ødelæggelse, forringelse eller formindskelse skyldes:

1) en hændelig begivenhed,
2) genstandens egen beskaffenhed, eller

3) foranstaltninger, der er foretaget, med henblik på undersøgelse, eller som er truffet inden køberen opdagede eller burde have opdaget den mangel, som medfører kravet om omlevering eller ophævelse.

Stk. 3. Køberen mister dog ikke retten til at hæve købet eller kræve omlevering, selv om køberen ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde, hvis køberen betaler sælgeren erstatning for forringelsen eller formindskelsen.

Kapitel 14.
Skadeserstatningens størrelse m.v.

§ 71. Skadeserstatning i medfør af reglerne i §§ 29 og 42–45 omfatter erstatning for udgifter, prisforskel eller tabt fortjeneste samt andet tab.

§ 72. Erstatning for prisforskellen udgør det beløb, hvormed prisen for genstande af samme art og godhed som de købte afviger fra købesummen.

§ 73. Foretager køberen dækningskøb eller foretager sælgeren selvhjælpssalg på forsvarlig måde og inden for rimelig tid efter ophævelsen, lægges den ved købet eller salget opnåede pris til grund ved beregning af prisforskellen.

Stk. 2. Foretages der ikke dækningskøb eller -salg, lægges den gængse pris for genstande af samme art og godhed som de købte på ophævelsestidspunktet til grund. Hæves købet af køberen efter salgsgenstandens overgivelse, skal i stedet prisen på tidspunktet for overgivelsen lægges til grund.

§ 74. Forsømmer den skadelidende part genem rimelige foranstaltninger at begrænse sit tab, bærer parten selv den som følge af sådan forsømmelse opståede del af tabet.

Rente.

§ 75. Om pligt til betaling af rente af købesummen og andre pengebeløb, der ikke betales i rette tid, gælder reglerne i lov om renter ved forsinket betaling m.v.

Kapitel 15.
Pligt til at opbevare godset.

§ 76. Afhentes eller modtages salgsgenstanden ikke i rette tid af køberen, eller har køberens forhold i øvrigt bevirket, at den ikke i rette tid overgives til køberen, skal sælgeren drage rimelig omsorg for genstanden. Dette gælder dog kun, hvis sælgeren har genstanden i sin besiddelse eller i øvrigt kan tage vare på den.

§ 77. Er salgsgenstanden overgivet til køberen, og vil køberen afvise den, skal køberen drage rimelig omsorg for den.

Stk. 2. Er en salgsgenstand, som køberen vil afvise, sendt til køberen, og kan køberen få den udleveret på bestemmelsesstedet uden at skulle betale købesummen og uden væsentlig omkostning eller ulempe, skal køberen tage imod den. Dette gælder dog ikke, hvis sælgeren selv eller en anden, som på sælgerens vegne kan tage vare på genstanden, er til stede på bestemmelsesstedet.

§ 78. Den part, som skal drage omsorg for salgsgenstanden, kan lade den opbevare hos tredjemand for den anden parts regning, såfremt omkostningerne ikke er uforholdsmæssigt store.

§ 79. Den part, som drager omsorg for salgsgenstanden, kan kræve sine rimelige omkostninger godtgjort af den anden part, og til sikkerhed herfor holde genstanden tilbage, indtil betaling sker eller betryggende sikkerhed stilles.

§ 80. Kan parten ikke uden væsentlig omkostning eller ulempe fortsætte med at drage omsorg for salgsgenstanden, eller tager den anden part ikke vare på den inden rimelig tid efter at være blevet opfordret dertil, kan parten sælge den på forsvarlig måde.

Stk. 2. Falder salgsgenstanden hurtigt i værdi på grund af ødelæggelse, forringelse eller prisfald, eller medfører det uforholdsmæssige omkostninger at drage omsorg for den, skal genstanden så vidt muligt sælges.

Stk. 3. Inden genstanden sælges efter stk. 1 eller stk. 2, skal den anden part så vidt muligt underrettes med et rimeligt varsel.

§ 81. Kan genstanden ikke sælges, eller er det åbenbart, at omkostningerne ved salg ikke vil kunne dækkes af salgssummen, er parten berettiget til at råde over genstanden på anden måde.

Stk. 2. Inden der rådes over genstanden efter stk. 1, skal den anden part så vidt muligt underrettes med et rimeligt varsel.

§ 82. Et beløb, der er indvundet ved salg eller på anden måde, modregnes i modpartens gæld. Et overskud tilfalder modparten.

Kapitel 16.
Afkast af salgsgenstande.

§ 83. Afkast, som salgsgenstanden giver inden den aftalte leveringstid tilfalder sælgeren, hvis der ikke var grund til at regne med, at det ville falde senere.

Stk. 2. Afkast, som salgsgenstanden giver efter den aftalte leveringstid tilfalder køberen, hvis der ikke var grund til at regne med, at det ville falde tidligere.

§ 84. Køb af aktie omfatter det ved aftalens indgåelse ikke forfaldne udbytte og en til aktien knyttet ret til tegning af ny aktie, der ved aftalens indgåelse endnu ikke kunne udnyttes.

§ 85. Køb af rentebærende fordring omfatter ikke rente, som forfalder før den aftalte leveringstid. Den på dette tidspunkt påløbne endnu ikke forfaldne rente oppebæres af køberen, men et hertil svarende beløb betales i tillæg til købesummen, medmindre fordringen er solgt som usikker.

Kapitel 17.
Risikoen for forsendelser af meddelser.

§ 86. Er meddelelse, som køberen efter § 26, § 31, stk. 1 eller 2, § 34, § 35, stk. 1 eller 2, § 37, § 41, stk. 1, eller § 5, stk. 3, giver sælgeren, indleveret til befordring på forsvarlig måde med post, telegraf eller andet kommunikationsmiddel, medfører det dog ikke tab af ret for køberen, at meddelelsen forvanskes, forsinkes eller ikke kommer frem. Tilsvarende gælder om meddelelse fra sælgeren i henhold til §§ 53, 59, 61 eller § 65, stk. 3.

2.1 Finskt förslag till Köplag

1 kap.
Allmänna stadganden

Tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller köp av lös egendom.
Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lös egendom.
Lagen tillämpas inte på överlåtelse av byggnad eller anläggning på annans mark, om nyttjanderätten till marken överlåts genom samma avtal.

2 § Beställning av en vara som skall tillverkas anses som köp, om inte beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Avtal om uppförande av byggnad eller annan fast anläggning på mark eller i vatten anses dock inte som köp.
Avtal enligt vilket den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller annan tjänst anses inte som köp, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

Avtalsfrihet

3 § Stadgandena i denna lag tillämpas inte i den mån annat kan anses avtalat eller följer av handelsbruk eller annan sedvänja, som måste anses vara bindande för parterna. Sådan sedvänja anses som en del av avtalet.
Handelsbruk är inte bindande för köpare vid konsumentköp.

Konsumentköp

4 § Stadgandena i denna lag tillämpas inte på köp som avses i konsumentskyddslagen (38/78) (*konsumentköp*), om annat följer av sagda lag.

Internationella köp

5 § Denna lag gäller inte köp som avses i lagen (/) om godkännande av vissa bestämmelser i Förenta Nationernas konvention om avtal rörande internationella köp och om tillämpning av sagda konvention.

2 kap.
Varans avlämnande

Hämtningsköp

6 § Varan skall hållas tillgänglig för avhämtning där säljaren vid köpslutet hade sitt affärsställe eller, om säljaren saknade affärsställe som hade samband med köpet, sitt hemvist.

Om varan eller det parti, ur vilket den skall tagas, vid köpslutet fanns på annan plats och parterna visste detta, skall varan hållas tillgänglig för avhämtning där den fanns.

Varan är avlämnad, när den tagits om hand av köparen eller av någon för hans räkning.

Transportköp

7 § Skall varan transporteras till köparen på samma ort eller inom ett område, där säljaren vanligen sköter om transporten av liknande varor, sker avlämnandet då varan överlämnas till köparen.

Skall varan i annat fall transporteras till köparen och anlitas en transportör som har åtagit sig transporten från avsändningsorten, sker avlämnandet då varan överlämnas till denne. Vid konsumentköp eller om säljaren själv utför transporten sker avlämnandet först då varan överlämnas till köparen.

Har varan sålts "fritt", "levererad" eller "fritt levererad" med angivande av en viss ort, är den inte avlämnad förrän den kommit fram till denna ort.

8 § Skall säljaren ordna transport av varan, skall han ingå avtal om transporten till bestämmelseorten med lämpligt transportmedel och på sedvanliga villkor för en sådan transport.

Tiden för avlämnandet

9 § Kan det inte anses avtalat att varan skall avlämnas vid en viss tidpunkt, utan uppskov eller först efter anfordran, skall den avlämnas inom skälig tid.

Skall varan avlämnas inom en viss tidrymd och framgår det inte av omständigheterna att det ankommer på köparen att välja tidpunkten för avlämnandet, skall denna bestämmas av säljaren. Om varan skall hämtas av köparen, skall säljaren i tid meddela köparen när varan finns tillgänglig för avhämtning. Om det i annat fall kan antagas vara av betydelse för köparen att få veta vilken tidpunkt säljaren har valt för avlämnandet, skall säljaren i tid underrätta köparen om denna tidpunkt.

Rätt att hålla inne varan

10 § Säljaren är inte skyldig att lämna ut varan eller, genom överlåtelse av dokument eller på annan sätt, frånhända sig förfoganderätten över den förrän köparen betalar priset. Detta gäller dock inte, om kredit eller anstånd med betalningen beviljats.

Skall varan sändas från den ort där den skall avlämnas, får säljaren inte med stöd av 1 mom. underlåta att avsända den. Varan får dock sändas på sådana villkor att varan eller dokument avseende varan inte lämnas ut till köparen förrän denne har betalat priset.

Kostnaderna för varan

11 § Säljaren svarar för de kostnader för varan som uppkommer före avlämnandet. Detta gäller inte kostnader på grund av att avlämnandet har försenats till följd av ett förhållande på köparens sida.

3 kap.
Risken för varan

12 § Bär köparen risken för varan, skall han betala priset även om varan förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda.

Riskens övergång

13 § Risken går över på köparen, när varan avlämnas.

Avlämnas varan inte i rätt tid och beror det på köparen eller ett förhållande på hans sida, går risken över på köparen när säljaren gjort det som ankommer på honom för att avlämnandet skall kunna ske.

Skall köparen hämta varan på annan plats än hos säljaren och utan dennes medverkan, går risken över när tiden för avlämnandet är inne och köparen fått veta att varan finns tillgänglig för avhämtning.

14 § Risken går inte över på köparen förrän varan genom märkning, transportdokument eller på annat sätt avskilts för hans räkning.

Varor under transport

15 § Avser köpet en vara under transport, går risken över på köparen vid köpslutet, om det inte framgår av omständigheterna att köparen har åtagit sig att bära risken från det att varan överlämnades till den transportör som har utfärdat transportdokumentet. Säljaren bär dock även i sistnämnda fall risken för förlust eller skada som han vid köpslutet kände till eller borde ha känt till men inte upplyst köparen om.

Öppet köp

16 § Har öppet köp avtalats och varan avlämnats, bär köparen risken tills varan lämnas tillbaka.

4 kap.
Varans beskaffenhet

Avtalsenlighet, offentliga föreskrifter

17 § Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet och andra egenskaper samt förpackning överensstämma med det som kan anses avtalat. I annat fall föreligger fel i varan.

Överensstämmer varan inte till sina egenskaper med krav som uppställts i lag, förordning eller myndighets beslut och som gällde vid köpslutet, föreligger

fel. Detta gäller dock inte, om det framgår av omständigheterna, att köparen inte i detta avseende förlitat sig på säljarens sakkunskap eller att han inte haft rimlig grund att förlita sig på den, eller om köparen vid köpslutet avsett att använda varan till ett ändamål vid vilket ifrågavarande krav saknar betydelse.

Uppgifter om varan

18 § Även om det inte följer av stadgandena i 17 § 1 mom. föreligger fel, om

1) varan inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning, som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller i övrigt före köpslutet, och uppgiften kan antagas ha inverkat på köpet; eller

2) säljaren före köpslutet försummat att lämna en upplysning om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning, som han kände till eller borde ha känt till och som han insåg eller borde ha insett vara av betydelse för köparen, och försummelsen kan antagas ha inverkat på köpet.

19 § Fel föreligger även, om varan inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, före köpslutet har lämnat vid marknadsföringen av varan, och uppgiften kan antagas ha inverkat på köpet. Detta gäller dock inte, om uppgiften har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Befintligt skick

20 § Har varan sålts i befintligt skick eller med liknande allmänt förbehåll, anses den likväl vara behäftad med fel, om

1) varan inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning, som säljaren lämnat före köpslutet, och uppgiften kan antagas ha inverkat på köpet;

2) säljaren före köpslutet försummat att lämna en upplysning om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning, som han måste antagas ha känt till och som han insåg eller borde ha insett vara av betydelse för köparen, och försummelsen kan antagas ha inverkat på köpet; eller

3) varan är i väsentligt sämre skick än vad köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter haft anledning att förutsätta.

Undersökning av varan före köpet

21 § Köparen får inte såsom fel åberopa en omständighet som han vid köpslutet måste antagas ha känt till.

Om köparen före köpet har undersökt varan eller om han utan godtagbar anledning underlåtit att följa säljarens uppmaning att undersöka den, får han inte såsom fel åberopa det som han borde ha märkt vid undersökningen. Har säljaren å sin sida försummat sin upplysningsplikt eller eljest handlat i strid med tro och heder, skall köparens försummelse dock endast tillmätas betydelse i den mån det är skäligt.

Det som stadgas i 2 mom. gäller även när köparen fått tillfälle att undersöka prov på varan och felet gäller en egenskap som skulle framgå av provet.

Det som stadgas i 2 och 3 mom. gäller inte konsumentköp.

Avgörande tidpunkt för felbedömningen

22 § Frågan om varan har fel skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när risken för varan går över på köparen. Säljaren svarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare.

Uppkommer en försämring av varan efter det att risken gått över på köparen, skall fel anses föreligga, om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott eller om säljaren genom garanti eller liknande utfästelse har åtagit sig att under viss tid svara för varans användbarhet eller annan egenskap hos varan och försämringen avser en egenskap som omfattas av utfästelsen.

Rättsligt fel

23 § Rättsligt fel föreligger om tredje man har äganderätt, panträtt eller annan liknande rätt till varan.

Påföljder av rättsligt fel får även göras gällande, om tredje man gör anspråk på att varan tillhör honom eller att han har panträtt eller annan liknande rätt till den och detta begränsar köparens möjlighet att förfoga över varan. Detta gäller dock endast om anspråket inte är uppenbart ogrundat.

5 kap.
Påföljder av dröjsmål med varans avlämnande

24 § Avlämnas inte varan eller avlämnas den för sent och beror det inte på köparen eller ett förhållande på hans sida, får köparen enligt stadgandena i detta kapitel kräva fullgörelse eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen enligt 48 §.

Krav på fullgörelse

25 § Har varan inte avlämnats, får köparen kräva att säljaren fullgör köpet. Säljaren är dock inte skyldig att fullgöra köpet så länge det föreligger ett hinder som säljaren inte kan övervinna, eller fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar som inte är rimliga med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet.

Köparen förlorar rätten att kräva att säljaren fullgör köpet, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

26 § Frågar säljaren om köparen trots dröjsmålet godtar avlämnande inom en viss tid, eller meddelar säljaren att han kommer att fullgöra köpet inom en viss tid och svarar köparen inte inom skälig tid efter att han fått frågan eller meddelandet, får köparen inte häva köpet, om säljaren fullgör köpet inom den tid som han har angivit. Det som stadgas här gäller inte konsumentköp.

Hävning

27 § Köparen får häva köpet, om säljarens dröjsmål utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har köparen förelagt säljaren en bestämd tilläggstid för varans avlämnande och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas, om varan inte avlämnas inom tilläggstiden eller om säljaren meddelar att han inte kommer att fullgöra köpet inom denna tid.

28 § Har varan tillverkats eller anskaffats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, får köparen häva köpet på grund av säljarens dröjsmål endast om hans syfte med köpet är väsentligen förfelat genom dröjsmålet.

Skadestånd

29 § Lider köparen skada genom säljarens dröjsmål, har han rätt till skadestånd. Rätt till skadestånd föreligger dock inte i den mån dröjsmålet beror på hinder utanför säljarens kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror dröjsmålet på någon som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, är säljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt 1 mom. Detsamma gäller, om dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren har anlitat eller någon annan i tidigare säljled.

30 § Hindras säljaren att fullgöra köpet i tid, skall han lämna köparen meddelande om hindret och dess inverkan på möjligheterna till fullgörelse. Om köparen inte har fått ett sådant meddelande inom skälig tid efter det att säljaren fått eller borde ha fått kännedom om hindret, har köparen rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits om han hade fått meddelandet i tid.

Meddelande om hävning av köpet och om krav på skadestånd

31 § Har varan avlämnats för sent och vill köparen häva köpet eller kräva skadestånd på grund av dröjsmålet, måste han inom skälig tid efter det att han fick kännedom om avlämnandet meddela säljaren om att han vill göra gällande en sådan påföljd. Om köparen häver köpet, behöver han dock inte lämna särskilt meddelande om att han vill kräva skadestånd.

6 kap.
Påföljder av fel i varan

32 § Föreligger fel i varan och beror det inte på köparen eller ett förhållande på hans sida, får köparen enligt stadgandena i detta kapitel kräva avhjälpande, omleverans eller prisavdrag eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen enligt 48 §.

Undersökning av varan efter avlämnandet

33 § När varan har avlämnats skall köparen vid annat köp än konsumentköp så snart omständigheterna medger undersöka den i enlighet med god sed.

Framgår det av avtalet att varan skall transporteras från platsen för avlämnandet, får undersökningen uppskjutas tills varan har kommit fram.

Bestämmer köparen en ny bestämmelseort för varan medan den är på väg eller sänder han den vidare utan att ha haft skälig möjlighet att undersöka den och kände eller borde säljaren vid köpslutet ha känt till möjligheten av sådan omdestinering eller vidaresändning, får undersökningen uppskjutas tills varan har nått den nya bestämmelseorten.

Meddelande om fel

34 § Vill köparen åberopa fel i varan, skall han lämna säljaren meddelande om felet. Lämnar köparen inte sådant meddelande utan oskäligt uppehåll efter det att han märkt eller borde ha märkt felet, får han inte åberopa felet.

Lämnar köparen inte meddelande om fel i varan inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet. Det som stadgas här tillämpas inte vid konsumentköp eller om annat följer av avtalad garanti eller liknande utfästelse.

35 § Utan hinder av det som stadgas i 34 § får köparen åberopa fel i varan, om säljaren har handlat i strid med tro och heder eller grovt vårdslöst.

Avhjälpande och omleverans

36 § Köparen får kräva att säljaren på egen bekostnad avhjälper felet, om avhjälpande kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. I stället för att avhjälpa felet får säljaren företaga omleverans enligt 38 §.

Är felet väsentligt, får köparen kräva omleverans. Detta gäller dock inte, om det föreligger ett sådant hinder eller missförhållande som avses i 25 § eller det är fråga om en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål eller som annars, med hänsyn till varans egenskaper och vad parterna måste antagas ha förutsatt, inte kan ersättas med en annan vara.

37 § Vill köparen kräva avhjälpande av fel eller omleverans, skall han meddela säljaren detta i samband med meddelande om felet enligt 34 § 1 mom. eller inom skälig tid därefter. Om han inte gör det, får han inte framställa ett sådant krav, såvida inte säljaren handlat i strid med tro och heder eller grovt vårdslöst.

38 § Även om köparen inte kräver det, får säljaren på egen bekostnad avhjälpa felet eller företaga omleverans, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan risk för att köparen inte får sina egna kostnader ersatta av säljaren.

Har köparen låtit avhjälpa felet utan att säljaren beretts tillfälle att själv ombesörja rättelse, får säljaren inte åberopa stadgandena i 1 mom., om det

med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

Prisavdrag och hävning

39 § Om inte felet avhjälps och inte heller omleverans sker inom skälig tid efter att köparen meddelat om felet, får köparen kräva prisavdrag beräknat enligt 40 § eller häva köpet enligt 41 §.

40 § Kräver köparen prisavdrag skall det beräknas så att förhållandet mellan det avtalsenliga och det nedsatta priset svarar mot förhållandet vid tidpunkten för avlämnandet mellan varans värde i avtalsenligt och i felaktigt skick.

41 § Köparen får häva köpet om felet utgör ett väsentligt avtalsbrott. Har varan tillverkats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, skall vid bedömningen av köparens rätt att häva köpet särskild hänsyn tagas till möjligheten att avhjälpa eller på annat sätt gottgöra felet.

Vill köparen häva köpet på grund av felet, skall han meddela säljaren detta inom skälig tid. Om han inte gör det, får han inte häva köpet, såvida inte säljaren har handlat i strid med tro och heder eller grovt vårdslöst.

Skadestånd

42 § Lider köparen skada genom att varan har fel och är det inte fråga om en vara som avses i 43 §, har köparen rätt till skadestånd, såvida det inte har förelegat ett sådant hinder som avses i 29 § för att avlämna felfri vara. Det som stadgas i 30 § om säljarens skyldighet att lämna köparen meddelande om hinder för att fullgöra köpet i tid äger motsvarande tillämpning, om det föreligger hinder för att avlämna felfri vara.

Om det föreligger fel på grund av att varan inte överensstämmer med en uppgift som har lämnats av någon annan än säljaren, är säljaren dock fri från skadeståndsskyldighet, om han varken kände till eller borde ha känt till uppgiften.

43 § Avser köpet en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel i varan, såvida inte säljaren visar att felet inte beror på vållande på hans sida.

Avser köpet en vara som fanns vid köpslutet och som med hänsyn till sina egenskaper och till vad parterna måste antagas ha förutsatt inte kan ersättas med en annan vara, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, om felet har uppkommit efter köpslutet till följd av säljarens vållande.

Har säljaren efter köpslutet underlåtit att upplysa köparen om fel som han kände till eller borde ha känt till, har köparen rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits genom en sådan upplysning.

44 § Även om det inte följer av 42–43 §§ har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, om

1) varan vid köpslutet avvek från det som säljaren särskilt utfäst;

2) säljaren har lämnat en uppgift som avses i 18 § 1 punkten eller 20 § 1 punkten och säljaren inte kan visa att han varken insåg eller borde ha insett att uppgiften var oriktig eller vilseledande; eller

3) säljaren har försummat att lämna en sådan upplysning som avses i 18 § 2 punkten eller 20 § 2 punkten eller annars har handlat i strid med tro och heder.

45 § Fullgör säljaren inte sin skyldighet att avhjälpa fel i varan, har köparen även utan stöd av stadgandena i 42–44 §§ rätt till ersättning för kostnaderna för att avhjälpa felet i den mån han därvid har handlat försvarligt.

Köparen har även rätt till ersättning för den skada som han lider genom säljarens vållande vid avhjälpandet.

7 kap.
Påföljder av rättsligt fel

46 § Föreligger det ett rättsligt fel, gäller stadgandena i 6 kap. om avhjälpande, omleverans och hävning samt i 48 § om rätten att hålla inne betalning.

Det som stadgas i 33 § och i 34 § 2 mom. begränsar inte köparens rätt att åberopa ett rättsligt fel.

47 § Lider köparen skada genom ett rättsligt fel som förelåg vid köpslutet, har han rätt till skadestånd, om han varken kände till eller borde ha känt till felet.

Även om 1 mom. inte är tillämpligt, har köparen rätt till skadestånd på grund av rättsligt fel enligt 42–45 §§.

8 kap.
Gemensamma stadganden om påföljder av säljarens avtalsbrott

Rätt att hålla inne betalningen

48 § Har köparen krav på grund av säljarens dröjsmål eller fel i varan och skall priset helt eller delvis betalas vid eller efter tiden för varans avlämnande, får köparen hålla inne så mycket av betalningen som motsvarar kravet.

Partiellt avtalsbrott

49 § Är endast en del av leveransen försenad eller felaktig, tillämpas stadgandena om ifrågavarande avtalsbrott på denna del. Köparen får häva köpet i dess helhet, om avtalsbrottet är väsentligt för hela köpet.

Om det kan antagas att säljaren anser sig ha fullgjort köpet i dess helhet trots att allt inte har avlämnats, tillämpas stadgandena om fel.

Hävning vid successiv leverans

50 § Skall varan avlämnas efter hand i särskilda poster och föreligger det dröjsmål eller fel beträffande någon post, får köparen häva köpet i fråga om denna post enligt de stadganden som i övrigt gäller för hävning.

Om dröjsmålet eller felet ger anledning att antaga att avtalsbrott som ger rätt till hävning kommer att inträffa beträffande någon senare post, får hävning ske i fråga om denna.

Häver köparen köpet i fråga om en post, får han samtidigt häva i fråga om tidigare eller senare poster, om han på grund av sammanhanget mellan posterna skulle ha betydande olägenhet av att stå fast vid köpet beträffande dessa poster.

9 kap. Priset för varan

Prisets bestämmande

51 § Kan priset inte anses avtalat, skall köparen betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt.

52 § Skall priset beräknas efter antal, mått eller vikt, skall förhållandena vid den tidpunkt då risken för varan går över på köparen läggas till grund för beräkningen.

Om priset skall beräknas efter varans vikt, avräknas först förpackningens vikt.

53 § Har köparen vid annat köp än konsumentköp fått en räkning, är han bunden av det pris som har angetts i räkningen, om han inte utan oskäligt uppehåll meddelar säljaren att han inte godkänner priset. Detta gäller dock inte om lägre pris kan anses avtalat eller om det fordrade beloppet är oskäligt.

Prisets betalning

54 § Priset skall betalas hos säljaren. Om betalning skall ske mot överlämnande av varan eller dokument avseende varan, skall dock priset betalas där överlämnandet sker.

Köparens skyldighet att betala priset omfattar även skyldighet att i enlighet med avtalet acceptera växel och ställa remburs, bankgaranti eller annan säkerhet samt att vidtaga de andra åtgärder som behövs för att möjliggöra betalning.

55 § Säljaren får kräva betalning när varan hålls köparen till handa eller ställs till hans förfogande i enlighet med avtalet.

Köparen är dock inte skyldig att betala priset förrän han har haft tillfälle till en sådan undersökning av varan som sedvänja eller omständigheterna i övrigt förutsätter. Köparen får likväl inte på denna grund hålla inne betalningen , om det avtalade sättet för varans avlämnande eller prisets betalning är oförenligt med en sådan undersökning.

Har konossement utfärdats för varans transport till bestämmelseorten eller transporteras varan i övrigt på sådana villkor att säljaren inte efter betalning får förfoga över varan, får betalning utan hinder av stadgandena i 1 eller 2 mom. krävas mot konossement eller när köparen har tagit emot fraktsedel eller annat bevis för att varan transporteras på sådana villkor. Det som stadgas i detta moment gäller inte konsumentköp.

10 kap. Påföljder av köparens dröjsmål

56 § Betalar inte köparen priset i rätt tid och beror det inte på säljaren eller ett förhållande på dennes sida, får säljaren enligt stadgandena i detta kapitel kräva betalning eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne varan enligt 10 § och kräva ränta enligt 75 §.

57 § Medverkar inte köparen i rätt tid till köpet genom att hämta eller taga emot varan eller vidtaga andra åtgärder för att köpet skall kunna fullföljas och beror det inte på säljaren eller ett förhållande på dennes sida, gäller det som stadgas i 60 § 4 mom. och 63 § 2 mom.

Krav på betalning

58 § Säljaren får hålla fast vid köpet och kräva att köparen betalar priset.

Avbeställer köparen en vara som skall tillverkas, får säljaren dock inte fullfölja tillverkningen för köparens räkning, såvida inte ett avbrott av tillverkningen skulle medföra en väsentlig olägenhet för säljaren eller risk för att hans förlust till följd av avbeställningen inte blir ersatt. Skadestånd på grund av avbeställningen beräknas enligt 13 kap.

59 § Frågar en köpare som inte har tagit emot varan och inte heller betalat priset, om säljaren trots dröjsmålet med betalningen vill hålla fast vid köpet, skall säljaren svara inom skälig tid, såvida han vill kräva betalning. Även om säljaren inte får någon fråga förlorar han rätten att kräva betalning, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

Hävning

60 § Säljaren får häva köpet, om köparens dröjsmål med betalningen utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har säljaren förelagt köparen en bestämd tilläggstid för betalning av priset och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas, om köparen inte betalar inom tilläggstiden eller om han meddelar att han inte kommer att betala inom denna tid.

Har varan kommit i köparens besittning, får säljaren häva köpet endast om han förbehållit sig rätt till detta eller köparen avvisar varan.

Framgår det av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt, får säljaren häva köpet, om köparen inte i rätt tid medverkar till köpet och detta utgör ett väsentligt avtalsbrott.

61 § Har köparen betalat priset för sent och vill säljaren häva köpet på grund av dröjsmålet, måste han utan oskäligt uppehåll lämna köparen meddelande om att han vill häva.

Hävning vid successiv leverans

62 § Skall priset betalas efter hand i särskilda poster allteftersom varan avlämnas och föreligger det dröjsmål med betalningen av någon post, får säljaren häva köpet i fråga om denna post enligt de stadganden som i övrigt gäller för hävning.

Säljaren får även häva köpet i fråga om en senare post, dock inte om det saknas anledning att antaga att dröjsmål med betalningen som ger rätt till hävning kommer att upprepas.

Skadestånd

63 § Lider säljaren skada genom av köparens dröjsmål med betalningen, har han rätt till skadestånd. Rätt till skadestånd föreligger dock inte i den mån dröjsmålet beror på stadgande i lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller i den allmänna betalningsrörelsen eller på annat liknande hinder, som köparen inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Framgår det av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt, har säljaren också rätt till skadestånd, om han lider skada genom att köparen inte medverkar till köpet i rätt tid. Säljaren har dock inte rätt till skadestånd, om det har förelegat ett hinder motsvarande det som avses i 29 § för att hämta eller taga emot varan.

Det som stadgas i 30 § om säljarens skyldighet att meddela om hinder för att fullgöra köpet i tid gäller på motsvarande sätt köparen, om denne hindras att i tid betala priset eller medverka till köpet.

Specifikation

64 § Skall köparen specificera varans form, mått eller andra egenskaper och underlåter han att göra det vid avtalad tid eller inom skälig tid efter det att han fått begäran om detta från säljaren, får säljaren göra specifikationen i överensstämmelse med vad som kan antagas vara i köparens intresse.

Om säljaren gör specifikationen, skall han underrätta köparen om den och förelägga köparen en skälig tid, inom vilken denne kan ändra specifikationen. Har köparen fått en sådan underrättelse och ändrar han inte specifikationen inom den förelagda tiden, blir säljarens specifikation bindande.

11 kap. Befarat avtalsbrott

Stoppningsrätt

65 § Visar det sig efter köpslutet att en parts handlingssätt eller ekonomiska förhållanden är sådana, att det kan antagas att han inte kommer att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser, får motparten för sin del avbryta fullgörelsen och hålla inne sin prestation.

Har ett förhållande som avses i 1 mom. inträffat på köparens sida och har säljaren redan avsänt varan, får säljaren hindra att varan lämnas ut till köparen.

Detta gäller även om köparen har mottagit transportdokument avseende varan.

En part som utövar sin rätt enligt 1 eller 2 mom. skall genast meddela motparten detta. Om han inte gör det, har motparten rätt till ersättning för den skada som han lider genom att meddelande inte lämnats i tid.

Även om det föreligger ett förhållande som avses i 1 eller 2 mom. skall parten fortsätta fullgörelsen, om motparten ställer säkerhet för sin fullgörelse.

Hävning

66 § Står det klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som ger en part rätt att häva köpet, får denne häva redan före tiden för fullgörelsen.

Köparens konkurs

67 § Överlämnas varan till köparen eller hans konkursbo efter det att köparen överlämnat sin egendom till konkurs eller på yrkande av en borgenär försatts i konkurs eller fått till stånd offentlig ackordsförhandling och är priset inte betalt, får säljaren kräva att varan lämnas tillbaka. Detta gäller dock inte, om priset betalas genast eller, ifall priset inte ännu förfallit till betalning, säkerhet för priset ställs utan oskäligt uppehåll efter säljarens uppmaning.

Om konkursboet har sålt varan eller på annat sätt förfogat över den så att den inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad, skall konkursboet anses ha tillträtt köpet.

12 kap. Gemensamma stadganden om hävning och omleverans

Verkningar av hävning och omleverans

68 § Hävs köpet, bortfaller säljarens skyldighet att överlämna varan och köparens skyldighet att betala priset och medverka till köpet.

I den mån köpet har fullgjorts får vardera parten kräva att motparten lämnar tillbaka det som han har tagit emot. Part får därvid hålla inne det som han tagit emot tills motparten återlämnar det som han har erhållit samt betalar eller ställer säkerhet för skadestånd och ränta som han kan vara skyldig att erlägga.

Om säljaren skall företaga omleverans, får köparen hålla inne det som han har tagit emot tills omleverans sker.

69 § Hävs köpet eller sker omleverans, skall köparen ge ut avkastning och annat utbyte som han har fått av varan samt betala skälig ersättning, om han har haft väsentlig nytta av varan.

Om säljaren skall betala tillbaka priset, skall han betala i 3 § 2 mom. räntelagen (633/82) avsedd ränta på priset från den dag då han tog emot betalningen, dock tidigast från tiden för avlämnandet.

Bortfall av rätt till hävning och omleverans

70 § Köparen förlorar rätten att häva köpet och att kräva omleverans, om han inte kan lämna tillbaka varan väsentligen oförändrad och oförminskad.

Det som stadgas i 1 mom. gäller inte, om

1) varan har förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda, genom sin egen beskaffenhet eller till följd av ett förhållande på säljarens sida;

2) varan har förstörts, försämrats eller minskat till följd av en åtgärd som har varit nödvändig för att undersöka varan;

3) varan helt eller delvis sålts har vidare i vanlig ordning eller använts av köparen för avsett bruk innan han märkte eller borde ha märkt det fel på grund av vilket han vill häva köpet eller kräva omleverans; eller

4) köpet hävs på grund av ett rättsligt fel och köparen enligt lag förlorat varan eller ger avkall på den.

Köparen förlorar inte heller rätten att häva köpet eller kräva omleverans, om han ersätter säljaren för den minskning i varans värde som är en följd av att varan har försämrats eller minskat.

13 kap. Skadeståndets beräkning

71 § Skadestånd på grund av avtalsbrott omfattar ersättning för utgifter, prisskillnad, förlorad vinst och annan förlust med anledning av avtalsbrottet.

Prisskillnad

72 § Har köpet hävts och köparen gjort ett täckningsköp eller har säljaren sålt varan på nytt och har åtgärden vidtagits med omsorg och inom skälig tid efter det att köpet hävdes, läggs priset enligt köpet och priset vid täckningsköpet eller försäljningen till grund för beräkning av prisskillnaden.

73 § Har köpet hävts utan att täckningsköp eller försäljning enligt 72 § skett och finns det ett gängse pris för sådana varor som köpet avser, läggs priset enligt köpet och varans gängse pris vid tiden för hävningen till grund för beräkning av prisskillnaden. Om köpet har hävts av köparen efter det att varan har tagits emot skall i stället gängse pris vid tiden för mottagandet läggas till grund för beräkningen.

Gängse pris skall beräknas enligt prisnivån för varor av samma slag på den ort där avlämnandet borde ha skett.

Nedsättning av skadeståndet

74 § Den skadelidande parten skall vidtaga skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Försummar han det, skall skadestånd sättas ned i motsvarande mån.

Skadestånd kan jämkas, om det är oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst samt till omständigheterna i övrigt.

14 kap. Ränta

75 § Försummar en part att betala betala priset eller annat penningbelopp, får motparten kräva ränta enligt räntelagen.

15 kap. Vård av varan

Säljarens vårdplikt

76 § Hämtas eller mottages inte varan i rätt tid eller överlämnas den inte till köparen till följd av annat förhållande på hans sida, skall säljaren för köparens räkning vidtaga skäliga åtgärder för vård av varan, om han har den i sin besittning eller annars kan taga hand om den.

Köparens vårdplikt

77 § Vill köparen avvisa en vara som han har tagit emot, skall han för säljarens räkning vidtaga skäliga åtgärder för vård av varan.

Vill köparen avvisa en vara som har sänts till honom och hålls honom till handa på bestämmelseorten, skall han taga hand om den för säljarens räkning, om det kan ske utan att priset betalas och utan oskälig kostnad eller olägenhet. Sådan skyldighet föreligger dock inte, om säljaren eller någon som på hans vägnar kan taga hand om varan finns på bestämmelseorten.

Förvaring hos tredje man

78 § Den part som skall taga vård om varan får överlämna den till tredje man för förvaring för motpartens räkning, såvida inte kostnaderna för förvaringen är oskäligt stora. Om förvararen har valts med omsorg är den vårdpliktige parten fri från ansvar för varan, när förvararen har tagit emot den.

Ersättning för vårdkostnader

79 § Den part som skall taga vård om varan för motpartens räkning har rätt till ersättning för försvarliga utgifter och andra kostnader på grund av vården. Parten får hålla inne varan till säkerhet för sådan ersättning.

Försäljning av varan

80 § Den part som skall taga vård om varan får sälja den, om han inte utan väsentlig kostnad eller olägenhet kan fortsätta med vården eller om motparten dröjer oskäligt länge med att taga hand om varan eller med att betala priset eller kostnaderna för vården.

Om varan är utsatt för snabb förstörelse eller försämring eller om den fordrar alltför kostsam vård, skall den säljas om så kan ske.

Varan skall säljas med omsorg. Motparten skall såvitt möjligt underrättas före försäljningen.

81 § Har en part rätt att sälja varan enligt 80 § men kan den inte säljas eller är det uppenbart att priset inte skulle täcka kostnaderna för en försäljning, får parten förfoga över den på annat sätt som är försvarligt.

82 § Det som en försäljning har inbringat och som på annat sätt har utvunnits av varan skall, liksom uppkomna kostnader, redovisas till motparten. Överskott tillfaller motparten.

16 kap. Avkastning

83 § Avkastning som varan ger före avtalad tid för avlämnandet tillfaller säljaren, såvida det inte med fog kunde beräknas att den skulle falla senare. Avkastning som varan ger efter det att den skall avlämnas tillfaller köparen, såvida det inte med fog kunde beräknas att den skulle falla tidigare.

84 § I köp av aktie ingår utdelning som inte förfallit till betalning före köpet och sådan rätt att teckna nya aktier som inte kunnat utövas före köpet.

85 § I köp av räntebärande värdepapper ingår ränta som är upplupen men ännu inte förfallen vid den tidpunkt som har avtalats för avlämnandet. Det som svarar mot sådan ränta skall köparen betala till säljaren utöver priset, om inte fordringen sålts som osäker.

17 kap. Övriga stadganden

Vissa meddelanden

86 § Har ett meddelande som köparen skall lämna säljaren enligt 25, 26, 31, 34, 37, 41, 53 eller 65 § avsänts på ett ändamålsenligt sätt, får köparen åberopa meddelandet även om det försenas, förvanskas eller inte kommer fram. Motsvarande gäller ett meddelande som säljaren skall lämna köparen enligt 59, 61 eller 65 §.

Ikraftträdande

87 § Denna lag träder i kraft den Genom lagen upphävs 1 kap. 2–4 och 6–11 §§ handelsbalken samt 49 § konkursstadgan. På avtal som ingåtts innan denna lag trätt i kraft tillämpas dock tidigare gällande rätt.

2.2 Ehdotus kauppalaiksi

1 luku
Yleisiä säännöksiä

Soveltamisala

1 § Tämä laki koskee irtaimen omaisuuden kauppaa.

Laki koskee soveltuvin osin myös irtaimen omaisuuden vaihtoa.

Lakia ei sovelleta toisen alueella olevan rakennuksen tai laitoksen luovutukseen, jos käyttöoikeus alueeseen luovutetaan samalla sopimuksella.

2 § Valmistettavan tavaran tilaamista pidetään kauppana, jollei tilaajan ole toimitettava olennaista osaa tarveaineista. Kauppana ei kuitenkaan pidetä sopimusta rakennuksen tai muun maalla tai vedessä olevan kiinteän laitteen rakentamisesta.

Sopimusta, jonka mukaan tavaran toimittajan on myös suoritettava työtä tai muu palvelus, ei pidetä kauppana, jos palvelus muodostaa pääosan hänen velvollisuuksistaan.

Sopimusvapaus

3 § Tämän lain säännöksiä sovelletaan, jollei muuta voida katsoa sovitun tai johdu kauppatavasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä osapuolia sitovana. Mainitunlainen tapa katsotaan sopimuksen osaksi.

Kauppatapa ei sido ostajaa kuluttajakaupassa.

Kuluttajakauppa

4 § Tämän lain säännöksiä sovelletaan kuluttajansuojalaissa (38/78) tarkoitettuun kauppaan *(kuluttajakauppa)* vain, mikäli sanotusta laista ei johdu muuta.

Kansainvälinen kauppa

5 § Tätä lakia ei sovelleta Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä ja soveltamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun kauppaan.

2 luku
Tavaran luovutus

Noutokauppa

6 § Tavara on pidettävä ostajan noudettavissa siellä, missä myyjällä kaupasta sovittaessa oli liikepaikkansa tai, jollei myyjällä ollut kauppaan liittyvää liikepaikkaa, siellä, missä myyjän kotipaikka oli.

Jos tavara tai se tavaraerä, josta tavara on otettava, oli kaupasta sovittaessa muualla ja osapuolet tiesivät sen, tavara on pidettävä noudettavissa siellä, missä se oli.

Tavara on luovutettu, kun ostaja tai joku muu hänen lukuunsa on ottanut sen hallintaansa.

Kuljetuskauppa

7 § Jos tavara on kuljetettava ostajalle samalla paikkakunnalla tai alueella, jolla myyjä yleensä huolehtii samankaltaisen tavaran kuljetuksesta, luovutus tapahtuu ostajan saadessa tavaran hallintaansa.

Jos tavara on muussa tapauksessa kuljetettava ostajalle ja kuljetukseen käytetään rahdinkuljettajaa, joka on ottanut tavaran kuljetettavakseen lähetyspaikkakunnalta, luovutus tapahtuu rahdinkuljettajan saadessa tavaran hallintaansa. Kuluttajakaupassa tai jos myyjä itse suorittaa kuljetuksen, luovutus tapahtuu vasta ostajan saadessa tavaran hallintaansa.

Jos tavara on myyty "vapaasti", "toimitettuna" tai "vapaasti toimitettuna" määrätylle paikkakunnalle, sitä ei katsota luovutetuksi ennen kuin se on tullut perille mainitulle paikkakunnalle.

8 § Jos myyjän on järjestettävä tavaran kuljetus, hänen on tehtävä sopimukset tavaran kuljetuksesta määräpaikkakunnalle sopivalla kuljetusvälineellä ja sellaisessa kuljetuksessa käytettävin tavanomaisin ehdoin.

Luovutuksen ajankohta

9 § Jollei voida katsoa sovitun, että tavara on luovutettava määrättynä ajankohtana, viipymättä tai vasta vaadittaessa, se on luovutettava kohtuullisessa ajassa.

Jos tavaran luovutuksen on sovittu tapahtuvan määrätyn ajanjakson kuluessa eikä olosuhteista ilmene, että ostajan on valittava luovutuksen ajankohta, myyjä saa määrätä sen. Jos ostajan on noudettava tavara, myyjän on ajoissa ilmoitettava ostajalle, milloin tavara on noudettavissa. Jos muussa tapauksessa voidaan olettaa, että ostajalle on tarpeellista saada tietää, minkä ajankohdan myyjä on valinnut tavaran luovutukselle, myyjän on ajoissa ilmoitettava ostajalle tästä ajankohdasta.

Oikeus pidättyä tavaran hallinnan luovuttamisesta

10 § Myyjä ei ole velvollinen luovuttamaan tavaran hallintaa eikä luovuttamalla asiakirjan tai muulla tavoin luopumaan määräysvallastaan tavaraan, ennen kuin ostaja maksaa hinnan. Tämä ei kuitenkaan ole voimassa, jos ostajalle on myönnetty luottoa tai maksun lykkäystä.

Jos tavara on lähetettävä edelleen siltä paikkakunnalta, missä se on luovutettava, myyjä ei 1 momentin nojalla saa jättää tavaraa lähettämättä. Tavaran saa kuitenkin lähettää sellaisin ehdoin, ettei tavaraa tai sitä koskevaa asiakirjaa luovuteta ostajan hallintaan, ennen kuin tämä on maksanut hinnan.

Kustannusten jako

11 § Myyjä vastaa kustannuksista, joita tavarasta aiheutuu ennen sen luovutusta. Tämä ei koske kustannuksia, jotka ovat aiheutuneet siitä, että luovutus on viivästynyt ostajan puolella olevasta syystä.

3 luku
Vaaranvastuu tavarasta

12 § Jos vaaranvastuu tavarasta on ostajalla, hänen on maksettava hinta, vaikka tavara olisi tapaturmaisesti tuhoutunut, kadonnut, huonontunut tai vähentynyt.

Vaaranvastuun siirtyminen

13 § Vaaranvastuu siirtyy ostajalle, kun tavara luovutetaan.

Jos tavaraa ei luovuteta oikeaan aikaan ja se johtuu ostajasta tai tämän puolella olevasta seikasta, vaaranvastuu siirtyy ostajalle, kun myyjä on tehnyt sen, mitä tavaran luovutus häneltä edellyttää.

Jos ostajan on noudettava tavara muualta kuin myyjän luota ja ilman tämän myötävaikutusta, vaaranvastuu siirtyy ostajalle, kun tavaran luovutuksen aika on käsillä ja ostaja on saanut tietää, että tavara on noudettavissa.

14 § Vaaranvastuu ei siirry ostajalle ennen kuin tavara on merkinnöin, kuljetusasiakirjalla tai muulla tavoin erotettu hänen lukuunsa.

Kuljetettavana oleva tavara

15 § Jos kaupan kohteena on kuljetettavana oleva tavara, vaaranvastuu siirtyy ostajalle kaupasta sovittaessa, jollei olosuhteista ilmene, että ostaja on ottanut vaaranvastuun kantaakseen siitä lähtien, kun kuljetusasiakirjan laatinut rahdinkuljettaja sai tavaran haltuunsa. Myös viimeksi mainitussa tapauksessa myyjällä on kuitenkin vaaranvastuu menetyksestä tai vahingosta, josta hän oli tai josta hänen olisi pitänyt olla tietoinen kaupasta sovittaessa, mutta josta hän ei ole ilmoittanut ostajalle.

Avoin kauppa

16 § Jos on sovittu avoimesta kaupasta ja tavara on luovutettu, vaaranvastuu tavarasta on ostajalla, kunnes tavara palautetaan.

4 luku
Tavaran ominaisuudet

Sopimuksenmukaisuus, virallismääräykset

17 § Tavaran on lajiltaan, määrältään, laadultaan ja muilta ominaisuuksiltaan sekä pakkaukseltaan vastattava sitä, mitä voidaan katsoa sovitun. Muussa tapauksessa tavarassa on virhe.

Jos tavara ei ominaisuuksiltaan vastaa laissa, asetuksessa tai viranomaisen päätöksessä asetettuja vaatimuksia, jotka olivat voimassa kaupasta sovittessa, tavarassa on virhe. Tämä ei kuitenkaan ole voimassa, jos olosuhteista ilmenee, ettei ostaja tässä suhteessa luottanut myyjän asiantuntemukseen tai ettei hänellä ollut kohtuullista aihetta luottaa siihen, tai jos ostaja kaupasta sovittaessa aikoi käyttää tavaraa sellaiseen tarkoitukseen, jossa kyseisellä vaatimuksella ei ole merkitystä.

Tavaraa koskevat tiedot

18 § Vaikka se ei seuraisikaan 17 §:n 1 momentista, tavarassa on virhe, jos

1) tavara ei vastaa tietoa, jonka myyjä on antanut sen ominaisuuksista tai käytöstä tavaran markkinoinnissa tai muutoin ennen kaupantekoa, ja tiedon voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan; tai

2) myyjä on ennen kaupantekoa laiminlyönyt antaa tiedon sellaisesta tavaran ominaisuuksia tai käyttöä koskevasta seikasta, josta hän oli tai hänen olisi pitänyt olla selvillä ja jolla hän ymmärsi tai hänen olisi pitänyt ymmärtää olevan merkitystä ostajalle, ja laiminlyönnin voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan.

19 § Tavarassa on myös virhe, jos se ei vastaa tietoa, jonka joku muu kuin myyjä, aikaisemmassa myyntiportaassa tai myyjän lukuun, on antanut ennen kaupantekoa tavaran markkinoinnissa, ja tiedon voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan. Tämä ei kuitenkaan ole voimassa, jos tieto on oikaistu ajoissa selvällä tavalla.

Sellaisena kuin se on -ehto

20 § Jos tavara on myyty sellaisena kuin se on tai samankaltaista yleistä varaumaa käyttäen, siinä katsotaan kuitenkin olevan virhe, jos

1) tavara ei vastaa tietoa, jonka myyjä on ennen kaupantekoa antanut sen ominaisuuksista tai käytöstä, ja tiedon voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan;

2) myyjä on ennen kaupantekoa laiminlyönyt antaa tiedon sellaisesta tavaran ominaisuuksia tai käyttöä koskevasta seikasta, josta hänen täytyy olettaa olevan selvillä ja jolla hän ymmärsi tai hänen olisi pitänyt ymmärtää olevan merkitystä ostajalle, ja laiminlyönnin voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan; tai

3) tavara on olennaisesti huonommassa kunnossa kuin ostajalla sen hinta ja muut olosuhteet huomioon ottaen oli aihetta edellyttää.

Tavaran tarkastus ennen kauppaa

21 § Ostaja ei saa virheenä vedota seikkaan, josta hänen täytyy olettaa olleen selvillä kaupasta sovittaessa.

Jos ostaja on ennen kaupan päättämistä tarkastanut tavaran tai jos hän on ilman hyväksyttävää syytä laiminlyönyt noudattaa myyjän kehotusta tarkastaa tavara, hän ei saa virheenä vedota seikkaan, joka hänen olisi pitänyt

tarkastuksessa havaita. Jos myyjä puolestaan on laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa tai muutoin, menetellyt kunnianvastaisesti ja arvottomasti, ostajan laiminlyönnille on kuitenkin annettava merkitystä vain sikäli kuin se on kohtuullista.

Mitä 2 momentissa on säädetty sovelletaan myös, jos ostajalla on ollut tilaisuus tarkastaa tavaraa koskeva näyte ja virhe koskee ominaisuutta, joka olisi ilmennyt näytteestä.

Mitä 2 ja 3 momentissa on säädetty ei koske kuluttajakauppaa.

Virhearvioinnissa ratkaiseva ajankohta

22 § Tavaran virheettömyyttä on arvioitava pitäen silmällä sen ominaisuuksia sinä ajankohtana, jolloin vaaranvastuu tavarasta siirtyy ostajalle. Myyjä vastaa virheestä, joka tavarassa on ollut tänä ajankohtana, vaikka virhe ilmenisi vasta myöhemmin.

Jos tavara huononee vaaranvastuun siirtymisen jälkeen, tavarassa on virhe, jos huononeminen johtuu myyjän sopimusrikkomuksesta taikka jos myyjä on antamalla takuun tai muun vastaavanlaisen sitoumuksen ottanut vastatakseen tavaran käyttökelpoisuudesta tai muusta sen ominaisuudesta määrätyn ajan ja huononeminen koskee sitoumuksen piiriin kuuluvaa ominaisuutta.

Oikeudellinen virhe

23 § Jos kolmannella henkilöllä on omistusoikeus, panttioikeus tai muu sen kaltainen oikeus tavaraan, siinä on oikeudellinen virhe.

Ostaja voi vaatia hyväkseen oikeudellisen virheen seuraamuksia myös, jos kolmas henkilö väittää, että tavara kuuluu hänelle tai että hänellä on siihen pantti- tai muu sen kaltainen oikeus ja tämä rajoittaa ostajan mahdollisuutta määrätä tavarasta. Tämä on kuitenkin voimassa vain, jollei kolmannen henkilön väite ole ilmeisen perusteeton.

5 luku
Seuraamukset tavaran luovutuksen viivästymisestä

24 § Jos tavaraa ei luovuteta tai se luovutetaan liian myöhään eikä tämä johdu ostajasta tai hänen puolellaan olevasta seikasta, ostaja saa tämän luvun säännösten mukaisesti vaatia sopimuksen täyttämistä tai purkaa kaupan ja lisäksi vaatia vahingonkorvausta. Hän saa 48 §:n mukaisesti myös pidättyä hinnan maksamisesta.

Vaatimus sopimuksen täyttämisestä

25 § Jos tavaraa ei ole luovutettu, ostaja saa vaatia myyjältä sopimuksen täyttämistä. Myyjä ei kuitenkaan ole velvollinen täyttämään sopimusta niin kauan kuin sille on este, jota myyjä ei kohtuudella kykene voittamaan, tai sopimuksen täyttäminen edellyttäisi uhrauksia, jotka eivät ole kohtuullisia verrattuna ostajalle koituvaan etuun siitä, että myyjä täyttää sopimuksen.

Ostaja menettää oikeuden vaatia sopimuksen täyttämistä, jos hän viivyttelee kohtuuttoman kauan vaatimuksen esittämisessä.

26 § Jos myyjä tiedustelee ostajalta, hyväksyykö tämä viivästyksestä huolimatta tavaran luovutuksen määrätyssä ajassa, tai jos myyjä ilmoittaa, että hän tulee täyttämään sopimuksen määrätyn ajan kuluessa, eikä ostaja vastaa myyjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän on saanut tiedustelun tai ilmoituksen, ostaja ei saa purkaa kauppaa, jos myyjä täyttää sopimuksen ilmoittamassaan ajassa. Mitä tässä on säädetty, ei koske kuluttajakauppaa.

Kaupan purku

27 § Ostaja saa purkaa kaupan, jos myyjän viivästys merkitsee olennaista sopimusrikkomusta.

Jos ostaja on asettanut myyjälle määrätyn lisäajan tavaran luovutusta varten eikä se ole kohtuuttoman lyhyt, ostaja saa niin ikään purkaa kaupan, jollei tavaraa luovuteta lisäajan kuluessa tai jos myyjä ilmoittaa, ettei hän tule täyttämään sopimusta asetetun ajan kuluessa.

28 § Jos tavara on valmistettu tai hankittu erityisesti ostajaa varten hänen ohjeidensa tai toivomustensa mukaisesti, ostaja saa purkaa kaupan myyjän viivästyksen perusteella vain, jos kaupan tarkoitus jää viivästyksen vuoksi olennaisesti saavuttamatta.

Vahingonkorvaus

29 § Jos ostaja kärsii vahinkoa myyjän viivästyksen johdosta, hänellä on oikeus vahingonkorvaukseen. Oikeutta vahingonkorvaukseen ei kuitenkaan ole sikäli kuin viivästys johtuu myyjän vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon kaupasta sovittaessa ja jonka seurauksia hän ei myöskään kohtuudella olisi voinut välttää tai voittaa.

Jos viivästys johtuu henkilöstä, jota myyjä on käyttänyt apunaan sopimuksen tai sen osan täyttämisessä, myyjä vapautuu vahingonkorvausvelvollisuudesta vain, mikäli myös mainittu henkilö olisi 1 momentin mukaan vapaa vastuusta. Sama on voimassa, jos viivästys johtuu myyjän tavarantoimittajasta tai muusta aiemmasta myyntiportaasta.

30 § Jos myyjä estyy täyttämästä sopimusta ajoissa, hänen on ilmoitettava ostajalle esteestä ja sen vaikutuksesta mahdollisuuksiin täyttää sopimus. Jollei ostaja ole saanut sellaista ilmoitusta kohtuullisessa ajassa siitä, kun este on tullut tai sen olisi pitänyt tulla myyjän tietoon, ostajalla on oikeus korvaukseen vahingosta, joka olisi voitu välttää, jos hän olisi saanut ilmoituksen ajoissa.

Ilmoitus kaupan purusta ja korvausvaatimuksesta

31 § Jos tavaran luovutus on viivästynyt ja ostaja haluaa purkaa kaupan tai vaatia vahingonkorvausta viivästyksen perusteella, hänen on kohtuullisessa ajassa luovutuksesta tiedon saatuaan ilmoitettava myyjälle, että hän haluaa

vaatia hyväkseen tällaisen seuraamuksen. Jos ostaja purkaa kaupan, hänen ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa erikseen siitä, että hän haluaa vaatia vahingonkorvausta.

6 luku
Tavaran virheen seuraamukset

32 § Jos tavarassa on virhe eikä se johdu ostajasta tai hänen puolellaan olevasta seikasta, ostaja saa tämän luvun säännösten mukaisesti vaatia virheen korjaamista, uutta toimitusta tai hinnanalennusta taikka purkaa kaupan sekä lisäksi vaatia vahingonkorvausta. Hän saa myös 48 §:n mukaisesti pidättyä hinnan maksamisesta.

Tavaran tarkastus luovutuksen jälkeen

33 § Kun tavara on luovutettu, ostajan on muussa kuin kuluttajakaupassa tarkastettava se hyvän tavan mukaisesti niin pian kuin olosuhteet sallivat.

Jos sopimuksesta ilmenee, että tavara on kuljetettava luovutuspaikkakunnalta, tarkastus voidaan lykätä siihen saakka, kunnes tavara on saapunut perille.

Jos ostaja tavaran ollessa matkalla määrää sille uuden määräpaikkakunnan tai lähettää sen edelleen ilman että hänellä on ollut kohtuullista mahdollisuutta tavaran tarkastamiseen ja jos myyjä kaupasta sovittaessa tiesi tai jos hänen olisi pitänyt tietää tällaisen toimenpiteen mahdollisuudesta, tavaran tarkastus saadaan lykätä siihen saakka, kunnes tavara on saapunut uudelle määräpaikkakunnalle.

Ilmoitus virheestä

34 § Jos ostaja haluaa vedota tavaran virheeseen, hänen on ilmoitettava myyjälle virheestä. Jollei ostaja ilmoita virheestä ilman kohtuutonta viivytystä sen jälkeen, kun hän on havainnut tai hänen olisi pitänyt havaita virhe, hän ei saa vedota siihen.

Jollei ostaja ilmoita tavaran virheestä kahden vuoden kuluessa siitä, kun hän on vastaanottanut tavaran, hän menettää oikeutensa vedota virheeseen. Mitä tässä on säädetty ei sovelleta kuluttajakauppaan eikä myöskään, jos sovitusta takuusta tai muusta vastaavasta sitoumuksesta johtuu muuta.

35 § Ostaja saa 34 §:n säännösten estämättä vedota virheeseen, jos myyjä on menetellyt kunnianvastaisesti ja arvottomasti tai törkeän huolimattomasti.

Virheen korjaaminen ja uusi toimitus

36 § Ostaja saa vaatia, että myyjä omalla kustannuksellaan korjaa virheen, jollei korjaamisesta aiheudu myyjälle kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa. Virheen korjaamisen sijasta myyjä saa 38 §:n mukaisesti toimittaa uuden tavaran.

Jos virhe on olennainen, ostaja saa vaatia uutta toimitusta. Tällaista oikeutta ei kuitenkaan ole, jos olosuhteet ovat sellaiset kuin 25 §:ssä sanotaan tai jos kyseessä on tavara, joka on valmistettu erityisesti ostajaa varten hänen ohjeidensa tai toivomustensa mukaisesti tai jota muutoin, ottaen huomioon tavaran ominaisuudet ja sen mitä osapuolten on oletettava edellyttäneen, ei voida korvata muulla tavaralla.

37 § Jos ostaja haluaa vaatia virheen korjaamista tai uutta toimitusta, hänen on ilmoitettava siitä myyjälle samalla kun hän 34 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoittaa tälle virheestä tai kohtuullisessa ajassa sen jälkeen. Jollei ostaja niin tee, hän ei saa esittää tällaista vaatimusta, ellei myyjä ole menetellyt kunnianvastaisesti ja arvottomasti tai törkeän huolimattomasti.

38 § Vaikkei ostaja vaatisikaan sitä, myyjä saa omalla kustannuksellaan korjata tavarassa olevan virheen tai toimittaa uuden tavaran, jos se on mahdollista aiheuttamatta ostajalle olennaista haittaa ja ilman vaaraa siitä, ettei ostaja saa myyjältä korvausta itselleen aiheutuvista kustannuksista.

Jos ostaja on korjauttanut virheen ilman että myyjä on sitä ennen saanut tilaisuuden sen oikaisemiseen, myyjä ei saa vedota 1 momentin säännöksiin, jos ei kohtuudella voida edellyttää, että ostaja olisi odottanut virheen korjaamista tai uutta toimitusta myyjän toimesta.

Hinnanalennus ja purku

39 § Jollei virhettä korjata eikä uutta tavaraa toimiteta kohtuullisessa ajassa siitä, kun ostaja on ilmoittanut virheestä, ostaja saa vaatia hinnanalennusta 40 §:n mukaisesti tai purkaa kaupan 41 §:n mukaisesti.

40 § Ostajan vaatiessa hinnanalennusta sen suuruus lasketaan niin, että sopimuksen mukaisen ja alennetun hinnan välinen suhde vastaa sopimuksen mukaisen ja virheellisen tavaran arvon välistä suhdetta luovutusajankohtana.

41 § Ostaja saa purkaa kaupan, jos virhe merkitsee olennaista sopimusrikkomusta. Jos tavara on valmistettu erityisesti ostajaa varten hänen ohjeidensa tai toivomustensa mukaisesti, on ostajan purkuoikeutta arvioitaessa erityisesti otettava huomioon mahdollisuus korjata virhe tai hyvittää se muulla tavoin.

Jos ostaja haluaa purkaa kaupan virheen perusteella, hänen on ilmoitettava siitä myyjälle kohtuullisessa ajassa. Jollei ostaja niin tee, hän ei saa purkaa kauppaa, jollei myyjä ole menetellyt kunnianvastaisesti ja arvottomasti tai törkeän huolimattomasti.

Vahingonkorvaus

42 § Jos ostajalle aiheutuu virheen johdosta vahinkoa eikä kysymyksessä ole 43 §:ssä tarkoitettu tavara, ostajalla on oikeus vahingonkorvaukseen, jollei

virheettömän tavaran luovuttamiselle ole ollut 29 §:ssä tarkoitettua estettä. Jos myyjä estyy luovuttamasta virheetöntä tavaraa, on 30 §:n säännöksiä myyjän velvollisuudesta ilmoittaa kaupan täyttämistä kohdanneesta esteestä sovellettava vastaavasti.

Jos tavarassa on virhe sillä perusteella, ettei se vastaa muun kuin myyjän tavarasta antamaa tietoa, myyjä ei ole vahingonkorvausvelvollinen, jos hän ei ollut eikä hänen olisi pitänytkään olla selvillä tiedoista.

43 § Jos kauppa koskee tavaraa, joka on valmistettu erityisesti ostajaa varten hänen ohjeidensa tai toivomustensa mukaisesti, ostajalla on oikeus vahingonkorvaukseen virheen johdosta, jollei myyjä osoita, ettei virhe johdu tuottamuksesta hänen puolellaan.

Jos kauppa koskee tavaraa, joka oli olemassa kaupasta sovittaessa ja jota ottaen huomioon tavaran ominaisuudet sekä sen, mitä osapuolten on oletettava edellyttäneen, ei voida korvata muulla tavaralla, ostajalla on oikeus vahingonkorvaukseen virheen johdosta, jos virhe on syntynyt kaupanteon jälkeen myyjän tuottamuksesta.

Jos myyjä on kaupanteon jälkeen laiminlyönyt ilmoittaa ostajalle virheestä, joka oli tai jonka olisi pitänyt olla hänen tiedossaan, ostajalla on oikeus korvaukseen vahingosta, joka olisi voitu välttää antamalla tällainen ilmoitus.

44 § Vaikka se ei seuraisikaan 42 tai 43 §:n säännöksistä, ostajalla on virheen johdosta oikeus vahingonkorvaukseen, jos

1) tavara kaupasta sovittaessa poikkesi siitä, mihin myyjä on erityisesti sitoutunut;

2) myyjä on antanut tavarasta 18 §:n 1 kohdassa tai 20 §:n 1 kohdassa tarkoitetun tiedon eikä voi osoittaa, ettei hän tiennyt eikä hänen olisi pitänytkään tietää tiedon olleen virheellinen tai harhaanjohtava; tai

3) myyjä on laiminlyönyt antaa tavarasta 18 §:n 2 kohdassa tai 20 §:n 2 kohdassa tarkoitetun tiedon tai on muutoin menetellyt kunnianvastaisesti ja arvottomasti.

45 § Jos myyjä ei täytä velvollisuuttaan virheen korjaamiseen, ostajalla on 42–44 §:n säännöksistä riippumatta oikeus korvaukseen virheen korjaamisen aiheuttamista kustannuksista, mikäli hän on menetellyt huolellisesti.

Ostajalla on myös oikeus korvaukseen hänelle aiheutuneesta vahingosta, joka johtuu myyjän tuottamuksesta virheen korjaamisen yhteydessä.

7 luku
Oikeudellisen virheen seuraamukset

46 § Jos tavarassa on oikeudellinen virhe, sovelletaan 6 luvun säännöksiä virheen korjaamisesta, uudesta toimituksesta ja kaupan purusta sekä 48 §:n säännöksiä oikeudesta pidättyä hinnan maksamisesta.

Se, mitä 33 §:ssä ja 34 §:n 2 momentissa säädetään, ei rajoita ostajan oikeutta vedota oikeudelliseen virheeseen.

47 § Jos ostajalle aiheutuu vahinkoa sellaisen oikeudellisen virheen johdosta, joka oli olemassa jo kaupasta sovittaessa, hänellä on oikeus vahingonkor-

vaukseen, jollei hän ollut eikä hänen olisi pitänytkään olla selvillä virheestä.

Vaikka 1 momentin säännökset eivät olisi sovellettavissa, ostajalla on oikeus saada korvausta oikeudellisen virheen johdosta 42–45 §:n mukaan.

8 luku
Yhteisiä säännöksiä myyjän sopimusrikkomusten seuraamuksista

Oikeus pidättyä hinnan maksamisesta

48 § Jos ostajalla on myyjän viivästykseen tai tavaran virheeseen perustuvia vaatimuksia ja hinta on kokonaan tai osaksi maksettava tavaran luovutuksen yhteydessä tai sen jälkeen, ostaja saa pidättyä maksamasta vaatimustaan vastaavan osan hinnasta.

Osittainen sopimusrikkomus

49 § Jos vain osa toimituksesta on viivästynyt tai virheellinen, kyseistä sopimusrikkomusta koskevia säännöksiä sovelletaan tähän osaan tavaraa. Ostaja saa purkaa kaupan kokonaisuudessaan, jos sopimusrikkomus on olennainen koko kaupan kannalta.

Jos voidaan olettaa, että myyjä katsoo täyttäneensä sopimuksen kokonaisuudessaan huolimatta siitä, ettei kaikkea tavaraa ole luovutettu, sovelletaan virhettä koskevia säännöksiä.

Kaupan purku vähittäisluovutustapauksissa

50 § Jos tavara on luovutettava vähitellen useissa erissä ja jokin eristä viivästyy tai on virheellinen, ostaja saa purkaa kaupan tämän erän osalta niiden säännösten mukaisesti, jotka muutoin koskevat kaupan purkua.

Jos virhe tai viivästys antaa aihetta olettaa, että purkuun oikeuttava sopimusrikkomus tulee tapahtumaan myöhemmän erän osalta, ostaja saa purkaa kaupan tämän erän osalta.

Jos ostaja purkaa kaupan yhden erän osalta, hän saa samalla purkaa kaupan aikaisempien tai myöhempien erien osalta, mikäli hänelle erien keskinäisen yhteyden vuoksi aiheutuisi merkittävää haittaa siitä, että hänen olisi pysyttävä sopimuksessa kyseisten erien osalta.

9 luku
Tavaran hinta

Hinnan määräytyminen

51 § Jos tavaran hintaa ei voida katsoa sovituksi, ostajan on maksettava hinta, joka on kohtuullinen ottaen huomioon tavaran laadun ja ominaisuudet, kaupantekoajankohdan käyvän hinnan sekä muut seikat.

52 § Jos hinta on määrättävä lukumäärän, mitan tai painon mukaan, olosuhteet vaaranvastuun siirtyessä ostajalle on otettava hintalaskelman perustaksi.

Hinnan määräytyessä tavaran painon mukaan pakkauksen paino on ensin vähennettävä.

53 § Jos ostaja muussa kuin kuluttajakaupassa on saanut laskun, laskussa ilmoitettu hinta sitoo häntä, jollei hän ilman kohtuutonta viivytystä ilmoita myyjälle, ettei hän hyväksy hintaa. Tämä ei kuitenkaan ole voimassa, jos alhaisemmasta hinnasta voidaan katsoa sovitun tai jos vaadittu hinta on kohtuuton.

Hinnan maksaminen

54 § Hinta on maksettava myyjän luona. Jos maksun tulee tapahtua tavaran tai sitä koskevan asiakirjan hallinnan luovutusta vastaan, maksu on kuitenkin suoritettava siellä, missä hallinnan luovutus tapahtuu.

Ostajan velvollisuuteen maksaa hinta kuuluu myös velvollisuus sopimuksen mukaisesti hyväksyä vekseli ja asettaa remburssi, pankkitakaus tai muu vakuus sekä velvollisuus ryhtyä muihin maksun suorittamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

55 § Myyjä saa vaatia maksua, kun tavara pidetään ostajan saatavissa tai asetetaan hänen määrättäväkseen sopimuksen mukaisesti.

Ostaja ei kuitenkaan ole velvollinen maksamaan kauppahintaa ennen kuin hänellä on ollut tilaisuus tarkastaa tavara siten kuin tapa tai olosuhteet muutoin edellyttävät. Ostaja ei kuitenkaan saa sanotulla perusteella pidättyä hinnan maksamisesta, jos sovittu tavaran luovutus- tai hinnan maksamistapa on sellainen, ettei edellä tarkoitettu tarkastus sitä käytettäessä tule kysymykseen.

Jos tavaran kuljetuksesta määräpaikkakunnalle on laadittu konossementti tai tavara muutoin kuljetetaan sellaisin ehdoin, että myyjä ei maksun jälkeen saa määrätä tavarasta, maksu voidaan 1 tai 2 momentin säännösten estämättä vaatia konossementtia vastaan tai kun ostaja on vastaanottanut rahtikirjan tai muun todistuksen siitä, että tavara kuljetetaan sanotunlaisin ehdoin. Tämän momentin säännökset eivät koske kuluttajakauppaa.

10 luku
Ostajan viivästyksen seuraamukset

56 § Jos ostaja ei maksa hintaa oikeaan aikaan eikä se johdu myyjästä tai tämän puolella olevasta seikasta, myyjä saa tämän luvun säännösten mukaisesti vaatia maksua tai purkaa kaupan sekä lisäksi vaatia vahingonkorvausta. Hän saa myös 10 §:n mukaisesti pidättyä tavaran hallinnan luovuttamisesta sekä vaatia korkoa 75 §:n mukaan.

57 § Jos ostaja ei oikeassa ajassa myötävaikuta kauppaan noutamalla tavaran tai ottamalla sen vastaan taikka ryhtymällä muihin sopimuksen toteuttamisen edellyttämiin toimenpiteisiin eikä se johdu myyjästä tai tämän puolella olevasta syystä, sovelletaan 60 §:n 4 momentin ja 63 §:n 2 momentin säännöksiä.

Maksun vaatiminen

58 § Myyjällä on oikeus pysyä kaupassa ja vaatia, että ostaja maksaa hinnan.

Jos ostaja peruuttaa valmistettavaa tavaraa koskevan tilauksen, myyjä ei kuitenkaan saa jatkaa valmistusta ostajan lukuun, ellei valmistuksen keskeyttämisestä aiheudu hänelle olennaista haittaa tai vaaraa siitä, että peruutuksesta hänelle aiheutunut vahinko jää korvaamatta. Vahingonkorvaus peruutuksen johdosta määräytyy 13 luvun mukaan.

59 § Jos ostaja, joka ei ole vastaanottanut tavaraa eikä myöskään maksanut hintaa, tiedustelee, haluaako myyjä ostajan maksuviivästyksestä huolimatta pysyä kaupassa, myyjän on vastattava kohtuullisessa ajassa, mikäli hän haluaa vaatia maksua. Vaikka myyjä ei olisi saanutkaan tiedustelua, hän menettää oikeuden vaatia maksua, jos hän viivyttelee kohtuuttoman kauan vaatimuksen esittämisessä.

Kaupan purku

60 § Myyjä saa purkaa kaupan, jos ostajan maksuviivästys merkitsee olennaista sopimusrikkomusta.

Jos myyjä on asettanut ostajalle määrätyn lisäajan maksun suorittamista varten eikä se ole kohtuuttoman lyhyt, myyjä saa niin ikään purkaa kaupan, jollei ostaja maksa hintaa lisäajan kuluessa tai jos hän ilmoittaa, ettei hän tule maksamaan sitä lisäajan kuluessa.

Jos ostaja on saanut tavaran hallintaansa, myyjä saa purkaa kaupan vain, jos hän on pidättänyt itselleen oikeuden siihen tai ostaja torjuu tavaran.

Jos sopimuksesta tai olosuhteista ilmenee myyjälle olevan erityisen tärkeää, että kaupan kohde toimitetaan pois, myyjä saa purkaa kaupan, jollei ostaja myötävaikuta kauppaan oikeaan aikaan ja tämä merkitsee olennaista sopimusrikkomusta.

61 § Jos ostaja on maksanut hinnan liian myöhään ja myyjä haluaa purkaa kaupan viivästyksen perusteella, hänen on ilman kohtuutonta viivytystä ilmoitettava ostajalle, että hän haluaa purkaa kaupan.

Kaupan purku vähittäisluovutustapauksissa

62 § Jos hinta on maksettava vähitellen useissa erissä sitä mukaa kun tavara luovutetaan ja jonkin erän maksu viivästyy, myyjä saa purkaa kaupan tämän erän osalta niiden säännösten mukaan, jotka muutoin koskevat kaupan purkua.

Myyjä saa myös purkaa kaupan myöhemmän erän osalta, jollei ole aihetta olettaa, ettei purkuun oikeuttava maksuviivästys tule toistumaan.

Vahingonkorvaus

63 § Jos myyjälle aiheutuu vahinkoa ostajan maksuviivästyksen johdosta, hänellä on oikeus vahingonkorvaukseen. Oikeutta vahingonkorvaukseen ei kuitenkaan ole sikäli kuin viivästys johtuu lain säännöksestä, yleisen

liikenteen tai maksuliikenteen keskeytyksestä taikka muusta vastaavanlaisesta esteestä, jota ostajan ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon kaupasta sovittaessa ja jonka seurauksia hän ei myöskään kohtuudella olisi voinut välttää tai voittaa.

Jos sopimuksesta tai olosuhteista ilmenee myyjälle olevan erityisen tärkeää, että kaupan kohde toimitetaan pois, myyjällä on myös oikeus vahingonkorvaukseen, jos hänelle aiheutuu vahinkoa siitä, että ostaja ei ajoissa myötävaikuta kauppaan. Oikeutta vahingonkorvaukseen ei kuitenkaan ole, jos tavaran noutamiselle tai vastaanottamiselle on ollut 29 §:ssä tarkoitettu este.

Mitä 30 §:ssä on säädetty myyjän velvollisuudesta ilmoittaa kaupan täyttämistä kohdanneesta esteestä, koskee vastaavasti myös ostajaa, jos tämä estyy maksamasta hintaa tai myötävaikuttamasta kauppaan ajoissa.

Spesifikaatio

64 § Jos ostajan on määrä täsmentää tavaran muoto, mitat tai muut ominaisuudet, mutta hän laiminlyö tehdä sen sovittuna aikana tai kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän on saanut spesifikaatiota koskevan pyynnön myyjältä, myyjä saa laatia spesifikaation siten kuin voidaan olettaa olevan ostajan etujen mukaista.

Jos myyjä laatii spesifikaation, hänen on ilmoitettava siitä ostajalle ja asetettava tälle kohtuullinen aika, jonka kuluessa ostaja voi muuttaa spesifikaation. Jos ostaja on saanut tällaisen ilmoituksen eikä muuta spesifikaatiota asetetun ajan kuluessa, myyjän laatimasta spesifikaatiosta tulee sitova.

11 luku
Ennakoitu sopimusrikkomus

Pysäyttämisoikeus

65 § Jos osapuolen toiminta tai hänen taloudelliset olonsa kaupanteon jälkeen osoittautuvat sellaisiksi, että olennaisen osan hänen sopimuksenmukaisista velvollisuuksistaan voidaan olettaa jäävän täyttämättä, vastapuoli saa omalta osaltaan keskeyttää sopimuksen täyttämisen ja pidättyä suorituksestaan.

Jos 1 momentissa tarkoitettu seikka on ilmennyt ostajan puolella ja myyjä on jo lähettänyt tavaran, myyjä saa estää tavaran luovutuksen ostajan hallintaan. Tämä on voimassa siitä huolimatta, että ostaja on vastaanottanut sitä koskevan kuljetusasiakirjan.

Osapuolen, joka käyttää 1 tai 2 momentin mukaista oikeuttaan, on heti ilmoitettava tästä vastapuolelle. Muussa tapauksessa vastapuolella on oikeus korvaukseen vahingosta, joka hänelle aiheutuu sen johdosta, että ilmoitusta ei ole annettu ajoissa.

Vaikka 1 tai 2 momentissa tarkoitettu seikka on olemassa, osapuolen on jatkettava sopimuksen täyttämistä, jos vastapuoli asettaa vakuuden suorituksestaan.

Kaupan purku

66 § Jos on käynyt selväksi, että purkuun oikeuttava sopimusrikkomus tulee tapahtumaan, osapuoli saa purkaa kaupan jo ennen suorituksen ajankohtaa.

Ostajan konkurssi

67 § Jos ostaja tai hänen konkurssipesänsä saa tavaran hallintaansa sen jälkeen, kun ostaja on luovuttanut omaisuutensa konkurssiin tai velkojan vaatimuksesta asetettu konkurssiin taikka saanut aikaan julkisen akordimenettelyn eikä hintaa ole maksettu, myyjä saa vaatia, että tavara luovutetaan takaisin. Tämä ei kuitenkaan ole voimassa, jos hinta maksetaan heti tai, jollei se vielä ole erääntynyt maksettavaksi, vakuus sen maksamisesta asetetaan ilman kohtuutonta viivytystä myyjän kehotuksen jälkeen.

Jos konkurssipesä on myynyt tavaran tai muutoin määrännyt siitä sillä tavoin, ettei sitä voida luovuttaa takaisin olennaisesti muuttumattomana, konkurssipesän katsotaan sitoutuneen kauppaan.

12 luku
Yhteisiä säännöksiä kaupan purusta ja uudesta toimituksesta

Purun ja uuden toimituksen vaikutukset

68 § Jos kauppa puretaan, myyjän velvollisuus luovuttaa tavaran hallinta ja ostajan velvollisuus maksaa hinta sekä myötävaikuttaa kauppaan lakkaavat.

Sikäli kuin sopimus on täytetty, kumpikin osapuoli saa vaatia, että vastapuoli palauttaa sen, mitä hän on vastaanottanut. Osapuoli saa tällöin pidättyä täyttämästä omaa palautusvelvollisuuttaan, kunnes vastapuoli täyttää oman vastaavan velvollisuutensa sekä maksaa vahingonkorvauksen ja koron, jonka hän on velvollinen suorittamaan, tai asettaa vakuuden niiden maksamisesta.

Jos myyjän on toimitettava uusi tavara, ostaja saa pidättyä oman palautusvelvollisuutensa täyttämisestä, kunnes uusi toimitus tapahtuu.

69 § Jos kauppa puretaan tai myyjä toimittaa uuden tavaran, ostajan on luovutettava myyjälle tavarasta saamansa tuotto ja muu etu sekä maksettava kohtuullinen korvaus, jos hänellä on ollut tavarasta olennaista hyötyä.

Jos myyjän on maksettava kauppahinta takaisin, hänen on maksettava sille korkolain (633/82) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu korko siitä päivästä lähtien, jona hän vastaanotti maksun, kuitenkin aikaisintaan tavaran luovutuksen ajankohdasta.

Kaupan purkua ja uutta tormitusta koskevan oikeuden menettäminen

70 § Ostaja menettää oikeuden purkaa kaupan sekä oikeuden vaatia uutta tavaraa, jollei hän voi palauttaa tavaraa olennaisesti muuttumattomana ja vähentymättömänä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos

1) tavara on tuhoutunut, kadonnut, huonontunut tai vähentynyt tapaturmaisesti, oman laatunsa vuoksi tai myyjän puolella olevasta syystä;

2) tavara on tuhoutunut, huonontunut tai vähentynyt sellaisen toimenpiteen vuoksi, joka on ollut välttämätön tavaran tarkastamiseksi;

3) tavara on kokonaan tai osittain myyty edelleen tavanomaisessa järjestyksessä tai ostaja on käyttänyt sitä aiottuun tarkoitukseen ennen kuin hän huomasi tai hänen olisi pitänyt huomata se virhe, jonka perusteella hän haluaa purkaa kaupan tai vaatia uutta tavaraa; tai

4) kauppa puretaan oikeudellisen virheen perusteella ja ostaja on lain mukaan menettänyt tavaran tai luopunut siitä.

Ostaja ei myöskään menetä oikeuttaan purkaa kaupan tai vaatia uutta tavaraa, jos hän korvaa myyjälle tavaran huonontumisesta tai vähentymisestä johtuneen arvonalennuksen.

13 luku
Vahingonkorvauksen laskeminen

71 § Sopimusrikkomuksen johdosta suoritettava vahingonkorvaus käsittää korvauksen kuluista, hinnanerosta, menetetystä voitosta ja muusta sopimusrikkomuksen aiheuttamasta menetyksestä.

Hinnanero

72 § Jos kauppa on purettu ja ostaja on tehnyt kateoston tai myyjä on myynyt tavaran uudelleen ja toimenpiteeseen on ryhdytty huolella sekä kohtuullisessa ajassa kaupan purkamisesta, hinnanero lasketaan sopimuksen mukaisen hinnan ja kateostossa tai -myynnissä maksetun hinnan perusteella.

73 § Jos kauppa on purettu ilman että kateostoa tai -myyntiä 72 §:n mukaisesti on tapahtunut ja jos sopimuksessa tarkoitetulla tavaralla on käypä hinta, hinnanero lasketaan sopimuksen mukaisen hinnan ja purkuajankohdan mukaisen käyvän hinnan perusteella. Jos ostaja on purkanut kaupan tavaran vastaanottamisen jälkeen, hinnanero lasketaan kuitenkin tavaran vastaanottoajankohdan mukaisen käyvän hinnan perusteella.

Käypä hinta määräytyy sen mukaan, mikä on samanlaisen tavaran hintataso sillä paikkakunnalla, missä tavaran luovutuksen olisi pitänyt tapahtua.

Vahingonkorvauksen alentaminen

74 § Vahinkoa kärsineen osapuolen on ryhdyttävä kohtuullisiin toimenpiteisiin vahinkonsa rajoittamiseksi. Jos hän laiminlyö tämän, vahingonkorvausta on alennettava vastaavasti.

Vahingonkorvausta voidaan sovitella, mikäli se on kohtuuttoman suuri ottaen huomioon vahingonkorvausvelvollisen mahdollisuudet ennakoida ja estää vahingon syntyminen sekä muut seikat.

14 luku
Korko

75 § Jos osapuoli laiminlyö hinnan tai muun rahamäärän maksamisen, vastapuoli saa vaatia sille korkoa korkolain mukaan.

15 luku
Huolenpito tavarasta

Myyjän huolenpitovelvollisuus

76 § Jos tavaraa ei noudeta tai vastaanoteta oikeaan aikaan tai jos ostaja ei saa sitä hallintaansa muusta hänen puolellaan olevasta syystä, myyjän on ostajan lukuun ryhdyttävä kohtuullisiin toimenpiteisiin huolehtiakseen tavarasta, jos se on hänen hallinnassaan tai jos hän muutoin voi huolehtia siitä.

Ostajan huolenpitovelvollisuus

77 § Jos ostaja haluaa torjua vastaanottamansa tavaran, hänen on ryhdyttävä kohtuullisiin toimenpiteisiin huolehtiakseen tavarasta.

Jos ostaja haluaa torjua tavaran, joka on lähetetty hänelle ja jota tarjotaan hänen haltuunotettavakseen määräpaikkakunnalla, hänen on huolehdittava tavarasta myyjän lukuun, jos se on mahdollista hintaa maksamatta ja ilman kohtuuttomia kustannuksia ja kohtuutonta haittaa. Tällaista velvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos myyjä tai joku muu, joka hänen puolestaan voi ottaa huolehtiakseen tavarasta, on määräpaikkakunnalla.

Tavaran säilytys kolmannen henkilön luona

78 § Osapuoli, jonka on huolehdittava tavarasta, saa jättää sen kolmannen henkilön säilytettäväksi vastapuolen lukuun, jos säilytyksestä aiheutuvat kustannukset eivät ole kohtuuttoman suuret. Jos säilyttäjä on valittu huolellisesti, huolenpitoon velvollinen osapuoli ei ole vastuussa tavarasta sen jälkeen, kun säilyttäjä on vastaanottanut tavaran.

Huolenpitokustannusten korvaaminen

79 § Osapuolella, jonka on huolehdittava tavarasta vastapuolen lukuun, on oikeus saada korvaus huolenpidosta aiheutuneista kohtuullisista menoista ja muista kustannuksista. Tällaisen korvauksen vakuudeksi osapuoli saa pidättyä luovuttamasta tavaran hallintaa.

Tavaran myynti

80 § Osapuoli, joka on velvollinen pitämään huolta tavarasta, saa myydä sen, jollei hän ilman olennaisia kustannuksia tai haittaa voi jatkaa huolenpitoa tai jos vastapuoli viivyttelee kohtuuttomasti tavaran haltuun ottamisessa taikka hinnan tai huolenpidon kustannusten maksamisessa.

Jos tavara on altis nopealle tuhoutumiselle tai huononemiselle tai jos huolenpito tulee liian kalliiksi, tavara on myytävä, mikäli se on mahdollista.

Tavaraa myytäessä on noudatettava huolellisuutta. Vastapuolelle on ennen myyntiä mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava myyntiaikomuksesta.

81 § Jos osapuolella on oikeus myydä tavara 80 §:n mukaisesti, mutta sitä ei voida myydä tai on ilmeistä, että hinta ei tulisi kattamaan myyntikustannuksia, osapuoli saa määrätä tavarasta muulla sopivalla tavalla.

82 § Myynnissä kertyneistä varoista sekä siitä, mitä tavarasta muutoin on saatu, samoin kuin aiheutuneista kustannuksista, on tehtävä tilitys vastapuolelle. Ylijäämä kuuluu vastapuolelle.

16 luku
Tavaran tuotto

83 § Tuotto, joka tavarasta saadaan ennen sopimuksen mukaista luovutusajankohtaa, kuuluu myyjälle, jollei perustellusti voitu odottaa tuoton kertyvän myöhemmin. Tuotto, joka tavarasta saadaan sopimuksen mukaisen luovutusajankohdan jälkeen, kuuluu ostajalle, jollei perustellusti voitu odottaa tuoton kertyvän aikaisemmin.

84 § Osakkeen kauppaan sisältyy osinko, joka ei ole erääntynyt maksettavaksi ennen kaupantekoa, sekä sellainen oikeus merkitä uusia osakkeita, jota ei ollut voitu käyttää ennen mainittua ajankohtaa.

85 § Korkoa tuottavan arvopaperin kauppaan sisältyy korko, joka on kertynyt mutta ei vielä erääntynyt sinä ajankohtana, jona luovutuksen on sovittu tapahtuvan. Tällaista korkoa vastaava rahamäärä on ostajan maksettava myyjälle hinnan lisäksi, jollei saatavaa ole myyty epävarmana.

17 luku
Muita säännöksiä

Eräät ilmoitukset

86 § Jos ilmoitus, joka ostajan on 25, 26, 31, 34, 37, 41, 53 tai 65 §:n mukaan annettava myyjälle, on tarkoituksenmukaisella tavalla lähetetty, ostaja saa vedota ilmoitukseen, vaikka se myöhästyisi, vääristyisi tai ei tulisi perille. Sama koskee ilmoitusta, joka myyjän on annettava ostajalle 59, 61 tai 65 §:n mukaan.

Voimaantulo

87 § Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 19xx. Sillä kumotaan kauppakaaren 1 luvun 2 – 4 ja 6 – 11 § sekä konkurssisäännön 49 §. Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen sovelletaan kuitenkin aiemmin voimassa ollutta oikeutta.

3 Norsk utkast til Kjøpslov

Kapittel I Virkeområde

§ 1 *Virkeområde*

(1) Loven gjelder kjøp, også forbrukerkjøp, internasjonalt kjøp og kredittkjøp, for så vidt ikke annet er fastsatt i lov. Den gjelder ikke kjøp av fast eiendom.

(2) Loven gjelder også bytte av ting så langt den passer.

§ 2 *Tilvirkingskjøp m m*

(1) Bestilling av ting som skal tilvirkes, reknes som kjøp når ikke bestilleren skal skaffe en vesentlig del av materialet. Loven gjelder ikke oppføring av bygning eller av annet anlegg på fast eiendom.

(2) Avtale som pålegger noen, foruten å levere ting, også å utføre arbeid eller annen tjeneste, reknes ikke som kjøp når den overveiende del gjelder arbeid eller tjeneste.

§ 3 *Avtale og handelsbruk*

Bestemmelsene i loven gjelder ikke for så vidt annet følger av avtalen, praksis partene har fulgt seg imellom, eller handelsbruk eller annen sedvane som må anses bindende mellom partene. Sedvanen anses da som en del av avtalen.

§ 4 *Forbrukerkjøp*

(1) I forbrukerkjøp kan det ikke avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er ugunstigere for kjøperen enn det som følger av bestemmelsene i loven her. I slike kjøp gjelder loven ikke skade som måtte voldes på ting og annen eiendom som nyttes i ervervsvirksomhet og tap som følge av det.

(2) Følgende bestemmelser kan likevel fravikes:
§ 8 om tilleggsplikter ved transportkjøp
§ 11 om kostnader inntil levering
§ 15 om risikoen under transitt
§ 24 nr 2 om forsinkelse av andre plikter enn levering
§ 46 nr 2 om andre tredjemannkrav og feil enn rettsmangler
§ 52 om kjøpesummens størrelse
§ 54 om betalingstedet og § 55 for så vidt gjelder forskottsbetaling
§§ 83 til 85 om utbytte og annen avkasting.
Det kan avtales forbehold om at det ikke betales erstatning for indirekte tap, konsekvenstap eller liknende.

(3) Med "forbrukerkjøp" menes kjøp fra yrkeselger av ting hovedsakelig til personlig bruk for kjøperen, hans familie eller husstand, med mindre selgeren

på avtaletiden verken visste eller burde ha kjent til at tingen ble kjøpt til slikt formål. Som ting reknes her ikke fordringer og rettigheter.

(4) Kjøp fra yrkeselger foreligger når selgeren opptrer som yrkeselger eller lar seg representere ved en yrkeselger i denne egenskap.

§ 5 *Internasjonalt kjøp*

(1) Med "internasjonalt kjøp" menes kjøp av ting inngått mellom parter som har sitt forretningssted i ulike stater. Det har bare betydning at partene har forretningssted i ulike stater dersom dette framgår av avtalen, tidligere forretningsforhold mellom partene eller av opplysninger de har gitt før eller på den tid da kjøpet ble inngått.

(2) Særreglene om internasjonalt kjøp får ikke anvendelse på kjøp der selgeren har forretningsstedet i Norge, Danmark, Finland, Island eller Sverige og kjøperen forretningsstedet i et annet av disse landene (nordisk kjøp).

(3) Særreglene gjelder heller ikke for:
(a) forbrukerkjøp
(b) kjøp på auksjon
(c) salg ved tvangsfullbyrding eller etter lovpåbud
(d) kjøp av verdipapirer, penger, fordringer eller rettigheter
(e) kjøp av fartøy, luftfartøy eller luftputefartøy.

Kapittel II Leveringen

§ 6 *Hentekjøp*

(1) Når ikke annet er bestemt, skal tingen holdes klar for henting på det sted der selgeren hadde sitt forretningssted da kjøpet ble inngått.

(2) Var partene ved kjøpet kjent med at tingen eller det vareparti, produksjonsted eller lager som tingen skal tas fra, var på et annet sted, skal tingen holdes klar for henting der.

(3) Tingen er levert når den er overtatt av kjøperen.

§ 7 *Plasskjøp og transportkjøp*

(1) Skal selgeren bringe tingen til kjøperen på samme sted eller innenfor det område der selgeren vanligvis bringer ut slike ting (plasskjøp), skjer levering når tingen mottas der.
(2) Skal tingen ellers sendes til kjøperen (transportkjøp) uten at leveringsstedet følger av avtale, skjer levering ved at tingen blir overgitt til den første fraktfører som påtar seg transport fra avsendingsstedet. Utfører selgeren transporten selv, skjer levering først når tingen mottas av kjøperen.
(3) Er tingen solgt "fritt", "levert" eller "fritt levert" med angivelse av et bestemt sted, anses den ikke levert før den er kommet fram til dette sted.
(4) I forbrukerkjøp skjer levering først når tingen mottas av kjøperen eller senest når han plikter å hente den på bestemmelsesstedet.

§ 8 *Tilleggplikter ved transportkjøp*

Skal selgeren sørge for at tingen blir sendt, plikter han å inngå avtaler som trengs for å få den transportert til bestemmelsestedet på egnet måte og på vanlige vilkår for slik transport.

§ 9 *Leveringstid*

(1) Når tiden for levering ikke følger av avtale eller påkrav forutsettes, skal tingen leveres innen rimelig tid.

(2) Er det avtalt et tidsrom for levering, har selgeren rett til å velge tidspunktet om forholdene ikke viser at valget tilkommer kjøperen. Selgeren skal i så fall i tide gi kjøperen melding om når tingen kan hentes eller, såframt det er av betydning for kjøperen å få vite det, om når levering ellers vil skje.

§ 10 *Ytelse mot ytelse*

(1) Følger ikke andre betalingsvilkår av kredittkjøp eller annen avtale, plikter ikke selgeren å overgi tingen eller på annen måte overføre rådigheten over den uten at kjøpesummen betales samtidig. Det samme gjelder transportdokument eller annet dokument som fratar selgeren rådighet over tingen etter at det er overgitt til kjøperen.

(2) Ved transportkjøp kan selgeren likevel ikke la være å sende tingen, men han kan gjøre det på slike vilkår at kjøperen ikke får tingen, rådigheten eller transportdokumentet før kjøpesummen betales.

§ 11 *Kostnader*

Selgeren bærer kostnadene med tingen til den er levert. Paragrafen her gjelder ikke kostnader ved at leveringen blir forsinket som følge av forhold på kjøperens side.

Kapittel III Overgang av risikoen

§ 12 *Hva risikoen innebærer*

(1) Når risikoen for tingen er gått over på kjøperen, faller ikke hans plikt til å betale kjøpesummen bort ved at tingen deretter tilfeldig går tapt, skades eller minskes.

(2) Risikoens overgang begrenser ikke kjøperens rett til å heve kjøpet eller holde kjøpesummen tilbake på grunn av kontraktbrudd fra selgerens side etter at risikoen er gått over.

§ 13 *Risikoens overgang*

(1) Risikoen går over på kjøperen når han har overtatt tingen eller ved transportkjøp når tingen er levert i samsvar med § 7 nr 2, 3 eller 4. Dersom

tingen etter avtalen skal leveres på et bestemt sted til kjøperen eller en fraktfører der, går risikoen over når tingen er levert som forutsatt.

(2) Blir tingen ikke hentet, overgitt eller mottatt til rett tid, og skyldes dette kjøperen eller forhold på hans side, går risikoen over på ham når tingen er stilt til hans rådighet og forsinkelsen medfører at det inntrer kontraktbrudd fra hans side. I forbrukerkjøp har kjøperen likevel ikke risikoen for en tilfeldig hending som inntrer mens tingen er hos selgeren og ikke skyldes egenskaper ved tingen selv.

(3) Skal kjøperen hente tingen på et annet sted enn hos selgeren uten hans medvirkning, går risikoen over når leveringstiden er inne og kjøperen er kjent med at tingen er stilt til hans rådighet på leveringsstedet.

§ 14 *Identifikasjon av tingen*

Risikoen går ikke over på kjøperen før tingen ved merking, transportdokument eller på annen måte er utskilt og klargjort for ham.

§ 15 *Transitt*

Gjelder kjøpet ting under transport, går risikoen over ved avtaleslutningen når forholdene ikke viser at kjøperen skal ha risikoen allerede fra det tidspunkt da tingen ble overgitt til den fraktfører som utstedte transportdokumentet. Selgeren har i alle høve risikoen for tap eller skade som han kjente eller burde kjenne til ved kjøpet og ikke opplyste kjøperen om.

§ 16 *Tilbakelevering ved åpent kjøp*

Er en ting kjøpt og levert på prøve eller for øvrig med rett til tilbakelevering, har kjøperen risikoen etter reglene i kapitlet her inntil tingen igjen er overtatt av selgeren. Dette gjelder likevel ikke når kjøperen har rett til å levere tingen tilbake etter lov 24 mars 1972 nr 11 om angrefrist ved visse avtaler om forbrukerkjøp eller tilsvarende angrefrist etter avtale om forbrukerkjøp.

Kapittel IV Varens egenskaper; mangler m m

§ 17 *Varens egenskaper*

(1) Tingen skal være i samsvar med de krav til art, mengde, kvalitet og andre egenskaper samt innpakning som følger av avtalen. Dersom annet ikke følger av avtalen, skal tingen:

(a) passe for de formål som tilsvarende ting vanligvis brukes til;
(b) passe for et bestemt formål som selgeren var eller måtte være kjent med da kjøpet ble inngått, unntatt når forholdene viser at kjøperen for så vidt ikke bygde på selgerens sakkunnskap og vurdering eller ikke hadde rimelig grunn til å gjøre det;
(c) ha egenskaper som selgeren har vist til ved å legge fram prøve eller modell;

(d) være pakket på vanlig måte eller, om slik ikke fins, på forsvarlig måte.

(2) Bortsett fra internasjonalt kjøp skal tingen likeså være i samsvar med offentligrettslig krav som stilles i lovgivningen eller offentlig vedtak i medhold av lov på den tid kjøpet inngås, med mindre forholdene viser at kjøperen for så vidt ikke bygde på selgerens sakkunnskap og vurdering eller ikke hadde rimelig grunn til å gjøre det.

(3) Tingen har mangel dersom den ikke er i samsvar med kravene i paragrafen her.

§ 18 *Opplysning om egenskaper eller bruk*

Reglene om mangler gjelder også når

(a) tingen ikke er i samsvar med opplysninger om tingen, dens egenskaper eller bruk som selgeren har gitt ved kjøpet, og opplysningen kan antas å ha innvirket på kjøpet; eller
(b) selgeren ved kjøpet har forsømt å gi opplysning om forhold ved tingen eller dens bruk som han burde kjenne til og som kjøperen kunne rekne med å få, såframt unnlatelsen kan antas å ha innvirket på kjøpet.

§ 19 *Opplysning ved markedføring*

Reglene i § 18 bokstav a gjelder tilsvarende når tingen ikke er i samsvar med opplysning gitt på tingens innpakning, i annonse eller annen markedføring på vegne av selgeren eller tidligere salgsledd. Dette gjelder ikke når opplysningen i tide er rettet på en tydelig måte av selgeren eller den som har gitt opplysningen.

§ 20 *Ting solgt "som den er" o l*

(1) Er tingen solgt "som den er" eller med liknende alminnelig forbehold, foreligger mangel når

(a) tingen ikke svarer til opplysninger som selgeren har gitt om dens egenskaper eller bruk og som kan antas å ha innvirket på kjøpet,
(b) selgeren har forsømt å gi opplysninger om egenskaper ved tingen som han måtte kjenne til og som kjøperen kunne rekne med å få, såframt unnlatelsen kan antas å ha innvirket på kjøpet, eller
(c) tingen er i vesentlig dårligere stand enn kjøperen måtte vente etter kjøpesummens størrelse og forholdene ellers.

(2) Når brukte ting selges på auksjon, skal de anses solgt "som de er".

§ 21 *Kjøperens forundersøkelse m m*

(1) Kjøperen kan ikke gjøre gjeldende som mangel noe han kjente eller måtte kjenne til da kjøpet ble inngått.

(2) Har kjøperen før kjøpet undersøkt tingen eller uten rimelig grunn unnlatt å etterkomme selgerens oppfordring om å undersøke den, kan kjøperen ikke

gjøre gjeldende noe som han burde ha oppdaget ved undersøkelsen. Det kan helt eller delvis ses bort fra slikt forhold fra kjøperens side i tilfelle som nevnt i § 18 eller dersom selgeren har handlet i strid med redelighet og god tro.

(3) Reglene foran gjelder tilsvarende når kjøperen før kjøpet er gitt høve til å undersøke en prøve og mangelen angår en egenskap som skulle framgå av prøven.

§ 22 *Tidspunkt for mangel*

(1) Når det avgjøres om tingen har mangel, skal det tidspunktet da risikoen går over på kjøperen legges til grunn, selv om mangelen først blir synlig senere.

(2) Selgeren svarer også for mangel som oppstår senere dersom den skyldes kontraktbrudd fra hans side eller han ved garanti eller på annen måte har påtatt seg ansvar for at tingen vil ha angitte egenskaper eller være egnet til vanlig bruk eller en særlig bruksmåte i et tidsrom etter leveringen.

§ 23 *Rettsmangel*

(1) Tingen skal leveres fri for tredjemanns eiendomsrett, panterett eller liknende rett i tingen.

(2) Gjør tredjemann krav på å ha slik rett i tingen og dette bestrides, foreligger rettsmangel bare når kravet begrenser kjøperens mulighet for å rå over tingen og ikke er klart ugrunnet.

(3) Rettsmangel foreligger ikke dersom det følger av avtale at kjøperen skal overta tingen med tredjemanns rett eller krav.

Kapittel V Kjøperens krav ved kontraktbrudd fra selgerens side

Forsinkelse

§ 24 *Innledende bestemmelse*

(1) Dersom tingen ikke blir levert eller blir levert for seint, og dette ikke skyldes kjøperen eller forhold på hans side, kan han etter §§ 25 til 31 kreve oppfyllelse, heving og erstatning samt holde kjøpesummen tilbake etter § 48. Hans rett til erstatning faller ikke bort ved at han gjør gjeldende andre krav eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

(2) Dersom selgeren ikke i tide oppfyller sine plikter ellers etter kjøpet, gjelder bestemmelsene om forsinkelse tilsvarende så langt de passer, likevel ikke § 27 nr 2.

§ 25 *Rett til levering*

(1) Kjøperen kan fastholde kjøpet og kreve levering. Dette gjelder ikke om det foreligger en hindring som selgeren ikke kan overvinne, eller for så vidt

oppfyllelse vil medføre så stor ulempe eller kostnad for selgeren at det står i vesentlig misforhold til kjøperens interesse i at selgeren oppfyller.

(2) Faller vanskene bort innen rimelig tid, kan kjøperen kreve levering når ikke oppfyllelse etter den tid som er gått, vil være vesentlig mer tyngende eller få en annen karakter enn selgeren kunne forutse eller det for øvrig vil være urimelig å kreve levering.

(3) Kjøperen taper sin rett til levering om han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 26 *Tilleggfrist*

(1) Dersom selgeren spør om kjøperen tross forsinkelsen vil motta levering, eller underretter kjøperen om at han vil levere innen en angitt tid, men kjøperen ikke svarer innen rimelig tid etter at han har fått meldingen, kan han ikke heve om levering skjer innen den tid som er angitt.

(2) Kjøperen kan fastsette en tilleggfrist for oppfyllelse fra selgerens side. Mens fristen løper kan ikke kjøperen heve med mindre selgeren har sagt at han ikke vil oppfylle innen fristen.

§ 27 *Heving*

(1) Kjøperen kan heve kjøpet dersom forsinkelsen medfører vesentlig kontraktbrudd.

(2) Kjøpet kan også heves dersom selgeren ikke leverer innen rimelig tilleggfrist kjøperen har fastsatt etter § 26, eller sier fra at han ikke vil levere innen fristen.

§ 28 *Heving av tilvirkings- og bestillingskjøp*

Er tingen særskilt tilvirket eller skaffet for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker, kan kjøperen bare heve dersom hans formål med kjøpet blir vesentlig forfeilet som følge av forsinkelsen. Bestemmelsen her gjelder ikke internasjonalt kjøp.

§ 29 *Erstatningsansvar*

(1) Selgeren er ansvarlig for det tap kjøperen lider som følge av forsinkelse fra selgerens side. Dette gjelder likevel ikke så langt selgeren godtgjør at forsinkelsen skyldes hindring utenfor hans kontroll som han ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av.

(2) Har selgeren etter eget valg overlatt til en tredjemann helt eller delvis å oppfylle kontrakten, er selgeren fri for ansvar bare om både han og tredjemann ville være fritatt etter regelen i nr 1.

(3) Ansvarfrihet etter paragrafen her gjelder så lenge hindringen virker. Faller hindringen bort, kan ansvar gjøres gjeldende dersom selgeren da plikter å oppfylle men ikke gjør dette.

§ 30 *Opplysningsplikt om hindring*

Forhindres selgeren i å levere tingen i tide, skal han gi kjøperen melding om hindringen og dens virkning for muligheten av å oppfylle. Dersom kjøperen ikke får slik melding innen rimelig tid etter at selgeren fikk eller burde fått kjennskap til hindringen, kan kjøperen kreve erstattet tap som kunne vært unngått om han hadde fått meldingen i tide.

§ 31 *Frist for å heve eller kreve erstatning*

(1) Er tingen levert for seint kan kjøperen ikke heve kjøpet eller kreve erstatning, med mindre han gir selgeren melding om kravet innen rimelig tid etter at han fikk vite om leveringen. Heves kjøpet trengs ikke melding om erstatningskravet.

(2) I internasjonalt kjøp kreves ikke melding om erstatningskrav.

Mangler

§ 32 *Innleiende bestemmelse*

Dersom det foreligger mangel og denne ikke skyldes kjøperen eller forhold på hans side, kan han etter §§ 33 til 45 kreve retting, omlevering, prisavslag, heving og erstatning samt holde kjøpesummen tilbake etter § 48. Hans rett til erstatning faller ikke bort ved at han gjør gjeldende andre krav eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 33 *Kjøperens undersøkelse*

(1) Etter levering skal kjøperen så snart han etter forholdene har rimelig høve til det, undersøke tingen slik god skikk tilsier.

(2) Framgår det at tingen skal transporteres fra leveringsstedet, kan kjøperen vente med å undersøke den til den er kommet fram til bestemmelsesstedet.

(3) Blir tingen omdirigert eller videresendt av kjøperen uten at han har hatt rimelig høve til å undersøke den, og selgeren ved kjøpet kjente eller burde ha kjent til muligheten for dette, kan undersøkelsen utsettes til tingen er kommet fram til det nye bestemmelsesstedet.

§ 34 *Reklamasjon*

(1) Kjøperen taper sin rett til å gjøre en mangel gjeldende dersom han ikke innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget den, gir selgeren melding som angir hva slags mangel det gjelder.

(2) Dersom kjøperen ikke gir selgeren melding om en mangel innen to år etter den dag da han overtok tingen, kan han ikke senere gjøre mangelen gjeldende, med mindre selgeren ved garanti eller annen avtale har påtatt seg ansvar for mangler i lengre tid.

(3) I forbrukerkjøp kan melding om mangel isteden gis til den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangler.

§ 35 *Unntak fra reklamasjonsreglene*

Selgeren kan ikke gjøre gjeldende at reklamasjon er skjedd for sent dersom han har opptrådt i strid med redelighet og god tro.

§ 36 *Krav på avhjelp (retting og omlevering)*

(1) Kjøperen kan kreve at selgeren for egen rekning retter en mangel dersom dette kan skje uten å volde selgeren urimelig kostnad eller ulempe. Selgeren kan isteden foreta omlevering etter § 38.

(2) Kjøperen kan kreve oppfyllelse ved omlevering når mangelen er vesentlig, med mindre det foreligger hindring eller misforhold som nevnt i § 25. Omlevering kan ikke kreves når kjøpet gjelder en ting som er særskilt tilvirket for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker eller for øvrig har slike egenskaper at den ikke med rimelighet kan erstattes med en annen fordi det må antas at partene har lagt særlig vekt på valget av ting.

(3) Når selgeren har rettet eller skal rette en mangel, kan kjøperen kreve erstatning for sine utlegg til transporten av tingen og til annet som har vært nødvendig for å sette selgeren i stand til å gjennomføre retting. Tilsvarende gjelder ved omlevering.

§ 37 *Tilleggfrist. Melding om krav på avhjelp*

(1) Reglene i § 26 om tilleggfrist fastsatt av kjøperen gjelder tilsvarende, slik at han mens fristen løper ikke kan heve eller kreve prisavslag eller erstatning for mangler etter §§ 42 til 45.

(2) Kjøperen taper sitt krav på retting eller omlevering dersom han ikke gir selgeren melding om kravet sammen med melding etter § 34 eller innen rimelig tid deretter. Kjøperen har likevel kravet i behold dersom selgeren har opptrådt i strid med redelighet og god tro.

(3) I forbrukerkjøp kan meldingen isteden gis til den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangler.

§ 38 *Selgerens rett til å avhjelpe*

(1) Selv om kjøperen ikke krever det, kan selgeren for egen kostnad rette mangel eller foreta omlevering, når dette kan skje uten vesentlig ulempe for kjøperen og uten risiko for at kjøperen ikke får dekket sine utlegg av selgeren. § 36 nr 3 gjelder tilsvarende.

(2) Dersom selgeren spør om kjøperen vil godta avhjelp, eller underretter kjøperen om at han vil rette eller omlevere innen en angitt tid, men kjøperen ikke svarer innen rimelig tid etter at han har fått meldingen, kan selgeren foreta det nødvendige innen den tid som er angitt.

(3) Uten hinder av selgerens avhjelpsrett etter loven eller avtale kan kjøperen sørge for å få rettet en mangel dersom det etter forholdene vil være urimelig å kreve at han venter på selgerens avhjelp. Kjøperen kan kreve erstatning for sine utgifter ved å få mangelen rettet, for så vidt han har handlet forsvarlig og hadde rett til å kreve retting, jf § 36.

§ 39 *Manglende avhjelp*

Dersom selgeren ikke har rettet mangelen eller foretatt omlevering innen rimelig tid etter at kjøperen har klaget over mangelen, kan kjøperen kreve prisavslag eller heve kjøpet etter §§ 40 eller 41. Dette gjelder ikke dersom kjøperen avslår avhjelp som han plikter å motta.

§ 40 *Prisavslag*

Er det mangel ved tingen, kan kjøperen kreve prisavslag slik at forholdet mellom nedsatt og avtalt pris svarer til forholdet mellom tingens verdi i mangelfull og kontraktmessig stand på leveringstiden.

§ 41 *Heving*

(1) Kjøperen kan heve kjøpet dersom mangelen medfører vesentlig kontraktbrudd.

(2) Er tingen særskilt tilvirket eller skaffet for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker, skal det tas særlig omsyn til muligheten for å få mangelen avhjulpet eller bøtt på annen måte. I internasjonalt kjøp gjelder bestemmelsen her bare for så vidt ikke annet følger av § 91.

(3) Kjøperen kan ikke heve kjøpet med mindre han gir selgeren melding om det innen rimelig tid etter at han fikk eller burde ha fått kjennskap til kontraktbruddet eller etter utløpet av den frist for avhjelp som følger av §§ 37 eller 38. Bestemmelsen i § 35 om redelighet og god tro gjelder tilsvarende.

§ 42 *Erstatningsansvar (hovedregel)*

(1) Selgeren er ansvarlig for det tap kjøperen lider som følge av mangel ved tingen. Dette gjelder likevel ikke så langt selgeren godtgjør at det forhold at leveringen er mangelfull, skyldes hindring som nevnt i § 29. Reglene ellers i §§ 29 og 30 gjelder tilsvarende.

(2) Selgeren plikter ikke å betale erstatning for uriktig eller villedende opplysning gitt ved markedføring av tredjemann (jf § 19), dersom han verken har kjent eller burde ha kjent til opplysningen.

§ 43 *Ansvar for mangler ved særlige ting*

(1) Dersom kjøpet gjelder ting som er særskilt tilvirket for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker, kan kjøperen ikke kreve erstatning når selgeren godtgjør at mangelen ikke skyldes feil eller forsømmelse fra hans side.

(2) Gjelder kjøpet en ting som foreligger på avtaletiden og har slike egenskaper at den ikke rimeligvis kan erstattes med en annen fordi det må antas at partene har lagt særlig vekt på valget av ting, kan kjøperen uansett § 42 bare kreve erstatning når mangelen skyldes feil eller forsømmelse fra selgerens side.

(3) Forsømmer selgeren etter kjøpet å opplyse om en mangel som han har eller burde ha kjent til, kan kjøperen kreve erstattet tap som kunne vært unngått om han hadde fått underretning om mangelen.

(4) Paragrafen her gjelder ikke internasjonalt kjøp.

§ 44 *Ansvar for mangler ved tilsikring og forsømt opplysningsplikt*

(1) Uansett vilkårene i §§ 42 eller 43 kan kjøperen kreve erstatning for tap som følge av:
(a) at tingen allerede på avtaletiden avviker fra det som må anses tilsikret,
(b) at selgeren som nevnt i §§ 18 til 20 har gitt opplysninger som han burde forstå var uriktige eller villedende, eller
(c) at selgeren som nevnt i §§ 18 eller 20 har forsømt å gi opplysninger som kjøperen kunne rekne med å få.

(2) Tilvirker eller annen person i tidligere salgsledd som har gitt opplysning som nevnt i § 19, er ansvarlig for tap kjøperen lider på grunn av opplysningen. Han er i tilfelle solidarisk ansvarlig med selgeren.

§ 45 *Ansvar for feil eller forsømmelse når det gjelder avhjelp*

(1) Har selgeren etter leveringen ikke oppfylt sin plikt til å avhjelpe mangel, kan kjøperen uansett vilkårene i §§ 42 til 44 kreve erstatning for sine utgifter ved å få mangelen rettet, for så vidt han har handlet forsvarlig.

(2) Kan selgeren i samband med avhjelp tilreknes feil eller forsømmelse, har kjøperen rett til erstatning for sitt tap som følge av det.

Rettsmangler, tredjemannkrav og andre feil ved selgerens oppfyllelse

§ 46 *Hovedregler*

(1) Foreligger rettsmangel etter § 23, gjelder reglene for mangler tilsvarende samt § 47. Toårsfristen for reklamasjon i § 34 nr 2 begrenser ikke kjøperens rett til å gjøre gjeldende rettsmangel.

(2) Reglene om rettsmangler bortsett fra § 47 gjelder tilsvarende for andre tredjemannkrav (jf § 99). For andre feil ved selgerens oppfyllelse gjelder reglene om mangler så langt de passer.

§ 47 *Erstatningsansvar for rettsmangel*

(1) Lider kjøper i god tro tap som følge av rettsmangel som forelå allerede på avtaletiden, kan han kreve erstatning uansett mangelens årsak. Dette gjelder ikke internasjonalt kjøp.

(2) Kjøperen kan i alle tilfelle kreve erstatning for rettsmangel etter §§ 42 til 45.

Øvrige bestemmelser

§ 48 *Kjøperens tilbakeholdsrett*

Har kjøperen krav som følge av selgerens kontraktbrudd og skal kjøpesummen eller en del av den betales ved eller etter tiden for levering, kan kjøperen holde tilbake så mye av kjøpesummen at han får kravet dekket.

§ 49 *Kontraktbrudd ved en del av tingen*

(1) Gjelder selgerens kontraktbrudd bare en del av tingen, får reglene i kapitlet her anvendelse på denne del. Kjøperen kan ikke heve avtalen i sin helhet uten når kontraktbruddet er vesentlig for hele kjøpet.

(2) Må selgeren etter forholdene antas å ha avsluttet sin levering enda ikke alt er levert, får reglene om mangler anvendelse.

§ 50 *Levering etter hvert*

(1) Skal selgeren levere etter hvert og er det kontraktbrudd ved en enkelt dellevering, kan kjøperen heve for denne levering etter reglene om heving.

(2) Gir kontraktbruddet kjøperen god grunn til å rekne med at det vil inntre kontraktbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han innen rimelig tid heve for slike leveringer. Dette gjelder selv om han ikke hever for den del kontraktbruddet gjelder.

(3) Dersom kjøperen hever for en enkelt levering, kan han samtidig heve kjøpet for tidligere eller senere leveringer som på grunn av sammenhengen mellom leveringene ikke vil kunne brukes til det formål som partene forutsatte på avtaletiden.

Kapittel VI Kjøperens plikter

Kjøpesummens størrelse

§ 51

Er kjøp inngått uten at prisen følger av avtalen, skal kjøperen betale gjengs pris på avtaletiden for samme slags ting solgt under tilsvarende forhold. Er det ingen gjengs pris, må kjøperen betale det som er rimelig under omsyn til tingens art og godhet, selgerens prislister og tilhøva ellers.

§ 52

(1) Skal kjøpesummen fastsettes etter tall, mål eller vekt, legges til grunn mengden på det tidspunkt da risikoen for tingen går over på kjøperen.

(2) Er prisen fastsatt etter vekt, trekkes først vekten av innpakningen fra.

§ 53

Har kjøperen fått rekning eller nota, er han bundet av den pris som er oppført, om han ikke innen rimelig tid sier fra at han ikke godtar den. Dette gjelder ikke når lavere pris følger av avtale eller den oppførte pris er urimelig.

Kjøpesummens betaling

§ 54

(1) Kjøpesummen skal betales på selgerens forretningssted. Dersom betaling skal skje mot overlevering av tingen eller transportdokument, skal det gjøres på det sted overleveringen skjer.

(2) Plikten til å betale kjøpesummen omfatter også plikt etter avtalen til å akseptere veksel, stille remburs, bankgaranti eller annen sikkerhet samt å treffe andre tiltak for å få betalt kjøpesummen.

(3) Selgeren svarer for økte kostnader i forbindelse med betalingen som skyldes at han har flyttet sitt forretningssted etter at kjøpet ble inngått.

§ 55

(1) Selgeren kan kreve betaling når tingen blir overlevert kjøperen eller stilt til hans rådighet i samsvar med avtalen og loven.

(2) Før kjøperen betaler har han likevel rett til å få undersøke tingen på vanlig måte, når dette ikke er uforenlig med den avtalte framgangsmåte for levering og betaling av kjøpesummen.

(3) Dersom det brukes konnossement ved transporten av tingen til bestemmelsesstedet, eller transporten til kjøperen for øvrig skjer på slike vilkår at selgeren ikke kan rå over tingen etter betalingen, kan betaling kreves mot konnossement, fraktbrev eller annet bevis for at tingen blir transportert på slike vilkår. Dette gjelder selv om tingen ikke er kommet fram eller kjøperen ikke har hatt høve til å undersøke den.

Overtakelse av tingen

§ 56

Kjøperen skal overta tingen ved å motta eller hente den, herunder også yte annen medvirkning som er forutsatt eller som det er rimelig å vente for at selgeren kan få levert.

Kapittel VII Selgerens krav ved kontraktbrudd fra kjøperens side

§ 57 *Innleiende bestemmelse*

(1) Dersom kjøperen ikke oppfyller sine plikter etter avtalen eller loven, og dette ikke skyldes selgeren eller forhold på hans side, kan selgeren kreve oppfyllelse, heving og erstatning etter bestemmelsene i kapitlet her samt kreve rente etter § 75.

(2) Selgeren kan likevel ikke etter § 58 kreve direkte oppfyllelse av kjøperens plikt til å overta tingen.

(3) Selgerens rett til erstatning og rente faller ikke bort ved at han gjør gjeldende andre krav eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 58 *Rett til oppfyllelse*

(1) Selgeren kan fastholde kjøpet og kreve at kjøperen betaler kjøpesummen.

(2) Avbestiller kjøperen ting som skal tilvirkes eller skaffes for ham, kan selgeren ikke fastholde kjøpet og fortsette tilvirkingen eller gjøre andre forberedelser til leveringen, med mindre avbrudd ville føre med seg betydelig ulempe for ham eller risiko for at han ikke får erstattet tap som avbestillingen medfører. Kan selgeren ikke fastholde kjøpet, utmåles erstatning for tap som følge av avbestillingen i samsvar med reglene i kapittel X.

(3) Selgeren har ikke rett til betaling eller annen oppfyllelse når det foreligger hindring som nevnt i § 63 eller forholdene ellers medfører at selgeren ikke kan fastholde kjøpet. Har ikke kjøperen overtatt tingen, kan selgeren heller ikke fastholde kjøpet etter at hindringen er falt bort, dersom oppfyllelse etter den tid som er gått vil være vesentlig mer tyngende eller får en annen karakter enn kjøperen kunne forutse eller det for øvrig vil være urimelig å kreve oppfyllelse.

§ 59 *Tilleggfrist*

(1) Forespør en kjøper som ikke har betalt og overtatt tingen, om selgeren vil fastholde kjøpet, må selgeren svare innen rimelig tid etter at han fikk forespørselen dersom han fortsatt vil kreve oppfyllelse fra kjøperens side. For øvrig taper selgeren sin rett til å kreve oppfyllelse om han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

(2) Selgeren kan fastsette en frist for betaling og annen oppfyllelse fra kjøperens side. Mens fristen løper, kan selgeren ikke heve med mindre kjøperen har sagt at han ikke vil oppfylle innen fristen.

§ 60 *Heving*

(1) Selgeren kan heve kjøpet dersom kjøperens kontraktbrudd er vesentlig.

(2) Kjøpet kan også heves dersom kjøperen ikke har betalt kjøpesummen eller overtatt tingen innen rimelig tilleggfrist som selgeren har fastsatt etter § 59, eller sier fra at han ikke vil oppfylle innen fristen.

(3) Er tingen allerede overtatt av kjøperen, kan selgeren bare heve dersom han har tatt forbehold om det eller kjøperen avviser tingen. Et internasjonalt kjøp kan likevel heves uten slikt forbehold, for så vidt hevingen ikke har betydning for den rett tredjemann, derunder kjøperens bo, har til tingen.

§ 61 *Selgerens frist for å heve*

Er kjøpesummen betalt, kan selgeren ikke heve kjøpet med mindre han gir kjøperen melding om det:

(a) ved forsinkelse med betaling eller overtakelse av tingen, før han fikk vite om oppfyllelsen fra kjøperens side, eller

(b) ved annet kontraktbrudd, innen rimelig tid etter at han fikk eller burde ha fått kjennskap til kontraktbruddet, eller etter at rimelig tilleggfrist som følger av § 59 nr 1 er gått ut.

§ 62 *Levering etter hvert*

(1) Dersom selgeren skal levere etter hvert og det er kontraktbrudd fra kjøperens side ved en enkelt levering, kan selgeren heve for denne levering etter reglene som gjelder for heving.

(2) Gir kontraktbruddet selgeren god grunn til å rekne med at det vil inntre kontraktbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han innen rimelig tid heve for disse leveringer. Dette gjelder selv om han ikke hever for den del kontraktbruddet gjelder.

§ 63 *Erstatning*

Selgeren kan kreve erstatning for det tap han lider som følge av kontraktbrudd fra kjøperens side. Dette gjelder likevel ikke så langt kjøperen godtgjør at kontraktbruddet skyldes stans i samferdselen eller betalingsformidlingen eller annen hindring utenfor kjøperens kontroll og som han ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av. Reglene ellers i §§ 29 og 30 gjelder tilsvarende.

§ 64 *Spesifikasjon*

(1) Dersom kjøperen skal bestemme tingens form, mål eller andre egenskaper og han ikke gjør det til avtalt tid eller innen rimelig tid etter å ha fått oppfordring fra selgeren, kan selgeren selv gjøre det i samsvar med hva han må anta er kjøperens interesse. Dette hindrer ikke selgeren i å gjøre gjeldende andre krav som han har.

(2) Selgeren må opplyse kjøperen om de spesifikasjoner han vil bruke og gi kjøperen en rimelig frist til å endre spesifikasjonene. Gjør ikke kjøperen dette i tide etter å ha fått selgerens melding, blir selgerens spesifikasjoner bindende.

Kapittel VIII Fellesregler om forventet kontraktbrudd, insolvens m m

§ 65 *Forventet kontraktbrudd*

(1) En part kan innstille oppfyllelsen og holde sin ytelse tilbake dersom det etter kjøpet, som følge av alvorlig svikt i den annen parts kredittverdighet eller evne til å oppfylle eller av hans handlemåte når det gjelder å forberede eller utføre oppfyllelsen, framgår at den annen part ikke kommer til å oppfylle en vesentlig del av sine plikter.

(2) Har selgeren allerede sendt tingen og det oppstår forhold som nevnt i nr 1, kan han hindre at tingen blir overgitt til kjøperen eller hans bo. Dette gjelder selv om kjøperen eller boet har mottatt transportdokument.

(3) En part som innstiller oppfyllelsen eller hindrer at tingen blir overgitt, må straks varsle den annen part. Blir varsel ikke gitt, kan den annen part kreve erstattet tap som kunne vært unngått om han var blitt varslet.

(4) Part som har innstilt sine ytelser må fortsette oppfyllelsen dersom den annen part stiller betryggende sikkerhet for sin oppfyllelse.

§ 66 *Heving ved forventet kontraktbrudd*

(1) En part kan heve kjøpet før tiden for oppfyllelse når det er klart at det fra den annen part vil inntre kontraktbrudd som gir hevingsrett.

(2) Når tiden tillater det, skal den part som akter å heve varsle den annen part så denne får høve til å skaffe sikkerhet for å unngå heving.

§ 67 *Insolvensbehandling – boets rett til å tre inn i avtalen, m m*

(1) Kommer en av partene under insolvensbehandling, har boet rett til å tre inn i avtalen. Den annen part kan kreve at boet uten ugrunnet opphold tilkjennegir om det vil gjøre dette.

(2) Trer boet inn i avtalen, og er tiden for hel eller delvis oppfyllelse fra den annen parts side kommet, kan denne part kreve at boet oppfyller en tilsvarende del av avtalen eller, dersom henstand er gitt, uten ugrunnet opphold stiller betryggende sikkerhet for oppfyllelsen. Han kan kreve at sikkerheten stilles før tiden for hans oppfyllelse er kommet, dersom dette er nødvendig for å beskytte ham mot tap. Tvist om sikkerheten avgjøres av skifteretten.

(3) Dersom boet ikke uten ugrunnet opphold trer inn i avtalen og stiller sikkerhet etter reglene foran, kan den annen part heve kjøpet. Avtalevilkår som gir en videre adgang til å heve på grunn av insolvens, binder ikke boet.

(4) Bestemmelsene i lov om fordringshavernes dekningsrett kapittel 7 får anvendelse så langt de passer.

Kapittel IX Virkninger og gjennomføring av heving eller omlevering

§ 68 *Virkninger*

(1) Når kjøpet heves faller partenes plikt til å oppfylle kjøpet bort. Hevingen har ingen betydning for avtalevilkår om forretningshemmeligheter, om løsning av tvister eller om partenes rettigheter og plikter som følge av hevingen.

(2) Er kjøpet helt eller delvis oppfylt fra noen av sidene, kan det mottatte kreves tilbakeført. En part kan likevel holde tilbake det han har mottatt inntil den annen gir tilbake det han har fått. Tilsvarende gjelder når parten har krav på erstatning eller rente og sikkerhet ikke blir stilt.

(3) Skal selgeren omlevere, kan kjøperen holde tilbake det han har mottatt, inntil omlevering skjer.

§ 69 *Avkasting og rente ved tilbakeføring*

(1) Ved heving eller omlevering skal kjøperen godskrive selgeren avkasting eller annet utbytte som han har hatt av tingen eller del av denne, og gi rimelig vederlag for annen nytte han har hatt av den.

(2) Dersom selgeren skal betale kjøpesummen tilbake, plikter han å betale rente etter § 75 fra den dag han mottok betalingen.

§ 70 *Tap av krav på heving og omlevering*

(1) Kjøperen taper retten til å heve kjøpet eller kreve omlevering dersom han ikke kan levere tingen tilbake i vesentlig samme stand og mengde som han mottok den.

(2) Dette gjelder likevel ikke dersom
(a) årsaken til at det er umulig å tilbakelevere tingen i vesentlig samme stand og mengde, er en tilfeldig hending, tingens egen beskaffenhet eller andre forhold som ikke beror på kjøperen;
(b) tingen helt eller delvis er gått til grunne eller forringet som følge av undersøkelse etter § 33; eller
(c) tingen helt eller delvis er solgt videre i vanlig omsetning eller er forbrukt eller forandret av kjøperen under normal bruk før han oppdaget eller burde ha oppdaget den mangel som er årsak til avvisingen.

(3) Kjøperen taper heller ikke retten til å heve kjøpet eller kreve omlevering dersom han ved tilbakeleveringen erstatter den verdireduksjon tingen har hatt. Bestemmelsen her gjelder ikke internasjonalt kjøp.

Kapittel X Erstatningens omfang. Rente

Omfanget av erstatning

§ 71 *Alminnelig regel*

(1) Erstatning for kontraktbrudd fra en parts side skal svare til det tap, herunder utlegg, prisforskjell og tapt fortjeneste, som den annen part er påført ved

kontraktbruddet. Dette gjelder likevel bare tap som en med rimelighet kunne ha forutsett som følge av kontraktbruddet, hensett til forhold som parten kjente eller burde ha kjent til på avtaletiden.

(2) Har en part tatt forbehold vedrørende ansvar for indirekte tap, konsekvenstap eller liknende, og ikke annet framgår, anses forbeholdet å gjelde tap som følge av:
(a) avsavn eller driftavbrudd samt annet drift- eller produksjonstap,
(b) at en kontrakt med tredjemann faller bort eller ikke blir riktig oppfylt,
(c) skade på annet enn tingen selv eller ting som den brukes til framstilling eller tilvirking av.

§ 72 *Prisforskjell ved dekningstransaksjon*

(1) Dersom kjøpet heves og kjøperen foretar dekningskjøp eller selgeren dekningssalg på forsvarlig måte og innen rimelig tid etter hevingen, legges kjøpesummen og prisen etter dekningstransaksjonen til grunn ved utrekning av erstatning for prisforskjell.

(2) Dersom dekningen burde vært foretatt på et tidligere tidspunkt i samsvar med § 74, legges vanlig omsetningsverdi på dette tidspunkt til grunn ved utrekning av prisforskjellen.

§ 73 *Prisforskjell når det ikke foreligger dekningstransaksjon*

(1) Er kjøpet hevet uten at det foretas dekning som nevnt i § 72, og er det gjengs pris for tingen, legges kjøpesummen og den gjengse pris på hevingstiden til grunn ved utrekning av erstatning for prisforskjell. Blir kjøpet hevet etter at tingen er overtatt, skal i steden gjengs pris ved overtakelsen legges til grunn.

(2) Som gjengs pris anses prisen på leveringsstedet for ting av samme slag eller, om det ikke gjelder noen gjengs pris der, på et annet sted som med rimelighet kan likestilles med dette, likevel slik at omsyn tas til forskjell i transportkostnader.

§ 74 *Plikt til å begrense tap. Lemping av ansvaret*

(1) Den part som påroper kontraktbrudd fra den annens side, skal ved rimelige tiltak begrense sitt tap. Forsømmer han dette, må han selv bære den tilsvarende del av tapet.

(2) Erstatningen kan settes ned dersom den vil virke urimelig for den ansvarlige part ut fra tapets størrelse i forhold til det tap som vanligvis oppstår i liknende tilfelle, og tilhøva ellers. I internasjonalt kjøp kan erstatningen likevel ikke settes lavere enn det som følger av § 71 og nr 1 i paragrafen her.

Rente

§ 75

Betales ikke kjøpesummen eller annet utestående beløp i tide, skal skyldneren svare rente etter lov 17 desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling m m.

Kapittel XI Omsorg for tingen m m

§ 76 *Selgerens plikt til omsorg*

Dersom kjøperen ikke henter eller tar imot tingen i rett tid eller forhold ellers på hans side har medført at den ikke er overgitt til ham, plikter selgeren for kjøperens rekning å dra slik omsorg for tingen som er rimelig etter tilhøva, såframt han har tingen i sin varetekt eller for øvrig kan ta vare på den.

§ 77 *Kjøperens plikt til omsorg*

(1) Dersom kjøperen har overtatt tingen, men avviser den, plikter han for selgerens rekning å dra slik omsorg for den som er rimelig etter tilhøva.

(2) Er tingen sendt til kjøperen og stilt til hans rådighet på betemmelsesstedet, men han vil avvise den, plikter han å ta vare på den for selgerens rekning, såframt han kan gjøre dette uten å betale kjøpesummen eller pådra seg urimelig kostnad eller ulempe. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren eller noen på hans vegne kan ta seg av tingen på bestemmelsesstedet.

§ 78 *Forvaring hos tredjemann*

En part som plikter å dra omsorg for tingen, kan la tredjemann forvare den for den annen parts rekning, såframt kostnadene ikke er uforholdsmessig store. Parten er fri for ansvar når forvareren er forsvarlig valgt og har mottatt tingen.

§ 79 *Erstatning og sikkerhet for kostnader*

Den som drar omsorg for tingen for motpartens rekning, har rett til dekning av forsvarlige utlegg og andre kostnader til dette. Han kan holde tingen tilbake til sikkerhet for sitt krav.

§ 80 *Salg*

(1) En part som plikter å dra omsorg for tingen, har rett til å selge den dersom det vil være urimelig kostbart å ta vare på den eller den annen part venter urimelig lenge med å overta den eller betale kjøpesummen eller kostnadene med oppbevaringen. Før salg finner sted, skal den annen part gis rimelig varsel.

(2) Dersom tingen er utsatt for raskt å bli ødelagt eller forringet, eller det vil være uforholdsmessig kostbart å ta vare på den, skal den så vidt mulig selges. Når det er mulig, skal den annen part gis varsel om at tingen vil bli solgt.

(3) Salg skal skje på forsvarlig måte.

§ 81 *Annen disposisjon enn salg*

Har en part rett til å selge tingen etter § 80, men kan den ikke selges eller er det klart at salgsutbyttet ikke ville dekke salgskostnadene, kan parten rå over den på forsvarlig måte. Den annen part skal så vidt mulig gis varsel.

§ 82 *Regnskap og godskriving av utbytte*

Omsorgsparten skal gi den annen part regnskap over salg eller annet utbytte og sine kostnader. Overskudd tilfaller den annen part.

Kapittel XII Utbytte og annen avkasting

§ 83 *Avkasting av tingen*

Avkasting som tingen gir før den avtalte leveringstid, tilfaller selgeren, når det ikke var grunn til å rekne med at den ville falle seinere. Avkasting som tingen gir deretter, tilfaller kjøperen, når det ikke var grunn til å rekne med at den ville falle tidligere.

§ 84 *Aksjer*

Ved kjøp av aksje inngår det utbytte som ikke var forfalt før kjøpet. Det samme gjelder rett til å tegne nye aksjer når retten ikke kunne nyttes før kjøpet.

§ 85 *Rentebærende fordring*

Kjøp av rentebærende fordring omfatter de renter som er påløpt, men ikke forfalt ved den avtalte leveringstid. Motverdien av slike renter skal betales som tillegg til kjøpesummen. Men er fordringen solgt som usikker, tilfaller rentene kjøperen uten tillegg til kjøpesummen.

Kapittel XIII Visse alminnelige bestemmelser

§ 86 *Risikoen for sending av meldinger*

Dersom en part gir melding i samsvar med loven og sender den på en måte som er forsvarlig etter forholdene, og ikke annet framgår, kan avsenderen gjøre gjeldende at meldingen er gitt selv om det oppstår forsinkelse eller feil under framsendingen eller meldingen ikke når fram til den annen part.

§ 87 *Forretningssted*

(1) Når en parts forretningssted har betydning og han har mer enn ett forretningssted, legges det forretningssted til grunn som har den nærmeste tilknytning til kjøpet, hensett til slike forhold som partene forutsatte på den tid da kjøpet ble inngått.

(2) Dersom en part ikke har forretningssted med tilknytning til kjøpet, legges i steden hans bosted til grunn.

Kapittel XIV Krav mot tidligere salgsledd

§ 88 *Forbrukerkjøperens krav*

(1) I forbrukerkjøp kan kjøperen gjøre sitt krav som følge av mangel gjeldende også mot et tidligere yrkesalgsledd, for så vidt tilsvarende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av selgeren eller annen som ervervet tingen fra det tidligere ledd.

(2) Avtale i tidligere salgsledd som innskrenker selgerens eller annen erververs krav kan ikke gjøres gjeldende overfor forbrukerkjøperen i større utstrekning enn det som kunne ha vært avtalt mellom forbrukerkjøperen og selgeren.

(3) Vil kjøperen gjøre krav gjeldende mot et tidligere salgsledd, må han gi dette ledd melding etter reklamasjonsreglene i § 34. Kjøperen må også så snart det er rimelig høve til det underrette salgsleddet om hva han krever.

(4) Har en brukt ting også tidligere vært omsatt til en forbruker, reknes fristen etter § 34 nr 2 for hvert salgsledd fra den dag da den nærmest følgende forbrukerkjøper mottok tingen.

§ 89 *Krav mot tidligere yrkesalgsledd ved salg mellom forbrukere*

(1) Ved salg mellom forbrukere har erververen samme rett som en forbrukerkjøper etter § 88 nr 1 til å gjøre mangelkrav gjeldende mot et tidligere yrkesalgsledd.

(2) Reklamasjonsfristen etter § 34 nr 2 reknes for hvert salgsledd fra den dag da den nærmest følgende forbruker mottok tingen.

§ 90 *Krav ellers mot tidligere salgsledd*

(1) Når ikke annet følger av §§ 88 og 89 eller avtale, har kjøperen samme rett som sin selger til å gjøre mangelkrav gjeldene mot et tidligere salgsledd.

(2) Kjøperen må gjøre sitt krav gjeldende innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget mangelen og senest innen de reklamasjonsfrister som gjelder i forholdet mellom forgjengeren og det tidligere salgsledd. Han må også så snart det er rimelig høve til det underrette salgsleddet om hva han krever.

Kapittel XV Visse særregler for internasjonalt kjøp

§ 91 *Tolking av loven. Uløste spørsmål. Direkte oppfyllelse*

(1) I internasjonalt kjøp skal en ved tolkingen av reglene i loven ta omsyn til behovet for å fremme ensartet anvendelse av regler som bygger på FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løsørekjøp, til deres internasjonale

karakter og til behovet for å holde seg til redelighet og god tro i internasjonal handel.

(2) Spørsmål om forhold som FN-konvensjonen omhandler, men ikke uttrykkelig løser, skal avgjøres i samsvar med de prinsipper konvensjonen bygger på, eller for øvrig i samsvar med det lands lov som skal legges til grunn etter reglene i internasjonal privatrett, jf lov 3 april 1964 nr 1 om mellomfolkeleg-privatrettslege reglar for lausøyrekjøp.

(3) For krav på direkte oppfyllelse som skal avgjøres i et nordisk land, gjelder alltid reglene i loven her eller tilsvarende lov i vedkommende nordiske land, jf FN-konvensjonen artikkel 28.

§ 92 *Tolking av partsutsagn*

(1) En parts utsagn eller handlemåte tolkes i samsvar med hans mening når den annen part forsto eller måtte forstå hva meningen var. Ellers legger en til grunn den forståelse som en fornuftig person i samme stilling som den annen part rimeligvis ville ha hatt under tilsvarende forhold.

(2) Når en skal fastlegge meningen eller forståelsen etter nr 1, tas det omsyn til alle relevante forhold i saken, så som forhandlingene, den praksis partene har fulgt seg imellom, handelsbruk og partenes seinere handlemåte.

§ 93 *Handelsbruk*

Når ikke annet følger av avtalen, anses partene bundet av handelsbruk som de kjente eller burde ha kjent til, og som i internasjonal handel er velkjent og regelmessig fulgt av parter i tilsvarende handelsforhold. Handelsbruken anses da som en del av avtalen.

§ 94 *Muntlig eller skriftlig avtale*

(1) Et kjøp behøver ikke å sluttes eller bekreftes skriftlig og er ikke undergitt noe annet formkrav. Det kan bevises ved hjelp av ethvert bevismiddel, vitner medreknet.

(2) En avtale kan endres eller bringes til opphør ved at partene blir enige om det.

(3) Skriftlig avtale som bestemmer at endring eller avtale om opphør skal være skriftlig, kan ikke endres eller avtales opphørt på annen måte. Men en part kan ved sin handlemåte bli avskåret fra å gjøre en slik bestemmelse gjeldende, for så vidt som den annen part har innrettet seg i tillit til denne handlemåten.

§ 95 *Fremmed lovgivning som krever skriftlig avtale*

Bestemmelsene i § 94 gjelder ikke internasjonalt kjøp hvor en part har sitt forretningssted i en konvensjonstat hvis lovgivning ikke godtar andre avtaler enn skriftlige og som har satt fram erklæring i medhold av FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løsørekjøp artikkel 96.

§ 96 *Telegram og teleks*

Telegram eller teleks kan nyttes uten hinder av §§ 94 og 95.

§ 97 *Vesentlig kontraktbrudd*

Et kontraktbrudd fra en parts side er vesentlig dersom det fører til slik skade for den annen part som vil stille denne betydelig dårligere enn han har rett til å vente etter avtalen, med mindre den misligholdende parten ikke forutså dette og heller ikke en fornuftig person i samme stilling og under samme forhold rimeligvis ville ha forutsatt det.

§ 98 *Overlevering og retting av dokument*

Dersom selgeren plikter å overlevere dokument vedrørende tingen, skal han overlevere det til den tid, på det sted og i den stand som er avtalt. Har han overlevert dokumentet før avtalt tid, kan han innen den tid avhjelpe feil ved dokumentet, dersom det ikke volder kjøperen urimelig ulempe eller kostnad. Men kjøperen beholder sin rett til å kreve erstatning.

§99 *Tredjemanns opphavrett, industrielle rettsvern m m*

(1) Selgeren skal levere ting fri for en tredjemanns rett eller krav som bygger på opphavrett til åndsverk, industrielt rettsvern eller annen immaterialrett, og som selgeren på avtaletiden kjente eller måtte kjenne til, såframt retten eller kravet bygger:

(a) på loven i den stat der tingen skal videreselges eller brukes, dersom det på avtaletiden var partenes forståelse at tingen skulle videreselges eller brukes i denne stat, eller
(b) i andre tilfelle, på loven i den stat der kjøperen på avtaletiden har sitt forretningssted.

(2) Selgerens forpliktelse etter nr 1 gjelder ikke når:

(a) kjøperen på avtaletiden kjente eller måtte kjenne til retten eller kravet, eller
(b) retten eller kravet er en følge av at selgeren har fulgt tekniske tegninger, beskrivelser, formler, mønstre eller andre spesifikasjoner skaffet av kjøperen.

§ 100 *Unntak fra reklamasjonsreglene*

(1) Selgeren kan ikke gjøre gjeldende at kjøperen har forsømt sin plikt til undersøkelse etter § 33 eller reklamasjon etter § 34, dersom han kjente eller måtte kjenne til det faktiske forhold mangelen gjelder, uten å opplyse kjøperen om det.

(2) Ved rettsmangel eller annet tredjemannkrav etter §§ 23 eller 99 (jf §§ 46 og 47) kan selgeren ikke gjøre gjeldende at kjøperen har forsømt seg som nevnt i

nr 1, dersom selgeren kjente retten eller kravet og hva det går ut på. Toårsfristen for reklamasjon i § 34 nr 2 gjelder ikke i forhold til slikt krav.

(3) Selv om kjøperen ikke har gitt melding etter § 34 nr 1, kan han kreve prisavslag eller erstatning for annet tap enn tapt fortjeneste, såframt han hadde rimelig grunn til å la være å gi slik melding.

§ 101 *Levering for tidlig eller i for stor mengde*

(1) Leveres tingen for tidlig, kan kjøperen godta eller avvise leveringen, under iakttakelse av sin omsorgsplikt.

(2) Leveres en større mengde enn avtalt, kan kjøperen godta leveringen eller avvise den overskytende mengde. Godtar han den overskytende mengde helt eller delvis, reknes prisen for denne forholdsmessig etter det prisgrunnlag som følger av avtalen.

§ 102 *Opplysningsplikt ved transportkjøp*

(1) Dersom selgeren leverer tingen til en fraktfører uten at det ved merking, i transportdokument eller på annen måte tydelig framgår at den skal til kjøperen, må selgeren gi kjøperen slik melding om sendingen som gjør det klart hva han skal motta.

(2) Skal ikke selgeren tegne transportforsikring for tingen, må han når kjøperen ber om det, gi de opplysninger kjøperen trenger for å kunne tegne forsikring.

Kapittel XVI Ikrafttredelse. Oppheving av tidligere lov

§ 103

(1) Loven her trer i kraft 1 januar 1986?

(2) Fra samme tid oppheves lov 24 mai 1907 nr 2 om kjøb.

(3) Den nye lov får bare anvendelse på avtaler som sluttes etter at den er trådt i kraft.

4 Svenskt förslag till Köplag

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller köp av lös egendom.
Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lös egendom.
Lagen gäller inte överlåtelse av tomträtt.

2 § Beställning av en vara som skall tillverkas anses som köp, om inte beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Avtal om uppförande av byggnad eller annan fast anläggning på mark eller i vatten anses dock inte som köp.
Ett avtal enligt vilket den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst anses inte som köp, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

Avtalsfrihet

3 § Lagen tillämpas inte i den mån annat får anses avtalat eller följer av handelsbruk eller annan sedvänja, som måste anses bindande för parterna. Sådan sedvänja anses som en del av avtalet.

Konsumentköp

4 § Lagen tillämpas inte i den mån annat följer av konsumentköplagen (1973:877) eller i övrigt är särskilt föreskrivet.

Internationella köp

5 § Lagen tillämpas inte i fall då lagen (1900:00) om internationella köp av lösa saker är tillämplig.

Varans avlämnande

Hämtningsköp

6 § Varan skall hållas tillgänglig för avhämtning där säljaren vid köpet hade sitt affärsställe eller, om han saknade affärsställe som hade samband med köpet, sitt hemvist.
Om varan, eller det parti ur vilket den skall tas, vid köpet fanns på en annan plats och parterna visste detta, skall varan hållas tillgänglig för avhämtning där den fanns.
Varan är avlämnad när den har tagits om hand av köparen eller av någon för hans räkning.

Transportköp

7 § Skall varan transporteras till köparen på samma ort eller inom ett område där säljaren vanligen svarar för transporten av liknande varor, sker avlämnandet då varan överlämnas till köparen.

Skall varan i annat fall transporteras till köparen och anlitas en transportör som har åtagit sig transporten från avsändningsorten, sker avlämnandet då varan överlämnas till denne. Om säljaren själv utför transporten, sker avlämnandet först då varan överlämnas till köparen.

Har varan sålts "fritt", "levererad" eller "fritt levererad" med angivande av viss ort, anses den inte avlämnad förrän den har kommit fram till denna ort.

8 § Skall säljaren ordna transporten av varan, skall han ingå avtal om transporten till bestämmelseorten med lämpligt transportmedel och på sedvanliga villkor för en sådan transport.

Tiden för avlämnandet

9 § Om det inte får anses avtalat att varan skall avlämnas vid en viss tidpunkt, utan uppskov eller först efter anfordran, skall den avlämnas inom skälig tid.

Skall varan avlämnas inom en viss tidrymd och framgår det inte av omständigheterna att det ankommer på köparen att välja tidpunkten för avlämnandet, skall denna bestämmas av säljaren. Om varan skall hämtas av köparen, skall säljaren i tid underrätta köparen om när varan finns tillgänglig för avhämtning. Om det i annat fall kan antas vara av betydelse för köparen att få veta vilken tidpunkt säljaren har valt för avlämnandet, skall säljaren i tid underrätta köparen om denna tidpunkt.

Rätt att hålla inne varan

10 § Säljaren är inte skyldig att lämna ut varan eller, genom överlåtelse av dokument eller på annat sätt, frånhända sig förfoganderätten över den förrän köparen betalar priset. Detta gäller dock inte vid kreditköp eller när köparen har fått anstånd med betalningen.

Skall varan sändas från den ort där den skall avlämnas, får säljaren inte med stöd av första stycket underlåta att avsända den. Han får dock sända den på sådana villkor att varan eller dokument avseende varan inte lämnas ut till köparen förrän denne har betalat priset.

Kostnaderna för varan

11 § Säljaren svarar för de kostnader för varan som uppkommer före avlämnandet. Detta gäller inte kostnader på grund av att avlämnandet har försenats till följd av ett förhållande på köparens sida.

Risken för varan

12 § Bär köparen risken för varan, skall han betala priset även om varan har förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda.

Riskens övergång

13 § Risken går över på köparen, när varan avlämnas.

Avlämnas varan inte i rätt tid och beror det på köparen eller ett förhållande på hans sida, går risken över på köparen när säljaren har gjort det som ankommer på honom för att avlämnandet skall kunna ske.

Skall köparen hämta varan på en annan plats än hos säljaren och utan dennes medverkan, går risken över när tiden för avlämnandet är inne och köparen har fått veta att varan finns tillgänglig för avhämtning.

14 § Risken går inte över på köparen förrän varan genom märkning, transportdokument eller på annat sätt har skilts av för hans räkning.

Varor under transport

15 § Avser köpet en vara under transport, går risken över på köparen vid köpet, om det inte framgår av omständigheterna att köparen har åtagit sig att bära risken från det att varan överlämnades till den transportör som har utfärdat transportdokumentet. Säljaren bär dock även i sistnämnda fall risken för förlust eller skada som han vid köpet kände till eller borde ha känt till men inte upplyst köparen om.

Öppet köp

16 § Har öppet köp avtalats och varan avlämnats, bär köparen risken tills varan lämnas tillbaka.

Varans beskaffenhet

Överensstämmelse med avtalet m.m.

17 § Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet och andra egenskaper samt förpackning överensstämma med vad som får anses avtalat. I annat fall är den felaktig.

18 § Även om det inte följer av 17 § anses varan felaktig,

1. om den inte överensstämmer med en uppgift om varans egenskaper eller användning, som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet, och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet, eller
2. om säljaren före köpet har försummat att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning, som han kände till eller borde ha känt till och som han insåg eller borde ha insett var av betydelse för köparen, och försummelsen kan antas ha inverkat på köpet.

19 § Varan är även felaktig, om den inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare

säljled eller för säljarens räkning, före köpet har lämnat vid marknadsföringen av varan, och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet. Detta gäller dock inte om uppgiften har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Befintligt skick

20 § Har varan sålts i befintligt skick eller med ett liknande allmänt förbehåll, anses den trots detta felaktig,

1. om den inte överensstämmer med en uppgift om varans egenskaper eller användning, som säljaren har lämnat före köpet, och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet,
2. om säljaren före köpet har försummat att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning, som han måste antas ha känt till och som han insåg eller borde ha insett var av betydelse för köparen, och försummelsen kan antas ha inverkat på köpet, eller
3. om varan är i väsentligt sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter har haft anledning att förutsätta.

Undersökning av varan före köpet

21 § Köparen får inte såsom fel åberopa vad han vid köpet måste antas ha känt till.

Om köparen före köpet har undersökt varan eller om han utan godtagbar anledning har underlåtit att följa säljarens uppmaning att undersöka varan, får han inte såsom fel åberopa det som han borde ha märkt vid undersökningen. Har säljaren å sin sida försummat sin upplysningsskyldighet eller annars handlat i strid mot tro och heder, skall köparens försummelse dock endast tillmätas betydelse i den mån det är skäligt.

Andra stycket gäller även när köparen har fått tillfälle att undersöka prov på varan och felet gäller en egenskap som skulle framgå av provet.

Avgörande tidpunkt för felbedömningen

22 § Frågan om varan är felaktig skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när risken för varan går över på köparen. Säljaren svarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare.

Uppkommer en försämring av varan efter det att risken har gått över på köparen, skall fel anses föreligga, om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott eller om säljaren genom en garanti eller liknande utfästelse har åtagit sig att under en viss tid svara för varans användbarhet eller andra egenskaper och försämringen avser en egenskap som omfattas av utfästelsen.

Rättsligt fel

23 § Rättsligt fel föreligger, om tredje man har äganderätt, panträtt eller annan liknande rätt till varan.

Det som sägs om rättsliga fel tillämpas också, om tredje man gör anspråk på

på att varan tillhör honom eller att han har panträtt eller annan liknande rätt till varan och detta begränsar köparens möjlighet att förfoga över varan. Detta gäller dock endast om anspråket inte är uppenbart ogrundat.

Påföljder av dröjsmål med varans avlämnande

24 § Avlämnas inte varan eller avlämnas den för sent och beror det inte på köparen eller något förhållande på hans sida, får köparen enligt 25–31 §§ kräva fullgörelse eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen enligt 48 §.

Krav på fullgörelse

25 § Har varan inte avlämnats, får köparen kräva att säljaren fullgör köpet. Säljaren är dock inte skyldig att fullgöra köpet så länge det föreligger ett hinder som säljaren inte kan övervinna eller fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar som inte är rimliga med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet.

Köparen förlorar rätten att kräva att säljaren fullgör köpet, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

26 § Frågar säljaren om köparen trots dröjsmålet godtar avlämnande inom en viss tid, eller meddelar säljaren att han kommer att fullgöra köpet inom en viss tid och svarar köparen inte inom skälig tid efter det att han har fått frågan eller meddelandet, får köparen inte häva köpet, om säljaren fullgör det inom den tid som han har angett.

Hävning

27 § Köparen får häva köpet, om säljarens dröjsmål utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har köparen förelagt säljaren en bestämd tilläggstid för varans avlämnande och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas, om varan inte avlämnas inom tilläggstiden eller om säljaren meddelar att han inte kommer att fullgöra köpet inom denna tid.

28 § Har varan tillverkats eller anskaffats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, får köparen häva på grund av säljarens dröjsmål endast om hans syfte med köpet är väsentligen förfelat genom dröjsmålet.

Skadestånd

29 § Lider köparen skada genom säljarens dröjsmål, har han rätt till skadestånd. Rätt till skadestånd föreligger dock inte i den mån dröjsmålet beror på hinder utanför säljarens kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror dröjsmålet på någon som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, är säljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den

som han har anlitat skulle vara fri enligt första stycket. Detsamma gäller om dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren har anlitat eller någon annan i tidigare säljled.

30 § Hindras säljaren att fullgöra köpet i tid, skall han lämna köparen meddelande om hindret och dess inverkan på möjligheterna till fullgörelse. Om köparen inte har fått ett sådant meddelande inom skälig tid efter det att säljaren fått eller borde ha fått kännedom om hindret, har köparen rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits om han hade fått meddelandet i tid.

Reklamation som förutsättning för hävning och skadestånd

31 § Har varan avlämnats för sent och vill köparen häva köpet eller kräva skadestånd på grund av dröjsmålet, måste han inom skälig tid efter det att han fick kännedom om avlämnandet meddela säljaren att han vill göra gällande en sådan påföljd (reklamera). Om köparen häver köpet, behöver han dock inte lämna särskilt meddelande om att han vill kräva skadestånd.

Påföljder av fel i varan

32 § Är varan felaktig och beror det inte på köparen eller något förhållande på hans sida, får köparen enligt 33–45 §§ kräva avhjälpande, omleverans eller prisavdrag eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen enligt 48 §.

Av 46 och 47 §§ framgår vilka påföljder köparen får göra gällande, om det föreligger ett rättsligt fel.

Undersökning av varan efter avlämnandet

33 § När varan har avlämnats skall köparen så snart omständigheterna medger undersöka den i enlighet med god affärssed.

Framgår det av avtalet att varan skall transporteras från platsen för avlämnandet, får undersökningen uppskjutas tills varan har kommit fram.

Bestämmer köparen en ny bestämmelseort för varan medan den är på väg eller sänder han den vidare utan att ha haft skälig möjlighet att undersöka den och kände eller borde säljaren vid köpet ha känt till möjligheten av sådan omdestinering eller vidaresändning, får undersökningen uppskjutas tills varan har nått den nya bestämmelseorten.

Reklamation

34 § Vill köparen åberopa att varan är felaktig, skall han lämna säljaren meddelande om felet (reklamera). Om inte köparen reklamerar utan oskäligt uppehåll efter det att han märkt eller borde ha märkt felet, får han inte åberopa felet.

Reklamerar köparen inte inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

35 § Utan hinder av 34 § får köparen åberopa att varan är felaktig, om säljaren har handlat i strid mot tro och heder. Vidare får köparen utan hinder av 34 § första stycket åberopa att varan är felaktig, om säljaren har handlat grovt vårdslöst.

Avhjälpande och omleverans

36 § Köparen får kräva att säljaren på egen bekostnad avhjälper felet, om avhjälpande kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. I stället för att avhjälpa felet får säljaren företa omleverans enligt 38 §.

Är felet väsentligt, får köparen kräva omleverans. Detta gäller dock inte om det föreligger ett sådant hinder eller missförhållande som avses i 25 § eller det är fråga om en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål eller som annars, med hänsyn till varans egenskaper och till vad parterna måste antas ha förutsatt, inte kan ersättas med någon annan vara.

37 § Vill köparen kräva avhjälpande av fel eller omleverans, skall han meddela säljaren detta i samband med att han reklamerar eller inom skälig tid därefter. Om han inte gör det, får han inte framställa ett sådant krav, såvida inte säljaren har handlat i strid mot tro och heder eller grovt vårdslöst.

38 § Även om köparen inte kräver det, får säljaren på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan risk för att köparen inte får sina egna kostnader ersatta av säljaren.

Har köparen låtit avhjälpa felet utan att säljaren beretts tillfälle att själv ombesörja rättelse, får säljaren inte åberopa det som sägs i första stycket, om det med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

Prisavdrag och hävning

39 § Om inte felet avhjälps och inte heller omleverans sker inom skälig tid efter reklamationen, får köparen kräva prisavdrag beräknat enligt 40 § eller häva köpet enligt 41 §.

40 § Kräver köparen prisavdrag, skall det beräknas så att förhållandet mellan det avtalsenliga och det nedsatta priset svarar mot förhållandet vid tidpunkten för avlämnandet mellan varans värde i avtalsenligt och i felaktigt skick.

41 § Köparen får häva köpet, om felet utgör ett väsentligt avtalsbrott. Har varan tillverkats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, skall vid bedömningen av köparens rätt att häva köpet särskild hänsyn tas till möjligheten att avhjälpa eller på annat sätt gottgöra felet.

Vill köparen häva köpet på grund av felet, skall han meddela säljaren detta inom skälig tid. Om han inte gör det, får han inte häva, såvida inte säljaren har handlat i strid mot tro och heder eller grovt vårdslöst.

Skadestånd

42 § Lider köparen skada genom att varan är felaktig och är det inte fråga om en vara som avses i 43 §, har köparen rätt till skadestånd, såvida det inte har förelegat ett sådant hinder som avses i 29 § för att avlämna felfri vara. Det som sägs i 30 § om säljarens skyldighet att lämna köparen meddelande om hinder för att fullgöra köpet i tid gäller på motsvarande sätt, om det föreligger hinder för att avlämna felfri vara.

Om det föreligger fel på grund av att varan inte överensstämmer med en uppgift som har lämnats av någon annan än säljaren, är säljaren dock fri från skadeståndsskyldighet, om han varken kände till eller borde ha känt till uppgiften.

43 § Avser köpet en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, såvida inte säljaren visar att felet inte beror på försummelse på hans sida.

Avser köpet en vara som fanns vid köpet och som med hänsyn till varans egenskaper och till vad parterna måste antas ha förutsatt inte kan ersättas med någon annan vara, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, om felet har uppkommit efter köpet till följd av säljarens försummelse.

Har säljaren efter köpet försummat att upplysa köparen om fel som han kände till eller borde ha känt till, har köparen rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits genom en sådan upplysning.

44 § Även om det inte följer av 42 eller 43 §, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel,

1. om varan vid köpet avvek från vad säljaren särskilt utfäst,
2. om säljaren har lämnat en uppgift som avses i 18 § 1 eller 20 § 1 och säljaren insåg eller borde ha insett att uppgiften var oriktig eller vilseledande, eller
3. om säljaren har försummat att lämna en sådan upplysning som avses i 18 § 2 eller 20 § 2 eller annars har handlat i strid mot tro och heder.

45 § Fullgör säljaren inte sin skyldighet att avhjälpa ett fel, har köparen även utan stöd av 42–44 §§ rätt till ersättning för kostnaderna för att avhjälpa felet i den mån han därvid har handlat försvarligt.

Köparen har även rätt till ersättning för den skada som han lider genom säljarens försummelse vid avhjälpandet.

Påföljder av rättsligt fel

46 § Föreligger det ett rättsligt fel, gäller bestämmelserna om reklamation i 34 § första stycket och 35 §, om avhjälpande och omleverans i 36–38 §§, om hävning i 39 och 41 §§ samt om köparens rätt att hålla inne betalningen i 48 §.

47 § Lider köparen skada genom ett rättsligt fel som förelåg vid köpet, har han rätt till skadestånd, om han varken kände till eller borde ha känt till felet.

Även om första stycket inte är tillämpligt, har köparen rätt till skadestånd på grund av rättsligt fel enligt 42–45 §§.

Gemensamma bestämmelser om påföljder av säljarens avtalsbrott

Rätt att hålla inne betalningen

48 § Har köparen krav på grund av säljarens dröjsmål eller på grund av att varan är felaktig och skall priset helt eller delvis betalas vid eller efter tiden för varans avlämnande, får köparen hålla inne så mycket av betalningen som motsvarar kravet.

Partiellt avtalsbrott

49 § Är endast en del av leveransen försenad eller felaktig, tillämpas bestämmelserna om ifrågavarande avtalsbrott på denna del. Köparen får häva köpet i dess helhet, om avtalsbrottet är väsentligt för hela köpet.

Om det kan antas att säljaren anser sig ha fullgjort köpet i dess helhet trots att allt inte har avlämnats, tillämpas bestämmelserna om fel.

Hävning vid successiv leverans

50 § Skall varan avlämnas efter hand i särskilda poster och föreligger det dröjsmål eller fel beträffande någon post, får köparen häva köpet i fråga om denna post enligt de bestämmelser som i övrigt gäller för hävning.

Om dröjsmålet eller felet ger anledning att anta att ett avtalsbrott, som ger rätt till hävning, kommer att inträffa beträffande någon senare post, får hävning ske i fråga om denna.

Häver köparen i fråga om en post, får han samtidigt häva i fråga om tidigare eller senare poster, om han på grund av sammanhanget mellan posterna skulle ha betydande olägenhet av att stå fast vid köpet beträffande dessa poster.

Priset för varan

Prisets bestämmande

51 § Om priset inte får anses avtalat, skall köparen betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt.

52 § Skall priset beräknas efter antal, mått eller vikt, skall förhållandena vid den tidpunkt då risken för varan går över på köparen läggas till grund för beräkningen.

Om priset skall beräknas efter varans vikt, avräknas först förpackningens vikt.

53 § Har köparen fått en räkning, är han bunden av det pris som har angetts i räkningen, om han ej utan oskäligt uppehåll meddelar säljaren att han inte godkänner priset. Detta gäller dock ej, om ett lägre pris får anses avtalat eller om det fordrade beloppet är oskäligt.

Prisets betalning

54 § Priset skall betalas hos säljaren. Om betalning skall ske mot överlämnande av varan eller dokument avseende varan, skall dock priset betalas där överlämnandet sker.

Köparens skyldighet att betala priset omfattar även en skyldighet att i enlighet med avtalet acceptera växel och ställa remburs, bankgaranti och annan säkerhet samt att vidta de andra åtgärder som behövs för att möjliggöra betalning.

55 § Säljaren får kräva betalning, när varan hålls köparen till handa eller ställs till hans förfogande i enlighet med avtalet.

Köparen är dock inte skyldig att betala priset förrän han har haft tillfälle till en sådan undersökning av varan som följer av sedvänja eller bör medges med hänsyn till omständigheterna. Köparen får likväl inte på denna grund hålla inne betalningen, om det avtalade sättet för varans avlämnande eller prisets betalning är oförenligt med en sådan undersökning.

Har konossement utfärdats för varans transport till bestämmelseorten eller transporteras varan i övrigt på sådana villkor att säljaren inte efter betalning får förfoga över varan, får utan hinder av första och andra stycket betalning krävas mot konossement eller när köparen har tagit emot fraktsedel eller annat bevis för att varan transporteras på sådana villkor.

Påföljder av köparens dröjsmål

56 § Betalar inte köparen priset i rätt tid och beror det inte på säljaren eller något förhållande på dennes sida, får säljaren enligt 58–63 §§ kräva betalning eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne varan enligt 10 § och kräva ränta enligt 75 §.

57 § Medverkar inte köparen i rätt tid till köpet genom att hämta eller ta emot varan eller vidta andra åtgärder för att köpet skall kunna fullföljas och beror det inte på säljaren eller något förhållande på dennes sida, gäller 60 § fjärde stycket och 63 § andra stycket.

Krav på betalning

58 § Säljaren får hålla fast vid köpet och kräva att köparen betalar priset.

Avbeställer köparen en vara som skall tillverkas, får säljaren dock inte fullfölja tillverkningen för köparens räkning, såvida inte ett avbrott av tillverkningen skulle medföra en väsentlig olägenhet för säljaren eller risk för att hans förlust till följd av avbeställningen inte blir ersatt. Skadestånd för förlust till följd av avbeställningen beräknas enligt 71–74 §§.

59 § Frågar en köpare, som inte har tagit emot varan och inte heller har betalat priset, om säljaren trots dröjsmålet med betalningen vill hålla fast vid köpet, måste säljaren svara inom skälig tid, såvida han vill kräva betalning. Även om säljaren inte får någon fråga, förlorar han sin rätt att kräva betalning, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

Hävning

60 § Säljaren får häva köpet, om köparens dröjsmål med betalningen utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har säljaren förelagt köparen en bestämd tilläggstid för betalning av priset och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas, om köparen inte betalar inom tilläggstiden eller om han meddelar att han inte kommer att betala inom denna tid.

Har varan kommit i köparens besittning, får säljaren häva köpet endast om han har förbehållit sig rätt till detta eller köparen avvisar varan.

Framgår det av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt, får säljaren häva köpet, om köparen inte i rätt tid medverkar till köpet och detta utgör ett väsentligt avtalsbrott.

61 § Har köparen betalat priset för sent och vill säljaren häva köpet på grund av dröjsmålet, måste han utan oskäligt uppehåll meddela köparen att han vill häva.

Hävning vid successiv leverans

62 § Skall priset betalas efter hand i särskilda poster alltefter som avlämnande sker och föreligger det dröjsmål med betalningen av någon post, får säljaren häva köpet i fråga om denna post enligt de bestämmelser som i övrigt gäller för hävning.

Säljaren får även häva köpet i fråga om en senare post, dock inte om det saknas anledning att anta att dröjsmål med betalningen som ger rätt till hävning kommer att upprepas.

Skadestånd

63 § Lider säljaren skada genom köparens dröjsmål med betalningen, har han rätt till skadestånd. Rätt till skadestånd föreligger dock inte i den mån dröjsmålet beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller annat liknande hinder, som köparen inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Framgår det av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt, har säljaren också rätt till skadestånd, om han lider skada genom att köparen inte medverkar till köpet i rätt tid. Säljaren har dock inte rätt till skadestånd, om det har förelegat ett hinder för köparen motsvarande det som avses i 29 §, för att hämta eller ta emot varan.

Det som sägs i 30 § om säljarens skyldighet att lämna meddelande om hinder för att fullgöra köpet i tid gäller på motsvarande sätt för köparen, om denne hindras att i tid betala priset eller medverka till köpet.

Specifikation

64 § Skall köparen specificera varans form, mått eller andra egenskaper och underlåter han att göra det vid avtalad tid eller inom skälig tid efter det att han

fått begäran om detta från säljaren, får säljaren göra specifikationen i överensstämmelse med vad som får antas vara i köparens intresse.

Om säljaren gör specifikationen, skall han underrätta köparen om den och förelägga köparen en skälig tid inom vilken denne kan ändra specifikationen. Har köparen fått en sådan underrättelse och ändrar han inte specifikationen inom den förelagda tiden, blir säljarens specifikation bindande.

Befarat avtalsbrott

Stoppningsrätt

65 § Visar det sig efter köpet att en parts handlingssätt eller ekonomiska förhållanden är sådana, att han får antas inte komma att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser, får motparten för sin del avbryta fullgörelsen och hålla inne sin prestation.

Har ett förhållande som avses i första stycket inträffat på köparens sida och har säljaren redan avsänt varan, får säljaren hindra att varan lämnas ut till köparen. Detta gäller även om köparen har mottagit transportdokument avseende varan.

En part som utövar sin rätt enligt första eller andra stycket skall genast meddela motparten detta. Om han inte gör det, har motparten rätt till ersättning för den skada som han lider genom att meddelande inte har lämnats i tid.

Även om det föreligger ett förhållande som avses i första eller andra stycket, skall parten fortsätta fullgörelsen, om motparten ställer säkerhet för sin fullgörelse.

Hävning

66 § Står det klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som ger ena parten rätt att häva köpet, får denne häva redan före tiden för fullgörelsen.

Köparens konkurs m.m.

67 § Överlämnas varan till köparen eller hans konkursbo efter det att köparen har ansökt om förordnande av god man enligt ackordslagen (1970:847) eller försatts i konkurs och är priset inte betalt, får säljaren kräva att varan lämnas tillbaka. Detta gäller dock inte, om priset betalas genast eller, ifall priset inte är förfallet till betalning, köparen eller konkursboet utan oskäligt uppehåll efter uppmaning ställer säkerhet för priset.

Om konkursboet har sålt varan eller på annat sätt förfogat över den så att den inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad, skall konkursboet anses ha tillträtt köpet.

Gemensamma bestämmelser om hävning och omleverans

Verkningar av hävning och omleverans

68 § Hävs köpet, bortfaller säljarens skyldighet att överlämna varan och köparens skyldighet att betala priset och medverka till köpet.

I den mån köpet har fullgjorts, får vardera parten kräva att motparten lämnar tillbaka vad han har tagit emot. Var och en får därvid hålla inne vad han har tagit emot tills den andre ger ut vad han skall lämna tillbaka samt betalar eller ställer säkerhet för skadestånd och ränta som han kan vara skyldig att erlägga.

Om säljaren skall företa omleverans, får köparen hålla inne vad han har tagit emot tills omleverans sker.

69 § Hävs köpet eller sker omleverans, skall köparen ge ut avkastning och annat utbyte som han har fått samt betala skälig ersättning, om han har haft väsentlig nytta av varan.

Om säljaren skall betala tillbaka priset, skall han betala ränta från den dag han tog emot betalning, dock tidigast från tidpunkten för avlämnandet.

Bortfall av rätt till hävning och omleverans

70 § Köparen förlorar rätten att häva köpet och att kräva omleverans, om han inte kan lämna tillbaka varan väsentligen oförändrad och oförminskad.

Första stycket gäller inte,

1. om varan har förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda, genom sin egen beskaffenhet eller till följd av ett förhållande på säljarens sida,
2. om varan har förstörts, försämrats eller minskat till följd av en åtgärd som har varit nödvändig för att undersöka varan, eller
3. om varan helt eller delvis har sålts vidare i vanlig ordning eller använts av köparen för avsett bruk innan han märkte eller borde ha märkt det fel på grund av vilket han vill häva köpet eller kräva omleverans.

Köparen förlorar inte heller rätten att häva köpet eller kräva omleverans, om han ersätter säljaren för den minskning i varans värde som är en följd av att varan har försämrats eller minskat.

Skadeståndets beräkning

71 § Skadestånd på grund av avtalsbrott omfattar ersättning för utgifter, prisskillnad, förlorad vinst och annan förlust med anledning av avtalsbrottet.

Prisskillnad

72 § Har köpet hävts och har köparen gjort ett täckningsköp eller säljaren sålt varan på nytt och har åtgärden vidtagits med omsorg och inom skälig tid efter det att köpet hävdes, läggs priset enligt köpet och priset vid täckningsköpet eller försäljningen till grund för beräkning av prisskillnaden.

73 § Har köpet hävts utan att täckningsköp eller försäljning enligt 72 § har skett och finns det ett gängse pris för sådana varor som köpet avser, läggs priset enligt köpet och varans gängse pris vid tiden för hävningen till grund för beräkning av prisskillnaden. Om köpet har hävts av köparen efter det att varan har tagits emot, skall i stället gängse pris vid tiden för mottagandet läggas till grund för beräkningen.

Gängse pris skall beräknas enligt prisnivån för varor av samma slag på den ort där avlämnandet borde ha skett.

Nedsättning av skadeståndet

74 § Den skadelidande parten skall vidta skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Försummar han det, sätts skadeståndet ned i motsvarande mån.

Skadeståndet kan jämkas, om det är oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst samt till omständigheterna i övrigt.

Ränta

75 § I fråga om ränta på priset och andra fordringar gäller bestämmelserna i räntelagen (1975:635).

I fall då säljaren får kräva att priset betalas mot att köparen tillhandahålls varan eller dokument eller bevis för att varan transporteras till köparen på sådana villkor att säljaren ej längre får förfoga över varan, utgår dock ränta enligt 6 § räntelagen redan från den dag säljaren framställer ett sådant krav. Detta gäller dock inte om säljaren ger ut varan, dokumentet eller beviset trots att priset inte betalas.

Vård av varan

Säljarens vårdplikt

76 § Om varan inte hämtas eller tas emot i rätt tid eller om den inte överlämnas till köparen till följd av något annat förhållande på hans sida, skall säljaren för köparens räkning vidta skäliga åtgärder för vård av varan, om han har den i sin besittning eller annars kan ta hand om den.

Köparens vårdplikt

77 § Vill köparen avvisa en vara som han har tagit emot, skall han för säljarens räkning vidta skäliga åtgärder för vård av varan.

Vill köparen avvisa en vara som har sänts till honom och hålls honom till handa på bestämmelseorten, skall han ta hand om den för säljarens räkning, om det kan ske utan att priset betalas och utan oskälig kostnad eller olägenhet. Sådan skyldighet föreligger dock inte, om säljaren eller någon, som på hans vägnar kan ta hand om varan, finns på bestämmelseorten.

Förvaring hos tredje man

78 § Den part som skall ta vård om varan får överlämna den till tredje man för förvaring för motpartens räkning, såvida inte kostnaderna för förvaringen är oskäligt stora. Om förvararen har valts med omsorg, är den vårdpliktige parten fri från ansvar för varan, när förvararen har tagit emot den.

Ersättning för vårdkostnader

79 § Den part som skall ta vård om varan för motpartens räkning har rätt till ersättning för försvarliga utgifter och andra kostnader på grund av vården. Till säkerhet för sådan ersättning får parten hålla inne varan.

Försäljning av varan

80 § Den part som skall ta vård om varan får sälja den, om han inte utan väsentlig kostnad eller olägenhet kan fortsätta med vården eller om motparten dröjer oskäligt länge med att ta hand om varan eller med att betala priset eller kostnaderna för vården.

Om varan är utsatt för snabb förstörelse eller försämring eller om den fordrar alltför kostsam vård, skall den säljas om det kan ske.

Varan skall säljas med omsorg. Motparten skall såvitt möjligt underrättas före försäljningen.

81 § Har en part rätt att sälja varan enligt 80 § men kan den inte säljas eller är det uppenbart att priset inte skulle täcka kostnaderna för en försäljning, får parten förfoga över varan på annat sätt som är försvarligt.

82 § Det som en försäljning har inbringat och som på annat sätt har utvunnits av varan skall, liksom uppkomna kostnader, redovisas till motparten. Överskott tillfaller motparten.

Avkastning

83 § Avkastning som varan ger före avtalad tid för avlämnandet tillfaller säljaren, såvida det inte med fog kunde beräknas att den skulle falla ut senare. Avkastning som varan ger efter det att den skall avlämnas tillfaller köparen, såvida det inte med fog kunde beräknas att den skulle falla ut tidigare.

84 § I köp av aktier ingår utdelning som inte har förfallit till betalning före köpet. I köpet ingår också sådan företrädesrätt för aktieägare att delta i emission som inte har kunnat utövas före köpet.

85 § I köp av räntebärande värdepapper ingår ränta som är upplupen men ännu inte förfallen vid den tidpunkt som har avtalats för avlämnandet. Det som svarar mot sådan ränta skall köparen betala till säljaren utöver priset, såvida inte fordringen har sålts som osäker.

Vissa meddelanden

86 § Har ett meddelande som köparen skall lämna säljaren enligt 25, 26, 31, 34, 37, 41, 53 eller 65 § avsänts på ett ändamålsenligt sätt, får köparen åberopa meddelandet även om det försenas, förvanskas eller inte kommer fram. Motsvarande gäller ett meddelande som säljaren skall lämna till köparen enligt 59, 61 eller 65 §.

Denna lag träder i kraft den då lagen (1905:38 s. 1) om köp och byte av lös egendom upphör att gälla. Äldre lag gäller dock i fråga om köp som har ingåtts före den nya lagens ikraftträdande.

1 Arbetsgruppens uppdrag och arbete

Justitieministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige beslöt vid ett möte i Helsingfors den 10 juni 1980 att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att analysera FN-konventionen om internationella köp samt de nordiska köplagsförslagen jämte utlåtandena över dem. Med de nordiska köplagsförslagen avsågs de förslag till nya köplagar som under 1970-talet lagts fram i Finland, Norge och Sverige och det utkast till ny köplag som utarbetats i Danmark (se avsnitt 2). Såvitt gällde köplagsarbetet skulle arbetsgruppen enligt ministrarna pröva vilken systematik som borde användas i de nya köplagarna och i vilken utsträckning det var möjligt att samordna reglerna i de olika nordiska länderna. Arbetsgruppen skulle vidare överväga hur det fortsatta arbetet på köplagsområdet kunde bedrivas. Arbetsgruppen skulle om möjligt slutföra sitt uppdrag under år 1980.

Efter ett möte i Helsingfors den 12–13 november 1980 förordade arbetsgruppen i en rapport till justitieministrarna att de nordiska länderna skulle underteckna FN-konventionen, dock med förklaring att länderna inte skulle vara bundna av del II om ingående av avtal. Uppdraget såvitt gällde FN-konventionen hade därmed fullgjorts. Konventionen undertecknades av Danmark, Finland, Norge och Sverige den 26 maj 1981 (se vidare avsnitt 4.3).

Beträffande det fortsatta köplagsarbetet uttalade gruppen i sin rappport att det torde vara möjligt att komma fram till en moderniserad nordisk köplagstiftning som i hög grad skulle kunna överensstämma med FN-konventionen. Gruppen framhöll dock att man inte kunde ta ställning till lagens systematik utan att gå igenom lagens innehåll mera i detalj. Arbetsgruppen kunde därför fullgöra sitt uppdrag i köplagsdelen först när den sett närmare på innehållet i en ny köplag och hemställde om att få fortsätta sina diskussioner efter den linjen.

Arbetsgruppens rapport behandlades av justitieministrarna vid ett möte i Oslo den 25 november 1980. Ministrarna förklarade sig därvid överens om den uppläggning av det fortsatta arbetet som skisserats i rapporten och godtog att arbetsgruppen skulle fortsätta sina diskussioner med sikte på att mera i detalj gå igenom innehållet i en framtida ny nordisk köplag.

Gruppens arbete har härefter varit inriktat på att åstadkomma förslag till nya nordiska köplagar med ett så likartat innehåll som möjligt och att lägga fram förslagen i ett gemensamt nordiska betänkande.

Vid utarbetandet av köplagsförslagen har arbetsgruppen byggt på FN-konventionen och de förslag till köplagar som publicerades i Danmark,

Finland, Norge och Sverige 1976–1980 (se avsnitt 2).

Arbetsgruppen har i sitt fortsatta arbete också berört frågan om förhållandet mellan FN-konventionens bestämmelser och köplagarna. Man utgick först från tanken att köplagarna skulla innehålla den lagstiftning som var nödvändig för att konventionen skulle kunna ratificeras. Under arbetets gång har man emellertid funnit att tidtabellen för köplagarna är sådan att en ratificering av konventionen som knyts till köplagarnas ikraftträdande skulle fördröja ratificeringen utöver vad som är önskvärt.

För *dansk, finsk* och *svensk* del har man även funnit att köplagarna på så många punkter bör avvika från konventionen att man inte kan ha en gemensam text. Företrädarna för dessa länder har därför stannat för att konventionen bör genomföras med en lag som gör konventionen tillämplig som sådan och att köplagarna inte skall gälla köp som faller under konventionen.

För *norsk* del vill man däremot samla reglerna om köp i en enda köplag, där den gemensamma texten med vissa undantag skall gälla såväl internationella som nationella köp. Man har dock varit enig i att en separat lagstiftning i detta skede kan bli nödvändig för att konventionen skall kunna ratificeras så tidigt som man önskar. Man är därför också för norsk del inställd på att konventionen i första omgången införlivas med gällande rätt genom en lag som gör den tillämplig som sådan. I ett följande skede vill man emellertid samla stadgandena om såväl internationella som nationella köp i köplagen. Det norska förslaget till köplag har utarbetats med detta för ögonen.

Arbetsgruppen har strävat efter en så enhetlig utformning av lagförslagen som möjligt. Denna målsättning har inte kunnat förverkligas på alla punkter. Sålunda har det norska lagförslaget i vissa delar en utförligare reglering än de övriga förslagen. Det är här väsentligen fråga om supplerande bestämmelser på sådana punkter som lämnas oreglerade i de övriga förslagen. Vissa av tilläggsreglerna motsvarar sådana bestämmelser i FN-konventionen som enligt norsk uppfattning också bör gälla för nationella köp.

På några punkter har man inte heller kunnat enas i sak om vilka regler är önskvärda. För dansk del har en strävan att koordinera det föreliggande förslaget med de gällande stadgandena om konsumentköp medfört vissa olikheter i förhållande till de övriga nordiska förslagen.

Slutligen har den vedertagna lagstiftningstekniken i de olika länderna föranlett vissa olikheter mellan förslagen av närmast redaktionell natur.

Trots de nu nämnda skiljaktigheterna överensstämmer de framlagda lagförslagen i det stora hela med varandra. Arbetsgruppen har således funnit att det är möjligt att bevara den nordiska rättslikheten på köprättens område och att i Danmark, Finland, Norge och Sverige genomföra köplagar som i allt väsentligt överensstämmer med varandra.

Arbetsgruppens sammansättning framgår av skrivelsen till justitieministrarna (se sid. 3). Som framgår av skrivelsen har arbetet sedan 1982 följts av observatörer från Island. Arbetsgruppen har biträtts i Danmark av en kommitté (Købelovsudvalget) samt i Finland, Norge och Sverige av s.k. referensgrupper bestående av företrädare för de kretsar som i första hand berörs av köplagstiftningen. Arbetsgruppens arbete har fortgående diskuterats med dessa grupper. De berörda näringslivsorganisationerna har också inbördes diskuterat arbetsgruppens förslag och i olika skeden framfört ändringsförslag.

Bl.a. har de nordiska industriförbunden gemensamt skriftligen presenterat preliminära synpunkter på förslagen. Købelovsudvalgets uttalande om det danska förslaget till köplag har bifogats detta betänkande (bilaga 3).

2 Tidigare reformarbete på köprättens område

De centrala rättsreglerna om köp ingår i Danmark i købeloven från år 1906, i Norge i lov om kjøb från år 1907 och i Sverige i lagen om köp och byte av lös egendom från år 1905. Dessa tre lagar har tillkommit i nordiskt samarbete och de överensstämmer väsentligen med varandra. Den isländska köplagen från år 1922 står till sitt innehåll nära de skandinaviska köplagarna. I Finland saknas en allmän köplag. Vissa knapphändiga stadganden om köp ingår i 1734 års lag. Den finska köprätten har emellertid genom den utveckling som ägt rum i rättspraxis i stor utsträckning kommit att få samma innehåll som de skandinaviska köplagarna.

Ett gemensamt nordiskt reformarbete på köprättens område inleddes i början av 1960-talet. Bakgrunden till samarbetet var att man i Finland önskade åstadkomma en modern köplagstiftning och var angelägen om att detta så långt möjligt kunde ske med upprätthållande av nordisk enhet. I Finland tillsattes år 1961 en kommitté med uppgift att utarbeta ett förslag till köplag. Efter beslut av justitieministrarna i Danmark, Norge och Sverige utsågs sakkunniga som skulle följa den finska kommitténs arbete. De sakkunniga skulle vidare överväga huruvida det förelåg anledning att föreslå ändringar i de gällande skandinaviska köplagarna. I de överläggningar som därefter hölls på nordiskt plan bestämdes att man i det fortsatta arbetet skulle bygga på gällande skandinaviska köplagar och att de erforderliga ändringarna skulle genomföras såsom justeringar i de existerande lagarna. För finsk del skulle dessa utgöra grunden för den nya lagstiftningen.

Ett förslag till en ny finsk köplag färdigställdes under hösten 1966. År 1967 utvidgades de nordiska sakkunnigas uppdrag genom att köplagsutredningar med uppgift att göra en begränsad översyn av köplagarna tillsattes såväl i Danmark och Norge som i Sverige.

År 1964 hade en diplomatkonferens i Haag antagit de s.k. uniforma lagarna rörande internationella köp (ULIS) och ingående av avtal rörande sådana köp (ULF). Detta aktualiserade ytterligare spörsmålet om en översyn av de gällande köplagarna. Läget komplicerades vidare av att det mot slutet av 1960-talet blev aktuellt att införa särskilda stadganden om konsumentköp. För svensk och norsk del fick köplagsutredningarna i uppdrag att utarbeta förslag till sådan lagstiftning. Delbetänkanden med förslag till konsumentköpsbestämmelser lades fram år 1972. Vidare var köplagsutredningarna i Danmark och Sverige även sysselsatta med att utarbeta förslag till ny räntelagstiftning.

Av nämnda orsaker fördröjdes arbetet på en samnordisk revision av den allmänna köprätten. För finsk del uppmanades köplagskommittén år 1972 att

snarast lägga fram ett betänkande med lagförslag som kunde sändas på remiss. Betänkandet färdigställdes år 1973 (*KM 1973:12*). Därmed avslutades den finska kommitténs arbete.

De nordiska överläggningarna fortsatte därefter mellan de övriga köplagsutredningarna samt observatörer från Finland. Det sista gemensamma mötet hölls på hösten 1975. Under följande år publicerade den norska och den svenska köplagsutredningen sina betänkanden med förslag till ändringar i köplagarna (*NOU 1976:34, SOU 1976:66*). För dansk del presenterade købelovudvalget ett utkast till reviderad köplag i samband med sitt betänkande om konsumentköp (*Betænkning om forbrugerkøb, 1978 nr. 845*).

I Finland tillsattes på hösten 1975 en arbetsgrupp med uppgift att på basen av det tidigare utredningsarbetet utarbeta ett förslag till köplag. Arbetsgruppen framlade år 1977 sitt förslag. Detta hade en annan uppbyggnad än de övriga nordiska förslagen men överensstämde till sitt innehåll med dessa (*lagstiftningsavdelningens vid justitieministeriet publikation 13/1977*).

Alla de nu nämnda förslagen remissbehandlades. Några vidare lagstiftningsåtgärder vidtogs dock inte. – I Finland utarbetades emellertid år 1979 på basen av förslaget från år 1977 ett utkast till proposition med förslag till köplag. Högsta domstolen gav sitt utlåtande över utkastet år 1982. Högsta domstolen betonade i sin allmänna bedömning av förslaget starkt betydelsen av att man i största möjliga utsträckning hade nordisk enhet såväl i köplagarnas systematik som i deras innehåll.

En av orsakerna till att arbetet på en revision av köplagstiftningen fick vila var att man ville avvakta resultatet av arbetet på en konvention om internationella köp. Detta arbete pågick inom ramen för FN:s kommission för internationell handelsrätt (UNCITRAL).

Konventionen – United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods – antogs vid en diplomatkonferens i Wien på våren 1980.

Konventionen ändrade förutsättningarna för det nordiska köplagssamarbetet. Utöver spörsmålet om de nordiska ländernas inställning till konventionen aktualiserade konventionen frågan hur utvecklingen inom den internationella köprätten borde inverka på reformarbetet inom den nationella köprätten i Norden och hur den nordiska enheten i denna nya situation kunde upprätthållas och utvidgas till att även omfatta Finland.

3 Gällande rätt

Redogörelser för gällande köprätt har lämnats i de förslag till köplagstiftning som tillkom åren 1976–77 i Finland, Norge och Sverige. Här hänvisas till dessa förslag (Lagberedningsavdelningens vid justitieministeriet publikation 13/1977, Förslag till köplag s. 14–24; NOU 1976:34, Lov om kjøp s. 11–13, som dock endast innehåller en orientering om utvecklingen efter köplagens tillkomst; samt SOU 1976:66, Köplag. Slutbetänkande av köplagsutredningen s. 59–101). I specialmotiven till de enskilda stadgandena i de föreliggande förslagen lämnas dessutom en kort redogörelse för motsvarande bestämmelser i de gällande köplagarna.

De nuvarande bestämmelserna om köp gäller också *internationalla köp* när respektive lands lag överhuvudtaget är tillämplig på köpet. Regler om vilket lands lag som skall tillämpas på internationella köp finns i 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker (se SOU 1976:66 s. 117). Denna konvention har ratificerats av bl.a. Danmark, Finland, Norge och Sverige.

De allmänna bestämmelserna om köp har under 1970-talet kompletterats med särskilda stadganden om *konsumentköp*. Sådana har införts i alla de nordiska länderna med undantag för Island. I Sverige regleras konsumentköpen i en särskild lag, konsumentköplagen (1973:877). Lagen har setts över av en särskild utredning, som nyligen har lagt fram förslag till en ny konsumentköplag (SOU 1984:25). I Finland ingår stadgandena om konsumentköp i 5 kap. konsumentskyddslagen (38/78). I Norge har de särskilda bestämmelserna om konsumentköp införts i köplagen genom en ändring år 1974 som även innebar några justeringar i de allmänna stadgandena om köp. I Danmark har bestämmelserna om konsumentköp likaså infogats i den allmänna köplagen genom en ändring år 1979. I den danska köplagen har stadgandena om konsumentköp samlats i slutet av lagen (72–88 §§). I alla de fyra länderna är stadgandena om konsumentköp åtminstone i väsentliga delar tvingande till förmån för konsumenten.

Bortsett från de ändringar som berör konsumentköp och några andra mindre justeringar har de nordiska köplagarna fortfarande väsentligen samma innehåll som när de infördes.

Bestämmelser som gäller köp ingår även i annan lagstiftning. Sådana särskilda stadganden finns i de nordiska länderna bl.a. angående kreditköp och hemförsäljning.

Det föreligger en omfattande köprättslig litteratur i de nordiska länderna. Här skall särskilt nämnas Ussing, Køb, 4. udg. 1980 ved Anders Vinding Kruse

(D); Nørager-Nielsen – Theilgaard, Købeloven 1–2, 1979 (D); Godenhielm, Lärobok i kontraktsrätt, 1977 (F); Taxell, Avtal och rättsskydd, 1972 (F); Gaarder, Forelesninger over kjøp, 9. utg, 1980 ved Bård Gaarder (N); Kr. Andersen, Kjøpsrett, 1962 (N); Krüger, Norsk kjøpsrett, 1977 (N); Almén – Eklund, Om köp och byte av lös egendom, 4. uppl. 1960 (S); Hellner, Speciell avtalsrätt I, Köprätt, 1982 (S).

4 Utvecklingen efter de gällande köplagarnas tillkomst

4.1 Förändringar i handeln

De gällande köplagarna tillkom vid sekelskiftet. *Varumarknaden* har sedan dess genomgått väsentliga förändringar, framför allt till följd av den tekniska utvecklingen.

Handeln med jordbruksprodukter, råvaror och andra basprodukter spelade ännu för knappa hundra år sedan en dominerande roll. Det var till stor del fråga om varor som var allmänt tillgängliga på den inhemska eller utländska marknaden och ofta utsatta för betydande prisförändringar. Vid sidan av sådana köp spelade köp av kreatur och hantverksprodukter en viktig roll. Industriprodukternas andel i handeln var däremot betydligt mindre än den är nuförtiden.

I dagens förhållanden spelar handeln med industriellt tillverkade varor en central roll. Detta gäller såväl massproducerade varor som verkstadsindustrins produkter, vilka ofta är mer eller mindre anpassade efter den enskilde köparens behov. Beställningsköp, dvs. avtal som förutsätter att varan tillverkas efter köpslutet, ofta i enlighet med köparens anvisningar eller önskemål, har blivit allt vanligare och viktigare vid sidan om köp som avser standardiserade industriprodukter. I båda fallen är det ofta fråga om tekniskt komplicerad utrustning som dessutom är specifik för en viss tillverkare och som därför inte finns allmänt tillgänglig på marknaden. Också i fråga om andra industriellt tillverkade varor är det vanligt att det endast finns en eller ett fåtal producenter och säljare av en särskild modell, märke eller typ av en bestämd vara. Produkterna kan med andra ord vara differentierade även när det gäller serietillverkade varor.

Även i *marknadsförhållandena* har betydande förändringar skett. Distributionskedjan består i många branscher av flera led, som dock kan vara starkt integrerade sinsemellan bl.a. genom ensamförsäljningsavtal och andra selektiva marknadsföringsarrangemang.

Nämnda faktorer innebär ofta att köparen redan från början kan vara mer eller mindre hänvisad till en viss eller ett fåtal leveranskällor och sedan beroende av den säljare han valt att ingå avtal med t.ex. vad gäller rättelse av fel, service och leverans av tillbehör. Situationen vid köp av industriprodukter avviker betydligt från köp av sådana råvaror och andra motsvarande nyttigheter som är allmänt tillgängliga på marknaden och ofta utsatta för prisförändringar.

I själva avtalsmekanismen spelar marknadsföringen numera en betydelse-

full roll som underlag för köpet, i synnerhet i handeln med industrivaror. Speciellt när det gäller tekniskt komplicerade produkter har de uppgifter som för säljarens räkning lämnats om varan i många fall avsevärd betydelse för köparen.

Kommunikationerna har under de senaste decennierna utvecklats väsentligt. Detta har bl.a. inverkat på sättet att ingå avtal och på procedurerna vid avvecklandet av köp, framför allt i den internationella handeln, och har överhuvudtaget ökat avtalsparternas möjligheter till snabba kontakter med varandra.

Också när det gäller *transportförhållandena* har det skett en betydande teknisk utveckling, som delvis förändrat förutsättningarna för t.ex. den internordiska handeln.

Utrikeshandeln spelar idag en annan roll i de nordiska länderna än vid köplagarnas tillkomst. Värdet av exporterade varor utgör en beaktansvärd del av hela varuproduktionen. I t.ex. Norge utgjorde exporten år 1983 ca 33 % av varuproduktionen medan den sammanlagda andelen av exportens och importens produktionsvärde utgjorde 47 % av hela den norska varuomsättningen. Dessa tal ger givetvis inte någon bild av antalet avtal som direkt gäller utrikeshandeln men antyder att en stor del av varuomsättningen direkt eller indirekt har samband med köpare eller säljare i utlandet.

Handeln mellan de nordiska länderna utgör en beaktansvärd del av utrikeshandeln. I t.ex. Norge utgjorde denna handel år 1983 ca 16 % av det samlade exportvärdet och ca 29 % av det samlade importvärdet.

4.2 Rättsutvecklingen

4.2.1 Standardvillkor

De gällande nordiska köplagarna är dispositiva, vilket innebär att parterna genom avtal kan avvika från lagens regler eller utesluta deras tillämpning. I stor utsträckning regleras avtalsparternas förhållanden numera av standardvillkor (allmänna kontraktsvillkor eller leveransbestämmelser) som utarbetats för olika branscher och olika typer av köp. Standardvillkoren innehåller ofta betydande avvikelser bl.a. från köplagens påföljdssystem.

Standardvillkor används för att tillgodose behovet att nyansera, precisera och modifiera de regler som skall gälla mellan parterna. Ett sådant behov har framträtt bl.a. vid köp av industriprodukter. Standardvillkoren är ofta inriktade på att parternas goda affärsförbindelser skall bevaras även om det inträffar dröjsmål eller fel beträffande någon eller några leveranser. Köparens rätt att häva är därför som regel mycket begränsad medan å andra sidan utrymmet för rättelse är förhållandevis stort.

Användningen av standardvillkor medför ofta att parternas rättigheter och skyldigheter får en slagsida till förmån för någondera parten. Vanligast är att villkoren har utarbetats av säljarsidan, t.ex. en branschorganisation, och därför tenderar att gynna säljaren. Exempel på standardvillkor som utarbetats av köparsidan är de som vissa offentliga organ, t.ex. försvaret, använder vid upphandling från den privata sektorn.

Ett viktigt standardformulär som utarbetats för handeln inom Norden är Allmänna bestämmelser för leveranser av maskiner samt annan mekanisk och elektrisk utrustning inom och mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige NL 79). Motsvarande bestämmelser för leverans och montage av maskiner samt annan mekanisk och elektrisk utrustning är NLM 80. För leveranser av standardvaror såsom skruv, spik, komponenter och andra mängdvaror tillämpas NLS 82. Dessa leveransbestämmelser har antagits av Sammenslutningen af Arbejdgivere indenfor Jern- og Metalindustrin (NL 79) resp. Jernets Arbejdsgiverforening (NLM 80 o NLS 82) i Danmark, Finlands Metallindustris Centralförbund, Mekaniske Verksteders Landsforening i Norge samt Sveriges Mekanförbund.

4.2.2 Kontroll av oskäliga avtalsvillkor

I alla de nordiska länderna – dock ännu inte i Island – finns numera vissa möjligheter att komma till rätta med de missförhållanden som användningen av standardvillkor med långtgående friskrivningar eller andra ensidigt utformade klausuler kan medföra. En allmän möjlighet till jämkning av oskäliga avtalsvillkor i enskilda fall har tillskapats genom införandet av generalklausulen i 36 § avtalslagen.

Lagstiftning har också genomförts som mera direkt tar sikte på innehållet i standardiserade avtalsvillkor. I *Danmark* ger sålunda generalklausulen i lov om markedsføring (14.6.1974 nr 297) möjlighet att ingripa även mot användningen av oskäliga avtalsvillkor i privat näringsverksamhet (erhvervsvirksomhed) och därmed jämförbar offentlig verksamhet. Lagen gäller i princip även sådana förfaranden som inte riktar sig mot konsumenter. I *Finland* innehåller konsumentskyddslagen i 3 kap. stadganden om kontroll av oskäliga avtalsvillkor som används av näringsidkare gentemot konsument. I *Norge* ingår motsvarande stadganden i lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (16 juni 1972 Nr. 47). Bestämmelserna om avtalsvillkorskontroll fogades år 1981 till denna lag (lov 13 feb. 1981 nr. 2). I *Sverige* finns sedan år 1972 en särskild avtalsvillkorslag (lag om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, 1971:112) som gäller kontroll av avtalsvillkor mellan näringsidkare och konsumenter. En motsvarande lag (1984:292) som gäller avtalsvillkor mellan näringsidkare har införts den 1 juli 1984 (1984:292).

4.2.3 Särreglerna om konsument- och kreditköp

De gällande köplagarna är generellt tillämpliga på alla slags avtal om köp av lös egendom. Därutöver finns det dock särskilda bestämmelser om vissa bestämda typer av köp. De viktigaste av dessa har tillkommit i syfte att skydda den typiskt sett svagare parten i avtalsförhållandet och har därför tvingande karaktär.

I alla de nordiska länderna utom Island har under 1970-talet genomförts tvingande lagstiftning om köp mellan näringsidkare och konsumenter, *konsumentköp* (se närmare specialmotiveringen till lagförslagens 4 §).

De gällande köplagarnas förhållande till konsumentköp är inte enhetliga i de olika nordiska länderna. Detta har sin bakgrund i att regleringen av konsumentköp från början genomförts på systematiskt olika sätt. I *Danmark* och *Norge* ingår de tvingande stadgandena om konsumentköp i de gällande allmänna köplagarna.

I *Finland* innehåller konsumentskyddslagen (38/78) grundläggande tvingande stadganden om konsumentköp.

I *Sverige* finns en särskild konsumentköplag (1973:877), vars bestämmelser är tvingande. Den svenska lagen har varit föremål för en översyn som nyligen resulterat i ett förslag till en ny konsumentköplag (SOU 1984:25). Enligt förslaget skall det införas en ny lag som innehåller utförligare bestämmelser om konsumentköp än den gällande konsumentköplagen. Avsikten är att den nya lagen skall reglera alla de praktiskt viktiga frågorna vid konsumentköp men att den gällande köplagen eller en ny allmän köplag ändå skall kunna komplettera konsumentköplagen på vissa punkter.

Genomförandet av specialstadganden om konsumentköp har inneburit en viss differentiering av de köprättsliga reglerna beroende på vilka som är avtalsparter. Betydelsen av denna differentiering ligger inte så mycket i olikheter i reglernas materiella innehåll – även om sådana finns – utan främst i att de konsumentskyddande stadgandena gjorts tvingande till förmån för köparen.

Tvingande speciallagstiftning gäller även för *kreditköp*. I *Danmark* finns det en lov om køb på kredit (1982–06–09 nr 275) som gäller såväl konsumentköp som andra köp. Den är dock tvingande endast vid konsumentköp och vid köp som ingås med äganderättsförbehåll (ejendomsforbehold). Genom kreditkøbsloven upphävdes den gamla lagen om avbetalningsköp som hade tillkommit år 1954. I *Finland* gäller en lag om avbetalningsköp (18.2.1966/91). Lagen, som är tvingande, är inte begränsad till konsumentköp utan gäller alla avtal om köp på avbetalning. En proposition med förslag till lagstiftning om konsumentkrediter är under beredning. I *Norge* gäller en tvingande lov om kjøp på avbetaling (21 juli 1916 nr. 9). Lagen är inte begränsad till att endast gälla konsumentköp. Stadganden om "salgspant", dvs. köp som ingås med äganderättsförbehåll, finns dessutom i lov om pant (8 februar 1980 nr 2). En proposition med förslag till lov om kredittkjøp framlades till stortinget år 1981. Propositionen förföll emellertid i samband med stortingsvalet samma år och ny proposition beräknas kunna bli framlagd för stortinget i början av år 1985. I *Sverige* finns det dels en särskild konsumentkreditlag (1977:981) och dels en lag (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. Lagreglerna är i stor utsträckning tvingande.

För vissa slag av konsumentköp gäller en *ångerrätt* (angrefrist) eller avbeställningsrätt.

4.3 FN-konventionen om avtal rörande internationella köp[1]

Förenta Nationernas konvention om avtal rörande internationella köp (FN-konventionen) antogs den 11 april 1980 vid en diplomatkonferens i Wien. Ett konventionsutkast hade utarbetats inom FN:s kommission för internationell handelsrätt (UNCITRAL). Av de nordiska länderna deltog särskilt Norge och senare Finland i beredningen av konventionen. Vid diplomatkonferensen var 63 stater representerade, däribland Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Konventionen gäller köp mellan parter som har sina affärsställen i olika stater, om vardera staten är konventionsstat eller om internationellt privaträttsliga regler leder till tillämpningen av lagen i en konventionsstat. Utanför konventionen faller vissa slag av köp, bl.a. konsumentköp. Konventionens bestämmelser är dispositiva (fravikelige). Konventionen gäller inte giltigheten av ett avtal eller en sedvänja och heller inte förhållandet till tredje man, t.ex. en parts konkursbo eller någon i tidigare eller senare distributionsled.

[1] FN-konventionen finns intagen som bilaga 4 till föreliggande betänkande.

Konventionen gäller såväl ingående av avtal rörande internationella köp som parternas förpliktelser vid sådana köp och påföljderna av brott mot dessa förpliktelser.

Konventionen består av fyra delar. *Del I* innehåller vissa allmänna bestämmelser (art. 1–13). Här behandlas tolkningen av konventionen och av parternas utsagor eller beteende, betydelsen av handelsbruk och frågan vilket av flera affärsställen som skall tillmätas betydelse vid tillämpning av konventionen. Konventionen utgår från att köp inte är ett formbundet avtal. Den gör det dock möjligt för en stat att avge en förklaring att konventionens bestämmelser om formfria avtal inte tillämpas när den ena parten i köpet har sitt affärsställe i ifrågavarande stat och lagstiftningen i denna stat förutsätter skriftlig form för köp.

I *del II* om ingående av avtal om internationella köp behandlas vad som skall antas utgöra ett anbud (tilbud) och när ett anbud eller ett svar på anbud blir bindande. Vidare behandlas återkallelse av anbud och av svar. Konventionen innehåller också bestämmelser om verkan av att ett svar kommer för sent eller av att det avviker från anbudet.

De egentliga bestämmelserna om köp ingår i *del III* av konventionen. Denna del innehåller fem kapitel.

I det *första* kapitlet (art. 25–29) ingår vissa *allmänna bestämmelser* om köp. Här anges vad som avses med väsentligt kontraktsbrott. Det ges vidare bestämmelser om hävningsförklaring (erklæring om heving) och om risken för meddelanden till motparten. I art. 28 regleras domstolarnas skyldighet att ge dom på naturafullgörelse. En domstol är inte skyldig att ge en sådan dom, om den inte skulle förfara så enligt det egna landets lag vid liknande avtal som inte är underkastade konventionen.

Det *andra* kapitlet (art. 30–52) i del III av konventionen gäller *säljarens förpliktelser*. Här ingår bestämmelser om avlämnande av varan och dokument avseende varan. Vidare innehåller detta kapitel bestämmelser om varans beskaffenhet och om köparens undersökningsplikt. Här regleras också innebörden och verkan av s.k. rättsliga fel och om verkan av att en immaterialrätt belastar varan.

I andra kapitlet behandlas vidare *påföljder* av säljarens avtalsbrott (misligholdsbeføyelsene). Köparen kan till att börja med kräva fullgörelse. Om varan är felaktig och säljarens avtalsbrott är väsentligt, kan köparen kräva en ny vara. Vidare kan köparen kräva att säljaren avhjälper felet, om inte detta skulle vara oskäligt med beaktande av samtliga omständigheter. Köparen kan även sätta ut en skälig tilläggstid, under vilken säljaren skall fullgöra sina förpliktelser. Säljaren kan på eget initiativ avhjälpa fel i sin prestation, om detta kan ske utan oskäligt dröjsmål och utan att förorsaka köparen oskälig olägenhet. Hävning av avtalet kommer i fråga vid väsentligt kontraktsbrott eller – ifall varan inte har avlämnats – om säljaren inte fullgör sin prestation inom utsatt tilläggstid. Slutligen kommer prisnedsättning i fråga som påföljd vid fel i varan.

Bestämmelserna i det *tredje* kapitlet (art. 53– 65) av del III gäller *köparens förpliktelser*. De har utformats som en slags spegelbild av bestämmelserna om säljarens förpliktelser. Köparens förpliktelser omfattar betalning av priset och mottagande av varan. Beträffande betalningen av priset finns bestämmelser om hur priset skall bestämmas och när betalning skall ske. Köparens skyldighet att motta varan innebär dels en skyldighet att vidta alla åtgärder som skäligen kan förutsättas av honom för att göra det möjligt för säljaren att avlämna varan, dels en skyldighet att ta emot varan.

Vid *köparens avtalsbrott* kan säljaren kräva att köparen fullgör köpet. Detta krav kan avse såväl betalning som mottagande av varan och andra förpliktelser. Säljaren kan även sätta ut en skälig tilläggstid, under vilken köparen skall fullgöra sina förpliktelser. Hävning kommer i fråga, om köparens avtalsbrott är väsentligt eller om köparen inte fullgör sina förpliktelser inom utsatt tilläggstid. Om priset redan har betalats, måste hävning på grund av dröjsmål dock ske innan säljaren blivit medveten om att köparen fullgjort sina förpliktelser.

I det *fjärde* kapitlet (art. 66–70) behandlas *risken för varan* och riskens övergång.

Det *femte* kapitlet (art. 71–88) innehåller *gemensamma bestämmelser* om bl.a. anteciperat avtalsbrott och skadestånd. Vidare finns här bestämmelser om ansvarsfrihet, som i praktiken har central betydelse för parternas skadeståndsskyldighet (art. 79). Enligt bestämmelserna är en part inte ansvarig för att han inte fullgjort en förpliktelse, om han visar att detta beror på ett hinder utanför hans kontroll och att han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med hindret vid avtalsslutet eller ha undvikit eller övervunnit hindret eller dess följer. Om den uteblivna fullgörelsen beror på tredje man som parten har anlitat för fullgörelse till motparten, blir en part befriad endast om såväl parten själv som vederbörande tredje man kan åberopa en sådan befrielsegrund som just nämnts. Slutligen innehåller det femte kapitlet i del III bestämmelser om verkan av hävning och om vård om varan.

Del IV innehåller konventionens *slutbestämmelser* (art. 89–101) som bl.a. reglerar möjligheterna till reservationer beträffande vissa av konventionens bestämmelser.

En stat kan enligt art. 92 deklarera att den inte vill bli bunden antingen av del II om ingående av avtal rörande köp eller av del III om köp.

Av särskilt intresse är möjligheten till reservation enligt art. 94 (nabolandsklausulen). Enligt denna kan två eller flera stater, vilka har helt eller nära överensstämmande rättsregler om de frågor som konventionen reglerar, förklara att konventionen inte skall gälla köp mellan parter som har sina affärsställen i dessa stater. Ifall bestämmelserna om köp i de olika nordiska länderna även i fortsättningen blir så nära överensstämmande med varandra som de är för närvarande, är det alltså enligt konventionen möjligt att göra ett förbehåll om att köp mellan parter med affärsställen i de nordiska länderna skall regleras av de nationella köplagarna och inte av de lagar om internationalla köp genom vilka man kan komma att införliva konventionens regler med resp. lands rätt. Detta förbehåll kan göras även i förhållande till stater som inte är bundna av konventionen.

Vidare kan en stat enligt art. 95 göra ett förbehåll som innebär att konventionen bara skall tillämpas på köpeavtal mellan parter som har affärställen i stater som båda har tillträtt konventionen. Utan ett sådant förbehåll blir konventionen tillämplig så snart en konventionsstats lag enligt internationellt privaträttsliga regler skall tillämpas på köpeavtalet, även om en av eller båda parterna har sitt affärsställe i en stat som inte har tillträtt konventionen (Non-Contracting State).

Konventionen träder i kraft den första dagen i den kalendermånad som inträffar när tolv månader förflutit från det att det tionde ratifikationsinstrumentet deponerats.

Konventionen har intill oktober 1984 ratificerats av åtta stater. Ytterligare tio har än så länge enbart undertecknat den. Danmark, Finland, Norge och Sverige undertecknade konventionen den 26 maj 1981 men har inte ännu genomfört den lagstiftning som förutsätts för att konventionen skall kunna ratificeras.

I samband med att Danmark, Finland, Norge och Sverige undertecknade konventionen deklarerades att man inte avser att bli bunden av del II om ingående av avtal. Ställningstaganden till förbehåll enligt art. 94 (nabolandsklausulen) och enligt art. 95 (Non-Contracting States) anstår. Det förstnämnda förbehållet kan göras vid vilken tidpunkt som helst, dvs. även efter ratificeringen. Det sistnämnda förbehållet kan däremot bara göras i samband med ratificeringen.

5 Behovet och utformningen av nya köplagar

5.1 Köplagstiftningens uppgifter

Beträffande köplagstiftningens allmänna uppgifter och vilka överväganden som bör läggas till grund för en reformering av köprätten, gäller självfallet att lagstiftningen skall innehålla en grundläggande reglering av förhållandena mellan säljare och köpare. Den skall bl.a. ge tidsenliga anvisningar om hur praktiskt viktiga problem som uppkommer i samband med köp bör lösas. En köplag kan minska behovet av särskilda avtalsvillkor mellan parterna, vilket är ägnat att underlätta den allmänna handeln. I den mån det i det enskilda fallet behövs en avtalsreglering, kan en köplag tjäna som utgångspunkt för avtalsskrivningen.

En allmän köplagstiftning måste täcka köp av mycket skiftande slag. Variationerna gäller till en början föremålet för köpet. Det kan här vara fråga om varor av högst olika slag och värde – råvaror, konsumtionsvaror, verkstadsprodukter, begagnade föremål, konst, värdepapper osv. Också variationer i partsförhållandet – köp mellan näringsidkare, köp mellan näringsidkare och konsumenter och köp mellan privatpersoner – kan innebära att olika krav måste ställas på de köprättsliga reglerna. Regleringen bör vara utformad med hänsyn till vad som är önskvärt och lämpligt som en normallösning av ifrågavarande problem. I vissa fall kan en normallösning inte anvisas och reglerna får i sådana fall utformas så att de inbjuder till erforderliga avvikelser i avtalet. De köprättsliga reglerna bör bygga på vad som är en rimlig avvägning mellan parternas intressen så som dessa ter sig vid en generell bedömning. Detta gäller även om man skulle undanta en viss partsrelation, t.ex. konsumentköp.

Med tanke på det stora antalet varierande situationer som de köprättsliga reglerna skall gälla, måste de på många punkter oundvikligen bli relativt allmänt hållna. I flera avseenden blir det snarast fråga om riktlinjer för bedömningen av de problem som kan uppkomma i praktiken. Rättsområdets vidd gör också att parterna i princip måste ha möjlighet att komma överens om en annan reglering i ett eller annat avseende. Att lagens regler också kan behöva fyllas ut och preciseras genom avtal har redan berörts.

Det sagda innebär att en köplagstiftning i princip bör bygga på avtalsfrihet mellan parterna. Denna avtalsfrihet kan emellertid inte upprätthållas fullt ut. Att köp mellan näringsidkare och konsumenter i stor utsträckning måste vara underkastade tvingande regler, som inte kan frångås till konsumentens nackdel, är allmänt accepterat. Men även i övrigt måste hänsyn tas till att

avtalsfriheten kan missbrukas till nackdel för den svagare parten i ett avtalsförhållande. Som nämnts i avsnitt 4.2.2 kan numera oskäliga villkor i enskilda avtal jämkas eller åsidosättas med stöd av generalklausulen i 36 § avtalslagen. Vid bedömningen av avtalsvillkorens skälighet utgör den dispositiva rättens principer en viktig jämförelsepunkt. På sitt område har köplagstiftningen alltså här en viktig uppgift att fylla. Köprättsliga lagregler har också betydelse vid tillämpningen av sådan lagstiftning som möjliggör en allmän kontroll av innehållet i standardiserade avtalsvillkor.

De gällande köplagarna i Norden har kommit att fylla ytterligare en viktig uppgift. Eftersom det saknas en allmän civilkod i de nordiska länderna, har rättstillämpning och rättsvetenskap i stor utsträckning sökt ledning i köplagarna vid avgörandet av allmänna kontraktsrättsliga frågor som inte är särskilt reglerade i annan lag. Den köprättsliga lagstiftningen har därför genom analogier fått betydelse långt utanför dess egentliga tillämpningsområde. Även om man vid en reformering av den nordiska köprätten inte gärna kan ha ambitionen att de nya lagarna skall fungera som några allmänna civillagar, måste en viss hänsyn tas till vad som kan antas vara allmänna civilrättsliga principer. Huruvida köprätten skall tjäna till ledning för andra rättsområden måste emellertid även i fortsättningen huvudsakligen bli en fråga för rättstillämpningen.

5.2 Behovet av nya köplagar

Behovet av nya köplagar är något olika i de nordiska länderna. Det är uppenbart att ett sådant behov föreligger i Finland där man saknar en allmän köplag. I Danmark, Norge och Sverige är läget annorlunda. De allmänna köplagar från tiden strax efter sekelskiftet som gäller i dessa länder fyller alltjämt sin uppgift i flera viktiga avseenden. Den utveckling av handeln som ägt rum efter lagarnas tillkomst och som beskrivits i avsnitt 4.1 har dock lett till att de inte längre på ett fullt tillfredsställande sätt svarar mot tidens krav. Här kan särskilt erinras om hur handeln med industriprodukter ökat. Denna handel uppmärksammades inte särskilt vid de gällande köplagarnas tillkomst. Även den utveckling som ägt rum på det rättsliga området och som delvis beskrivits i avsnitt 4.2 har medfört att de gällande köplagarna bör reformeras. Att de värderingar som ligger bakom de gällande köplagarna på vissa punkter är något föråldrade och att köplagarnas lösningar av en del frågor är dåligt anpassade till moderna förhållanden, återspeglas inte minst i de standardvillkor och allmänna leveransbestämmelser genom vilka köplagarna helt eller delvis sätts ur kraft. Den utveckling som skett på det konsumenträttsliga området är inte heller utan betydelse. Ytterligare en omständighet som talar för en reformering av den nordiska köplagstiftningen är FN-konventionens tillkomst och de nordiska ländernas avsikt att tillträda konventionen (se avsnitt 4.3).

När det gäller frågan i vilka avseenden den nordiska köplagstiftningen bör reformeras, finns det skäl att erinra om vad som framhölls i samband med 1960- och 70-talens reformarbete. De brister som påpekades i det sammanhanget gäller sådana frågor beträffande vilka de gällande reglerna om allmänna köp nästan genomgående skiljer sig från regleringen i de allmänna leveransvillkoren, konsumentlagstiftningen och FN-konventionen. En brist hos de gällande köplagarna är sålunda bl.a. att de ger ett alltför snävt utrymme för avhjälpande av fel, en påföljd som är särskilt betydelsefull vid köp av industriprodukter. De gällande reglerna om hävning behöver också ses över. Som generell förutsättning för hävning finns det skäl att uppställa krav på att avtalsbrottet är väsentligt. Denna princip bör emellertid kompletteras med en rätt för den som utsätts för avtalsbrott att bestämma en tilläggsfrist inom vilken fullgörelse skall ske för att hävningsrätt inte skall föreligga. De gällande reglerna om skadestånd är inte heller tillfredsställande. Bl.a. framstår det i 24 § på omöjlighet grundade undantaget från skadeståndsansvar som något snävt. Vidare kan den nuvarande skillnaden i ansvarsgrund beroende på om det är fråga om genus- eller speciesköp ifrågasättas. När det gäller skadeståndets beräkning ger de nuvarande köplagarna inte tillräcklig ledning. Inskränkningar i köparens rätt att kräva fullgörelse in natura och följderna av att köparen avbeställer en vara som skall tillverkas är frågor av praktisk betydelse som inte alls behandlas i gällande köplagar men som bör uppmärksammas i en modern köplagstiftning. Arbetsgruppens allmänna syn på dessa och andra huvudfrågor redovisas närmare i avsnitt 6.

5.3 Utformningen av nya köplagar

5.3.1 FN-konventionens betydelse för utformningen av de nya köplagarna

Som nämnts i avsnitt 4.3 skall Danmark, Finland, Norge och Sverige enligt föreliggande planer ratificera FN-konventionen. Att så skall ske har också varit en utgångspunkt för arbetsgruppens arbete. Sättet för konventionens genomförande har varit en fråga som behandlats av arbetsgruppen med hänsyn till dess betydelse för utformningen av de nya köplagarna (jfr avsnitt 1). Två alternativ för genomförandet har övervägts, dels en s.k. blankettlag och dels en s.k. konsoliderad köplag. Det förstnämnda alternativet skulle innebära att konventionen som sådan eller en direkt översättning av den blir gällande såsom lag i de olika länderna. Det andra alternativet skulle innebära att konventionens bestämmelser inarbetas i samma lag som skall innehålla de nationella stadgandena om köp.

Inom arbetsgruppen har båda alternativen vunnit stöd. Från *norsk* sida har man intagit den principiella ståndpunkten att den nya köplagen även skall omfatta stadganden som överensstämmer med FN-konventionen, och att konventionens bestämmelser skall genomföras i norsk rätt genom köplagen. För att möjliggöra en samtidig nordisk ratificering av konventionen inom en nära framtid anser man dock även från norsk sida att man i ett första skede kan införa en blankettlag. Den slutliga målsättningen är emellertid att de stadganden som motsvarar konventionen inkorporeras i den nya köplagen. Fördelen med en konsoliderad köplag anses vara att normsystemet blir mera överskådligt när stadgandena om olika typer av köp finns samlade i en enda lag. Det har ansetts vara viktigt att den som använder lagen skall kunna jämföra reglerna om olika köp och se samspelet mellan dem. Detta gäller bl.a. reglerna om naturafullgörelse, i fråga om vilka konventionen hänvisar till nationell rätt. Betydelsen av denna möjlighet att göra jämförelser mellan reglerna är särskilt stor för köpare och säljare som idkar handel såväl nationellt och nordiskt som internationellt. (Se beträffande utrikeshandelns betydelse avsnitt 4.1.) Dess-

utom har man från norsk sida ansett att det från materiell och praktisk synpunkt är önskvärt att stadgandena om nationella och internationella köp till sitt innehåll så långt som möjligt motsvarar varandra. Särskilt vid modernt produktionssamarbete över gränserna och vid användning av underleverantörer från såväl inland som utland är det av betydelse att de olika ansvarsförhållandena såvitt möjligt har samma principiella grund i lag eller att ansvaret i olika led i alla händelser kan koordineras.

Från *dansk, finsk* och *svensk* sida föredrar man däremot den lösningen att FN-konventionen införlivas med nationell rätt genom en blankettlag. För de nationella och nordiska köpens del har det nämligen visat sig föreligga behov för avvikelser från konventionens bestämmelser på så många punkter att de specialstadganden som skulle behövas på grund av FN-konventionen skulle göra lagen alltför svåröverskådlig. Dessutom har man ansett att genomförande av konventionen genom en blankettlag är bäst förenligt med konventionens karaktär och dess bakomliggande syfte att skapa ett enhetligt normsystem för internationella köp.

Vad som nu har sagts hindrar inte att FN-konventionen även för andra länder än Norge bör få betydelse vid regleringen av nationella och nordiska köp. Enligt arbetsgruppens uppfattning bör konventionen såväl i fråga om uppbyggnad (systematik) som i fråga om materiellt innehåll tillmätas betydelse vid en modernisering av den nationella köprättsliga lagstiftningen.

Om de nya köplagarna till sin *systematik* utformas i anslutning till FN-konventionen innebär det att de nya köplagarna till sin uppbyggnad kommer att avvika från de gällande köplagarna. För den som är van vid att arbeta med den nuvarande systematiken kan detta till en början medföra vissa svårigheter. Från praktisk synvinkel är det likväl en fördel om den nationella och den internationella regleringen till sin systematik inte avviker från varandra alltför radikalt. Om strukturen i de nationella köplagarna i vissa grundläggande drag motsvarar konventionen torde detta nämligen göra det lättare för läsaren att jämföra de två regelsystemen och se vilka olikheter som föreligger i bestämmelsernas innehåll.

Även beträffande de *materiella* frågorna finns det skäl att – oavsett sättet för konventionens genomförande – beakta dess bestämmelser vid utformningen av de nya nationella köplagarna. Även om man för dansk, finsk och svensk del inte är bunden av konventionens lösningar, finns det skäl att ta hänsyn till dem för att undvika onödiga skillnader mellan de regler som gäller vid internationella köp, å ena sidan, och vid nationella och nordiska köp, å den andra.

Ställningstagandena har således inte varit enhetliga i fråga om sättet för konventionens genomförande. Detta har inverkat på bedömningen av i vilken utsträckning konventionens enskilda bestämmelser bör vara avgörande för utformningen av detaljerna i de nationella köplagarna. Medan man för norsk del tillmätt konventionens lösningar en särskilt stor betydelse har man för de övriga ländernas del haft större frihet att välja en avvikande reglering där detta ansetts befogat.

Angående de föreslagna köplagarnas förhållande till internationella köp se avsnitt 6.2.4.

5.3.2. Nordisk rättslikhet

En given utgångspunkt för arbetsgruppen har varit att man skall söka bevara den nordiska rättsenheten (se avsnitt 1 om arbetsgruppens uppdrag). Den internordiska handelns del av utrikeshandeln är betydande för alla de nordiska länderna, se ovan avsnitt 4.1. Det är en avsevärd fördel om en gemensam köplagstiftning kan ligga till grund för denna handel. Att den nya köplagstiftningen i de nordiska länderna blir så enhetlig som möjligt är därför viktigt inte minst av praktiska skäl. Med nordiska köplagar som sinsemellan är överensstämmande kan man undgå eller minska behovet av att bestämma vilket lands lag som skall tillämpas i samband med nordiska köp. Därigenom underlättar man avtalsförhandlingarna och förbättrar parternas möjligheter att överblicka och förutse rättsläget vid sådana köp. Dessa synpunkter har särskilt stor betydelse för de små och medelstora företagen som ofta inte har omedelbar tillgång till juridisk sakkunskap. En enhetlig köplagstiftning är dessutom av betydelse när det gäller att utveckla Norden som hemmamarknad.

Möjligheterna att uppnå nordisk enighet vid utformningen av nya köplagar är dock beroende av flera omständigheter. I föregående avsnitt (5.3.1) har redogjorts för *FN-konventionens* betydelse och hur det sätt på vilket man i Norge resp. övriga länder avser att införliva konventionen med nationell rätt påverkar möjligheten att uppnå fullständig nordisk rättslikhet beträffande de nya köplagarna. I detta sammanhang kan tilläggas att en fullständig anpassning av de nya köplagarna till FN-konventionen naturligtvis skulle innebära att man också uppnådde nordisk rättslikhet. Enligt arbetsgruppens uppfattning är detta emellertid inte en realistisk lösning.

Möjligheterna att uppnå nordisk enighet försvåras också av att den gällande regleringen av *konsumentköp* är olika i de nordiska länderna (se avsnitt 4.2.3). Arbetsgruppen har utgått från att man vid en reformering av köplagarna i Danmark och Norge vill bibehålla ordningen att ha bestämmelserna om konsumentköp i den allmänna köplagen. Utgångspunkten för finsk och svensk del har varit att den allmänna köplagen skall tillämpas på konsumentköp endast om annat inte följer av speciallagstiftningen för dessa köp. Även för dansk och norsk del har differentieringen efter partsförhållanden dock varit en utgångspunkt för arbetet på de nya köplagarna. Hänsynen till konsumentköp har emellertid medfört att man särskilt i det danska förslaget på vissa punkter stannat för lösningar som avviker något från det som föreslås för de övriga ländernas del. Även i det norska förslaget har den omständigheten att regleringen också omfattar konsumentköp medfört några närmast redaktionella avvikelser från de övriga förslagen. Beträffande förhållandet till konsumentköp se vidare avsnitt 6.2.3. – I fråga om förhållandet mellan köplagarna och lagarna om *kreditköp* har arbetsgruppen inte funnit skäl att föreslå någon ändring jämfört med det rådande läget (jfr 4.2.3). Detta innebär att de nya köplagarna bör bli tillämpliga på kreditköp i den mån inte annat följer av specialreglerna för denna typ av köp.

Ytterligare en omständighet som påverkar möjligheten att uppnå nordisk enighet beträffande de nya köplagarna är att *rättspraxis*, trots den gemensamma grunden, delvis glidit isär i de olika länderna. Även om arbetsgruppens strävan varit att söka överbrygga sådana skillnader, har det likväl visat sig

nödvändigt att på några punkter godta olikheter mellan förslagen till följd av divergerande praxis som man inte velat överge.

En annan omständighet av betydelse för möjligheten att uppnå överensstämmelse mellan de nya köplagarna är att *lagstiftningstekniken* inte är densamma i de olika länderna. Från norsk sida har man t.ex. på en del punkter ansett att behov föreligger av en något mera utförlig reglering medan man i de övriga förslagen varit mera återhållsam. I det danska förslaget har man i högre grad än i de övriga förslagen valt formuleringar som ligger nära dem som förekommer i gällande köplagar. Skillnaderna är minst i förhållandet mellan de finska och svenska förslagen. Det finska förslagets svenskspråkiga version och det svenska förslaget är nästan helt identiska.

Trots att vissa skillnader mellan lagförslagen inte har kunnat undvikas till följd av de omständigheter som redovisats i detta avsnitt, har enighet uppnåtts beträffande de materiella lösningarna av de allra flesta frågorna. Till detta kommer att lagförslagen är *parallella* på det sättet att nästan varje enskild fråga behandlas i paragrafer med samma nummer i alla fyra lagförslagen. Arbetsgruppen har sett det som en viktig uppgift att åstadkomma denna parallellitet och inte bara att sträva efter materiellt överensstämmande lösningar. Det har nämligen bedömts som angeläget med hänsyn till köplagarna användning både i praktiskt och vetenskapligt sammanhang att de är uppställda så att de utan svårighet kan jämföras med varandra.

5.3.3 Partiell eller total reformering

Den översyn av köplagarna i Danmark, Norge och Sverige som ledde fram till lagförslagen från 1976–78 siktade inte till någon genomgripande reformering. Med hänsyn till de sakliga och redaktionella ändringar som ansågs påkallade lade utredningarna dock fram förslag till helt nya köplagar. Lagförslagen byggde emellertid på samma systematik och hade i huvudsak samma paragrafindelning som de gällande lagarna.

Frågan om anknytningen till de gällande lagarna har numera kommit i ett annat läge. FN-konventionens tillkomst och de nordisk ländernas avsikt att tillträda konventionen bör som tidigare nämnts få ett visst inflytande på frågan om vilken systematik man bör välja för de nya lagarna. Detta gäller självfallet för Norge med dess inställning till hur FN-konventionen bör genomföras. Men även i Finland, där man saknar en allmän köplag, framstår det som mindre påkallat att knyta an till de gällande köplagarnas systematik. En förutsättning för att uppnå nordisk enighet beträffande systematiken – något som arbetsgruppen ansett mycket angeläget – har därför varit att man i alla de nordiska länderna inriktat arbetet på en *total* reformering av den allmänna köprätten.

En redogörelse för den uppbyggnad av de nya köplagarna som arbetsgruppen föreslår lämnas i nästa avsnitt (6.1).

6 Några huvudpunkter i lagförslagen

I detta avsnitt redogörs för de viktigaste inslagen i de förslag till nya köplagar som arbetsgruppen lägger fram. Som en inledning tecknas i de flesta delavsnitten en bakgrund till det som föreslås, främst förhållandet till gällande rätt. I flera viktiga avseenden innebär arbetsgruppens förslag förändringar av samma slag som i slutet på 1970-talet förordades av de tidigare köplagsutredningarna (se avsnitt 2). I sådana avseenden hänvisas till vad som utvecklades i det sammanhanget. I viss utsträckning lämnas emellertid i detta avsnitt en motivering till de ändrade regler som föreslås. Som antyds i rubriken är det inte här fråga om någon fullständig genomgång av de föreslagna nya köplagarna. Beträffande sådant som inte innebär något nytt eller som är av mindre vikt hänvisas till specialmotiveringen.

6.1 Lagförslagens systematik

Uppbyggnaden av de *gällande* nordiska köplagarna är i första hand pragmatisk. Efter ett inledningsavsnitt följer ett antal regler som kan sägas röra hur parterna skall fullgöra avtalet (5–20 §§). Dessa regler är inte särskilt uppdelade mellan säljarens och köparens skyldigheter, utan vissa av dem rör den förres, andra den senares, andra återigen bådas skyldigheter eller sammanhanget mellan dem. Sedan kommer regler om säljarens dröjsmål (21–27 §§), köparens dröjsmål (28–37 §§), ränta (38 §), köparens insolvens (39–41 §§), fel i godset (42–54 §§), hävning och avvisande av gods (55–58 §§) och sist ett antal regler i olika frågor (59–71 §§), bl.a. om betydelsen av vissa vid köp brukliga uttryck.

FN-konventionens systematik framgår av redogörelsen i avsnitt 4.3. Konventionens systematik är utpräglat abstrakt och symmetrisk. En strikt uppdelning i avdelningar kompletteras av en likformighet i uppbyggnaden av olika avdelningar.

Enligt arbetsgruppens mening kan befogad kritik i olika avseenden riktas mot systematiken såväl i de gällande köplagarna som i FN-konventionen. Båda regelkomplexen har emellertid fördelar som arbetsgruppen anser att det finns anledning att ta till vara. För att ytterligare öka läsbarheten och överskådligheten föreslår arbetsgruppen att man använder ett genomarbetat och ganska detaljrikt rubriksystem.

De *föreslagna köplagarna* är alla indelade i särskilda avsnitt (kapitel). Det första innehåller *allmänna bestämmelser* (1–5 §§) om tillämpningsområdet,

avtalsfriheten m.m. Där regleras också köplagarnas förhållande till konsumentköp och internationella köp.

I det andra avsnittet (6–11 §§) följer bestämmelserna om *varans avlämnande* (D, N levering). Av dem framgår vilka förpliktelser säljaren har i samband med avlämnandet, bl.a. tidpunkten när varan skall avlämnas och vad som fordras av säljaren för att avlämnandet skall anses ha skett, vad som krävs för att säljaren skall vara skyldig att frånhända sig förfoganderätten över varan och hur kostnaderna för varan skall fördelas mellan parterna. Dessa stadganden har betydelse bl.a. för frågan huruvida säljaren gjort sig skyldig till avtalsbrott i form av dröjsmål med avlämnandet.

Reglerna om *riskens övergång*, med hittillsvarande svenska terminologi "faran för godset", (12–16 §§) anger den tidpunkt från vilken köparen bär risken för att varan efter köpslutet förstörs, kommer bort, försämras eller minskas till följd av en vådahändelse (tilfeldig hending). Tidpunkten för riskens övergång knyter an till tidpunkten för avlämnandet och är av betydelse också för felbedömningen. Det har därför ansetts lämpligt att – på samma sätt som i de gällande köplagarna – ha reglerna om riskens övergång i ett av de tidigare avsnitten och inte som i FN-konventionen i slutet av texten.

Det följande avsnittet handlar om *varans beskaffenhet* (17–23 §§). Dessa stadganden är av betydelse för frågan huruvida det föreligger fel i varan eller rättsligt fel.

Efter de nu nämnda avsnitten, som såvitt gäller varans avlämnande och varans beskaffenhet kan sägas handla om säljarens förpliktelser, följer avsnitten om påföljderna av säljarens avtalsbrott.

Först regleras *påföljderna av säljarens dröjsmål* (forsinkelse) (24–31 §§). Efter mönster från FN-konventionen inleds avsnittet med en portalparagraf. Av denna framgår när dröjsmål skall anses föreligga och vilka påföljder som i så fall kan komma i fråga. Därefter följer de egentliga bestämmelserna om dessa påföljder: krav på fullgörelse, hävning och skadestånd. I avsnittet finns också regler som anger i vilken mån det krävs reklamation för att påföljderna skall få göras gällande.

Följande avsnitt gäller *påföljderna av fel i varan* (mangler) (32–45 §§). På samma sätt som vid dröjsmål inleds avsnittet med en portalparagraf. Den anger vilka påföljder som kan göras gällande på grund av fel i varan. Därefter följer bestämmelser om köparens undersökningsplikt och skyldigheten för köparen att meddela säljaren att han vill åberopa felet (reklamera). Sedan följer de egentliga bestämmelserna om felpåföljderna: avhjälpande, omleverans, prisavdrag, hävning och skadestånd. I ett särskilt avsnitt behandlas *påföljderna av rättsligt fel* (rettsmangler) (46–47 §§).

Härefter följer vissa *gemensamma bestämmelser om säljarens avtalsbrott* (48–50 §§), dvs. bestämmelser som gäller för såväl dröjsmål som fel. Här regleras köparens rätt att hålla inne betalningen, tilllämpningen av påföljdsreglerna i situationer där avtalsbrottet avser endast en del av varan (partiellt avtalsbrott) samt hävning vid successiv leverans.

Följande avsnitt gäller *köparens förpliktelser* (51–55 §§, N 51–56 §§). I avsnittet ingår regler om prisets bestämmande och om dess betalning. Det norska förslaget har här också en bestämmelse om köparens skyldighet att ta emot varan (overta tingen).

Påföljderna av köparens avtalsbrott behandlas i 56–64 §§ (N 57–64 §§).

Avsnittet inleds även här med en portalparagraf som anger när dröjsmål med betalningen föreligger och vilka påföljder som i så fall kommer i fråga. Därefter följer de egentliga bestämmelserna om påföljderna av dröjsmålet: rätten att kräva betalning resp. fullgörelse, hävning och skadestånd. I stadgandena om hävning och skadestånd regleras även de förutsättningar under vilka dessa påföljder kan göras gällande på grund av köparens bristande medverkan. I det norska förslaget är avsnittet i dess helhet tillämpligt också på bristande medverkan.

I några följande avsnitt ingår stadganden som gäller såväl säljarens som köparens avtalsbrott. I det första av dessa regleras en parts rätt att hålla inne sin egen prestation eller häva köpet på grund av ett *befarat avtalsbrott* från motpartens sida (65–67 §§). Säljarens rätt att återfå varan från köparens konkursbo behandlas i det danska, finska och svenska förslaget i 67 §. I det norska förslaget innehåller 67 § bestämmelser bl.a. om konkursboets rätt att träda in i avtalet. De följande paragraferna (68–70 §§) innehåller stadganden om *hävning och omleverans*. Här behandlas bl.a. frågan om hur hävning skall genomföras och begränsningarna i köparens hävningsrätt. I följande avsnitt (71–75 §§) ingår stadgandena om *skadeståndets beräkning* och *ränta*.

Det följande avsnittet (76–82 §§) innehåller stadganden om en parts skyldighet att ta *vård om varan* för motpartens räkning, rätten till ersättning för vårdkostnaderna samt rätten att sälja varan för motpartens räkning. I nästa avsnitt – som är det sista i alla förslag utom det norska – ingår stadganden om fördelningen av den *avkastning* som varan ger samt risken för befordringen av *vissa meddelanden* (83–86 §§).

Det *norska* förslaget innehåller ytterligare stadganden. I § 87 i det norska förslaget definieras sålunda uttrycket "forretningssted". Bestämmelserna i §§ 88–90 gäller *köparens förhållande till bakre led*. Slutligen innehåller det norska förslaget specialstadganden som för norsk del är nödvändiga på grund av FN-konventionen men som inte avses bli tillämpliga på andra köp än sådana som faller under konventionen. Dessa *specialstadganden om internationella köp* ingår i norska §§ 91–102.

6.2 Tillämpningsområdet

6.2.1 Gränsdragningen mot andra avtalstyper

De nuvarande köplagarna gäller köp och byte av lös egendom. Arbetsgruppen har inte funnit anledning att föreslå något annat beträffande de nya lagarna. Köp av fast egendom bör alltså liksom hittills falla utanför lagarnas tillämpningsområde. Att lagarna bör gälla också byte av lös egendom innebär att deras tillämplighet inte skall påverkas av att en större eller mindre del av det avtalade vederlaget är annat än pengar. I sådana fall måste man dock ta hänsyn till att regler som specifikt avser en penningförpliktelse kan tillämpas som sådana endast i den mån vederlag utgår i pengar. I övrigt bör stadgandena om (säljarens) naturaförpliktelse vara vägledande för båda parternas del.

I förhållande till *avtal om tjänster* föreslår arbetsgruppen avgränsningar i två hänseenden.

För det första bör de nya köplagarna liksom de gällande lagarna och FN-konventionen ange i vad mån *beställning av en vara som skall tillverkas* är

att anse som köp. Enligt förslagen skall köplagarna tillämpas även på sådana avtal, om inte beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet för tillverkningen.

På samma sätt som i de gällande köplagarna bör det i de nya lagarna vidare anges att de inte skall gälla avtal om *uppförande av byggnad* eller annan anläggning på mark eller i vatten (anlegg på fast eiendom). Byggnadsentreprenader och liknande avtal bör således falla utanför köplagarnas tillämpningsområde även när entreprenören anskaffar allt behövligt material. Skälet för detta är att den köprättsliga regleringen på många punkter inte är lämpad att ge lösningar på de särskilda problem som uppkommer i samband med här avsedda avtal. Detta utesluter inte att köprättsliga principer ibland kan ge viss ledning också när det är fråga om entreprenadavtal o.d.

För det andra bör de nya köplagarna ange avgränsningen av tillämpningsområdet i förhållande till avtal enligt vilka den som skall leverera en vara även skall utföra en arbets- eller annan tjänsteprestation. I principiell överensstämmelse med FN-konventionen bör *blandade avtal* av detta slag inte falla under köplagen, om tjänsten utgör den övervägande delen av partens förpliktelse. Köplagen bör således normalt inte bli tillämplig t.ex. på reparationsavtal där uppdragstagaren jämte arbetet skall tillhandahålla de reservdelar som reparationsuppdraget förutsätter eller på ett avtal om måleriarbete där uppdragstagaren också skall tillhandahålla målarfärgen. Om en säljare däremot åtar sig att i samband med leveransen av t.ex. en maskin installera eller montera maskinen hos köparen, bör avtalet i regel betraktas som ett köp, eftersom leveransåtagandet vid sådana avtal oftast utgör den övervägande delen av partens förpliktelse i jämförelse med arbetet.

6.2.2 Tillämpning på annat än köp av lösa saker

De gällande köplagarna är tillämpliga inte bara på köp av lösa saker (lösöre) utan även på avtal om överlåtelse av annan lös egendom, såsom *fordringar och andra rättigheter*. Arbetsgruppen har övervägt, huruvida det är lämpligt att köplagarna är formellt tillämpliga också på köp av annan lös egendom än lös saker. Det kan hävdas att allmänna köprättsliga bestämmelser inte i alla avseenden är lämpade att lösa de problem som kan uppkomma i samband med överlåtelse av olika rättigheter.

Arbetsgruppen har dock stannat för att inte inskränka lagens formella tillämpningsområde till köp eller byte av lösa saker. Man har utgått från att de praktiska problem som kan uppstå är rätt begränsade och att man i praxis kan tillämpa köplagens stadganden på ett tillräckligt flexibelt sätt. Det torde också i många fall vara en fördel om köplagens stadganden kan tillämpas även på köp av rättigheter m.m. Som exempel kan nämnas fall där köpet avser t.ex. överlåtelse av en rörelse i dess helhet.[1]

6.2.3 Förhållandet till konsumentköp

I arbetsgruppens uppdrag har inte ingått att behandla frågor angående konsumentköp. Spörsmålet om hur stadgandena om konsumentköp systematiskt bör inordnas i lagstiftningen får därför avgöras självständigt för varje enskilt land. Som framgår av avsnitt 4.2.3 är läget redan i dag olika i de nordiska länderna. Detta gör som nämnts att en del skillnader mellan förslagen beträffande de allmänna köpen är oundvikliga.

[1] Se t.ex. NJA 1976 s. 431.

Den *danska* och den *norska* modellen innebär att den allmänna köplagen gäller även konsumentköp (forbrugerkøb, forbrukerkjøp). Ett bibehållande av denna modell innebär att den nya köplagen för dansk och norsk del kommer att innehålla vissa specialstadganden om konsumentköp och att en stor del av lagens bestämmelser – bl.a. de centrala stadgandena om påföljderna av avtalsbrott – blir tvingande (preseptoriske) vid dessa köp.

Enligt den *finska* modellen skulle köplagen bli tillämplig även på konsumentköp, dock endast i den mån annat inte följer av konsumentskyddslagens 5 kap. som innehåller stadganden om säljarens ansvar vid köp av konsumtionsvara. Frågan om vilka justeringar och kompletteringar av konsumentskyddslagen som behöver göras utreds särskilt inom det finska justitieministeriet.

Den *svenska* modellen innebär att konsumentköpen regleras i en särskild lag som emellertid kompletteras av bestämmelserna i en allmän köplag. Som nämnts har det nyligen lagts fram ett förslag till en ny konsumentköplag som innehåller en utförligare reglering av konsumentköpen än den hittillsvarande. Den principiella anknytningen till den allmänna köplagen är visserligen tänkt att bibehållas men behovet att falla tillbaka på reglerna i en allmän köplag blir enligt förslaget betydligt mindre än det är för närvarande. Det svenska förslaget till ny allmän köplag kan mot denna bakgrund utformas utan hänsynstagande till vad som bör gälla vid konsumentköp.

6.2.4 Förhållandet till internationella köp

Arbetsgruppens inställning till FN-konventionen och sättet för dess genomförande samt konventionens betydelse för utformningen av de nya köplagarna har redovisats i avsnitt 1 resp. 5.3.1.

FN-konventionen gäller avtal om köp mellan parter vilkas affärsställen är belägna i olika stater när dessa stater är fördragsslutande stater eller när det följer av internationellt privaträttsliga regler att lagen i en fördragsslutande stat skall tillämpas.

För *norsk* del avses FN-konventionen i det slutliga skedet bli genomförd med köplagen. Detta har varit utgångspunkten vid utformningen av det norska förslaget. För de *övriga* ländernas del föreslås att FN-konventionen skall genomföras särskilt genom en s.k. blankettlag.

Enligt det *norska* förslaget skall köplagen gälla även köp som faller under FN-konventionen. På dessa tillämpas lagens allmänna bestämmelser och de särskilda bestämmelser som lagen innehåller om internationella köp (se 5 §). Enligt de *övriga* förslagen blir köplagen inte tillämplig på konventionsköp.

Arbetsgruppen anser att köp mellan parter vilkas affärsställen är belägna i olika nordiska länder (nordiska köp) bör regleras av den interna köprätten. För *norsk* del innebär detta att den allmänna köplagens specialbestämmelser om internationella köp inte skall tillämpas på nordiska köp. För de *övriga* ländernas del bör köplagen som sådan gälla även nordiska köp. Detta

förutsätter emellertid vissa bestämmelser i den lag genom vilken konventionen genomförs.

I fråga om sådana internationella köp som varken är konventionsköp eller nordiska köp bör, som en följd av det förut sagda, den interna köprätten gälla i den mån internationellt privaträttsliga regler leder till att lagen i något av de nordiska länderna skall tillämpas på köpet.

Den interna köprätten kommer dock endast att gälla vid sådana internationella köp som faller utanför konventionens tillämpningsområde t.ex. på grund av bestämmelserna i art. 2, där vissa typer av köp utesluts från konventionens reglering. Den interna köprättens tillämplighet kommer således att bl.a. bli beroende av de reservationer som görs beträffande konventionens tillämplighet.

6.2.5 Köplagens tillämplighet på parternas olika förpliktelser

I de gällande köplagarna regleras endast parternas huvudförpliktelser på grund av köpet och påföljderna av avtalsbrott angående sådana förpliktelser: säljarens dröjsmål med godsets avlämnande, fel i godset och köparens betalningsdröjsmål samt i vissa avseenden köparens underlåtenhet att ta emot godset och ansvaret för rättsligt fel. I FN-konventionen har man däremot genomfört en bredare reglering, som även tar sikte på andra förpliktelser som kan följa av avtalet. Konventionens påföljdssystem gäller sålunda även brott mot olika s.k. biförpliktelser som parterna kan ha på grund av avtalet.

Från *norsk* sida har man inom arbetsgruppen gått in för motsvarande linje som i konventionen. Stadgandena om säljarens dröjsmål (forsinkelse) bör således enligt det norska förslaget gälla i tillämpliga delar även i det fallet att säljaren inte i tid fullgör sina övriga förpliktelser på grund av köpet än skyldigheten att avlämna varan. På motsvarande sätt bör stadgandena om fel (mangel) enligt det norska förslaget i tillämplig mån gälla också "andre feil ved selgerens oppfyllelse" än fel i varan. Påföljderna av köparens avtalsbrott bör likaså enligt det norska förslaget kunna göras gällande inte bara vid betalningsdröjsmål utan även ifall köparen i övrigt försummar sina skyldigheter på grund av avtalet eller lagen. Säljaren kan emellertid inte kräva naturaprestation av köparens plikt att ta emot varan (N 57 § 2 st.).

Från de *övriga* ländernas sida har man avstått från en lika omfattande reglering av parternas förpliktelser och påföljderna av avtalsbrott. Enligt de övrigas mening bör påföljdssystemet endast gälla avtalsbrott som hänför sig till parternas viktigaste förpliktelser på grund av köpavtalet, medan andra skyldigheter som kan följa av avtalet bör lämnas oreglerade.

De nya danska, finska och svenska köplagarna föreslås således endast reglera påföljderna av säljarens dröjsmål med varans avlämnande, fel i varan och rättsligt fel samt köparens betalningsdröjsmål. Därutöver har man dock ansett att dessa lagar i vissa fall skall ge säljaren rätt till hävning och skadestånd på grund av köparens dröjsmål med varans mottagande. I övrigt har man funnit det lämpligast att lämna rättsläget öppet. I stor utsträckning torde dock köplagsförslagens principer i dessa länder kunna bli vägledande även för bedömningen av sådana avtalsbrott som lämnas oreglerade.

6.3 Olika typer av köp

6.3.1 Speciesköp och genusköp

I de gällande köplagarna görs en grundläggande skillnad mellan å ena sidan speciesköp och å andra sidan genusköp eller leveransavtal. Med *speciesköp* avses köp av bestämt gods, dvs. köp vid vilket säljarens prestationsskyldighet från början är koncentrerad till ett visst föremål. Med *genusköp* avses däremot köp som ej avser bestämt gods utan en viss myckenhet (mengde) av angivet slag. Även s.k. *halvgeneriska köp*, med vilka avses fall där "viss myckenhet" sålts för att "ur bestämt gods uttagas", behandlas enligt de gällande köplagarna på samma sätt som genusköp i trängre bemärkelse. Grunden till distinktionen mellan species- och genusköp är att säljaren vid den sistnämnda typen av köp har frihet – eller i varje fall större frihet än vid speciesköp – att välja den egendom med vilken köpet fullgörs. Denna skillnad utgör anledningen till att bestämmelserna om genusköp i många avseenden är strängare mot säljaren än bestämmelserna om speciesköp.

I sin nuvarande form har distinktionen mellan species- och genusköp kommit att bli mindre ändamålsenlig. Den är visserligen brukbar för typiska speciesköp såsom köp av begagnade eller unika föremål som existerar vid avtalsslutet, å den ena sidan, och för utpräglat generiska köp såsom köp av spannmål (korn), råvaror och liknande varor, å den andra. Däremot är distinktionen inte särskilt lämplig i fråga om industriellt tillverkade varor, vare sig det är fråga om serietillverkade produkter eller varor som skall tillverkas särskilt efter köparens beställning.

Om köpet avser en ny serietillverkad vara, finns det ingen anledning att t.ex. i fråga om säljarens skadeståndsskyldighet göra någon principiell skillnad mellan det fallet att köpet i avtalet angivits avse en vara av viss typ och det fallet att köpet avser ett bestämt exemplar av produkten. När det är fråga om industriellt tillverkade varor med standardiserade egenskaper är en distinktion som bygger på det sätt på vilket köpobjektet beskrivits i avtalet alltför schematisk.

Den nuvarande distinktionen mellan species- och genusköp passar inte heller särskilt väl i fråga om varor som skall tillverkas efter köparens beställning. Ibland avser beställningen en vara av mer eller mindre individuell beskaffenhet, ibland en utpräglat standardiserad vara. I båda fallen består tillverkningen normalt till stor del av genusartade prestationer: säljaren skall anskaffa råvaror, komponenter och annat material för tillverkningen, bedöma hur tillverkningen skall genomföras osv. Den uppdelning i species- och genusköp som görs i de gällande köplagarna passar inte som ett kriterium för utformningen av påföljdssystemet vid avtal av här avsett slag.

Enligt arbetsgruppens mening bör därför distinktionen mellan species- och genusköp avskaffas i dess nuvarande form. Det bör visserligen inte helt sakna betydelse vilket slags vara köpet avser. Påföljdssystemet bör dock utformas på ett sådant sätt att det vid varje enskild påföljd finns utrymme för de nyanseringar som behövs i sammanhanget. Dessa behov kan tillgodoses dels genom att en i och för sig generell regel utformas på ett sådant sätt att varans beskaffenhet kan tillmätas betydelse inom ramen för regeln, dels genom att man har specialstadganden som särskilt tar sikte på varor med individuell

beskaffenhet. Den förstnämnda metoden är lämplig t.ex. i fråga om köparens krav på naturafullgörelse och i fråga om säljarens skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål. Den sistnämnda metoden är motiverad beträffande köparens krav på omleverans och säljarens skadeståndsskyldighet på grund av fel. Enligt finsk, norsk och svensk uppfattning finns det dessutom behov av några specialregler för vissa tillverkningsköp (se nästa avsnitt).

6.3.2 Tillverkningsköp

De nya köplagarna bör som nämnts (6.2.1) gälla även beställning av en vara som skall tillverkas, om inte beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av det material som behövs för tillverkningen. Sådana tillverknings- eller beställningsköp kan vara av olika slag. Beställningen kan avse antingen en standardiserad produkt eller en vara som i större eller mindre grad skall ha individuella egenskaper.

Den förstnämnda typen av tillverkningsköp motiverar inte – med ett undantag – någon särbehandling jämfört med köp av vanliga varor, även om sådana köp ibland kan föranleda praktiska problem som i viss mån avviker från de fall där varan skall levereras från säljarens lager e.d. Det åsyftade undantaget gäller köparens avbeställningsrätt. Som utvecklas i avsnitt 6.6.2 bör köparen enligt arbetsgruppens meningen ges en uttrycklig rätt att avbeställa en vara som skall tillverkas. I det sammanhanget finns det dock inte skäl att göra någon skillnad mellan beställning av standardiserade varor, å ena sidan, och beställning av individuellt utformade varor, å den andra.

Tillverkningsköp som förutsätter att varan skall *tillverkas särskilt för köparen* efter dennes beställning har däremot sådana särdrag att de inte i alla avseenden bör behandlas vare sig på samma sätt som köp av massproducerade varor eller som köp av begagnade varor eller andra individuella föremål som redan existerar vid köpslutet. När tillverkningen avser mer eller mindre individuellt beskaffade föremål (gjenstander) finns det därför skäl för vissa nyanseringar framför allt beträffande påföljderna av säljarens avtalsbrott.

Varken de gällande köplagarna eller FN-konventionen har några särregler för tillverkningsköp av sistnämnda slag. Enligt *finsk, norsk* och *svensk* uppfattning bör man emellertid på vissa punkter införa uttryckliga specialregler för det fallet att köpet avser en vara som skall tillverkas särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål; från *norsk* sida menar man att detsamma bör gälla när varan på motsvarande sätt skall *skaffas* särskilt för köparen. Enligt *dansk* mening finns det inte tillräckliga skäl att införa uttryckliga specialstadganden om köp av dessa slag. Man anser i stället att det bör överlämnas till rättstillämpningen att avgöra vilka regler som skall gälla vid sådana köp och hur köplagens stadganden bör tillämpas på dem.

Det sagda innebär att det för finsk, norsk och svensk del beträffande den aktuella typen av tillverkningsköp föreslås specialstadganden enligt vilka köparens möjlighet till hävning framför allt vid dröjsmål med varans avlämnande är mera begränsad än vid andra köp. Det föreslås vidare att rätten för köparen att kräva omleverans när varan är felaktig skall vara uttryckligen utesluten vid dessa tillverkningsköp. Beträffande säljarens skadeståndsskyldighet när varan är felaktig föreslås också en specialreglering. Enligt denna skall skadeståndsansvaret i dessa fall vara lindrigare för säljaren än vid köp av massproducerade industriprodukter men strängare än vid köp av typisk specieskaraktär.

I fråga om köparens rätt att kräva naturafullgörelse och i fråga om säljarens skadeståndsskyldighet vid dröjsmål föreslås inte för något lands del några specialregler för tillverkningsköp. Även i dessa fall bör emellertid beskaffenheten av säljarens prestation få betydelse vid bedömningen av huruvida en befrielsegrund i det enskilda fallet föreligger.

Arbetsgruppens närmare överväganden beträffande påföljderna av säljarens avtalsbrott vid dessa tillverkningsköp liksom vid andra köp redovisas i avsnitt 6.5.

6.3.3 Betydelsen av att part är näringsidkare

De gällande köplagarna innehåller en del specialstadganden om *handelsköp*. Med handelsköp avses köp som ingåtts mellan köpmän (handlende) i och för deras rörelse. Vad som avses med köpman definieras på något olika sätt å ena sidan i den danska och den norska lagen och å andra sidan i den svenska lagen. En förutsättning för att stadgandena om handelsköp skall tillämpas är likväl att båda parterna handlar i egenskap av köpmän. Särregleringen av handelsköp innebär för närvarande strängare reklamationsregler för handelsköp än för andra – s.k. civila – köp (6, 27, 32 och 52 §§) och en strängare undersökningsplikt för en köpare som är köpman (51 §). Vid handelsköp gäller dessutom att varje dröjsmål, vare sig det är fråga om säljarens eller köparens, ger motparten rätt till hävning (21 och 28 §§). En skillnad mellan handelsköp och andra köp är för närvarande också att köparens skyldighet enligt 16 § att betala mot konossement eller fraktsedel bara gäller vid handelsköp.

Under nuvarande förhållanden gör sig behovet av köprättsliga specialstadganden framför allt gällande vid konsumentköp, dvs. vid köp mellan en näringsidkare och en konsument som köper varan för enskilt bruk. Enligt arbetsgruppens mening är det inte lämpligt att utan starka skäl komplicera det köprättsliga normsystemet med en ytterligare distinktion genom att i lagtexten uppta även specialstadganden om handelsköp eller köp mellan två näringsidkare. Skälet för en specialreglering av handelsköp är enligt allmän uppfattning idag inte alls lika starka som vid tiden för de gällande köplagarnas tillkomst.[1]

Med hänsyn till det sagda bör man enligt arbetsgruppens mening avstå från att till de nya köplagarna överföra distinktionen mellan civila köp och handelsköp eller köp mellan näringsidkare. Den omständigheten att de föreslagna lagarna inte har särskilda reklamations- eller hävningsregler för köp mellan näringsidkare bör dock inte innebära att det helt bör sakna betydelse huruvida en part är näringsidkare eller privatperson.

Framför allt när det gäller reklamationsreglerna är det klart att frågan om hur snabbt reklamationen skall ske bör bedömas bl.a. med hänsyn till huruvida den reklamationsskyldige parten uppträder i egenskap av näringsidkare eller motsvarande. När det är fråga om näringsidkare som ingått avtalet i sin affärsverksamhet bör kraven normalt ställas högre än t.ex. i fråga om en

[1] Se t.ex. NOU 1976:34 s. 24 f. och SOU 1976:66 s. 137 f.

privatperson. Det är emellertid inte längre nödvändigt eller lämpligt att i lagtexten göra en formell distinktion mellan reklamationsfristerna vid olika typer av köp. Den nyansering som kan vara motiverad bör i stället göras vid tillämpningen av de allmänna principerna beroende på förhållandena i det individuella fallet. Det är naturligtvis också möjligt att vid behov precisera reklamationsfristerna genom avtal.

Behovet av att ta hänsyn till köpets karaktär gör sig gällande även i andra köprättsliga sammanhang än när det är fråga om reklamation. Det är dock inte heller i dessa sammanhang nödvändigt att låta detta komma till uttryck i själva lagtexten. Det torde utan vidare vara klart att alla bestämmelser som uppställer en viss standard för en parts beteende – aktsamhetskrav eller liknande – bör tillämpas med hänsyn till partens individuella situation. Omsorgsplikter av skilda slag bör sålunda vara strängare för den säljare eller köpare som är professionell eller eljest sakkunnig, än för den som mera tillfälligt ingår ett köp.

6.4 Avlämnandet av varan och riskens övergång m.m.

6.4.1 Avlämnandet av varan

De gällande köplagarnas bestämmelser om godsets avlämnande har betydelse i flera avseenden. Med hjälp av dem avgörs, när säljaren är i dröjsmål. Avlämnandet har också betydelse vid bestämmandet av tidpunkten för farans (riskens) övergång. Denna tidpunkt är i sin tur som regel avgörande vid felbedömningen. Enligt FN-konventionen är sambandet mellan avlämnandet och riskens övergång inte lika påtagligt som enligt gällande nordisk rätt. Enligt arbetsgruppens mening talar övervägande skäl för att man i de nya köplagarna i detta avseende har samma uppbyggnad av regelsystemet som i de gällande lagarna.

På samma sätt som hittills bör de nordiska köplagarna reglera frågan om varans avlämnande i tre olika fall, dvs. vid hämtningsköp (hentekjøp) samt vid transportköp, omfattande å ena sidan platsköp och å andra sidan distansköp.

Utgångspunkten bör, som hittills, vara att varan skall avlämnas hos säljaren eller under vissa förutsättningar där den fanns vid köpet. Om inte annat följer av avtalet bör alltså gälla att köp är *hämtningsköp*. Ett köpeavtal bör med andra ord inte medföra någon automatisk skyldighet för säljaren att transportera varan till köparen, utan en sådan förpliktelse bör grunda sig på avtalet (eller följa av handelsbruk eller annan sedvänja).

Säljarens förpliktelse vid hämtningsköp är att hålla varan tillgänglig för avhämtning. Detta bör framgå tydligare av lagtexten än för närvarande.

Det bör också framgå att varan vid hämtningsköp är avlämnad, när köparen eller någon för hans räkning omhändertagit den. En annan sak är att varans faktiska omhändertagande inte nödvändigtvis skall vara avgörande för de rättsverkningar som normalt knyts till avlämnandet. Ifall omhändertagandet och därmed avlämnandet försenas till följd av omständigheter på köparens sida bör detta naturligtvis inte drabba säljaren. Denna reservation bör emellertid framgå av reglerna om kostnadsfördelningen, riskens övergång och påföljderna av säljarens dröjsmål med avlämnandet.

Beträffande *platsköp* föreslås i huvudsaklig överensstämmelse med gällande rätt att avlämnandet sker då varan överlämnas till eller mottas av köparen. Ramen för vad som är att hänföra till platsköp bör dock vidgas. Till platsköp bör enligt arbetsgruppens mening hänföras fall där avtalet förutsätter att säljaren skall ordna varans transport till en köpare på samma ort (sted) eller inom ett område där säljaren vanligen sörjer för transporten av liknande varor.

Om varan i andra än nyssnämnda fall skall transporteras till köparen – t.ex. från säljarens ort till en annan ort som ligger utanför säljarens normala distributionsområde eller till ett annat land – är det fråga om *distansköp*. Vid sådana köp bör avlämnandet liksom enligt gällande rätt ske då varan överlämnas till en transportör som åtagit sig varans transport från avsändningsorten. Ifall någon utomstående inte anlitas utan säljaren själv utför transporten ända till bestämmelseorten, bör avlämnandet dock anses ske först då varan överlämnas till köparen.

Då den första interlokala transporten är en sjötransport, anses avlämnandet enligt de gällande köplagarna ske först då varan kommit innanför fartygets sida. Med hänsyn till nutida transportförhållanden är en sådan specialregel enligt arbetsgruppens mening inte längre motiverad. Regeln om att avlämnandet vid distansköp sker då varan överlämnas till en transportör som åtagit sig transporten från avsändningsorten bör därför i princip gälla alla slags distansköp, även sådana där varan skall avsändas med fartyg.

6.4.2 Riskens övergång

Tidpunkten för riskens övergång bör, på samma sätt som enligt gällande rätt, enligt huvudregeln vara kopplad till avlämnandet. Sedan varan avlämnats och risken som regel därmed övergått på köparen, skall denne alltså vara skyldig att betala priset, även om varan förstörs, kommer bort, försämras eller minskar till följd av en vådahändelse. Om en sådan händelse däremot inträffar medan säljaren bär risken, kan detta få betydelse på det sättet att säljaren blir ansvarig för fel eller dröjsmål.

Enligt en särregel i de gällande köplagarna går risken vid specieskö p i vissa fall över på köparen redan när han har rätt att hämta varan, dvs. före avlämnandet. Enligt arbetsgruppens mening finns det inte skäl att ha en motsvarighet till denna regel i de nya köplagarna. En annan sak är att risken för varan – i principiell överensstämmelse med gällande rätt – bör övergå på köparen före det faktiska avlämnandet om avlämnandet försenas till följd av ett förhållande på dennes sida.

6.4.3 Innebörden av leveransklausuler

Säljarens skyldigheter i samband med avlämnandet anges ofta i avtalet genom en hänvisning till en leveransklausul såsom "fob" eller "cif". Detta gäller i synnerhet vid kommersiella och internationella köp. I de gällande köplagarna finns särskilda bestämmelser som anger vad de nyss nämnda och några andra vanliga leveransklausuler innebär i fråga om t.ex. tidpunkten för avlämnandet och ansvaret för transportkostnaderna.

Arbetsgruppen har övervägt huruvida också de nya köplagarna bör

innehålla regler om innebörden av olika leveransklausuler.

På den internationella köprättens område har leveransklausulerna och deras innebörd särskilt utvecklats genom de av Internationella Handelskammaren fastställda definitionerna i de s.k. INCOTERMS. Utvecklingen av transportförhållandena medför ett fortgående behov av att revidera leveransklausulerna. Då man inte gärna kan möta behovet av en sådan kontinuerlig anpassning med successiv ändring av köplagarna, är alternativet att – såsom i de tidigare köplagsförslagen – bara ha vissa mycket allmänna regler om de viktigaste punkterna i de vanligaste klausulerna. Behovet liksom betydelsen av sådana regler torde dock vara begränsat. Detta gäller speciellt utrikeshandeln.

I fråga om klausuler som är vanliga i inrikeshandeln är situationen måhända något annorlunda. Här skulle det kunna vara skäl att i köplagen göra vissa preciseringar beträffande klausulernas innebörd. Även på detta område är en lagreglering dock problematisk. Någon klar gruppering av leveransklausulerna kan knappast göras. Samma klausuler kan förekomma såväl i inrikes- som i utrikeshandeln. Det måste därför anses tveksamt om man i de nya nordiska köplagarna skall definiera klausuler vars gängse innebörd på utrikeshandelns område kan vara eller bli en annan. Svårigheten att anpassa lagens regler efter förändrade praktiska behov gör sig gällande också här.

Slutsatsen av arbetsgruppens överväganden är att de nya köplagarna inte bör ha några regler om innebörden av olika leveransklausuler. Detta gäller dock för finskt, norskt och svenskt vidkommande med ett undantag. Undantaget avser klausulen "fritt" ("fritt levererat", "levererat"). Denna klausul finns inte definierad i INCOTERMS och den har huvudsakligen betydelse för inrikeshandeln. Innebörden av denna klausul är för närvarande att varan inte skall anses avlämnad förrän den kommit fram till den ort som nämns i samband med klausulen. Detta kan inte tolkningsvis sägas framgå av klausulen. Enligt den huvudregel om avlämnandet som föreslås i fråga om transportköp skall tvärtom avlämnandet anses ske då varan överlämnas till den som åtagit sig transporten från avsändningsorten. I detta fall finns det alltså behov av ett klarläggande i lagtexten.

Om man i enlighet med arbetsgruppens förslag avstår från att lagstifta om andra leveransklausuler, får innebörden av dessa fortsättningsvis avgöras med hjälp av sedvanliga regler för avtalstolkning. Har parterna åsyftat en bestämd tolkning av klausulen – t.ex. den som gäller enligt INCOTERMS – uppstår normalt inga större svårigheter eftersom åtminstone definitionerna i INCOTERMS är mycket utförliga. Det kan också framgå av omständigheterna att parterna avsett att hänvisa just till en INCOTERMS-klausul, även om de inte uttryckligen preciserat detta.

6.5 Säljarens avtalsbrott

6.5.1 Dröjsmålsbegreppet (forsinkelsebegrepet)

Någon uttrycklig definition av dröjsmålsbegreppet ges inte i de gällande köplagarna. Av 21 § framgår dock att ett för påföljderna relevant dröjsmål föreligger om godset inte avlämnas i rätt tid och det ej beror på köparen eller en händelse för vilken han står faran (risken).

Inte heller i de nya köplagarna behövs det enligt arbetsgruppens mening någon ingående definition av dröjsmålsbegreppet. Det bör vara tillräckligt att innebörden framgår av den portalparagraf som enligt vad som redan sagts (6.1) bör inleda lagtextavsnittet om påföljder av säljarens dröjsmål. Dröjsmål i rättsteknisk mening föreligger inte bara om varan avlämnas för sent utan också om avlämnandet helt uteblir. Detta bör på ett tydligare sätt än för närvarande framgå av lagtexten.

Tidpunkten för varans avlämnande framgår normalt av avtalet. Om det inte kan anses avtalat att varan skall avlämnas vid en viss tidpunkt, utan uppskov eller först efter anfordran, bör som subsidiär regel gälla att varan skall avlämnas inom skälig tid. Detta innebär en viss skillnad jämfört med gällande köplagar enligt vilka köpet skall fullgöras vid anfordran om inte annat avtalats. Skälet för arbetsgruppens förslag är bl.a. att det bör ankomma på säljaren att ta initiativet till en avveckling av köpet i de fall då inget är avtalat om tidpunkten för fullgörelsen. Den praktiska betydelsen av denna regel och motsvarande regel i gällande rätt är dock ganska begränsad.

Om avlämnandet inte sker i tid, men detta beror på köparen eller ett förhållande på hans sida, bör säljaren naturligtvis inte drabbas av några påföljder. Säljaren bör således inte anses vara i dröjsmål, om varans avlämnande har försenats på grund av att köparen har underlåtit att vidta de åtgärder som ankommer på honom för att möjliggöra avlämnandet, och inte heller om köparen har hindrats att vidta sådana åtgärder på grund av ett förhållande på hans sida. Som exempel kan nämnas att köparen inte avhämtar varan i tid eller hindras att göra det till följd av en omfattande strejk inom transportbranschen.

För norsk del föreslås att motsvarande principer skall gälla även vid bedömningen av huruvida säljaren kommit i dröjsmål med fullgörande av sina övriga förpliktelser enligt avtalet.

6.5.2 Skyldigheten att fullgöra köpet

När säljaren är i dröjsmål och varan ännu inte har avlämnats, bör köparen på samma sätt som enligt gällande köplagar ha rätt att kräva att säljaren fullgör köpet. En annan sak är att köparen inte i alla situationer har intresse av att få varan utan kanske föredrar att häva köpet och göra ett täckningsköp.

I de gällande köplagarna anges inga inskränkningar i köparens rätt att kräva fullgörelse in natura. Det är dock klart att denna rätt inte kan vara undantagslös.[1] Spörsmålet är om undantagen bör framgå av köplagen och, i så fall, hur inskränkningarna bör utformas. Enligt arbetsgruppen är det inte tillräckligt att inskränkningarna i rätten till naturaprestation finns inbyggda i det exekutionsrättsliga regelsystemet. Inskränkningarna bör också framgå direkt av köplagen. Vidare bör grundtanken vara att begränsningarna i säljarens skyldighet att fullgöra köpet skall utformas såsom en intresseavvägning mellan parterna, där man tar hänsyn till, å ena sidan, de uppoffringar som fullgörelsen skulle kräva av säljaren och, å andra sidan, köparens intresse av att säljaren fullgör köpet. Om de uppoffringar som skulle krävas av säljaren inte är rimliga med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet, bör säljaren inte

[1] Se t.ex. NOU 1976:34 s. 56 f. och SOU 1976:66 s. 138 ff.

vara skyldig att fullgöra köpet. Om fullgörelsen av köpet blivit direkt omöjlig, är det vidare uppenbart att köparens rätt att kräva fullgörelse måste falla bort. Ifall omöjligheten eller de orimliga uppoffringarna är av tillfälligt eller övergående slag, bör undantaget från skyldigheten att fullgöra köpet i regel bara gälla så länge hindret består.

Vid bedömningen av huruvida ett prestationshinder är sådant att det befriar säljaren från skyldigheten att fullgöra köpet, bör hindrets faktiska inverkan på möjligheterna till fullgörelse vara avgörande. Till skillnad mot vad som föreslås gälla beträffande skadeståndsskyldigheten, bör orsaken till hindret – t.ex. säljarens eventuella skuld – vara utan direkt betydelse. Om köpet avser ett bestämt föremål av individuell beskaffenhet och detta förstörs före avlämnandet, bör säljaren givetvis vara befriad från skyldigheten att fullgöra köpet. Eftersom varans avlämnande i ett sådant fall har omöjliggjorts, gäller det sagda sålunda oavsett om varans förstörelse beror på säljaren eller på en ren olyckshändelse. Helt irrelevant bör säljarens förhållande till prestationshindret dock inte vara heller i förevarande sammanhang. Vid bedömningen av huruvida de uppoffringar som fullgörelsen skulle kräva av säljaren är rimliga eller ej, bör man naturligtvis ställa strängare krav på säljaren, ifall hindret ligger inom ramen för vad han alls kan påverka än ifall hindret helt beror på något över vilket han inte har något som helst inflytande.

Om prestationshindret är av övergående karaktär, bör som nämnts säljaren bara vara befriad från skyldigheten att fullgöra köpet så länge hindret består. Detta bör också framgå av lagtexten. Från norsk sida föreslås dock ett undantag från skyldigheten att avlämna varan när fullgörelsen efter den tid som gått skulle vara väsentligt mera betungande eller få en annan karaktär än vad säljaren kunde förutse eller om det i övrigt skulle vara oskäligt att kräva att varan avlämnas. Enligt de övrigas uppfattning kan denna fråga lämpligen överlämnas åt rättstillämpningen.

Befrielse från skyldigheten att fullgöra köpet bör som nämnts förutsätta att balansen mellan parternas intressen rubbats på ett så kraftigt sätt att det inte skulle vara rimligt att kräva fullgörelse från säljarens sida. Intresseavvägningen bör göras utgående från omständigheterna i det konkreta fallet. Resultatet av en sådan avvägning kan variera betydligt från fall till fall. Köparens intresse av att säljaren fullgör köpet kan t.ex. vara beroende av möjligheten att erhålla motsvarande prestation från annat håll på motsvarande villkor. Vidare kan säljarens prestationssvårigheter vara av mycket olika slag. Det bör inte vara tillräckligt att det blivit svårare eller mera kostsamt för säljaren att fullgöra köpet. Svårigheterna måste alltid bedömas med hänsyn till köparens intresse av att fullgörelse sker. Ibland kan de omständigheter som ökar bördan för säljaren samtidigt leda till att även köparens intresse av köpet ökar. Så är exempelvis fallet när det efter köpet inträffar en prisstegring som visserligen höjer säljarens kostnader men samtidigt förstärker köparens intresse av att erhålla varan till det avtalade priset. En sådan utveckling bör normalt inte befria säljaren. Det bör ske endast om det uppstår ett orimligt missförhållande mellan säljarens börda och köparens intresse av att varan avlämnas.

6.5.3 Felbegreppet (mangelbegrepet)

De gällande allmänna köplagarna innehöll ursprunglingen inte några regler som i egentlig mening behandlade frågan om när godset skulle anses behäftat med fel. I samband med regleringen av konsumentköp infördes dock vissa bestämmelser av detta slag i de danska och norska allmänna köplagarna liksom i de särskilda lagarna om konsumentköp i Finland och Sverige. FN-konventionen har ganska detaljerade regler om vad som skall anses utgöra fel i de fall när detta inte framgår av avtalet.

Inom arbetsgruppen har det rått delade meningar om det lämpliga och meningsfulla i att ha utförliga regler om felbegreppet. Detta återspeglas också i de olika lagförslagen. Från norsk sida har man ansett det lämpligt, inte minst av pedagogiska skäl, att i lagtexten ta in ganska ingående kriterier för felbedömningen. Den norska inställningen till FN-konventionen spelar också en roll i detta sammanhang. Från dansk, finsk och svensk sida har man sett svårigheter i att – med den precision som krävs i en lagtext – ange de närmare kriterierna för felbedömningen. Däremot har man inte några principiella invändningar mot de grundläggande värderingar som ligger bakom de regler som föreslås från norsk sida.

Enligt en samstämmig uppfattning bör de nya köplagarna i vart fall ange den grundläggande principen att fel föreligger, ifall varan inte överensstämmer med vad som kan anses avtalat. Därutöver föreslås att det i alla de nya köplagarna upptas några ytterligare regler av betydelse för felbegreppet. Syftet är emellertid inte att ge någon uttömmande definition utan endast att klargöra felbegreppets innebörd på några punkter. Det som föreslås är i huvudsak följande.

I det *norska* förslaget sägs för det första att varan – om inte annat följer av avtalet – skall vara lämplig för de ändamål som motsvarande varor vanligtvis används till samt för sådana särskilda ändamål som säljaren måste ha varit medveten om vid köpslutet. Om varan inte passar för köparens särskilda ändamål, får köparen dock inte åberopa detta, ifall han inte förlitat sig på säljarens sakkunskap och bedömning eller inte hade rimlig grund att göra det. Vidare anges i det norska förslaget att varan skall ha sådana egenskaper som säljaren hänvisat till genom att framlägga prov eller modell av varan och att varan skall vara förpackad på sedvanligt sätt eller, om sådant sätt inte föreligger, på ett försvarligt sätt.

I *samtliga* förslag finns stadganden om säljarens felansvar på grund av uppgifter som lämnats om varans egenskaper eller användning och på grund av underlåtelse att lämna sådana upplysningar.

Även om det inte följer av avtalet, skall sålunda fel anses föreligga, om varan inte överensstämmer med en uppgift som säljaren lämnat om varans egenskaper eller användning, under förutsättning att uppgiften kan antas ha inverkat på köpet eller – enligt det danska förslaget – på köparens bedömning av varan. Vidare skall fel anses föreligga, om säljaren före köpslutet försummat att lämna en upplysning om sådana förhållanden rörande varans egenskaper eller användning som han kände eller borde ha känt till och som han borde ha insett var av betydelse för köparen eller – enligt det norska förslaget – som köparen kunde räkna med att få. Även i dessa fall skall felansvaret dock

förutsätta att underlåtenheten att lämna upplysningen kan antas ha inverkat på köpet.

Enligt samtliga förslag skall vidare fel anses föreligga, om varan inte överensstämmer med uppgifter som säljaren eller någon annan, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, lämnat om varan vid marknadsföringen av den. Det förutsätts inte att säljaren åberopat uppgiften eller att han ens känt till den. Också i detta sammanhang skall det dock vara fråga om en uppgift som kan antas ha inverkat på köpet.

Syftet med de föreslagna reglerna är att klargöra felbegreppet på vissa praktiskt viktiga punkter. Med hänsyn till att den information som lämnas vid marknadsföringen numera ofta utgör köparens enda underlag för beslutet att köpa varan, bör det inte få råda någon tvekan om att denna information skall tillmätas betydelse vid felbedömningen. Från rättspolitisk och praktisk synpunkt är det önskvärt att grundprinciperna för denna bedömning framgår av lagen. Det har även ett informativt värde att principer som på olika sätt vuxit fram i rättspraxis också kommer till uttryck i lagen och således får en allmän och överskådligare form. Regler av detta slag kan också motiveras med att säljaren vid konsumentköp numera har ett tvingande felansvar gentemot köparen. Säljarens möjligheter att vid behov utöva regress mot tidigare säljled, förbättras om det uttryckligen framgår av lagen att de centrala principerna om säljarens informationsansvar har allmän giltighet.

Om det är osäkert eller oklart huruvida en bestämd uppgift stämmer, kan säljaren i allmänhet se till att uppgiften inte alls åberopas eller att den lämnas med erforderliga förbehåll eller eljest i sådan form att köparen inte ges en grundlös eller orealistisk bild av förhållandena. Ifall säljaren reservationslöst lämnar vissa faktiska uppgifter om varan, vilkas riktighet inte kontrolleras och kanske inte heller kan kontrolleras, bör däremot en avvikelse från sådana uppgifter medföra felansvar för säljaren. Också om informationen härstammar från tidigare säljled, är det enligt arbetsgruppens mening rimligt att det är säljaren som får bära risken för att varan visar sig avvika från vad som uppgetts. Ofta har informationen utnyttjats i säljarens marknadsföring och i princip bör säljaren kunna utöva regress mot det tidigare ledet. Som utvecklas i ett annat sammanhang bör felansvaret dock inte leda till att säljaren ådrar sig skadeståndsskyldighet i de fall då det föreligger fel på grund av att varan inte överensstämmer med information som har lämnats av andra utan att säljaren känt till uppgiften i fråga.

Det bör vidare framhållas att frågan om vad som kan antas ha inverkat på köpet bör bedömas på grundval av all den information som köparen fått fram till köpslutet. Även om köparen i ett tidigt skede av avtalsförhandlingarna eller genom marknadsföringen har fått oriktig eller vilseledande information eller uppgifter som senare blivit inaktuella, kan betydelsen av detta elimineras, om informationen i ett senare skede rättas eller modifieras. På motsvarande sätt kan naturligtvis den omständigheten att köparen i ett inledningsskede inte fått all relevant information om varan avhjälpas genom uppgifter som lämnas senare, bara det sker före köpet. Felbedömningen skall med andra ord bygga på den information som varit aktuell och tillgänglig för köparen när avtalet ingicks och på grund av vilken köparen bestämt sig för att köpa den ifrågavarande varan.

Från finsk och norsk sida har man ansett det motiverat att precisera

felbegreppet i ytterligare ett avseende. Det gäller säljarens ansvar för att varan överensstämmer med sådana krav som har uppställts i lagstiftning eller genom beslut av någon myndighet. Syftet är att klargöra att offentligrättsliga krav som gäller varans egenskaper även kan ha köprättslig betydelse. Det är här fråga om vad man brukar kalla *rådighetsfel*. Även enligt dansk och svensk uppfattning bör säljaren ha ett ansvar för sådana fel på samma sätt som han anses ha det enligt gällande rätt. Däremot har man från dansk och svensk sida inte ansett det motiverat att reglera detta ansvar i lagtexten. Det som föreslås för finsk och norsk del är i huvudsak att en avvikelse från krav av detta slag – bl.a. säkerhetsföreskrifter – skall medföra felansvar för säljaren. Felansvar skall dock inte inträda om det framgår av omständigheterna att köparen inte i detta avseende förlitat sig på säljarens sakkunskap eller att han inte hade rimlig grund att förlita sig på den.

Beträffande *rättsligt fel* hänvisas till avsnitt 6.5.7.

Varken de gällande köplagarna eller FN-konventionen har några allmängiltiga regler för det fallet att en vara har sålts *"i befintligt skick"* (*"som den er"*). I den danska lagen – liksom i den norska – har dock införts bestämmelser om detta vilka gäller vid "forbrugerkjøb" ("forbrukerkøb"). Också i Finland och Sverige finns det konsumentköpsregler om betydelsen av att varan har sålts "i befintligt skick". Även i de tidigare köplagsförslagen från 1970-talet finns särskilda regler för denna situation. Motiven bakom dessa regler är övertygande och enligt arbetsgruppens mening bör man därför i de nya köplagarna särskilt reglera frågan om felbedömningen i det fallet att säljaren har gjort ett förbehåll om att varan säljs "i befintligt skick" e.d. Genom uttryckliga bestämmelser i de nya lagarna bör man alltså inskränka räckvidden av dessa allmänna friskrivningsklausuler.

Enligt förslagen skall säljaren, trots att varan sålts i befintligt skick, svara för att varan överensstämmer med uppgifter som lämnats om dess egenskaper eller användning och som kan antas ha inverkat på köpet (på köparens bedömning av varan). Om en säljare t.ex. låter påskina att varan har vissa egenskaper som det senare visar sig att den saknar, bör han inte få åberopa en allmänt formulerad friskrivningsklausul för att undgå felpåföljder. På motsvarande sätt bör klausulen inte befria säljaren från felansvar, om han har undanhållit köparen en upplysning om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han måste ha känt till och som han borde ha insett var av betydelse för köparen. En förutsättning bör dock också i detta fall vara att den bristande upplysningen kan antas ha inverkat på köpet.

Vidare bör felpåföljder kunna göras gällande trots den ifrågavarande friskrivningsklausulen, om varan visar sig vara i väsentligt sämre skick än vad köparen med hänsyn till bl.a. priset har haft anledning att förutsätta.

Begränsningen av friskrivningsmöjligheterna bör inte bara gälla beträffande klausulen "i befintligt skick" resp. "som den er", utan även när varan sålts med något liknande allmänt förbehåll. Däremot bör säljaren vara oförhindrad att åberopa en klausul enligt vilken han i något särskilt avseende friskriver sig från felansvar.

En viss anknytning till den nu behandlade frågan har de gällande köplagarnas regler om gods som sålts på *auktion*. Dessa regler ålägger säljaren ett begränsat ansvar för fel i sådant gods. Enligt det tidigare norska köplagsförslaget skall "brukte ting" som säljs på auktion anses sålda "som de

er".[2] Det tidigare danska förslaget har en liknande bestämmelse. I det tidigare svenska förslaget finns över huvud taget inte någon regel om felansvaret för auktionsgods.[3]

Från norsk sida har man vidhållit uppfattningen att en ny köplag bör ha en regel om auktionsgods som knyter an till stadgandet om felansvaret när varan är såld "som den er". Arbetsgruppen i övrigt har däremot inte ansett att det finns tillräckliga skäl att i de nya köplagarna uppställa regler för felansvaret vid köp på auktion. Enligt den senare meningen bör det bedömas efter omständigheterna i vilken utsträckning de föreslagna reglerna om köp "i befintligt skick" skall tillämpas analogt vid köp på auktion.

6.5.4 Påföljdssystemets uppbyggnad

Påföljdssystemet vid säljarens dröjsmål (forsinkelse)

Om säljaren kommer i dröjsmål med godsets avlämnande, kan köparen enligt de gällande köplagarna som regel välja mellan att kräva fullgörelse och häva köpet. Under särskilda förutsättningar har han dessutom rätt till skadestånd. Av den s.k. Zug-um-Zug-regeln följer vidare att köparen oftast kan hålla inne betalningen tills godset hålls honom till handa.

Arbetsgruppen har inte funnit anledning att för de nya köplagarnas del föreslå några principiella ändringar i den systematiska uppbyggnaden av detta påföljdssystem. Det innebär att krav på fullgörelse och hävning som hittills bör vara alternativa påföljder, medan krav på skadestånd skall kunna komma i fråga utöver båda dessa påföljder. Krav på fullgörelse och hävning bör också kunna bli aktuella successivt: om köparen först kräver fullgörelse men säljaren inte efterkommer kravet bör köparen i andra hand som regel kunna häva köpet. Skadeståndskrav bör vidare kunna göras gällande som enda påföljd, t.ex. om säljaren har avlämnat varan för sent och det inte är aktuellt med hävning.

De olika påföljderna bör liksom för närvarande vara underställda delvis skilda förutsättningar. Arbetsgruppens överväganden beträffande köparens rätt att kräva fullgörelse har behandlats i avsnitt 6.5.2. Vad som bör gälla om hävning och skadestånd behandlas närmare i avsnitt 6.5.5 och 6.5.6. I detta sammanhang skall dock nämnas att den allmänna förutsättningen för hävning bör vara att säljarens dröjsmål utgör ett väsentligt avtalsbrott. Rätten till hävning bör emellertid vara oberoende av orsakerna till dröjsmålet. Beträffande säljarens skadeståndsskyldighet bör däremot hänsyn tas till dröjsmålets orsak. Begränsningarna i säljarens skadeståndsansvar är dock enligt förslagen snävare än inskränkningarna i skyldigheten att fullgöra köpet. Befrielse från naturaförpliktelsen kommer med andra ord att kunna förekomma i större utsträckning än befrielse från skyldigheten att ersätta köparens skada på grund av dröjsmålet. Inte heller detta torde emellertid innebära någon ändring jämfört med gällande rätt.

Dessa principer innebär att köparen i en del fall kan välja mellan krav på

[2] Se NOU 1976:34 s. 80.
[3] Ang. motiven till detta se SOU 1976:66 s. 321 f.

fullgörelse och hävning och dessutom kräva skadestånd. I andra fall – då rätten till fullgörelse är utesluten på grund av att det föreligger en befrielsegrund – kan köparen häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Slutligen finns det situationer där såväl krav på naturaprestation som krav på skadestånd är uteslutna. I sådana fall återstår det bara för köparen att häva köpet – om förutsättningarna för hävning föreligger.

När ett dröjsmål inträffar kan det väsentlighetskrav som föreslås gälla för hävning innebära att köparen inte genast har möjlighet att välja mellan krav på fullgörelse och hävning. Om köparen har haft möjlighet att välja mellan dessa påföljder och först bestämt sig för att kräva fullgörelse, kan detta inverka på skadeståndsberäkningen, ifall kravet blir resultatlöst och köparen senare måste häva köpet. Tidpunkten för hävningen bör nämligen ha betydelse vid bestämmandet av köparens rätt till ersättning för prisskillnad. Om prisnivån är stigande bör köparen således inte i detta avseende bli lidande av att han i första hand valt att kräva fullgörelse men sedan ändå blivit tvungen att häva köpet. Detta utvecklas närmare i specialmotiveringen.

Köparens rätt att vid säljarens dröjsmål hålla inne betalningen bör enligt arbetsgruppens mening komma till direkt uttryck i köplagarna som en påföljd av säljarens dröjsmål med avlämnandet. Även efter avlämnandet bör köparen ha rätt att hålla inne så mycket av betalningen som motsvarar hans krav på grund av dröjsmålet.

De gällande köplagarna uppställer en regel som ålägger köparen att *reklamera*, om han vill åberopa att godset har avlämnats för sent. Enligt arbetsgruppens mening finns det inte tillräckliga skäl för en allmän reklamationsregel av detta slag. I regel torde nämligen säljaren vara medveten om att varan inte har avlämnats i tid. Det bör vara tillfyllest att köparen är underkastad en särskild reklamationsskyldighet i de fall då han vill häva köpet eller kräva skadestånd på grund av att varan har avlämnats för sent. Från dansk sida har man emellertid ansett att den nuvarande ordningen bör gälla även i den nya köplagen.

Påföljdssystemet vid fel (mangel)

Om det föreligger fel i godset gäller för närvarande att köparen har rätt till prisavdrag eller – om felet inte är av ringa betydelse – rätt till hävning. I de fall det är fråga om genusköp och felet är sådant att köparen i och för sig har hävningsrätt, kan han välja att kräva omleverans ("gillt gods") i stället för att häva. Utöver de nu nämnda påföljderna har köparen under vissa förutsättningar rätt till skadestånd.

Även enligt de nya köplagarna bör köparen ha rätt till prisavdrag, hävning eller omleverans och skadestånd om varan är felaktig. Rätten att hålla inne betalningen föreslås också bli uttryckligen reglerad som en påföljd. Beträffande förutsättningarna för dessa påföljder och utformningen av regelsystemet i övrigt, finns det enligt arbetsgruppens mening anledning till vissa förändringar jämfört med gällande rätt. Beträffande arbetsgruppens överväganden och förslag såvitt gäller hävning och skadestånd hänvisas till avsnitt 6.5.5 och 6.5.6.

En av de allvarligare bristerna i påföljdssystemet vid fel enligt de gällande köplagarna är att det ger ett alltför snävt utrymme för *avhjälpande (rettelse)* av

fel. Avhjälpande av fel är ur ekonomisk synvinkel ofta den mest ändamålsenliga påföljden. Detta gäller både från parternas synpunkt och allmänt sett. Om köpet t.ex. avser komplicerad teknisk utrustning som säljaren tillverkat särskilt för köparen, kan det vara av stor betydelse för köparen att få felet avhjälpt av säljaren. Denne är kanske den ende som besitter det nödvändiga tekniska kunnandet och har tillgång till de reservdelar m.m. som behövs. Att avhjälpande är en påföljd som oftast ligger i linje med båda parters intresse framgår också av förekommande standardvillkor där felets avhjälpande intar en central plats i påföljdssystemet.

Enligt de gällande köplagarna (49 §) har säljaren under vissa mycket begränsade förutsättningar *rätt* att avhjälpa ett fel för att därigenom avvärja krav på hävning eller prisavdrag. Enligt bestämmelserna om allmänna köp i de gällande lagarna har säljaren över huvud taget inte någon *skyldighet* att avhjälpa fel. De nya köplagarna bör vidga utrymmet för avhjälpande dels genom att säljaren ges en längre gående rätt att avhjälpa fel än han har för närvarande, dels genom att det införs en skyldighet för säljaren att på köparens begäran avhjälpa fel i varan. Det sistnämnda är ofta viktigt för köparen även om det kan vara opraktiskt för honom att driva ett sådant krav ända till en process.

Säljaren bör ha rätt att avhjälpa fel i varan under förutsättning att avhjälpandet kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan risk för att köparen inte får sina egna kostnader ersatta av säljaren. Skyldigheten för säljaren att på köparens begäran avhjälpa fel bör föreligga om avhjälpandet kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. Det skall understrykas att avhjälpandet – antingen det sker på initiativ av säljaren eller köparen – bör ske på säljarens bekostnad. Det bör också krävas att avhjälpandet sker inom skälig tid efter reklamationen.

Köparens rätt att kräva *omleverans* förutsätter för närvarande, som nämnts, att det är fråga om genusköp och att felet inte är av ringa betydelse. I överensstämmelse med vad som föreslås beträffande hävning bör det som en förutsättning för omleverans gälla att felet är väsentligt. Den omständigheten att uppdelningen i species- och genusköp slopas kan enligt arbetsgruppens mening inte innebära att krav på omleverans bör få framställas oberoende av vilket slags vara köpet avser. Köparen bör således inte ha rätt att kräva omleverans, om det är fråga om en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål eller som av andra skäl inte kan ersättas med någon annan vara. Omleverans bör naturligtvis inte heller komma i fråga om det föreligger ett sådant hinder eller missförhållande som enligt vad tidigare sagts (6.5.2) gör att säljaren inte är skyldig att prestera in natura.

Säljaren kan i många fall föredra att få företa omleverans framför att genom en reparation eller på annat sätt avhjälpa ett fel i varan. Om köparen kräver avhjälpande, bör det därför som regel stå säljaren fritt att i stället företa omleverans. Även om köparen varken kräver avhjälpande eller omleverans, bör säljaren vidare få företa omleverans för att avvärja krav på hävning eller prisavdrag. Ifall omleverans skall ske på säljarens eget initiativ, bör det dock – på samma sätt som vid avhjälpande – förutsättas att den kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan risk för att köparen inte får sina egna kostnader ersatta av säljaren.

Om säljaren inte inom skälig tid efter reklamationen företar rättelse genom

avhjälpande eller omleverans, bör köparen kunna kräva prisavdrag eller häva köpet. För närvarande anges inte närmare hur *prisavdragets beräkning* skall gå till. Enligt arbetsgruppens mening bör det av lagtexten framgå att prisavdraget skall beräknas så att förhållandet mellan det avtalsenliga och det nedsatta priset svarar mot förhållandet vid tidpunkten för avlämnandet mellan varans värde i avtalsenligt och felaktigt skick.

På samma sätt som vid säljarens dröjsmål med avlämnandet bör köparen ha rätt att *hålla inne betalningen* när varan är felaktig. En sådan rätt är motiverad även vid fel för att ge köparen ett påtryckningsmedel med avseende på t.ex. krav att få felet avhjälpt eller att erhålla skadestånd. Någon motsvarande regel finns inte i de gällande köplagarna med undantag för den norska, som har en sådan regel för "forbrukerkjøp".

En förutsättning för att köparen skall få åberopa ett fel bör – liksom för närvarande – som regel vara att han *reklamerar* utan oskäligt uppehåll ("rimelig tid").

För närvarande gäller också i alla de nordiska länderna utom Finland att reklamationen måste ske inom en viss bestämd tid från varans mottagande – ett år i Danmark och Sverige, två i Norge. Det är här fråga om en preskription av köparens talerätt (insigelserett). Enligt det svenska förslaget till konsumenttjänstlag är preskriptionstiden i vissa fall två år och förslaget innebär även en förlängning av den köprättsliga preskriptionstiden till två år. Enligt FN-konventionen är tiden två år.

Som skäl för att ha en tid på två i stället för ett år kan anföras att nutida köp ofta avser varor i vilka fel kan visa sig först en ganska lång tid efter det att varan har tagits i bruk. Det är inte heller ovanligt att en vara tas i bruk jämförelsevis lång tid efter leveransen. Med hänsyn till detta och till den faktiska rättsutvecklingen föreslås att tiden enligt de nya köplagarna skall vara två år. Från dansk sida har man dock inte funnit tillräckliga skäl att överge den nuvarande ettårsregeln.

6.5.5 Hävning

Hävning innebär i allmänhet att redan fullgjorda prestationer skall gå åter och är därmed ofta en mycket ingripande påföljd. För att undvika onödiga förluster och olägenheter bör lagen därför inte ange hävning såsom påföljd i situationer där detta med hänsyn till avtalsbrottets art och den drabbade partens intressen inte är en rimlig lösning.

Hävning på grund av säljarens dröjsmål (forsinkelse)

Enligt gällande bestämmelser om hävning på grund av säljarens dröjsmål får köparen inte häva köpet, om dröjsmålet är av ringa betydelse för honom eller säljaren hade grundad anledning att anta att detta var fallet. Vid handelsköp får köparen emellertid häva köpet vid varje dröjsmål. Enligt arbetsgruppens mening bör dessa regler förenklas. Det finns skäl att i överensstämmelse med bl.a. FN-konventionen som grundläggande förutsättning för hävning uppställa att dröjsmålet skall utgöra ett väsentligt avtalsbrott. Avtalsbrottets väsentlighet bör bedömas med hänsyn till omständigheterna i det konkreta fallet. Ibland – t.ex. i förhållandet mellan näringsidkare som handlar med råvaror – kan också

ett mycket kort dröjsmål böra bedömas som ett väsentligt avtalsbrott.

Eftersom väsentlighetskriteriet som sådant är ganska allmänt, finns det anledning att komplettera det med en regel som ger köparen rätt till hävning efter en tilläggstid (Nachfrist). Om köparen har förelagt säljaren en tilläggstid för varans avlämnande, bör köparen således få häva köpet, om varan inte avlämnas inom tilläggstiden. Detta överenstämmer i princip med regleringen i FN-konventionen och de tidigare köplagsförslagen. Genom ett sådant förfarande kan parterna uppnå större klarhet i frågan om när hävning får ske. Tilläggstiden får dock inte vara oskäligt kort. Den bör med andra ord inte få sättas så att ett uppenbart oväsentligt dröjsmål genom detta förfarande kan göras till hävningsgrund. Vid bedömningen av tilläggstidens längd bör man sålunda ta hänsyn även till det grundläggande väsentlighetskriteriet.

Ifall köpet avser en vara som har tillverkats eller anskaffats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, kan det medföra stora ekonomiska förluster för säljaren om köpet hävs. Eftersom varan är avsedd för köparens speciella behov, kan den i sådana fall ofta inte utnyttjas för andra ändamål. Å andra sidan har köparen i dessa fall ofta inte samma behov av att kunna häva köpet på grund av säljarens dröjsmål som vid andra köp, eftersom han ändå inte på kort tid kan få en motsvarande vara från annat håll. Avvägningen mellan parternas intressen motiverar således en mera inskränkt rätt för köparen att häva köpet i dessa fall. Vid tillverkningsköp av detta slag bör köparen få häva köpet på grund av säljarens dröjsmål endast under förutsättning att köparens syfte med köpet är väsentligen förfelat genom dröjsmålet. Som exempel kan nämnas att köparen på grund av dröjsmålet inte längre har något behov eller någon rimlig nytta av varan. En regel med nyss angivet innehåll läggs fram i alla förslagen utom det danska.

Hävning på grund av fel (mangel)

När det är fel i varan bör hävning – på samma sätt som när det är fråga om dröjsmål – förutsätta att det är fråga om ett väsentligt avtalsbrott. Vid bedömningen av väsentligheten bör hänsyn tas främst till felets betydelse och möjligheterna att kompensera det genom övriga påföljder, t.ex. genom att felet avhjälps eller genom att köparen får en felfri vara. I det sistnämnda avseendet bör bl.a. tidsfaktorn och den olägenhet som en rättelse åsamkar köparen tillmätas betydelse. Om säljaren t.ex. fått tillfälle att avhjälpa felet men försummat eller misslyckats med avhjälpandet, bör denna omständighet beaktas vid bedömningen av huruvida ett väsentligt avtalsbrott föreligger. Orsaken till felet eller till att rättelse inte skett bör däremot i detta som i andra sammanhang vara utan betydelse vid bedömningen av hävningsförutsättningarna. Avtalsbrottet bör liksom för närvarande kunna bedömas som väsentligt även om det beror på orsaker som ligger helt utanför säljarens kontroll.

Vid sådana tillverkningsköp där varan har anpassats särskilt efter köparens behov, finns det inte lika starka skäl vid fel som vid dröjsmål att ytterligare inskränka köparens hävningsrätt. Vid bedömningen av köparens rätt att häva på grund av fel i varan bör man emellertid vid dessa köp ta särskild hänsyn till möjligheten att avhjälpa eller på annat sätt gottgöra felet. Detta sägs uttryckligen i de finska, norska och svenska förslagen.

6.5.6 Skadestånd (erstatning)

Skadestånd på grund av säljarens dröjsmål

Enligt de gällande köplagarna är säljarens skadeståndsansvar olika vid speciesköp och genusköp (leveransavtal). Vid speciesköp har köparen rätt till skadestånd på grund av dröjsmål med varans avlämnande, om det inte visas att försummelse inte ligger säljaren till last – "ikke kan tilregnes selgeren"(N). Vid genusköp är säljaren skadeståndsskyldig, om inte möjligheten att fullgöra köpet är utesluten till följd av någon omständighet som säljaren inte bort ta i beräkning vid köpslutet. Enligt arbetsgruppens mening kan dessa regler ifrågasättas i flera avseenden. Till att börja med torde det vara en allmän uppfattning att det på den s.k. omöjlighetsläran grundade skadeståndsansvaret vid genusköp är alltför strängt. Till detta kommer att själva uppdelningen i en ansvarsgrund för speciesköp och en annan för genusköp är alltför schematisk (se avsnitt 6.3.1). Ingendera regeln lämpar sig särskilt väl för den stora mängd köp som inte utan svårighet kan klassas som antingen species- eller genusköp.

Mot denna bakgrund har arbetsgruppen funnit att det skadeståndsansvar som följer av FN-konventionen på ett bättre sätt motsvarar vad som bör gälla för säljarens skadeståndsansvar på grund av dröjsmål. Säljaren bör i enlighet härmed vara skadeståndsskyldig vid dröjsmål, såvida inte dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Det måste alltså för det första ha förelegat ett hinder för att avlämna varan i tid, om säljaren skall gå fri från skadeståndsskyldighet. Orsakerna till dröjsmålet måste med andra ord ha varit sådana att de faktiskt utgjort ett hinder för köpets rättidiga fullgörande. Det är inte tillräckligt att fullgörelsen endast blivit svårare eller mera kostnadskrävande än beräknat. Å andra sidan behöver det inte vara fråga om någon objektiv omöjlighet. Det bör inte heller vara alldeles uteslutet att hindret är av ekonomiskt slag.

För det andra måste hindret ha legat utanför säljarens kontroll, dvs. utanför säljarens inflytelsesfär. Omständigheter som ligger inom ramen för vad säljaren kan påverka, t.ex. sådant som hänför sig till ett företags interna förhållanden, bör inte kunna åberopas som befrielsegrund. Frågan om culpa är inte relevant i sammanhanget. Säljaren bör alltså kunna drabbas av skadeståndsansvar, även om han inte kan anses ha förfarit klandervärt.

En tredje förutsättning för att säljaren skall undgå skadeståndsskyldighet bör vara att han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med hindret vid köpslutet. Även om dröjsmålet förorsakats av ett hinder som ligger utanför säljarens kontroll, bör säljaren således vara skadeståndsskyldig, om det skäligen kunde förväntas av honom att han skulle ta hindret eller risken för hindret med i sina beräkningar redan då avtalet slöts.

För det fjärde bör det krävas att säljaren inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit följderna av hindret. Om de prestationssvårigheter som säljaren drabbas av är sådana att de med rimliga åtgärder kan undvikas eller övervinnas, kan man knappast säga att det är fråga om något hinder. Det bör dock framhållas, att säljaren trots händelser som hindrar honom att genomföra

sin prestation såsom planerat bör vara skyldig att försöka fullgöra avtalet på annat sätt. Säljaren måste t.ex. tillgripa alternativa fullgörelsemöjligheter i den mån sådana finns. Vilka åtgärder som skäligen kan krävas av säljaren får bedömas på grund av omständigheterna i det konkreta fallet.

Tillämpningen av de nu förordade principerna leder till olika strängt resultat för säljaren beroende på vilket slags vara köpet avser. Om köpet avser en vara av generiskt slag som är allmänt tillgänglig på marknaden, utgör t.ex. förstörelsen av ett exemplar eller parti av varan inte något oövervinneligt hinder för leveransen. Annorlunda förhåller det sig när köpet avser en unik vara såsom ett konstföremål eller en viss begagnad maskin. Om varan då förstörs, saknar säljaren alternativa möjligheter att fullgöra köpet. Den förordade regeln blir alltså strängare mot säljaren ju mer generisk förpliktelsen är och lindrigare ju mera varan specificeras i avtalet.

Även tidsaspekten bör ha betydelse vid tillämpningen av den ifrågavarande skadeståndsregeln. Befrielse från skadeståndsskyldighet bör gälla den tid då förutsättningarna för ansvarsfrihet är uppfyllda. Om emellertid förutsättningarna för ansvarsbefrielse inte längre är för handen, bör köparen ha rätt till ersättning för den skada som då uppkommer. Enligt det norska förslaget gäller detta dock endast om säljaren är skyldig att fullgöra köpet när hindret fallit bort (se även ovan avsnitt 6.5.2).

En särskild fråga är vilken betydelse det skall ha att dröjsmålet beror på *tredje man* som haft att göra med avtalets fullgörande. Om dröjsmålet är att hänföra till någon som säljaren – enligt det norska förslaget "etter eget valg" – anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, bör säljaren bli fri från skadeståndsskyldighet endast om de tidigare beskrivna förutsättningarna för ansvarsbefrielse är uppfyllda såväl för hans egen del som för tredje mans del. Det bör med andra ord krävas att den som säljaren har anlitat också har drabbats av ett prestationshinder som uppfyller kriterierna för ansvarsbefrielse och att detta i sin tur utgör ett ansvarsbefriande hinder för säljaren. Säljarens skadeståndsskyldighet kan med andra ord inte bli lindrigare genom att han anlitar någon utomstående för avtalets fullgörande.

Motsvarande princip bör enligt dansk, finsk och svensk uppfattning gälla, om dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren anlitat eller på någon annan i tidigare säljled.

Enligt norsk uppfattning bör specialregeln om ansvar för dröjsmål som beror på tredje man överhuvudtaget inte gälla generella leveranser, och bör gälla speciella leveranser i anslutning till det konkreta kontraktet bara när säljaren faktiskt hade möjlighet att välja sin leverantör. Denna begränsning innebär att ansvaret i dessa fall regleras genom huvudregeln om säljarens eget direkta ansvar. Förslaget kan leda till ett något lindrigare ansvar än de övriga förslagen när säljaren inte har kunnat välja och kontrollera sina leverantörer.

Skadestånd vid fel i varan

Enligt de gällande köplagarna har köparen vid specieskköp rätt till skadestånd, dels om varan vid köpet saknade en egenskap som kan anses tillförsäkrad, dels om felet efter köpet uppkommit genom säljarens vanvård eller försummelse, dels också om svikligt förfarande ligger säljaren till last. Vid genusköp har säljaren ett strikt skadeståndsansvar, dock med samma undantag som vid dröjsmål (objektiv omöjlighet). Enligt arbetsgruppens mening finns det skäl att även beträffande fel införa skadeståndsregler som till sin uppbyggnad är annorlunda än de nuvarande. Såvitt gäller ansvaret vid fel är det dock påkallat att i viss överensstämmelse med gällande rätt differentiera skadeståndsansvaret beroende på vilket slags vara köpet avser. Att uteslutande reglera skadeståndsansvaret vid fel efter mönster av FN-konventionen har ansetts alltför onyanserat även om konventionens s.k. kontrollansvar präglas av att det är en allmän standard.

Som huvudregel bör visserligen gälla att säljaren är skadeståndsskyldig, om det inte har förelegat ett hinder för att avlämna en felfri vara motsvarande det som föreslås gälla vid skadestånd på grund av dröjsmål. Detta innebär ett ansvar i principiell överensstämmelse med det som följer av FN-konventionen. Särskilda regler bör emellertid gälla för fall där köpet avser en vara som med hänsyn till sina egenskaper och parternas avsikt inte kan ersättas med någon annan vara, dvs. varor av utpräglad specieskaraktär. Enligt finsk, norsk och svensk uppfattning finns det skäl att också särreglera skadeståndsansvaret vid tillverkningsköp som avser varor av individuell beskaffenhet.

Enligt den föreslagna huvudregeln bör säljaren alltså kunna undgå skadeståndsskyldighet, om det förelegat ett hinder utanför hans kontroll för att avlämna en felfri vara eller – enligt det norska förslaget – om det förhållandet att en felaktig vara avlämnats beror på ett hinder utanför säljarens kontroll. På samma sätt som vid dröjsmål skall det vara fråga om ett hinder som säljaren inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

I likhet med vad som är fallet vid genusköp enligt gällande rätt innebär den föreslagna regeln att säljaren sällan kan undgå skadeståndsansvar om det är fel i varan. Dolda fel (skjulte mangler) som uppkommit i produktionsprocessen hos säljaren eller i tidigare led bör t.ex. i regel inte medföra befrielse från skadeståndsskyldighet. Detta gäller också dolda fel som uppstått hos tredje man som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet. Enligt dansk, finsk och svensk uppfattning bör ansvaret för tredje man omfatta även ansvar för leverantörer. För norsk del föreslås emellertid en begränsning av specialregeln (bl.a. villkoret "etter eget valg"), vilken i enskilda fall kan leda till ett något lindrigare ansvar för säljaren i detta avseende. Detta antas stämma med FN-konventionen. Denna skillnad kan få betydelse även för felansvaret när säljaren faktiskt saknar möjlighet att välja leverantör och leveransen inte passerar säljarens kontrollsfär.

Förutsättningar för ansvarsbefrielse bör enligt arbetsgruppens mening kunna föreligga i vissa situationer där varan har kommit fram till köparen i felaktigt skick. Om orsaken till felet är att varan har skadats genom en olyckshändelse under transporten från säljaren – men före riskens övergång – bör säljaren i ett sådant fall kunna gå fri från skadeståndsansvar om varken han själv eller någon som han anlitat bort ta händelsen i beräkning och leveransen därefter inte kunnat ersättas med en felfri vara.

Såsom anförts i avsnitt 6.5.3 bör fel anses föreligga också i den situationen att varan inte överensstämmer med en uppgift som vid marknadsföringen av varan lämnats av någon annan än säljaren. Från finsk, norsk och svensk sida har det ansetts påkallat att göra ett uttryckligt undantag från säljarens skadeståndsskyldighet i en sådan situation om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgiften.

Huvudregeln om skadeståndsansvaret vid fel har som nämnts ansetts inte böra gälla vid vissa tillverkningsköp. Om köpet sålunda avser en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål föreslås att köparen skall ha rätt till skadestånd på grund av fel, såvida inte säljaren visar att felet inte beror på culpa, dvs. fel eller försummelse på hans sida. I dessa fall bör säljaren med andra ord ha ett s.k. presumtionsansvar som omfattar culpa såväl hos säljaren själv som hos hans medhjälpare, som säljaren har anlitat för avtalets fullgörande. Att säljaren vid dessa tillverkningsköp får större möjligheter att undgå skadeståndsansvar än enligt huvudregeln har ansetts vara befogat med hänsyn till att säljaren vid dessa köp har åtagit sig att framställa en produkt som är särskilt avpassad efter köparens individuella behov. Köpet kan i dessa fall sägas ha en utpräglad karaktär av samarbetsavtal där säljarens ställer sin sakkunskap och sin produktionskapacitet till förfogande för att uppnå ett resultat som motsvarar köparens särskilda intressen. Det skulle i och för sig kunna ifrågasättas om man inte borde differentiera ansvaret beroende på om felet hänför sig till tillverkningsprocessen eller om det är fråga om fel som har sitt ursprung i använt material. En sådan differentiering skulle dock medföra tillämpningssvårigheter och dessutom alltför mycket komplicera regelsystemet.

En särskild ansvarsgrund föreslås också för det fall att köpet avser en vara som fanns redan vid köpslutet och som med hänsyn till sina egenskaper och till vad parterna måste antas ha förutsatt inte kan ersättas med någon annan vara. Som exempel kan nämnas köp av begagnade bilar och maskiner samt antikviteter och konstföremål m.m. I dessa fall bör köparen enligt förslagen ha rätt till skadestånd på grund av fel i varan, om felet uppkommit till följd av säljarens culpa. Enligt finsk och svensk uppfattning bör dock uppställas den ytterligare förutsättningen att det är fråga om ett fel som har uppkommit efter köpslutet.

Såväl vid de nyss behandlade särskilda tillverkningsköpen som vid köp av andra varor med individuell beskaffenhet bör skadeståndsskyldighet för säljaren inträda oavsett orsaken till felet, om säljaren efter köpslutet underlåter att upplysa köparen om fel som han kände eller borde ha känt till. Skadeståndsskyldigheten bör i dessa fall omfatta den skada som kunde ha undvikits om köparen hade fått reda på felet tidigare. Säljaren skall alltså inte kunna undgå skadeståndsskyldighet, om felet visserligen har uppkommit på ett sätt som inte är ansvarsgrundande men säljaren varit culpös genom att inte upplysa köparen om felet.

Det skadeståndsansvar som säljaren enligt det hittills sagda bör ha i olika felsituationer, bör enligt arbetsgruppens mening kompletteras i vissa avseenden.

Köparen bör sålunda alltid ha rätt till skadestånd, om varan redan vid köpslutet avvek från det som säljaren särskilt har utfäst. Regler av motsvarande slag finns som nämnts i de gällande köplagarna.

Vidare bör köparen ha rätt till skadestånd, om varan inte överensstämmer med en uppgift som säljaren före köpslutet lämnat om varans egenskaper eller användning. Skadestånd bör i dessa fall dock inte utgå, om säljaren varken insett eller borde ha insett att uppgiften var oriktig eller vilseledande. Köparen bör också ha rätt till skadestånd, om säljaren har försummat att lämna en sådan upplysning om varans egenskaper eller användning som han borde ha lämnat

köparen. Skadeståndsskyldigheten i sistnämnda båda hänseenden är en konsekvens av de preciseringar av felbegreppet som behandlats tidigare (6.5.3).

Slutligen bör säljaren också ha ett skadeståndsansvar i det fallet att han inte fullgör sin skyldighet att avhjälpa ett fel liksom när han är försumlig (culpös) i samband med avhjälpandet. Detta får dock endast betydelse i den mån skadeståndsskyldigheten inte följer av de grundläggande skadeståndsreglerna.

I samband med frågan om bl.a. säljarens skadeståndsansvar vid fel har arbetsgruppen övervägt möjligheten att genomföra en distinktion i ansvarsgrunden mellan *direkta och indirekta skador*. En sådan reglering skulle kunna innebära ett strikt ansvar för direkta skador och ett lindrigare ansvar för indirekta skador. En sådan distinktion kan främst motiveras med att det finns större anledning att låta säljaren bära ett strängt ansvar för skador som är en mera direkt och typisk följd av avtalsbrottet, medan snävare förutsättningar för skadeståndsskyldigheten kan anses motiverade beträffande skador som i högre grad är beroende av köparens individuella förhållanden.

Arbetsgruppen har likväl kommit till den slutsatsen att en uppdelning på olika skadetyper inte låter sig genomföras på ett tillfredsställande sätt. Det har nämligen visat sig vara svårt att finna en gränsdragning som skulle vara ändamålsenlig och konsekvent med tanke på de olika situationer som kan förekomma. En uppdelning på olika skadetyper skulle också göra lagtexten alltför komplicerad och svåröverskådlig. Vidare kan en skada av visst slag som i ett sammanhang närmast har karaktären av direkt skada i ett annat sammanhang ha mer indirekt karaktär. Arbetsgruppen har därför stannat för att man inte bör föreslå skilda regler för olika skador. I det norska förslaget har emellertid tagits in en bestämmelse om vad en friskrivning från ansvar för indirekta skador skall anses innebära om innehållet i friskrivningen inte preciserats.

En särskild fråga är om de köprättsliga bestämmelserna om rätt till skadestånd bör vara tillämpliga när varan har orsakat personskada eller skada på annan egendom än den sålda varan. Enligt gällande rätt som utvecklats i praxis omfattas ansvaret för dessa skador i regler inte av de köprättsliga bestämmelserna utan det följer i stället principerna för det s.k. *produktansvaret*.[1] Det finns dock gränsfall där de köprättsliga reglerna har ansetts tillämpliga t.ex. när den sålda varan ingår som ingrediens i en annan vara och till följd av sin felaktighet leder till skada på den framställda varan. Det har också antagits att köparen på köprättslig grund kan kräva ersättning för skada på sådan egendom som har nära samband med den sålda varan, såsom kläder som skadats av en felaktig tvättmaskin. Arbetsgruppen åsyftar inte med sina förslag någon ändring i de köprättsliga reglernas räckvidd i förhållandet till de principer för produktansvaret som utvecklats i rättspraxis.

6.5.7 Rättsligt fel (rettsmangel)

Med att en vara är behäftad med rättsligt fel brukar förstås att varan tillhör någon annan än säljaren eller att den, i strid mot vad köparen har anledning att

[1] Ang. gällande rätt se bl.a. NOU 1980:29 s. 18 ff. o. 109 f. och SOU 1979:79 s. 27 samt finska kommittébetänkandet 1978:19 s. 24 ff.

räkna med, är belastad med en rätt för tredje man som denne kan göra gällande även mot köparen. I de gällande köplagarna är frågan om rättsligt fel endast reglerad i begränsad omfattning. Det stadgande som finns (59 §) tar upp det fallet att godset vid köpet tillhörde någon annan än säljaren och behandlar bara säljarens skadeståndsskyldighet i den situationen. FN-konventionen innehåller utförliga bestämmelser både om vad som är rättsligt fel och om de påföljder som får göras gällande vid sådana fel. Enligt arbetsgruppens mening bör också de nya nordiska köplagarna innehålla en fullständigare och mera omfattande reglering av rättsliga fel än de nuvarande lagarna.

Till att börja med bör det slås fast att köparen skall kunna göra gällande påföljder av rättsligt fel inte bara när någon annan än säljaren är ägare till varan, utan även när varan är belastad med någon annan rättighet som tredje man kan göra gällande gentemot köparen. Situationer som bör omfattas är alltså att varan var stulen liksom att säljaren innehade varan med nyttjanderätt men också att säljaren visserligen var ägare men varan var belastad med en *begränsad sakrätt* såsom retentions- eller panträtt.

Påföljder av rättsligt fel bör vidare kunna komma ifråga om den rättighet det gäller – t.ex. en retentionsrätt – har uppkommit efter köpet men före avlämnandet. Regleringen i de nya köplagarna bör med andra ord inte bara omfatta ursprungliga utan även *efterföljande* rättsliga fel. Ifall det inte är fråga om en begränsad sakrätt utan om att någon annan efter köpet fått äganderätt till varan och även fått varan i sin besittning, är det emellertid enligt arbetsgruppens mening naturligare att falla tillbaka på de regler som bör gälla när säljaren inte alls kan fullgöra köpet, dvs. dröjsmålsreglerna.

En situation som enligt arbetsgruppens mening också bör behandlas i de nya köplagarna är den i vilken det inte föreligger ett rättsligt fel i nyss angiven bemärkelse men tredje man gör *anspråk* på att han är ägare till varan eller att han har annan rätt till den. En köpare skall i princip inte behöva ta på sig en process om rätten till varan. I vissa fall av detta slag bör köparen därför ha möjlighet att göra gällande påföljder som om varan vore behäftad med ett (obestritt) rättsligt fel. En förutsättning bör emellertid vara att köparens möjlighet att förfoga över varan verkligen begränsas av att tredje man framställer anspråket och att anspråket inte är uppenbart ogrundat.

Arbetsgruppen har övervägt huruvida köparen bör få göra gällande påföljder av rättsligt fel också i de fall varan gör *intrång i annans immaterialrätt*. Vad det i praktiken oftast torde vara fråga om är intrång i annans patenträtt men frågan kan aktualiseras också såvitt gäller intrång i andra industriella äganderätter liksom intrång i annans upphovsrätt. Som framgått behandlas inte dessa fall i de nuvarande köplagarna och vad som är gällande nordisk rätt på området är inte alldeles klart. FN-konventionen reglerar frågan om säljarens ansvar i de fall varan gör intrång i annans immaterialrätt. Ansvaret är emellertid begränsat i flera hänseenden. Viktigast är att säljaren bara är ansvarig för sådant intrång som han kände till eller som han inte kunde ha varit omedveten om. En annan begränsning är att säljaren inte svarar för intrång som köparen kände till eller inte kunde ha varit omedveten om. Konventionens reglering kan alltså sägas innebära att säljaren har en upplysningsplikt gentemot köparen beträffande belastningar som han kände till. Till detta kommer att ansvaret enligt konventionen också är begränsat i territoriellt hänseende och med hänsyn till den lagstiftning på vilken immaterialrätten grundas.

Att ålägga säljaren ett obetingat ansvar i fall varan gör intrång i annans immaterialrätt kan enligt arbetsgruppens mening inte komma i fråga. En reglering med de begränsningar som görs i FN-konventionen är däremot i huvudsak godtagbar enligt norsk uppfattning. Enligt dansk, finsk och svensk mening är inte heller en sådan reglering oproblematisk. Även om de begränsningar som görs är principiellt sett riktiga, blir regleringen alltför onyanserad. Att inom ett rimligt omfång – med den pregnans som krävs av en lagtext – utarbeta regler för de mångskiftande fall då intrång i annans immaterialrätt kan aktualiseras, möter å andra sidan stora svårigheter. Med hänsyn till detta och till att frågan trots allt har en ganska begränsad praktisk betydelse har man från dansk, finsk och svensk sida kommit till slutsatsen att man bör avstå från att lagreglera frågan.

När det gäller *påföljderna* av rättsligt fel, reglerar de gällande köplagarna som nämnts bara rätten till skadestånd. Enligt FN-konventionen däremot kan köparen göra gällande samma påföljder vid rättsligt som vid faktiskt fel. Enligt arbetsgruppens mening finns det skäl att åtminstone i viss mån nyansera påföljdssystemet vid rättsligt fel jämfört med vad som bör gälla vid faktiskt fel. I de flesta avseenden bör dock samma regler kunna gälla. Om det föreligger ett rättsligt fel, bör köparen sålunda ha rätt att kräva avhjälpande eller omleverans och hålla inne betalningen under principiellt sett samma förutsättningar som vid faktiskt fel. Han bör också ha rätt att häva köpet, om det rättsliga felet utgör ett väsentligt avtalsbrott. Enligt dansk och norsk uppfattning bör det också ges möjlighet till prisavdrag. Utöver de nu nämnda påföljderna bör skadestånd kunna komma i fråga. Ifall det är fråga om ett rättsligt fel som förelåg vid köpet, bör köparen under alla omständigheter ha rätt till skadestånd, om han själv var i god tro. I andra fall bör han ha rätt till skadestånd under samma förutsättningar som när det är fråga om ett faktiskt fel.

När det gäller de formella förutsättningarna för att få åberopa ett rättsligt fel bör liksom vid faktiska fel gälla en skyldighet för köparen att reklamera. Rätten att åberopa ett rättsligt fel bör dock inte falla bort ifall reklamation inte skett inom två år – eller, för dansk del, ett år – som föreslås när det är fråga om faktiska fel. Detta överensstämmer också med FN-konventionen.

6.6 Köparens avtalsbrott

6.6.1 Dröjsmål med betalningen

Köparens viktigaste förpliktelse är att betala priset för varan. I enlighet härmed föreligger avtalsbrott på köparens sida i första hand om han dröjer med betalningen. Att köparen också kan göra sig skyldig till avtalsbrott genom att inte medverka till köpets fullgörande behandlas i ett följande avsnitt.

Dröjsmål med betalningen bör anses föreligga, om köparen inte betalar priset i rätt tid och detta inte beror på säljaren eller förhållande på dennes sida. Huruvida betalningen skett i rätt tid bör bedömas utgående från att betalningen skall ske hos säljaren, vilket innebär att betalningen inte bör anses vara fullgjord förrän den kommit fram till säljaren eller den som skall ta emot betalningen för säljarens räkning, t.ex. säljarens bank.

Om köparen är i dröjsmål med betalningen, bör säljaren antingen kunna hålla fast vid köpet och kräva betalning eller häva köpet. Dessutom bör han

kunna kräva skadestånd. En säljare som kräver betalning har också rätt till dröjsmålsränta på köpeskillingen enligt räntelagstiftningen. Säljaren bör skyddas mot köparens dröjsmål också genom rätten att hålla inne varan till dess betalning sker (den s.k. Zug-um-Zug-principen).

Tidpunkten för betalningen och säljarens rätt att hålla inne varan

Huvudregeln bör liksom för närvarande vara att parternas prestationer skall utväxlas samtidigt. Säljaren bör således inte vara skyldig att lämna ut varan eller att, t.ex. genom överlåtelse av transportdokument, frånhända sig förfoganderätten över den förrän köparen betalar priset. Vid transportköp bör säljaren inte med stöd av Zug-um-Zug-principen få underlåta att avsända varan, men han bör kunna sända den på sådana villkor att varan eller dokument som avser varan inte lämnas ut till köparen förrän denne har betalat priset. Dessa regler bör självfallet inte gälla om köparen beviljats kredit eller anstånd med betalningen.

Stadgandena om tidpunkten för prisets betalning bör anknyta till principen om att parternas prestationer skall utväxlas samtidigt. I enlighet härmed bör säljaren kunna kräva betalning när varan i enlighet med avtalet hålls köparen till handa eller ställs till hans förfogande. Detta innebär att krav på betalning tidigast får göras gällande när säljaren för egen del fullgör köpet, om inte annat följer av avtalet. För köparen innebär den förordade regeln att han, om inte annat avtalats, skall vara beredd att betala priset samtidigt som varan överlämnas till honom eller i övrigt ställs till hans förfogande. Enligt det *danska* förslaget gäller att om säljaren inte betingar sig betalning vid denna tidpunkt och någon bestämd tidpunkt för betalningen inte avtalats och krav på betalning inte heller förutsatts, skall betalning ske inom skälig tid.

Köparens rätt att undersöka varan före betalningen nödvändiggör en viss modifikation av principen om samtidig utväxling av prestationerna. Köparen bör sålunda inte vara skyldig att betala priset förrän han haft tillfälle till en sådan undersökning av varan som sedvänja eller omständigheterna i övrigt förutsätter. Köparen bör likväl inte på denna grund få hålla inne betalningen, om det avtalade sättet för varans avlämnande eller prisets betalning är oförenligt med sådan undersökning. Ett exempel på detta är att varan enligt avtalet sänds till köparen mot postförskott.

Huvudregeln om att betalning skall ske mot att varan överlämnas till köparen eller i övrigt ställs till hans förfogande bör kunna åsidosättas vid vissa typer av transportköp, där köparen är skyldig att betala priset även om varan inte (ännu) kommit fram. Om konossement har utfärdats för varans transport till bestämmelseorten eller om varan i övrigt transporteras på sådana villkor att säljaren inte efter betalningen får förfoga över varan, bör betalning kunna krävas mot konossementet eller när köparen mottagit fraktsedel eller annat bevis för att varan transporteras på ovannämnda villkor.

Rätten att kräva betalning

Om köparen kommit i dröjsmål med betalningen, bör, som tidigare nämnts, säljaren kunna hålla fast vid köpet och kräva att priset betalas. Från *dansk* och *norsk* sida har det dock ansetts att säljarens rätt att hålla fast vid köpet bör vara

underkastad vissa undantag. Dessa undantag bör gälla situationer där det föreligger ett hinder för betalningen motsvarande det som gäller i fråga om köparens skadeståndsskyldighet på grund av betalningsdröjsmål (se närmare nedan). Enligt vad som föreslås från dansk sida bör begränsningarna i rätten att kräva betalning på grund av ett hinder endast gälla i sådana fall där varan ännu inte avlämnats. Från norskt håll föreslås det att säljaren inte skall ha rätt till betalning så länge det föreligger ett hinder som avses i lagen eller förhållandena i övrigt medför att säljaren inte kan hålla fast vid köpet. Från *finsk* och *svensk* sida har det inte ansetts vara lämpligt att införa motsvarande stadganden.

Säljarens rätt att hålla fast vid köpet bör även vara underkastad vissa begränsningar i fall då avbeställning har skett. Detta behandlas i avsnitt 6.6.2.

Hävning

Säljaren bör enligt huvudregeln kunna häva köpet på grund av köparens dröjsmål med betalningen om dröjsmålet utgör ett väsentligt avtalsbrott. Vid bedömningen av dröjsmålets väsentlighet bör hänsyn framför allt tas till dröjsmålets längd och det försenade beloppets storlek. Dröjsmålets orsak bör däremot sakna betydelse för hävningsrätten.

Utöver väsentlighetsprincipen bör även i detta sammanhang gälla en regel om tilläggstid motsvarande den som föreslås bli tillämplig vid säljarens dröjsmål. Om säljaren förelagt köparen en bestämd tilläggstid för prisets betalning och tilläggstiden inte är oskäligt kort (rimelig frist), bör säljaren få häva köpet, ifall betalning inte sker inom tilläggstiden eller köparen meddelar att han inte kommer att betala priset inom denna tid.

En särskild begränsning av säljarens hävningsrätt bör gälla såtillvida att köpet i princip inte bör kunna hävas, om varan redan kommit i köparens besittning. Detta bör dock inte gälla, om säljaren särskilt förbehållit sig en sådan hävningsmöjlighet t.ex. genom att göra ett återtagandeförbehåll. Denna inskränkning i säljarens hävningsrätt överensstämmer med gällande rätt. Den anknyter till principerna om tredje mans ställning i förhållande till köparen och säljaren. Har köparen varan i sin besittning bör en tredje man i allmänhet kunna förlita sig på att köparen också har rätt att överlåta varan eller på annat sätt förfoga över den. Föreliggande regel har även betydelse i fall då köparen har försatts i konkurs eller i övrigt blivit insolvent. Den inverkar därmed på de övriga borgenärernas ställning.

Säljaren bör ha rätt att välja, huruvida han vill hålla fast vid köpet och kräva betalning eller häva köpet, i den mån förutsättningarna för båda alternativen är för handen. Om säljaren först utan framgång krävt betalning, inverkar förskjutningen av tidpunkten för hävningen på skadeståndsberäkningen såtillvida att även den tidpunkt vars prisnivå läggs till grund för beräkningen av ersättningen för prisskillnad förskjuts framåt. Även om priset för varan har sjunkit, blir säljaren således inte lidande av att han först försökt få köparen att fullgöra sin betalningsskyldighet.

Skadestånd på grund av betalningsdröjsmål

Säljaren bör ha rätt till skadestånd på grund av köparens dröjsmål med betalningen, såvida inte dröjsmålet berott på ett betalningshinder av kvalificerat slag. Betalningsförpliktelsens utpräglat generiska karaktär talar härvid för att betalningsdröjsmål bedöms strängare än dröjsmål med leverans av varan.

Från *dansk, finsk* och *svensk* sida har det ansetts att man vid utformningen av lagtexten bör knyta an till bestämmelserna i skuldebrevslagen (gjældsbrevloven) om befrielse från skyldigheten att utge ersättning för kursförlust. I enlighet härmed bör rätt till skadestånd inte föreligga i den mån dröjsmålet berodde på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller annat liknande hinder, som köparen inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. Från finskt håll har det ansetts att man som ytterligare exempel på ett betalningshinder med befriande verkan bör nämna avbrott i den allmänna betalningsrörelsen. Formuleringen anknyter till den finska räntelagens stadgande (10 § 2 mom.) som gäller befrielse från skyldigheten att betala dröjsmålsränta.

Från *norsk* sida har det ansetts att köparen bör befrias från skadeståndsskyldighet, om dröjsmålet berodde på avbrott i samfärdseln eller betalningsförmedlingen eller på annat hinder utanför köparens kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha beaktat vid köpslutet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. Avsikten är att detta undantag från skadeståndsskyldigheten skall gälla inte bara köparens dröjsmål med betalningen utan även köparens bristande medverkan till köpets fullgörande. Den norska formuleringen innebär bl.a. att även ett mindre omfattande avbrott i betalningsförmedlingen än sådant som drabbar hela betalningsrörelsen kan utgöra en befrielsegrund när det gäller köparens skyldighet att betala skadestånd t.ex. i samband med hävning. Förslaget överensstämmer till sitt innehåll med såväl motsvarande bestämmelser om säljarens skadeståndsskyldighet som bestämmelsen om kursförlust i den norska skuldebrevslagen (7 § 3 st.).

Enligt samtliga förslag bör skyldigheten att betala dröjsmålsränta bedömas separat enligt räntelagstiftningen.

6.6.2 Köparens bristande medverkan

Köparens medverkan till köpets fullgörande kan vara nödvändig i flera avseenden. Varans avlämnande kan förutsätta vissa åtgärder av köparen, t.ex. att köparen avhämtar eller eljest tar emot varan eller lämnar säljaren sådana uppgifter som denne behöver för att avlämnandet skall kunna ske. Behovet av köparens medverkan kan också hänföra sig till tiden före varans avlämnande. Särskilt vid beställningsköp kan avtalets fullgörande förutsätta att köparen tillhandahåller specifikationer, andra uppgifter eller material som säljaren behöver för att tillverka varan eller i övrigt förbereda dess avlämnande.

Bristande medverkan från köparens sida torde inte sällan förekomma i samband med betalningsdröjsmål. Köparens bristande medverkan kan också utgöra en omständighet som i sig eller tillsammans med andra omständigheter utvisar att det finns anledning att befara betalningsdröjsmål. I sådana

situationer bör säljaren kunna göra gällande påföljder enligt stadgandena om dröjsmål eller befarat dröjsmål med betalningen, t.ex. häva köpet.

Köparens dröjsmål med varans avhämtning eller mottagande kan också medföra att stadgandena om vård av varan blir tillämpliga. Med stöd av dessa stadganden bör säljaren bl.a. kunna kräva ersättning för vårdkostnaderna samt under vissa förutsättningar sälja varan för köparens räkning eller förfoga över den på annat sätt.

En särskild bestämmelse bör införas med tanke på den situationen att köparen underlåter att i enlighet med avtalet tillhandahålla säljaren en specifikation rörande varans form, mått eller andra egenskaper. Bestämmelsen bör ge säljaren rätt att under vissa förutsättningar själv göra specifikationen i överensstämmelse med vad som kan antas vara i köparens intresse.

Utöver det som nu har sagts finns det anledning att införa vissa särskilda regler om säljarens rätt att häva köpet och/eller kräva skadestånd på grund av köparens bristande medverkan. Dessa regler bör enligt *norsk* uppfattning gälla alla typer av medverkan som köpet förutsätter. Hävning bör således komma i fråga, om köparen inte fullgör sin skyldighet att medverka till köpet, vad skyldigheten än består i, och detta avtalsbrott är väsentligt. Säljaren bör också kunna häva köpet, om köparen inte "overtatt tingen" inom en rimlig tilläggstid som säljaren förelagt honom. Säljaren kan emellertid inte kräva naturafullgörelse av köparens plikt att ta emot varan. Skadestånd på grund av köparens bristande medverkan bör enligt norsk uppfattning komma i fråga, såvida inte avtalsbrottet berott på ett hinder utanför köparens kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha beaktat vid köpslutet och inte heller skäligen kunde förväntas ha undvikit eller övervunnit.

Från *dansk, finsk* och *svensk* sida har det ansetts att regleringen av påföljderna av köparens bristande medverkan bör vara snävare. Regleringen av säljarens rätt att häva köpet eller kräva skadestånd bör sålunda begränsas till fall då han har ett särskilt intresse av att bli av med det som han sålt. Som exempel kan nämnas att köpet avser ett hus som säljs för rivning eller avfall från säljarens produktion som säljs för att användas som råvara i köparens industri. Övriga fall av köparens bristande medverkan, exempelvis medverkan som hänför sig till tillverkningsskedet och inte till själva avlämnandet, bör däremot lämnas oreglerade såvitt gäller säljarens rätt till hävning eller skadestånd (utöver ersättning för vårdkostnader). Här får det ankomma på rättspraxis att utveckla de principer som skall gälla.

Avbeställning

Det har ansetts befogat med en särskild regel som tar sikte på den situationen att köparen före avlämnandet avbeställer en vara som skall tillverkas eller, enligt norsk uppfattning, anskaffas för köparens räkning. Sådana avbeställningar förekommer stundom i praktiken. Det är inte helt klart vilket rättsläget i så fall är. Mot den bakgrunden föreslås att man skall reglera verkningarna av ifrågavarande avtalsbrott av köparen.[1]

[1] Ang. skälen för att införa en avbeställningsrätt se NOU 1976:34 s. 32 ff. och SOU 1976:66 s. 180 ff.

Om köparen i sådana fall avbeställer en vara bör säljaren inte för köparens räkning kunna fullfölja tillverkningen eller vidta andra förberedelser för varans avlämnande, med mindre det skulle medföra väsentlig olägenhet för säljaren att inte fullfölja köpet. Säljaren bör dock alltid ha rätt att kräva skadestånd av köparen. Avbeställningen innebär alltså i här avsedda fall att säljarens rätt att hålla fast vid köpet och kräva betalning av priset förvandlas till ett skadeståndskrav. Hans skyldighet att avstå från fortsatta åtgärder för köpets fullgörande kan ses som en del av hans skyldighet att begränsa den skada som uppstår i samband med avbeställningen.

När det gäller den närmare utformningen av regeln om avbeställning och skadeståndets beräkning i fall av avbeställning hänvisas till specialmotiveringen (58 § andra stycket).

Specialmotivering

Allmänna stadganden

1 §

Enligt *första stycket* gäller lagen köp av lös egendom. Således utesluts köp av fast egendom från lagens tillämpningsområde. Däremot gäller lagen förutom köp av lösa saker även köp av värdepapper, fordringar och andra rättigheter. Föremålet för köpet betecknas i lagen genomgående med uttrycket "salgsgenstanden" (D), "tingen" (N) eller "varan" (F o S).

I det *danska* förslaget anges att lagen gäller "køb, bortset fra køb af fast ejendom". Detta har samband med att begreppet lös egendom i Danmark inte omfattar muntliga fordringar eller goodwill. En liknande formulering används i det *norska* förslaget. I sak överensstämmer förslagen med varandra.

Avtal om *upplåtelse* (N stiftelse) av en rättighet, såsom upplåtelse av nyttjanderätt eller licensupplåtelse, faller inte under köplagen. Däremot gäller lagen avtal som avser *överlåtelse* av en rättighet. I fråga om överlåtelse av värdepapper, fordringar och andra rättigheter måste man likväl ta hänsyn till köpeobjektets speciella karaktär. Lagförslagen har i första hand utformats med sikte på köp av lösa saker (lösöre, ting). Det får därför avgöras från fall till fall i vilken mån köplagens regler kan tillämpas på avtal som avser t.ex. fordringar och andra rättigheter. Dessutom skall vid överlåtelse av skuldebrev eller värdepapper särskilda skuldebrevs- resp. värdepappersrättsliga regler iakttas framför köplagens bestämmelser.

I förhållande till *de gällande nordiska köplagarna* innebär förslagen inte någon ändring i sak (D 1 § 2 st., N 1 § 3 st., S lagens rubrik). Någon olikhet föreligger inte heller i förhållande till *de tidigare köplagsförslagen* (DKU 2 §3 st., FP 1 kap. 1 § 1 mom., 3 § 2 p., NOU 2 § 2 st., SOU 1 § 1 st.)

Tillämpningsområdet för *FN-konventionen* (Förenta nationernas konvention angående avtal om internationella köp 1980) är snävare än området för föreliggande förslag. Konventionen gäller bara köp av lösa saker. Dessutom har köp av vissa typer av lösa saker lämnats utanför konventionen, bl.a. köp av fartyg och luftfartyg.

I det *norska* förslaget (1 § 1 st.) klargörs uttryckligen att lagen även gäller konsumentköp (forbrukerkjøp) och kreditköp, såvida annat inte är stadgat i lag. Detta överensstämmer i sak med de övriga förslagen. Se dock närmare 4 §.

Enligt det *norska* förslaget tillämpas lagen även på *internationella köp*. För norsk del avser man att genomföra FN-konventionen med hjälp av stadgan-

dena i köplagen. I kapitel XV i det norska förslaget ingår därför också vissa specialstadganden som endast gäller internationella köp. Vad som avses med internationella köp framgår av 5 § i det norska förslaget.

Av 5 § i de övriga förslagen framgår att lagen inte gäller köp som avses i den lag genom vilken man i respektive land avser att genomföra FN-konventionen (den internationella köplagen).[1]

Köplagen blir enligt alla förslagen tillämplig på köp mellan parter vilkas affärsställen finns i olika stater, om köpet inte faller under den internationella köplagen. Föreliggande lag tillämpas således bl.a. på *nordiska köp*, dvs. köp mellan parter som har sina affärsställen i olika nordiska länder.[2] Vilken av de nordiska nationella köplagarna som blir tillämplig avgörs enligt internationellt privaträttsliga regler. Köplagen skall även tillämpas på sådana internationella köp som särskilt undantagits från området för FN-konventionen, t.ex. köp på auktion och köp av värdepapper. Ytterligare kan lagen på grund av avtalat lagval bli tillämplig även på andra internationella köp. Parterna i ett köp som faller inom FN-konventionens tillämpningsområde kan t.ex. komma överens om att den nationella köplagen i ett nordiskt land skall tillämpas på avtalet i stället för konventionen. En lagvalsklausul som i ett sådant fall utan precisering hänvisar till exempelvis svensk rätt torde dock som regel bör tolkas så att konventionen (den svenska internationella köplagen) blir tillämplig.

Köplagen gäller endast avtalsparternas, dvs. säljarens och köparens, rättigheter och skyldigheter. Den reglerar inte parternas förhållande till tredje man, såsom köparens förhållande till säljarens borgenärer eller till en person från vilken säljaren förvärvat varan eller till vilken säljaren i strid med köpet överlåtit varan. Lagen gäller inte heller säljarens förhållande till köparens borgenärer. Beträffande dessa frågor gäller andra rättsregler. Det *norska* förslaget innehåller dock stadganden om köparens förhållande till bakre led (s.k. springende regress, se N 88-90 §§ om krav mot tidligere salgsledd).

[1] De grundläggande förutsättningarna för FN-konventionens tillämplighet anges i art. 1.:

(1) Denna konvention tillämpas på avtal om köp av varor mellan parter, vilkas affärsställen är belägna i olika stater:
(a) när dessa stater är fördragsslutande stater; eller
(b) när det följer av internationellt privaträttsliga regler att lagen i en fördragsslutande stat skall tillämpas.
(2) Den omständigheten att parterna har sina affärsställen i olika stater skall inte beaktas då denna omständighet inte framgår av avtalet, tidigare affärsförbindelser mellan parterna eller av upplysningar de har givit vid någon tidpunkt före eller vid avtalsslutet.
(3) Hänsyn skall inte heller tas till parternas nationalitet eller till deras eller avtalets civila eller kommersiella karaktär då konventionens tillämpning skall fastställas.
Enligt art. 2 tillämpas konventionen inte på köp
(a) av en vara för köparens personliga bruk eller för hans familj eller hushåll, såvida inte säljaren vid någon tidpunkt före eller vid avtalsslutet varken visste eller borde ha vetat att varan köptes för sådant bruk;
(b) på auktion;
(c) vid exekutiv försäljning eller försäljning eljest på grund av lag;
(d) av aktier, värdepapper, omsättningspapper eller pengar;
(e) av fartyg, svävare eller luftfartyg;
(f) av elektricitet.

[2] Se 6.2.4.

Enligt *andra stycket* gäller lagen i tillämpliga delar även byte av lös egendom. Detta överensstämmer med de *gällande köplagarna* (D, N 2 § 2 st., S 1 § 2 st.) och med *de tidigare reformförslagen* (DKU, SOU 1 § 3 st., NOU 2 § 3 st., FP 1 kap. 1 § 1 mom.).

Det *finska* förslaget innehåller ett *tredje stycke* enligt vilket köplagen inte skall tillämpas på avtal om överlåtelse av byggnad eller annan anläggning på annans mark, om nyttjanderätten till marken överlåts genom samma avtal. Anledningen till detta undantag är att en byggnad på annans mark utgör lös egendom, medan överlåtelse av en sådan byggnad jämte nyttjanderätten till marken närmast är att jämställa med överlåtelse av fast egendom t.ex. när det gäller att bedöma påföljderna av parternas avtalsbrott. En annan sak är att det i dagens läge föreligger behov av att utveckla också de rättsregler som skall tillämpas på köp av fastighet. Det har likväl ansetts att frågan om vad som skall gälla beträffande avtal om överlåtelse av en byggnad på annans mark jämte nyttjanderätten till marken lämpligast kan bedömas i samband med en reform av stadgandena om fastighetsköp. – I och med att undantaget bara avser överlåtelse av en byggnad och nyttjanderätt till marken kan köplagen tillämpas t.ex. på avtal enligt vilket en byggnad på annans mark säljs för rivning eller annars utan att nyttjanderätten till marken överlåts till köparen.

Enligt ett *tredje stycke* i det *svenska* förslaget gäller lagen inte överlåtelse av tomträtt. Angående motiven till detta se SOU 1976:66 s. 203 f.

2 §

I paragrafen regleras avgränsningen av köplagens tillämpningsområde mot avtal om tjänster o.d.

Ett köpavtal avser ofta varor som skall tillverkas först efter avtalsslutet. Enligt *första stycket* skall köplagen tillämpas på avtal om beställning av en vara som skall tillverkas, om inte beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av det material som behövs för tillverkningen. De avtal som enligt första stycket faller under köplagen brukar kallas beställningsköp (N tilvirkingskjøp). Om den som beställer varan själv tillhandahåller en väsentlig del av materialet, består tillverkarens prestation huvudsakligen av arbete eller annan tjänst och avtalet skall därför inte bedömas enligt köplagen utan enligt de principer som gäller för avtal om tjänster (arbetsbeting, verksleie).[3] En annan sak är att dessa principer i praktiken ofta leder till resultat som inte väsentligen avviker från köplagens regler.

Bedömningen av vad som är en väsentlig del av materialet kan variera beroende på de konkreta omständigheterna. Ofta torde ett värdemässigt kriterium kunna användas åtminstone som utgångspunkt för bedömningen. Om emellertid tillverkaren tillhandahåller en ur funktionell synpunkt väsentlig del av materialet, skall den omständigheten att köparen kanske anskaffar vissa värdemässigt dyrbara tillbehör i regel inte tillmätas avgörande betydelse.

Med ordet tillverka, som används i lagtexten, tar man i första hand sikte på sådana beställningsköp som avser t.ex. hantverksmässigt förfärdigande av individuella föremål eller industriell serietillverkning av varor, men termen är

[3] Jfr betänkandena om konsumenttjänster (NOU 1979:42, SOU 1979:36) och lagrådsremissen med förslag till konsumenttjänstlag, beslutad av den svenska regeringen den 29 mars 1984, samt för finsk del kommittébetänkande 1982:50.

här avsedd att även omfatta framställning som sker t.ex. med hjälp av kemiska eller naturliga processer, såsom odling av växter o.d. (jfr N frambringe).

Enligt förslagen blir köplagen under de förutsättningar som anges i första stycket tillämplig på tillverkning av alla slag av lösa saker. Lagen kommer således även att gälla t.ex. avtal om skeppsbyggnad.

Jämfört med *gällande rätt* (D, N 2 § 1 st., S 2 §) innebär förslagen en ändring såtillvida att tillverkaren enligt ordalydelsen i de gällande nordiska köplagarna skall tillhandahålla allt material för tillverkningen för att avtalet skall anses såsom köp. I praktiken har detta krav dock mjukats upp.

Jämfört med *de tidigare reformförslagen* innebär förslaget för *dansk* del ingen ändring (DKU 2 § 1 st.). För *finsk, norsk* och *svensk* del (FP 1 kap. 2 §, NOU 2 § 1 st., SOU 2 §) föreligger det vissa mindre olikheter i förhållande till de tidigare förslagen. Enligt dessa blir köplagen tillämplig, om tillverkaren skall tillhandahålla en väsentlig del resp. den huvudsakliga delen av materialet, medan lagen enligt föreliggande förslag skall tillämpas, om inte beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Skillnaden torde inte ha någon större praktisk betydelse.

I *FN-konventionen* ingår i art. 3 (1) en bestämmelse som motsvarar början av första stycket.

I andra meningen av första stycket ingår en avgränsning av lagens tillämpningsområde i förhållande till byggnadsentreprenad m.m. Köplagen skall inte tillämpas på avtal om uppförande av byggnad eller annan (fast) anläggning på mark eller i vatten. Detta gäller oberoende av hur stor del av materialet som tillhandahålls av den som uppför byggnaden eller anläggningen. Köplagens regler är på flera punkter inte lämpade att reglera konfliktsituationer som kan uppkomma vid avtal av ifrågavarande slag. Som exempel kan nämnas svårigheten att genomföra en sådan hävningspåföljd som stadgas i köplagen. I praktiken regleras avtal om byggnadsentreprenad ofta genom utförliga standardvillkor.

Även om köplagen inte skall gälla avtal om uppförande av byggnad m.m. är det klart att lagen blir tillämplig på köp av byggnadsmaterial och tillbehör. Köplagen gäller således leverans av t.ex. dörrar, fönster, badkar m.m. Den omständigheten att varan monteras i byggnaden och därigenom blir beståndsdel av fast egendom påverkar inte köplagens tillämplighet. Köplagen gäller även köp av färdighus, när uppförandet inte ingår i säljarens skyldigheter. Om avtalet avser leverans av prefabricerade större delar till en byggnad – såsom hela vägg- och takelement – och dessutom montering av byggnaden, bör avtalet bedömas med ledning av andra stycket, vilket ofta kan leda till att avtalet är att betrakta som ett köp. Gränsdragningen kan emellertid knappast anges entydigt.

Formuleringarna i andra meningen skiljer sig från varandra såtillvida att undantaget enligt den finska och den svenska texten omfattar byggnad och annan *fast* anläggning på mark eller i vatten, medan det enligt den danska och den norska formuleringen täcker annan anläggning på fast egendom. Olikheten är inte avsedd att innebära någon skillnad i sak. Med anläggning avses i stadgandet en anordning eller konstruktion med fast eller tämligen fast anknytning till marken eller sjöbottnen. En oljeborrplattform som inte vilar på sjöbottnen skall t.ex. inte betraktas som en i andra meningen avsedd anläggning. Köplagen kan således bli tillämplig på avtal om uppförande av en sådan plattform.

FN-konventionen art. 3 (1) innehåller ingen uttrycklig begränsning som motsvarar andra meningen i köplagsförslagen. Begränsningarna i art. 3 (2) torde dock böra tolkas så att konventionen inte skall tillämpas på vanliga byggnadsentreprenader.

I *andra stycket* behandlas en ytterligare gränsdragning mellan köp och avtal om tjänster. Om den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst och tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse, skall köplagen inte tillämpas. Med hjälp av ifrågavarande regel skall man exempelvis bedöma, huruvida ett avtal som omfattar leverans av maskiner eller annan utrustning samt installation, montering eller andra tjänster i anslutning till leveransen skall betraktas såsom köp eller inte. Så länge leveransen av varan – och inte tjänsten – framstår som den övervägande delen av leverantörens prestation, betraktas avtalet som köp.

Stadgandet i andra stycket besvarar inte frågan huruvida olika delar av ett avtal som lämpligen kan delas upp bör – i stället för att betraktas som en helhet – bedömas enligt skilda regelsystem. Stadgandet utgör sålunda inte hinder för att man i situationer där den avtalade prestationen består av två tillräckligt självständiga delar, den ena avseende ett köp, den andra avseende en tjänst, tillämpar de köprättsliga reglerna bara på den ena delen. Ett åtagande från säljarens sida att fortlöpande tillhandahålla service på den sålda varan kan t.ex. vara att betrakta som ett självständigt avtal.

Av 3 § följer att frågan om vilka regler som skall tillämpas på avtalet eller dess olika delar även kan regleras i avtalet och att parterna således kan precisera eller avvika från de principer som lagen anger för gränsdragningen.

Också vid bedömningen av vad som skall anses utgöra den övervägande delen av partens förpliktelse torde ett värdekriterium i allmänhet kunna tjäna som utgångspunkt. Även andra omständigheter bör dock beaktas, särskilt huruvida arbetet eller tjänsten t.ex. på grund av den tekniska knowhow eller annan fackkunskap som krävs utgör det viktigaste inslaget i den ena partens prestationsskyldighet. Avtal som går ut på reparation av en bil, en maskin eller komplicerad teknisk utrustning med reservdelar som reparatören anskaffat är t.ex. regelmässigt att betrakta som tjänster, även om reservdelarna ibland kan vara av större värde än arbetet. Om avtalet däremot går ut på leverans av vid beställningen särskilt angivna tillbehör eller lätt utbytbara reservdelar samt installering av dessa, kan man ofta anse att det är fråga om ett köpavtal. Som exempel kan nämnas ett avtal om leverans och montering av bildäck.

Med arbete eller tjänst avses i andra stycket prestationer som typiskt sett sker i samband med eller efter leveransen av varan och som går ut på annat än tillverkning av själva varan. Första och andra stycket är således självständiga stadganden som tar sikte på olika situationer. Detta innebär att ett avtal som går ut på tillverkning av en vara enligt köparens beställning i regel skall bedömas bara enligt första stycket. Ett avtal som enligt första stycket skulle betraktas som ett köp kan emellertid, om den tillverkade varan också skall monteras åt beställaren, beroende på monteringsarbetets omfattning och karaktär falla utanför köplagen.

I *de gällande köplagarna* ingår inte något motsvarande stadgande. I sak torde förslagen dock inte innebära någon avvikelse från de principer som hittills tillämpats vid gränsdragningen mellan köp och tjänster. Något

motsvarande stadgande ingår inte heller i *de tidigare reformförslagen*.[4] *FN-konventionen* innehåller i art. 3 (2) en bestämmelse som motsvarar föreliggande stycke.

3 §

Av paragrafens *första stycke* framgår lagens dispositiva karaktär. Köplagens stadganden blir för det första inte tillämpliga, om annat kan (S får) anses avtalat mellan parterna (D, N for så vidt annet følger av avtalen). Denna princip utgör sedan gammalt den allmänna utgångspunkten inom köprätten. Formuleringen innebär att en avvikelse från lagens reglering inte behöver vara uttryckligen avtalad för att få verkan mellan parterna. Det kan även framgå av omständigheterna kring avtalet att parternas avsikt eller gemensamma förutsättning varit att i visst eller vissa hänseenden följa en annan regel än vad som följer av köplagen (s.k. konkludent avtal). Uttrycket tar inte heller enbart sikte på det som kan anses ha blivit avtalat vid köpslutet utan avser även det som parterna därefter kan ha kommit överens om. En viss praxis som utbildat sig mellan parterna kan också utgöra grund för att anse att en avvikelse från den dispositiva rätten blivit avtalad (jfr det norska förslaget).

I detta sammanhang bör det noteras att principen om att avtal åsidosätter köplagens stadganden inte gäller absolut. Bl.a. ger stadgandena om jämkning av oskäliga avtalsvillkor i de nordiska avtalslagarna (36 §) möjlighet att i enskilda fall bortse från eller modifiera villkor i avtal som på ett oskäligt sätt gynnar den ena avtalsparten. Den dispositiva rätten utgör härvid en viktig jämförelsepunkt för bedömningen. Lagstiftningen i de nordiska länderna ger även möjligheter till en kollektiv kontroll av framför allt standardiserade avtalsvillkor som används vid avtal mellan näringsidkare och konsumenter och i Sverige numera även av avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Jämfört med *de gällande köplagarna* är formuleringen i förslagen kortare. Enligt de nuvarande lagarna skall köplagen tillämpas, "såvitt ej annat är uttryckligen överenskommet eller eljest må anses avtalat" (S 1 §). Motsvarande formulering i den danska lagen (D 1 § 1 st.) lyder: "for så vidt ikke andet er udtrykkeligt aftalt, eller må anses for indeholdt i aftalen". Den norska lagtexten motsvarar den danska. I sak är förslagen inte avsedda att innebära någon ändring i förhållande till gällande rätt.

Även jämfört med *de tidigare reformförslagen* innebär förslagen endast vissa redaktionella skillnader. Enligt de tidigare svenska och finska förslagen (SOU 1 § 1 st., FP 1 kap. 1 § 1 mom.) skall köplagen inte tillämpas "om annat är avtalat". Enligt det tidigare danska förslaget (DKU 1 §) skall lagen gälla "hvis andet ikke er udtrykkeligt aftalt eller på anden måde vedtaget". För norsk del överensstämmer det tidigare förslaget (NOU 1 § 1 st.) på denna punkt med den gällande köplagen.

FN-konventionens dispositiva karaktär framgår av art. 6 supplerad av art. 9.

I det *norska* förslaget nämns uttryckligen att det även kan följa av bruk som utbildats mellan parterna (praksis partene har fulgt seg imellom) att köplagens

[4] Frågan behandlas i korthet i SOU 1976:66 s. 206 och i betänkandena om konsumenttjänster, se hänvisningarna i not 3.

motsvarande stadganden inte skall tillämpas. Detta kan ofta anses ingå i vad som följer av avtalet. Stadgandet har således närmast ett klargörande syfte. I de övriga förslagen har man inte funnit anledning att inta en motsvarande bestämmelse.

I det norska stadgandet tas inte ställning till förutsättningarna för att en relevant praxis skall anses ha uppkommit mellan parterna. Formuleringen "følger av praksis" avser att lämna ett visst utrymme för en skönsmässig bedömning av t.ex. brukets skälighet.

I *de gällande köplagarna* finns ingen uttrycklig motsvarighet till det föreslagna norska stadgandet om praxis mellan parterna. I *de tidigare reformförslagen* ingår ett motsvarande stadgande för svensk (SOU 1 § 2 st.) och finsk del (FP 1 kap. 1 § 2 mom. "stadgat bruk mellan parterna"). I *FN-konventionen* ingår en bestämmelse om bruk mellan parterna i art. 9 (1).

En sedan gammalt vedertagen princip är att *handelsbruk* åsidosätter köplagens dispositiva stadganden. Principen har fasthållits i föreliggande paragraf, enligt vilken köplagen inte blir tillämplig i den mån annat följer av handelsbruk eller annan sedvänja, som måste anses bindande för parterna (D handelsbrug eller anden sædvane).

I stadgandet tas inte ställning till när ett relevant handelsbruk skall anses föreligga. En allmän förutsättning för att handelsbruk skall få företräde framför lagen är att ifrågavarande förfarande generellt godtagits och efterföljs inom den aktuella branschen. I det *norska* förslaget preciseras förutsättningarna för handelsbruks bindande verkan för de internationella köpens del i 93 §. Av det finska, norska och svenska förslaget framgår vidare att "handelsbruk eller annan sedvänja" åsidosätter lagen endast om det är fråga om ett bruk eller en sedvänja som måste anses bindande för parterna, vilket förutsätter en viss kvalificerande bedömning. I det danska förslaget avses på denna punkt ingen saklig skillnad i förhållande till de övriga förslagen.

I paragrafen anges att handelsbruk och annan sedvänja som enligt stycket får företräde framför lagen anses som en del av avtalet. Stadgandet har ett lagtekniskt syfte. När man senare i lagtexten eller i motiven hänvisar till att någonting anses avtalat, följer av avtalet e.d., omfattar hänvisningen även handelsbruk och sedvänja som avses i denna paragraf.

Stadgandet om betydelsen av handelsbruk ingår i *de gällande köplagarna* (1 § 1 st.) i samma form som nu föreslås – bortsett från tillägget "som måste anses bindande för parterna". Jämfört med *de tidigare reformförslagen* föreligger den olikheten att ett handelsbruk eller annan sedvänja enligt det svenska (SOU 1 § 2 st.) och det finska (FP 1 kap. 1 § 2 mom.) förslaget kan få företräde framför lagen bara under förutsättning att bruket (F) eller tillämpningen av det (S) inte är oskäligt. Ett uttryckligt omnämnande av att ett handelsbruk inte får tillämpas om det är oskäligt torde inte vara nödvändigt. Ett förfarande som under normala förhållanden inom ifrågavarande bransch är oskäligt torde nämligen vanligtvis inte få ställning av handelsbruk. Det kan dock hända att tillämpningen av ett föreliggande handelsbruk i enskilda fall kan framstå som oskäligt. Den allmänna jämkningsregeln i avtalslagen torde emellertid i sådana fall möjliggöra jämkning eller åsidosättande av handelsbruket. I den norska generalklausulen (36 § avtaleloven) anges uttryckligen att även handelsbruk kan jämkas.

I det *finska förslaget* ingår ett *andra stycke*, av vilket framgår att handelsbruk inte är bindande för köparen vid konsumentköp. Även för de övriga förslagens del kan bedömningen av ett handelsbruks bindande verkan påverkas av att köparen är en konsument.

Andra stycket i det *danska* förslaget kommer att innehålla en uppräkning av de stadganden som vid konsumentköp (se 4 §) är tvingande till förmån för konsumenten. I detta skede har man dock från dansk sida inte tagit ställning till vilka bestämmelser som skall göras tvingande, utan detta har tills vidare lämnats öppet på grund av att den danska köplagsutredningens mandat inte direkt omfattar regleringen av konsumentköp.

4 §

I paragrafen anges i vad mån och hur *konsumentköp* regleras i köplagen. Eftersom dessa köp i systematiskt hänseende inte regleras på ett enhetligt sätt i de olika länderna har paragrafen olika innehåll i de olika förslagen.

Enligt det *danska* och det *norska* förslaget regleras även konsumentköp (D forbrugerkøb, N forbrukerkjøp) i köplagen. För norsk del framgår detta redan av 1 §. En stor del av lagens stadganden har vid dessa köp gjorts tvingande (preseptorisk) till förmån för konsumenten. I det norska förslaget finns även vissa särregler om konsumentköp.

I det *danska* förslaget ingår uppräkningen av de tvingande stadgandena i 3 § andra stycket. Förevarande paragraf i det danska förslaget innehåller bara en definition av konsumentköp. Definitionen motsvarar *gällande* dansk *rätt* (4 a §).

För *norsk* del framgår det av *första stycket* att lagens stadganden inte får åsidosättas till nackdel för en köpare som är konsument i andra fall än de som nämns i andra stycket. Dessutom anges det att lagen vid konsumentköp inte gäller skada på egendom som används i näringsverksamhet. I *andra stycket* ingår en uppräkning av de stadganden som är dispositiva även vid konsumentköp. Vidare framgår det att det också vid konsumentköp är möjligt att i avtalet utesluta eller begränsa säljarens skadeståndsansvar för "indirekte tap, konsekvenstap eller liknende". I *tredje stycket* ingår en definition av konsumentköp (forbrukerkjøp). I *fjärde stycket* anges vad som avses med köp från yrkessäljare. Tredje och fjärde stycket motsvarar § 1 a (1) och (3) i *den gällande lagen* samt NOU § 1 (3) och (5).

I *Finland* innehåller konsumentskyddslagens (38/78) 5 kapitel tvingande stadganden om konsumentköp. Dessa stadganden skall enligt förslaget åsidosätta köplagens stadganden, vilka dock i övrigt skall tillämpas även på konsumentköp. I köplagen har också intagits några särskilda stadganden om konsumentköp. I likhet med köplagen i övrigt skulle dessa specialstadganden vara dispositiva.

Enligt det *svenska* förslaget gäller köplagen konsumentköp endast i den mån annat inte följer av konsumentköplagen (1973:77) eller i övrigt är särskilt föreskrivet.[5]

[5] Den svenska konsumentköplagen är för närvarande föremål för översyn. Ett förslag till ny konsumentköplag ingår i betänkandet SOU 1984:25.

5 §

Paragrafen gäller regleringen av internationella köp i köplagen.[6]

Av *första stycket* i det *danska*, *finska* och *svenska* förslaget följer att köplagen inte tillämpas på köp som regleras av FN-konventionen.[7] Beträffande dessa köp hänvisas till den lag genom vilken konventionen avses bli genomförd i nationell rätt. Stadgandet bygger således på förutsättningen att FN-konventionen kommer att ratificeras av de nordiska länderna och att den kommer att träda i kraft. I sistnämnda lag kommer att anges vilka köp den gäller.[8] Detta framgår även av 5 § i det norska förslaget. Enligt den lag, genom vilken konventionen genomförs, kommer köp mellan parter som har sina affärsställen i olika nordiska länder (nordiska köp) inte att betraktas som internationella köp, utan avsikten är att köplagen i stället för FN-konventionen skall tillämpas på nordiska köp.[9] Detta framgår även av *tredje stycket* i det *danska* förslaget. Syftet med detta stadgande i köplagen är informativt.

Det *norska* förslaget gäller, såsom framgår redan av 1 §, även internationella köp. Specialstadganden om dessa köp ingår i kapitel XV (91-102 §§) i det norska förslaget. Eftersom nordiska köp enligt förslaget inte betraktas som internationella köp tillämpas specialstadgandena om internationella köp i det norska förslaget inte på nordiska köp. Detta framgår av 5 § andra stycket i det norska förslaget.

I *första stycket* av 5 § i det *norska* förslaget definieras vad som avses med ett internationellt köp. Därmed anges tillämpningsområdet för de specialstadganden som gäller för sådana köp. Enligt första stycket föreligger ett internationellt köp, när parterna vid köpslutet hade sina affärsställen (forretningssted) i olika stater. Någon definition av begreppet affärsställe ingår inte i förslaget. Vilket affärställe som skall anses vara relevant, ifall en part har flera affärsställen, avgörs enligt 87 §. Parternas nationalitet har inte betydelse vid bedömningen av köpets karaktär. Däremot förutsätts det att parterna vid köpslutet var medvetna om den omständigheten att deras affärsställen är belägna i olika stater. Detta framgår av andra meningen i första stycket. Köpet skall exempelvis inte betraktas som internationellt, om omständigheterna vid köpslutet tyder på att parternas affärsställen finns inom samma land, men någondera parten uppträder som agent för en utländsk huvudman utan att detta framgår före avtalsslutet.

Första stycket i det norska förslaget återger art. 1 i *FN-konventionen* i förenklad form. Det är klart att lagen endast gäller när norsk rätt enligt internationellt privaträttsliga lagvalsregler blir tillämplig. Därför har det inte varit nödvändigt att dela upp lagtexten så att man särskilt skulle behandla det fallet att parterna har sina affärsställen i stater som är bundna av konventionen (art. 1 (1) (a)) och det fallet att internationellt privaträttsliga regler annars leder till tillämpningen av norsk rätt (art. 1 (1) (b)). Man har inte ansett det vara önskvärt att begränsa tillämpningsområdet för lagens särregler om internatio-

[6] Jfr avsnitt 6.2.4.

[7] The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 1980.

[8] Se även not 1.

[9] Se avsnitt 6.2.4.

nella köp till att endast gälla fall där parterna har sina affärsställen i olika stater som är bundna av konventionen. Art. 95 medger i och för sig en sådan begränsning. Ifall norsk rätt enligt internationellt privaträttsliga regler undantagsvis skulle bli tillämplig när vardera parten har sitt affärsställe i *samma* främmande land, får det bero på en närmare tolkning av grunden för lagvalet, t.ex. av en partshänvisning, om specialreglerna om internationella köp eller reglerna om nationella köp i den konsoliderade köplagen skall tillämpas.

Enligt *andra stycket* i det *norska* förslaget tillämpas specialstadgandena om internationella köp inte på köp mellan parter vilkas affärsställen är belägna i olika nordiska länder (nordiska köp). Detta baserar sig på FN-konventionens art. 94. Enligt den kan konventionsstater med helt eller nära överensstämmande regler om de frågor som regleras i konventionen utesluta konventionens tillämplighet på köp mellan parter, vilkas affärsställen finns i dessa stater.[10]

Enligt *tredje stycket* i det *norska* förslaget skall lagens särskilda stadganden om internationella köp inte tillämpas på vissa slag av internationella köp. Stadgandet återger avgränsningen av *FN-konventionens* tillämpningsområde (art. 2)[11] med undantag för hänvisningen till elektricitet i art. 2 (f), som ansetts vara överflödig eftersom elektricitet i form av elektrisk ström inte omfattas av begreppet ting. I fråga om konsumentköp baserar sig undantaget på det ändamål för vilket varan blir köpt. Undantaget föranleds dels av att många länder har speciallagstiftning om konsumentskydd, vilken baserar sig på rättspolitiska överväganden som inte kan åsidosättas av hänsyn till behovet av internationell enhet. Dessutom har konsumentköpen relativt liten betydelse i den internationella handeln. Några av undantagen gäller bestämda former av köp, t.ex. exekutiv tvångsförsäljning, vilka dels regleras av specialbestämmelser, dels har ringa betydelse i den internationella handeln. Ytterligare undantag gäller vissa typer av egendom eller nyttigheter och föranleds av att ifrågavarande köp i flera länder delvis regleras genom speciallagstiftning eller har så många särdrag jämfört med de vanligaste typerna av internationella köp att de därför uteslutits från konventionens tillämpningsområde.

Följden av att de i tredje stycket angivna typerna av köp uteslutits från definitionen av internationella köp är att lagens stadganden om andra köp kan bli tillämpliga på dem. Detta har betydelse, när den internationella privaträttens regler leder till att norsk rätt skall tillämpas (se även motiven till 1 §).

Varans avlämnande (levering)

I 6–11 §§ regleras säljarens skyldigheter i samband med varans avlämnande (D, N levering). Begreppet avlämnande har betydelse i flera avseenden. För det första är begreppet centralt vid bedömningen av om dröjsmål på säljarens sida föreligger. För det andra knyts riskens övergång enligt huvudregeln till avlämnandet. Härigenom får avlämnandet bl.a. betydelse för köparens ställning i det fallet att varan förstörts eller kommit bort av våda. Genom

[10] Se avsnitt 4.3 och 6.2.4.

[11] Se not 1 ovan.

reglerna om riskens övergång får avlämnandet även betydelse i fråga om den tidpunkt som skall läggas till grund för felbedömningen. Ytterligare har avlämnandet betydelse för fördelningen mellan säljaren och köparen av vissa kostnader för varan.

6 §

Paragrafen innehåller stadganden om varans avlämnande i fall där det inte är fråga om transportköp (se 7 §) och platsen för avlämnandet inte framgår av avtalet. Huvudregeln är då att varan skall hämtas av köparen (D afhentningskøb, F, S hämtningsköp, N hentekjøp). Säljaren är med andra ord inte skyldig att sända varan till köparen, om så inte avtalats.

Enligt *första stycket* är huvudregeln att varan skall avlämnas hos säljaren. Säljaren skall hålla varan tillgänglig för avhämtning där han vid köpslutet hade sitt affärsställe (D, N forretningssted) eller, om han saknade affärsställe som hade samband med köpet, sitt hemvist. I det norska förslaget framgår den subsidiära regeln om säljarens hemvist av 87 §, som även reglerar spörsmålet om vilket av flera affärsställen som är det avgörande vid tillämpningen av t.ex. föreliggande paragraf. I de övriga förslagen har man inte ansett det nödvändigt att ha utförliga regler om den sistnämnda frågan.

Någon definition av begreppet affärsställe ingår inte i förslagen. Den omständigheten att säljaren har någon form av verksamhet på en viss plats, skall dock inte i sig anses innebära att han har ett affärsställe där. En plats där säljaren endast har en produktionsinrättning utan någon försäljningsverksamhet skall t.ex. i regel inte betraktas som ett affärsställe enligt köplagen.

I det *finska, norska* och *svenska* förslaget har första stycket utformats som en beskrivning av säljarens skyldighet i samband med avlämnandet. Det anges således att säljaren skall hålla varan tillgänglig för avhämtning medan man i det *danska* förslaget anger att "salgsgenstanden skal leveres" hos säljaren. Olikheten är av framställningsteknisk natur. Någon skillnad i sak avses inte.

Första stycket motsvarar i sak *de gällande köplagarna* (9 § 1 st.). Förslagen överensstämmer även med *de tidigare reformförslagen* (DKU, NOU, SOU 9 § 1 st. FP 3 kap. 2 §). I *FN-konventionen* finns en motsvarande bestämmelse i art. 31 (c).[1]

Andra stycket gäller den situationen att varan vid köpslutet fanns på annan plats än hos säljaren och parterna visste detta. Då skall varan avlämnas där den fanns, och säljarens skyldighet i samband med avlämnandet består i att hålla varan tillgänglig för avhämtning på denna plats. Varan kan t.ex. befinna sig i ett lager på annan ort än säljarens affärsställe eller hos tredje man. Vid ett köp som ingås i samband med säljarens affärsverksamhet kan varan finnas hemma hos säljaren. Även om köpet saknar samband med säljarens affärsverksamhet kan varan finnas på säljarens affärsställe. Tillämpningen av andra stycket förutsätter att båda parterna vid köpet vet inte bara *att* varan finns på annan plats än hos säljaren utan även *var* den finns.

Med att varan redan vid köpslutet fanns på annat ställe än hos säljaren jämställs enligt förslagen den situationen att det varuparti (i det norska förslaget

[1] När det sägs att ett stadgande "motsvaras" av en viss art. i FN-konventionen avses inte mera än att samma fråga behandlas där.

nämns även lager) varifrån varan skall tas fanns på annan plats än hos säljaren. Detta framgår dock inte uttryckligen av det danska förslaget.

Enligt det *norska* förslaget blir andra stycket även tillämpligt, när parterna visste att produktionsstället för varan fanns på annan plats. Stadgandet tar i första hand sikte på tillverkningsköp men omfattar även andra fall. Produktionsstället (eller lagerstället) är dock relevant endast, om köparen visste att just den vara som han skall få kommer att tas från ifrågavarande ställe. Om säljaren har ett expeditionslager på platsen för köpslutet, bör utgångspunkten i regel vara att varan skall avlämnas där. Detta gäller även om köparen skulle vara medveten om att den beställda varan tillverkas på annan ort. I de övriga förslagen har man inte upptagit någon motsvarande regel. Vid tillverkningsköp kan principen i andra stycket tillämpas analogt i den mån det inte framgår av avtalet, var avlämnandet skall ske, vilket ofta torde vara fallet. I övrigt har man inte funnit det befogat att uppställa en sådan presumtion.

Enligt det *danska* förslaget är det en tillräcklig förutsättning för tillämpningen av andra stycket att parterna (dvs. närmast köparen) borde ha vetat att varan fanns på annan plats än den som avses i första stycket, medan man i de övriga förslagen förutsätter att parterna faktiskt visste detta. På denna punkt föreligger således en viss saklig skillnad mellan förslagen.

Jämfört med *de gällande köplagarna* (D, N 9 § 2 st.) innebär förslaget för norsk del en nyhet såtillvida att regeln i andra stycket enligt gällande rätt blir tillämplig, om parterna visste eller borde ha vetat att godset fanns på annan plats. I den gällande svenska köplagen (9 § 1 st.) används däremot formuleringen "där godset veterligen fanns annorstädes", vilket torde motsvara föreliggande förslag. Nyssnämnda olikhet föreligger även i förhållande till *de tidigare reformförslagen*, med undantag för det finska förslaget (DKU, NOU 9 § 2st., SOU 9 § 1 st., FP 3 kap. 2 §). I de tidigare förslagen saknas dessutom, liksom i de gällande lagarna, hänvisning till det varuparti m.m. varifrån varan skall tas.

Motsvarande bestämmelse i *FN-konventionen* ingår i art. 31 (b).

Enligt *tredje stycket* är varan i de fall som avses i första och andra stycket avlämnad, när den har tagits om hand av köparen eller någon för hans räkning (D når salgsgenstanden er overgivet til køberen, N når tingen er overtatt av kjøperen). Avlämnandet sker med andra ord genom att varan överlämnas i köparens besittning eller till någon som skall ta emot varan på köparens vägnar. Ett motsvarande uttryckligt stadgande saknas i *de gällande köplagarna* men finns i *de tidigare reformförslagen* (DKU, NOU 9 § 3 st., SOU 9 § 2 st., FP 3 kap. 4 §).

Av senare stadganden framgår att den tidpunkt som avses i föreliggande stycke, dvs. tidpunkten för varans faktiska omhändertagande, inte undantagslöst är avgörande för de rättsverkningar som normalt anknyter till varans avlämnande. I stadgandena om kostnaderna för varan (11 §), riskens övergång (13 § 2 st.) och säljarens dröjsmål (24 §) görs nämligen en reservation för den situationen att avlämnandet försenas av orsaker som beror på köparen eller på ett förhållande på dennes sida.

I det *danska* förslaget innehåller *tredje stycket* en andra mening som anger när varan anses avlämnad i det specialfallet att köparen enligt avtalet skall hämta varan utan säljarens medverkan. Det kan exempelvis vara fråga om köp av virke som säljaren enligt avtalet skall lägga upp på ett bestämt ställe i skogen för att köparen skall kunna hämta det när det passar honom eller om köp av en vara som finns hos tredje man. Det är också tänkbart att varan enligt avtalet skall hämtas på säljarens affärsställe eller hemvist utan säljarens medverkan. I dessa fall anses avlämnandet enligt det danska förslaget ha skett när tiden för varans avhämtande är inne och varan är färdig att avhämtas (klar till afhentning), såvida köparen i tid fått kännedom om detta.

I de övriga förslagen ingår inte något motsvarande specialstadgande. Detta medför dock inte någon nämnvärd olikhet i sak mellan förslagen, eftersom de stadganden som gäller rättsverkningarna av avlämnandet även enligt de övriga förslagen leder till motsvarande resultat som det danska förslaget. Ett särskilt stadgande motsvarande andra meningen i det danska förslaget har därför ansetts överflödigt. I stadgandena om riskens övergång behandlas föreliggande situation särskilt (13 § 3 st.). Med hänsyn till stadgandena om säljarens dröjsmål är utgångspunkten även i dessa fall att avlämnandet anses ha skett när varan omhändertagits av köparen. Om detta sker senare än vad avtalet förutsätter och det beror på köparen eller ett förhållande på dennes sida, blir stadgandena om säljarens dröjsmål enligt 24 § inte tillämpliga. Av 11 § framgår på motsvarande sätt att principen om att säljaren svarar för kostnaderna för varan tills den är avlämnad inte gäller kostnader på grund av att avlämnandet försenats till följd av ett förhållande på köparens sida. Med hänsyn till riskens övergång föreligger det en viss saklig skillnad mellan å ena sidan det danska förslaget och å andra sidan de övriga förslagen. Specialregeln om riskens övergång i 13 § tredje stycket gäller enligt de sistnämnda förslagen bara det fallet att varan skall hämtas på annan plats än hos säljaren och utan dennes medverkan, medan det danska förslaget (6 § 3 st. andra meningen och 13 §) innebär att specialregeln avgör tidpunkten för riskens övergång även i det fallet att varan skall hämtas hos säljaren men utan dennes medverkan. Se närmare motiven till 13 §.

Den danska specialregeln i tredje stycket andra meningen har en motsvarighet i *de tidigare reformförslagen* (DKU, NOU 9 § 3 st. andra meningen, SOU 9 § 2 st. andra meningen, FP 3 kap. 2 §).

7 §

Paragrafen gäller varans avlämnande i fall där varan enligt avtalet skall sändas eller transporteras till köparen.

Första stycket gäller *platsköp*, dvs. fall där avtalet förutsätter att varan sänds eller transporteras till köparen på samma ort eller inom ett område där säljaren vanligen sköter om distributionen av liknande varor. I sådana fall sker avlämnandet då varan överlämnas till köparen (N mottas der). Detta innebär att säljaren bär risken för transporten och att han kan råka i dröjsmål på grund av att transporten försenas. Likaså svarar säljaren för fel i varan som uppkommit under transporten. Av 11 § framgår att kostnaderna för transporten i dessa fall in dubio skall bäras av säljaren.

Första stycket innebär att säljaren i de fall som omfattas av stadgandet bär risken och kostnaderna för varans transport, även om han skulle anlita en utomstående, självständig transportör (jfr andra stycket om distansköp). Stycket gäller även det fallet att varan sänds med post.

Enligt det *finska*, *norska* och *svenska* förslaget blir första stycket alltid

tillämpligt, när varan skall transporteras till köparen på samma ort (N sted). En begränsning av regeln till transport inom samma ort skulle dock vara otillfredsställande med hänsyn till bl.a. de fall där säljaren vanligen ombesörjer transporten av liknande varor inom ett större område, som t.ex. kan omfatta flera närliggande kommuner. Därför har stadgandet utformats så att det även täcker situationer där avtalet förutsätter att säljaren skall ombesörja varans transport till köparen och transporten framstår som lokal trots att den sträcker sig utanför ortsgränsen. I det *danska* förslaget hänvisas enbart till "område, hvor sælgeren sædvanligvis foretager udbringning". Begreppet ort är således inte relevant för bedömningen.

Tillämpligheten av första stycket förutsätter inte att det skulle vara sedvanligt inom branschen i allmänhet att säljare ombesörjer transport av ifrågavarande varor inom ett visst område, utan det är tillräckligt att den aktuella säljaren brukar göra detta. Å andra sidan är det tänkbart att en skyldighet för säljaren att ombesörja den lokala transporten av varan till köparen ibland kan grunda sig på sedvana inom branschen. Då blir första stycket tillämpligt, även om den aktuelle säljaren skulle sakna sådan transportkapacitet som är vanlig inom branschen och därför måste anlita en självständig transportör.

I *de gällande köplagarna* finns motsvarigheten till första stycket i 11 §. I *de tidigare reformförslagen* återfinns bestämmelsen för dansk och norsk del på samma ställe (DKU 11 §, NOU 11 §), medan den för svensk del finns i SOU 10 § 2 st. och för finsk del i FP 3 kap. 6 § 1 mom. De föreliggande förslagen innebär för norsk och svensk del en utvidgning av stadgandets tillämpningsområde i och med att man som platsköp definierar en något vidare krets av fall än enligt de gällande köplagarna, där stadgandet endast omfattar den situationen att varan skall transporteras inom samma ort. Denna olikhet föreligger även mellan föreliggande förslag och de tidigare finska och svenska förslagen. Motsvarande regel i NOU överensstämmer med det föreliggande danska förslaget.

Andra stycket gäller varans avlämnande vid *distansköp* (enligt terminologin i det norska förslaget "transportkjøp"), där varan enligt avtalet skall sändas till köparen och detta förutsätter transport från en ort till en annan eller i övrigt transport som inte kan betraktas som lokal (jfr första stycket). Andra stycket omfattar således köp som enligt avtalet förutsätter att varan transporteras till köparen och som inte faller under första stycket. Om en transportör (D fragtfører, N fraktfører) anlitas för att transportera varan från avsändningsorten, sker avlämnandet i dessa fall enligt förslagen i och med att varan överlämnas till den transportör som åtagit sig transporten från avsändningsorten. Detta gäller även när den första transporten är en sjötransport. Varans överlämnande till en transportör som endast åtagit sig en lokal transport, t.ex. från säljarens affärställe till en terminal på samma ort, utgör inte heller vid distansköp avlämnande i köplagens mening. Avlämnandet sker först då varan omhändertas av den transportör som skall transportera varan från avsändningsorten. Om däremot den transportör som åtagit sig varans interlokala transport även utför den lokala delen av transporten, t.ex. genom att hämta varan hos säljaren, sker avlämnandet då varan hos säljaren överlämnats till transportören.

Om varan skall transporteras successivt av flera självständiga transportörer sker avlämnandet då varan överlämnas till den första transportör vars åtagande är interlokalt, t.ex. till ett lastbilsföretag som skall transportera varan från säljarens ort till en hamnort för sjötransport.

I fall säljaren ombesörjer den interlokala transporten eller en del av den utan att anlita en självständig transportör, såsom när säljaren transporterar varan till hamnorten med egen lastbil, sker avlämnandet först då varan överlämnas till en självständig transportör, t.ex. ett rederi, för vidaretransport. Om säljaren utför hela den interlokala transporten till köparen med egna transportmedel, sker avlämnandet först hos köparen. Detta framgår uttryckligen av det finska, norska och svenska förslaget.

Av en leveransklausul som anger en viss ort kan framgå att säljarens förpliktelse går ut på att avlämna varan på den inlastnings- eller bestämmelseort som framgår av klausulen. Av leveransklausulen kan även följa att varan skall anses avlämnad, då den kommit innanför fartygets sida.

Avlämnandet förutsätter enligt andra stycket att varan överlämnats till en tranportör. Det fordras inte att varan har blivit inlastad i det transportmedel med vilket den skall avsändas eller att varan t.ex. har kommit innanför fartygets sida, utan det är tillräckligt att transportören har mottagit varan exempelvis i en godsterminal som kan ligga utanför själva hamnen, eller på en flygplats eller järnvägsstation. Även här kan dock annat följa av en leveransklausul eller avtalet i övrigt.

Termen överlämna (D, N overgi), som används i lagtexten, är inte helt entydig. Bedömningen av vem som bär risken t.ex. för skador som drabbar varan i samband med dess lastning eller lossning, dvs. medan överlämnandet till transportören (eller köparen) håller på att ske, måste bli beroende av omständigheterna.

En särskild fråga är huruvida varans överlämnande till en speditör skall anses som ett avlämnande. En speditörs uppgift begränsar sig ofta till att ordna varans transport för uppdragsgivarens räkning. Avlämnandet kan i allmänhet inte anses ha skett i och med att varan överlämnas till en speditör som sedan skall lämna den vidare till transportören. Det är dock inte uteslutet att speditören på grund av de avtalsvillkor under vilka han omhändertar varan kan anses som en transportör med den verkan att avlämnandet sker genom att varan överlämnas till speditören. Omständigheter som kan medföra att speditören bör betraktas som en transportör kan vara t.ex. att speditören i sin marknadsföring uppger att han åtar sig transporter eller att han uppbär ett fast pris för transporten utan redovisningsskyldighet gentemot uppdragsgivaren. Varans överlämnande till en av köparen anvisad speditör torde också ofta kunna bedömas såsom avlämnande. Vidare är det möjligt att speditören kan anses ha tagit emot varan på transportörens vägnar.

I *de gällande köplagarna* ingår stadgandet om avlämnande vid distansköp i 10 §. Den gällande regeln innebär att godset anses vara avlämnat, när det överlämnats till fraktförare som åtagit sig godsets transport från avsändningsorten. Om godset skall sändas med fartyg från säljarens ort fordras dock att godset passerat fartygets sida. I förhållande till den sistnämnda regeln medför de föreliggande förslagen en ändring i och med att varan – när inte annat följer av en leveransklausul eller avtalet i övrigt – skall anses avlämnad då den överlämnas till transportören i hamnen eller terminalen, under förutsättning att det är fråga om den första självständiga transportören. Detta har betydelse särskilt vid nordiska och internationella köp.

I *de tidigare reformförslagen* återfinns motsvarigheten till detta stycke i 10 § (DKU, SOU 10 § 1 st., NOU 10 § 1-2 st.), för finsk del dock i FP 3 kap. 6 § 2 och 3 mom. En olikhet föreligger däri att i förevarande förslag saknas ett särskilt stadgande om när avlämnandet anses ha skett då varan skall sändas med fartyg och säljaren skall tillhandahålla köparen ombordkonossement eller motsvarande dokument. Enligt de tidigare förslagen skall godset i dessa fall anses vara avlämnat först när det kommit innanför fartygets sida. Eftersom detta kan anses följa av vederbörande leveransklausul eller av avtalet i övrigt, har man inte funnit anledning att inta en motsvarande särbestämmelse i förslagen.

I *FN-konventionen* finns bestämmelsen om varans avlämnande vid distansköp i art. 31 (a).

I det *danska* och *finska* förslagets *andra stycke, andra meningen* samt i *fjärde stycket av det norska förslaget* ingår ett specialstadgande om avlämnande vid konsumentköp, som utgör ett undantag från den allmänna principen vid distansköp. Om säljaren vid konsumentköp är skyldig att sända varan till köparen, anses den inte vara avlämnad förrän den överlämnats till köparen, även om det skulle vara fråga om distansköp. Vid konsumentköp tillämpas med andra ord samma princip såväl vid platsköp som vid distansköp. I det *norska* förslaget preciseras att avlämnandet likväl anses ha skett före varans faktiska överlämnande, ifall köparen skall hämta varan på bestämmelseorten men kommer i dröjsmål med avhämtandet; avlämnandet av varan sker enligt förslaget senast när köparen "plikter å hente den på bestemmelsesstedet". Något motsvarande stadgande har för dansk och finsk del inte ansetts nödvändigt eftersom den situationen att köparen blir försenad med varans avhämtning har beaktats i stadgandena om avlämnandets rättsverkningar.

Tredje stycket i det *finska, norska och svenska* förslaget innehåller stadganden om innebörden av vissa leveransklausuler. I stycket behandlas klausuler enligt vilka varan har sålts "fritt", "levererad" eller "fritt levererad" med angivande av en viss ort. En sådan klausul innebär enligt förslaget att varan inte anses ha blivit avlämnad förrän den kommit fram till den angivna orten. Däremot har man inte i lagtexten preciserat exakt när varan i dessa fall skall anses ha blivit avlämnad. Avsikten är t.ex. inte att det avgörande skall vara att varan passerat ortsgränsen, utan det kan ofta fordras att den är tillgänglig för köparen t.ex. på hans affärsställe, i en terminal eller hos säljarens ombud på orten. Den närmare preciseringen av när avlämnandet skall anses ha ägt rum måste dock i viss mån bero på tolkningen av det enskilda avtalet och omständigheterna i övrigt.

I det *danska* förslaget ingår inte något uttryckligt stadgande av detta slag. Också för dansk del förutsätter man likväl att här avsedda leveransklausuler, såsom enligt hittills gällande rätt, fortsättningsvis skall tolkas på samma sätt som anges i de övriga förslagen. Någon lagbestämmelse om frågan har inte ansetts nödvändig.

Uttrycken "fritt", "fritt levererat" och "levererat" används ofta i samband med andra leveransklausuler, t.ex. "levererat fraktfritt", "levererat cif". I sådana sammanhang bör uttrycken inte tillmätas någon betydelse. En klausul "levererat cif" bör således ges samma innehåll som klausulen "cif".

Stundom används uttrycken "fritt", "fritt levererat" och "levererat" vid andra köp än distans- eller transportköp. De kan t.ex. förekomma i sammanhanget "fritt säljarens lager" när varan redan finns där. Föreliggande stadgande gäller inte tolkningen av sådana klausuler.

Stadgandet gäller frågan om när varan anses avlämnad. Genom att man på andra ställen i förslagen hänvisar till avlämnandet får stadgandet emellertid betydelse t.ex. för riskens övergång (se N 13 §), kostnadsfördelningen mellan parterna och bedömningen av huruvida varan är felfri. Om parterna vill tillmäta bestämmelseorten betydelse endast för t.ex. kostnadsfördelningen bör detta ske på något annat sätt än genom att använda klausulerna "fritt", "levererad" eller "fritt levererad".

Av 11 § andra stycket följer att säljaren, när det ankommer på honom att närmare bestämma tidpunkten för avlämnandet, kan vara skyldig att på förhand meddela köparen om när avlämnandet kommer att ske. Stadgandet gäller naturligtvis också när någon av de här avsedda leveransklausulerna har använts.

I *de gällande köplagarna* finns ett stadgande i 65 § som motsvarar föreliggande stycke. Om gods som skall försändas från ort till annan har sålts "fritt (franco)" eller "levererat" eller "fritt levererat" å angiven ort anses det enligt gällande rätt inte vara avlämnat "förrän det framkommit till sagda ort". De föreliggande förslagen överensstämmer således med gällande rätt.

I *de tidigare reformförslagen* ingår för *norsk* och *svensk* del (NOU, SOU 65 §) ett stadgande om innebörden av föreliggande klausuler. För norsk del tar bestämmelsen sikte på fall där varan har sålts "levert" eller "fritt" (franco) "på et bestemt sted". För svensk del avser stadgandet fall där godset har sålts "fritt levererat" eller "levererat" med angivande av viss ort dit det skall transporteras. I det tidigare svenska förslaget regleras således inte innebörden av en klausul som endast omfattar ordet "fritt" tillsammans med en ortsangivelse.

I *FN-konventionen* saknas motsvarande bestämmelse.

8 §

I paragrafen behandlas säljarens skyldighet att ordna varans transport. Om säljaren enligt avtalet, t.ex. på grund av en leveransklausul (cif, cf) eller särskild överenskommelse mellan parterna (t.ex. vid en del fob-köp), är skyldig att ordna varans transport, skall han ingå avtal om transport ända till bestämmelseorten. Om det är fråga om en successiv transport, skall alltså säljaren träffa avtal rörande alla enskilda avsnitt av transporten till den avtalsenliga bestämmelseorten. Han skall se till att varan sänds med lämpliga transportmedel och på sedvanliga villkor. Med tanke på den skyldighet som avses här saknar det betydelse huruvida säljaren ingår avtalen i eget namn eller som ombud för köparen. – Enligt 4 § andra stycket i det norska förslaget är 8 § dispositiv även vid konsumentköp.

I förslagen regleras inte påföljderna av att säljaren försummar de skyldigheter som framgår av denna paragraf, med undantag för det *norska* förslaget som även gäller avtalsbrott av detta slag (se 24 § 2 st.). Ett avtalsbrott i detta hänseende kan dock enligt allmänna principer medföra skadeståndsskyldighet samt möjligtvis till och med utgöra en hävningsgrund.

Någon motsvarighet till paragrafen finns inte i *de gällande köplagarna*, ej heller i *de tidigare reformförslagen*. I *FN-konventionen* finns motsvarande bestämmelse i art. 32 (2). (Bestämmelserna i FN-konventionen art. 32 (1) och 32 (3) motsvaras av 102 § i det norska förslaget.)

9 §

Paragrafen gäller tidpunkten för varans avlämnande. Denna tidpunkt framgår ofta av avtalet, vars innehåll i så fall enligt vanliga principer blir avgörande. I avtalet kan tiden för avlämnandet vara angiven på olika sätt. Den relevanta tidpunkten kan framgå direkt av avtalet. Det är också möjligt att avtalet endast anger hur tidpunkten för avlämnandet skall preciseras. Tiden för avlämnandet kan framgå entydigt i form av en exakt tidpunkt, tidrymd eller liknande. Tidpunkten kan också vara angiven på ett mera obestämt sätt, varvid den måste bestämmas genom tolkning. Det kan också framgå av avtalet eller omständigheterna att varan skall avlämnas utan uppskov. Som exempel kan nämnas att köparens beställning avser en vara som säljaren har eller förutsätts ha i sitt lager. Det kan också följa av avtalet att avlämnandet skall ske först efter anfordran. Ibland framgår det inte uttryckligen av själva avtalet men följer av omständigheterna att en viss tid för avlämnandet kan anses avtalat. Som exempel kan nämnas att ett avtal ingås tidigt på hösten om leverans av ett parti julgranar.

Om det inte följer av avtalet att varan skall avlämnas vid en viss tidpunkt, utan uppskov eller först efter anfordran (D, N påkrav), skall den enligt *första stycket* avlämnas inom skälig (D, N rimelig) tid efter köpslutet. Vad som är en skälig tid varierar beroende på omständigheterna, bl.a. på huruvida varan skall tillverkas först efter köpslutet, anskaffas från tredje man eller tas från säljarens lager. En skälig tid kan vara en relativt kort tidsperiod. Enligt det norska förslaget bör man även ta hänsyn till huruvida det är fråga om ett nationellt eller internationellt köp.

Enligt *de gällande köplagarna* (12 §) skall godset avlämnas vid anfordran, om inte tiden för avlämnandet är utsatt i avtalet eller det framgår av omständighterna att avlämnande skall ske utan uppskov. *De tidigare reformförslagen* (12 §, FP 3 kap. 3 §) motsvarar, bortsett från vissa redaktionella ändringar, regleringen i de gällande köplagarna.

I *FN-konventionen* regleras tiden för varans avlämnande i art. 33.

Andra stycket gäller det fallet att en viss tidrymd avtalats för varans avlämnande, exempelvis att varan skall levereras inom en bestämd månad. Huvudregeln är då att säljaren får bestämma den exakta tidpunkten för avlämnandet. Regeln är baserad på antagandet att en sådan tidrymd oftast avtalas med hänsyn till säljarens intressen. Omständigheterna kan dock tyda på det motsatta, och i så fall får köparen bestämma tidpunkten för avlämnandet inom den avtalade perioden. Av avtalet kan t.ex. framgå att köparen skall anskaffa transportlägenhet för varans transport eller att varan skall levereras inom viss tid allt efter köparens behov.

I andra meningen regleras säljarens skyldighet att underrätta köparen om när avlämnandet kan eller kommer att ske, ifall det ankommer på säljaren att bestämma tidpunkten för avlämnandet. Om varan skall hämtas av köparen, måste säljaren enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget alltid meddela denne när varan kommer att finnas tillgänglig för avhämtning. Enligt det *danska* förslaget är säljaren skyldig att lämna ett sådant meddelande endast om det kan antas vara av betydelse för köparen att få ett sådant meddelande. I andra fall, dvs. när varan inte skall hämtas av köparen, skall säljaren i tid underrätta köparen om den tidpunkt han bestämt för avlämnandet, om detta kan antas vara av betydelse för köparen. Om en sådan underrättelse inte lämnas i tid och detta leder till att avlämnandet inte kan ske vid den tidpunkt som säljaren tänkt sig, innebär detta att förseningen inte kan anses bero på köparen. Detta får betydelse enligt stadgandena om rättsverkningarna av avlämnandet (kostnaderna för varan, riskens övergång, dröjsmålspåföljderna). Att meddelandet skall lämnas i tid innebär att köparen bör få en efter omständigheterna skälig möjlighet att ordna med varans mottagande eller göra sig beredd för det. Enligt det *norska* förslaget blir dessutom bestämmelserna om dröjsmål enligt 24 § andra stycket tillämpliga så långt de passar på säljarens underlåtenhet att lämna här avsett meddelande.

Risken för de meddelanden som avses i paragrafen bärs enligt 86 § i det *norska* förslaget av mottagaren, dvs. köparen. Enligt det *danska, finska* och *svenska* förslaget bär säljaren risken för att meddelandet kommer fram utan dröjsmål och i oförvanskat skick.

Köparens skyldighet att lämna säljaren motsvarande underrättelse, när köparen skall bestämma tidpunkten för varans avlämnande, regleras inte i förslaget. Oftast är det självklart att köparen måste meddela säljaren, när han vill att varan skall avlämnas. Likaså är det klart att köparen inte får åberopa en sådan försening av avlämnandet, som beror på att säljaren inte i tid blivit underrättad om den tidpunkt som köparen valt. Ifall någon underrättelse från köparen inte behövs, t.ex. om varan skall finnas tillgänglig för avhämtning fr.o.m. början av den avtalade tidsperioden för att köparen skall kunna hämta den när han vill, framgår detta i regel av avtalet eller omständigheterna.

Motsvarande stadganden ingår i *de gällande köplagarna* i 13 §. I *de tidigare reformförslagen* behandlas valrätten i DKU, NOU och SOU 13 § och i FP 3 kap. 3 § medan frågan om skyldigheten att lämna meddelanden behandlas i DKU, NOU och SOU 61 § 2 st. och i FP 13 kap. 1 §.

10 §

Paragrafen gäller säljarens rätt att hålla inne varan tills köparen betalar priset. Denna rätt utgör den ena sidan av principen att parternas prestationer skall utväxlas samtidigt. Principen innebär att båda parterna får en viss säkerhet för att även den andra parten fullgör sin del av avtalet innan de fullgör avtalet för egen del.

Enligt *första stycket* är säljaren inte skyldig att lämna ut varan eller, genom överlåtelse av dokument eller på annat sätt, frånhända sig förfoganderätten över den förrän köparen betalar priset. Dokument som avses i stycket är t.ex. konossement och internationella fraktsedlar. Om säljaren enligt första stycket har rätt att hålla inne varan är han inte heller skyldig att på annat sätt, t.ex. genom dataregistrering, överföra förfoganderätten över varan så länge köparen inte fullgör sin betalningsskyldighet. Däremot kan säljaren givetvis vara skyldig att tillhandahålla köparen sådana dokument som inte är avgörande för förfoganderätten över varan men som köparen behöver för att fullgöra betalningsskyldigheten, t.ex. ursprungscertifikat.

Utgångspunkten enligt första stycket är att köpet förutsätter kontantbetalning. Om köparen vid köpslutet har fått kredit av säljaren eller om säljaren efter avtalsslutet har beviljat honom anstånd med betalningen, innebär detta att säljaren avstått från rätten att göra varans överlämnande avhängigt av prisets

betalning. Om avsikten enligt avtalet är att bevilja köparen kredit mot växel, skall accept av växeln jämställas med betalning av priset (se 54 §). Detta innebär att säljaren trots en sådan kreditöverenskommelse har rätt att hålla inne varan eller dokument tills köparen accepterar växeln.

Vilken av parterna som skall ta initiativ till avvecklingen av avtalsförhållandet framgår indirekt av reglerna om varans avlämnande.

Principen om samtidig utväxling av parternas prestationer kan inte tillämpas som sådan vid distansköp. Om varan skall sändas från den ort där den skall avlämnas, modifieras principen enligt *andra stycket* så, att säljaren är skyldig att avsända varan trots att han inte fått betalning, men han får sända den på sådana villkor att varan eller dokument avseende varan inte lämnas ut till köparen förrän denne betalar priset. Med stöd av första stycket får säljaren på motsvarande sätt se till att förfoganderätten över den avsända varan inte heller i övrigt överförs på köparen förrän betalning sker.

I likhet med första stycket blir andra stycket inte tillämpligt, om köparen beviljats kredit eller anstånd med betalningen.

För köparens del framgår principen om prestationernas inbördes avhängighet av 55 §. Av sistnämnda paragraf framgår dessutom att köparen under vissa förutsättningar inte är skyldig att betala priset förrän han haft tillfälle att undersöka varan.

I *de gällande köplagarna* framgår principen om prestationernas avhängighet av 14-16 §§ och 71 §. I *de tidigare reformförslagen* finns motsvarande bestämmelser i 14-16 §§ (DKU, NOU, SOU), för finsk del dock i FP 3 kap. 8 § och 7 kap. 2 §. De föreliggande förslagen innebär inte några materiella ändringar på denna punkt i förhållande till de tidigare förslagen. I *FN-konventionen* framgår motsvarande princip av art. 58.

11 §

Paragrafen gäller fördelningen av kostnaderna avseende varan mellan parterna före avlämnandet. Paragrafen avser den slutliga kostnadsfördelningen mellan parterna, inte frågan om vem som i första hand skall betala de kostnader som är förenade med varans avlämnande. Paragrafen är allmänt hållen. I första meningen anges endast att säljaren svarar för kostnaderna för varan tills den är avlämnad. Stadgandet avser exempelvis kostnaderna för varans transport, försäkring och lagring samt anskaffande av olika tillstånd. Kostnader som uppstår efter det att avlämnandet skett skall i allmänhet bäras av köparen.

Kostnadsfördelningen regleras ofta i avtalet. Den kan t.ex. framgå av en leveransklausul. Kostnadsfördelningen kan även följa av handelsbruk. Ifall någon sådan kostnadsfördelningsgrund inte föreligger, tillämpas förevarande stadgande.

Enligt andra meningen gäller principen i första meningen inte kostnader som uppstår på grund av att varans avlämnande försenas till följd av förhållanden på köparen sida. Här avses tilläggskostnader som förseningen medför. Om varan t.ex. befinner sig i lager hos tredje man och skall hämtas därifrån av köparen, är säljaren i förhållande till köparen skyldig att bära lagerutgifterna i den mån de hänför sig till tiden fram till det att köparen borde ha hämtat varan. Det centrala i föreliggande paragraf är att fastslå den grundläggande regeln om

säljarens kostnadsansvar. Syftet med andra meningen är däremot inte att avgöra frågan om vem som skall svara för de kostnader som avses i andra meningen. Undantaget bör således inte läsas motsättningsvis så att köparen alltid skulle svara för de kostnader som andra meningen hänför sig till. Frågan om säljarens rätt till ersättning för kostnaderna på grund av vård av varan regleras i 79 §.

Enligt 4 § andra stycket i det norska förslaget är föreliggande paragraf dispositiv också vid konsumentköp.

I *de gällande köplagarna* finns inte något motsvarande stadgande om kostnadsfördelningen. *De tidigare reformförslagen* innehåller med undantag för det svenska förslaget sådana stadganden (se DKU 10 § 3 st., NOU 10 § 3 st., FP 3 kap. 7 §). Även i SOU finns det dock ett par specialregler som berör kostnadsfördelningen (10 § sista meningen och 11 § sista meningen).

Nämnda stadganden i de tidigare förslagen avser inte bara säljarens kostnadsansvar utan de gäller även köparens ansvar för kostnader. För dansk och norsk del anges att kostnaderna vid (D) eller intill (N) godsets avlämnande skall bäras av säljaren, medan kostnader som "påløber" efter avlämnandet skall bäras av köparen, såvida annat inte följer av omständigheterna. Enligt det finska förslaget skall säljaren svara för kostnader som uppkommer innan tidpunkten för avlämnandet och köparen för kostnader som uppkommer därefter.

I *FN-konventionen* ingår inte någon motsvarighet till föreliggande paragraf.

Risken för varan

12 §

I paragrafen anges vad som är innebörden av att köparen bär risken (D, N risikoen) för varan (enligt tidigare svenskt språkbruk faran för godset). Reglerna om riskens övergång berör riskfördelningen mellan parterna i det fallet att varan drabbas av en olyckshändelse eller liknande omständighet som inte beror på någondera parten. Den riskfördelning som regleras i föreliggande stadganden avser köparens skyldighet att betala priset för varan om en sådan händelse inträffar. Om varan förstörs, kommer bort, försämras eller minskas av våda (N tilfeldig) efter det att risken gått över på köparen, är köparen alltså ändå skyldig att betala priset. I det danska förslaget nämns inte begreppet "våda" (hændelig begivenhed). I stället framgår det av andra meningen i det danska förslaget att det inte får vara fråga om en händelse som beror på att säljaren försummat en plikt som följer av avtalet.

Innebörden av att säljaren – i stället för köparen – bär risken för varan framgår inte av förevarande paragraf utan av de stadganden i lagen som gäller säljarens avtalsbrott och påföljderna av dem. Om varan t.ex. blir helt förstörd eller försvinner av våda innan risken gått över på köparen, medför detta ofta att varan inte avlämnas och att säljaren således kommer i dröjsmål. I sådant fall får köparen göra gällande påföljder enligt 25–31 §§. Av dessa paragrafer följer att om varan inte alls kan avlämnas köparen alltid kan åtminstone häva köpet och kräva tillbaka vad han möjligtvis redan har betalat av priset. Ifall säljaren vid leveransköp lyckas avlämna en ny vara i tid följer det av föreliggande paragraf

att köparen inte är skyldig att betala för den förstörda eller försvunna varan utan endast för den som avlämnats i stället. Ifall varan kommer fram till köparen i felaktigt skick på grund av en olyckshändelse som inträffat medan säljaren bär risken för varan, blir åter stadgandena om fel (mangel) tillämpliga.

I stadgandena om riskens övergång regleras sådana situationer där varan förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda. Stadgandena gäller således främst det fallet att varan drabbas av en olyckshändelse, men även det fallet att varan försvinner genom stöld som inte beror av vållande på säljarens sida samt den situationen att orsaken till att varan försvunnit inte kan utredas. Däremot avgör stadgandena om riskens övergång inte frågan om vilken av parterna som bär risken för att varans avlämnande hindras t.ex. på grund av export- eller importförbud eller liknande myndighetsåtgärd. Dessa spörsmål har samband med definitionen av säljarens dröjsmål (24 §).

Av *andra stycket* i det *norska* förslaget framgår att riskens övergång inte begränsar köparens rätt att häva köpet eller att hålla inne betalningen på grund av säljarens avtalsbrott som inträffat efter riskens övergång. Stadgandet har intagits i det norska förslaget i klargörande syfte. Om varan skadas eller kommer bort till följd av säljarens avtalsbrott, har köparen trots att risken redan gått över på honom rätt att göra gällande de påföljder som normalt står till hans förfogande på grund av ett sådant avtalsbrott. Om varan t.ex. skadas i samband med att säljarens folk i enlighet med avtalet installerar eller monterar varan efter avlämnadet, har köparen oavsett stadgandena om riskens övergång bl.a. rätt att häva köpet eller att hålla inne betalningen i enlighet med de stadganden som eljest gäller dessa påföljder. Om säljaren däremot efter det att han redan avslutat fullgörelsen av de förpliktelser som avtalet ålägger honom av annan anledning kommer i beröring med varan och förorsakar skada på den, bedöms köparens krav på ersättning inte enligt köplagen utan enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer.

En liknande bestämmelse ingår även i det *danska* förslaget (12 § andra meningen).

Det som framgår av andra stycket i det norska förslaget och andra meningen i det danska förslaget gäller även enligt de övriga förslagen. Eftersom principen framgår av 22 § andra stycket, har det inte ansetts nödvändigt att erinra om den i denna paragraf.

I detta sammanhang är det även skäl att notera stadgandena i 70 §. Av 70 § andra stycket, första punkten framgår att köparen, ifall varan förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda, inte förlorar rätten att häva köpet eller att kräva omleverans även om han inte kan lämna tillbaka vad han mottagit i väsentligen oförändrat och oförminskat skick. Den omständigheten att varan t.ex. förstörs av våda efter det att risken övergått på köparen utgör således inte hinder för att köparen utövar den hävningsrätt han kan ha t.ex. på grund av att avlämnandet skett för sent eller att varan vid riskens övergång varit behäftad med fel. Detta framgår även av 15 § i det *danska* förslaget.

I *de gällande köplagarna* framgår innebörden av att köparen står faran för godset av 17 §, även om huvudregeln om tidpunkten för farans övergång formulerats så att den anger intill vilken tidpunkt säljaren står faran. Någon uttrycklig motsvarighet till andra stycket i det norska förslaget innehåller de gällande lagarna inte. Principen i 70 § i förslaget framgår av 58 § i de gällande lagarna. I *de tidigare reformförslagen* anges betydelsen av att köparen står

faran i 17 § och i FP 6 kap. 1 § 1 mom. I sak medför de föreliggande förslagen inte någon ändring beträffande innebörden av riskens övergång varken jämfört med gällande rätt eller de tidigare förslagen. I *FN-konventionen* ingår bestämmelser som motsvarar förevarande paragraf i art. 66 och 70. Förslagens 70 § motsvaras av art. 82 i konventionen.

13 §

Av *första stycket* framgår huvudregeln om tidpunkten för riskens övergång. Enligt bestämmelsen går risken för varan över på köparen, när varan avlämnas (N når kjøperen overtatt tingen eller tingen er levert i samsvar med § 7 nr 2, 3 eller 4). Frågan om när varan anses avlämnad regleras i 6–7 §§.

Vid hämtningsköp (6 §) övergår risken således när köparen eller någon för hans räkning omhändertar varan hos säljaren. För det fallet att varan skall hämtas av köparen på annan plats än hos säljaren och utan dennes medverkan innehåller föreliggande paragraf dock ett specialstadgande om riskens övergång (F, N, S tredje stycket). Enligt det danska förslaget tillämpas den princip som framgår av tredje stycket i de övriga förslagen i alla situationer där varan skall hämtas utan säljarens medverkan (dvs. också när detta skall ske hos säljaren). Detta följer av 6 § tredje stycket andra meningen och 13 § första stycket i det danska förslaget.

Vid platsköp (7 § 1 st.) övergår risken när varan överlämnas till köparen. Detsamma gäller enligt det danska, finska och norska förslaget även vid distansköp (N transportkjøp), om köparen ingått avtalet i egenskap av konsument (7 § 2 st., N 7 § 4 st.). I övrigt övergår risken vid distansköp (7 § 2 st.) när varan överlämnas till en transportör som har åtagit sig varans transport från avsändningsorten. Annat kan dock följa av en leveransklausul eller annat avtalsvillkor som förutsätter att avlämnandet sker på en angiven ort. Utför säljaren själv transporten, övergår risken också vid distansköp när varan överlämnas till köparen eller någon för hans räkning på den plats där avlämnandet enligt avtalet skall ske.

Om det följer av avtalet att varan anses vara avlämnad vid någon annan tidpunkt än den som framgår av lagens stadganden, inverkar detta även på tidpunkten för riskens övergång; den tidpunkt då varan enligt avtalet anses vara avlämnad blir normalt avgörande även för riskens övergång. Det är likväl möjligt att avtalet anger olika tidpunkter t.ex. för riskens övergång och rätten att göra gällande dröjsmålspåföljder eller för riskens övergång och kostnadsfördelningen mellan parterna. Av avtalet kan med andra ord följa att alla de rättsverkningar som enligt lagen knyts till varans avlämnande inte inträder samtidigt.

I det *norska* förslaget är *första stycket* redaktionellt något utförligare än i de övriga förslagen. Enligt första meningen går risken för varan över på köparen när denne "overtatt tingen", dvs. hämtat eller i övrigt tagit emot den eller, vid distansköp (N transportkjøp), när varan enligt 7 § andra, tredje eller fjärde stycket är avlämnad.

Om varan sålts "fritt", "levererad" eller "fritt levererad" med angivande av en viss ort, går risken för varan inte över förrän varan kommit fram till den ort som angetts i klausulen, se motiven till 7 § tredje stycket.

I första stycket andra meningen i det *norska* förslaget behandlas riskens

övergång när varan enligt avtalet skall avlämnas på en bestämd ort. Risken går då över när varan avlämnas på denna ort såsom förutsatts. Denna bestämmelse gäller inte när parterna använt en leveransklausul som leder till annat resultat. T.ex. klausulen "cif" eller "fob" kan medföra att risken går över på köparen när varan kommit innanför fartygets sida. Riskens övergång regleras av första stycket andra meningen också i det fallet att en bestämd ort anges i förbindelse med andra leveransklausuler än de som behandlas i det norska förslaget. Vidare blir den tillämplig när man använt klausulerna "fritt", "levert" eller "fritt levert" utan samband med ett transportköp. Dessa situationer faller utanför 7 § tredje stycket och regleras således i 13 § första stycket andra meningen.

I de *gällande köplagarna* ingår huvudregeln om tidpunkten för farans övergång i 17 § (D, N 17 § 1 st.). Enligt det gällande stadgandet står säljaren faran intill dess godset av avlämnat. För hämtningsköp som avser bestämt gods gäller dock en specialregel (S 17 § andra meningen, D, N 17 § 2 st.), enligt vilken faran övergår då tiden för avlämnandet är inne och godset hålls tillgängligt för köparen. Beträffande denna specialregel innebär de föreliggande förslagen för finsk, norsk och svensk del den ändringen att när varan enligt avtalet skall avhämtas hos säljaren, skall risken alltid gå över först när köparen faktiskt hämtar varan, förutsatt att detta sker i tid (jfr 13 § andra stycket). Skälet till denna ändring är att säljaren har bättre möjligheter att avvärja skador som kan drabba varan och att upprätthålla försäkringsskydd mot skador så länge varan är i hans besittning. Endast i det fallet att köparen enligt avtalet skall hämta varan utan säljarens medverkan på annan plats än hos säljaren gäller enligt det föreliggande finska, norska och svenska förslaget (13 § tredje stycket) en princip som motsvarar den gällande specialregeln för avhämtningsköp av bestämt gods. För dansk del skall däremot specialregeln fortsättningsvis omfatta alla situationer där varan skall avhämtas utan säljarens medverkan (se 6 § 3 st. i jämförelse med huvudregeln i 13 § 1 st.)

I de *tidigare reformförslagen* regleras tidpunkten för riskens övergång i 17 §, för finsk del dock i 6 kap. 1 § 1 mom. Enligt dessa förslag står köparen faran för godset sedan det är avlämnat. Av stadgandena om när godset anses vara avlämnat (D, N 9 § 3 st., S 9 § 2 st., F 3 kap. 4 §) följer att de tidigare förslagen i sak motsvarar det föreliggande danska förslaget.

En mindre materiell skillnad jämfört med gällande rätt och de tidigare reformförslagen följer av 14 § i de föreliggande förslagen. Stadgandet behandlas nedan.

I *FN-konventionen* motsvaras första stycket av art. 67 (1) och 69 (1).

Andra stycket i det *finska, norska* och *svenska* förslaget innehåller ett undantag från huvudregeln om tidpunkten för riskens övergång. Undantaget avser det fallet att varan inte avlämnas i rätt tid och detta beror på köparen eller på ett förhållande på dennes sida. Stadgandet motsvaras av 14 § första stycket i det *danska* förslaget.

I de här avsedda fallen övergår risken för varan enligt det *finska* och det *svenska* förslaget på köparen, när säljaren gjort det som ankommer på honom för att varan skall kunna avlämnas. I det *danska* förslaget uttrycks detta så att risken övergår när varan har ställts till köparens disposition på platsen för avlämnandet. I det *norska* förslaget anges att risken för varan övergår på köparen, när varan har ställts till hans förfogande (rådighet) och förseningen medför att det inträder ett avtalsbrott från hans sida (jfr 56 §). Beträffande konsumentköp görs i det norska förslaget dock ett undantag enligt vilket köparen likväl inte bär risken för en olyckshändelse (tilfeldig hending) som inträffar medan varan är hos säljaren och som inte beror på varans egenskaper (se nedan).

Om varans avlämnande försenas till följd av förhållande på köparens sida, innebär detta således inte att säljaren fortsättningsvis skulle bära risken för varan tills avlämnandet faktiskt sker, utan risken kan i dessa fall övergå på köparen redan tidigare. Såsom anges i lagtexten förutsätter riskens övergång att säljaren för sin del fullgjort det som ankommer på honom för att avlämnandet kan ske. I och med att föreliggande regel blir tillämplig när varan inte avlämnas i rätt tid på grund av förhållanden på köparens sida, övergår risken dock inte förrän detta grundläggande rekvisit uppfyllts, dvs. förrän den tid som köparen kan ha på sig för att avhämta eller ta emot varan har gått ut. Om det t.ex. följer av avtalet att köparen skulle hämta varan senast den 15 juli men han kommer först en vecka senare, övergår risken för varan på honom den 15 juli även om säljaren för sin del hade haft varan färdig och tillgänglig för avhämtning redan fr.o.m. början av månaden.

Andra stycket blir tillämpligt förutom i det fallet att köparen underlåter att hämta eller ta emot varan t.ex. när varan inte avlämnas av den orsaken att säljaren håller den inne med stöd av 10 § eller då avlämnandet försenas därför att köparen underlåtit att ge säljaren anvisningar som denne behöver för att kunna avlämna varan såsom avtalet förutsätter. Om säljaren vid distansköp vill åberopa regeln i 10 § andra stycket och hålla inne varan genom att hindra dess överlämnande till köparen, har avlämnandet ofta enligt 7 § andra stycket skett redan tidigare och då har även risken för varan övergått enligt första stycket. Andra stycket av förevarande paragraf blir inte tillämpligt i sådana fall.

Av 14 § framgår att också om situationen är sådan som avses i andra stycket, övergår risken för varan inte förrän varan blivit avskild för köparens räkning. Även om varan redan tidigare har ställts till köparens förfogande går risken således över först när varan avskilts för köparen.

Enligt andra stycket *andra meningen* i det *norska* förslaget bär köparen vid konsumentköp (forbrukerkjøp) inte risken för en tillfällig händelse som inträffar medan varan befinner sig hos säljaren och som inte beror på varans egna egenskaper. Till grund för bestämmelsen ligger tanken att en yrkesmässig säljare har bättre möjligheter än konsumenten att få förlusten täckt genom försäkring eller att på annat sätt pulverisera den.

Det är endast risken för en tillfällig händelse (tilfeldig hending) och en händelse som inte beror på varans egna egenskaper som blir liggande hos säljaren. Stadgandet gäller således inte händelser som beror på parternas egna förhållanden. Stadgandet gäller inte det fallet att varan går förlorad eller skadas av säljaren eller köparen eller deras anställda. Om händelsen beror på varans egna egenskaper – frukt ruttnar efter att den ställts till konsumentens förfogande men konsumenten hämtar den inte – bär konsumenten risken för detta.

Säljaren bär enligt bestämmelsen risken för t.ex. förlust, skada eller minskning på grund av en brand eller översvämning i området eller hos säljaren. Ett annat praktiskt exempel är att varan blir stulen eller blir föremål för skadegörelse av utomstående.

Bestämmelsen har vidare begränsats till att gälla fall där varan skadas genom en händelse som inträffar medan varan befinner sig hos säljaren t.ex. i dennes lager. Med hänsyn till dessa fall kan en yrkesmässig säljare teckna en försäkring som också täcker förlust av eller skada på varor som inte avhämtats.

Vid transportköp sker avlämnandet på ett annat ställe än hos säljaren och specialregeln blir därför inte tillämplig på sådana köp. Bestämmelsen gäller inte heller det fallet att varan skall hämtas på någon annan plats än hos säljaren utan dennes medverkan, jfr tredje stycket. En konsument som köper ett färdigt uppdelat parti virke som han själv skall avhämta i skogen bär således själv risken för varan om den ställts till hans förfogande men han inte hämtar den inom avtalad tid.

I *de gällande köplagarna* motsvaras andra stycket av 37 §. De föreliggande förslagen innebär att regeln får en tydligare utformning men medför ingen principiell ändring. I *de tidigare reformförslagen* finns motsvarande stadgande i 17 § 2 st., för finsk del dock i 6 kap. 1 § 2 mom. I det tidigare svenska och finska förslaget anges att faran för godset övergår på köparen "då godset senast bort vara avlämnat" (S) eller "då avlämnande senast bort ske"(F).

I *FN-konventionen* regleras de situationer som avses i andra stycket i art. 67 (1) sista meningen och art. 69 (1). Också art. 69 (3) är av betydelse i sammanhanget.

Det *finska, norska* och *svenska* förslaget innehåller ett *tredje* stycke med ett specialstadgande om tidpunkten för riskens övergång i det fallet att köparen enligt avtalet skall hämta varan på annan plats än hos säljaren och utan dennes medverkan. I dessa fall övergår risken för varan på köparen när tiden för avlämnandet är inne och köparen fått veta att varan finns tillgänglig för avhämtning. Om köparen enligt avtalet skall hämta varan t.ex. från ett lager hos tredje man, övergår risken på honom genast när han fått veta att varan finns tillgänglig för honom, förutsatt att tiden för avlämnandet är inne. Riskens övergång förutsätter således inte att köparen t.ex. haft en rimlig tid på sig att hämta varan eller att den tid inom vilken varan skulle avlämnas löpt ut. Däremot förutsätter riskens övergång att köparen faktiskt fått veta att varan finns tillgänglig för avhämtning. Säljarens meddelande om detta måste med andra ord ha kommit fram till köparen. Köparens vetskap behöver emellertid inte nödvändigtvis grunda sig på ett meddelande från säljaren. Det är t.ex. möjligt att tredje man som förvarar varan har lämnat köparen meddelande om att varan är färdig att avhämtas. Köparens vetskap om att varan kan avhämtas kan också grunda sig på andra omständigheter än ett meddelande från säljaren eller tredje man.

Enligt det *danska* förslaget gäller den princip som framgår av tredje stycket i de övriga förslagen i alla situationer där varan skall avhämtas utan säljarens medverkan, dvs. även när den skall avhämtas hos säljaren. Detta följer av 6 § tredje stycket andra meningen och 13 § första stycket.

I *de gällande köplagarna* innehåller 17 § (D, N 17 § 2 st.) ett stadgande som påminner om förevarande tredje stycke. Den nuvarande regeln gäller dock endast köp av bestämt gods. Å andra sidan tillämpas den oberoende av var köparen enligt avtalet skall hämta godset. Enligt de föreliggande förslagen gäller tredje stycket alla typer av köp. När köpet avser annat än ett individuellt föremål följer det dock av 14 § att risken för varan inte övergår på köparen

förrän varan avskilts för honom. Om köparen enligt avtalet skall hämta varan hos säljaren, tillämpas enligt det finska, norska och svenska förslaget inte tredje stycket utan första och andra stycket.

De *tidigare reformförslagen* har i fråga om farans övergång i de situationer som avses i tredje stycket i sak samma innehåll som de föreliggande förslagen. Detta följer i de tidigare förslagen av stadgandena om avlämnande (DKU, NOU 9 § 3 st., SOU 9 § 2 st., FP 3 kap. 4 §). En olikhet föreligger dock såtillvida att ifrågavarande princip enligt de tidigare förslagen skall tillämpas i alla fall där godset skall avhämtas utan säljarens medverkan (jfr det föreliggande danska förslaget).

I *FN-konventionen* finns motsvarigheten till tredje stycket i art. 69 (2).

14 §

I det *finska, norska* och *svenska* förslaget innehåller paragrafen ett stadgande som kompletterar de föregående reglerna om riskens övergång. Enligt paragrafen övergår risken för varan inte på köparen förrän varan avskilts för hans räkning (N for ham). I det *danska* förslaget motsvaras stadgandet av *andra stycket* i denna paragraf.

Föreliggande regel har betydelse endast vid köp av andra än individuellt beskaffade varor. Regeln blir således inte tillämplig vid köp som avses t.ex. i 43 §, dvs. när köpet gäller en vara som skall tillverkas särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål eller som i övrigt med hänsyn till dess egenskaper och till vad parterna måste antas ha förutsatt inte kan ersättas med en annan vara. Kravet på att varan skall vara avskild för köparen modifierar för det första huvudregeln om att risken för varan övergår på köparen då varan avlämnas. Om avlämnadet skett utan att varan dessförinnan blivit avskild för köparen, t.ex. då gods vilket transporteras som bulklast i enlighet med 7 § andra stycket anses ha blivit avlämnat när det överlämnats till transportören, övergår risken på köparen först när det parti som avtalet avser blivit avskilt för honom. På motsvarande sätt modifierar kravet på avskiljande den princip som framgår av 13 § andra stycket (D 14 § 1 st.). Även om varans avlämnande försenats av orsaker som beror på köparen övergår risken för varan inte på köparen såsom sägs i nämnda stadgande, om varan inte blivit avskild för honom. Motsvarande gäller för de situationer som avses i 13 § tredje stycket. Även om tiden för avlämnandet är inne och köparen fått veta att han kan hämta varan är detta inte tillräckligt för att risken skall gå över på honom om varan inte blivit avskild för honom.

I det *finska, svenska* och *norska* förslaget anges uttryckligen att avskiljandet av varan kan ske genom märkning eller transportdokument, vilka torde vara de vanligaste fallen, eller på annat sätt. I paragrafen förutsätts att varan blivit avskild för köparens räkning (N for ham). Detta innebär att varan bör identifieras så att det framgår att varan eller ett visst parti av den är avsett för ifrågavarande köpare.

I *de gällande köplagarna* uppställs inte något generellt krav på att godset skall vara avskilt för att faran skall gå över på köparen. Enligt 37 § gällande lag är detta dock en förutsättning för att faran vid leveransköp skall övergå på grund av köparens dröjsmål. Enligt *de tidigare reformförslagen* är läget detsamma som enligt gällande rätt. I förslagen har 37 § dock flyttats till 17 §

andra stycket; för finsk del se FP 6 kap. 1 § 2 mom. Av stadgandena om tidpunkten för avlämnandet framgår dessutom att ett krav på att godset blivit avskilt för köparen enligt de tidigare förslagen skall gälla även när godset enligt avtalet skall hämtas av köparen utan säljarens medverkan (DKU, NOU 9 § 3 st., SOU 9 § 2 st., FP 3 kap. 4 §).

I *FN-konventionen* finns bestämmelser i art. 67 (2) och 69 (3) som motsvarar förevarande paragraf.

15 §

I paragrafen regleras för det *finska, norska* och *svenska* förslagets del frågan om riskens övergång i det specialfallet att köpet avser en vara som – med parternas vetskap – befinner sig under transport. Enligt förslagen övergår risken för varan i dessa fall på köparen vid köpslutet. Parterna kan givetvis reglera riskens övergång i avtalet och bestämma att riskens övergång t.ex. knyts till transportens början eller till varans framkomst. Även om någon uttrycklig överenskommelse om riskens övergång inte finns mellan parterna är tidpunkten för köpslutet enligt förslaget inte avgörande, om det framgår av omständigheterna att köparen åtagit sig att bära risken för varan från och med att varan överlämnades till den transportör som utfärdat transportdokumentet. I detta avseende är det ofta av betydelse, om köpet ingåtts på sådana villkor att transportförsäkringen överförs på köparen såsom vid cif-köp. Även om omständigheterna är sådana att köparen bör anses ha åtagit sig att bära risken för varan från det att varan överlämnades till den transportör som utfärdat transportdokumentet, bär säljaren enligt förslaget dock risken för en sådan skada som drabbat varan före köpslutet, om säljaren visste eller borde ha vetat att varan förstörts eller skadats men underlåtit att upplysa köparen om detta.

Föreliggande stadgande bygger på en bestämmelse i FN- konventionen. En reglering av riskens övergång i dessa fall är dock nyttig även i de nationella köplagarna, eftersom köp av gods under transport, exempelvis oljelaster, kan förekomma även i nationella och internordiska förhållanden.

I *de gällande köplagarna* ingår inget motsvarande stadgande, ej heller i *de tidigare reformförslagen*. I *FN-konventionen* finns motsvarande bestämmelser i art. 68.

I det *danska* förslaget innehåller 15 § ett stadgande om att säljaren trots bestämmelserna i 12–14 §§ bär risken för varan om köparen häver köpet. Något stadgande om riskens övergång vid köp som avser varor under transport har för dansk del inte medtagits i förslaget, eftersom en sådan bestämmelse har ansetts ha ringa praktisk betydelse.

16 §

I paragrafen ingår ett specialstadgande om risken för varan vid öppet köp. Vid ett sådant köp blir avtalet inte genast bindande för köparen, utan han får enligt avtalet en viss tid på sig att överväga om han vill stå fast vid köpet eller inte. Vid öppet köp övergår risken för varan på köparen på normalt sätt i enlighet med de föregående stadgandena, dvs. enligt huvudregeln vid varans avlämnande. Om köparen bestämmer sig för att inte behålla varan, går risken för varan enligt föreliggande paragraf tillbaka på säljaren först när varan lämnas tillbaka till honom. Köparen står således risken för händelser som drabbar varan medan han har den i sin besittning och medan varan är på väg tillbaka till säljaren, även om den t.ex. avsänts med post eller transporteras av en självständig fraktförare.

Av det *danska* och det *norska* förslaget framgår i klargörande syfte att principen i 16 § inte gäller vid vissa typer av konsumentköp, nämligen när det är fråga om post- eller hemförsäljning. För sådana köp finns det tvingande specialstadganden i alla de fyra länderna. Enligt dessa stadganden behåller konsumenten sin ångerrätt (N angrerett) trots att varan skadats eller kommit bort utan vållande från hans sida innan säljaren fått varan tillbaka (D: lov om visse forbrugeraftaler, nr. 139 af 29 marts 1978, 8 § 2 st. och 11 § 2 st.; F: Konsumentskyddslagen (38/78) 6 kap. 4 § 2 mom.; N: lov 24 mars 1972 nr 11 om angrefrist ved visse avtaler om forbrukerkjøp, 5 §; S: hemförsäljningslagen (1981:134) 8 §). I det *finska* och det *svenska* förslaget saknas en uttrycklig hänvisning till specialstadgandena om ovannämnda konsumentköp.

I paragrafen tas inte ställning till frågan om köparen har rätt att t.ex. öppna varans förpackning eller att prova varan.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* framgår motsvarande princip om farans övergång vid öppet köp av 60 §. I *FN-konventionen* finns ingen motsvarande bestämmelse.

Varans beskaffenhet

17 §

Paragrafen innehåller de grundläggande stadgandena om varans beskaffenhet och fel i varan (D, N mangel). Påföljderna av fel och rättsligt fel regleras i 32–47 §§.

Enligt paragrafen (F, N *första stycket*) skall varan med hänsyn till art, mängd, kvalitet och andra egenskaper samt förpackning överensstämma (N være i samsvar) med vad som kan (S får) anses avtalat (N følger av avtalen). Om så inte är fallet, föreligger det ett fel i varan. Om varan avviker från vad som är avtalat, kan köparen ha rätt att göra gällande felpåföljder även om den avlämnade varan objektivt sett inte skulle vara av ringare värde eller brukbarhet än den avtalsenliga varan. Som exempel kan nämnas att avvikelsen från avtalet enbart består i att varan har en annan färg än köparen angivit i sin beställning.

Hänvisningen till varans mängd tar sikte på stadgandet i 49 § andra stycket (D tredje stycket), enligt vilket stadgandena om fel i vissa fall blir tillämpliga även då leveransen är ofullständig i fråga om mängd. Med andra egenskaper avses exempelvis egenskaper som har betydelse för varans lämplighet för det ändamål till vilket den är avsedd att användas, varans hållbarhet m.m.

Formuleringen i det *danska* förslaget är något annorlunda än i de övriga förslagen. Enligt det danska förslaget föreligger det ett fel, om varan är av annan eller sämre (ringere) beskaffenhet eller brukbarhet än den enligt avtalet och de föreliggande omständigheterna skulle vara. Formuleringen har valts med hänsyn till att den överensstämmer med motsvarande felbeskrivning i de gällande danska stadgandena om konsumentköp (D 76 § nr. 4) som man inte funnit anledning att avvika från. Det som sägs i den danska texten täcks av formuleringen i de övriga förslagen. Däremot är den danska formuleringen

något snävare än de övriga förslagen i och med att man inte uttryckligen hänvisar till varans förpackning.

Ovannämnda bestämmelse i förslagen anger den grundläggande principen att bedömningen av huruvida fel i varan föreligger i första hand är beroende av vad som kan anses vara avtalat mellan parterna angående varans beskaffenhet. Parterna kan uttryckligen, mer eller mindre ingående, ha specificerat hurudan varan skall vara. Om varan angivits t.ex. genom att man endast hänvisat till dess beteckning e.d., följer det av avtalet att varan skall motsvara den beskaffenhet som ifrågavarande vara vanligtvis har. Ofta framgår vad som kan anses avtalat beträffande varans egenskaper av omständigheterna kring köpet. I regel följer det av avtalet att varan till sin kvalitet och andra egenskaper skall motsvara vad som är normalt god beskaffenhet för en vara av ifrågavarande slag. T.ex. varans pris är en omständighet som i allmänhet bör beaktas vid bedömningen av vilken standard köparen kan förutsätta av varan. Även handelsbruk eller annan sedvänja kan vara relevant vid bedömningen av hurudan vara säljaren är skyldig att avlämna.

Av det *finska, norska* och *svenska* förslaget framgår att varan även beträffande förpackningen bör överensstämma med det som följer av avtalet. Varan kan således anses vara felaktig, om den inte förpackats på ett sådant sätt som avtalet förutsätter. Orsaken till att varans förpackning berörs i avtalet kan vara att förpackningen är viktig för att skydda varan eller att bevara dess egenskaper. Orsaken kan också vara att köparen avser att sälja varan vidare i en kommersiell förpackning av viss design eller med bestämda kännetecknen, uppgifter e.d.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* finns ingen uttrycklig motsvarighet till förevarande paragraf, bortsett från 76 § 1 st. 4 punkten i den danska köplagen som motsvarar det föreliggande danska förslaget.

FN-konventionen innehåller i art. 35 (1) en bestämmelse som överensstämmer med den finska, norska och svenska formuleringen.

I det *norska* förslaget innehåller första stycket några ytterligare stadganden om varans beskaffenhet. De principer som framgår av stycket kan i och för sig vanligtvis anses följa av avtalet, även om avtalets uttryckliga innehåll kan vara knapphändigt. Stadgandena har således närmast en klargörande funktion genom att de anger vissa allmänna bedömningsregler som skall gälla när inte annat följer av avtalet. Å andra sidan är de inte avsedda att utgöra någon uttömmande definition av fel, utan anger endast vissa av de centrala principer som bör ligga till grund för felbedömningen. Också andra omständigheter än de som nämns i andra stycket kan, utgående från första stycket, vara relevanta vid bedömningen, även om någon uttrycklig överenskommelse om varans beskaffenhet inte föreligger. Att motsvarande stadganden inte ingår i de övriga förslagen innebär inte något avståndstagande från de principer som framgår av det norska förslaget.

Enligt *punkt a* i stycket skall varan passa för de ändamål till vilka motsvarande varor vanligtvis används. Varan bör således ha sådana egenskaper att den är lämpad för det bruk som är normalt för varor av ifrågavarande slag. En vanlig stol skall tåla vikten av en fullvuxen människa, en klocka skall visa rätt tid och regnkläder skall skydda mot regn. Kvalitetsskillnader mellan varor av samma slag kan dock förekomma utan att en vara av sämre kvalitet

nödvändigtvis kan anses vara felaktig. Vissa klockor håller tiden mera exakt än andra och vissa regnkläder kan tåla vatten bättre än andra. Varans pris är en av de omständigheter som inverkar på bedömningen av vilken standard köpare har rätt att förutsätta.

Principen i punkt a tar sikte på alla egenskaper som är relevanta med hänsyn till det eller de ändamål för vilka varor av ifrågavarande slag i allmänhet används. Formuleringen i stadgandet omfattar även det fallet att varan skall säljas vidare ifall detta är förutsatt vid föreliggande slag av köp. Varan skall då ha sådan beskaffenhet att den kan avyttras i normal ordning på sedvanliga villkor. Om köpet gäller en vara som i allmänhet används till flera olika ändamål, skall den vara lämpad för alla dessa ändamål. I regel kan principen i punkt a anses förutsätta att varan inte bara är användbar för det ändamål till vilket den är avsedd utan att den har sådana egenskaper som är normala för motsvarande varor. Som exempel på en situation där detta kan ha betydelse kan nämnas att varan i och för sig är användbar för det avsedda ändamålet men förbrukar väsentligt mera energi än vad som är normalt för motsvarande produkter. Ifall den vara som säljaren har att erbjuda i något avseende inte har samma brukbarhet som motsvarande varor i allmänhet, bör säljaren se till att detta kommer till köparens kännedom före avtalsslutet. Om köparen avser att använda varan till ett ändamål som i och för sig är tänkbart men som säljaren med hänsyn till omständigheterna inte har anledning att räkna med, kan köparen åberopa olämplighet för sådant ändamål endast under förutsättning att säljaren varit medveten om det speciella ändamålet – se punkt b.

Punkt b gäller det fallet att säljaren känner till eller måste antas känna till det ändamål för vilket köparen avser att använda varan. Stadgandet har betydelse t.ex. i situationer där köparen saknar förutsättningar att specificera varans egenskaper på annat sätt än genom att ange det ändamål för vilket han behöver varan. Det är ofta säljaren som har den sakkunskap som krävs för att välja en vara som passar för det avsedda bruket.

Enligt punkt b skall varan vara ägnad för ett bestämt ändamål som säljaren kände till eller måste antas ha känt till (måtte være kjent med) vid köpslutet, om det inte framgår av omständigheterna, att köparen inte i detta avseende byggde på säljarens sakkunskap och bedömning eller att han inte haft rimlig grund att göra det. Om säljaren kände till eller efter omständigheterna måste ha insett att köparen avser att använda varan för ett bestämt ändamål, svarar säljaren således i allmänhet för att varan är ägnad för detta ändamål. Det är säljarens kunskap vid avtalsslutet som är relevant. Om säljaren enligt vad han kan bedöma innan avtalet ingås inte har någon vara som motsvarar köparens behov, bör han upplysa köparen om detta.

Säljaren svarar dock inte i alla situationer för att varan är ägnad för köparens speciella ändamål, även om han känner till ändamålet. Om det framgår av omständigheterna att köparen inte förlitade sig eller inte hade rimlig grund för att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning, bär köparen själv risken för varans lämplighet. Så kan vara fallet om köparen själv har bättre förutsättningar att bedöma varans lämplighet på grund av att han har större sakkunskap om varor av ifrågavarande slag eller bättre kännedom om de förhållanden under vilka varan kommer att användas och som har betydelse med tanke på de egenskaper varan bör ha. Om köparen själv tillhandahållit detaljerade tekniska specifikationer beträffande varans beskaffenhet, utvisar

detta ofta att köparen inte har förlitat sig på säljarens sakkunskap och bedömning på sådant sätt som avses i punkt b.

Enligt *punkt c* skall varan ha egenskaper som säljaren hänvisat till genom att framlägga prov eller modell. Prov eller modell som säljaren använder vid marknadsföringen av varan tjänar till att ge köparen ett underlag för bedömningen av varans beskaffenhet. Ett prov eller en modell är dock ofta avsedd att ange varans beskaffenhet endast i vissa avseenden. Såsom framgår av formuleringen i punkt c, tar stadgandet sikte på de egenskaper som säljaren kan anses ha hänvisat till genom att framlägga provet eller modellen. Ifall det kan förekomma avvikelser i varan i jämförelse med de egenskaper som framgår av provet eller modellen och dessa är av sådan art att köparen inte har anledning att räkna med dem, bör säljaren upplysa om detta. Särskilt beträffande vissa naturprodukter som sten eller trä bör köparen dock i allmänhet även eljest räkna med att ett prov av mindre format ofta inte kan vara helt representativt för en större kvantitet av samma vara.

Punkt c gäller endast prov eller modell som säljaren framlagt. I många fall kan det anses följa av avtalet att varan skall överensstämma med prov eller modell som framlagts av köparen. Köparens prov eller modell kan dock inte nödvändigtvis i alla situationer tillmätas samma betydelse vid felbedömningen som säljarens. Ett generellt stadgande enligt vilket säljarens och köparens prov eller modell skulle jämställas med varandra har därför inte ansetts vara lämpligt.

Enligt *punkt d* skall varan vara förpackad på vanligt sätt eller, om det inte finns något bruk i detta avseende, på försvarligt sätt. Stadgandet anger således ett minimikrav om att varan bör förpackas på ett sätt som är sedvanligt för varor av ifrågavarande slag. I många fall kan det finnas flera förpackningssätt som är brukliga och således acceptabla. Tillägget om det fallet att något brukligt sätt att förpacka varan inte finns tar i första hand sikte på nya typer av produkter för vilka något bruk i fråga om förpackning inte ännu utvecklat sig. I sådana fall bör varan förpackas på ett sätt som är försvarligt med tanke på att skydda och bevara varan. Stadgandet innebär inte något krav att varan alltid skall vara förpackad. Vissa typer av varor, såsom bilar och sådana råvaror som transporteras i bulk, levereras normalt utan förpackning.

Dessutom kan det avtalade sättet för varans avlämnande vara sådant att någon förpackning av varan från säljarens sida inte behövs. Så kan ibland vara fallet vid hämtningsköp. Om det på grund av varans art eller leveranssätt är onödigt att förpacka varan, har säljaren enligt förslaget således ingen skyldighet att göra det.

I *de gällande köplagarna* finns inte stadganden av detta slag. För norsk del torde principerna i förslaget inte avvika från gällande rätt. Motsvarande stadganden finns inte heller i *de tidigare reformförslagen* med undantag för det finska, där en liknande bestämmelse ingår i FP 4 kap. 3 §.

I *FN-konventionen* finns i art. 35 (2) bestämmelser som motsvarar det norska förslaget.

I det *finska* och *norska* förslaget ingår ett *andra stycke* som gäller betydelsen vid felbedömningen av offentligrättsliga normer rörande varans beskaffenhet. Enligt stycket anses varan under vissa förutsättningar vara felaktig, om den inte till sina egenskaper överensstämmer med krav som uppställts i lag, förordning eller myndighets beslut (N lovgivning eller offentlig vedtak i medhold av lov) som gällde vid köpslutet. Stadgandet har sin största betydelse i fråga om olika säkerhetsföreskrifter samt bestämmelser som utfärdats i standardiseringssyfte. Det avser att omfatta såväl föreskrifter vilka anger hurudan varan skall vara som föreskrifter eller förbud enligt vilka varor av viss beskaffenhet inte får saluhållas eller enligt vilka varan inte får ha vissa egenskaper, viss konstruktion, sammansättning e.d.

Stadgandet avser krav som följer av lag eller som med stöd av lag utfärdats i författningar av lägre nivå eller genom myndighets beslut. Med myndighets beslut (offentlig vedtak) avses å ena sidan beslut som innehåller allmänna normer t.ex. angående varor av visst slag, såsom elektriska apparater, och å andra sidan beslut som fattats i enskilda fall exempelvis med stöd av lagstifting som ger domstol eller annan myndighet befogenhet att förbjuda eller begränsa försäljningen av farliga produkter. Däremot omfattar stadgandet inte myndighets beslut av intern karaktär, såsom föreskrifter vilka anger hurudana varor som bör användas till visst ändamål inom en organisation.

Stadgandet avser krav som gäller varans egenskaper. Krav angående den information som skall lämnas om en viss produkt faller utanför ramen för föreliggande stadgande. Dessa aspekter av felbegreppet omfattas i stället av stadgandena i 18–19 §§. Om varan t.ex. saknar en egenskap som den enligt gällande föreskrifter bör ha, får köparen göra gällande felpåföljder under de förutsättningar som framgår av föreliggande stadande. Om säljaren dessutom har lämnat en oriktig uppgift enligt vilken varan skulle ha en egenskap som den visar sig sakna, kan köparen även åberopa stadgandena i 18–19 §§.

Föreskrifter som tar sikte på varans användning för ett speciellt ändamål och vars tillämplighet således är beroende av köparens åtgärder, kan inte heller åberopas enligt förevarande stadgande. En annan sak är att säljaren kan vara ansvarig för att varan till sina egenskaper överensstämmer med krav vilka den enligt gällande normer skall uppfylla för att få användas till ett bestämt ändamål som köparen angivit för säljaren eller som framgår av omständigheterna.

Stadgandet avser krav som gällde vid köpslutet. Detta utesluter dock inte att även andra än sådana krav kan ha betydelse för felbedömningen. Det kan t.ex. anses följa av avtalet att en vara som skall tillverkas efter köpslutet bör uppfylla krav som uppställts i föreskrifter vilka utfärdats och offentliggjorts först därefter. Det kan även följa av 18 § 2 punkten (N b-punkten) att säljaren är skyldig att underrätta köparen, ifall varan t.ex. är av en äldre modell som inte överensstämmer med nya säkerhetskrav som beslutats men ännu inte trätt i kraft.

Föreliggande stadgande innebär inte att en vara som t.ex. ur säkerhetssynpunkt inte motsvarar en rimlig standard kunde anses vara felaktig bara om det finns uttryckliga föreskrifter i det hänseendet. Såsom framgått av motiven till första stycket kan det i allmänhet anses följa av avtalet att varan bör motsvara den standard som är normal för varor av ifrågavarande slag. Den omständigheten att varan exempelvis på grund av dess bristande säkerhet avviker från vad köparen med hänsyn till normal standard och övriga omständigheter hade befogad anledning att förutsätta, kan således redan enligt första stycket ge köparen rätt att göra gällande påföljder av fel.

Enligt förslagen är säljarens ansvar för att varan överensstämmer med offentligt fastställda krav underkastat vissa begränsningar (jfr första stycket

bokstav b i det norska förslaget). Även om varan inte uppfyller krav som avses i föreliggande stycke, anses den inte vara behäftad med fel ifall det framgår av omständigheterna att köparen inte i detta avseende förlitat sig på säljarens sakkunskap eller inte hade rimlig grund att förlita sig på den. En säljare som yrkesmässigt driver handel med varor av det aktuella slaget bör i regel anses bära ansvaret för att varan överensstämmer med krav som följer av föreskrifter vilka gäller i hans land. Om säljaren däremot är en privatperson, har köparen i allmänhet inte rimlig grund att förlita sig på hans sakkunskap i detta avseende. Även om köparens motpart är en yrkessäljare, kan undantaget bli tillämpligt t.ex. i det fallet att varan tillverkats enligt specifikationer som lämnats av köparen och specifikationerna medför att den beställda varan inte uppfyller gällande krav. Även i sådana fall kan säljaren dock i allmänhet anses vara skyldig att upplysa köparen om att köparens specifikation inte överensstämmer med gällande föreskrifter ifall säljaren upptäcker detta.

Stadgandet gäller även nordiska köp. I dessa fall blir emellertid den nyssnämnda undantagsregeln särskilt aktuell. Ofta kan köparen inte anses ha rimlig grund att räkna med att säljaren på grund av köpet åtagit sig att svara för varans förenlighet med föreskrifter eller beslut som gäller i importlandet. Situationen kan dock vara en annan t.ex. om säljaren regelmässigt säljer motsvarande varor på ifrågavarande utländska marknad.

I det *finska* förslaget anges vidare att köparen inte heller får åberopa det som stadgas i föreliggande stycke, om hans avsikt vid köpslutet varit att använda varan till ett ändamål vid vilket ifrågavarande krav angående varans egenskaper saknar betydelse. Som exempel på detta kan nämnas att en begagnad bil köps för museiändamål eller att en elektrisk apparat köps med avsikt att använda brukbara delar av den som reservdelar eller till hobbyändamål.

Enligt det *norska* förslaget gäller paragrafen inte internationella köp som avses i 5 §.

I det *danska* och det *svenska* förslaget har man inte intagit någon bestämmelse som motsvarar andra stycket i det finska och det norska förslaget. Enligt de förstnämnda förslagen bör föreliggande fråga avgöras med stöd av de allmänna bestämmelserna om fel i 17 och 18 §§.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* ingår inte uttryckliga stadganden av detta slag. I *FN-konventionen* finns inte heller någon motsvarande bestämmelse.

I *tredje stycket* av det *norska* förslaget fastslås att varan är felaktig (har mangel), om den inte överensstämmer med de krav som uppställs i paragrafen. Detta framgår av 17 § i det *danska* och det *svenska* förslaget och i det *finska* förslaget av 17 § första stycket sista meningen och andra stycket första meningen.

18 §

Paragrafen gäller säljarens ansvar för uppgifter som han har lämnat eller borde ha lämnat om varan. Dessa stadganden kompletterar principen i 17 § (F, N första stycket) genom att i vissa avseenden precisera grunderna för felbedömningen. Även om ett felansvar som omfattas av föreliggande paragraf skulle kunna härledas redan ur principen att varan skall överensstämma med vad som kan anses avtalat, har det ansetts angeläget att beröra dessa situationer i uttryckliga stadganden för att klargöra rättsläget.

I 18–19 §§ föreligger en viss olikhet i fråga om paragrafernas uppbyggnad mellan å ena sidan det danska och det norska förslaget och å andra sidan det finska och det svenska förslaget. För dansk och norsk del gäller 18 § (D 1 st., N punkt a) uppgifter som lämnats av säljaren vid köpslutet, medan 19 § gäller uppgifter som lämnats av säljaren eller tidigare säljled på varans förpackning, i annons eller vid annan marknadsföring av varan. I det finska och det svenska förslaget behandlas däremot alla uppgifter som lämnats av säljaren i 18 §, oberoende av om det är fråga om uppgifter vilka lämnats vid köpslutet eller vid annan marknadsföring före köpslutet, medan uppgifter som lämnats av någon annan än säljaren behandlas i 19 §. I sakligt hänseende överensstämmer förslagen trots denna strukturella olikhet med varandra.

Enligt *första punkten* (D *första stycket*, N *punkt a*) anses det föreligga fel, om varan inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskap eller användning, som säljaren har lämnat vid köpslutet, och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet. För finsk och svensk del framgår att detta även gäller uppgifter som lämnats av säljaren vid annan marknadsföring av varan före köpslutet. Säljarens ansvar för uppgifter som inte lämnats i samband med köpslutet utan vid annan marknadsföring av varan, t.ex. i en annons eller en broschyr, regleras för dansk och norsk del i 19 §. Eftersom den föreliggande bestämmelsen och 19 § i sak medför väsentligen samma ansvar för säljaren, saknar det i regel betydelse enligt vilketdera stadgandet säljarens ansvar bedöms.

Förevarande stadgande gäller uppgifter som lämnats av säljaren. Säljarens ansvar omfattar uppgifter som lämnats av en företrädare för säljaren, ifall denne har en sådan ställning som medför behörighet att lämna uppgifter om varan. Säljaren svarar t.ex. för uppgifter som lämnats av försäljningspersonalen. En person som är anställd hos säljaren kan vara behörig att lämna upplysningar om varan även om han inte är behörig att t.ex. sluta avtal på säljarens vägnar.

Felansvar på grund av att varan inte motsvarar uppgifter som lämnats om den kan inträda oavsett på vilket sätt uppgiften lämnats, t.ex. oberoende av om den varit skriftlig eller muntlig. Stadgandet avser för det första det fallet att en uppgift som säljaren lämnat om varan visar sig vara oriktig, vare sig det är fråga om att det enskilda exemplaret av produkten avviker från de uppgifter som lämnats eller att produkten som sådan inte motsvarar uppgifterna. För det andra gäller bestämmelsen det fallet att uppgifterna i och för sig är korrekta men presenterade på ett vilseledande sätt. Detta framgår uttryckligen av formuleringen i det *danska* förslaget, enligt vilket ett fel föreligger om säljaren vid köpet lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter som kan antagas ha haft betydelse för köparens bedömning av varan.

Enligt det *finska*, *norska* och *svenska* förslaget omfattar stadgandet uppgifter som gäller varans egenskaper eller användning. Enligt det *danska* förslaget omfattar stadgandet uppgifter som kan antas ha haft betydelse för köparens bedömning av varan. Uppgifterna bör vara tillräckligt konkreta och bestämda. Mycket allmänt hållna säljfrämjande uppgifter grundar således inte som sådana felansvar för säljaren. Uppgifter av denna typ kan dock ha viss

betydelse vid bedömningen av vilken kvalitetsnivå köparen hade rätt att vänta sig av varan.

Ansvaret förutsätter inte vållande hos säljaren. Varan kan således vara felaktig oavsett om säljaren visste eller borde ha vetat att en uppgift som han lämnat var oriktig och oavsett om hans avsikt varit att vilseleda köparen (jfr 44 § 2 p.).

Enligt det *finska*, *norska* och *svenska* förslaget förutsätter felansvaret att den uppgift som lämnats kan antas ha inverkat på köpet. Enligt den *danska* formuleringen kan felansvar inträda på grund av uppgifter som kan antas ha haft betydelse för köparens bedömning av varan. Köparen kan således inte åberopa en uppgift som uppenbarligen varit irrelevant för honom vid köpslutet. Beträffande uppgifter om varans användning, t.ex. dess skötsel, bör förutsättningen vara att uppgiften kan antas inverka på användningen. Kravet på att uppgiften kan antas ha inverkat på köpet innebär vidare att en säljare som lämnat en oriktig eller vilseledande uppgift om varans egenskaper eller användning kan undgå felansvar om han rättar uppgiften i tid. Om uppgiften rättats på vederbörligt sätt kan den inte anses ha inverkat på köpet. Rättelsen bör ske på ett tydligt sätt. Om säljaren t.ex. muntligen har lämnat en oriktig uppgift om varan är det i regel inte tillräckligt att den riktiga uppgiften ingår i en skriftlig bruksanvisning som tillhandahållits köparen i samband med varans avlämnande. Har köparen handlat på basen av en tidningsannons som innehållit en oriktig eller vilseledande uppgift om varan, undgår säljaren enligt det finska och det svenska förslaget inte nödvändigtvis ansvar fastän han kan visa att han därefter, innan ifrågavarande köp ingåtts, publicerat en motsvarande annons med riktiga uppgifter. Motsvarande följer för dansk och norsk del av 19 §. Normalt bör det krävas att rättelsen har skett i samband med själva köpslutet eller annars på ett sådant sätt att den kan antas ha kommit till ifrågavarande köparens kännedom. Generellt kan sägas att rättelsen bör ske på ett sådant sätt och i ett sådant skede att den typiskt sett är ägnad att eliminera den oriktiga eller vilseledande uppgiftens inverkan på köparens beslut.

Andra punkten i paragrafen (D *andra stycket*, N *punkt b*) gäller säljarens underlåtenhet att lämna behövliga upplysningar om varan.

Formuleringarna i förslagen avviker i viss mån från varandra. Enligt det *danska* förslaget anses fel föreligga, om säljaren har försummat att lämna köparen upplysning om förhållanden som har haft betydelse för köparens bedömning av varan och som säljaren kände eller borde ha känt till. Enligt det *finska* och det *svenska* förslaget föreligger fel, om säljaren före köpslutet försummat att lämna en upplysning om en sådan omständighet rörande varans egenskaper eller användning, som han kände till eller borde ha känt till och som han insett eller borde ha insett vara av betydelse för köparen, och försummelsen kan antas ha inverkat på köpet. Enligt det *norska* förslaget gäller motsvarande, när det är fråga om upplysning om "forhold ved tingen eller dens bruk som han burde kjenne til og som kjøperen kunne rekne med å få". Kravet på att försummelsen skall ha inverkat på köpet gäller även enligt det norska förslaget. Olikheterna i formuleringarna är av redaktionell karaktär.

Det kunskapskrav som ingår i föreliggande stadgande avser inte att innebära någon begränsning av det felansvar som följer av 17 §, enligt vilken en avvikelse från vad som är avtalat utgör fel alldeles oberoende av huruvida säljaren kände till eller borde ha känt till avvikelsen. Föreliggande regel

medför en precisering av principerna för felbedömningen i situationer där det inte är klart vad som kan anses avtalat. Bestämmelsen kompletterar således stadgandet i 17 §. Om köparen t.ex. beställt stål som uppfyller bestämda hållfasthetskrav men den levererade varan inte motsvarar kraven, föreligger ett fel oavsett om säljaren kände eller borde ha känt till avvikelsen eller dess betydelse för köparen. Detsamma gäller om varan avviker från vad som kan anses vara normal standard hos en vara av ifrågavarande slag. Om varan däremot saknar en särskild egenskap eller inte är lämpad för en specifik användning som köparen efter omständigheterna kan väntas räkna med, även om det inte uttryckligen framgår vid köpet, kan föreliggande stadgande bli tillämpligt. Om t.ex. en målfärg som är avsedd för småbåtar inte är lämplig att användas för båtar av bestämt material, kan en säljare drabbas av felansvar, även om den enskilde köparen inte uttryckligen uppgivit att färgen skall användas till att måla en sådan båt men säljaren borde ha insett att så var fallet. Det kan vara tillräckligt att säljaren t.ex. med hänsyn till den beteckning under vilken varan säljs – båtfärg e.d. – borde ha insett att köparen kanske anskaffar varan för ett ändamål för vilket den inte passar. Motsvarande kan gälla i fråga om andra särskilda begränsningar i varans användbarhet.

I och med att stadgandet avser upplysningar som säljaren insett eller borde ha insett vara av betydelse för köparen (F, S) eller som köparen kunde räkna med att få (N) eller som kan antagas ha betydelse för köparens bedömning av varan (D) omfattar säljarens upplysningsplikt sådana förhållanden angående varans egenskaper eller användning som köparen inte annars kan antas känna till och som t.ex. inte kan upptäckas av köparen vid en under omständigheterna normal undersökning av varan före köpet. Jfr dock 21 §, av vilken framgår att någon generell skyldighet för köparen att undersöka varan före köpet inte föreligger. Säljarens upplysningsplikt kan således variera bl.a. i förhållande till olika köpare beroende på om köparen är en fackman eller t.ex. en privatperson utan sådana grundläggande kunskaper som en yrkesmässig köpare har.

Säljarens upplysningsplikt omfattar även negativa förhållanden som angår eller har betydelse för varans egenskaper eller användning. Negativa avvikelser från normal standard som gäller varans funktion, risker som anknyter till dess användning eller begränsad tillgång till reservdelar eller service osv. är exempel på omständigheter som säljaren kan vara skyldig att upplysa om.

Säljarens skyldighet att lämna upplysningar är inte beroende av köparens frågor. Den behövliga informationen bör vid behov ges på säljarens eget initiativ. Det blir beroende av omständigheterna i vilken form uppgifterna i olika situationer lämnas, huruvida det t.ex. sker i broschyrer eller annat marknadsföringsmaterial eller genom upplysningar i samband med köpslutet. I första hand är det säljarens sak att avgöra, hur behövliga uppgifter om varans lämnas.

För det *danska* förslagets del kan påpekas att säljarens försummelse att lämna upplysningar enligt andra stycket får åberopas av köparen, om det är fråga om ett förhållande som har haft betydelse för hans bedömning av varan, medan det i första stycket förutsätts att en oriktig eller vilseledande uppgift kan antagas ha haft sådan betydelse.

I *de gällande köplagarna* finns ingen uttrycklig motsvarighet till stadgandena

i föreliggande paragraf, bortsett från de stadganden angående säljarens ansvar för oriktiga eller vilseledande uppgifter vid konsumentköp som senare fogats till den danska och den norska köplagen (D 76 § 1 st. 1 punkten, N 45 a §). Motsvarande stadganden ingår även i den svenska konsumentköplagen (7 § 1 st.) och den finska konsumentskyddslagen (5 kap. 1 § 2 st.). I fråga om säljarens upplysningsplikt är det enda uttryckliga stadgandet av liknande karaktär i gällande rätt bestämmelsen i den svenska konsumentköplagen (7 § 3 st.) om underlåtenhet att lämna information som säljaren eller någon annan i tidigare säljled ålagts att lämna med stöd av marknadsföringslagen.

I *de tidigare reformförslagen* ingår stadganden om säljarens ansvar för oriktiga eller vilseledande uppgifter om varans egenskaper eller användning för *dansk* del i DKU 44 §, enligt vilken ansvaret dock endast omfattar skadeståndsskyldighet för säljaren, och för *norsk* del i NOU 44 §. I det tidigare finska förslaget ingår ett stadgande (FP 4 kap. 3 § 3 punkten), enligt vilken stadgandena om fel kan göras gällande, om godset inte har egenskaper som säljaren uppgivit att det har. Enligt det tidigare finska och norska förslaget utgör de nyssnämnda stadgandena på samma sätt som enligt de föreliggande förslagen en precisering av felbegreppet, vilket innebär att säljarens ansvar kan omfatta alla de påföljder som kommer i fråga på grund av fel. I det tidigare *svenska* förslaget (SOU) saknades motsvarande stadganden, jfr dock SOU 43 § angående säljarens skadeståndsskyldighet. Uttryckliga stadganden om säljarens upplysningsplikt ingår inte i de tidigare förslagen.

I *FN-konventionen* saknas bestämmelser motsvarande 18 §.

19 §

Enligt det *danska* och det *norska* förslaget gäller paragrafen säljarens ansvar för uppgifter om varan som lämnats på varans förpackning, i annons eller vid annan marknadsföring av varan av säljaren eller tidigare säljled. Enligt det *finska* och det *svenska* förslaget gäller paragrafen säljarens ansvar för uppgifter som lämnats av någon annan än säljaren vid marknadsföringen av varan. Uppgifter som lämnats av säljaren själv behandlas för finsk och svensk del i 18 §.

Av det *norska* förslaget framgår att varan anses vara felaktig, om den inte överensstämmer med uppgifter som lämnats om dess egenskaper eller användning på varans förpackning, i annonser eller vid annan marknadsföring av varan "på vegne av selgeren eller tidligere salgsledd". Enligt det *danska* förslaget föreligger fel, om säljaren eller tidigare säljled lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om varan på dess förpackning, i annons eller i "andre meddelelser, der er beregnet til at komme til almenhedens eller køberens kundskab". Enligt det *finska* och det *svenska* förslaget föreligger fel, om varan inte överensstämmer med uppgift om dess egenskaper eller användning, som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, före köpslutet har lämnat vid marknadsföringen av varan. Typiska exempel är uppgifter som lämnats i broschyrer, annonser eller på varans förpackning. Paragrafen omfattar dock alla marknadsföringsuppgifter om varans egenskaper eller användning oavsett på vilket sätt uppgifterna lämnats, oberoende av vilket medium som använts i marknadsföringen.

En generell förutsättning för att marknadsföringsuppgifterna skall tillmätas

betydelse vid felbedömningen är, liksom enligt 18 §, att uppgiften kan antas ha inverkat på köpet eller, enligt det danska förslaget, att den "kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden".

Paragrafen innebär att marknadsföringsuppgifterna om varan har betydelse vid felbedömningen oberoende av om de lämnats av säljaren själv eller, om säljaren är en detaljist, t.ex. av tillverkaren, importören eller grossistförsäljaren. Hänvisningen till tidigare säljled innebär å andra sidan den begränsningen att köparen inte kan åberopa t.ex. uppgifter som lämnats av en konkurrent i samma distributionsled. Av det finska och det svenska förslaget liksom även av det norska förslaget framgår uttryckligen att paragrafen även omfattar uppgifter som lämnats av någon annan som marknadsför varan för säljarens räkning ("på vegne av selgeren"), även om det inte skulle vara fråga om tidigare säljled. Som exempel kan nämnas en sammanslutning av näringsidkare inom en viss bransch som för gemensam räkning ordnar marknadsföringskampanjer eller tillhandahåller marknadsföringsmaterial för medlemmarna. Trots att något uttryckligt omnämnande av uppgifter som lämnats av någon för säljarens räkning inte ingår i det danska förslaget, innebär detta inte någon saklig skillnad mellan förslagen, eftersom motsvarande danska stadganden som f.n. gäller för konsumentköp redan tidigare tolkats så att de omfattar t.ex. uppgifter vilka lämnats av en branschorganisation utan egen försäljningsverksamhet.

Betydelsen av marknadsföringsuppgifter som lämnats av någon annan än säljaren är inte beroende av att säljaren i sin egen marknadsföring åberopat eller hänvisat till ifrågavarande uppgifter. Enligt förslagen förutsätts endast att uppgifterna kan antas ha inverkat på köpet eller, enligt det danska förslaget, haft betydelse för köparens bedömning av varan. Köparen kan således inte åberopa t.ex. uppgifter som han inte tagit del av före köpet. Däremot förutsätts det inte att säljaren måste ha känt till en uppgift som lämnats t.ex. i tidigare säljled. I ett avseende, nämligen i fråga om skadeståndsskyldigheten, har säljarens felansvar dock begränsats i det fallet att säljaren inte känt till en uppgift som lämnats av tredje man, se 42 § andra stycket i det finska, norska och svenska förslaget. Denna begränsning saknas dock i det danska förslaget.

En uppgift som lämnats vid marknadsföringen av varan påverkar enligt förslagen inte felbedömningen, om den rättats i tid på ett tydligt sätt. I det danska förslaget anges uttryckligen att uppgiften måste ha blivit rättad senast vid köpslutet. Om en oriktig eller vilseledande uppgift rättats på ett sätt som är ägnat att eliminera uppgiftens inverkan på det enskilda köpet, förlorar uppgiften sin betydelse för felbedömningen. Vad som bör krävas för att rättelsen kan anses ha skett på ett tillräckligt tydligt och effektivt sätt beror bl.a. på hur uppgiften lämnats, på uppgiftens innebörd och betydelse samt övriga föreliggande omständigheter.

Som ett allmänt krav bör uppställas att uppgiften med hänsyn till metod och utformning måste rättas på ett sätt som är åtminstone lika effektivt som det sätt på vilket uppgiften ursprungligen lämnats och att rättelsen bör vara ägnad att nå samma krets av personer som kan antas ha tagit del av den ursprungliga marknadsföringen. Kravet på effektiv rättelse kan dock ibland innebära att en rättelse som sker på samma sätt som den ursprungliga marknadsföringen inte är tillräcklig. Det kan t.ex. tänkas att rättelsen av en uppgift som lämnats i en annons eller en broschyr måste, för att vara tillräckligt effektiv, ske genom ett

meddelande direkt till de kunder som visar intresse för att köpa ifrågavarande vara och inte bara genom att de rätta uppgifterna infogas t.ex. i en ny annons. Om rättelsen genomförts i tid med hänsyn till det aktuella köpet och på ett efter omständigheterna tillräckligt effektivt sätt, förutsätts det inte att rättelsen faktiskt måste ha kommmit till ifrågavarande enskilda köpares kännedom. Det krävs endast att rättelsen typiskt sett har varit ägnad att eliminera den oriktiga eller vilseledande uppgiftens inverkan på köp av ifrågavarande slag under motsvarande förhållanden.

I *de gällande köplagarna* saknas stadganden av den typ som ingår i förevarande paragraf, bortsett från de senare tillkomna specialstadgandena om konsumentköp i 76 § i den danska och 45 a § i den norska lagen. Liknande stadganden finns även i den svenska konsumentköplagen (7 §) och i den finska konsumentskyddslagen (5 kap. 2 § 2 mom.). I *de tidigare reformförslagen* ingår liknande stadganden för *dansk* del i 44 §, som dock endast avser säljarens skadeståndsansvar och bara omfattar upplysningar vilka lämnats av Säljaren själv, för *finsk* del i FP 4 kap. 3 § 3 punkten, som endast gäller det fallet att godset inte har egenskaper som säljaren uppgett att det har, och för *norsk* del i 44 § 1 st., som i sak närmast motsvarar det föreliggande förslaget.

I *FN-konventionen* saknas bestämmelser av detta slag.

20 §

Paragrafen – i det norska förslaget första stycket – gäller situationer där varan sålts i befintligt skick (D "som den er og forefindes", N "som den er") eller med liknande allmänt förbehåll. En klausul av denna typ kan enligt allmänna principer bli utan verkan, ifall säljaren förfarit svikligt eller grov vårdslöst. Enligt förslagen begränsas räckvidden av sådana friskrivningar dock ytterligare i tre hänseenden. Det bör anmärkas att paragrafen blir tillämplig endast om säljaren faktiskt gjort förbehåll om att varan säljs i befintligt skick e.d. Den gäller således inte automatiskt t.ex. vid försäljning av begagnade varor. Om en begagnad vara säljs utan förbehåll om befintligt skick tillämpas således de allmänna felreglerna. Dessa medför ansvar för säljaren i alla de fall där de föreliggande bestämmelserna skulle medföra ansvar. Paragrafens innebörd framgår tydligast av det *danska* förslaget där det sägs att köparen kan åberopa ett fel "selv om" varan sålts med det nu aktuella förbehållet.

Även förevarande stadganden kan åsidosättas t.ex. av sedvänja inom vissa branscher eller modifieras genom ett uttryckligt avtalsvillkor enligt vilket säljarens ansvarsfrihet i något mera specificerat avseende utvidgas eller inskränks jämfört med vad som följer av stadgandena.

Oavsett ett förbehåll om att varan säljs i befintligt skick e.d. anses varan *för det första* vara behäftad med fel om den inte överensstämmer med uppgifter som säljaren lämnat om dess egenskaper eller användning eller, enligt det danska förslaget, om säljaren lämnat oriktiga eller vilseledande upplysningar som kan antas ha haft "betydning for køberens bedømmelse af genstanden". I det danska förslaget framgår detta av hänvisningen till de föregående paragraferna om säljarens ansvar för att varan överensstämmer med uppgifter som lämnats om den. I de övriga förslagen har regeln skrivits ut. Ett förbehåll om att varan säljs i befintligt skick eller en annan liknande allmän friskrivning medför således inte frihet för säljaren från ansvar för de uppgifter som han lämnat om varan. Om säljaren inte är säker på att en viss uppgift om varan är riktig, måste han reservera sig i fråga om uppgiftens riktighet eller eljest göra det klart för köparen att uppgiften är osäker.

Första punkten resp. punkt a i det *finska, svenska* och *norska* förslaget avser alla uppgifter om varan som lämnats av säljaren, dvs. både uppgifter som lämnats vid köpslutet och uppgifter som lämnats vid annan marknadsföring av varan. Enligt det *danska* förslaget omfattar hänvisningen till de föregående paragraferna även uppgifter som lämnats av tidigare säljled. I de övriga förslagen saknas en motsvarighet till denna regel, eftersom den ansetts ha ringa praktisk betydelse vid den typ av köp som omfattas av föreliggande paragraf.

För det andra anses varan trots ett förbehåll om att den säljs i befintligt skick enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget vara behäftad med fel om säljaren före köpslutet försummat att upplysa köparen om en sådan omständighet rörande varans egenskaper eller användning som han måste antas ha känt till (N måtte kjenne til) och som säljaren borde ha insett vara av betydelse för köparen (N som kjøperen kunne rekne med å få), förutsatt att försummelsen kan antas ha inverkat på köpet. Kravet i föreliggande stadgande, att det skall vara fråga om förhållanden som säljaren måste antas ha känt till men som han inte upplyst köparen om, innebär att man i detta sammanhang principiellt förutsätter en faktisk kunskap om ifrågavarande omständighet hos säljaren. Samtidigt avser formuleringen i lagtexten att medföra en viss lättnad i kravet på bevis om säljarens kunskap (jfr 33 § i de nordiska avtalslagarna). Det *danska* förslaget innehåller även på föreliggande punkt en hänvisning till 18 §. Detta innebär att köparen oavsett ett förbehåll om att varan säljs i befintligt skick får åberopa fel i varan om säljaren har försummat att lämna köparen upplysning om förhållanden, som har haft "betydning for køberens bedømmelse af genstanden og som sælgeren kendte eller burde kende".

De nyssnämnda stadgandena innebär att ett förbehåll om att varan säljs i befintligt skick inte befriar säljaren från skyldighet att lämna köparen upplysningar om förhållanden som säljaren känner till och som är av betydelse för köparen. I fråga om förhållanden som köparen kunnat upptäcka vid en undersökning som han genomfört eller efter omständigheterna rimligen kan förutsättas genomföra (jfr 21 §), blir säljarens upplysningsplikt normalt inte aktuell. Däremot har den betydelse i fråga om förhållanden som kan antas vara av betydelse för köparen men som inte kan uppdagas vid en normal undersökning av varan eller som köparen i övrigt inte har anledning att själv vara uppmärksam på. Säljaren kan t.ex. vara skyldig att upplysa köparen om att en begagnad bil varit krockskadad.

För det tredje anses en vara som sålts i befintligt skick vara felaktig, om den är i väsentligt sämre skick än vad köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter haft anledning att förutsätta. Detta framgår i det danska förslaget av paragrafens andra mening och i det finska, svenska och norska förslaget av tredje resp. c-punkten. Stadgandet är bl.a. avsett för fall där köparen med fog kan hävda att det föreligger ett uppenbart missförhållande mellan varans skick och dess pris. Något klandervärt förfarande på säljarens sida förutsätter stadgandets tillämpning inte nödvändigtvis.

Enligt *andra stycket* i det *norska* förslaget anses begagnade varor som säljs på auktion vara sålda i befintligt skick (som de er), vilket innebär att stadgandena i

första stycket blir tillämpliga. Bl.a. säljarens upplysningsplikt påverkas dock av omständigheterna och eventuella sedvänjor som kan förekomma vid denna typ av köp. Även i övrigt bör man vid tillämpningen av de aktuella stadgandena på köp som sker på auktion ta speciell hänsyn till särdragen vid detta slag av köp.

I de övriga förslagen har något motsvarande stadgande inte intagits. Om varorna på en auktion säljs med sådant förbehåll som avses i föreliggande paragraf, blir paragrafen givetvis tillämplig. I övrigt överlämnas det till rättspraxis att avgöra, vilka principer som skall tillämpas vid köp på auktion.

De gällande köplagarna innehåller inte något specialstadgande om köp som ingås med förbehåll om befintligt skick e.d., bortsett från 45 b § i den norska och 77 § i den danska lagen. Båda paragraferna avser konsumentköp och har sin motsvarighet i de finska och svenska stadgandena om konsumentköp. I fråga om här avsedda klausuler innebär förslagen en begränsning av den ansvarsfrihet som enligt gällande rätt skulle följa av förbehållet, om man bortser från jämkningsmöjligheten. Beträffande köp på auktion innehåller de gällande köplagarna i 48 § specialregler som ålägger säljaren ett begränsat felansvar. På denna punkt medför andra stycket i det norska förslaget något strängare ansvar för säljaren än de gällande köplagarna. I de övriga förslagen har man inte funnit anledning att behålla någon motsvarighet till den gällande 48 §.

I *de tidigare reformförslagen* har 48 § i de gällande lagarna om köp på auktion ersatts med ett stadgande om köp av gods "i befintligt skick" eller med liknande förbehåll. I det finska propositionsförslaget finns motsvarande stadgande i 4 kap. 4 §. De tidigare förslagen överensstämmer i sak med föreliggande förslag såvitt gäller punkterna 2 och 3 i det finska och det svenska förslaget och samt bokstäverna b och c i det norska förslaget.

I *FN-konventionen* saknas en bestämmelse som motsvarar denna paragraf.

21 §

I paragrafen behandlas vissa förutsättningar för att köparen skall ha rätt att göra gällande krav på grund av fel i varan.

Enligt *första stycket* får köparen inte såsom fel åberopa en sådan omständighet som han vid köpslutet kände till eller måste antas ha känt till (N måtte kjenne til) vid köpslutet. Enligt det danska förslaget får köparen inte åberopa "en mangel" som han vid köpslutet kände eller borde ha känt till. För att stadgandet skall bli tillämpligt bör man förutsätta att köparen inte bara varit medveten om den omständighet som felet hänför sig till utan att han även måste antas ha haft en uppfattning om dess betydelse. Om säljaren t.ex. före köpet nämnt en egenskap som utgör fel i varan, men en köpare som saknar fackkunskaper inte rimligen kan antas ha insett vilken betydelse den påpekade omständigheten har, förlorar köparen inte rätten att åberopa stadgandena om fel. Detta gäller i synnerhet om motparten är en fackman.

Ibland kan det följa av avtalet att köparen skall ha rätt att göra gällande påföljder av fel även på grund av en omständighet som han har känt till vid

köpslutet. Det kan t.ex. vara förutsatt mellan parterna att säljaren avhjälper felet innan varan avlämnas.

I *de gällande köplagarna* finns inget uttryckligt stadgande som motsvarar första stycket. Någon direkt motsvarighet till första stycket ingår inte heller i *de tidigare reformförslagen* med undantag för det finska förslaget, där ett liknande stadgande finns i 4 kap. 2 § 1 mom. I *FN-konventionen* motsvaras första stycket av art. 35 (3).

Andra stycket gäller undersökning av varan före köpet. Om köparen före köpet har undersökt varan eller om han utan godtagbar anledning (D uden rimelig grund, N uten rimelig grunn) underlåtit att följa säljarens uppmaning att undersöka den, får köparen enligt huvudregeln inte såsom fel åberopa det som han borde ha märkt vid undersökningen.

Köparen har inte någon skyldighet att på eget initiativ undersöka varan före köpet, såvida inte annat följer av avtalet eller av handelsbruk eller annan sedvänja. Har köparen dock företagit en undersökning eller trots en uppmaning från säljaren låtit bli att göra det, kan detta inverka på hans ställning. En godtagbar anledning för köparen att inte följa säljarens uppmaning att undersöka varan kan vara bl.a. att undersökningen skulle medföra alltför mycket besvär eller kostnader t.ex. på grund av att varan befinner sig på annan ort. Med det fallet att köparen haft en godtagbar grund att avstå från att undersöka varan kan jämställas den situationen att säljaren har gett köparen anledning att i något avseende begränsa undersökningen eller att förhållandena eljest gjort det befogat att inskränka undersökningen.

Köparen har inte rätt att åberopa stadgandena om fel på grund av en egenskap hos varan som han borde ha märkt vid undersökningen. Vad som kan krävas av köparen beträffande undersökningens noggrannhet och vad han borde ha uppdagat vid undersökningen bör bedömas något olika beroende på köparens allmänna ställning och sakkunskap. Man kan kräva mera av en professionell köpare med fackkunskaper än av en privatperson som saknar särskild kunskap om varan. I allmänhet kan det inte läggas köparen till last att han inte anlitat en fackman för undersökningen.

För *finsk, norsk* och *svensk* del innehåller andra meningen i andra stycket en regel som begränsar räckvidden av första meningen. I det *danska* förslaget ingår motsvarande stadgande i *fjärde stycket*. Regeln gäller det fallet att säljaren försummat den upplysningsplikt som enligt 18 § 2 punkten (N b-punkten, D 2 st.) åligger honom eller annars handlat i strid med tro och heder. I dessa situationer kan man, i den mån det är skäligt, helt eller delvis se bort från att köparen kanske borde ha märkt den omständighet som säljaren underlåtit att upplysa honom om vid undersökningen. Stadgandet tar med andra ord sikte på en situation där det kan anses föreligga försummelse hos vardera parten. Detta bör beaktas i enlighet med vad som efter omständigheterna framstår som rimligt. Regeln möjliggör t.ex. en sådan mellanlösning att köparen visserligen medges rätt att åberopa felet men att denna rätt begränsas i förhållande till det som normalt gäller, t.ex. genom att prisavdrag eller skadestånd inte medges till fullt belopp eller genom att köparen i stället för hävning endast får ett prisavdrag. I det *danska* och det *norska* föslaget hänvisas här även till 18 § andra stycket resp. 18 § a-punkten om oriktiga uppgifter. I det finska och det svenska förslaget saknas en sådan hänvisning. Det är likväl klart att de uppgifter som säljaren lämnat om varan också enligt dessa förslag kan ha

betydelse för omfattningen av köparens undersökningsplikt. Någon uttrycklig bestämmelse där detta skulle framgå har inte ansetts vara nödvändig.

Tredje stycket gäller den situationen att köparen före köpet fått tillfälle att undersöka prov på varan. I det fallet har köparen inte rätt att göra gällande felpåföljder på grund av sådant som hänför sig till en egenskap vilken skulle ha framgått av provet och som köparen borde ha märkt vid undersökningen. En undersökning av prov begränsar däremot givetvis inte köparens rätt att åberopa ett fel som inte kan konstateras vid en undersökning av provet. Principen i andra stycket andra meningen (D fjärde stycket) gäller på motsvarande sätt även fall som avses i föreliggande stycke.

I *de gällande köplagarna* finns stadganden om förundersökning av varan i 47 §. De överensstämmer i sak i stort sett med de föreliggande förslagen. En regel som skulle motsvara andra stycket andra meningen (D fjärde stycket) saknas dock i de gällande lagarna. I stället innehåller dessa ett mera begränsat undantag som avser det fallet att säljaren handlat svikligt.

I *de tidigare reformförslagen* ingår ifrågavarande stadganden likaså i 47 §, i det finska förslaget dock i FP 4 kap. 2 § 2 mom. I sak överensstämmer dessa stadganden med föreliggande förslag. Någon motsvarighet till andra stycket andra meningen ingår dock inte i det tidigare finska och svenska förslaget, som endast innehåller ett undantag avseende säljarens handlande i strid med tro och heder, jfr NOU 47 §.

I *FN-konventionen* ingår inte någon bestämmelse om undersökning av varan före köpet.

I det *danska* förslaget ingår ett *fjärde stycke* som motsvarar andra stycket, andra meningen i de övriga förslagen.

Enligt *fjärde stycket* i det *finska* förslaget gäller stadgandena i andra och tredje stycket inte konsumentköp. Till denna del har man ansett det lämpligt att lämna de frågor som behandlas i paragrafen oreglerade. De principer som tillämpas vid konsumentköp bör givetvis inte vara strängare mot köparen än vad som gäller för andra köp.

22 §

Paragrafen gäller den tidpunkt som skall läggas till grund för felbedömningen.

Enligt *första stycket* skall frågan om varan har fel bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet vid den tidpunkt då risken för varan övergår på köparen. Riskens övergång regleras i 12–16 §§. Enligt huvudregeln övergår risken för varan på köparen när varan avlämnas. I klargörande syfte anges det uttryckligen i lagtexten att säljaren svarar för fel som funnits vid tidpunkten för riskens övergång även om felet visar sig först senare. Det avgörande är således att felet har sin grund i en omständighet som förelåg vid den tidpunkt som enligt stadgandet skall läggas till grund för felbedömningen. Om varan t.ex. går sönder ovanligt snart efter det att den tagits i bruk, kan detta bero på att varan från början varit av lägre kvalitet än köparen hade rätt att förutsätta, vilket således ger honom rätt att göra felpåföljder gällande. För s.k. dolda fel är det typiskt att felet visar sig först efter det att varan har tagits i bruk eller sålts vidare.

Enligt *andra stycket* skall fel anses föreligga också när en försämring av varan uppkommer efter det att risken för varan övergått på köparen, om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott (D hvis sælgeren forsømmer at opfylde en pligt, som følger af aftalen). Motsvarande gäller, om säljaren genom garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under viss tid svara för varans användbarhet eller andra egenskaper och försämringen avser en egenskap som omfattas av utfästelsen. En uttrycklig hänvisning till garanti m.m. saknas dock i det danska förslaget.

Säljaren kan enligt avtalet ha skyldigheter som sträcker sig till tiden efter riskens övergång, exempelvis om säljaren åtagit sig att efter varans avlämnande installera eller montera den hos köparen. Andra sådana skyldigheter kan gälla förpackning och transport av varan. En försämring av varan som uppstår till följd av säljarens vållande eller annat avtalsbrott i samband med uppfyllelsen av sådana avtalsförpliktelser medför enligt andra stycket ett vanligt felansvar för honom.

Av stycket framgår även (bortsett från det danska förslaget) att det kan följa av en garanti eller annan liknande utfästelse som säljaren lämnat att säljarens felansvar sträcker sig tidsmässigt längre än vad som framgår av första stycket. I dessa fall är det fråga om en s.k. funktionsgaranti.

En annan vanlig typ av garanti är en utfästelse enligt vilken säljaren har bevisbördan för att en avvikelse i eller försämring av varan som visar sig under garantitiden inte ligger inom ramen för det vanliga felansvaret. Vid denna typ av garanti är den tidsmässiga utgångpunkten för felbedömningen densamma som enligt första stycket. Om en avvikelse i varan visar sig under garantitiden åligger det således säljaren, om han vill undgå felansvar, att visa att avvikelsen inte har sin grund i en omständighet som förelåg vid tidpunkten för riskens övergång utan att den beror på köparens vanvård eller en olyckshändelse. Denna typ av garanti som endast reglerar bevisbördan mellan parterna avses inte i detta stycke.

Vilka rättsverkningar som följer av en garanti eller annan liknande utfästelse beror på dess innehåll. I föreliggande stycke åsyftas inte någon lagreglering av garantiutfästelsernas innebörd.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* ingår stadgandena om tidpunkten för felbedömningen i 44 § (DKU dock 42 § och FP 4 kap. 1 §). I sak överensstämmer dessa stadganden med de föreliggande förslagen.

Jämfört med de gällande lagarna och de tidigare förslagen innehåller förslagen den preciseringen att man i andra stycket talar om en försämring som uppkommer efter tidpunkten för riskens övergång och som beror på ett avtalsbrott av säljaren, medan man i de gällande köplagarna och de tidigare förslagen talar om en försämring som beror på säljarens vållande. Syftet är att klargöra att en säljare som efter att han avslutat fullgörelsen av sina avtalsenliga förpliktelser av annan anledning kommer i beröring med varan och skadar den inte ådrar sig felansvar enligt köplagen utan endast ett skadeståndsansvar enligt de principer som gäller utanför avtalsförhållanden.

I *FN-konventionen* finns bestämmelser som motsvarar 22 § i art. 36.

Rättsligt fel (rettsmangel)

23 §

I paragrafen definieras vad som i köplagen avses med s.k. rättsligt fel (D retsmangel, N rettsmangel). Påföljderna av rättsligt fel regleras i 46–47 §§.

Av *första stycket* framgår att rättsligt fel föreligger, om tredje man har äganderätt, panträtt eller liknande rätt till varan. Som exempel på att varan ägs av tredje man kan nämnas att varan är stulen eller att den som överlåtit varan till säljaren gjort det med giltigt äganderättsförbehåll. Rättsligt fel föreligger också, om säljaren endast haft nyttjanderätt till varan, exempelvis på grund av ett lego- eller leasingavtal.

Av reglerna om godtrosförvärv kan följa att köparen trots bristen i säljarens överlåtelsekompetens förvärvar äganderätten till varan. Detta hindrar dock inte köparen att åberopa ett rättsligt fel. Även om köparen varit i god tro är han således inte tvungen att behålla varan när han får veta att den inte tillhört säljaren utan tredje man. Köparen kan även i detta fall häva köpet och avstå från varan till förmån för den rätta ägaren.

Stadgandena om rättsligt fel avses bli tillämpliga när varan blivit avlämnad till köparen med den belastning tredje mans äganderätt medför. Om däremot varans avlämnande till köparen förhindras på den grunden att tredje man gjort gällande äganderätt till varan, t.ex. om tredje man hunnit vinna varan tillbaka eller i övrigt fått sin äganderätt fastställd, bör stadgandena om dröjsmål tillämpas. Stadgandena om dröjsmål blir tillämpliga även i det fallet att säljaren efter köpslutet men innan varan avlämnandes till köparen sålt varan till tredje man som i god tro fått varan i sin besittning och således förvärvat äganderätten till den. För *dansk* del är avsikten dock att stadgandena om rättsligt fel, i överensstämmelse med gällande dansk rätt, kan bli tillämpliga också när tredje mans rätt hindrar varans avlämnande.

Även den situationen att varan efter köpslutet men före avlämnandet blir utmätt för säljarens gäld eller indragen i hans konkursbo bör bedömas enligt stadgandena om dröjsmål. Huruvida en sådan händelse kan inträffa beror på den tidpunkt från vilken köparen anses åtnjuta skydd mot säljarens borgenärer. De gällande principerna i de nordiska länderna – som de nya köplagarna inte medför någon ändring i – är i detta avseende inte helt enhetliga. I Danmark, Finland och Norge anses köparen i fråga om lösa saker åtnjuta sådant skydd redan från köpslutet. Vid leveransköp (genusköp) krävs dock att varan blivit individualiserad (avskild) för köparens räkning. För norsk del fordras det antagligen också att varan blivit kvar hos säljaren i köparens intresse så att denne när som helst kan kräva att få varan. Enligt svensk rätt får köparen däremot som regel skydd mot säljarens borgenärer först från tidpunkten för varans besittningstagande.

Säljarens ansvar i det fallet att varans avlämnande förhindras på grund av myndighets beslut som inte föranleds av säljarens betalningsförmåga, t.ex. om varan tvångsrekvireras eller dess försäljning förbjuds, bör likaså bedömas enligt stadgandena om dröjsmål.

Även en mera begränsad rättighet för tredje man än äganderätt, t.ex. pant- eller retentionsrätt, kan medföra att varan anses vara behäftad med ett rättsligt fel. Detta förutsätter dock att det är fråga om en rättighet av sådant slag som tredje man – på vissa villkor – kan göra gällande även mot den som genom köp har förvärvat äganderätten till varan. Om tredje mans rättighet är av sådant slag att den överhuvudtaget inte kan få sakrättsligt skydd gentemot den nya ägaren till varan, blir stadgandena om rättsligt fel däremot inte aktuella.

Rättsligt fel kan bero på en rättighet som belastade varan redan vid köpslutet, men det kan också bero på en rättighet som uppstått först efter köpslutet. Ett rättsligt fel kan exempelvis bestå i att varan är föremål för tredje mans retentionsrätt eller panträtt som uppkommit efter köpet. Det kan t.ex. vara avtalat att köparen skall hämta varan hos tredje man, där den befinner sig. Om tredje man då gör gällande retentionsrätt till varan på grund av en fordran som han har mot säljaren till följd av att haft varan i förvar eller utfört arbete på den, kan köparen inte få varan i sin besittning utan att betala fordringen.

Stadgandena om rättsligt fel avser fall där tredje man har äganderätt, panträtt eller annan liknande rätt till själva varan. Uttrycket "liknande rätt" är också avsett att begränsa stadgandets räckvidd. Om exempelvis varans användning eller vidareförsäljning skulle strida mot tredje mans immaterialrätt, såsom patent-, varumärkes- eller upphovsrätt, bör stadgandena om rättsligt fel således inte tillämpas. I fråga om krav som grundas på tredje mans immaterialrätt e.d. har man för dansk, finsk och svensk del funnit anledning att lämna rättsläget öppet såvitt gäller kravets inverkan på förhållandet mellan köparen och säljaren. I det *norska* förslaget (46 § 2 st.) regleras däremot även dessa fall, jfr art. 42 i FN-konventionen och 99 § i det norska förslaget.

Även om varan belastas av en rättighet för tredje man, följer det av principen i 3 § och framgår också uttryckligen av tredje stycket i det norska förslaget att köparen inte kan åberopa ett rättsligt fel, om det kan anses vara avtalat att köparen mottar varan med en sådan belastning. Detta kan vara aktuellt när tredje man har en mera begränsad rättighet än äganderätt till varan. Det är inte tillräckligt att köparen känt till eller borde ha känt till att varan belastas av en rättighet för tredje man, utan det bör framgå av avtalet eller omständigheterna att köparen samtyckt till att varan avlämnas med denna belastning. Även om köparen vid köpslutet känner till t.ex. att tredje man har panträtt i varan har han ofta grundad anledning att förutsätta, att säljaren före avlämnandet skall se till att panträtten upphör att belasta varan, såvida inte annat avtalas. Ifall köparen vid köpslutet kände till att varan belastas av en rättighet för tredje man och omständigheterna är sådana att det inte kan anses vara förutsatt att säljaren skall eliminera belastningen, bör situationen dock ofta uppfattas så, att köparen har samtyckt till att tredje mans rättighet består även efter avlämnandet, med mindre köparen uttryckligen gjort invändning mot detta. En omständighet som exempelvis kan tyda på att köpet ingåtts under förutsättning att tredje mans rätt till varan består är köpesumman. Om avsikten är att köparen övertar varan med den belastning som tredje mans rätt utgör inverkar detta i allmänhet på det avtalade priset.

Enligt *andra stycket* får påföljder av rättsligt fel under vissa förutsättningar göras gällande redan på den grunden att tredje man gör anspråk på att varan tillhör honom eller att han har en annan sådan rättighet till varan som avses i första stycket. Ett anspråk från tredje mans sida kan innebära att köparen, för att kunna försvara sin rätt till varan, skulle bli inblandad i en rättstvist som han inte räknat med och som medför besvär och kostnader som han inte är beredd att godta. Tredje mans anspråk kan göra köparens ställning osäker och medföra en väsentlig belastning för honom även om det senare skulle visa sig att

anspråket var ogrundat. För att köparen inte skall behöva finna sig i detta kan han enligt förslaget göra gällande påföljder av rättsligt fel mot säljaren redan innan det blivit avklarat, huruvida tredje mans anspråk är befogat eller inte. En förutsättning för detta är dock att tredje mans anspråk begränsar köparens möjlighet att förfoga över varan. Begränsningen kan vara av rättslig eller faktisk natur. Som exempel på det första kan nämnas att exekutionsmyndighet på tredje mans begäran beviljat kvarstad på varan. Ett exempel på det sistnämnda är att säljarens möjlighet att sälja varan vidare begränsas av den osäkerhet som tredje mans anspråk innebär eller att hans möjlighet att utnyttja varan som säkerhetsobjekt försvagas av denna anledning. Vidare förutsätts det för det *finska, norska* och *svenska* förslagets del att tredje mans anspråk inte är uppenbart (N klart) ogrundat. Om det inte medför avsevärda svårigheter för köparen att bestrida tredje mans anspråk saknas det anledning att låta honom åberopa påföljder av rättsligt fel mot säljaren. Enligt det *danska* förslaget krävs att det görs sannolikt att varan belastas av en rättighet för tredje man, men detta torde i praktiken inte innebära någon skillnad jämfört med de övriga förslagen.

I det *norska* förslaget ingår ett *tredje stycke*, där det uttryckligen framgår att ett rättsligt fel inte föreligger om det följer av avtalet att köparen skall överta varan med den belastning som tredje mans rätt eller krav medför. I de övriga förslagen har man inte intagit någon motsvarande bestämmelse, eftersom detta ansetts vara överflödigt. Jfr det som anförts i samband med första stycket.

I *de gällande köplagarna* behandlas rättsligt fel i 59 § under rubriken "hemulsskyldighet" (S) eller "vanhjemmel" (D, N). Paragrafen gäller endast det fallet att godset vid köpslutet tillhörde tredje man. Dessutom gäller paragrafen bara säljarens skadeståndsskyldighet. Andra påföljder av rättsligt fel regleras inte i lagen.

Stadgandena om rättsligt fel i *de tidigare reformförslagen* är inte helt enhetliga i fråga om uppbyggnad och innehåll. I alla dessa förslag behandlas både det fallet att godset tillhör tredje man och det fallet att tredje man har en mera begränsad rättighet till godset.

Enligt det tidigare danska förslaget föreligger ett rättsligt fel, om godset tillhör annan än säljaren. Enligt det finska förslaget (FP 5 kap. 1 § 1 mom.) är säljaren "ansvarig för att köparen erhåller äganderätt till godset". Enligt det norska förslaget avser stadgandet om "vanhjemmel" den situationen att godset tillhör tredje man och köparen av denna orsak "gir avkall" på det. Enligt det svenska förslaget föreligger ett rättsligt fel, om godset tillhör annan än säljaren och köparen därför inte förvärvar äganderätt till det.

Beträffande andra rättigheter för tredje man än äganderätt är formuleringarna i de tidigare lagförslagen likaså något olika. Enligt det danska förslaget föreligger ett rättsligt fel, om tredje man i strid med vad köparen med fog antog har en rätt till godset (DKU § 59 stk. 1). I det svenska förslaget anges motsvarande genom formuleringen "är godset i strid mot vad köparen vid köpet hade skäl att förutsätta belastat med rätt för tredje man" (SOU 59 § 3 st.). Enligt det norska förslaget (NOU 59 § 2 st.) föreligger ett rättsligt fel, om annan än säljaren har en rätt som gör att köparen inte får den rådighet över godset som han hade rätt att vänta sig. Enligt det finska förslaget (FP 5 kap. 1 mom.) är säljaren ansvarig för att godset icke är belastat med sådana rättigheter för tredje man, vilka köparen icke bort känna till vid köpslutet.

Enligt det tidigare *danska* förslaget jämställs med rättsligt fel den situationen att det föreligger "tvivl om, hvorvidt trediemands ret kan gøres gældende mod køberen, ...såfremt køberen ikke ønsker at bestride trediemands ret."

Påföljderna för rättsligt fel enligt de tidigare förslagen behandlas i samband med 46–47 §§.

I *FN-konventionen* ingår en bestämmelse om rättsligt fel i art. 41. Belastning på grund av tredje mans immaterialrätt regleras i art. 42, som motsvaras av 99 § i det *norska* förslaget.

Påföljder av dröjsmål med varans avlämnande (forsinkelse)

24 §

Av paragrafen framgår när dröjsmål (D, N forsinkelse) med varans avlämnande anses föreligga. Dessutom innehåller paragrafen en uppräkning av de påföljder som enligt lagen kan komma i fråga på grund av dröjsmålet.

Dröjsmål föreligger enligt förslagen om varan inte avlämnas eller om den avlämnas för sent (D "leveres salgsgenstanden ikke i rette tid") och detta inte beror på köparen eller ett förhållande på hans sida (D omstændighed, som køberen bærer risikoen for). Exempel på att förseningen med varans avlämnande beror på köparen är att denne underlåter att hämta varan när avtalet förutsätter att han gör det, eller att köparen underlåter att lämna säljaren de uppgifter som denne behöver för att kunna sända varan till köparen. Som exempel kan även nämnas att köparen enligt avtalet skall skaffa transportlägenhet men att han misslyckas med detta vilket leder till att avlämnandet inte kan ske i tid.

Hänvisningen till ett förhållande på köparens sida avser situationer där varans avlämnande försenas på grund av en omständighet som visserligen inte direkt beror på köparens förfarande men som ändå bör hänföras till köparens risksfär. En sådan situation kan uppkomma exempelvis när det enligt avtalet åligger köparen att skaffa transportlägenhet men säljaren sköter de praktiska arrangemangen på köparens vägnar och misslyckas utan att detta beror på säljarens fel eller försummelse. Ett annat exempel är att varans avlämnande försenas på grund av att köparen till följd av en olyckshändelse eller annat hinder som drabbat honom inte kan ta emot varan i rätt tid.

Det kan även förekomma andra situationer i vilka köparen bör bära risken för att varans avlämnande försenas. I motiven till stadgandena om riskens övergång (12 §) har påpekats att dessa stadganden inte avser att reglera riskfördelningen mellan parterna i fråga om myndighetsåtgärder såsom import- eller exportförbud, vilka kan inverka på avtalets fullgörande. Situationer av detta slag bör i stället bedömas utgående från föreliggande stadgande. Om varan till följd av en myndighetsåtgärd inte är avtalsenlig, bör situationen bedömas utgående från stadgandena om fel (32 §). Om varan inte blivit avlämnad i tid och detta beror på ett beslut eller annan åtgärd av en myndighet och omständigheterna är sådana att risken för att detta inträffat anses vara att hänföra till köparen, kan slutsatsen bli att köparen inte har rätt att göra gällande några som helst påföljder av dröjsmål. Ett exempel på detta är att köparen inte har beviljats tillstånd som krävs för att han skall kunna ta emot varan. Å andra sidan kan ett ingripande av en myndighet bara leda till att

köparens rätt att kräva skadestånd av säljaren utesluts, medan han inte är förhindrad att t.ex. häva köpet. Så kan vara fallet när det är fråga om en åtgärd vilken inte kan betraktas som ett förhållande på köparens sida men som däremot utgör en grund för att säljaren befrias från skadeståndsskyldighet (29 §).

I paragrafen anges de påföljder som köparen kan göra gällande på grund av dröjsmål med varans avlämnande. Det framgår att köparen får kräva avlämnande av varan eller häva köpet samt kräva skadestånd enligt de efterföljande stadgandena. Dessutom får köparen hålla inne betalningen enligt 48 §. Syftet med denna uppräkning av påföljderna är informativt. Uppräkningen är inte helt uttömmande i och med att stadgandena om successiv leverans i 50 § och befarat avtalsbrott i 65–66 §§ inte nämns i den. Dessa stadganden utgör dock närmast en precisering av stadgandena om hävning i 27–28 §§. Av 49 §, som inte heller ingår i uppräkningen, framgår i sin tur, hur stadgandena om avtalsbrott skall tillämpas i det fallet att endast en del av varan avlämnas.

I det *norska* förslaget konstateras i klargörande syfte uttryckligen att köparens rätt till skadestånd inte faller bort om han gör gällande andra krav på grund av säljarens dröjsmål eller om sådana krav inte kan göras gällande (jfr FN-konventionen art. 45 (2)). Även om köparen enligt 25 § skulle sakna rätt att kräva varans avlämnande, är det inte uteslutet att han kan ha rätt till skadestånd på grund av dröjsmålet. Stadgandet innebär inte någon saklig skillnad i förhållande till de övriga förslagen.

Det *norska* förslaget innehåller ytterligare ett *andra stycke*, enligt vilket stadgandena om dröjsmål med varans avlämnande tillämpas "så langt de passer", om säljaren inte i tid uppfyller sina övriga förpliktelser på grund av avtalet. Bestämmelsen bygger på FN-konventionen art. 45 (1). Den innebär att man på basen av förpliktelsens art och de enskilda stadgandenas innehåll från fall till fall skall avgöra i vilken mån bestämmelserna om dröjsmål kan tillämpas på de övriga förpliktelser som säljaren har på grund av avtalet. Bestämmelsen är dispositiv också vid konsumentköp (se 4 § 2 st.). – I de övriga förslagen saknas ett motsvarande stadgande. Detta betyder att ett avtalsbrott som hänför sig till säljarens andra förpliktelser än skyldigheten att avlämna varan har lämnats oreglerade i dessa förslag. Frågan behandlas närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 6.2.5).

Den närmaste motsvarigheten till denna paragraf i *de gällande köplagarna* är 21 § och i *de tidigare reformförslagen* 21 § första stycket (FP 3 kap. 1 §). I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf närmast av art. 45.

25 §

Paragrafen gäller köparens rätt att kräva fullgörelse av köpet.

Om dröjsmål inträffat, får köparen enligt *första stycket* i regel kräva att säljaren fullgör köpet. I det finska och det svenska förslaget tar stadgandet sikte på varans avlämnande. I det danska förslaget hänvisas uttryckligen till att köparen "kan forlange salgsgenstanden leveret". Även i det norska förslaget sägs att köparen kan "fastholde kjøpet och kreve levering". Av 24 § andra stycket i det norska förslaget följer dock att föreliggande paragraf äger motsvarande tillämpning även beträffande säljarens övriga förpliktelser.

Normalt har köparen enligt förslagen rätt att välja mellan krav på fullgörelse och hävning, såvitt förutsättningarna för båda påföljderna är för handen. Såsom framgår av andra stycket i det finska och det svenska förslaget, tredje stycket i det norska förslaget och 26 § i det danska förslaget, förlorar köparen dock rätten att kräva fullgörelse, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet. Då blir köparen hänvisad till hävningsrätten enligt 27–28 §§.

I första stycket (punkterna 1 och 2 i det danska förslaget, andra meningen i det finska, norska och svenska förslaget) regleras också de förhållanden under vilka säljaren undantagsvis inte är skyldig att fullgöra köpet. Även om en sådan befrielsegrund är för handen, föreligger det enligt 24 § ett avtalsbrott. Befrielsegrunderna har således betydelse endast i fråga om säljarens förpliktelse att fullgöra köpet genom att avlämna varan (eller, enligt det norska förslaget, genom att uppfylla sina övriga förpliktelser som grundar sig på avtalet). Däremot inverkar dessa befrielsegrunder inte på köparens rätt att göra gällande andra påföljder på grund av dröjsmålet, dvs. att häva köpet, kräva skadestånd eller hålla inne betalningen. Dessa påföljder regleras självständigt i 26–31 §§ och 48–50 §§. Rätten till hävning är enligt förslagen helt oberoende av orsaken till avtalsbrottet. Förutsättningarna för befrielse från skadeståndsskyldighet är i sin tur strängare än de förutsättningar som uppställs i föreliggande paragraf för befrielse från skyldigheten att fullgöra köpet "in natura".

Om köparen utnyttjar sin rätt att kräva köpets fullgörande men säljaren trots detta inte fullgör köpet, inverkar detta såtillvida på köparens rätt till skadestånd att den tidpunkt vars prisläge läggs till grund för skadeståndsberäkningen förskjuts framåt. Detta behandlas närmare i samband med stadgandena om beräkningen av skadestånd för prisskillnad (72–73 §§).

Säljaren är enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget inte skyldig att fullgöra köpet, om det föreligger ett hinder för fullgörelsen som säljaren inte kan övervinna. I det *danska* förslaget hänvisas i punkt 1 till befrielsegrunderna i 29 § första stycket. Trots att man i början av paragrafen för dansk och norsk del hänvisar till varans avlämnande, blir stadgandena om befrielsegrunderna givetvis tillämpliga även i det fallet att varan skall tillverkas efter köpslutet och det uppstår ett hinder som leder till ett avbrott i tillverkningen. Säljaren är således inte skyldig att fortsätta tillverkningen eller fullgörelsen i övrigt så länge det föreligger ett hinder för detta som han inte kan övervinna. Av språkbruket i det finska och det svenska förslaget framgår detta mera direkt.

I stadgandet krävs för det första att det har inträffat omständigheter som utgör ett hinder för fullgörelsen. Det anges inte närmare hurudant hinder det kan vara fråga om. Alla omständigheter som rent faktiskt hindrar köpets fullgörande kan vara av betydelse. Orsaken till hindret har således inte i och för sig betydelse vid tillämpningen av föreliggande stadgande (jfr 29 § om säljarens skadeståndsskyldighet). Ett typiskt exempel på ett hinder som avses i detta sammanhang är att köpet avser ett unikt föremål och detta blivit förstört efter köpslutet eller att det varuparti varifrån varan enligt avtalet skulle tas har förstörts. Då bortfaller säljarens skyldighet att avlämna varan – avlämnandet har ju blivit omöjligt – oberoende av vad som är orsaken till att varan förstörts (jfr dock det danska förslaget). Däremot har orsaken till att köpet inte fullgjorts betydelse vid bedömningen av säljarens skadeståndsskyldighet. Om varan

t.ex. förstörts genom vållande på säljarens sida, är säljaren skyldig att ersätta den skada som köparen lidit genom att varan inte kunnat avlämnas. Som exempel på andra omständigheter vilka kan utgöra hinder för varans avlämnande kan nämnas export- eller importförbud eller förbud att saluhålla varor av ifrågavarande slag.

För det andra krävs det att hindret är av sådan art att säljaren inte kan övervinna det. Här måste man framhäva att begreppet hinder som sådant avser omständigheter som man åtminstone på kort sikt inte kan överkomma utan särskilda svårigheter. Alla motgångar utgör inte hinder för avtalets uppfyllelse. Inträffar det någonting som inverkar eller kan inverka på säljarens möjligheter att i tid fullgöra köpet, ingår det i säljarens normala förpliktelse på grund av avtalet att försöka eliminera dessa omständigheter eller deras konsekvenser för avtalets uppfyllelse. Om det efter köpslutet t.ex. visar sig att avtalet inte kan fullgöras på det sätt som säljaren tänkt sig, måste säljaren försöka utnyttja alternativa möjligheter att uppfylla avtalet. Så länge prestationssvårigheterna kan undgås eller övervinnas genom att tillgripa andra till buds stående alternativ för att uppfylla avtalet, föreligger det inte något hinder för fullgörelsen. Att köpets fullgörande i ett sådant fall kan bli mera kostsamt för säljaren än han beräknat saknar i regel betydelse. Den allmänna utgångspunkten är att säljaren är skyldig att fullgöra avtalet trots att besväret eller kostnaderna för detta blir större än han räknat med. Såsom framgår av slutet i föreliggande stycke kan även kostnaderna för fullgörelse dock i vissa fall ha betydelse vid bedömningen av säljarens prestationsskyldighet. Detta är fallet om det uppstår ett orimligt missförhållande mellan de uppoffringar som fullgörelsen skulle förutsätta och det intresse som köparen har av att säljaren fullgör köpet. Detta behandlas närmare nedan.

Att de svårigheter som säljaren drabbas av skall vara av kvalificerad karaktär för att de överhuvudtaget kan betecknas som hinder belyses av följande exempel. Om köpet avser en vara som kan erhållas från flera olika källor och den leverantör som säljaren tänkt anlita för att anskaffa varan drabbas av ett hinder som medför att han inte kan leverera varan till säljaren, utgör detta inte något prestationshinder för säljarens del, ifall samma vara kan erhållas hos andra leverantörer på marknaden. På motsvarande sätt föreligger det inte något hinder för fullgörelse, om det vid tiden för avlämnandet visar sig vara omöjligt att få varan transporterad till köparen på det sätt som förutsatts, så länge det finns andra möjligheter att genomföra transporten, t.ex. att använda annat transportmedel eller annan rutt. Även i dessa fall kan likväl den senare delen av föreliggande stadgande ibland leda till att säljaren inte är skyldig att fullgöra köpet genom att utnyttja sådana alternativ som i princip skulle vara tänkbara.

Vad som utgör ett hinder för fullgörelse måste bedömas i relation till säljarens förpliktelse, dvs. med hänsyn till avtalets innehåll. Om t.ex. det sätt på vilket köpet skall fullgöras har specificerats i avtalet i syfte att begränsa säljarens åtagande, kan omständigheter till följd av vilka fullgörelse inte kan ske på detta sätt utgöra ett relevant hinder. Det kan t.ex. vara avtalat att säljaren skall leverera en bestämd sorts vara från en bestämd källa. Uppstår det hinder för att genomföra den sålunda preciserade leveransskyldigheten, kan detta utgöra en befrielsegrund för säljaren. Däremot skulle motsvarande omständigheter inte utgöra ett hinder, om säljarens åtagande är mera ospecificerat.

Även om det i och för sig kunde anses ingå i själva begreppet hinder att det är fråga om omständigheter som inte kan övervinnas, har denna förutsättning uttryckligen angivits i lagtexten. Också när det inträffat omständigheter som hindrar köpets fullgörande såsom avtalet förutsätter, är säljaren skyldig att försöka övervinna hindret. Vilka åtgärder som kan bli aktuella i detta syfte beror bl.a. på avtalets innehåll och omständigheterna i det konkreta fallet. Uttrycket "övervinna hindret" omfattar både det att säljaren undanröjer själva hindret och det att han undgår hindrets inverkan genom att fullgöra sin förpliktelse på ett annat sätt än ursprungligen varit avsikten.

Att säljaren är skyldig att försöka övervinna ett prestationshinder innebär inte att han utan stöd i avtalet eller särskild överenskommelse med köparen skulle ha rätt att prestera någonting annat än det som avtalats. Omständigheter som hindrar säljaren att fullgöra köpet på det sätt som avtalet förutsätter inverkar med andra ord inte på köparens rätt att göra gällande påföljder på grund av att säljaren ändrat sin prestation på ett sätt som medför att denna inte är avtalsenlig. I föreliggande stadgande tas inte ställning till frågan, huruvida säljaren kan vara *skyldig* att i stället utföra en ändrad prestation, exempelvis genom att använda annat material för varans tillverkning, när det uppstått ett hinder mot att få fram sådant material som angivits i avtalet. Bedömningen av detta måste bl.a. bero på tolkningen av säljarens åtagande, dvs. på avtalets innehåll.

I det *finska* och det *svenska* förslaget anges, att säljaren inte är skyldig att fullgöra köpet "så länge" det föreligger ett hinder som avses i stadgandet. Ofta är prestationshindret endast temporärt. I sådana fall blir även befrielsen från skyldigheten att fullgöra köpet i allmänhet endast temporär. Efter det att hindrets inverkan på säljarens möjligheter att uppfylla avtalet upphört kan säljaren således åter bli skyldig att fullgöra köpet. I det finska och det svenska förslaget anges dock endast att säljaren *är* befriad från skyldigheten att fullgöra köpet *så länge* det föreligger ett oöverstigligt hinder. Däremot har frågan om de förutsättningar under vilka säljarens prestationsskyldighet består efter det att hindret bortfallit i dessa förslag lämnats öppen. Uttrycket "så länge" innebär således inte att säljarens skyldighet att fullgöra i alla situationer skulle kunna åberopas på nytt efter det att hindrets inverkan upphört, jfr *andra stycket* i det *danska* och *norska* förslaget.

Som nämnts kompletteras det nyss behandlade stadgandet om prestationshinder av en regel som ytterligare begränsar säljarens skyldighet att fullgöra köpet.

Säljaren är enligt förslagen inte heller skyldig att fullgöra köpet så länge detta skulle förutsätta uppoffringar som är orimliga med hänsyn till det intresse köparen har av att säljaren fullgör köpet. Enligt formuleringen i det danska och det norska förslaget kan köparen inte kräva fullgörelse, om den skulle innebära "ulempe eller kostnad" (D omkostninger) som står i väsentligt missförhållande till köparens intresse av att fullgörelse sker. Detta stadgande har en nära anknytning till principen om säljarens skyldighet att försöka övervinna prestationshinder. Skyldigheten att fullgöra köpet är inte absolut och ger inte köparen rätt att förutsätta vilka uppoffringar som helst av säljaren.

De uppoffringar som avses i stadgandet kan vara av fysisk eller ekonomisk art. Bedömningen av huruvida säljarens skyldighet att fullgöra köpet består skall enligt förslaget bygga på en intresseavvägning där man jämför de insatser

som köpets fullgörande skulle kräva av säljaren med det intresse som köparen har av att säljaren fullgör köpet.

Stadgandet tar sikte på fall där avtalsbalansen rubbats efter köpslutet till följd av ändrade förhållanden. För jämkning av köpavtal gäller dessutom 36 § avtalslagen, som medger en justering av avtalets innehåll både på grund av förhållanden som förelåg vid avtalsslutet och på grund av efterföljande omständigheter. I detta senare avseende bör dock den allmänna utgångspunkten vara att köplagens stadganden primärt anger ramen för en bedömning av den inverkan förändrade förhållanden skall ha på avtalsförhållandet och att en utvidgning av justeringsutrymmet med stöd av 36 § inte skall komma i fråga utan särskilda skäl.

För att säljaren skall kunna bli befriad från skyldigheten att fullgöra avtalet fordras det enligt förslagen att de uppoffringar som fullgörelsen skulle förutsätta av säljaren är orimliga jämförda med köparens intresse av att säljaren fullgör köpet eller, enligt formuleringen i det danska och det norska förslaget, står i väsentligt missförhållande till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet. Orsaken till att säljarens prestation blivit mera betungande för honom har däremot inte i och för sig avgörande betydelse. Trots detta kan det finnas skäl att fästa avseende vid huruvida missförhållandet mellan säljarens prestation och köparens intresse av fullgörelse har uppkommit till följd av omständigheter under säljarens kontroll eller som han borde ha beaktat vid köpslutet eller övervunnit därefter. Om så är fallet, kan det finnas anledning att förutsätta större uppoffringar av säljaren än om prestationen försvårats av oförutsedda omständigheter som ligger utanför säljarens kontroll.

Huruvida ett sådant missförhållande som avses i stadgandet föreligger, bör avgöras på grund av omständigheterna i det konkreta fallet. Bedömningen blir bl.a. beroende av vilket slags vara avtalet gäller. Vid köp av konjunkturkänsliga varor eller där det framgår av omständigheterna att säljaren medvetet tagit en risk beträffande förhållandenas utveckling, bör t.ex. en tillämpning av förevarande stadgande vid en ändring i marknadssituationen komma i fråga endast i extrema fall.

En allmän prisstegring skapar i regel inte ett sådant missförhållande mellan säljarens prestation och köparens intresse som förutsätts i stadgandet, eftersom köparens intresse av köpet då normalt ökar på motsvarande sätt som den satsning vilken krävs av säljaren för fullgörelse. En mera exceptionell kostnadsutveckling kan däremot ibland leda till att ett orimligt missförhållande av här avsett slag uppstår. Så kan vara fallet t.ex. om det ändamål till vilket köparen skall använda varan utan större olägenhet kan tillgodoses med en vara av annan beskaffenhet som inte berörts av motsvarande kostnadsstegring. T.ex. berör en inhemsk devalvering hela importsektorn och medför således att det intresse en köpare av importvaror har av att kunna hålla fast vid avtal som ingåtts till ett fast pris före devalveringen i allmänhet förstärks i motsvarande mån som devalveringen ökar bördan för sälja- ren/importören, som blir tvungen att själv erlägga betalning för varan enligt de nya valutakurserna. Ett missförhållande mellan säljarens prestation och köparens intresse kan emellertid ibland uppstå t.ex. när köpet gäller en vara som säljaren skall importera och det sker en oväntad och mycket drastisk ändring i växelkursen för säljarens kontraktsvaluta, medan köparens behov av varan utan större olägenhet kan tillgodoses med en vara, vars anskaffande inte berörs av kursändringen.

Kravet på ett väsentligt eller orimligt missförhållande förutsätter att avtalsbalansen rubbats på ett ovanligt kraftigt sätt. Eftersom säljarens svårigheter att fullgöra avtalet dock bör ses i förhållande till köparens intresse av fullgörelsen skall man bl.a. ta hänsyn till köparens möjligheter att få motsvarande prestation på annat håll. Ifall det är jämförelsevis lätt för köparen att skaffa motsvarande vara på annat sätt finns det i allmänhet inte lika stor anledning att tvinga säljaren att stå fast vid köpet som när det är viktigt för köparen att just säljaren fullgör köpet. Exempel på det sistnämnda är att köparen på grund av säljarens ställning på marknaden eller på grund av att dennes varor har någon unik egenskap inte alls eller endast med betydande svårigheter kan skaffa en motsvarande produkt på annat håll. Bedömningen kan bli varierande bl.a. beroende på huruvida köpet avser ett individuellt föremål eller leverans av standardvaror som är allmänt tillgängliga på marknaden. Då säljarens skadeståndsskyldighet kan bestå trots att han befrias från skyldigheten att fullgöra köpet, har köparen ofta möjlighet att få ersättning för de merkostnader och den förlust som en leverans från annat håll medför. Möjligheten att få sådan ersättning är således en av de omständigheter som bör beaktas vid intresseavvägningen.

Andra stycket i det *danska* och det *norska* förslaget gäller situationen efter det att prestationssvårigheterna (D vanskelighederne, N vanskene) upphört att verka. Ifall de omständigheter på grund av vilka säljaren enligt första stycket blivit befriad från skyldigheten att fullgöra köpet faller bort inom rimlig tid, har köparen enligt det danska och det norska förslaget rätt att på nytt kräva fullgörelse.

Detta gäller dock inte enligt det norska förslaget, om fullgörelsen efter den tid som gått skulle vara väsentligt mera betungande eller få en annan karaktär än säljaren kunnat förutsätta. Av det danska och det norska förslaget framgår således att om hindret faller bort först efter en lång tid, kan detta medföra att rätten till fullgörelse bör anses definitivt utesluten. Som redan nämnts har man i det finska och det svenska förslaget lämnat öppen frågan om när prestationsskyldigheten bör anses upphöra definitivt trots att hindret eller svårigheterna fallit bort.

Köparens rätt att kräva köpets fullgörande framgår av 21 § i *de gällande köplagarna*. Stadgandena om de inskränkningar som enligt den föreslagna paragrafen skall gälla beträffande rätten att kräva fullgörelse saknar däremot motsvarighet i de gällande lagarna. I *de tidigare reformförslagen* regleras begränsningarna i köparens rätt att kräva fullgörelse i 21 § andra stycket (FP 3 kap. 9 §). Enligt dessa stadganden blir säljaren befriad från skyldigheten att fullgöra köpet under samma förutsättningar som från skyldigheten att betala skadestånd. Dessutom föreligger det också enligt de tidigare förslagen en befrielsegrund, om fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar (N ulempe eller kostnad for selgeren) som står i uppenbart (N klart) missförhållande till köparens intresse av köpet/leveringen. De tidigare förslagen innehåller även ett stadgande enligt vilket köparen har rätt att åter kräva fullgörelse efter det att hindret bortfallit, förutsatt att detta skett inom rimlig tid (D, N) eller att hindret inte består under en längre (F) eller avsevärd (S) tid.

I *FN-konventionen* framgår köparens rätt att kräva köpets fullgörande av art. 46 (1). Begränsningarna i rätten att få dom på naturprestation regleras inte i konventionen utan skall bedömas enligt domstolslandets nationella rätt, se art. 28.

Enligt *andra stycket* i det *finska* och det *svenska* förslaget samt *tredje stycket* i det *norska* förslaget förlorar köparen rätten att kräva fullgörelse om han väntar orimligt länge med att framställa kravet. Om köparen efter det att dröjsmål på säljarens sida inträffat förhåller sig passiv under en efter omständigheterna orimligt lång tid, går han miste om rätten att kräva fullgörelse och blir i stället hänvisad till hävningspåföljden (och möjligtvis skadeståndskrav). Den tid som avses i stadgandet kan variera betydligt beroende på de föreliggande omständigheterna, bl.a. på hurudan vara köpet gäller samt på säljarens beteende efter att dröjsmålet inträffat. Om säljaren t.ex. låtit köparen förstå att han fortfarande avser att fullgöra köpet, kan detta ge köparen befogad anledning att först vänta på säljarens åtgärder utan att framställa någon uppmaning till fullgörelse. Däremot kan man kanske förutsätta en snabbare reaktion från köparens sida, ifall omständigheterna tyder på att säljaren inte kommer att fullgöra köpet utan påminnelse eller uppmaning. Typiskt sett avses i föreliggande stadgande likväl en längre tid än i 30 §, som gäller den tid inom vilken köparen måste lämna meddelande om hävning i det fallet att varan avlämnats men detta skett för sent.

I det *danska* förslaget motsvaras föreliggande stadgande av 26 §, enligt vilken köparen, när det föreligger dröjsmål och avlämnande inte skett, bör lämna meddelande om krav på avlämnande inom rimlig tid efter det att dröjsmålet inträffat. Gör köparen inte det, förlorar han rätten att kräva avlämnande.

I *de gällande köplagarna* (26 §) och *de tidigare reformförslagen* (NOU, SOU, DKU 26 §, FP 3 kap. 12 §) ingår stadganden som i huvudsak överensstämmer med de nyss nämnda passivitetsreglerna.

26 §

I det *finska, norska* och *svenska* förslaget gäller paragrafen (N första stycket) den situationen att säljaren, när dröjsmål inträffat eller kommer att inträffa, föreslår en ny tid för köpets fullgörande. Om säljaren frågar köparen, huruvida denne trots dröjsmålet godtar att varan avlämnas inom en viss tid som säljaren anger, skall köparen enligt förslaget svara på säljarens fråga inom skälig tid efter det att han fått frågan. Gör han inte det, får säljaren avlämna varan inom den tid han angivit. Såsom framgår av lagtexten innebär detta, att köparen inte får häva köpet om avlämnandet sker inom den angivna tiden. Motsvarande gäller, om säljaren i stället för en förfrågan sänder köparen ett meddelande om att han kommer att avlämna varan inom en viss tid. – Enligt det norska förslaget kan samma principer bli tillämpliga även i fråga om säljarens övriga förpliktelser (24 § 2 st.).

Föreliggande stadgande kan bli tillämpligt också, när köparen förelagt säljaren en tilläggstid (jfr N 26 § 2 st. och 27 § 2 st. i de övriga förslagen). Om köparen t.ex. lämnat säljaren ett meddelande i vilket han angett en tilläggsfrist som utgår den sista mars, men säljaren bemöter detta genom att meddela att han kan avlämna varan per den femtonde april eller frågar, huruvida köparen kan godta denna längre frist, bör köparen i allmänhet meddela säljaren, ifall han vill motsätta sig säljarens förslag. Om köparen likväl redan i samband med att han förelade en tilläggstid har gjort klart att avlämnande efter tilläggstiden är uteslutet, bör säljaren inte längre ha möjlighet att få fristen förlängd genom en förfrågan eller ett meddelande som skulle tvinga köparen att ännu en gång

svara och framhålla, att han håller fast vid den tilläggstid han själv förelagt. Under sådana omständigheter kan säljarens fråga eller meddelande således inte tillmätas den verkan som framgår av föreliggande paragraf resp. stycke.

I stadgandet förutsätts att säljaren i sin förfrågan eller sitt meddelande angivit en bestämd tidpunkt eller frist för fullgörelsen. Om säljaren lämnar ett opreciserat meddelande att han trots dröjsmålet fortsättningsvis avser att leverera varan eller på ett ospecificerat sätt frågar köparen om denne ännu vill ta emot varan, blir i stället 25 § andra stycket (N 25 § 3 st.) samt 31 § tillämpliga.

Köparen förlorar rätten att häva köpet, om han inte reagerar på säljarens fråga eller meddelande som avses i stycket inom en skälig tid och varan avlämnas inom den tid som säljaren angivit. Vad som är en skälig tid beror även i detta sammanhang på omständigheterna i det enskilda fallet samt givetvis på den tid som säljaren angivit. I regel kan man kräva en relativt snabb reaktion av köparen i dessa situationer.

Enligt det *finska* förslaget gäller paragrafen inte konsumentköp. Vid sådant köp medför köparens passivitet i här avsedda situationer således inte att han förlorar rätten att häva köpet på grund av dröjsmålet (jfr 31 §).

Enligt förslagen befordras säljarens förfrågan eller meddelande som avses i denna paragraf på hans egen risk. Säljaren får med andra ord inte åberopa ett uteblivet svar från köparen, ifall hans förfrågan eller meddelande inte kommit fram till denne. Köparens svar till säljaren befordras enligt principen i 86 § på mottagarens, dvs. på säljarens risk.

I det *danska* förslaget saknas en motsvarighet till dessa stadganden. Detta beror främst på att det inte ansetts föreligga något större praktiskt behov av sådana regler. I det danska förslaget gäller denna paragraf köparens skyldighet att meddela om krav på köpets fullgörande, se motiven till 25 § andra resp. tredje stycket i de övriga förslagen.

Den föreslagna principen innebär en ändring i jämförelse med *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen*. Enligt 26 § i de gällande lagarna medför köparens underlåtenhet att svara på säljarens förfrågan att köparen förlorar rätten att kräva köpets fullgörande. Enligt föreliggande förslag – som förutsätter att säljaren i samband med frågan anger en ny tid för avlämnandet – leder underlåtenheten att svara till att köparen förlorar rätten att häva köpet. Det har ansetts vara mera ändamålsenligt att reglera sistnämnda situation än den som behandlas i de gällande köplagarna. De tidigare reformförslagen har dock samma reglering som de gällande lagarna (DKU, NOU, SOU 26 § och FP 3 kap. 12 §; jfr SOU 1976:66 s. 261).

I *FN-konventionen* motsvaras paragrafen resp. stycket av art. 48(2).

Andra stycket i det *norska* förslaget gäller s.k. tilläggstid som köparen kan förelägga säljaren, när denne är i dröjsmål. Tilläggstiden har betydelse för köparens rätt att häva köpet. Detta framgår av 27 §. Förfarandet med en tilläggstid utgör ett sätt att precisera förutsättningarna för hävning i det konkreta fallet, så att man inte behöver stödja sig enbart på det allmänna väsentlighetskravet som anges i 27 § första stycket. Detta innebär ofta en förenkling bl.a. i bevishänseende. Tilläggstiden kan enligt det norska förslaget användas både i samband med dröjsmål som hänför sig till varans avlämnande och i samband med dröjsmål som hänför sig till säljarens övriga förpliktelser. I de

sistnämnda fallen medför en underlåtenhet att fullgöra förpliktelsen inom tilläggstiden som sådan dock inte nödvändigtvis hävningsrätt för säljaren (se motiven till 27 § 2 st.).

Av föreliggande stadgande framgår att om köparen förelagt säljaren en tilläggstid, får han inte under denna tid häva köpet på grund av dröjsmålet. Köparen måste med andra ord hålla fast vid sitt krav på fullgörelse under den tid han angivit. Om säljaren avlämnar varan före tilläggsfristens utgång, får köparen inte avvisa den genom att hävda att dröjsmålet är väsentligt och därför enligt 27 § ger rätt till hävning. Om säljaren däremot under tilläggstiden avlämnar en vara som visar sig vara behäftad med fel är köparen inte förhindrad att häva köpet eller göra gällande andra påföljder på grund av felet.

Tilläggstiden begränsar inte heller köparens rätt att häva köpet, ifall säljaren meddelat att han inte kommer att avlämna varan inom tilläggstiden eller att i övrigt fullgöra den förpliktelse det är fråga om inom den utsatta fristen. Har säljaren lämnat ett uttryckligt meddelande om att han inte kommer att fullgöra köpet inom tilläggstiden finns det inte anledning att hindra köparen att åberopa de påföljder som avtalsbrottet ger honom rätt till. Om orsaken till säljarens meddelande är att den tilläggstid som köparen förelagt var oskäligt kort, kan detta dock inverka på köparens hävningsrätt. Frågan behandlas i samband med 27 §.

Hävning på grund av dröjsmål är inte heller utesluten, ifall det medan tilläggstiden löper inträffar en händelse som gör det klart att säljaren inte kommer att kunna avlämna varan inom den utsatta fristen (jfr 66 §). Exempel på detta är att produktionen hos säljaren avstannar till följd av en strejk eller en brand i hans fabrik eller att säljaren råkar i betalningssvårigheter som frântar honom möjligheterna att fullgöra köpet inom tilläggstiden.

Stadgandet begränsar inte köparens rätt att göra gällande krav på skadestånd. Köparen kan således enligt vanliga principer få ersättning för förlust som hänför sig till tilläggstiden.

I de *övriga förslagen* har ett motsvarande stadgande om tilläggstid ansetts vara överflödigt. I dessa förslag behandlas tilläggstiden endast i samband med stadgandena om hävning (27 §).

Stadgandena om tilläggstid utgör en nyhet jämfört med *de gällande köplagarna*. I *de tidigare reformförslagen* finns en bestämmelse om tilläggstid i stadgandena om hävning på grund av säljarens dröjsmål (se närmare motiven till 27 § 2 st.).

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande stycke av art. 47.

27 §

Paragrafen gäller köparens rätt att häva köpet på grund av säljarens dröjsmål.

Enligt *första stycket* i det *finska, norska* och *svenska* förslaget får köparen häva köpet, om säljarens dröjsmål utgör (N medfører) ett väsentligt avtalsbrott. Bedömningen av dröjsmålets väsentlighet bör ske med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Även en tidsmässigt kort försening med varans avlämnande kan ibland utgöra ett väsentligt avtalsbrott. I första hand bör avseende fästas vid dröjsmålets betydelse för köparen. Köparens subjektiva

uppfattning är dock inte avgörande om dröjsmålet objektivt sett inte kan anses vara väsentligt. Säljarens kännedom om dröjsmålets betydelse för köparen kan dock också tillmätas relevans. Avtalets innehåll är givetvis viktigt vid bedömningen av när ett dröjsmål är väsentligt. Det kan t.ex. framgå av avtalet att varje dröjsmål har väsentlig betydelse för köparen. I sådana fall kan köparen genast häva köpet. Det har inte ansetts vara nödvändigt att särskilt beakta sådana situationer i lagtexten (jfr de gällande köplagarna).

Om säljaren avlämnat varan för sent och den dessutom visar sig vara behäftad med fel, är det ofta skäl att beakta den sammanlagda betydelsen av säljarens avtalsbrott vid bedömningen av förutsättningarna för hävning.

I det *danska* förslaget avviker formuleringen i första stycket i viss mån från de övriga förslagen. Först anges det att köparen får häva köpet, om ett dröjsmål inträffat. Sedan sägs det att detta inte gäller, "såfremt forsinkelsen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette". Formuleringen överensstämmer med gällande rätt. Syftet med det danska förslaget är likväl inte att åstadkomma en i sak strängare hävningsregel än i de övriga förslagen.

Det *norska* förslaget innehåller i 97 § en definition av väsentligt avtalsbrott som skall tillämpas vid internationella köp (jfr FN- konventionen art. 25).

Enligt *andra stycket* i det *finska, norska* och *svenska* förslaget får köpet även hävas, om köparen förelagt säljaren en bestämd tilläggstid för varans avlämnande som inte är oskäligt kort (N rimelig tilleggsfrist), men avlämnande inte sker inom tilläggstiden. Med tilläggstid avses en tämligen exakt tidsangivelse. Detta framgår av det finska och det svenska förslaget genom att man använt uttrycket "bestämd tilläggstid". Om köparen t.ex. uppmanar säljaren att fullgöra köpet "snart" e.d., är tidsangivelsen alltför vag för att kunna betraktas som en tilläggstid i här avsedd mening. Detta innebär dock inte att ett sådant meddelande skulle sakna all betydelse. Även uppmaningar där någon bestämd tid inte anges kan vara relevanta vid bedömningen av dröjsmålets väsentlighet.

När en tilläggstid föreläggs, bör det dessutom framgå att den utsatta tiden innebär en definitiv frist för fullgörelse. Om köparen t.ex. bara uttrycker en mera obestämd önskan om att få varan under nästa vecka, kan han inte anses ha förelagt tilläggstid som avses i första stycket.

Tilläggstid kan i allmänhet föreläggas först när säljaren redan kommit i dröjsmål. Om det emellertid redan före tidpunkten för fullgörelsen framgår antingen av ett meddelande från säljaren eller i övrigt att dröjsmål kommer att inträffa, är det inte uteslutet att förelägga en tilläggstid redan i detta skede.

Även om köparen förelagt säljaren en tilläggstid innebär detta inte att han är tvungen att häva köpet, ifall varan inte avlämnas under tilläggstiden. Han kan trots detta kräva fullgörelse, om han i övrigt har rätt därtill.

När en tilläggstid förelagts krävs inte någon ytterligare utredning om dröjsmålets väsentlighet. Det kan dock bli nödvändigt att bedöma, huruvida den tilläggstid som köparen förelagt var skälig, ifall säljaren bestrider detta. Formuleringarna i förslagen avviker från varandra såtillvida att man i det norska förslaget anger positivt att tilläggstiden skall vara skälig, medan det för finsk och svensk del anges att tilläggstiden inte får vara oskäligt kort. Någon skillnad i sak avses härmed inte. Genom den finska och den svenska formuleringen har man bara velat ge en klarare antydan om att köparen får

räkna med att han kan häva köpet efter tilläggstiden, såvida inte säljaren reagerar och hävdar att tiden inte är skälig.

Vad som är en skälig tilläggstid måste avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, bl.a. beroende på vilket slags vara det är fråga om och vilka som är parter i köpet samt på köparens behov av varan. Om varan t.ex. är utsatt för snabba prisförändringar kan tilläggstiden vara mycket kort. Det ankommer i första hand på köparen att bedöma vad som är en skälig tilläggstid. Kravet på en skälig tid innebär emellertid att förfarandet med tilläggstid inte får missbrukas så att ett för köparen oväsentligt dröjsmål skulle bli en hävningsgrund. Om säljaren anser att den tilläggstid som köparen förelagt är oskäligt kort skall han meddela köparen detta.

Stadgandena i 26 § (N 26 § 1 st.) kan också i vissa fall medföra att köparen inte har en undantagslös rätt till hävning på grund av att varan inte avlämnats inom tilläggstiden. Detta behandlas närmare nedan.

Enligt förslagen får köparen även häva köpet, om säljaren meddelar att han inte kommer att avlämna varan inom den tilläggstid som köparen förelagt. I dessa fall finns det inte anledning att tvinga köparen att vänta med hävningen tills tilläggstiden gått ut. Säljarens meddelande kan emellertid ha föranletts av att han anser tilläggstiden vara oskäligt kort. I dessa fall blir köparens hävningsrätt betingad av att han kan motivera fristens skälighet eller visa att dröjsmålet utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Säljarens meddelande att varan inte kommer att avlämnas inom tilläggstiden kan också vara kombinerat med ett förslag om en längre leveransfrist än vad köparen förelagt. I dessa fall kan 26 § (N 26 § 1 st.) bli tillämplig, se motiven till 26 §. Köparen kan då vara skyldig att svara på säljarens meddelande, ifall han inte vill godta leverans efter utgången av den frist som han själv förelagt. I ett sådant fall kan köparens passivitet med andra ord leda till att han inte får häva köpet, om varan avlämnas inom den tid som framgår av säljarens meddelande.

Enligt det *norska* förslaget kan stadgandena om säljarens dröjsmål bli tillämpliga även på säljarens biförpliktelser "så langt de passer" (24 § 2 st.). När det gäller köparens rätt att häva köpet på grund av att säljaren inte fullgjort sina skyldigheter inom en skälig tilläggstid har man dock gjort ett undantag. Av 24 § andra stycket framgår nämligen att stadgandena i 27 § andra stycket inte gäller i fråga om säljarens biförpliktelser. Enligt FN-konventionen kommer hävning på grund av försutten tilläggstid i fråga bara vid "non-delivery".

Den *danska* motsvarigheten till reglerna om tilläggstid är något annorlunda formulerad än stadgandena i de övriga förslagen. Enligt andra stycket i det danska förslaget får köparen häva köpet, "hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat." I sak överensstämmer denna regel med de övriga förslagen. Vid konsumentköp får köparen enligt det danska förslaget också häva köpet, "hvis sælgeren ikke leverer salgsgenstanden inden rimelig tid efter påkrav".

Köparens rätt att häva köpet på grund av befarat dröjsmål från säljarens sida behandlas i alla förslagen i 66 §. Hävning vid leverans i flera poster regleras i 50 §.

Stadgandena om förutsättningarna för hävning på grund av säljarens dröjsmål avviker i vissa avseenden från motsvarande stadganden i *de gällande köplagarna* (21 §). Enligt gällande rätt får köparen inte häva köpet, om

dröjsmålet är av ringa (D, N oväsentlig) betydelse för honom eller om säljaren hade grundad anledning att anta detta. I det föreliggande danska förslaget har man som nämnts på denna punkt bibehållit den gällande formuleringen. Vid handelsköp ger för närvarande varje dröjsmål rätt till hävning, med mindre dröjsmålet hänför sig till en ringa del av godset. Dessutom innehåller de gällande lagarna ett särskilt stadgande för det fallet att köparen betingat sig noggrant iakttagande av tiden för godsets avlämnande. I dessa fall ger dröjsmål alltid rätt till hävning. Stadgandena om tilläggstid saknas i de gällande köplagarna, bortsett från den norska lagen, i vilken det sedan 1974 ingått ett stadgande (21 § 4 st.) om att en köpare som "efter leveringstidens utløp" har krävt avlämnande inte får häva köpet, om avlämnandet sker inom den utsatta fristen eller, "i mangel av noen bestemt frist", inom rimlig tid. I den danska köplagen ingår sedan 1979 särskilda stadganden om hävning vid konsumentköp (74–75 §§). Dessa överensstämmer i sak med det föreliggande förslaget.

De tidigare reformförslagen är inte enhetliga i fråga om hävningsförutsättningarna vid säljarens dröjsmål. Enligt det svenska och det finska förslaget (SOU 21 § 3 st., FP 3 kap. 10 § 1 mom.) har köparen rätt att häva köpet, om dröjsmålet är väsentligt (för köparen) och säljaren bort inse detta. Enligt det danska förslaget (21 § 3 st.) kan köparen häva köpet, om säljaren inte efter köparens "påkrav" avlämnar godset inom rimlig tid eller om det av annan grund "må være" klart för säljaren att dröjsmålet är av väsentlig betydelse för köparen. I det norska förslaget (NOU 21 § 3 st.) överensstämmer de allmänna hävningsförutsättningarna med gällande rätt. I de tidigare svenska, norska och finska förslagen finns det också stadganden om hävning efter utgången av en tilläggstid.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 49(1).

28 §

I det *finska, norska* och *svenska* förslaget innehåller paragrafen stadganden som begränsar köparens rätt att häva köpet på grund av säljarens dröjsmål, när köpet avser en vara som tillverkats eller anskaffats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål. I sådana fall får köparen häva köpet endast, om hans syfte med köpet blivit väsentligen förfelat genom dröjsmålet. När varan är specialtillverkad enligt köparens specifikationer eller har anskaffats speciellt på köparens begäran för att tillgodose hans särskilda behov, innebär detta ofta att säljaren inte har möjlighet att på rimliga villkor avyttra varan till någon annan än denna köpare. Å andra sidan har köparen i här avsedda fall ofta inte lika stort behov av att kunna häva köpet på grund av säljarens dröjsmål. Därför är det med hänsyn till säljarens intressen rimligt att ställa högre krav på dröjsmålets betydelse för köparen än vad de allmänna hävningsförutsättningarna i 27 § innebär. Exempel på fall där hävning kommer i fråga enligt föreliggande paragraf är att köparen till följd av dröjsmålet inte längre har användning för varan.

De skäl som talar för strängare hävningsförutsättningar i fråga om tillverkningsköp gör sig gällande först när tillverkningen av varan eller andra förberedelser för avtalets fullgörande har påbörjats och säljaren lagt ner arbete och kostnader som blir onyttiga ifall avtalet hävs. Om avtalets fullgörande

däremot inte ens påbörjats eller inte hunnit framskrida särskilt långt finns det inte anledning att begränsa köparens hävningsrätt lika mycket som när en mera väsentlig del av förberedelserna redan gjorts. Detta bör beaktas vid tillämpningen av hävningsreglerna. En viss antydan om det ligger i formuleringen "har varan tillverkats...", som dock å andra sidan inte förutsätter att tillverkningen redan slutförts. När det gäller en vara som skall anskaffas speciellt för köparen – exempelvis när köpet avser en vara som säljaren normalt inte brukar saluföra – saknas det ofta skäl att tillämpa den strängare hävningsregeln så länge inte säljaren själv ingått något bindande avtal om leveransen med tredje man.

Enligt det norska förslaget gäller föreliggande paragraf inte internationella köp (jfr art. 49 och art. 25 i FN- konventionen).

I det *danska* förslaget saknas ett motsvarande specialstadgande om tillverkningsköp m.m. (se avsnitt 6.3.2.). De särskilda hänsyn som gör sig gällande vid här avsedda köp bör även enligt det danska förslaget tillmätas betydelse inom ramen för de allmänna hävningsreglerna. Bedömningen överlämnas dock till rättspraxis.

I det danska förslaget innehåller föreliggande paragraf i stället ett specialstadgande om konsumentköp. Om säljaren vid ett sådant köp "på grundlag af et forbehold i aftalen udskudt leveringstiden", får köparen trots detta häva köpet, om säljaren inte efter "påkrav" avlämnar varan inom en rimlig frist som köparen förelagt eller, om någon frist inte förelagts, inom rimlig tid. Stadgandet överensstämmer med 75 § i den gällande danska köplagen.

I *de gällande köplagarna* finns det inte något specialstadgande av föreliggande slag med undantag för den norska köplagen som sedan år 1974 innehåller ett liknande stadgande (21 § 5 st.). I *de tidigare reformförslagen* ingår inte heller något motsvarande stadgande, bortsett från det norska förslaget (NOU 21 § 4 st.).

I *FN-konventionen* saknas motsvarande bestämmelse.

29 §

Paragrafen gäller säljarens skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål. Den reglerar förutsättningarna för skyldigheten att betala skadestånd. Skadeståndets beräkning regleras däremot i 71–74 §§. Enligt det danska, finska och svenska förslaget gäller paragrafen endast dröjsmål med varans avlämnande, medan den enligt det norska förslaget (24 § 2 st.) även gäller dröjsmål med fullgörelsen av säljarens övriga skyldigheter på grund av avtalet.

Enligt *första stycket* är utgångspunkten att dröjsmålet medför skyldighet för säljaren att ersätta köparen för den skada som denne lider genom dröjsmålet. I det finska, norska och svenska förslaget framgår detta av första meningen i stycket. Därefter anges undantagen från skadeståndsskyldigheten. Dessa befrielsegrunder begränsas av stadgandena i andra stycket.

I första stycket uppställs fyra förutsättningar för befrielse från skadeståndsansvar.

För det *första* krävs det att dröjsmålet beror på omständigheter som utgör *hinder* för fullgörelse i rätt tid. Det är inte tillräckligt att fullgörelsen försvåras eller blir mera kostsam än beräknat. Däremot krävs det inte att det föreligger s.k. objektiv omöjlighet, dvs. att fullgörelse i rätt tid är utesluten inte bara för

säljaren utan också för varje annan person. Som hinder kan dessutom i en del fall betraktas omständigheter som inte gör fullgörelsen direkt eller absolut omöjlig men ändå så extraordinärt betungande att de enligt en objektiv bedömning rent faktiskt måste anses utgöra hinder. De övriga förutsättningarna för befrielse från skadeståndsskyldigheten innebär å andra sidan att endast vissa typer av hinder med framgång kan åberopas för att undgå skadeståndsansvar.

Ett hinder för fullgörelse kan ha olika orsaker. En naturkatastrof kan t.ex. medföra hinder för transporter eller förorsaka elavbrott som leder till produktionsstopp. En olyckshändelse, såsom en eldsvåda eller explosion, eller en strejk kan likaså hindra säljarens verksamhet. Även en åtgärd av en myndighet kan utgöra hinder för fullgörelsen, t.ex. om det är fråga om export- eller importförbud som gäller ifrågavarande varor eller en råvara som behövs för att tillverka den beställda varan.

Såsom redan framgått utgör händelser av ovannämnt slag inte i och för sig befrielsegrunder utan de kan befria säljaren från skadeståndsansvar endast under förutsättning att de faktiskt hindrar säljaren att fullgöra ifrågavarande köp. En strejk eller en eldsvåda kan t.ex. beröra endast en del av säljarens tillverkningsprocess eller övriga verksamhet och drabba fullgörelsen av olika köp på olika sätt beroende på hur långt förberedelserna för fullgörelsen framskridit, hur stort lager av färdiga produkter som finns hos säljaren osv. På motsvarande sätt utgör t.ex. ett importförbud hinder för avtalets fullgörelse endast ifall en vara av ifrågavarande slag inte kan erhållas på den inhemska marknaden. Kravet att det skall föreligga hinder för fullgörelsen har nära samband med förutsättningen att ett prestationshinder bara kan medföra ansvarsbefrielse om säljaren inte skäligen kunde förväntas undvika eller övervinna det (se närmare i det följande).

Det är inte heller uteslutet att omständigheter av ekonomisk natur i vissa fall kan utgöra hinder för avtalets fullgörande. Såsom framhållits tidigare kan säljaren i regel inte åberopa den omständigheten att det blivit mera kostsamt än beräknat att fullgöra avtalet. Inte ens det förhållandet att säljaren enligt 25 § antas bli fri från skyldigheten att fullgöra köpet på grund av att fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar som är orimliga med hänsyn till det intresse köparen har av fullgörelsen innebär nödvändigtvis att säljaren också blir befriad från skadeståndsskyldigheten. Å andra sidan är prestationssvårigheter eller hinder i grunden ofta av ekonomisk art. I många fall är det inte fråga om att avtalets fullgörande skulle ha blivit absolut omöjligt utan om att kostnaderna för att övervinna den inträffade händelsen eller dess inverkan klart skulle överskrida gränsen för vad som objektivt sett kan anses vara en tänkbar insats vid ett köp av ifrågavarande slag.

Det avgörande enligt förslagen är med andra ord inte så mycket själva orsaken till att säljaren inte kan fullgöra avtalet i tid – förutsatt att orsaken är sådan att den uppfyller de övriga kriterier vilka anges i stadgandet – som de inträffade omständigheternas inverkan på säljarens faktiska möjligheter att fullgöra avtalet.

När det är fråga om dröjsmål får tidsfaktorn stor betydelse även för frågan vad som kan utgöra hinder för rättidig fullgörelse av avtalet. Tidsaspekten innebär att inverkan av händelser som drabbar säljarens förberedelser för fullgörelsen i många fall beror på i vilket skede händelsen inträffar. Om köpet

t.ex. avser en standardvara och det exemplar eller parti som säljaren avsänt till köparen förstörs genom en olyckshändelse som inträffar under varans transport till platsen för avlämnandet, kan detta innebära att säljaren inte har möjlighet att i tid få fram ny vara för att ersätta det förstörda exemplaret eller partiet. Olycksfallet utgör då ett hinder för fullgörelsen för den tid som under omständigheterna är nödvändig för att få fram en ny leverans. En olyckshändelse som inträffar i ett tidigare skede och förstör t.ex. det exemplar som säljaren tänkt avsända till köparen utgör däremot inte något hinder för rättidig fullgörelse, om säljaren har flera exemplar av samma vara i lager eller i övrigt har möjlighet att i tid skaffa fram en ny vara för leverans till köparen. Ifall säljaren inte har tillgång till ytterligare exemplar av varan föreligger det i och för sig ett hinder, men i regel ett hinder som han kunde ha undvikit (se i det följande).

Vad som kan utgöra prestationshinder beror även på avtalets innehåll. Om köpet avser en vara som skall levereras från ett visst parti och hela partiet förstörs genom en olyckshändelse, föreligger det ett hinder för köpets fullgörande. Som exempel kan nämnas köp av en viss mängd potatis från säljarens egen skörd eller köp av olja från ett bestämt fartyg. Om köpet däremot avser en viss mängd vara av bestämd art, t.ex. förstklassig potatis eller en viss typ av olja, utan att säljarens åtagande enligt avtalet begränsats till en viss leveranskälla, utgör förstörelsen av det parti från vilket säljaren tänkt fullgöra köpet inte något hinder för fullgörelsen, så länge en avtalsenlig vara kan erhållas från annat håll. På motsvarande sätt föreligger det hinder för varans avlämnande, om köpet avser ett individuellt föremål med unika egenskaper och detta förstörs före avlämnandet. Däremot föreligger det inte något hinder, ifall om köpet avser en massproducerad standardvara som säljaren har tillgång till i flera exemplar och det exemplar som säljaren tänkt avlämna till köparen förstörs innan avlämnandet skett.

Ju mera begränsat och specificerat säljarens åtagande är, desto större är risken för att någon oberäknelig händelse får den effekten att fullgörelse inte kan ske, eftersom de kvarstående möjligheterna till fullgörelse då är mera begränsade. Ju mera öppet och vidsträckt säljarens leveransåtagande är, desto flera alternativa möjligheter till fullgörelse finns det och desto mera omfattande händelser måste inträffa, innan ett hinder för fullgörelsen kan anses föreligga.

Den *andra* förutsättningen för befrielse från skadeståndsskyldighet är enligt förslagen, att dröjsmålet beror på ett hinder som ligger *utanför säljarens kontroll*. Detta innebär att omständigheter som kan hänföras till säljarens egen kontrollsfär alltid medför skadeståndsansvar för honom, även om sådana omständigheter kan utgöra ett hinder för avtalets rättidiga fullgörande.

Innebörden av föreliggande bestämmelse kan klarläggas genom att beskriva sådana omständigheter som skall anses ligga inom säljarens kontroll och som således inte kan leda till ansvarsbefrielse. Omständigheter som är att hänföra till säljarens anställda eller andra personer för vilkas handlande säljaren enligt allmänna principer bär ansvaret ligger inom säljarens kontrollsfär. Situationer där det föreligger en arbetskonflikt kan dock utgöra undantag. I sådana fall, t.ex. om en konflikt i anslutning till allmänna kollektivavtalsförhandlingar leder till en strejk och detta medför ett prestationshinder för säljaren, är det fråga om arbetstagarnas självständiga handlande som i allmänhet inte kan

anses ligga inom säljarens kontroll. Däremot kan bedömningen bli en annan ifall det är fråga om en strejk som utlösts t.ex. på grund av att säljaren klart brutit mot en bestämmelse i gällande lag eller kollektivavtal.

I säljarens kontrollsfär ingår även omständigheter som direkt eller indirekt är beroende av hans egna åtgärder eller hans eget handlande, dvs. omständigheter som kan kontrolleras eller påverkas genom planeringen, organiseringen, styrningen eller övervakningen av den egna verksamheten. Skadeståndsansvar inträder således alltid, när orsakerna till avtalsbrottet har samband med det sätt på vilket företaget drivs. Ansvaret omfattar således avtalsbrott som är att hänföra till företagets interna förhållanden, oberoende av vad avtalsbrottet konkret beror på. Orsaken kan t.ex. ligga i bristande omsorg eller planering i fråga om fullgörelsen av det enskilda avtalet eller mera allmänt i företagets organisation, administration, resurser eller effektivitet. Dessutom omfattar ansvarsområdet företagets handlande utåt, dvs. avtalsbrott som kan hänföras till det sätt på vilket säljaren valt att göra de dispositioner med utomstående vilka behövs för att driva hans verksamhet.

Som befrielsegrund kan inte åberopas exempelvis ett prestationshinder som beror på att säljarens beräkningar av produktionskapaciteten slår fel eller att det uppkommer tekniska störingar i tillverkningsmaskineriet som gör att produktionen minskar. Säljaren kan inte heller bli befriad från skadeståndsansvar t.ex. på den grunden att ett företag som han anlitar för att utföra reparationer och service på produktionsanläggningen eller för leverans av bränsle e.d. inte fullgör sina förpliktelser enligt överenskommelse eller om det visar sig att de leveranser han beställt från tidigare distributionsled inte räcker till för att fullgöra alla de avtal han ingått med sina kunder. – Dröjsmål som beror på avtalsbrott av säljarens leverantör m.m. behandlas särskilt i samband med andra stycket.

Den bedömning som krävs för att avgöra, huruvida ett prestationshinder ligger utanför säljarens kontroll, skiljer sig från en culpabedömning (dvs. bedömning av sådant skadeståndsansvar som förutsätter någon form av vårdslöst eller försumligt handlande av säljaren) bl.a. genom att skadeståndsskyldighet alltid inträder när avtalsbrottets orsaker kan hänföras till säljarens kontrollsfär. Det är tillräckligt att hindret beror på omständigheter som i princip är kontrollerbara för säljaren. Däremot är det utan betydelse, huruvida säljarens handlande i något avseende är att betrakta såsom klandervärt. Exempelvis tekniska störningar eller olyckshändelser i tillverkningsprocessen som leder till att produktionen inte uppnår den beräknade volymen kan inte åberopas som befrielsegrund, oberoende av huruvida något försumligt handlande på säljarens sida kan anses föreligga. Föreliggande begränsning av möjligheterna till befrielse från skadeståndsansvar innebär också, att t.ex. en eldsvåda som medför prestationshinder för säljaren inte nödvändigtvis utgör en befrielsegrund, utan gör det endast under förutsättning att orsaken till branden inte ligger inom säljarens kontrollsfär (jfr 25 §).

Som exempel på omständigheter vilka inte kan åberopas som befrielsegrund därför att de ligger inom säljarens kontroll bör även nämnas prestationshinder som beror på säljarens bristande ekonomiska resurser. Om säljaren t.ex. råkar i dröjsmål därför att han inte kan finansiera de leveranser från tredje man vilka behövs för att han skall kunna fullgöra köpet, kan säljaren inte undgå skadeståndsansvar. Om säljarens förberedelser för fullgörelse däremot hindras

till följd av en bankstrejk som medför avbrott i betalnings- och finansieringsrörelsen, kan detta utgöra en befrielsegrund, eftersom orsaken till hindret då ligger utanför säljarens kontroll.

Den *tredje* förutsättningen för befrielse från skadeståndsskyldighet är enligt förslagen att hindret – förutom att det ligger utanför säljarens kontroll – är sådant att *säljaren inte skäligen kunde förväntas ha räknat med det vid köpslutet*. Om t.ex. en export- eller importbegränsning eller en strejk som kan drabba fullgörelsen av ifrågavarande köp kunde förutses redan då avtalet ingicks, kan en sådan händelse inte åberopas som grund för befrielse från skadeståndsskyldighet. Förutsebara prestationssvårigheter bör, också om de ligger utanför säljarens kontroll, beaktas vid avtalets utformning, t.ex. genom att säljaren förbehåller sig en längre leveranstid som ger möjligheter att undgå konsekvenserna av ett temporärt hinder som kan väntas inträffa före tiden för avlämnandet.

Vilka händelser som bör tas i beräkning redan vid köpslutet är givetvis i hög grad beroende av de föreliggande omständigheterna. Det kan finnas risker som är ofta förekommande och typiska för ifrågavarande verksamhet, så att säljaren regelmässigt bör räkna med dem, medan mera ovanliga och avlägsna händelser bör beaktas endast om det kan anses föreligga en aktuell risk för att en sådan händelse kommer att inträffa och medföra prestationshinder. Som exempel på en typisk risk vilken säljaren bör beakta kan nämnas den situationen att möjligheterna att fullgöra ett avtal av ett visst slag är beroende av väderleksförhållandena. Säljaren bör då räkna med förekomsten av olämpligt väder och beakta detta vid avtalets utformning t.ex. genom att förbehålla sig en tillräckligt lång leveranstid som lämnar skäligt utrymme även för väderlekshinder. Exceptionellt dåliga väderleksförhållanden kan däremot tänkas utgöra ett hinder som säljaren inte skäligen kan förväntas räkna med och som således kan medföra befrielse från skadeståndsansvar.

I lagtexten hänvisas till hinder som säljaren inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet. Det kan emellertid hända att ett prestationshinder – som inte kunde förutses vid den tidpunkt då avtalet ingicks – kunde förutses senare men före tidpunkten för avlämnandet. Också då måste säljaren inrätta sig efter det som kan antas hända. Detta krav ingår i den fjärde förutsättningen för ansvarsbefrielse.

Denna *fjärde* förutsättning för befrielse från skadeståndsskyldighet är att *säljaren inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit hindret eller dess följder*. I lagtexten omnämns i detta sammanhang endast hindrets följder, men det är trots detta klart att ansvarsbefrielse inte kan åberopas, om säljaren skäligen kunde ha undanröjt själva den omständigheten som utgör orsaken till avtalsbrottet (jfr det som ovan anförts om begreppet hinder).

Såsom även framgår av lagtexten, kan det vara möjligt att undgå ett prestationshinder antingen genom att man på förhand vidtar åtgärder för att avvärja den händelse som kan utgöra ett hinder eller för att undvika dess följder eller genom att man efter det att en sådan händelse redan inträffat försöker undanröja händelsens följder.

Följderna av vissa typer av prestationshinder, t.ex. produktionsavbrott som beror på tillfälliga störningar i tillgången till råvaror eller energi, kan undvikas genom lämplig lagerhållning. Åtgärder för att undvika följderna av ett prestationshinder kan närmast komma i fråga för att undgå effekten av en

händelse som utgör en typisk eller i övrigt förutsebar risk för avtalets fullgörelse. Till denna del föreligger det således ett samband med den tidigare behandlade regeln att ett prestationshinder som säljaren skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet inte kan åberopas som befrielsegrund. Råvaru- eller energibrist kan emellertid också bero på omständigheter som inte kan anses ligga utanför säljarens kontroll och som redan därför utesluter ansvarsbefrielse. Föreliggande regel innebär, att säljaren bör vidta skäliga åtgärder för att undvika också sådana prestationshinder som ligger utanför hans kontroll och som blir förutsebara först efter köpslutet.

Likaså bör säljaren i mån av möjlighet eftersträva att övervinna redan inträffade händelser. Om det exempelvis visar sig att köpet inte kan fullgöras på det sätt som säljaren räknat med, måste han utnyttja sådana alternativa möjligheter som kan finnas för att uppfylla hans åtagande enligt avtalet. Det är emellertid inte alltid möjligt att övervinna följderna av en redan inträffad händelse. Såsom framhållits kan varan ha sådan beskaffenhet eller avtalets innehåll i övrigt vara sådant att några alternativa möjligheter att fullgöra köpet efter det som inträffat inte finns. Dessutom kan den inträffade händelsen givetvis vara av sådan art att den definitivt fråntar säljaren alla möjligheter att undvika dröjsmål. Om säljaren inte kunnat undvika händelsen och inte heller kan övervinna följderna av den, kan han således undgå skadeståndsskyldighet. I övriga fall blir säljaren inte befriad från skadeståndsskyldighet, med mindre han ansträngt sig att trots de uppkomna svårigheterna fullgöra köpet.

Såsom tidigare framhållits är det i regel utan betydelse att fullgörelsen till följd av omständigheter som inträffat efter köpslutet blir mera kostsam för säljaren än beräknat. Detsamma gäller även i fråga om skyldigheten att försöka undvika eller övervinna ett hinder; denna skyldighet åligger säljaren trots att det ofta medför ökade kostnader.

Såsom påpekats tidigare, kan ett hinder emellertid ibland anses föreligga även om avtalets fulgörelse inte har blivit direkt omöjlig men dock så extraordinärt betungande att det objektivt sett är klart orimligt att kräva en sådan insats som skulle vara nödvändig för att fullgöra köpet. På motsvarande sätt förutsätts det inte heller att det måste vara direkt omöjligt att övervinna hindret eller dess inverkan på avtalets fullgörelse. Detta framgår av att man i lagtexten talar om att säljaren inte "skäligen" kan undvika eller övervinna hindrets följder.

Omständigheter som hindrar avtalets fullgörelse har ofta endast en temporär inverkan på säljarens möjligheter att fullgöra köpet. Befrielse från skadeståndsskyldighet avser enligt förslagen i allmänhet endast den tid under vilken hindret består. Detta framgår av det *finska* och det *svenska* förslaget genom att man i första stycket anger, att rätt till skadestånd inte föreligger "i den mån" dröjsmålet beror på ett hinder som avses i stadgandet. I det *danska* förslaget anges detta inte uttryckligen, men någon skillnad i sak avses inte med detta. I det *norska* förslaget framgår motsvarande princip av *tredje stycket*, som i detta avseende är utförligare än de övriga förslagen. Frågan om de förutsättningar under vilka rätten till skadestånd eventuellt helt bör falla bort trots att själva hindret är temporärt, dvs. även beträffande sådan skada som hänför sig till tiden efter det att hindrets inverkan upphört, har i det danska, finska och svenska förslaget lämnats oreglerad (jfr 25 § med motiv). I det norska förslaget

ingår däremot stadganden om detta spörsmål i tredje stycket. Jfr även 25 § andra stycket i det norska förslaget.

Ett prestationshinder som inträffar först efter det att säljaren av annan orsak redan råkat i dröjsmål, medför inte befrielse från skadeståndsskyldighet, såvida hindret inte hade inverkat på avtalets fullgörelse ifall fullgörelse från början skett i rätt tid.

Säljaren har enligt förslagen *bevisbördan* för att det föreligger ett sådant hinder som medför befrielse från skadeståndsskyldighet. Detta framgår uttryckligen av det norska förslaget och mera indirekt av formuleringen i de övriga förslagen.

I samband med de föreliggande stadgandena om ansvarsgrunden kan även hänvisas till 74 § andra stycket, som för finsk, norsk och svensk del ger möjlighet att jämka skadeståndet, ifall det eljest skulle bli oskäligt betungande. Härvid skall hänsyn bl.a. tas till den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst.

Andra stycket gäller fall i vilka säljarens dröjsmål beror på *tredje man* som säljaren anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet. Enligt det danska, finska och svenska förslaget omfattar andra stycket även det fallet att dröjsmålet beror på säljarens leverantör eller någon annan i tidigare säljled. I det norska förslaget saknas detta senare stadgande. Av praktiska skäl behandlas problematiken dock även för det norska förslagets del i detta sammanhang.

Om dröjsmålet beror på tredje man som avses i andra stycket, undgår säljaren enligt förslagen skadeståndsskyldighet endast, om både han och den som han anlitat skulle vara fria från skadeståndsskyldighet enligt principerna i första stycket. Detta förutsätter med andra ord att det för tredje mans del föreligger ett hinder som avses i första stycket och att detta i sin tur enligt första stycket utgör ett ansvarsbefriande hinder för säljaren. Säljaren har även i fall som avses i föreliggande stycke bevisbördan för att förutsättningarna för befrielse från skadeståndsskyldighet är uppfyllda.

Andra stycket innebär en skärpning av det skadeståndsansvar som följer av första stycket. Stadgandet blir tillämpligt för det första när avtalsbrottet beror på tredje man som säljaren anlitat för att helt eller delvis fullgöra avtalet. Detta avser fall där tredje mans insats hänför sig till fullgörelsen av det enskilda köpavtalet, t.ex. genom att tredje man fått i uppdrag av säljaren att tillverka en viss komponent till en maskin som köparen beställt eller genom att tredje man anlitas för att installera varan hos köparen eller för att transportera den till den plats där avlämnandet enligt avtalet skall ske. Jfr dock principen i 7 § andra stycket, enligt vilken varan vid andra än platsköp anses vara avlämnad, när den överlämnas till en självständig transportör.

Syftet med stadgandet är att säkerställa, att säljaren inte skall undgå skadeståndsansvar enbart genom att helt eller delvis överföra avtalets fullgörande på tredje man. I många fall leder redan första stycket till att säljaren ådrar sig skadeståndsansvar även för avtalsbrott vars omedelbara orsak ligger hos tredje man, eftersom organiseringen och övervakningen av avtalets fullgörelse måste anses ligga inom säljarens kontroll. I vissa fall är det dock tänkbart att ett avtalsbrott av tredje man som säljaren anlitat för avtalets fullgörelse enligt första stycket skulle kunna utgöra ett ansvarsbefriande hinder för säljaren, även om tredje mans avtalsbrott för hans del inte beror på ett

hinder som avses i första stycket. I en sådan situation kunde säljaren, om stadgandena i andra stycket saknades, bli befriad från skadeståndsskyldighet, medan han inte hade blivit befriad ifall han fullgjort avtalet utan att anlita tredje man och då råkat i dröjsmål under motsvarande omständigheter.

Om säljaren t.ex. på försvarligt sätt anlitar en specialistfirma som skall framställa en viss komponent till en maskin som säljaren åtagit sig att tillverka för köparen och det visar sig att den komponent som tredje man levererat på grund av dennes misstag gjorts enligt en oriktig specifikation, kan det hända att detta upptäcks så sent att en riktig komponent inte längre kan erhållas i tid, varför varans avlämnande till köparen försenas. Då är det tänkbart att en tillämpning av första stycket skulle leda till att det för säljarens vidkommande förelåg ett ansvarsbefriande hinder i fråga om den tid det tar att göra en ny komponent och därefter konstruera maskinen färdig. Om säljaren däremot själv tillverkar komponenten skulle ett dröjsmål med leveransen till följd av ett motsvarande misstag i tillverkningen av komponenten inte kunna leda till befrielse från skadeståndsskyldigheten. En motsvarande situation uppstår, om avlämnandet försenas på grund av att säljaren i ett sent skede upptäckt att den komponent som tredje man levererat har ett dolt fel.

Enligt andra stycket däremot kan säljaren undgå skadeståndsansvar endast om ett hinder som avses i första stycket föreligger såväl för tredje man som för säljaren. I det ovan beskrivna fallet skulle säljaren således inte bli befriad från skadeståndsskyldighet gentemot köparen, eftersom tredje mans avtalsbrott inte berodde på ett hinder som uppfyller förutsättningarna i första stycket. Även om det förelåg ett sådant hinder för tredje man, blir säljaren å andra sidan inte befriad från skadeståndsskyldighet gentemot köparen ifall tredje mans avtalsbrott inte utgör ett sådant hinder för säljaren som förutsätts i första stycket. Detta kan t.ex. vara fallet, om tredje mans avtalsbrott inträffar eller blir uppenbart i ett så tidigt skede att säljaren skäligen kan eliminera dess inverkan på möjligheterna att fullgöra köpet i tid. Om motsvarande prestation t.ex. kan utföras av någon annan eller av säljaren själv, kan säljaren bli befriad från skadeståndsskyldigheten endast beträffande den försening som eventuellt inte kan undvikas genom att utnyttja sådana alternativa fullgörelsemöjligheter.

Enligt det *norska* förslaget avser andra stycket en tredje man som säljaren anlitat "etter eget valg". Detta innebär att andra stycket blir tillämpligt endast om säljaren enligt avtalet med köparen har rätt att utse den tredje man som anlitas. Dessutom omfattar andra stycket även det fallet att säljaren har frihet att själv bestämma, huruvida någon tredje man anlitas. Vidare förutsätter uttrycket "etter eget valg" i det norska förslaget att säljaren även faktiskt har haft möjlighet att välja den tredje man som anlitas. Om endast en viss tredje man i praktiken kommer i fråga, t.ex. på grund av att denne har monopolställning, kan detta utesluta tillämpningen av andra stycket.

I det *finska* och det *svenska* förslaget hänvisar man till tredje man som säljaren anlitat. Detta innebär att man efter omständigheterna kan bortse från andra stycket och bedöma säljarens skadeståndsansvar enbart enligt första stycket, ifall säljaren i avtalet anvisats att anlita en bestämd tredje man för att fullgöra köpet. Huruvida den omständigheten att en viss tredje man angivits i avtalet bör tillmätas betydelse även vid bedömningen av säljarens skadeståndsansvar måste avgöras med hänsyn till avtalets innehåll och förhållandena i övrigt. Situationerna kan i detta avseende variera. Enbart den

omständigheten att en viss tredje man uppgetts i avtalet bör inte nödvändigtvis leda till att andra stycket inte skall tillämpas. Om det t.ex. är fråga om en tredje man som regelmässigt anlitas av säljaren eller som utsetts med hänsyn till säljarens intressen, bör den omständigheten, att tredje mannen nämns i avtalet och att köparens samtycke till att denne anlitas framgår av avtalet, inte utesluta tillämpningen av andra stycket. Om däremot en bestämd tredje man anvisats av köparen i hans intresse, bör detta i allmänhet medföra att andra stycket inte tillämpas i fråga om avtalsbrott av sådan tredje man. Då kan det nämligen inte anses vara fråga om en tredje man som "säljaren anlitat". Den omständigheten att säljaren rent faktiskt, t.ex. på grund av den rådande marknadsstrukturen, saknar möjlighet att välja mellan flera tredje män, medför däremot inte enligt det danska, finska och svenska förslaget att andra stycket inte skall tillämpas.

Enligt andra stycket, andra meningen i det *finska* och det *svenska* förslaget gäller principen i första meningen som nämnts även det fallet att dröjsmålet beror på säljarens leverantör eller någon annan i tidigare säljled. Detsamma gäller även enligt det *danska* förslaget. Motsvarande stadgande saknas däremot i det norska förslaget.

Med *leverantör* avses den från vilken säljaren anskaffar varan eller, om säljaren själv tillverkar eller framställer varan, den från vilken han anskaffar råvaror, halvfabrikat eller komponenter för sin produktion. Den som levererar t.ex. elektricitet till säljarens anläggningar betraktas däremot inte som leverantör i föreliggande sammanhang. Begreppet leverantör syftar på säljarens avtalspart, dvs. det första bakomliggande ledet, medan uttrycket "någon annan i tidigare säljled" avser t.ex. varans tillverkare eller importör, när säljaren är en detaljist som anskaffar varan från en grossist eller ett annat mellanliggande led.

Det kan följa redan av första stycket att säljaren inte kan undgå skadeståndsansvar på grund av ett avtalsbrott som beror på hans leverantör. Säljaren svarar alltid för att hans val av leverantör är försvarligt i alla avseenden. Då valet av leverantör, liksom organiseringen av avtalets fullgörelse i övrigt, ligger inom säljarens kontroll, medför första stycket ett skadeståndsansvar för säljaren, om det t.ex. visar sig att den valda leverantören inte är pålitlig. Ansvar enligt första stycket kan även följa av att säljaren skäligen kunde förväntas räkna med leverantörens avtalsbrott redan vid köpslutet eller av att dess inverkan skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits. Det kan t.ex. tänkas att säljaren från början borde ha räknat med att leverantörens resurser är otillräckliga för att fullgöra ett åtagande av föreliggande storleksordning. Vidare är det möjligt att konsekvenserna av ett avtalsbrott från leverantörens sida kan undvikas t.ex. genom att säljaren inte gör sig beroende av en enda leverantör, eller att de kan övervinnas genom att säljaren vid ett inträffat avtalsbrott vänder sig till en annan leverantör.

Föreliggade stadgande i det *danska, finska* och *svenska* förslaget innebär för det första, att säljaren även utanför området för första stycket ådrar sig skadeståndsansvar för dröjsmål som beror på hans leverantör, med mindre de förutsättningar som anges i första stycket är uppfyllda både för säljarens egen del och för leverantörens vidkommande. Stadgandet har betydelse särskilt när köpet avser en vara som inte är allmänt tillgänglig på marknaden. Även om leverantörens avtalsbrott skulle utgöra ett sådant hinder för säljaren som avses i

första stycket, blir han inte befriad från skadeståndsskyldighet gentemot köparen, om orsaken till leverantörens avtalsbrott inte är ett hinder som avses i första stycket. Om leverantören t.ex. bryter sitt avtal med säljaren på grund av att affären blivit olönsam för honom och detta sker i ett så sent skede samt i övrigt under sådana omständigheter att leverantörens avtalsbrott utgör ett sådant hinder för säljaren som avses i första stycket, blir säljaren trots detta skadeståndsskyldig gentemot köparen. Säljaren bör då täcka sin förlust genom att själv rikta ett skadeståndskrav mot leverantören. Om leverantörens avtalsbrott däremot beror t.ex. på en branschomfattande strejk som stoppat produktionen hos leverantören och detta utgör ett hinder som säljaren saknar möjlighet att övervina inom den tid som återstår, blir han befriad från skadeståndsskyldighet för den tid som krävs för att få fram en ny vara. Detsamma gäller också, om säljaren drabbas av ett hinder av ovannämnt slag på grund av att det parti av varan som skulle levereras till säljaren förstörs genom en olyckshändelse som inträffar under varans transport till säljaren och transporten sker på leverantörens risk.

Om orsaken till säljarens dröjsmål är att hänföra till någon annan i *tidigare säljled*, t.ex. om säljarens dröjsmål beror på importörens dröjsmål, vilket i sin tur beror på tillverkarens avtalsbrott, och omständigheterna är sådana att detta utgör ett i första stycket avsett hinder såväl för säljaren som för importören, blir säljaren enligt det danska, finska och svenska förslaget fri från skadeståndsskyldighet endast, om även tillverkarens avtalsbrott berodde på ett motsvarande hinder. I annat fall måste säljaren kompensera sin ersättningsskyldighet gentemot köparen genom skadeståndskrav mot importören, som i sin tur måste rikta skadeståndskrav mot tillverkaren.

För det andra innebär föreliggande stadgande i det danska, finska och svenska förslaget, att säljaren under de förutsättningar som följer av andra stycket får åberopa ett hinder som beror på hinder i tidigare led, även om säljaren i och för sig haft möjlighet att välja mellan flera leverantörer. Hans risk för valet av leverantör är således inte absolut. Om köpet t.ex. avser en vara som kan erhållas från flera håll på marknaden och säljaren på ett försvarligt sätt har placerat sin beställning hos en av de tänkbara leverantörerna, kan ett hinder som drabbar denna leverantör ibland medföra ett temporärt hinder även för säljaren. Detta kan vara fallet om leverantörens hinder inträffar i ett så sent skede att säljaren inte i tid hinner kompensera den uteblivna leveransen genom att vända sig till någon av de övriga leverantörerna. Som exempel kan nämnas att säljarens leverantör skall avlämna ett parti färskvaror hos säljaren dagen innan köparen enligt avtalet skall avhämta sin andel av varan hos säljaren och hela partiet förstörs i en olycka som drabbar leverantörens lastbil under transporten till säljaren. Om säljaren inte i tid kan få fram en ersättande leverans, kan han beträffande den försening som inte kan undgås åberopa befrielsegrunderna enligt andra stycket, trots att han i utgångsläget i och för sig hade möjlighet att välja sin leverantör.

I andra stycket av det *norska* förslaget saknas ett motsvarande stadgande om säljarens leverantörer och andra tidigare led. Hänvisningen i det norska förslaget till tredje man till vilken säljaren "etter eget valg overlatt helt eller delvis å oppfylle kontrakten" avser dock att omfatta även leverantör av själva varan eller färdiga delar av den, ifall leveransen från tredje man kan hänföras till det enskilda avtalet mellan säljaren och köparen. Däremot omfattar andra

stycket i det norska förslaget inte allmänna leverantörer av varor till säljarens lager eller leverantörer av råvaror, halvfabrikat eller delkomponenter för varans tillverkning. Dessa situationer bör enligt det norska förslaget bedömas enbart utgående från första stycket. Såsom framgått ovan, innebär detta i fall där säljaren haft möjlighet att välja mellan flera leverantörer ofta, att leverantörens avtalsbrott inte utgör ett ansvarsbefriande hinder för säljaren. I andra fall, särskilt då säljaren t.ex. på grund av varans beskaffenhet eller marknadsstrukturen är hänvisad till en bestämd leverantör, kan hans skadeståndsskyldighet enligt det norska förslaget bli lindrigare än enligt de övriga förslagen. Enligt det norska förslaget kan det nämligen förekomma att ett avtalsbrott från leverantörens sida för säljarens vidkommande utgör ett hinder som uppfyller förutsättningarna i första stycket och därigenom leder till befrielse från skadeståndsskyldighet, även om leverantörens avtalsbrott inte berodde på ett motsvarande hinder. Enligt de övriga förslagen förutsätts ju att det föreligger ett hinder som avses i första stycket såväl för säljaren som för leverantören.

Andra stycket i det norska förslaget antas överensstämma med FN-konventionens art. 79(2). Gränsdragningen mellan tredje man till vilken säljaren "etter eget valg overlatt helt eller delvis å oppfylle kontrakten" och allmänna underleverantörer kan i enskilda fall vara oklar. Detta gäller i synnerhet när tredje man inte skall leverera varan direkt till köparen utan via säljaren. Bedömningen måste överlämnas till rättspraxis. Såsom ovan framgått, innebär kriterierna i första stycket dock att distinktionen i många fall inte har någon avgörande betydelse för säljarens skadeståndsansvar.

I *de gällande köplagarna* regleras säljarens skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål i 23-24 §§. I dessa stadganden görs en skillnad mellan köp av bestämt gods (specieköp) och leveransavtal (genusköp). Om köpet avser bestämt gods, har köparen enligt 23 § rätt till ersättning för den skada han lider genom dröjsmålet, med mindre det visas att dröjsmålet inte kan tillräknas säljaren såsom försummelse. Ansvaret bygger således på culpa med omvänd bevisbörda. Vid leveransavtal har säljaren enligt 24 § ett strikt ansvar med undantag för s.k. objektiv omöjlighet, dvs. för det fallet att "möjligheten att fullgöra avtalet må anses utesluten i följd av omständighet, som ej bort av säljaren vid köpets avslutande tagas i beräkning, såsom förstörelse av allt gods av det slag eller det parti köpet avser, eller krig, införselförbud eller därmed jämförlig händelse". Formuleringen i den danska och den norska lagen motsvarar den citerade svenska lagtexten. I rättspraxis har det dock i viss mån skett en utveckling som innebär att man inte alltid strikt håller fast vid den principiella utgångspunkten att det måste föreligga objektiv omöjlighet.

Enligt *de tidigare reformförslagen* ingår i 23 § (FP 3 kap. 11 § 1 mom.) ett generellt stadgande för både species- och genusköp, enligt vilket köparen har rätt till skadestånd på grund av säljarens dröjsmål, om inte säljaren visar att dröjsmålet inte kan läggas honom eller någon för vilken han svarar till last som försummelse/vållande och att det inte heller beror på omständigheter som säljaren bort beakta vid köpet.

För leveransavtal har de tidigare förslagen dessutom en särskild – för säljaren strängare – skadeståndsregel 24 § (FP 3 kap. 11 § 2 mom.). Enligt denna blir säljaren skadeståndsskyldig även om det inte följer av den just nämnda generella bestämmelsen. För befrielse från skadeståndsskyldighet krävs det

dock inte som för närvarande att prestationen blivit i fysisk mening omöjlig, utan det räcker att det föreligger hinder eller svårigheter av viss extraordinär beskaffenhet (force majeure). Detta innebär att ersättning vid leveransavtal inte skall utgå, "om fullgörande av köpet förhindrats eller blivit oskäligt betungande för säljaren till följd av krig, uppror eller inre oroligheter, rekvisition eller annat förfogande efter beslut av myndighet, införsel- eller utförselförbud, naturkatastrof, avbrott i den allmänna samfärdseln eller kraftförsörjningen, omfattande eldsvåda, betydande arbetskonflikt eller annan omständighet av lika ovanlig beskaffenhet eller ingripande betydelse" (ordalydelsen enligt 24 § SOU).

I *FN-konventionen* regleras förutsättningarna för säljarens befrielse från skadeståndsskyldighet i art. 79.

30 §

Paragrafen innehåller stadganden om säljarens skyldighet att underrätta köparen om hinder som innebär att varan inte kan avlämnas i tid samt om säljarens skadeståndsskyldighet på grund av utebliven underrättelse. Enligt det norska förslaget kan paragrafen bli tillämplig även när säljaren hindras att fullgöra sina övriga förpliktelser på grund av avtalet (24 § 2 st.).

Om säljaren hindras att avlämna varan i tid skall han enligt förslagen underrätta köparen om hindret och dess inverkan på möjligheterna till fullgörelse. Underrättelse om hindret och dess inverkan på köpet kan ha stor betydelse för köparen bl.a. med hänsyn till hans möjligheter att begränsa sin skada till följd av det dröjsmål som hindret kommer att medföra. Meddelande om hindret skall enligt förslagen lämnas inom skälig tid efter att säljaren fått eller borde ha fått kännedom om hindret.

Påföljden av att köparen inte inom skälig tid underrättas om hindret är att säljaren blir skyldig att ersätta köparen för den skada som kunde ha undvikits, ifall köparen i tid fått ett meddelande om hindret. Den skadeståndsskyldighet som avses i föreliggande paragraf är oberoende av stadgandena i 29 §. Är det fråga om ett hinder som enligt 29 § medför befrielse från skadeståndsskyldighet, blir säljaren trots detta skyldig att ersätta köparen för de skador som avses i föreliggande paragraf, om han efter att ha fått kännedom om hindret underlåtit att underrätta köparen om det. Däremot blir han då enligt 29 § befriad från skyldigheten att ersätta sådana skador som inte kunde ha undvikits även om meddelande om hindret lämnats i tid. Om hindret är sådant att det inte uppfyller förutsättningarna för ansvarsbefrielse enligt 29 §, har föreliggande stadgande mindre självständig betydelse. I sådana fall ligger det dock i säljarens eget intresse att underrätta köparen så att denne kan begränsa skadan, jfr 74 §.

Av formuleringen i paragrafen framgår att ett meddelande om prestationshinder befordras till köparen på säljarens risk, jfr 86 §.

Någon motsvarighet till denna paragraf finns inte i *de gällande köplagarna*. I *de tidigare reformförslagen* ingår ett motsvarande stadgande för norsk och svensk del i 23 § andra stycket.

I *FN-konventionen* motsvaras paragrafen av art. 79(4).

31 §

Paragrafen gäller den tid inom vilken köparen skall häva köpet eller kräva skadestånd i det fallet att varan blivit avlämnad men detta skett för sent.

Om köparen i dessa fall vill häva köpet eller kräva skadestånd på grund av dröjsmålet, skall han enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget meddela säljaren detta inom skälig tid efter det att han fått vetskap om att varan avlämnats. En s.k. neutral reklamation krävs enligt dessa förslag inte i samband med dröjsmål (jfr 34 § första stycket, som gäller fel). Så länge varan inte har avlämnats kan köparen således förhålla sig passiv utan att förlora rätten till hävning eller skadestånd. Angående rätten att kräva fullgörelse se F, S 25 § andra stycket och N 25 § tredje stycket.

Vad som är en skälig tid i föreliggande sammanhang beror bl.a. på vilket slags vara köpet avser. Ofta är det viktigt för säljaren att snart få besked om hävningen. Man bör också ta hänsyn till vem som är säljarens avtalspart. Om köparen är näringsidkare eller därmed jämförbar person, t.ex. en myndighet, kan man ställa strängare krav på honom än när köparen är en privatperson. Beträffande skadeståndskrav beror bedömningen av vad som är en skälig tid bl.a. på hur snart köparen har förutsättningar att avgöra om det finns anledning att framställa ett sådant krav. Ibland kan köparen anses vara skyldig att lämna ett meddelande om sin avsikt att yrka på skadestånd redan innan han har möjligheter att specificera kravet.

I det fallet att köparen vill både häva köpet och kräva skadestånd behöver köparen enligt förslagen inte lämna ett särskilt meddelande om krav på skadestånd. Om köparen har hävt köpet kan han således senare återkomma med ett skadeståndskrav även om han inte nämnt något om ett sådant krav i samband med hävningsförklaringen. Det framstår i dessa fall som onödigt att fordra ett särskilt meddelande om skadeståndskrav, eftersom säljaren efter det att han fått meddelande om hävning i allmänhet har anledning att även räkna med krav på skadestånd.

Av 86 § framgår att köparens meddelande enligt denna paragraf går på säljarens risk.

Det *danska* förslaget avviker från de övriga såtillvida att det enligt *första stycket* krävs en neutral reklamation också när det vid varans framkomst eller på grund av underrättelse från säljaren visar sig att avlämnandet skett för sent. Då skall köparen enligt det danska förslaget inom rimlig tid meddela säljaren att han vill åberopa dröjsmålet. I annat fall förlorar han rätten att göra det. Meddelande om hävning på grund av säljarens dröjsmål regleras i *andra stycket* av det danska förslaget. Enligt detta stadgande skall köparen, om han vill häva köpet, meddela säljaren om hävningen inom rimlig tid. Gör han det inte, får han inte häva köpet. Angående rätten att kräva fullgörelse se 26 § i det danska förslaget.

Enligt *andra stycket* i det *norska* förslaget är köparen vid internationella köp inte skyldig att lämna ett meddelande om skadeståndskrav såsom sägs i första stycket. Detta gäller även i det fallet att köpet inte hävs.

Föreliggande paragraf motsvaras av 27 § i *de gällande köplagarna*. Om köparen vid handelsköp vill åberopa dröjsmålet, skall han enligt gällande rätt lämna meddelande om detta (neutral reklamation) genast när han fått godset eller säljaren underrättat honom om dess avsändande. I övriga fall bör meddelandet lämnas utan oskäligt uppehåll. Meddelande om hävning skall enligt de gällande lagarna lämnas utan oskäligt uppehåll.

Kravet på en neutral reklamation i samband med dröjsmål, i synnerhet i så sträng form som i de gällande lagarna, har för finsk, norsk och svensk del ansetts vara överflödigt och onödigt hårt mot köparen med hänsyn till att säljaren i de flesta fall själv torde vara medveten om dröjsmålet. Såsom framhållits i motiven till den föreslagna finska, norska och svenska regeln kan man likväl ofta förutsätta att köparen, när han fått kännedom om att avlämnandet skett för sent, snarast meddelar säljaren ifall han vill häva köpet. På denna punkt har det också ansetts vara en avsevärd fördel att det inte uppstår en olikhet mellan nationella och internationella köp.

I *de tidigare reformförslagen* (27 §, FP 3 kap. 13 §) föreslås att specialregeln för handelsköp i de gällande lagarna avskaffas. Dessutom knyts reklamationstidens början enligt dessa förslag generellt till den tidpunkt då köparen fått veta att godset avlämnats. Liksom gällande rätt innehåller de tidigare förslagen en särskild regel om s.k. neutral reklamation även i fråga om dröjsmål.

I *FN-konventionen* motsvaras 31 § av art. 49(2)(a), som emellertid bara gäller meddelande om hävning.

Påföljder av fel i varan (mangler)

32 §

Av paragrafen framgår generellt, vilka påföljder som kan komma i fråga när varan är behäftad med fel (D, N mangel). Huruvida ett fel i varan föreligger, avgörs på grund av avtalet och stadgandena i 17–22 §§. Av föreliggande paragraf framgår dock den reservationen att påföljder av fel inte får göras gällande, om felet beror på köparen eller på ett förhållande på hans sida. Som exempel på en sådan situation kan nämnas att köparen tillhandahållit visst material för varans tillverkning och materialet visar sig vara behäftat med ett dolt fel som inte kunnat upptäckas av säljaren, vilket leder till att den tillverkade varan inte fungerar på avtalsenligt sätt.

Påföljderna av rättsligt fel (D retsmangel, N rettsmangel) regleras i 46–47 §§. En erinran om detta finns i *andra stycket* i det *svenska* förslaget.

De påföljder som köparen enligt förslagen får göra gällande när varan är felaktig är krav på avhjälpande av felet eller krav på omleverans (felfri vara) (36–37 §§), prisavdrag (39–40 §§, D 39 §) eller hävning av köpet (41 §, D 40–41 §§). I det norska förslaget används begreppet "avhjelp" som en gemensam benämning för "retting" och "omlevering". Av första stycket i det danska förslaget framgår uttryckligen att köparen får välja mellan de nämnda påföljderna i den mån förutsättningarna för dem är för handen. Vidare har köparen rätt till skadestånd på grund av felet (42–45 §§). Han har också rätt att hålla inne så mycket av betalningen som behövs för att säkerställa hans krav på grund av felet (48 §). Av det norska förslaget framgår uttryckligen att köparens rätt till skadestånd inte faller bort ifall han gör gällande några andra krav eller ifall sådana krav inte kan göras gällande. Detta är ett förtydligande som inte medför någon saklig skillnad mellan det norska förslaget och de övriga förslagen.

De stadganden om hävning och rätt att hålla inne betalning som nämns i

denna paragraf kompletteras av stadgandena om hävning vid successiv leverans (50 §) och befarat avtalsbrott (65–66 §§), vilka kan bli aktuella även när varan har fel. I 49 § regleras det fallet att endast en del av leveransen är felaktig.

I det *danska* förslaget ingår i informativt syfte även ett *tredje* stycke, som innehåller en hänvisning till stadgandena i 34–35 §§ samt 37 och 41 §§ om köparens skyldighet att meddela säljaren om felet och om krav på avhjälpande, omleverans eller hävning.

33 §

Paragrafen gäller köparens skyldighet att undersöka varan efter avlämnandet. Undersökningsplikten har samband med köparens reklamationsskyldighet, dvs. hans skyldighet att meddela säljaren om fel i varan (34 § 1 st.). Undersökningsplikten inverkar nämligen på bedömningen av när köparen borde ha märkt felet. Någon annan påföljd medför underlåten undersökning inte.

Huvudregeln i första stycket, enligt vilken undersökningsplikten är knuten till varans avlämnande, blir tillämplig bl.a. vid platsköp (7 § 1 st.) eller om säljaren skall låta transportera varan till köparens ort, där avlämnandet sker. Om varan skall sändas vidare från platsen för avlämnandet, t.ex. vid fob-köp, tillämpas andra stycket i paragrafen. I tredje stycket finns ett specialstadgande om det fallet att köparen ändrar bestämmelseorten eller sänder varan vidare från den avtalsenliga bestämmelseorten.

Enligt *första stycket* skall köparen när varan avlämnats så snart omständigheterna medger det (D så snart det med rimelighed kan ske, N så snart han etter forholdene har rimlig høve til det) undersöka varan i enlighet med god sed (D, N god skik/skikk, S god affärssed). Stadgandet gäller enligt det danska och det finska förslaget (D 4 st.) endast andra köp än konsumentköp. Enligt det norska förslaget blir stadgandet tillämpligt även på konsumentköp. Om köparen är konsument, skall detta dock beaktas vid bedömningen av vad "god skikk" kräver, jfr nedan.

Varan skall enligt första stycket undersökas i enlighet med god sed (S affärssed). Undersökningspliktens innehåll måste bedömas bl.a. med hänsyn till varans beskaffenhet, användning och förpackning samt distributionsledet. Om köparen t.ex. skall sälja varan vidare utan att bryta dess förpackning inverkar detta på de krav som kan ställas på undersökningen. Det är också möjligt att god sed inte alls förutsätter några särskilda åtgärder av köparen för att undersöka varan. Det kan t.ex. vara normalt att varan lagras hos köparen i dess ursprungliga förpackning innan den tas i bruk eller säljs vidare. Varans förpackning kan ju vara avsedd att skydda varan under lagringstiden. Bl.a. i sådana fall kan undersökningsplikten ofta vara begränsad till att endast omfatta yttre omständigheter som kan bedömas utan att förpackningen bryts. Det är också möjligt att köparen fungerar som mellanled utan att själv ha någon befattning med varan innan han säljer den vidare. Vid köp av maskiner kan kravet på undersökningens noggrannhet variera betydligt. I vissa fall, särskilt vid köp av mera komplicerad teknisk utrustning, kan det krävas att varans egenskaper testas genom en mångsidig provdrift. I andra fall kan det vara tillräckligt att varans tekniska funktioner provas i samband med dess normala användning utan genomförande av några särskilda tester.

Vid bedömningen av undersökningspliktens innehåll bör hänsyn även tas till vem som är köpare. Strängare krav kan i allmänhet ställas på en köpare som ingått avtalet i sin yrkesverksamhet och som därför har större sakkunskap och erfarenhet av liknande köp än på en privatperson. I det *finska* och det *danska* förslaget (D 4 st.) har uttryckligen angivits att stadgandena om undersökningsplikten inte gäller vid konsumentköp.

Om någon särskild undersökningsplikt enligt god sed inte anses föreligga, bör frågan huruvida köparen har försummat vad som skäligen ankommer på honom i fråga om en granskning av varan bedömas enbart utgående från reklamationsreglerna i 34 § första stycket, som förutsätter att meddelande om felet lämnas utan oskäligt uppehåll (inom rimlig tid) efter det att köparen bort märka felet.

Undersökningen skall ske så snart efter avlämnandet som omständigheterna medger (D så snart det med rimelighed kan ske, N så snart kjøperen etter forholdene har rimelig høve til det). Detta innebär bl.a. att om varan skall avhämtas från säljarns affärsställe eller en transportterminal på köparens ort där avlämnandet sker, köparen i allmänhet kan vänta med undersökningen tills även den lokala transporten utförts och varan kommit fram till köparens affärsställe eller hemvist. Om köparen dröjer med att hämta varan efter det att den avlämnats i en transportterminal e.d., kan detta dock läggas honom till last vid bedömningen av huruvida undersökningsplikten uppfyllts i tid.

Om varan skall sändas eller annars transporteras från platsen för avlämnandet, kan undersökningen enligt *andra stycket* uppskjutas tills varan kommit fram.

Stadgandet avser först och främst distansköp (transportköp). Vid dessa köp (7 § 2 st.) sker avlämnandet i allmänhet när varan överlämnas till en transportör som åtagit sig transporten av varan från avsändningsorten. Andra stycket kompletterar således huvudregeln i första stycket genom att precisera, att varans undersökning vid transportköp kan uppskjutas tills varan kommit fram till bestämmelseorten, även om avlämnandet ofta har skett redan tidigare. När varan kommit fram till bestämmelseorten behöver undersökningen i allmänhet inte ske i direkt anslutning till huvudtransporten, t.ex. i en transportterminal, utan den kan ske när varan efter den lokala transporten kommit fram till köparens affärsställe eller hemvist. I det finska och det svenska förslaget framgår detta av uttrycket "när varan kommit fram". I det norska förslaget följer detta av första stycket.

Föreliggande stycke kan också bli tillämpligt vid hämtningsköp, t.ex. när avtalet förutsätter att köparen hämtar varan hos säljaren för att transportera den till sitt affärställe på en annan ort.

Andra stycket gäller när det framgår att varan skall sändas eller transporteras vidare från platsen för avlämnandet, vare sig det är säljaren eller köparen som skall ombesörja detta. Tredje stycket gäller däremot fall där köparen sänder varan vidare utan att detta varit förutsatt i samband med köpslutet.

I *de gällande köplagarna* ingår stadgandena om köparens skyldighet att undersöka godset efter avlämnandet i 51 §. Paragrafen gäller endast handelsköp, dvs. köp där båda parterna är näringsidkare (köpmän, handlande) och köpet ingåtts i och för deras rörelse. Godset skall enligt 51 § undersökas då det avlämnats eller, såframt det är försänt, då det kommit till bestämmelseorten

och köparen enligt 56 § skulle vara skyldig att ta vård om det, dvs. när köparen satts i tillfälle att på bestämmelseorten komma i besittning av godset. Enligt den nuvarande 51 § skall köparen föranstalta om en sådan undersökning av godset som efter gott handelsskick kan ifrågkomma. Detta överensstämmer i sak med det föreliggande förslaget, såvitt gäller köpare som är näringsidkare.

I den gällande 51 § ingår ett specialstadgande om undersökning av s.k. utfallsprov. Något särskilt stadgande om detta har inte ansetts erforderligt i det föreliggande förslaget.

Enligt *de tidigare reformförslagen* (51 §) skall en köpare som driver affärsmässigt organiserad verksamhet (D "erhvervsdrivende", N "handlende") vid köp för sin rörelse undersöka godset i enlighet med god affärssed (D "god forretningsskik", N "ordentlig forretningsskikk") så snart detta kommit honom till handa (D "når han har modtaget salgsgenstanden"). Enligt det danska och det norska förslaget gäller undersökningsplikten även avtalat prov. Enligt det tidigare finska förslaget (FP 4 kap. 2 § 3 mom.) skall köparen när godset kommit i hans besittning undersöka det såsom god sed kräver. Stadgandet är inte begränsat till att gälla endast köpare som är näringsidkare e.d.

I *FN-konventionen* motsvaras första och andra stycket av art. 38 (1) och 38 (2).

Tredje stycket gäller det fallet att köparen ändrar bestämmelseorten för varan medan den är på väg eller sänder den vidare från den bestämmelseort som framgår av avtalet. Om köparen vidtagit en sådan åtgärd utan att ha haft skälig möjlighet att undersöka varan, kan undersökningen enligt förslagen uppskjutas tills varan kommit fram till den nya bestämmelseorten, förutsatt att säljaren vid köpslutet kände eller borde ha känt till möjligheten av sådan omdestinering eller vidaresändning.

Att köparen inte har en skälig möjlighet att undersöka varan innan den kommit fram till den nya bestämmelseorten kan t.ex. bero på att varan förpackats på ett sådant sätt att det skulle vara besvärligt och opraktiskt att bryta förpackningen i samband med att varan sänds vidare. Om varan omdestineras medan transporten pågår är det vanligtvis inte ens möjligt att undersöka den innan varan kommit fram till den nya bestämmelseorten.

Ett uppskjutande av undersökningen enligt tredje stycket förutsätter att säljaren var eller borde ha varit medveten om möjligheten att bestämmelseorten för varan ändras eller att varan sänds vidare från den bestämmelseort som framgår av avtalet. Det är således tillräckligt att säljaren på grund av vad han vet om köparens förhållanden har kunnat räkna med en sådan möjlighet. Säljaren kan t.ex. veta att köparen har ett affärsställe på annan ort än bestämmelseorten och att varan med hänsyn till omständigheterna kan vara avsedd att användas på detta ställe. Säljaren kan också veta att köparen inte är detaljist utan säljer varan vidare i stora kvantiteter. Såsom framgått är köparen dock skyldig att undersöka varan innan den sänds vidare, ifall han har en skälig möjlighet till det.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* saknas en motsvarighet till tredje stycket. I *FN-konventionen* finns motsvarande bestämmelse i art. 38 (3).

I det *danska* förslaget ingår ett *fjärde stycke*, av vilket framgår att stadgandena om köparens undersökningsplikt inte gäller konsumentköp (jfr första stycket i det finska förslaget).

34 §

Paragrafen gäller köparens skyldighet att lämna säljaren meddelande om fel i varan (reklamera).

En förutsättning för att köparen skall få göra gällande påföljder på grund av fel i varan är enligt *första stycket*, att han lämnar säljaren meddelande om felet utan oskäligt uppehåll (D inden rimelig tid, N innen rimelig tid). Tiden räknas från det att köparen märkt eller borde ha märkt felet. Här avses s.k. neutral reklamation, dvs. ett meddelande om att varan är behäftad med fel som köparen vill åberopa. Köparen kan senare specificera de påföljder som han vill göra gällande, om han inte är beredd att göra detta samtidigt med den neutrala reklamationen. Den tid inom vilken köparen skall framställa krav på avhjälpande av felet eller omleverans eller lämna meddelande om hävning regleras i 37 § och 41 § andra stycket (N 41 § tredje stycket).

Enligt det *danska* och det *norska* förslaget skall köparen i sitt meddelande ange, vari felet huvudsakligen består (D hvori manglen hovedsaglig består, N hva slags mangel det gjelder). I det finska och det svenska förslaget saknas ett uttryckligt omnämnande av detta, eftersom det ansetts framgå av att köparen skall lämna meddelande om "felet". Enligt alla förslagen förutsätts det sålunda att köparen inte bara allmänt klagar på varan eller helt allmänt säger att den är behäftad med fel. Han skall också på ett eller annat sätt ange hurudant fel det är fråga om eller åtminstone hur felet visar sig.

Reklamationstiden räknas från det att köparen märkt eller bort märka felet. Bedömningen av när köparen borde ha märkt felet är bl.a. avhängig av den undersökningsplikt som han har enligt 33 §. Ofta är felet emellertid sådant att det inte kan upptäckas vid en normal undersökning utan visar sig först senare efter det att varan tagits i bruk eller sålts vidare (s.k. dolda fel). I sådana fall räknas reklamationstiden från det att felet visat sig eller – vid vidareförsäljning – kommit till köparens kännedom t.ex. på grund av en senare köpares reklamation. Bedömningen av när köparen borde ha märkt felet kan även bero på hans sakkunskap. Skyldigheten att reklamera inträder inte nödvändigtvis vid den tidpunkt då t.ex. de funktionsstörningar som felet förorsakar först kunde konstateras, utan man bör dessutom förutsätta att köparen bort inse att störningarna kan bero på ett fel i varan och inte t.ex. på felaktig användning eller annan liknande orsak. Om köparen t.ex. låtit reparera en funktionsstörning i varan utan att han rimligen bort inse att det är fråga om ett fel i köplagens mening, kan säljaren självfallet inte avvisa köparens krav på grund av felet med hänvisning till reklamationsreglerna. Köparens reklamationsskyldighet uppkommer ju först när han på grund av reparationen upptäckt eller bort upptäcka att det är fråga om ett fel i köplagens mening.

Den tid inom vilken meddelande om felet bör lämnas efter det att felet upptäckts kan variera bl.a. beroende på vem som är köpare. Om köpet har samband med köparens affärsverksamhet eller om köparen är att jämställa med näringsidkare, bör bedömningen i allmänhet vara strängare än när köparen är en privatperson. Hänsyn bör även tas till att köparen först kan vara osäker på om den bristfällighet han märkt i varan är sådan att han har rätt att göra gällande påföljder mot säljaren. Köparen kan behöva utomstående sakkunskap för att bedöma dessa frågor, i synnerhet om köpet inte har samband med hans yrkesverksamhet. Särskilt när köparen är näringsidkare

kan man ofta kräva att meddelande om felet lämnas inom en kort tid, t.ex. några dagar efter det att felet observerats. Bedömningen beror dock bl.a. på hurudan vara det är fråga om. I vissa fall kan köparen förutsättas reagera mycket snabbt, om varan visar sig ha fel.

Den olikhet som föreligger mellan å ena sidan det finska och det svenska förslaget och å andra sidan det danska och det norska förslaget i fråga om det uttryck som används för att ange reklamationstidens längd åsyftar inte någon materiell skillnad mellan förslagen. I det finska och det svenska förslaget förekommer vid sidan av uttrycket "utan oskäligt uppehåll" också uttrycket "inom skälig tid" (se t.ex. 37 och 41 §§). Det första uttrycket avser typiskt sett en kortare tid än det senare. I den danska och den norska lagtexten förekommer inte motsvarande distinktion. Avsikten är likväl att uttrycket "rimlig tid" skall kunna tolkas på olika sätt i skilda sammanhang, exempelvis i fråga om neutral reklamation och specifikation av kraven, samt beroende på huruvida parterna är näringsidkare osv.

Om köparen inte reklamerar inom den tid som framgår av första stycket, förlorar han rätten att göra gällande påföljder på grund av felet, såvida inte annat följer av 35 §. Om säljaren likväl utan förbehåll inlett förhandlingar med köparen med anledning av felet, kan han ofta anses ha avstått från att åberopa att reklamationen skett för sent.

I *de gällande köplagarna* motsvaras förevarande stadgande av 52 § första stycket. Enligt den nuvarande bestämmelsen bör köparen vid handelsköp reklamera genast när han märkt eller bort märka felet och annars utan oskäligt uppehåll (D uden ugrundet ophold, N uten ugrunnet opphold). Vid konsumentköp skall meddelande om felet lämnas inom skälig/rimlig tid från det att köparen märkte eller borde ha märkt felet (D 81 §, N 52 § 1 st., F 5 kap. 13 § konsumentskyddslagen, S 11 § konsumentköplagen).

De tidigare reformförslagen överensstämmer för finsk (FP 4 kap. 8 § 1 mom.) och svensk (52 § 1 st.) del med det föreliggande förslaget. Enligt det tidigare danska förslaget (52 §) skulle meddelande om felet lämnas inom rimlig tid. Från vilken tidpunkt denna tid skall räknas anges inte. Enligt det tidigare norska förslaget (52 § 1 st.) skall köparen reklamera "uten ugrunnet opphold" och vid konsumentköp inom rimlig tid efter att han märkt eller bort märka felet.

I *FN-konventionen* motsvaras första stycket av art. 39 (1).

Enligt *andra stycket* får krav på grund av fel i varan inte framställas, om inte meddelande om felet lämnats inom två år, enligt det *danska* förslaget dock inom ett år, från det att varan överlämnades till köparen. För fel som visar sig eller reklameras först efter utgången av denna tvåårsperiod svarar säljaren inte, med mindre han åtagit sig sådant ansvar eller annat följer av 35 § (i det danska förslaget 34 § 3 st.). Att den lagstadgade perioden inte gäller om annat är avtalat följer i och för sig redan av 3 §. I föreliggande paragraf markeras det likväl att en garanti eller liknande utfästelse som avser en längre tid än två år naturligtvis innebär att köparens rätt att göra gällande felpåföljder i enlighet med utfästelsen inte begränsas av den lagstadgade tvåårstiden, även om ingenting uttryckligen sägs om köparens reklamationsskyldighet. En garanti som har lämnats för en kortare tid än två år kan å andra sidan – vid andra än konsumentköp – ibland innebära en förkortning av preskriptionstiden. Det är emellertid en fråga om tolkning av garantivillkoren i varje särskilt fall. Om säljaren har lämnat en utfästelse enligt vilken han åtagit sig att under viss tid svara för fel i varan t.ex. genom att avhjälpa dem, kan köparen anses ha rätt att reklamera även en kortare tid efter denna tids utgång, om felet omfattas av utfästelsen och har upptäckts först i slutskedet av den utfästa tiden. Detta kan anses följa av utfästelsen, såvida det inte uttryckligen anges att utfästelsen bara gäller fel som reklameras inom den utsatta tiden. – Frågan om den tidpunkt som skall läggas till grund för bedömningen av huruvida varan är felaktig regleras i 22 §.

Enligt det *finska* förslaget gäller tvåårsfristen inte vid konsumentköp. I det *danska* och det *norska* förslaget saknas motsvarande undantag. Konsumentskyddsmyndigheterna har dock vissa möjligheter att medverka till utvecklandet av garanti- eller andra avtalsvillkor inom branscher där det föreligger ett behov att bryta igenom tvåårsfristen.

Enligt 54 § i *de gällande köplagarna* är motsvarande frist ett år, med undantag för den norska lagen, i vilken fristen i samband med ändringarna år 1974 förlängdes till två år. Enligt *de tidigare reformförslagen* (54 §, FP 4 kap. 9 §) samt *FN-konventionen* (art. 39 (2)) är fristen två år. – I Sverige föreslås att den köprättsliga reklamationsfristen förlängs till två år redan i samband med genomförandet av konsumenttjänstlagen.

Enligt *tredje stycket* i det *danska* förslaget gäller stadgandena i första och andra stycket inte, om säljaren handlat i strid med "almindelig hæderlighed". Detta stadgande motsvaras av 35 § i de övriga förslagen. Stadgandena i första stycket gäller enligt det danska förslaget inte heller, om säljaren handlat grovt vårdslöst. Stadgandet motsvaras av 35 § i de övriga förslagen.

Enligt *tredje stycket* i det *norska* förslaget får ett meddelande om felet vid konsumentköp även lämnas till den som på grund av avtal med säljaren åtagit sig att avhjälpa fel i varan. Bestämmelsen motsvarar 54 § andra stycket i den gällande norska köplagen.

35 §

I det *finska, norska* och *svenska* förslaget innehåller denna paragraf undantag från stadgandena om reklamationsskyldighet i den föregående paragrafen (jfr 34 § tredje stycket i det danska förslaget). Enligt förslagen får säljaren inte göra gällande att köparen inte lämnat meddelande om fel i varan inom den tid som framgår av 34 §, om säljaren handlat i strid med tro och heder (N redelighet og god tro). Som ett klart exempel kan nämnas att säljaren känt till felet men sökt dölja det för köparen. I sådana fall saknas det anledning att låta säljaren åberopa reklamationsreglerna.

För det *norska* förslagets del blir denna paragraf tillämplig också i förhållande till den som på grund av avtal med säljaren åtagit sig att avhjälpa fel i varan och som därför enligt 34 § tredje stycket kan vara adressat för köparens reklamation. På motsvarande sätt omfattar paragrafen handlande i strid med tro och heder hos ett tidigare säljled mot vilken köparen enligt 88–90 §§ i det norska förslaget kan rikta anspråk.

Enligt det *danska* och *svenska* förslaget gäller vidare att köparen utan hinder av bestämmelsen i 34 § första stycket om den relativa reklamationsfristen får åberopa att varan är felaktig, om säljaren har handlat grovt vårdslöst. Enligt det *finska* förslaget gäller motsvarande undantag för grov vårdslöshet såväl den neutrala reklamationen enligt 34 § första stycket som tvåårsfristen enligt 34 § andra stycket.

Paragrafen innebär inte att köparen i de fall som den gäller skulle få dröja en obegränsad tid med att lämna meddelande om felet efter att han märkt det. Hans passivitet kan enligt allmänna principer medföra förlust av rätten att åberopa felet. Dessutom gäller de allmänna reglerna om preskription av fordringar även här avsedda fall.

Enligt *de gällande köplagarna* (53 §) medför köparens underlåtenhet att iaktta den relativa reklamationsfristen i 52 § inte förlust av rätten att åberopa felet, ifall säljaren förfarit svikligen eller "visat grov vårdslöshet och felet eller bristen länder till märklig skada". Ett undantag från ettårsfristen (enligt norsk rätt tvåårsfristen) gäller enligt den nuvarande 54 §, ifall svikligt förfarande ligger säljaren till last. Detta kriterium har i de föreliggande förslagen ersatts med rekvisitet tro och heder, vilket medför en viss parallellitet med 33 § avtalslagen. Enligt sistnämnda stadgandet kan ju ett avtal under vissa förutsättningar anses vara ogiltigt om säljaren handlat i strid med tro och heder.

Enligt *de tidigare reformförslagen* gäller undantag från skyldigheten att lämna neutral reklamation när säljaren handlat i strid med tro och heder eller grovt vårdslöshet (53 §). I det tidigare finska förslaget saknades dock ett motsvarande stadgande. Beträffande tvåårsfristen ingår i alla de tidigare förslagen undantag för det fallet att säljaren handlat i strid med tro och heder (54 §, FP 4 kap. 9 §).

I *FN-konventionen* motsvaras paragrafen närmast av art. 40, enligt vilken säljaren inte får åberopa stadgandena om köparens skyldighet att lämna meddelande om felet (eller om hans undersökningsskyldighet) ifall felet hänför sig till omständigheter som säljaren kände till eller måste ha känt till men som han inte avslöjat för köparen (jfr 100 § (1) i det norska förslaget). Se även art. 44 och 100 § (3) i det norska förslaget.

I det *danska* förslaget innehåller 35 § specialstadganden för konsumentköp beträffande meddelande om felet till annan än säljaren. Enligt *första stycket* får ett meddelande enligt 34 § vid konsumentköp lämnas även till en producent eller annan näringsidkare som åtagit sig att avhjälpa eventuella fel i varan. Vid köp som avses i 4 § 2 st. i det danska förslaget får meddelandet lämnas också till den näringsidkare som ingått eller förmedlat köpavtalet för säljarens räkning. Enligt *andra stycket* skall meddelande om felet till producent eller annan näringsidkare som åtagit sig att avhjälpa fel i varan lämnas inom rimlig tid efter att köparen har eller borde ha märkt felet.

36 §

Paragrafen gäller köparens rätt att kräva avhjälpande av felet eller omleverans (felfri vara). I det följande förekommer den svenska termen rättelse, vilken avser såväl avhjälpande som omleverans. I det norska förslaget används däremot begreppet "avhjelp" som en gemensam benämning för "retting" (D, F, S afhjælpning, avhjälpande) och omleverans.

Om varan är felaktig, får köparen enligt *första stycket* kräva att säljaren avhjälper felet, förutsatt att avhjälpandet kan ske utan att förorsaka säljaren oskälig kostnad eller oskälig olägenhet. Skulle avhjälpandet medföra oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren, får han alltså avvisa köparens krav. Denne är då hänvisad till de andra påföljder som står till buds på grund av fel i varan.

Säljarens skyldighet att avhjälpa felet är beroende av de tekniska möjligheterna att avhjälpa felet och av kostnaderna för avhjälpandet. Rätten att kräva avhjälpande är inte beroende av huruvida felet är väsentligt eller inte. Felets art kan dock, bland andra omständigheter, inverka på bedömningen av huruvida omkostnaderna och olägenheterna för säljaren är oskäliga. Hänsyn skall också tas till vilka praktiska förutsättningar säljaren har att reparera varan antingen själv eller genom att anlita tredje man. Avhjälpande av felet kan vara oskäligt betungande för säljaren exempelvis om han saknar lämplig arbetskraft eller tekniska och organisatoriska förutsättningar för ändamålet, eller om anskaffandet av erforderliga reservdelar e.d. skulle vara mycket kostsamt. Om varan finns på en avlägsen ort kan detta utgöra ett annat skäl mot att köparen skall få kräva avhjälpande. Hänsyn bör även tas till köparens intresse av att felet avhjälps. Bl.a. felets betydelse för köparen kan här komma in i bedömningen liksom även den omständigheten att det kan vara lättare för köparen att själv ombesörja avhjälpandet och kräva ersättning för kostnaderna av säljaren.

Om säljaren inte är näringsidkare, kan ett avhjälpande antas medföra sådana svårigheter för honom att någon skyldighet att avhjälpa fel i allmänhet inte föreligger, åtminstone inte när avhjälpandet förutsätter reparation av varan.

Avhjälpandet skall ske på säljarens bekostnad. I det norska förslaget framgår detta av orden "for egen rekning" och av tredje stycket. Köparen bör vid behov lämna rimlig medverkan till avhjälpandet t.ex. genom att sända varan till säljaren på dennes bekostnad, om det kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen. I fråga om mindre varor kan det ibland vara rimligt att köparen lämnar och hämtar varan hos säljaren, se 36 § tredje stycket i det norska förslaget.

Om köparen har krävt att felet avhjälps bör han, såsom framgår av 39 § i det finska, norska och svenska förslaget, medge säljaren en efter omständigheterna skälig tid att tillmötesgå kravet (se även 37 § 1 st. i det norska förslaget). Köparen får t.ex. inte utan vidare ändra sig och häva köpet, med mindre det på grund av säljarens meddelande eller förhållandena i övrigt står klart att säljaren inte kommer att uppfylla köparens krav. Om å andra sidan felet inte avhjälpts inom skälig tid, får köparen göra gällande de övriga påföljder som enligt lagen kan komma i fråga på grund av fel, dvs. prisavdrag, krav på omleverans eller hävning. Vid bedömningen av om avtalsbrottet är väsentligt, vilket är en förutsättning för hävning och omleverans, bör man även beakta den omständigheten att köparens krav på avhjälpande inte har efterkommits.

Köparens rätt till ersättning för kostnader på grund av att han själv låtit avhjälpa felet hos tredje man regleras i 42–45 §§. För det norska förslagets del se även 38 § tredje stycket andra meningen.

Enligt andra meningen i första stycket får säljaren i stället för att avhjälpa fel företa omleverans i enlighet med 38 §, dvs. avlämna felfri vara. Om detta skulle medföra väsentlig olägenhet för köparen eller risk för att han ådrar sig kostnader som han inte får ersatta av säljaren, får köparen dock enligt 38 § vägra godta omleverans.

I *de gällande köplagarna* saknas stadganden som ger köparen rätt att kräva avhjälpande av fel. Ett undantag utgör dock stadgandena om konsumentköp i den danska köplagen (78 § 1 st.), enligt vilka köparen får kräva avhjälpande, "medmindre dette vil forvolde sælgeren uforholdsmæssig omkostning eller

väsentlig ulempe." I alla *de tidigare reformförslagen* finns däremot stadgan-den om rätt för köparen att kräva avhjälpande av fel (SOU, NOU 42 §, DKU 45 §, FP 4 kap. 5 § 1 mom.). Förutsättningarna för att avhjälpande får krävas avviker inte i sak från föreliggande förslag.

I *FN-konventionen* motsvaras första stycket av art. 46 (3), enligt vilket köparen får kräva att säljaren avhjälper felet genom reparation, om inte detta är oskäligt med hänsyn till omständigheterna (jfr art. 28).

Andra stycket gäller köparens rätt att kräva omleverans (felfri vara). Enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget får köparen kräva omleverans, om felet är väsentligt. Enligt det *danska* förslaget får omleverans krävas, med mindre felet är av oväsentlig betydelse för köparen eller säljaren måtte förutsätta det, jfr 40 och 41 §§ med motiv.

Felets väsentlighet bör på samma sätt som i samband med hävning (41 §, D 40 §) bedömas med hänsyn till omständigheterna i det konkreta fallet. Utgångspunkten är felets betydelse för köparen, sett ur en objektiv synvinkel. Om felet är av väsentlig betydelse för den individuelle köparen utan att det allmänt sett är väsentligt, skall dock hänsyn tas även till detta, under förutsättning att säljaren insett eller bort inse felets betydelse för ifrågavarande köpare (jfr den danska formuleringen). För det norska förslagets del se även 97 § som gäller bedömningen av avtalsbrottets väsentlighet vid internationella köp.

Säljaren är dock inte skyldig att företa omleverans, om det föreligger ett sådant hinder eller missförhållande som avses i 25 §. Skyldigheten att avlämna felfri vara är således underkastad samma begränsningar som skyldigheten att fullgöra köpet när ingen vara har avlämnats. Beträffande den närmare innebörden av dessa begränsningar hänvisas till 25 § med motiv.

Ett hinder för omleverans kan föreligga även på grund av felets art. Om det t.ex. är fråga om ett konstruktionsfel som inte bara drabbar enskilda exemplar av varan utan hela den produktionsserie ur vilken varan skall tas, eller om ett fel som grundar sig på att säljaren eller någon annan i tidigare led lämnat oriktiga uppgifter om varan, kan detta innebära att det överhuvudtaget inte finns någon avtalsenlig vara och att rätten till omleverans således är utesluten.

Som ett exempel på ett orimligt missförhållande mellan de uppoffringar som omleverans skulle förutsätta och det intresse köparen har av köpet kan nämnas det fallet att köpet avser en utgående modell som inte längre tillverkas och inte heller finns på marknaden vid den tid då felet upptäcks.

Omleverans kommer enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget inte heller i fråga, om köpet avser en vara som tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål eller som annars med hänsyn till dess egenskaper och parternas förutsättningar inte kan ersättas med en annan vara. Dessa kriterier förekommer även i 43 §, som gäller säljarens skadeståndsskyldighet på grund av fel. Beträffande innebörden av dem hänvisas till motiven till sistnämnda paragraf. I det *danska* förslaget saknas dessa inskränkningar i skyldigheten att företa omleverans. De har ansetts överflödiga med hänsyn till stadgandena i 25 §.

De sistnämnda begränsningarna i rätten att kräva omleverans grundar sig på att det i regel skulle vara oskäligt betungande eller direkt omöjligt för säljaren att uppfylla ett sådant krav, när varan är unik eller annars har utpräglat individuella egenskaper. Om varan t.ex. har tillverkats speciellt för köparen enligt dennes specifikationer, får köparen således inte kräva att säljaren tillverkar varan på nytt, ifall det avlämnade exemplaret visar sig vara behäftat med fel. Däremot kan köparen även i detta fall enligt första stycket ha rätt att kräva att säljaren avhjälper felet. Om säljaren enligt avtalet skall tillverka en serie varor för köparen enligt dennes specifikationer och ett eller några exemplar visar sig vara felaktiga, kan krav på omleverans dock komma i fråga så länge tillverkning för köparens räkning pågår, men inte längre efter det att serien är avslutad och säljaren hunnit ställa om sin produktion.

Om säljaren företar omleverans, har han rätt att få tillbaka den felaktiga varan. Enligt 68 § tredje stycket (D 5 st.) får köparen hålla inne vad han mottagit till dess omleverans sker.

Enligt *de gällande köplagarna* (43 § 1-2 st.) får köparen kräva felfritt gods, om det är fråga om ett leveransavtal (genusköp). Om felet är ringa, får köparen dock inte kräva felfritt gods, med mindre säljaren förfarit svikligen eller blivit medveten om felet så tidigt att han utan oskälig kostnad eller svårighet hade kunnat anskaffa felfritt gods till köpets fullgörande. Enligt *de tidigare reformförslagen* (DKU 43 § 2 st., NOU 42 § 2 st., SOU 42 § 1 st., FP 4 kap. 5 § 1 st.) har köparen vid leveransavtal rätt att kräva nytt gods, om felet är väsentligt.

I *FN-konventionen* regleras köparens rätt att kräva omleverans i art. 46 (2) (jfr art. 28). Även där förutsätts att felet är väsentligt.

I det *norska* förslaget innehåller paragrafen ett *tredje stycke* enligt vilket köparen har rätt att kräva ersättning för de utgifter han haft på grund av varans transport i samband med felets avhjälpande eller omleverans samt för andra utgifter som varit nödvändiga för att bereda säljaren tillfälle att genomföra avhjälpandet eller omleveransen. Stadgandet utgör en precisering som inte medför någon skillnad i sak jämfört med de övriga förslagen. Det som sägs i det norska förslaget följer nämligen av att avhjälpandet och omleveransen skall ske på säljarens bekostnad.

37 §

I paragrafen behandlas köparens skyldighet att meddela säljaren om kravet på avhjälpande av fel eller omleverans. I det *norska* förslaget innehåller paragrafen (första stycket) även ett stadgande om betydelsen av att köparen förelägger tilläggstid i samband med krav på avhjälpande eller omleverans.

Enligt förslagen (andra stycket i det norska förslaget) skall köparen, om han vill kräva avhjälpande av felet eller omleverans, meddela säljaren detta i samband med att han lämnar meddelande om felet (neutral reklamation) eller inom skälig (D, N rimelig) tid därefter. Gör köparen inte detta, får han inte framställa ett sådant krav. Detta gäller dock inte, om säljaren handlat i strid med tro och heder eller, enligt det danska, finska och svenska förslaget, grovt vårdslöst (jfr 35 § och D 34 § 3 st.) Enligt det danska förslaget gäller paragrafen överhuvudtaget inte konsumentköp.

Vad som är en skälig (rimelig) tid bör bedömas utgående från omständigheterna i det konkreta fallet. Hänsyn bör bl.a. tas till hur lång tid köparen rimligtvis behöver för att överväga sina krav. Detta kan variera t.ex. beroende på om köparen är en näringsidkare eller privatperson. Hänsyn bör också tas till

säljarens behov att få veta vilka påföljder köparen vill göra gällande. Den tid som avses i förevarande stadgande kan typiskt sett vara längre än den tid inom vilken köparen enligt 34 § första stycket skall lämna meddelande om felet.

Av 86 § framgår att köparens meddelande enligt denna paragraf går på säljarens risk.

Enligt *första stycket* i det *norska* förslaget gäller stadgandena i 26 § om tilläggstid på motsvarande sätt även i samband med krav på avhjälpande (retting) eller omleverans. Detta innebär att en köpare som förelagt säljaren en viss frist inom vilken denne skall avhjälpa (rette) felet eller avlämna felfri vara inte får häva köpet eller kräva prisavdrag eller skadestånd på grund av felet så länge fristen löper, såvida inte säljaren meddelat att han inte kommer att fullgöra köparens krav inom den angivna tiden. Däremot har tilläggstiden i föreliggande sammanhang inte samma betydelse för köparens rätt att häva köpet som enligt 27 § andra stycket om dröjsmål (forsinkelse). Den omständigheten att felet inte avhjälps eller att omleverans inte sker inom den tid som köparen förelagt medför således inte nödvändigtvis att köpet får hävas på grund av felet. Jfr art. 47 och 49 i FN-konventionen. I de övriga förslagen har någon motsvarighet till det norska första stycket inte intagits, jfr för finsk och svensk del 39 §.

Enligt *tredje stycket* i det *norska* förslaget får köparens meddelande om krav som avses i andra stycket vid konsumentköp lämnas till den som på grund av avtal med säljaren åtagit sig att avhjälpa fel i varan. Detta innebär att något meddelande till säljaren inte är nödvändigt, om kravet framställs direkt till den som åtagit sig avhjälpandet.

Enligt *de gällande köplagarna* (52 § 2 st.) skall krav på felfritt gods vid leveransavtal framställas utan oskäligt upphåll (uden ugrundet ophold). Enligt 53 § leder underlåtenheten att i tid framställa kravet dock inte till förlust av rätten att avvisa godset ifall säljaren förfarit svikligen eller om han visat grov vårdslöshet och felet eller bristen "länder till märklig skada".

Enligt *de tidigare reformförslagen* skall krav på avhjälpande av fel eller felfritt gods framställas utan oskäligt upphåll (SOU 52 § 2 st., FP 4 kap. 8 § 2 st., DKU 52 § uden ugrundet ophold). Enligt det norska förslaget skall kravet dock framställas inom rimelig tid (NOU 52 § 2 st.). Undantag gäller enligt förslagen, bortsett från det finska förslaget, för det fallet att säljaren handlat i strid med tro och heder eller grovt vårdslöshet (53 §). Angående första stycket i det föreliggande norska förslaget jfr NOU 42 § 3 st.

I *FN-konventionen* motsvaras paragrafen av art. 46 (2), 46 (3) och 47.

38 §

I paragrafen ingår stadganden om säljarens rätt att avhjälpa fel i varan eller att företa omleverans i syfte att avvärja andra påföljder från köparens sida. Enligt paragrafen får säljaren, även om köparen inte kräver det, avhjälpa fel i varan eller företa omleverans, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan risk för att köparen inte får sina egna kostnader ersatta av säljaren (D uden omkostninger for køberen).

Genom att säljaren avhjälper felet eller avlämnar felfri vara kan han undgå hävning eller krav på prisavdrag från köparens sida, förutsatt att avhjälpandet eller omleveransen sker inom skälig tid. Detta framgår av andra meningen i det danska förslaget samt av 39 § i de övriga förslagen.

Om säljaren, när köparen har reklamerat, erbjuder sig att avhjälpa felet eller att leverera felfri vara är köparen alltså skyldig att bereda säljaren tillfälle till sådan rättelse, om den kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan att medföra någon kostnadsrisk för honom. Paragrafen innebär också att säljaren har rätt att välja, huruvida han vill avhjälpa felet eller företa omleverans. Detta gäller dock endast under förutsättning att ingetdera sättet för rättelse medför väsentlig olägenhet eller kostnadsrisk för köparen. Om säljaren i sådant fall erbjuder sig att avhjälpa felet, får köparen således inte i stället kräva felfri vara utan måste nöja sig med att felet avhjälps, om detta sker inom skälig tid.

En sådan olägenhet som enligt paragrafen kan utgöra grund för köparen att vägra godta ett erbjudande om rättelse kan t.ex. bestå i att köparen med hänsyn till omständigheterna inte kan undvara föremålet under den tid som säljaren behöver för reparationen eller för att anskaffa en felfri vara. I så fall måste köparen rimligen medges rätt att häva köpet så att han kan köpa en motsvarande vara på annat håll. Detsamma gäller om rättelsen redan från början kan beräknas ta sådan tid att köparen till följd av tidsutdräkten skulle kunna häva köpet på grund av dröjsmål. Olägenheten kan också bestå i att det på grund av felets art är sannolikt att ett försök att avhjälpa felet inte kommer att leda till ett godtagbart resultat.

Den omständigheten att avhjälpandet eller omleveransen skulle medföra utgifter för köparen hindrar inte nödvändigtvis säljaren att åberopa sin rätt till avhjälpande eller omleverans. Om köparen skulle vara tvungen att erlägga ett betydande belopp, kan detta dock utgöra en sådan olägenhet för honom att han på denna grund kan vägra acceptera säljarens erbjudande. Köparen kan emellertid också vägra godta säljarens erbjudande om rättelse, ifall det föreligger en risk för att han inte får ersättning av säljaren för de kostnader som skulle uppkomma för honom i samband med avhjälpandet eller omleveransen. Det kan t.ex. vara fråga om kostnader för varans transport till säljaren för reparation eller utgifter på grund av att köparen under tiden för reparationen eller innan omleverans sker måste hyra en ersättande vara eller anlita tredje mans tjänster för att kompensera sitt behov av varan.

Säljarens rätt att avhjälpa fel eller att företa omleverans inverkar inte i och för sig på köparens rätt till skadestånd på grund av felet. Om felet avhjälps eller köparen får en felfri vara, kan detta dock ha betydelse för skadeståndets belopp genom att köparens skada begränsas.

Andra stycket i det *norska* förslaget gäller köparens skyldighet att svara på säljarens förfrågan om köparen vill godta avhjälpande (retting) av fel eller omleverans samt köparens skyldighet att reagera på säljarens meddelande om att denne vill avhjälpa felet inom angiven tid. Stadgandet motsvarar 26 § första stycket och innebär att säljaren får genomföra avhjälpandet eller företa omleverans såsom han avsett, om köparen inte låter höra av sig inom rimlig tid. Bestämmelsen motsvarar art. 48 (2) i FN-konventionen.

Andra stycket i det *finska* och det *svenska* förslaget samt *tredje stycket* i det *norska* förslaget innehåller ett specialstadgande om det fallet att köparen låtit avhjälpa fel i varan utan att dessförinnan ha berett säljaren tillfälle att ombesörja rättelse. Utgångspunkten är att köparen, när han upptäckt ett fel i varan, i första hand bör vända sig till säljaren för att reklamera och därigenom få reda på huruvida säljaren vill ombesörja rättelse genom att avhjälpa felet

eller att företa omleverans. I alla situationer är det dock inte möjligt eller rimligt för köparen att förfara på detta sätt. Situationen kan vara sådan att köparen måste låta avhjälpa felet utan att först bereda säljaren tillfälle till rättelse eller utan att ens kunna meddela säljaren om felet före avhjälpandet. Som exempel kan nämnas att ett fel i en bil visar sig under en utlandsresa och är sådant att köparen inte rimligen kan vänta med reparationen tills han återvänder hem. Ett annat exempel är att ett fel som kräver en snabb reparation visar sig vid ett tillfälle då köparen inte kan få tag på säljaren eller att det är uppenbart att säljaren inte skulle kunna ombesörja reparationen tillräckligt fort.

I föreliggande stycke anges det uttryckligen att säljaren inte får åberopa stadgandena i första stycket, om köparen låtit avhjälpa felet i en situation där det med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida. I det norska förslaget anges det positivt att köparen under nämnda omständigheter får ombesörja felets avhjälpande utan hinder av säljarens "avhjelpsrett", vare sig denna rätt grundar sig på lagen eller på avtal.

Stadgandet handlar om situationer där säljaren inte har någon befogenhet att själv företa rättelse. Det som sägs i detta stycke följer i och för sig redan av första stycket i denna paragraf. I de fall som avses här är det nämligen fråga om en situation där kravet att säljaren skall kunna avhjälpa felet utan väsentlig olägenhet för köparen inte uppfylls. Det har likväl ansetts behövligt att i klarläggande syfte ta in ett uttryckligt stadgande om saken, eftersom det bl.a. i samband med reglerna om konsumentköp har visat sig förekomma praktiska problem kring dessa frågor. Detta gäller särskilt när säljaren har förbehållit sig en utvidgad avhjälpningsrätt.

Bestämmelsen i 38 § andra stycket i det *finska* och *svenska* förslaget behandlar inte köparens rätt till ersättning för avhjälpningskostnaderna. Den endast utesluter säljaren från att själv rätta felet och på det sättet undvika att skadeståndskrav avseende avhjälpningskostnader uppkommer. Köparens rätt till skadestånd, inbegripet ersättning för avhjälpningskostnaderna, skall bedömmas enligt de allmänna skadeståndsreglerna (42–44 §§). Köparens förfarande att själv låta avhjälpa felet kan ibland, t.ex. om köparen utan särskild anledning vänder sig till tredje man i stället för säljaren, innebära att han försummat skyldigheten att begränsa sin förlust, vilket enligt 74 § första stycket utgör en grund för nedsättning av skadeståndet. Om köparen kan anses ha försummat sin reklamationsskyldighet går han helt miste om rätten att åberopa felet.

I det *norska* förslaget innehåller föreliggande bestämmelse – till skillnad från det finska och det svenska förslaget – en särskild skadeståndsregel, enligt vilken köparen i fall som avses i detta stycke kan kräva ersättning för de utgifter som felets avhjälpande har förorsakat honom. Rätten till sådan ersättning är inte beroende av ansvarsgrunderna i 42–44 §§ men förutsätter däremot att köparen har handlat försvarligt och att han enligt 36 § hade varit berättigad att kräva att säljaren avhjälper felet. Stadgandet anknyter således till 45 § och kompletterar dess bestämmelser i de fall då säljaren inte har försummat sin skyldighet att avhjälpa felet.

Enligt *de gällande köplagarna* (49 §) skall köparen, ifall säljaren vill avhjälpa fel i godset eller vid leveransavtal avlämna felfritt gods i stället för det felaktiga, nöja sig med sådan rättelse, där den kan äga rum innan han skulle ha varit berättigad att häva köpet på grund av dröjsmål. Det skall också vara uppenbart att köparen inte skulle ha kostnad eller olägenhet av att låta rättelsen ske. Dessutom sägs det uttryckligen att köparen i varje fall har kvar den rätt till skadestånd som enligt lagen tillkommer honom. Enligt den norska köplagen kan köparen sedan de ändringar som genomfördes år 1974 förelägga säljaren en rimlig frist för avhjälpande eller omleverans. Om köparen gjort det eller uppmanat säljaren att avhjälpa felet eller att företa omleverans, får köparen inte häva köpet eller kräva prisavdrag, om avhjälpande eller omleverans sker inom den fastsatta fristen eller, i brist på en bestämd frist, inom rimlig tid.

I *de tidigare reformförslagen* föreslås för *dansk* och *finsk* del att köparen inte får kräva prisavdrag eller häva köpet, om säljaren, då köparen meddelar om felet eller framställer krav på grund av det, erbjuder sig att avhjälpa felet eller att tillhandahålla felfritt gods (företa omleverans). Det förutsätts dock att rättelsen sker utan oskäligt upphåll (D uden ugrundet ophold) och utan att förorsaka köparens kostnad eller oskälig olägenhet (DKU 49 §, FP 4 kap. 6 §). Enligt det tidigare finska förslaget skall säljaren på motsvarande sätt också kunna avvärja köparens krav på ersättning för felets avhjälpande. Det tidigare *svenska* förslaget avviker från de ovannämnda genom att det förutsätts att rättelsen sker genast (SOU 49 §). Enligt det tidigare *norska* förslaget förutsätts att avhjälpandet eller avlämnandet av felfritt gods inte medför orimlig kostnad eller olägenhet för köparen och att rättelsen sker inom avtalad frist eller i brist på sådant avtal utan ogrundat uppehåll efter att köparen meddelat säljaren om felet (NOU 49 §). Om någon tid för avhjälpande eller avlämnade av felfritt gods inte har avtalats får köparen enligt förslaget själv förelägga en rimlig tid. Dessutom anges det att köparen får göra gällande andra påföljder, om rättelse inte sker i rätt tid, samt att köparens rätt till skadestånd inte inskränks av de nämnda stadgandena.

I *FN-konventionen* motsvaras paragrafen av art. 48. I denna bestämmelse görs ett förbehåll angående köparens hävningsrätt enligt art. 49. I det norska förslaget har ett motsvarande förbehåll ansetts vara överflödigt eftersom föreliggande paragraf ger köparen en längre gående rätt att avvisa avhjälpande eller omleverans från säljarens sida än vad som följer av stadgandena om hävning i 41 §. När köparen har rätt till hävning, har säljaren inte längre någon rätt att företa avhjälpande eller omleverans. Jfr också 39 §.

39 §

I paragrafen anges för *finsk, norsk och svensk* del vilka påföljder köparen kan göra gällande, om avhjälpande eller omleverans inte kommer till stånd. Av paragrafen framgår således förhållandet mellan olika påföljder av fel. Om inte felet avhjälps och inte heller omleverans sker inom skälig tid efter det att köparen meddelat säljaren om felet, får köparen kräva prisavdrag, som skall beräknas enligt 40 §, eller häva köpet enligt stadgandena i 41 §.

I det *danska* förslaget gäller paragrafen köparens rätt att kräva prisavdrag och prisavdragets beräkning, vilket behandlas i motiven till 40 §. I det danska förslaget ingår inte någon särskild bestämmelse om förhållandet mellan de olika påföljderna av fel i varan.

Om köparen krävt avhjälpande eller omleverans eller om säljaren erbjudit sig att företa sådan rättelse, kommer prisavdrag eller hävning i fråga först i

andra hand, dvs. i den mån rättelse inte skett inom skälig tid efter reklamationen. Dessa andra påföljder kan också bli aktuella, ifall det fortfarande föreligger fel i varan efter det att säljaren försökt avhjälpa felet.

Krav på prisavdrag eller hävning kan emellertid göras gällande också i fall där någon rättelse av felet genom avhjälpande eller omleverans inte alls varit aktuell därför att köparen inte framställt eller inte haft rätt att framställa ett sådant krav och säljaren inte heller erbjudit sig att företa sådan rättelse eller köparen haft rätt att vägra godta rättelse från säljarens sida. Både prisavdrag och hävning kan således komma i fråga också såsom primära påföljder av felet.

Om köparen utan grund vägrar att godta rättelse, har han naturligtvis inte rätt till vare sig prisavdrag eller hävning. Detta sägs uttryckligen i det norska förslaget.

Prisavdrag är ett alternativ till hävning och kan naturligtvis göras gällande endast om köparen behåller varan. Prisavdraget är främst avsett att kompensera köparen för mindre fel och således begränsa behovet av hävning. Prisavdragets syfte är att återställa balansen mellan säljarens felaktiga prestation och det vederlag som köparen skall betala. Orsaken till felet saknar betydelse för köparens rätt till prisavdrag: avdraget utgår på helt objektiv grund. Prisavdragets beräkning behandlas i 40 §.

I *de gällande köplagarna* finns det inte någon direkt motsvarighet till föreliggande paragraf, jfr dock 42 § 1 st. och 43 § 1 st. samt 49 §. I *de tidigare reformförslagen* motsvaras paragrafen närmast av DKU 43 § 3 st., NOU 42 § 3 st. och SOU 42 § 2 st. samt FP 4 kap. 5 § 2 mom.

I *FN-konventionen* skall föreliggande paragraf närmast jämföras med art. 50. Om förhållandet till art. 49 om hävning se motiven till 38 §.

40 §

Paragrafen gäller beräkningen av prisavdrag. I det *danska* förslaget behandlas såväl förutsättningarna för ett krav på prisavdrag som prisavdragets beräkning i 39 §. I 40 § i det danska förslaget behandlas köparens rätt att häva köpet på grund av fel i varan. För motiv, se 41 § nedan.

Prisavdraget skall enligt förslagen bestämmas så att förhållandet mellan det avtalsenliga och det nedsatta priset kommer att svara mot förhållandet mellan varans värde i avtalsenligt och i felaktigt skick. Beräkningen skall utgå från värdena vid tidpunkten för varans avlämnande. Detta innebär att en prisstegring som efter köpslutet leder till ett högre värde för en felfri vara kan leda till större kompensation för köparen än en beräkning som skulle grunda sig på de värden som var aktuella vid köpslutet. Vid motsatt värdeutveckling påverkas prisavdraget i en för köparen ofördelaktig riktning.

I många fall kan beräkningen av prisavdragets storlek inte baseras på marknadsvärden utan måste bedömas mera skönsmässigt utgående från felets betydelse för köparen. Detta gäller i synnerhet då varan inte är avsedd för vidareförsäljning utan för köparens bruk.

Krav på prisavdrag utesluter inte att köparen också kräver skadestånd på grund av felet. Köparen kan dock givetvis inte få skadestånd för en värdeförlust till den del som förlusten kompenserats genom prisavdrag.

Enligt *de gällande köplagarna* (42 § 1 st., 43 § 1 st.) får köparen kräva prisavdrag (D, N forholdsmæssigt afslag i købesummen) när godset är behäftat med fel. Motsvarande stadganden i *de tidigare reformförslagen* överensstämmer med gällande rätt (DKU 43 § 1 st. til manglen svarende forholdsmæssigt afslag i prisen, NOU 42 § 1 st. avslag i kjøpesummen som svarer til mangelen, SOU 42 § 1 st., FP 4 kap. 5 § 1 mom. prisavdrag som svarar mot felet). I det danska förslaget anges uttryckligen att köparen får avräkna prisavdraget från köpesumman. Vilken tidpunkt som skall vara avgörande för prisavdragets beräkning anges inte i de gällande köplagarna och inte heller i de tidigare förslagen.

I *FN-konventionen* regleras prisavdrag i art. 50.

41 §

Paragrafen gäller köparens rätt att häva köpet på grund av fel i varan och hans skyldighet att lämna säljaren meddelande om hävningen.

I det *danska* förslaget gäller paragrafen endast meddelande om hävning medan rätten att häva behandlas i 40 §.

Enligt *första stycket* i det *finska, norska* och *svenska* förslaget får köparen häva köpet, om felet utgör (N medfører) ett väsentligt avtalsbrott. Beträffande väsentlighetsbedömningen kan hänvisas till det som sagts i motiven till 36 § andra stycket. Vid bedömningen av förutsättningarna för hävning skall man utöver felets art ta hänsyn till möjligheterna att eliminera felet eller att kompensera köparen för det genom de övriga påföljderna. Det krävs med andra ord en helhetsbedömning av avtalsbrottets betydelse. Om t.ex. köparens krav på avhjälpande av felet eller omleverans inte efterkommits inom skälig tid eller om en sådan påföljd enligt 36 eller 38 §§ inte kommer i fråga, bör detta beaktas vid bedömningen av köparens rätt till hävning. Å andra sidan är det möjligt att väsentlighetsrekvisitet inte uppfylls, om felet kan elimineras genom avhjälpande eller omleverans enligt 36–38 §§. Om varan är behäftad med fel och dessutom har avlämnats för sent kan det vara skäl att vid bedömningen av hävningsförutsättningarna ta hänsyn till den sammanlagda betydelsen av avtalsbrotten.

Hänsyn bör även tas till varans beskaffenhet. I det *finska, norska* och *svenska* förslaget (F, S 41 § 1 st. andra meningen, N 41 § 2 st.) anges uttryckligen att om köpet avser en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål (jfr 36 § 2 st. och 43 § 1 st.), skall möjligheten att avhjälpa felet eller att kompensera det på annat sätt tillmätas särskild betydelse vid bedömningen av köparens hävningsrätt. I dessa fall medför hävning oftast större olägenhet för säljaren än när köpet avser en serietillverkad produkt eller annan massvara. Säljaren kan ha gjort en stor insats för att tillverka varan och hävning kan innebära att hela denna insats går förlorad. Hänsyn måste dock självklart tas till köparens berättigade intresse att till slut få en felfri vara. Emellertid finns det vid dessa köp i allmänhet skäl att ställa högre krav på avtalsbrottets väsentlighet än i andra fall. Ofta kan man t.ex. kräva att köparen skall finna sig i större olägenhet på grund av felets avhjälpande eller i flera avhjälpningsförsök än vid köp av standardvaror.

Enligt det *norska* förslaget omfattar föreliggande bestämmelse även det fallet att varan har anskaffats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål. Med detta avses fall där säljaren har gjort en specialbeställning för

att tillgodose köparens behov, jfr den gällande 43 a § i den norska köplagen och NOU 42 §. Vidare framgår det av det norska förslaget att andra stycket vid internationella köp skall tillämpas endast i den mån annat inte följer av 91 §.

Även stadgandena om partiellt avtalsbrott i 49 § samt om hävning vid successiv leverans i 50 § inverkar på köparens hävningsrätt.

Enligt det *danska* förslaget får köparen häva köpet, om varan är behäftad med fel. Detta gäller dock inte, om felet är av oväsentlig betydelse för köparen eller säljaren "måtte forudsætte dette". I det danska förslaget har man således föredragit att bygga beskrivningen av hävningsförutsättningarna på formuleringen i gällande rätt, enligt vilken huvudreglen är att hävning inte får ske, om felet är ringa eller oväsentligt. I de övriga förslagen har man däremot velat ge klarare uttryck för principen att hävning förutsätter att felet utgör ett väsentligt avtalsbrott. På denna punkt föreligger det med andra ord en viss saklig skillnad mellan förslagen. Avsikten med den danska formuleringen är dock inte att medföra någon betydande olikhet jämfört med de övriga förslagen.

Enligt *de gällande köplagarna* (42 § 1 st., 43 §) får köpet inte hävas, om felet är att anse såsom ringa (D, N uvæsentlig), med mindre säljaren förfarit svikligt eller, vid leveransköp, känt till felet vid en sådan tidpunkt att han utan oskälig kostnad eller svårighet kunnat anskaffa felfritt gods för att fullgöra köpet. I den norska köplagen ingår sedan år 1974 en specialbestämmelse om hävning vid tillverknings- och beställningsköp (43 a §). Om varan har tillverkats "etter kjøperens oppgaver eller ønsker" eller anskaffats "etter hans oppfordring" och säljaren inte har möjlighet att sälja den till någon annan utan väsentlig förlust, får köparen enligt denna bestämmelse häva köpet endast om hans syfte med köpet blir väsentligen förfelat på grund av felet. Vid utformningen av det föreliggande förslaget har det ansetts att dessa kriterier inte är lämpliga i specialbestämmelsen har väsentlighetskriteriet ansetts vara ändamålsenligt, om man vid bedömningen av felets väsentlighet fäster uppmärksamhet vid köpets speciella karaktär. Därför har man stannat för en mera flexibel regel när det gäller hävning på grund av fel. I fråga om hävning på grund av dröjsmål har det däremot ansetts att kriteriet "köparens syfte med köpet är väsentligen förfelat" passar bättre, se 28 § i det finska, norska och svenska förslaget.

Föreliggande paragraf motsvarar i sak *de tidigare reformförslagen*. I det tidigare norska förslaget (42 § 5 st.) ingår dock ett specialstadgande enligt vilket köparens hävningsrätt vid vissa typer av köp är mera begränsad än i övrigt. Formuleringen motsvarar den gällande norska 43 a §.

I *FN-konventionen* motsvaras första stycket av art. 49 (1) (a). Om förhållandet till art. 48 om rättelse av felet se motiven till 38 §.

I *andra stycket* behandlas köparens skyldighet att lämna säljaren meddelande om att han vill häva köpet på grund av fel i varan. I det *norska* förslaget finns motsvarande bestämmelse i *tredje stycket*.

Enligt det *finska* och det *svenska* förslaget skall meddelande om hävning lämnas inom skälig tid. I detta sammanhang anges inte uttryckligen från vilken tidpunkt tiden skall räknas, jfr 37 §. Detta beror på att situationerna kan variera betydligt i fråga om när det blir aktuellt för köparen att göra gällande hävningspåföljden. Ibland måste köpet hävas genast i samband med den neutrala reklamationen (34 § 1 st.) eller inom en kort tid därefter. Ibland blir hävning aktuell först när det visat sig att felet inte kan rättas genom avhjälpande eller omleverans osv.

Vad som är en skälig tid i föreliggande sammanhang beror bl.a. på vad för slags vara köpet avser, vem som är köpare, köparens behov av att kunna överväga huruvida han vill häva och säljarens behov att få besked om hävningen. Säljaren har ett intresse av att få meddelande om hävning bl.a. på grund av att han enligt 70 § andra stycket bär risken för att varan förstörs eller skadas av våda när en hävningsgrund föreligger. Bedömningen av den tid inom vilken meddelande om hävning bör lämnas beror som nämns också på köparens tidigare åtgärder. Om köparen har krävt avhjälpande av felet eller omleverans, blir hävning aktuell först ifall det visar sig att dessa krav inte efterkoms såsom köparen har rätt att förutsätta eller när försöken att åstadkomma rättelse på detta sätt har misslyckats.

Enligt det *danska* förslaget skall meddelande om hävning lämnas inom rimlig tid efter det att köparen har märkt eller borde ha märkt felet eller efter utgången av en rimlig frist som köparen har förelagt för felets avhjälpande. Den *norska* formuleringen liknar den danska. Meddelande om hävning skall enligt den lämnas inom rimlig tid efter det att köparen fick eller borde ha fått kännedom om avtalsbrottet eller efter utgången av den frist för rättelse (avhjelp) som följer av 37 eller 38 §.

Säljaren får enligt förslaget inte åberopa att meddelande om hävning inte lämnats i tid, om han handlat i strid med tro och heder. Enligt det danska, finska och svenska förslaget görs samma undantag även för det fallet att säljaren handlat grovt vårdslöst. Det norska förslaget skall tolkas på samma sätt. Motsvarande principer ingår bl.a. i 35 § (D 34 § 3 st.) och 37 §. Också i här avsedda fall kan allmänna passivitetsregler medföra att köparen förlorar sin rätt att åberopa felet.

Beträffande regleringen av hävningsfristen i *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* kan hänvisas till motiven till 37 §. I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande stycke av art. 49 (2)(b).

Skadestånd (erstatning)

Stadgandena i 42–45 §§ gäller köparens rätt till skadestånd på grund av fel i varan. I 42 § ingår bestämmelser om säljarens skadeståndsansvar när – som det uttryckligen sägs i de finska och svenska förslagen – det inte är fråga om en vara som avses i 43 §. I 43 § (F, N o S) regleras sedan säljarens skadeståndsansvar vid vissa tillverkningsavtal, dvs. när köpet avser en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål. Där regleras också säljarens skadeståndsansvar vid köp av en vara som fanns när köpet ingicks och som inte kan ersättas med någon annan vara, t.ex. köp av begagnade (brukte)varor och andra unika föremål. I det danska förslaget görs i 43 § undantag från 42 § för "køb af en genstand, som ifølge af aftalen ikke kan ombyttes med en tilsvarende genstand". Det sagda innebär för alla förslagens del att säljarens skadeståndsansvar enligt 42 § i huvudsak gäller vid sådana köp som med hittillsvarande terminologi kan betecknas som generiska eller halvgeneriska köp.

I 44 och 45 §§ ingår vissa stadganden som kompletterar och delvis utvidgar det skadeståndsansvar som följer av 42 eller 43 §. I 44 § finns stadganden som gäller säljarens skadeståndsansvar för bl.a. särskilda utfästelser (tilsikringer)

och oriktiga eller vilseledande uppgifter. I 45 § regleras säljarens skadeståndsansvar när han inte fullgör sin skyldighet att avhjälpa ett fel i varan.

Frågan om skadeståndets beräkning (erstatningens beregning) behandlas i 71–74 §§.

42 §

Utgångspunkten enligt *första stycket* är att säljaren är skyldig att ersätta köparen för den skada som denne lider på grund av fel i varan. Befrielse från skadeståndsskyldighet kommer i fråga endast i undantagsfall. Köparens rätt till skadestånd faller bort endast om det förelegat ett hinder som avses i 29 § för att avlämna felfri vara. Enligt den norska formuleringen har köparen inte rätt till skadestånd i den mån säljaren visar att det förhållandet att "leveringen er mangelfull" beror på ett hinder som avses i 29 §. Av hänvisningen till 29 § – som gäller säljarens skadeståndsskyldighet vid dröjsmål – följer att säljaren kan bli fri från skadeståndsskyldighet på grund av fel i varan endast om det förelegat ett hinder för att avlämna felfri vara som ligger utanför säljarens kontroll och som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. I fråga om fel innebär detta enligt alla förslagen att utrymmet för befrielse från skadeståndsskyldighet är mycket begränsat.

Föreliggande stadgande reglerar den situationen att en vara som blivit avlämnad visar sig ha fel. Det fallet att avlämnandet försenas på grund av att säljaren i ett sent skede upptäckt att den vara med vilken han avsett att fullgöra köpet är felaktig och därför inte hinner få fram en felfri vara i tid, skall däremot bedömas enligt stadgandena om skadestånd på grund av dröjsmål.

Felet som sådant kan naturligtvis inte åberopas som ett ansvarsbefriande hinder. Om varan visar sig ha ett dolt (skjult) fel, kan säljaren inte undgå skadeståndsskyldighet t.ex. genom att hänvisa till att felet inte kunnat upptäckas av honom före avlämnandet eller att han inte haft någon anledning att misstänka, att det kunde föreligga fel i varan.

Det är inte heller tillräckligt att orsaken till felet ligger utanför säljarens kontroll, utan det måste ha förelegat ett faktiskt hinder mot att avlämna en felfri vara. Även om säljaren kan visa att felet i den avlämnade varan har uppkommit till följd av en omständighet utanför hans kontroll, blir han därför inte fri från skadeståndsskyldighet, såvida det bara är fråga om ett fel i det enskilda exemplar eller parti av varan som säljaren råkat välja eller som råkat vara tillgängligt för leverans till köparen. I ett sådant fall har det inte förelegat något hinder av det slag som avses i stadgandet, eftersom säljaren hade kunnat välja att fullgöra köpet med en annan, felfri vara. Den omständigheten att felet inte kunnat upptäckas av säljaren före avlämnandet skall inte tillmätas betydelse i sammanhanget.

Om t.ex. varan visar sig ha ett dolt fel som härstammar från tillverkningsskedet och orsaken till felet därför ligger utanför säljarens kontroll, kan säljaren bli fri från skadeståndsskyldighet endast ifall det vid tiden för avlämnandet inte fanns någon felfri vara tillgänglig med vilken köpet skulle ha kunnat fullgöras. Ett hinder mot att avlämna felfri vara kan ha förelegat, om hela det parti ur vilket varan enligt avtalet skulle tas var behäftat med ett dolt fel vars orsak ligger utanför säljarens kontroll, eller om alla de varor av ifrågavarande beskaffenhet som vid tiden för avlämnandet fanns tillgängliga i säljarens lager eller på marknaden, var behäftade med sådant fel. Som exempel kan nämnas att köpet avser en vara från säljarens egen produktion och en olyckshändelse – vars orsak inte ligger inom säljarens kontrollsfär – skadat hela hans dåvarande lager utan att detta kunnat upptäckas av säljaren innan varan avlämnades.

Ett hinder som kan ha ansvarsbefriande verkan kan ibland uppkomma även i samband med säljarens föranstaltningar för varans avlämnande. Som exempel kan nämnas att varan skadas genom en olyckshändelse utanför säljarens kontroll under transporten från säljaren till orten för avlämnandet, dvs. före riskens övergång, eller att varans avlämnande försenas till följd av en sådan händelse och detta leder till att varan vid den tidpunkt som är avgörande för felbedömningen försämrats på grund av sin egen beskaffenhet.

I alla händelser förutsätter befrielse från skadeståndsskyldighet inte bara att hindret ligger utanför säljarens kontroll utan även att säljaren inte skäligen kunde förväntas ha räknat med hindret vid köpslutet och att han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit dess följder. Beträffande innebörden av dessa krav hänvisas till motiven till 29 §. Konstruktionsfel som behäftar alla varor av ett visst slag som säljaren tillverkar är t.ex. att hänföra till säljarens kontrollsfär och medför således alltid skadeståndsansvar för honom. I fråga om fel i enskilda exemplar av en viss produkt föreligger det, som redan framgått, inte något hinder som säljaren kunde hänvisa till, även om orsaken till själva felet i och för sig skulle ligga utanför hans kontrollsfär.

Hänvisningen till 29 § omfattar även andra stycket i nämnda paragraf, som gäller det fallet att avtalsbrottet beror på tredje man som säljaren anlitat. Detta innebär att säljaren blir fri från skadeståndsskyldighet endast, om det förelegat ett hinder som avses i 29 § första stycket såväl för tredje man som för säljaren själv. Säljaren befrias således inte från skadeståndsskyldighet t.ex. på den grunden att felet är att hänföra till dolda konstruktionsfel i specialkomponenter vilka tillverkats av tredje man för säljarens produktion. På motsvarande sätt kan en säljare i grossist- eller detaljistledet inte åberopa som befrielsegrund, att det är fråga om ett konstruktionsfel som finns i alla produkter av ifrågavarande typ och att det således förelegat ett hinder för honom att avlämna en felfri vara. – Också i detta sammanhang bör man observera den något avvikande formuleringen i 29 § andra stycket i det *norska* förslaget, vilket kan leda till att säljaren i här avsedda fall blir fri från skadeståndsskyldighet, om felet är att hänföra till en sådan leverantör som inte omfattas av andra stycket i det norska förslaget (se motiven till sagda bestämmelse). Ifall en vara som härstammar från tredje man levereras till köparen via säljaren, kan denne enligt det norska förslaget likväl – oavsett 29 § andra stycket – ådra sig skadeståndsansvar redan på grund av huvudregeln i föreliggande stycke, eftersom den omständigheten att leveransen sker genom säljaren kan vara tillräcklig för att medföra att rekvisitet i den grundläggande regeln inte uppfylls. Detta gäller dock inte, om en felfri vara av ifrågavarande slag inte hade kunnat anskaffas från någon källa. På denna punkt kan det således uppstå en viss skillnad mellan det norska förslaget och de övriga förslagen, ifall felet är att hänföra till en allmän leverantör till säljaren, en specialleverantör i monopolliknande ställning eller ett tidigare säljled.

Säljaren har bevisbördan för att det föreligger en befrielsegrund som avses i föreliggande paragraf.

Enligt första stycket gäller det som stadgas i 30 § om säljarens skyldighet att meddela köparen om hinder för köpets fullgörande på motsvarande sätt även i det fallet att det föreligger ett hinder för att avlämna felfri vara. Underrättelseskyldigheten kan bli aktuell t.ex. om det i samband med varans transport till orten för avlämnandet inträffat en händelse som medför att varan kommer fram i skadat skick. Även om felet i och för sig uppkommit under sådana omständigheter att det förelegat ett hinder som avses i 29 §, kan säljaren då bli skyldig att ersätta den skada som kunde ha undvikits om köparen hade fått meddelandet i tid. Om säljaren i ett sent skede upptäcker att varan har fel, kan det å andra sidan följa av 29 §, att han blir fri från skadeståndsskyldighet i fråga om sådan skada som köparen lider till följd av det dröjsmål som eventuellt uppstår på grund av att säljaren måste anskaffa en ny felfri vara innan avlämnandet kan ske.

Andra stycket i det *finska, norska* och *svenska* förslaget innehåller en specialregel som fritar säljaren från skadeståndsskyldighet i det fallet att det föreligger ett fel på grund av att varan inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning som lämnats av någon annan än säljaren (jfr 19 §). Säljaren är inte skyldig att ersätta den skada som köparen lider på grund av ett sådant fel, om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgiften. Det är inte tillräckligt att säljaren inte har varit medveten om att uppgiften var oriktig eller vilseledande, utan ansvarsbefrielse förutsätter att säljaren varken kände eller borde ha känt till att uppgiften lämnats.

Frågan om tredje mans skyldighet att ersätta köparen för den skada denne lidit på grund av en sådan uppgift från tredje man som avses i 19 § behandlas i det norska förslaget i 44 § andra stycket. I de övriga förslagen regleras inte tredje mans skadeståndsansvar.

Enligt *de gällande köplagarna* (D, N 43 § 3 st., S 43 § 2 st.) har köparen vid leveransavtal (genusköp) rätt till skadestånd på grund av fel i godset, även om felet inte kan anses bero på försummelse från hans sida (D, N selv om sælgeren er uden skyld). Stadgandena i 24 § angående befrielse från skadeståndsskyldighet vid säljarens dröjsmål gäller dock på motsvarande sätt även när godset är behäftat med fel. Detta undantag har dock, såsom motsvarande undantag i de föreliggande förslagen, mycket begränsad praktisk betydelse.

Andra stycket i det finska, norska och svenska förslaget saknar – liksom 19 § – motsvarighet i de gällande köplagarna, bortsett från specialstadgandena angående konsumentköp i den norska lagen (45 a § 1 st., sista meningen): "Må det antas at selgeren ikke har kjent til at oplysningen er gitt, plikter han ikke å betale kjøperen erstatning." Ett liknande stadgande ingår i den finska konsumentskyddslagen (5 kap. 10 § 1 mom.), enligt vilken säljaren är skadeståndsskyldig för skada på grund av en uppgift som lämnats av annan än säljaren, om han kan visas ha förfarit vårdslöst. Såväl enligt de norska (45 a § 2 st.) som enligt de finska stadgandena är den tredje man som lämnat uppgiften skadeståndsskyldig för oriktiga eller vilseledande uppgifter. Enligt den svenska konsumentköplagen (7 § 2 st.) följer en begränsning i säljarens skadeståndsansvar av det sätt på vilket själva felansvaret har utformats i här avsedda fall. Om varans tillverkare eller annan, som i tidigare säljled tagit befattning med varan, för egen eller säljarens räkning lämnat en sådan vilseledande uppgift som avses i 7 § 1 st. och den kan antagas ha inverkat på köpet, anses fel föreligga endast, om säljaren åberopat uppgiften eller underlåtit att tydligt rätta den, fastän han insett eller uppenbarligen bort inse att uppgiften var vilseledande.

Stadgandena i *de tidigare reformförslagen* om säljarens skadeståndsskyldighet på grund av fel avviker i viss mån från varandra.

Enligt det tidigare norska förslaget (NOU 43 § 3 st.) är säljaren vid genusköp skyldig att betala köparen ersättning för fel "i samsvar med reglene i 24 §". Motsvarande princip ingår även i det tidigare finska förslaget (FP 4 kap. 7 § 2 mom.). Enligt detta har köparen vid leveransköp "alltid rätt till ersättning för skada som felet förorsakar, om icke skadan förorsakats av hinder som avses i 3 kap. 9 § 1 mom."

Enligt det tidigare svenska förslaget (SOU 43 § 2 st.) gäller motsvarande princip – oberoende av om det är fråga om genus- eller speciesköp – när säljaren har handlat i egenskap av näringsidkare, dock inte i fråga om följdförlust. Bestämmelsen lyder: "Är säljaren näringsidkare och har godset sålts i hans yrkesmässiga verksamhet, har köparen, även utan att detta följer av första stycket, rätt till ersättning för direkt förlust samt för utlägg, dock ej om omständigheterna är sådana som sägs i 24 § andra meningen." I övrigt har köparen enligt 43 § första stycket i det svenska förslaget rätt till skadestånd på grund av fel, om godset avviker från vad som kunde anses utfäst av säljaren eller om säljaren handlat i strid mot tro och heder eller försummat att upplysa köparen om fel som han måste ha känt till. Detsamma gäller, om felet uppkommit genom att säljaren vanvårdat godset eller annars genom hans vållande. Någon uppdelning mellan ansvar för direkta och indirekta skador ingår inte i de tidigare finska och norska förslagen.

En liknande distinktion som i det tidigare svenska förslaget görs däremot i det tidigare danska förslaget, som innehåller följande stadgande (DKU 45 §): "Er sælgeren erhvervsdrivende, og aftalen indgået som et led i hans virksomhed, har køberen krav på erstatning for prisforskel og udgifter, selv om erstatningsbetingelserne efter 44 §, stk. 1, ikke er opfyldt, med mindre opfyldelsen af købet er hindret eller blevet urimeligt byrdefuld som følge af ekstraordinære begivenheder af lignende usædvanlig beskaffenhed og indgribende betydning som de i 24 § omhandlede, for så vidt sælgeren ikke burde have taget sådan omstændighed i betragtning ved aftalens indgåelse." Enligt 44 § 1 st. har köparen, i den mån skadeståndsskyldighet för säljaren inte följer av 45 §, rätt till ersättning om säljaren handlat "i strid med almindelig hæderlighed eller givet køberen vildledende oplysninger, som han ikke havde føje til at anse for korrekte, eller har forsømt at give køberen oplysning om forhold, som han kendte eller burde kende, af betydning for køberens bedømmelse af genstandens værdi, beskaffenhed eller brugbarhed." Detsamma gäller, om "manglen efter aftalens indgåelse er forårsaget ved forsømmelse, der kan lægges sælgeren eller nogen, han svarer for, til last" eller om "genstanden savner egenskaber, som må anses tilsikrede".

En uttrycklig motsvarighet till stadgandet om säljarens skyldighet att meddela om hinder ingår endast i det tidigare norska förslaget, som i 43 § 2 st. har en hänvisning till 23 § 2 st.

Andra stycket i de finska, norska och svenska förslagen motsvaras av 44 § 1 st. sista meningen i det tidigare norska förslaget, enligt vilken säljaren inte är skadeståndsskyldig mot köparen för fel som grundar sig på oriktiga eller vilseledande uppgifter om varans egenskaper eller användning, om det "må

antas at selgeren ikke har kjent til att oplysningen er gitt av andre". Avsaknaden av ett liknande stadgande i de övriga tidigare förslagen hänger samman med att motsvarande preciseringar av själva felbegreppet som framgår av 44 § 1 st. i det norska förslaget inte ingår i de övriga förslagen.

I *FN-konventionen* anges grunden för själva skadeståndsskyldigheten vid fel i art. 45 (1) (b), medan möjligheterna till befrielse från skadeståndsskyldighet vid fel – liksom vid andra avtalsbrott – regleras i art. 79.

43 §

Första stycket i det *finska, norska* och *svenska* förslaget reglerar säljarens skadeståndsskyldighet i det fallet att köpet avser en vara som har tillverkats särskilt för köparen enligt hans anvisningar eller önskemål. Vid sådana köp har köparen rätt till skadestånd på grund av fel i varan, om inte säljaren visar att felet inte beror på vållande (N feil eller forsømmelse, S försummelse) på hans sida. Stadgandet medger med andra ord något större möjligheter för säljaren att bli fri från skadeståndsansvar än 42 § första stycket.

Stadgandet gäller fall där köpet avser specialtillverkning av ett föremål med särpräglad, individuell beskaffenhet. Bestämmelsen omfattar inte fall där varan är standardiserad men tillverkningen sker först efter köpslutet på grund av köparens beställning. Den blir således inte tillämplig t.ex. på beställning enligt en försäljningskatalog av möbler som tillverkas efter köpslutet.

Å andra sidan utgör det inte hinder för tillämpningen av föreliggande stadgande att även vissa standardiserade element ingår i tillverkningen. I den mån så är fallet, kan man vid bedömningen av säljarens skadeståndsskyldighet emellertid beakta även de principer som enligt 42 § gäller för denna typ av prestationer. I själva lagtexten har man dock inte gjort någon uttrycklig distinktion med sådan innebörd att principen i föreliggande stycke bara skulle gälla fel i säljarens tillverkningsprocess, medan ett strängare ansvar i enlighet med 42 § skulle tillämpas t.ex. i fråga om fel i använt material som är av standardbeskaffenhet.

Säljaren har bevisbördan för att felet inte beror på vållande på hans sida. Hänvisningen till vållande på säljarens sida avser inte bara säljarens anställda utan även andra personer för vilkas handlande säljaren enligt allmänna principer bär ansvaret, t.ex. självständiga leverantörer eller andra tredje män som säljaren anlitat för att fullgöra avtalet.

Vållande på säljarens sida kan bl.a. bestå i att felet uppkommit till följd av försummelse i samband med avtalets fullgörelse (t.ex. i valet eller kontrollen av materialet eller i själva tillverkningen). Vållande kan också bestå i att det föreligger en försummelse i form av underlåtenhet att eliminera ett fel som uppstått under tillverkningen och som borde ha upptäckts före varans avlämnande.

I det *danska* förslaget saknas en särskild skadeståndsregel för tillverkningsköp. Det överlämnas i stället till rättspraxis att avgöra, på vilket sätt skadeståndsreglerna i 42–45 §§ skall tillämpas vid sådana köp. Föreliggande paragraf i det danska förslaget innehåller endast ett stadgande enligt vilket 42 § inte gäller köp av en vara som "ifølge aftalen ikke kan ombyttes med en tilsvarende genstand", jfr andra stycket i de övriga förslagen. Vid sådana köp gäller enligt det danska förslaget stadgandena i 44 §.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* ingår inte några specialstadganden om säljarens skadeståndsskyldighet vid den typ av köp som avses i föreliggande stadgande. Det samma gäller beträffande *FN-konventionen*, där art. 79 gäller alla typer av köp som omfattas av konventionen. Någon motsvarighet till föreliggande stycke innehåller konventionen således inte.

Andra stycket i det *finska, norska* och *svenska* förslaget gäller säljarens skadeståndsskyldighet på grund av fel, då köpet avser en vara som – till skillnad från den situation som avses i första stycket – fanns vid köpslutet och som med hänsyn till dess egenskaper och till vad parterna måste antas ha förutsatt inte kan ersättas med en annan vara. Enligt den norska formuleringen gäller stadgandet "ting som foreligger på avtaletiden og har slike egenskaper at den ikke rimeligvis kan erstattes med en annen fordi det må antas at partene har lagt særlig vekt på valget av ting". Vid här avsedda köp är säljaren skyldig att ersätta köparen för skada på grund av fel i varan, om felet uppkommit efter köpslutet till följd av säljarens vållande (försummelse). I det *danska* förslaget ingår motsvarande stadgande i 44 § 5 punkten.

Stadgandet avser t.ex. köp av begagnade (D brugte, N brukte) varor eller andra unika föremål såsom konstverk. Om varan har utpräglat individuella egenskaper, är det i regel klart att parternas avsikt varit att köpet gäller det enskilda föremålet och att detta inte kan ersättas med annat, dvs. att säljaren inte kan fullgöra köpet genom att avlämna något annat föremål och att köparen för sin del inte får kräva något annat föremål. Om varans egenskaper däremot inte är unika utan det är fråga om en serietillverkad eller i övrigt standardiserad vara, blir förevarande stadgande inte tillämpligt, även om säljaren vid köptillfället demonstrerat ett visst exemplar som köparen därefter beslutat sig för att köpa. Om köpet t.ex. avser en ny bil av visst märke, kan säljaren normalt inte åberopa den lindrigare ansvarsgrund som följer av föreliggande stadgande (jämfört med 42 §) med hänsvisning till att avtalet avsett den enskilda bil som fanns utställd i säljarens affärslokal och som köparen bekantat sig med. Om varan inte är av särpräglad beskaffenhet, medför den omständigheten att köpet specificerats att avse ett bestämt föremål således inte någon begränsning i säljarens skadeståndsskyldighet på grund av fel. Vill säljaren uppnå en sådan begränsning t.ex. när köpet avser en ny, serietillverkad vara, förutsätter detta ett särskilt villkor i avtalet. Det som enligt förslaget är avgörande för vilka regler som skall tillämpas på säljarens skadeståndsskyldighet är således framför allt varans beskaffenhet och inte enbart det sätt på vilket köpobjektet identifierats vid köpslutet. Om säljarens prestation består av olika element, t.ex. när varan delvis är av standardiserad typ och delvis består av unika element, kan det bli nödvändigt att bedöma säljarens skadeståndsansvar enligt olika principer beroende på vilken del av prestationen felet hänför sig till.

Enligt föreliggande stadgande blir säljaren skadeståndsskyldig för fel som uppkommit efter köpslutet till följd av säljarens vållande. Stadgandet gäller t.ex. det fallet att varan skadats till följd av säljarens försummelse i samband med förvaringen av den efter köpslutet eller i samband med de åtgärder som ankommer på säljaren före varans avlämnande, såsom bristande omsorg vid förpackning av varan för transport, vid själva transporten eller vid montering av varan hos köparen.

Enligt det *norska* förslaget begränsas föreliggande stadgande inte – som i det *danska, finska* och det *svenska* förslaget – till att omfatta enbart säljarens

vållande (feil eller forsømmelse) efter köpslutet. Det norska förslaget innebär att säljaren kan bli skadeståndsskyldig om felet uppkommit vid eller före köpslutet till följd av hans vållande. Stadgandet avser dock inte att omfatta vilket vållande som helst hos säljaren, utan det skall vara fråga om vållande (feil eller forsømmelse) i relation till den enskilde köparen eller potentiella köpare. En förutsättning är alltså att det är fråga om en vara som är avsedd för försäljning. Som exempel kan nämnas oförsiktig lagring av ett föremål som skall säljas. Säljaren kan enligt det norska förslaget ådra sig skadeståndsskyldighet på grund av sådant vållande även om han var i god tro vid köpet. Om däremot köpet t.ex. gäller en begagnad bil som visar sig vara felaktig på grund av en mekanisk bristfällighet, blir säljaren inte skadeståndsskyldig enligt föreliggande bestämmelse, ifall hans vållande består i att han genom vårdslös körning ett par år tidigare råkat i en kollision som förorsakat det mekaniska felet i bilen. (Däremot kan säljaren enligt 44 § i såväl det norska som de övriga förslagen bli skadeståndsskyldig, om han försummat att upplysa köparen om bristfälligheten, under förutsättning att han känt till eller borde ha känt till den). Den föreliggande regeln i det norska förslaget innebär en utvidgning av säljarens skadeståndsansvar i jämförelse med ordalydelsen i de gällande stadgandena om speciesköp, även om säljarens vållande i samband med själva köpslutet torde omfattas redan av den gällande 42 § andra stycket. Den norska regeln medför också ett visst närmande på denna punkt till stadgandet i 43 § första stycket. Med hänsyn till stadgandena i 44 §, särskilt andra och tredje punkten, leder den mera omfattande norska regeln dock inte till någon väsentlig olikhet jämfört med de övriga förslagen.

Enligt *de gällande köplagarna* (42 § 2 st.) är säljaren vid köp av bestämt gods skyldig att ersätta köparen för skada på grund av fel i godset, om felet uppkommit efter köpslutet till följd av säljarens vanvård eller försummelse. Angående gränsdragningen mellan leveransavtal (genusköp) och köp av bestämt gods (speciesköp) enligt gällande rätt se den allmänna motiveringen, avsnitt 6.3.1.

Motsvarande stadganden ingår även i *de tidigare reformförslagen* (DKU 44 § 1 st., FP 4 kap. 7 § 1 mom., NOU 43 § 1 st., SOU 43 § 1 st.). Enligt det tidigare svenska förslaget är en säljare som handlat i egenskap av näringsidkare dock även i här avsedda fall skyldig att ersätta köparens direkta förlust och utlägg enligt den strängare ansvarsgrunden i 43 § 2 st.

Gränsdragningen mellan de olika typerna av köp framgår i de tidigare förslagen av definitionen av leveransavtal (artsbestemte kjøp). Som leveransavtal anses förutom köp av gods av angivet slag och köp av gods från ett visst parti även köp av gods som utan olägenhet kan bytas ut mot egendom av samma beskaffenhet om det kan antas att parterna inte tillmätt valet av gods avgörande betydelse (DKU, NOU och SOU 3 §, FP 2 kap. 2–3 §§). Såsom ovan framgått är denna gränsdragning enligt det danska och det svenska förslaget dock inte avgörande för säljarens skadeståndsskyldighet, vilken i stället bygger på en uppdelning mellan olika skadetyper.

I *FN-konventionen* ingår ingen motsvarighet till reglerna i föreliggande stycke.

Tredje stycket i det *finska, norska* och *svenska* förslaget innehåller ett kompletterande stadgande som gäller både köp som avses i första stycket och köp som omfattas av andra stycket. Om säljaren efter köpslutet underlåtit att

upplysa köparen om fel som han kände eller borde ha känt till, har köparen i varje händelse rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits genom en sådan upplysning. Detta gäller även om felet inte förorsakats genom vållande av säljaren eller någon annan på hans sida (jfr första och andra stycket). En säljare, som efter köpslutet upptäckt eller borde ha upptäckt ett fel, vilket visserligen inte beror på sådant vållande som han enligt första eller andra stycket svarar för, kan således inte undgå skadeståndsansvar om han underlåter att upplysa köparen om felet. Även om han enligt första eller andra stycket skulle vara fri från skadeståndsskyldighet måste han i sådana fall ersätta köparen för den skada som kunde ha undvikits, ifall köparen blivit upplyst om felet. Om varan t.ex. skadats genom en olyckshändelse som inträffat före avlämnandet, kan en upplysningsplikt som avses här bli aktuell. Skadeståndsansvaret enligt föreliggande stycke omfattar dock inte sådan skada som köparen kunde ha undvikit också utan säljarens upplysning om felet (jfr även 74 § 1 st.). Som exempel kan nämnas att varan under transporten till köparen har fått yttre skador genom en olyckshändelse som inträffat utan säljarens vållande och skadorna är fullt synliga vid varans framkomst. Däremot är det tänkbart att säljaren blir skyldig att ersätta köparen för sådana förluster som denne kunde ha undvikit, ifall han hade fått veta om skadehändelsen tidigare, och säljaren känt till eller borde ha känt till att varan drabbats av en olyckshändelse.

Försummelse av säljarens upplysningsplikt som hänför sig till tiden före eller vid köpslutet behandlas i 44 § tredje punkten.

I *de gällande köplagarna* finns inte någon direkt motsvarighet till föreliggande stycke, jfr dock hänvisningen i den gällande 42 § 2 st. till att svikligt förfarande ligger säljaren till last. I *de tidigare reformförslagen* ingår för svensk del ett stadgande enligt vilket säljaren är skadeståndsskyldig, om han försummat att upplysa köparen om fel som han måste ha känt till (SOU 43 § 1 st.). En liknande regel ingår i det finska förslaget (FP 4 kap. 7 § 1 mom.). Enligt det norska förslaget kan en underlåten upplysning om att leveransen kommer att vara behäftad med fel medföra skadeståndsskyldighet (NOU 43 § 2 st. som innehåller en hänvisning till 23 § 2 st.). I *FN-konventionen* finns en liknande bestämmelse i art. 79 (4).

Av *fjärde stycket* i det *norska* förslaget framgår att föreliggande paragraf inte gäller internationella köp. Vid sådana köp tillämpas alltid stadgandena i 42 § (jfr FN-konventionen art. 79).

44 §

Paragrafen innehåller stadganden som utvidgar säljarens skadeståndsskyldighet utöver det som följer av 42–43 §§. Skadeståndsansvar i här avsedda fall kan följa redan av de tidigare paragraferna. Att den föreliggande paragrafen inte begränsar utan bara utvidgar ansvaret har betydelse närmast i förhållandet mellan det som sägs i andra punkten (N punkt b) och stadgandet i 42 §, vilket som nämnts innebär ett strikt ansvar med mycket begränsade undantag.

Enligt *första punkten* (N *punkt a*) i det *finska, norska* och *svenska* förslaget har köparen alltid rätt till skadestånd, om varan vid köpslutet avvek från det som säljaren särskilt utfäst (tilsikret). I det *danska* förslaget finns en motsvarande regel i punkt 4, enligt vilken skadeståndsskyldigheten dock inte

är begränsad till fall där avvikelsen fanns redan vid köpslutet. Stadgandet har praktisk betydelse främst i fråga om köp som avses i 43 §. En särskild utfästelse kan grunda sig på det som säljaren uttryckligen uppgett men även på hans beteende i övrigt, t.ex. på att han ingått avtalet utan att göra reservation beträffande en egenskap som köparen särskilt uppgett sig förutsätta hos varan. Alla uppgifter som säljaren lämnat om varan kan dock inte betraktas som särskilda utfästelser, jfr andra punkten, utan man bör förutsätta att köparen med beaktande av uppgiftens betydelse eller det sätt på vilket den lämnats eller omständigheterna i övrigt har haft speciell anledning att räkna med att varan inte avviker från vad som angivits.

Enligt *andra punkten* (N *punkt b*) har köparen alltid rätt till skadestånd på grund av fel, om felet grundar sig på att varan inte överensstämmer med en uppgift som säljaren lämnat om dess egenskaper eller användning (se 18 § 1 punkten samt motsvarande stadgande i 20 §) och säljaren insett eller borde ha insett att uppgiften var oriktig eller vilseledande. I fråga om köp som avses i 42 § följer skadeståndsskyldighet även för fel som avses i denna punkt i allmänhet redan av nämnda stadgande. Föreliggande specialregel saknar då betydelse för säljarens skadeståndsskyldighet. Vid köp som avses i 43 § har regeln större praktisk betydelse.

Enligt *tredje punkten* (N *punkt c*) har köparen alltid rätt till skadestånd för fel som grundar sig på att säljaren försummat att lämna köparen upplysning om en sådan omständighet rörande varans egenskaper eller användning som avses i 18 § andra punkten eller 20 § andra punkten. I båda avseendena förutsätts att säljaren handlat försumligt i och med att han inte lämnat en viss upplysning till köparen. Motsvarande gäller enligt det finska och det svenska förslaget, om säljaren annars handlat i strid med tro och heder. Den sistnämnda regeln framgår av första punkten i det danska förslaget.För norsk del saknas här en motsvarande bestämmelse. Säljarens handlande i strid med tro och heder kan dock medföra skadeståndsansvar enligt andra regler i det norska förslaget eller enligt icke lagfästa principer. (Obs. att 43 § andra stycket i det norska förslaget inte bara gäller säljarens oaktsamhet efter avtalets ingående utan även före eller i samband med köpslutet.)

I det *norska* förslaget ingår ett *andra stycke* som gäller tredje mans skadeståndsskyldighet på grund av uppgifter som lämnats om varan vid marknadsföringen av den. Tillverkare eller annan person i tidigare säljled som har lämnat en sådan upplysning om varans egenskaper eller användning som avses i 19 § är enligt det norska förslaget skyldig att ersätta köparen för den skada denne lider på grund av upplysningen. I den mån säljaren enligt 42 § andra stycket också är skadeståndsskyldig på grund av här avsedda fel, ansvarar säljaren och tredje man solidariskt gentemot köparen.

Stadgandet om tredje mans ersättningsskyldighet har intagits i det norska förslaget även om det strängt taget faller utanför köplagens ram. En reglering av tredje mans skadeståndsansvar har ansetts motiverad med hänsyn till att frågan har ett nära samband med stadgandena i 19 §. I och med att förslaget antas överensstämma med vad som följer av allmänna skadeståndsrättsliga regler har man funnit det befogat att utvidga räckvidden av föreliggande bestämmelse, som för närvarande endast gäller konsumentköp (se 54 a § 2 st. i den gällande norska lagen). I de övriga förslagen ingår däremot inte något motsvarande stadgande. Tredje mans skadeståndsskyldighet i de felsituationer som avses i 19 § regleras således inte i köplagen utan skall bedömas enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer.

Enligt *de gällande köplagarna* (42 § 2 st.) har köparen vid köp av bestämt gods rätt till skadestånd bl.a. om godset redan vid köpet saknade egenskap som kan anses tillförsäkrad eller om svikligt förfarande ligger säljaren till last. I övrigt saknar de föreliggande stadgandena motsvarighet i de gällande lagarna, bortsett från stadgandena om konsumentköp.

Enligt de gällande stadgandena om konsumentköp har köparen för *dansk* del (80 §) rätt till skadestånd på grund av fel i godset, om säljaren har handlat "i strid med almindelig hæderlighed eller givet køberen vildledende oplysninger, som han ikke havde føje til at anse for korrekte, eller forsømt at give køberen oplysning om en mangel som han kendte eller burde kende", eller om "genstanden savner egenskaber som må anses tilsikrede".

För *finsk, norsk* och *svensk* del innehåller bestämmelserna om konsumentköp stadganden, enligt vilka fel anses föreligga, om säljaren vid marknadsföringen av varan lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om varans egenskaper eller användning och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet (N 45 a §, F 5 kap. 1 § 2 mom. konsumentskyddslagen, S 7 § 1 st. konsumentköplagen). På grund av sådant fel har köparen även rätt till skadestånd. Enligt den *norska* köplagen bestäms skadeståndsansvaret såvitt gäller leveransköp enligt 43 § 3 st., vilket innebär att befrielse från skadeståndsskyldighet kan åberopas endast i fall som avses i 24 §. Såvitt gäller köp av bestämt gods regleras skadeståndsansvaret i 42 § 2 st. (se ovan). Enligt den *finska* konsumentskyddslagen (5 kap. 9 §) har köparen oberoende av säljarens vållande rätt till ersättning för utgifter som orsakats köparen av erforderliga åtgärder till följd av felet samt för utgifter som orsakats av erforderliga åtgärder vilka blivit onyttiga till följd av felet. För annan skada på grund av felet har köparen rätt till ersättning, om säljaren inte visat att han förfarit med omsorg. Enligt den *svenska* konsumentköplagen (6 §) har köparen rätt till skälig ersättning för utgift som han ådragit sig till följd av felet, om ej säljaren visar att försummelse inte ligger honom till last.

Stadganden om tredje mans skyldighet att ersätta köparen för skada som denne lidit på grund av att varan inte överensstämmer med marknadsföringsuppgifter som lämnats om den (jfr andra stycket i det norska förslaget) ingår i de gällande stadgandena om konsumentköp (N 45 a § 2 st., F 5 kap. 10 § 1 mom. konsumentskyddslagen och S 14 § konsumentköplagen).

Stadgandena om säljarens skadeståndsskyldighet i *de tidigare reformförslagen* avviker från varandra, såsom delvis framgått redan i samband med 43 §.

Enligt det *norska* förslaget (43 § 1 st.) har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, om "selgeren ved køpets avslutning uaktsomt har unnlatt å opplyse om en mangel som han kjente eller burde kjenne til" eller om "gjenstanden savner egenskaper som må anses tilsikret av selgeren" om "selgeren har handlat i strid med alminnelig redelighet". Skadeståndsansvaret på grund av fel som beror på att säljaren vid köpet eller annars i samband med varans marknadsföring lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om varans egenskaper eller användning (44 § 1 st.) bestäms vid leveransköp (genusköp) enligt 43 § 3 st. (strikt ansvar med undantag för fall som avses i 24 §) och vid specieköp enligt 43 § 1 st.

Enligt det *finska* förslaget (FP 4 kap. 7 § 1 st.) har köparen rätt till ersättning för skada som felet förorsakat, om godset avviker från vad säljaren utfäst eller om säljaren handlat i strid med tro och heder eller av vårdslöshet försummat att upplysa köparen om fel som han känt till. Fel föreligger enligt förslaget bl.a. om godset inte har egenskaper som säljaren uppgett att det har (4 kap. 3 § 3 p.). Vid leveransköp medför detta alltid skadeståndsskyldighet för säljaren, såvida inte skadan förorsakats av ett hinder som avses i 3 kap. 9 § 1 mom.

Beträffande regleringen i det tidigare *danska* och *svenska* förslaget kan hänvisas till beskrivningen i samband med 42 §.

Andra stycket i det *norska* förslaget om tredje mans skadeståndsskyldighet har en motsvarighet i det tidigare norska förslaget (NOU 44 § 2 st.). Enligt det tidigare förslaget gäller bestämmelsen dock endast konsumentköp.

I *FN-konventionen* finns ingen motsvarighet till föreliggande paragraf, jfr art. 79.

45 §

Paragrafen gäller säljarens skadeståndsskyldighet på grund av hans handlande i samband med avhjälpande av fel i varan.

Om säljaren inte fullgjort sin skyldighet att avhjälpa fel i varan, har köparen enligt *första* stycket även utan stöd av stadgandena i 42–44 §§ rätt till ersättning för kostnaderna för avhjälpande av felet, i den mån han handlat försvarligt när han låtit avhjälpa det. Skyldighet att ersätta här avsedda kostnader följer ofta redan av stadgandena i 42–44 §§, eftersom kostnaderna för felets avhjälpande kan ingå i de skadeståndsposter som enligt 71 § skall ersättas av säljaren, om han enligt de ovannämnda stadgandena ådragit sig skadeståndsansvar på grund av felet. Genom att den skadeståndsskyldighet som avses i föreliggande stadgande anknyter till säljarens skyldighet att avhjälpa fel i varan kan den dock inträda oberoende av stadgandena i 42–44 §§, dvs. även om det enligt dessa stadganden föreligger en befrielsegrund för säljaren.

Förutsättningen för skadeståndsskyldighet på grund av första stycket är sålunda att säljaren är skyldig att avhjälpa fel i varan och att denna skyldighet inte fullgjorts. Skyldigheten att avhjälpa fel kan grunda sig på lagen eller på avtal. Enligt 36 § första stycket är säljaren skyldig att avhjälpa fel i varan, om det kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för honom. Av 39 § i det finska, norska och svenska förslaget framgår att avhjälpandet skall ske inom skälig tid efter att köparen meddelat om felet (reklamerat). Ifall skyldighet att avhjälpa felet föreligger enligt dessa stadganden eller enligt avtalet, får köparen åberopa säljarens ersättningsskyldighet enligt förevarande stadgande, även om säljaren själv tagit initiativ till avhjälpandet genom att erbjuda detta men sedan låtit bli att fullfölja avhjälpandet. Säljarens skadeståndsskyldighet enligt föreliggande stycke beror enbart på huruvida skyldighet att avhjälpa felet föreligger. Orsaken till att skyldigheten inte fullgjorts saknar däremot självständig betydelse.

Hänvisningen till att säljaren inte fullgjort sin skyldighet att avhjälpa felet avser såväl det fallet att säljaren underlåtit att vidta åtgärder för att avhjälpa felet eller att han inte fullföljt avhjälpandet inom skälig tid som det fallet att han misslyckats i sina försök att avhjälpa felet trots att det tekniskt sett hade varit möjligt att få felet avhjälpt. Köparens rätt till ersättning enligt föreliggande stadgande påverkas givetvis inte av att säljaren anlitat tredje man för att utföra avhjälpandet.

Köparens rätt till skadestånd enligt första stycket omfattar endast ersättning för kostnaderna för felets avhjälpande. Dessutom krävs det att köparen har handlat försvarligt när han låtit avhjälpa felet. Om köparen t.ex. låtit utföra en onödigt kostnadskrävande reparation eller annars vidtagit åtgärder som inte varit nödvändiga eller befogade, kan han få kostnaderna för avhjälpandet ersatta endast i den mån de kan anses vara försvarliga. I övrigt är köparens rätt till skadestånd på grund av felet beroende av stadgandena i 42–44 §§. För det norska förslagets del se även ersättninghsregeln i 38 § tredje stycket med motiv.

Enligt *andra* stycket har köparen även rätt till ersättning för skada som han lider genom försummelse (F vållande, N feil eller forsømmelse) på säljarens sida vid avhjälpande av fel. Stadgandet utgör en självständig ansvarsregel som oberoende av stadgandena i 42–44 §§ ger köparen rätt till ersättning t.ex. för sådana merkostnader som förorsakats honom på grund av att säljaren dröjt med avhjälpandet eller för skada på varan som vållats av säljaren eller någon som säljaren anlitat i samband med felets avhjälpande. I stadgandet förutsätts att skadan beror på försummelse eller annat vållande på säljarens sida. I bestämmelsen anges inte vem som har bevisbördan för att det föreligger eller inte föreligger vållande hos säljaren, utan detta bör bedömas efter omständigheterna.

I *de gällande köplagarna* finns motsvarigheter till första stycket endast i de specialstadganden som gäller konsumentköp. Enligt den *danska* köplagen (78 § 3 st.) kan en köpare som är konsument och som enligt 78 § 1 st. har rätt att kräva avhjälpande av fel "lade mangelen afhjælpe for sælgerens regning, for så vidt dette kan ske uden uforholdsmæssige omkostninger", ifall säljaren inte avhjälpt felet inom skälig tid efter köparens krav om detta. Motsvarande stadgande i den *norska* köplagen (49 § 3 st. sista meningen) gäller det fallet att säljaren på grund av avtalet är skyldig att avhjälpa fel i godset men inte "foretar det nødvendige i tide". Då kan köparen "kreve erstattet sine utgifter med å få mangelen avhjulpet, for så vidt disse ikke blir uforholdsmaessig store". Ett liknande stadgande ingår i den *svenska* konsumentköplagen (4 § 1 st.), enligt vilken köparen får kräva skälig ersättning för avhjälpande av felet, om inte rättelse skett inom skälig tid efter det att köparen framställt anspråk på grund av felet. Enligt den *finska* konsumentskyddslagen (5 kap. 9 §) kan köparen få ersättning för utgifter som orsakats köparen av erforderliga åtgärder till följd av fel i varan.

Andra stycket i den föreliggande paragrafen saknar uttrycklig motsvarighet i de gällande stadgandena.

I alla *de tidigare reformförslagen* ingår specialstadganden om säljarens skadeståndsskyldighet på grund av hans handlande i samband med avhjälpande av fel i godset.

Enligt det *svenska* och det *finska* förslaget har köparen rätt till skälig ersättning för felets avhjälpande, ifall en säljare som är skyldig att avhjälpa fel i godset inte avhjälpt det inom skälig tid efter att köparen framställde sitt krav (SOU 42 § 2 st., FP 4 kap. 5 § 2 st.). Enligt det *norska* förslaget (42 § 3 st.) har köparen i motsvarande situation rätt att få "erstattet sine utgifter til selv å la mangelen avhjelpe, for så vidt de ikke blir uforholdmæssig store". Enligt det

danska förslaget (43 § 3 st.) kan köparen "lade manglen afhjælpe for sælgerens regning, for så vidt dette kan ske uden uforholdsmæssige omkostninger".

I det *svenska, norska* och *finska* förslaget ingår även särskilda stadganden om köparens rätt till ersättning för skada som säljaren förorsakat genom försummelse/uaktsomhet/vårdslöshet vid avhjälpande av fel (SOU 43 § 3 st., NOU 43 § 1 st., FP 4 kap. 7 § 1 st.).

I *FN-konventionen* ingår inte någon motsvarighet till föreliggande paragraf.

Påföljder av rättsligt fel (rettsmangler)

Stadgandena i 46 och 47 §§ anger vilka påföljder köparen får göra gällande när det föreligger ett rättsligt fel. Vad som avses med rättsligt fel anges i 23 §. Köparens rätt till skadestånd på grund av rättsligt fel regleras i 47 §, medan 46 § handlar om hans rätt att göra gällande andra påföljder.

46 §

Om det föreligger ett rättsligt fel tillämpas med vissa undantag stadgandena om fel i varan. Också vid rättsligt fel får köparen således kräva avhjälpande eller omleverans (36 §) eller häva köpet (41 §). Likaså gäller stadgandena om säljarens rätt att avhjälpa fel (38 §) även när det föreligger ett rättsligt fel. Vidare får köparen också vid rättsligt fel hålla inne betalningen enligt 48 §.

Stadgandena om prisavdrag blir däremot enligt det *finska* och *svenska* förslaget inte tillämpliga vid rättsliga fel. Detta beror dels på att det inte finns något nämnvärt behov av denna påföljd när det gäller rättsliga fel och dels på att reglerna om prisavdrag inte heller passar särskilt väl för dessa situationer. Köparens ställning tryggas tillräckligt genom de övriga påföljderna.

I det *norska* förslaget har man likväl inte gjort något uttryckligt undantag för stadgandena om prisavdrag. Av det *danska* förslaget framgår det uttryckligen att köparen kan kräva prisavdrag. Enligt dessa förslag är det således möjligt att använda denna påföljd i den mån prisavdraget låter sig beräknas och påföljden i övrigt lämpar sig för fall där det är fråga om ett rättsligt fel. Sådana situationer torde dock vara sällsynta. I fall som avses i 23 § andra stycket kan prisavdrag i regel inte komma i fråga. I sådana fall är det däremot tänkbart att säljaren avhjälper situationen genom att ställa säkerhet. Detsamma gäller t.ex. när det rättsliga felet består i att tredje man har panträtt i varan. I det sistnämnda fallet kan köparen ofta skyddas genom att han håller inne så mycket av priset som motsvarar pantfordringen tills den blir betald.

Stadgandena om köparens skyldighet att lämna meddelande om felet och de krav han vill göra gällande (34 § 1 st., 35 §, 37 §, 41 § 2 st.) gäller också i fråga om rättsliga fel. Den tvåårsfrist som enligt 34 § andra stycket gäller vid andra fel begränsar dock inte köparens rätt att åberopa ett rättsligt fel. I det *danska, finska* och *svenska* förslaget görs motsvarande undantag också för stadgandena i 33 §, som gäller köparens undersökningsplikt. I det *norska* förslaget har man däremot inte intagit ett sådant undantag med hänsyn till att det kan förekomma ägare- eller ursprungsbevis som köparen kan förväntas undersöka.

Avhjälpande av fel kan i fråga om rättsligt fel innebära t.ex. att säljaren genom avtal med tredje man eliminerar dennes äganderätt till varan, betalar eller ställer annan säkerhet för den fordran som ligger till grund för tredje mans panträtt e.d. Omleverans kan i samband med rättsligt fel bli aktuell endast i mera sällsynta fall, eftersom det är ovanligt att rättsliga fel förekommer t.ex. vid köp av råvaror eller standardiserade varor. Om köpet å andra sidan avser en vara av individuell beskaffenhet kommer krav på omleverans enligt förslaget överhuvudtaget inte i fråga. Situationer där omleverans kan bli aktuell är dock inte helt otänkbara.

Såsom framgår av 23 § andra stycket, har köparen enligt förslagen under vissa förutsättningar rätt att göra gällande påföljder av rättsligt fel redan på den grunden att tredje man hävdar att varan tillhör honom eller att han har panträtt eller annan liknande rätt till den. Köparen kan ha rätt att häva köpet av denna anledning. Det kan också komma i fråga att säljaren avhjälper situationen genom att föra en rättegång mot tredje man eller genom att annars åstadkomma en uppgörelse med denne så att anspråket elimineras.

I *de gällande köplagarna* (59 §) finns inte några andra stadganden om rättsligt fel än en skadeståndsregel för det fallet att godset vid köpet tillhörde någon annan än säljaren (se motiven till 47 §).

De tidigare reformförslagen innehåller däremot en mera omfattande reglering av påföljderna av rättsligt fel. Förslagen är dock inte fullt enhetliga på denna punkt.

Om godset tillhör någon annan än säljaren och köparen därför inte förvärvar äganderätt till det, skall säljaren enligt det tidigare *svenska* förslaget (SOU 59 § 1 st.) återlämna vad som betalats av priset med avdrag för vad köparen kan ha fått ut av någon annan. Om godset i strid med vad köparen vid köpet hade skäl att förutsätta är belastat med en rätt för tredje man, får köparen kräva prisavdrag motsvarande belastningen eller, om inskränkningen i hans rätt är väsentlig, häva köpet (59 § 3 st.).

Enligt det tidigare *norska* förslaget (NOU 59 § 1 st.) kan köparen, om godset tillhör någon annan än säljaren och köparen därför ger avkall på det, kräva tillbaka av säljaren det som har betalats av priset. Dessutom skall 42 § 2 st. första meningen och 49 § äga motsvarande tillämpning. I enlighet därmed kan köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller kräva att felet avhjälps, om det kan ske utan att förorsaka säljaren orimlig kostnad eller olägenhet (42 § 2 st.). Enligt 49 § är köparen skyldig att godta säljarens erbjudande att avhjälpa felet eller att företa omleverans, om rättelsen kan ske utan orimlig kostnad eller olägenhet för köparen. Köparen har även rätt att hålla inne betalning till dess avhjälpande eller omleverans skett.

Enligt det tidigare *finska* förslaget (FP 5 kap. 1 § 2 mom.) får köparen, om godset är belastat med rätt för tredje man, kräva prisavdrag. Tillhör godset tredje man eller är tredje mans rätt eljest av väsentlig betydelse, har köparen rätt att häva köpet.

Enligt det tidigare *danska* förslaget gäller stadgandena i förslagets 45–49 §§ och 52–53 §§ vid rättsligt fel "tilsvarende".

Enligt *FN-konventionen* gäller de allmänna bestämmelserna om påföljder av säljarens avtalsbrott även vid rättsligt fel (se art. 41, 45).

I det *norska* förslaget innehåller paragrafen ett *andra stycke*, enligt vilket stadgandena om rättsligt fel, bortsett från bestämmelserna i 47 §, på motsvarande sätt även gäller andra tredjemanskrav. Med detta avses krav som

grundar sig på tredje mans upphovsrätt, industriella rättigheter eller annan immaterialrätt (jfr 99 § i det norska förslaget). I fråga om säljarens skadeståndsskyldighet bör man i sådana fall tillämpa de allmänna bestämmelserna om skadestånd för fel. I de övriga förslagen har inverkan av sådana rättigheter på förhållandet mellan säljaren och köparen inte reglerats. Man har inte ansett det motiverat att i den allmänna köplagen ta ställning till de särskilda problem som kan uppkomma i samband med rättigheter av detta slag. Det överlämnas i stället till rättspraxis och doktrin att utveckla de principer som skall tillämpas (se även avsnitt 6.5.7).

Enligt andra stycket andra meningen i det norska förslaget gäller stadgandena om fel "så langt de passer" även "andre feil ved selgerens oppfyllelse". Stadgandet avser felaktig uppfyllelse av de övriga förpliktelser som säljaren kan ha på grund av avtalet (biförpliktelser) och som inte reglerats i de föregående stadgandena. Jfr 24 § andra stycket i det norska förslaget som gäller säljarens dröjsmål med fullgörelsen av hans biförpliktelser.

Motsvarande reglering saknas i *de övriga förslagen*, liksom även i *de gällande köplagarna* och i *de tidigare reformförslagen* (se den allmänna motiveringen, avsnitt 6.2.5.).

Enligt *FN-konventionen* gäller bestämmelserna om påföljderna av säljarens avtalsbrott även säljarens biförpliktelser.

47 §

Paragrafen gäller köparens rätt till skadestånd på grund av rättsligt fel.

Enligt *första stycket* (D andra stycket) har köparen rätt till skadestånd på grund av ett rättsligt fel som förelåg redan vid köpslutet, om han varken kände till eller borde ha känt till felet, dvs. om köparen var i god tro. Stadgandet blir tillämpligt t.ex. om det visar sig att säljaren överlåtit en vara som tillhör tredje man eller om tredje man redan vid köpet hade panträtt i den.

Enligt det *norska* förslaget gäller första stycket inte internationella köp. Vid dessa köp skall köparens rätt till skadestånd på grund av ett rättsligt fel bedömas enligt 42, 44 och 45 §§.

I den mån rätt till skadestånd inte följer av första stycket, gäller stadgandena i 42–45 §§. Detta framgår av paragrafens *andra stycke* (D första stycket) som bl.a. avser s.k. efterföljande rättsliga fel, dvs. fall där tredje mans rätt till varan uppkommit efter köpslutet. Enligt andra stycket kan köparen också kräva ersättning med stöd av 45 §, oavsett om det rättsliga felet har funnits vid köpslutet eller uppkommit efteråt.

Om köparen i enlighet med 23 § andra stycket vill göra gällande påföljder på grund av att tredje man efter köpet framställt anspråk på att varan tillhör honom eller att han har panträtt eller annan liknande rätt till den, kan köparen inte kräva skadestånd med stöd av första stycket, förrän i det skede då det definitivt visat sig att tredje mans anspråk var riktigt och att han har en rätt till varan förelåg redan vid köpslutet. Om köparen t.ex. vill häva köpet därför att tredje mans anspråk gör hans ställning osäker och att han inte vill påta sig en rättstvist, skall hans rätt till skadestånd i första hand bedömas enligt stadgandena i 42–45 §§.

Enligt *de gällande köplagarna* (59 §) är säljaren skyldig att ersätta köparen för skada på grund av att godset vid köpslutet tillhörde annan än säljaren, även om han själv var i god tro (D, N i en undskyldelig vildfarelse om sin adkomst). Det förutsätts dock att även köparen var i god tro.

Motsvarande regler ingår i *de tidigare reformförslagen*. Enligt dessa skall regeln gälla såväl det fallet att godset tillhör tredje man som det fallet att det belastas av annan rätt för tredje man (DKU 59 § 2 st., FP 5 kap. 1 § 3 mom., NOU 59 § 3 st., SOU 59 § 2 st. och 3 st. sista meningen). I det danska och det norska förslaget har regeln begränsats till rättsliga fel som föreligger redan vid köpslutet.

I *FN-konventionen* ingår inte något motsvarande specialstadgande (jfr art. 79).

Gemensamma stadganden om påföljder av säljarens avtalsbrott

48 §

Paragrafen gäller köparens rätt att hålla inne betalning till säkerhet för sina krav på grund av säljarens avtalsbrott (D køberens ret til tilbageholdelse af købesummen, N kjøperens tilbakeholdsrett).

Om köparen har krav på grund av säljarens dröjsmål eller fel i varan (N krav som følge av selgerens kontraktbrudd) och priset helt eller delvis skall betalas vid eller efter tiden för varans avlämnande, får köparen enligt förslagen hålla inne så mycket av betalningen som motsvarar kravet (D så meget af købesummen..., som er nødvendigt for at give køberen sikkerhed for kravet, N så mye av kjøpesummen at han får kravet dekket).

Köparens rätt att hålla inne betalning på grund av säljarens avtalsbrott innebär att säljaren inte får göra gällande dröjsmålspåföljder mot köparen, om denne med stöd av föreliggande paragraf låter bli att erlägga betalning vid den tidpunkt då betalningsskyldigheten annars skulle inträda enligt avtalet. Eftersom något dröjsmål inte uppkommer i den mån köparen har rätt att hålla inne betalningen, är inte bara de påföljder som regleras i köplagen uteslutna utan även rätten att kräva dröjsmålsränta på den innehållna betalningen. En hänvisning till räntelagen eller motsvarande bestämmelser ingår i 75 §.

Rätten att hålla inne betalning förutsätter att köparen har rätt att göra gällande krav på grund av säljarens avtalsbrott. Köparen bär således risken för att det senare visar sig att det inte förelåg något avtalsbrott eller att köparen inte hade rätt att göra gällande någon påföljd på grund av avtalsbrottet. Om det i efterhand konstateras att köparen har hållit inne betalningen utan fog, får säljaren således göra gällande påföljder på grund av att köparen inte har betalat i tid.

Köparen får enligt förslagen hålla inne så mycket av priset som motsvarar hans krav. I det danska förslaget anges att köparen får hålla inne så mycket som är nödvändigt för att "give køberen sikkerhed for kravet". I det norska förslaget uttrycks detta så att köparen får hålla inne så mycket av priset att han "får kravet dekket". Med krav avses i detta sammanhang inte köparens yrkande som sådant utan det som han enligt lagen eller avtalet har rätt att göra gällande mot säljaren. Köparen bör således uppskatta storleken av sina befogade krav och bestämma det belopp han håller inne med hänsyn till detta. Annars löper han en risk att t.ex. bli skyldig att betala dröjsmålsränta på det överstigande

beloppet. Bedömningen får dock inte bli alltför sträng gentemot köparen. Har denne uppskattat sina krav på ett försvarligt sätt bör den omständigheten att det belopp som innehållits något överskrider köparens slutligt fastställda fordran inte nödvändigtvis leda till dröjsmålspåföljder.

Rätten att hålla inne betalning får åberopas för att säkerställa alla sådana krav som avtalsbrottet ger rätt till, härunder även krav på avhjälpande av fel eller krav på omleverans, trots att dessa krav i första hand går ut på en naturaprestation. Det belopp som får hållas inne bör i sistnämnda fall bestämmas utgående från de påföljder som kommer i fråga i andra hand, dvs. krav på skadestånd för avhjälpningskostnaderna eller hävning. Köparen får i allmänhet hålla inne betalningen till dess att hans krav uppfyllts.

Enligt *de gällande köplagarna* (14 §) får köparen hålla inne köpeskillingen till dess att godset hålls honom till handa. Stadgandet tar sikte på dröjsmålssituationerna. Någon bestämmelse om rätt att hålla inne betalning när godset är behäftat med fel finns inte i de gällande köplagarna med undantag för den norska lagen som sedan 1974 ger köparen rätt att i en felsituation hålla inne betalning tills felet avhjälpts eller omleverans skett (49 §). De gällande lagarna ger inte heller rätt för köparen att efter godsets avlämnande hålla inne betalning till säkerhet för skadeståndskrav på grund av dröjsmålet.

I *de tidigare reformförslagen* (DKU, NOU och SOU 14 §, FP 7 kap. 2 §) görs i lagtexten den preciseringen att köparen får hålla inne betalningen till dess godset hålls honom till handa och han haft tillfälle till sådan undersökning av godset som följer av sedvänja eller bör medges med hänsyn till omständigheterna. Detta spörsmål regleras i de föreliggande förslagen i 55 §. I det tidigare danska förslaget ingår ett stadgande (DKU 43 § 4 st.) enligt vilket köparen i felsituationer får hålla inne betalningen tills felet avhjälps eller omleverans sker. I det tidigare norska förslaget (NOU 42 § 4 st.) finns en liknande men utförligare bestämmelse. Enligt den får köparen hålla inne betalningen tills felet avhjälps eller omleverans sker, dock inte uppenbart större belopp än vad han kan beräkna att det kostar att få felet avhjälpt och det som är nödvändigt för att ge honom betryggande säkerhet för hans andra krav. I de tidigare finska och svenska förslagen ingår inte några motsvarande stadganden angående felsituationerna. Principen att köparen får hålla inne betalningen eller en del av den till säkerhet för sina krav på grund av dröjsmål eller fel i varan har emellertid ansetts gälla också utan uttryckligt lagstadgande (se t.ex. SOU 1976:66 s. 226).

I *FN-konventionen* saknas en motsvarighet till 49 § (jfr art. 58).

49 §

Paragrafen gäller tillämpningen av påföljdsstadgandena i situationer där dröjsmål eller fel föreligger endast beträffande en del av varan. Enligt det *norska* förslaget tillämpas paragrafen också när säljaren i övrigt gör sig skyldig till ett avtalsbrott beträffande en del av varan. Till skillnad från 50 § gäller 49 § fall där varan enligt avtalet skall avlämnas på en gång.

Om endast en del av leveransen är försenad eller felaktig, tillämpas enligt första meningen i *första stycket* stadgandena om ifrågavarande avtalsbrott på denna del. Bestämmelsen avser fall där en viss mängd eller vissa exemplar av

ett parti varor försenas eller är felaktiga. Däremot avses inte fall där felet visserligen kan hänföras till en viss del av varan men denna har ett så nära fysiskt eller funktionellt samband med hela varan att en uppdelning – bl.a. av värdemässiga skäl – inte lämpligen kan ske. Detta antyds i det *finska* och det *svenska* förslaget genom att man talar om en del av leveransen i stället för en del av varan. Om t.ex. en del av en maskin har fel, måste man i regel se det som ett fel i hela varan. Detta stycke skall i allmänhet inte heller tillämpas, om en maskin som skall monteras hos köparen levereras i flera lådor och dröjsmål föreligger i fråga om en låda. Om köpet däremot avser ett parti frukt och några av lådorna försenas eller innehåller en vara som inte är avtalsenlig, blir första stycket som regel tillämpligt.

Den största praktiska betydelsen har första meningen i fråga om köparens hävningsrätt. Stadgandet innebär att köparen får häva köpet beträffande den försenade eller felaktiga delen av leveransen och behålla resten. De normala förutsättningarna för hävning måste då föreligga i fråga om den del av leveransen som avtalsbrottet gäller. Ett fel måste t.ex. vara väsentligt i förhållande till den del av varan som berörs av felet. Under samma förutsättning får köparen med stöd av 36 § andra stycket kräva en ny delleverans för att ersätta den del av varan som är felaktig. Å andra sidan innebär stadgandet att köparen, om inte annat följer av andra meningen, får göra gällande påföljder endast beträffande den del av leveransen som avtalsbrottet hänför sig till. Om köpet t.ex. avser ett parti frukt och det visar sig att några av lådorna innehåller frukt som börjat ruttna, medan resten av partiet är felfritt, får köparen inte avvisa hela partiet.

Enligt andra meningen i första stycket (D andra stycket) får köparen vid avtalsbrott som hänför sig till en del av leveransen häva köpet i dess helhet, om avtalsbrottet är väsentligt för hela köpet (D ikke, såfremt misligholdelsen er af uvæsentlig betydning for købet som helhed). Så kan vara fallet exempelvis om det med tanke på det ändamål för vilket varan är avsedd skulle orsaka köparen betydande olägenhet att ta emot endast en del av leveransen.

Motsvarande stadgande saknas i *de gällande köplagarna* och i *de tidigare reformförslagen*. I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande stadgande av art. 51.

Andra stycket (D tredje stycket) gäller s.k. brist i varan (N kvantitetsmangel). Enligt detta stycke tillämpas stadgandena om fel, om det kan antas att säljaren anser sig ha fullgjort köpet i dess helhet trots att allt inte avlämnats.

Såsom framgår av lagtexten avser stadgandet fall där omständigheterna ger vid handen att säljaren troligen av misstag gjort en bristfällig leverans. Som exempel kan nämnas att det föreligger en mindre brist i varans mängd eller att några mindre tillbehör till varan saknas. Kan det däremot t.ex. med hänsyn till avvikelsens storlek antas, att säljaren måste vara medveten om att leveransen inte är fullständig, blir stadgandena om dröjsmål tillämpliga. Ett annat exempel är att säljaren till följd av ett hinder som inträffat inte kunnat få fram en fullständig leverans.

Den viktigaste konsekvensen av att man skall tillämpa stadgandena om fel i de situationer som avses i detta stycke är, att köparens reklamationsskyldighet bestäms enligt 34 §. Detta innebär att köparen helt förlorar sin rätt att göra gällande påföljder på grund av bristen, om han inte lämnar säljaren meddelande om bristen utan oskäligt uppehåll (D, N innen rimelig tid) efter det

att han märkt eller borde ha märkt den. Om köparen inte reklamerar i tid, blir han således trots bristen skyldig att betala hela priset. Enligt stadgandena om dröjsmål skulle köparen däremot endast förlora rätten att kräva ut den uteblivna delen av varan, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet. Även beträffande rätten att häva köpet innebär stadgandena om fel en för köparen strängare reglering än vad som gäller i fråga om dröjsmål, där något krav på s.k. neutral reklamation inte uppställs.

En tillämpning av stadgandena om fel innebär att köparens rätt att kräva ut den del av varan som saknas bestäms enligt stadgandena om avhjälpande av fel (36 § 1 st.). Krav på omleverans i fråga om hela varan är enligt förslaget inte heller uteslutet. Köparen kan ha intresse av detta t.ex. om det är viktigt för honom att hela leveransen har precis samma färgnyans och detta förutsätter att varan i dess helhet tas ur samma tillverkningsparti.

Enligt *de gällande köplagarna* (50 §) gäller stadgandena om fel i godset i tillämpliga delar, "där godset ej uppgår till full myckenhet men, efter vad köparen måste antaga, är av säljaren avlämnat såsom fullt". Enligt den danska och den norska formuleringen gäller motsvarande, om "køberen må gå ud fra, at det som er leveret er ment at skulle tjene som fuldstændig opfyldelse af aftalen" (ordalydelse enligt den danska lagtexten). Dessutom sägs det att köparen får "kräva det felande ut, evad bristen är större eller mindre". Av den danska och den norska lagtexten framgår också, att köparen inte får kräva omleverans utan endast det som fattas av godset.

I *de tidigare reformförslagen* överensstämmer stadgandet om brist (50 §) för norsk del i sak med den gällande lagen. I det svenska och det finska förslaget (FP 3 kap. 14 §) anges endast, att köparen vid brist i godset (FP vid brist i den avtalade mängden) får kräva ut vad som fattas och att man i övrigt skall tillämpa stadgandena om fel. Någon närmare definition av när brist skall anses föreligga ingår inte i dessa förslag.

Det tidigare danska förslaget motsvarar det ovannämnda finska förslaget med den skillnaden att man i det danska förslaget uttryckligen anger att köparen inte får kräva omleverans utan endast "efterlevering" av det som fattas av godset.

I *FN-konventionen* ingår ingen motsvarighet till detta stycke.

50 §

Paragrafen gäller köparens hävningsrätt i fall där varan avlämnas efter hand i flera poster.

Om varan enligt avtalet skall avlämnas efter hand i flera särskilda poster och det föreligger fel eller dröjsmål beträffande någon post, får köparen enligt *första stycket* häva köpet i fråga om denna post under de förutsättningar som i övrigt enligt lagen gäller för hävning. Huvudregeln i första stycket innebär att hävning kan ske endast i fråga om den enskilda post som avtalsbrottet gäller och att de olika leveranserna således betraktas som om det vore fråga om flera självständiga köp. Principen i första stycket mjukas emellertid upp av stadgandena i andra och tredje stycket. – Enligt det *norska* förslaget gäller stycket även andra avtalsbrott av säljaren än dröjsmål och fel.

Det är alltså lagens allmänna bestämmelser om hävning som skall tillämpas beträffande en enskild post. Vid dröjsmål med en post får köparen sålunda

med stöd av första stycket häva köpet beträffande denna post, om avlämnande inte skett inom en tilläggstid som köparen förelagt eller om dröjsmålet utgör ett väsentligt avtalsbrott (27 §, jfr den danska formuleringen). Om varan tillverkats särskilt efter köparens anvisningar eller anskaffats särskilt för hans räkning, är hävningsrätten enligt 28 § i det finska, norska och svenska förslaget dock mera begränsad. När det föreligger fel i en post, får köpet hävas beträffande denna post, om felet utgör ett väsentligt avtalsbrott (41 §). Då de enskilda posterna enligt huvudregeln betraktas som om det vore fråga om flera självständiga köp, bör hävningsförutsättningarna bedömas i förhållande till ifrågavarande post och inte i förhållande till hela avtalet. Även de stadganden som reglerar köparens skyldighet att meddela om avtalsbrottet och hävningen samt om skyldigheten att svara på säljarens förfrågan (26, 34, 35 §§ och 41 § andra stycket) bör iakttas, om köpet hävs beträffande en post.

Ifall något avtalsbrott ännu inte inträffat men det föreligger skäl att förvänta ett avtalsbrott beträffande någon leveranspost, blir stadgandena om befarat avtalsbrott i 65–66 §§ tillämpliga. Andra stycket i föreliggande paragraf gäller däremot situationen att ett avtalsbrott som redan inträffat i fråga om någon post ger anledning att befara ytterligare avtalsbrott.

Andra stycket reglerar köparens rätt att häva köpet beträffande framtida poster. Om det föreligger ett avtalsbrott beträffande en post och detta ger anledning att anta att dröjsmål eller fel – enligt det norska förslaget "kontraktbrudd" – som ger rätt till hävning kommer att inträffa i fråga om en senare post, får köparen häva köpet i fråga om sådan post. I andra stycket regleras med andra ord ett specialfall av hävning på grund av ett befarat avtalsbrott. Förutsättningarna för att köparen efter det att ett avtalsbrott redan inträffat i fråga om någon post skall kunna häva köpet beträffande återstående poster är lindrigare än enligt den allmänna regeln om hävning på grund av befarat avtalsbrott (66 §), som förutsätter att det står klart att säljaren inte kommer att fullgöra avtalet på rätt sätt.

Det är inte nödvändigt att det första avtalsbrottet ger anledning att förvänta ett nytt avtalsbrott av samma slag. Hävning beträffande återstående poster kan också komma i fråga t.ex. om ett fel i en post ger anledning att anta att senare poster inte kommer att avlämnas i tid. Så kan vara fallet bl.a. om det föreligger ett materialfel och det kan förmodas att säljaren inte hinner få felfritt material för att i tid kunna fullgöra återstående leveranser.

Andra stycket innebär att köparen får häva köpet beträffande återstående poster även om han inte enligt första stycket häver avtalet i fråga om den post som det redan inträffade avtalsbrottet gäller. Detta framgår uttryckligen av det norska förslaget.

I det danska och det norska förslaget anges att meddelande om hävning i fråga om senare poster skall lämnas "innen rimelig tid". I det finska och det svenska förslaget saknas ett uttryckligt stadgande om detta.

Tredje stycket gäller förutsättningarna för att köparen på grund av ett avtalsbrott som inträffat i fråga om någon post skall ha rätt att häva köpet även beträffande tidigare eller senare poster. Så kan enligt förslaget ske, om det finns ett sådant samband mellan posterna att köparen skulle ha betydande olägenhet av att stå fast vid köpet beträffande ifrågavarande poster. Sambandet mellan de olika posterna kan bl.a. bero på att de skall användas till samma ändamål, exempelvis för att fullgöra ett tillverkningsavtal mellan köparen och

tredje man. Enligt formuleringen i det norska förslaget får hävningen omfatta flera poster, om dessa på grund av "sammenhengen mellom leveringene ikke vil kunne brukes til det formål som partene forutsatte på avtaletiden". Det avgörande är alltså det konkreta användningsändamål som parterna räknade med vid köpet, inte vilket som helst tänkbart ändamål som varan kan användas till.

Hävningsrätten enligt föreliggande stadgande omfattar de poster mellan vilka det föreligger ett sådant samband som avses i stycket. Det är således möjligt att köparen på denna grund har rätt att häva köpet i dess helhet.

I *de gällande köplagarna* ingår stadganden om hävning vid successiv leverans i 22 § (beträffande dröjsmål) och 46 § (beträffande fel). Någon större ändring medför de föreliggande förslagen inte. Detsamma gäller i jämförelse med motsvarande stadganden i *de tidigare reformförslagen* (22 och 46 §§, FP 3 kap. 10 § 3 mom. och 4 kap. 5 § 3 mom.).

I *FN-konventionen* regleras hävning vid successiv leverans i art. 73.

Priset för varan (kjøperens plikter)

51 §

Paragrafen gäller prisets bestämmande i det fallet att priset inte framgår av avtalet. Enligt det *danska, finska* och *svenska* förslaget skall köparen, om priset inte kan anses avtalat, betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt.

Priset kan vara bestämt på olika sätt i avtalet. Priset kan framgå direkt i form av ett totalbelopp eller genom angivande av ett enhetspris, såsom pris per stycke eller per viss kvantitet, eller indirekt genom hänvisning till en bestämd notering e.d. Om säljaren har en prislista som tillämpas på köp av ifrågavarande slag och köparen har anledning att räkna med detta, kan det i allmänhet anses avtalat att priset skall bestämmas enligt prislistan. Om inte annat följer av avtalet, bör den prislista som gällde vid köpslutet anses vara avgörande. Motsvarande gäller, om säljaren i övrigt tillämpar bestämda priser. Om säljaren eller någon för hans räkning vid marknadsföringen av varan annonserat eller i övrigt uppgett ett visst pris för varan, bör det angivna priset i regel anses vara avtalat. Om inte annat uttryckligen överenkommits eller prisuppgiften blivit tydligt rättad före köpslutet, får säljaren således inte under den tid som marknadsföringen avser kräva ett högre pris än det i marknadsföringen angivna.

Om inte priset följer av avtalet, blir föreliggande stadgande tillämpligt. I det danska förslaget hänvisas förutom till avtalet även till omständigheterna i övrigt. Detta tar bl.a. sikte på situationer som nämnts i slutet av föregående stycke (marknadsföringsuppgifterna, säljarens prislistor o.d.).

Vid bedömningen av vad som är ett skäligt pris skall för det första hänsyn tas till *varans art och beskaffenhet*. Utgångspunkten är alltid vad för slags vara köpet avser. Kvaliteten har betydelse för bedömningen av vad som är ett skäligt pris både vid köp av nya och begagnade varor.

För det andra hänvisas i lagtexten till *gängse pris*. Med gängse pris avses det pris som säljare i allmänhet tillämpar för samma vara under motsvarande

omständigheter. Den prisnivå som beaktas skall vara prisnivån i det distributionsled i vilket ifrågavarande köp ingås. Om säljaren är en detaljist blir således det gängse priset i detaljhandeln utslagsgivande. Alla säljare i samma led kan dock inte alltid jämställas med varandra i detta avseende. Gängse pris kan sålunda variera mellan olika typer av distributionskanaler beroende på t.ex. betalningsvillkor, servicenivå och försäljningsställenas mer eller mindre centrala läge. Dessutom finns det ofta lokala variationer i den gängse prisnivån. Varierar det gängse priset mellan olika orter och är det inte givet vilken orts pris som bör vara utslagsgivande, kan det vara naturligt att ta hänsyn till priset på säljarens ort om köparen har beställt varan där. Har säljaren å andra sidan maknadsfört varan på köparens ort, ligger det närmare till hands att beakta priset på köparens ort vid bedömningen av vad som skall anses vara gängse pris med tanke på det aktuella köpet. Hänsyn bör också tas till var varan skall avlämnas och vem som svarar för transportkostnaderna.

I lagtexten hänvisas till gängse pris vid tiden för köpet. Detta innebär att om säljaren vill göra prisnivån vid en senare tidpunkt – t.ex. tiden för avlämnandet – avgörande för prisets bestämmande, skall han ha stöd för detta i avtalet eller i handelsbruk. Principen om att prisnivån vid köpslutet skall vara avgörande vid prisets bestämmande är dock inte absolut, eftersom lagtexten hänvisar till det pris som är skäligt med hänsyn till gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt (se nedan).

Hänvisningen till *omständigheterna i övrigt* innebär att man också kan beakta t.ex. särskilda kostnader eller besvär som köpets fullgörande medför för säljaren och som köparen vid köpslutet varit medveten om eller, på motsvarande sätt, eventuell minskning av säljarens normala kostnader t.ex. på grund av att köparen på egen bekostnad hämtar varan på tillverkningsorten.

Som nämnts är gängse pris vid tiden för köpet en av bedömningsgrunderna för ett skäligt pris. Ibland kan omständigheterna dock vara sådana att det finns anledning att även beakta prisnivån efter köpet. Särskilt om avtalet skall fullgöras först en längre tid efter köpslutet, kan det vara rimligt att ta hänsyn till prisutvecklingen fram till tidpunkten för varans avlämnande. På motsvarande sätt kan det vara skäl att beakta leveransdagens prisnivå ifall priserna sjunkit efter köpslutet och detta eljest skulle medföra en efter omständigheterna otillbörlig fördel för säljaren, vars kostnader på grund av varans anskaffning till följd av prisfallet blivit lägre än beräknat. Detta förutsätter dock, att köpet inte har karaktär av spekulation. – Det norska förslaget innebär att man inte kan avvika från det gängse priset vid tiden för köpet, såvida det inte finns stöd för detta i avtalet eller handelsbruk.

Enligt det *norska* förslaget skall köparen, om köpet ingåtts utan att priset följer av avtalet, betala "gjengs pris på avtaletiden for samme slags ting solgt under tilsvarende forhold". Om något gängse pris inte föreligger, skall köparen betala "det som er rimelig under hensyn til tingens art og godhet, selgerens prislister og tilhøva ellers". Den norska formuleringen innebär inte någon betydande skillnad i sak jämfört med de övriga förslagen, eftersom gängse pris, i den mån sådant kan anses föreligga, även enligt de sistnämnda förslagen i allmänhet bör läggas till grund för prisets bestämmande. Det norska förslaget innebär dock en fastare anknytning till prisnivån vid tidpunkten för köpslutet än de övriga förslagen. Hänvisningen till säljarens prislistor (andra

meningen i det norska förslaget) medför inte heller någon avsevärd skillnad i sak mellan förslagen, eftersom det som nämnts ofta kan anses avtalat att köparen skall betala ett pris som motsvarar säljarens gällande prislista vid tidpunkten för köpslutet.

Enligt *de gällande köplagarna* (5 §) skall köparen, då köpet ingåtts utan att priset blivit bestämt, betala vad säljaren kräver, såvida det fordrade beloppet inte kan anses vara oskäligt.

De tidigare reformförslagen överensstämmer för dansk, svensk (DKU, SOU 5 §) och finsk (FP 7 kap. 3 §) del med det föreliggande danska, finska och svenska förslaget. Enligt det tidigare norska förslaget (NOU 5 §) skall köparen, där priset inte framgår av avtalet eller omständigehterna i övrigt, betala gängse pris vid tidpunkten för köpslutet. Om något gängse pris inte föreligger, skall köparen betala vad säljaren kräver, "når kravet må anses rimelig".

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 55, där det hänvisas till "the price generally charged".

52 §

Paragrafen gäller prisets bestämmande i vissa specialfall.

Om priset enligt avtalet skall beräknas efter varans kvantitet – antal, mått eller vikt – skall enligt *första stycket* förhållandena vid den tidpunkt då risken för varan (12 §) övergår på köparen läggas till grund för beräkningen. Principen överensstämmer med *de gällande köplagarna* (7 §) och *de tidigare reformförslagen* (7 §, FP 7 kap. 5 § 1 mom.). I *FN-konventionen* saknas motsvarande bestämmelse.

Om priset enligt avtalet skall beräknas efter varans vikt, skall enligt *andra stycket* förpackningens vikt först avräknas. Stadgandet motsvarar 8 § i *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* (FP 7 kap. 5 § 2 mom.). I *FN-konventionen* ingår motsvarande bestämmelse i art. 56.

53 §

Paragrafen gäller köparens skyldighet att göra invändning mot räkning (D regning, faktura eller nota, N rekning eller nota) som han mottagit från säljaren. Om köparen inte godkänner det pris som anges i räkningen skall han meddela säljaren detta utan oskäligt uppehåll (enligt det danska och det norska förslaget inom "rimelig" tid). Gör köparen inte detta, är han bunden av det pris som anges i räkningen. Denna princip gäller dock inte, om köparen visar att ett lägre pris än det som framgår av räkningen kan anses avtalat eller om det fordrade beloppet är oskäligt. Köparen kan med andra ord inte genom underlåten invändning (reklamation) mot räkningen bli bunden av ett pris som överskrider det avtalade priset eller som är oskäligt.

Enligt det *danska* förslaget tillämpas paragrafen endast, när köparen är näringsidkare och köpet har samband med hans näringsverksamhet. Enligt det *finska* förslaget gäller paragrafen inte vid konsumentköp. Enligt det *svenska* förslaget har paragrafen samma räckvidd som enligt det finska, eftersom det svenska förslaget inte omfattar konsumentköp. Paragrafen gäller således inte bara köpare som är näringsidkare utan även t.ex. statliga och kommunala myndigheter och verk. Enligt det *norska* förslaget blir paragrafen tillämplig på alla köp, dvs. även konsumentköp.

Den tid inom vilken köparen skall reklamera, om han inte godkänner säljarens räkning, bör såväl i detta som i andra liknande sammanhang bedömas med hänsyn till omständigheterna. Detta gäller i synnerhet de lagförslag enligt vilka paragrafen är tillämplig också när köparen inte är näringsidkare (N, S samt även F, i den mån det inte är fråga om konsumentköp). I kommersiella och därmed jämförbara förhållanden bör man sålunda förutsätta en snabbare reaktion från köparens sida än när köparen är t.ex. en privatperson eller en ideell förening utan fasta betalningsrutiner.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* finns motsvarande stadgande i 6 § (FP 7 kap. 4 §). Paragrafen gäller endast handelsköp, dvs. när båda parterna är näringsidkare. Enligt det tidigare finska förslaget blir paragrafen dock tillämplig endast under förutsättning att köparen är näringsidkare. I övrigt överensstämmer föreliggande förslag i huvudsak med gällande rätt och de tidigare förslagen. Undantag från principen om köparens bundenhet gäller dock – utöver det fallet att ett lägre pris blivit bestämt – enligt såväl de gällande danska och svenska lagarna som det tidigare svenska förslaget först om det fordrade beloppet är "uppenbart oskäligt".

I *FN-konventionen* ingår inte någon bestämmelse som motsvarar 53 §.

54 §

Första stycket i paragrafen (i det *danska* förslaget första och andra stycket) gäller platsen för betalningen av priset. Enligt första meningen skall priset betalas hos säljaren. Med detta uttryck, som används i det finska och det svenska förslaget, avses säljarens affärsställe eller, om säljaren inte har affärsställe som har samband med köpet, hans hemvist. I det danska förslaget innehåller själva lagtexten denna utförligare formulering. Enligt det norska förslaget skall priset betalas på säljarens affärsställe (forretningssted). Av 87 § andra stycket i det norska förslaget framgår dock att säljarens hemvist är avgörande, om säljaren inte har ett affärsställe som har samband med köpet.

Första meningen i stycket överensstämmer med det som stadgas i inledningen av 3 § i de nordiska skuldebrevslagarna. Det bör framhållas att det är säljarens affärsställe eller hemvist vid tiden för betalningen – och inte vid köpets ingående – som är avgörande (jfr 6 § angående platsen där varan skall hållas tillgänglig för avhämtning).

Av avtalet eller sedvänja följer ofta att betalningen skall eller får ske genom bank- eller postgiro. Även om ett sådant betalningssätt inte direkt skulle grunda sig på avtal eller sedvänja, är omständigheterna ofta sådana att köparen kan anses ha rätt att fullgöra sin betalningsskyldighet genom inbetalning på säljarens konto, om detta är känt för köparen och det är fråga om säljarens bankförbindelse på samma ort som dennes relevanta affärsställe eller hemvist.

Om betalningen inte sker hos säljaren utan t.ex. genom bank- eller postgiro eller i övrigt genom förmedling av en penninginrättning, har platsen för betalningen inte samma betydelse som när priset skall betalas kontant direkt till säljaren. Principen om att betalning skall ske hos säljaren har dock även i dessa fall betydelse vid avgörandet av huruvida betalningen skett i rätt tid, dvs. vid tolkningen av 56 § (N 57 §) som gäller frågan om när dröjsmål med betalningen föreligger.

Vid köp som ingås mellan parter i olika länder kan platsen för betalningen ha särskild betydelse bl.a. med hänsyn till valutarestriktioner m.m. Enligt skuldebrevslagen kan betalningsorten dessutom ha betydelse för frågan om i vilken valuta betalning får ske (7 § 1 st.).

Andra meningen i första stycket (i det danska förslaget paragrafens andra stycke) gäller platsen för betalningen i det fallet att priset skall betalas mot överlämnande av varan eller dokument avseende varan. Då skall betalningen ske där överlämnandet sker. Om säljaren enligt avtalet skall transportera varan till köparen och andra betalningsvillkor inte avtalats, får säljaren enligt 55 § kräva betalning mot att varan överlämnas till köparen, dock med beaktande av köparens rätt att undersöka varan. Detta innebär att betalningen skall ske där överlämnandet sker, dvs. hos köparen. Motsvarande gäller, om varan enligt avtalet skall sändas till köparen mot efterkrav eller postförskott. Även detta innebär att betalningen skall ske där varan överlämnas till köparen. En motsvarande situation är den att säljaren sänder dokument avseende varan till inkasso hos en bank på köparens ort, där betalningen då skall ske.

Frågan om risken för fel eller försening vid betalningens vidareförmedling till säljaren behandlas i samband med 56 § (N 57 §), som gäller spörsmålet om när ett betalningsdröjsmål anses föreligga.

I de fall som avses i förevarande stadgande kan det förekomma att köparen vid det tillfälle då varan eller dokumentet överlämnas till honom redan har erlagt betalningen, t.ex. genom en bank, och endast framlägger bevis för detta genom att uppvisa kvitto e.d. när varan eller dokumentet hålls honom till handa eller eljest ställs till hans förfogande. Om ett sådant förfarande grundar sig på avtalet eller på sedvänja är det givetvis tillåtet. Om ett sådant betalningssätt i övrigt är förenligt med säljarens intressen, kan man ofta på basen av omständigheterna anse att köparen inte gjort sig skyldig till något avtalsbrott trots att betalning inte sker där varan eller dokumentet överlämnas till honom.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* ingår inte något stadgande om platsen för prisets betalning. I *FN-konventionen* regleras platsen för betalningen i art. 57 (1).

Enligt *andra stycket* i det *finska, norska* och *svenska* förslaget omfattar köparens skyldighet att betala priset även skyldighet att i enlighet med avtalet acceptera växel och ställa remburs, bankgaranti eller annan säkerhet samt att vidta de andra åtgärder som behövs för att möjliggöra betalning. Detta innebär att underlåtenhet att vidta en sådan åtgärd som avses i stadgandet kan utgöra ett fullbordat avtalsbrott från köparen sida och inte endast ett befarat avtalsbrott. Dröjsmål med en betalningsförpliktelse kan således anses föreligga även på grund av att köparen inte i tid fullgjort det som enligt avtalet åligger honom beträffande accept av växel eller ställande av remburs, bankgaranti eller annan säkerhet. Detsamma gäller i fråga om andra åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra betalning såsom avtalet förutsätter. Dessa åtgärder behöver inte nödvändigtvis ha angivits i avtalet, utan det kan vara fråga om åtgärder som rent faktiskt är en förutsättning för att betalningen skall kunna ske i enlighet med avtalet. Som exempel kan nämnas varans avhämtande i fall där betalningen knutits till avlämnandet och varan skall hämtas av köparen.

I det *danska* förslaget saknas motsvarande stadgande. Även enligt det danska förslaget kan dröjsmål med betalningen dock anses föreligga på grund av att köparen underlåtit att vidta en åtgärd av vilken fullgörandet av betalningsförpliktelsen är beroende. Detta framgår uttryckligen av 56 § i det danska förslaget. *Andra stycket* i den föreliggande paragrafen motsvarar för dansk del första stycket andra meningen i de övriga förslagen.

I *de gällande köplagarna* har det som sägs i andra stycket i det finska, norska och svenska förslaget kommit till uttryck på ett mera kortfattat sätt. Enligt de gällande lagarna (28 §) föreligger dröjsmål med betalningen, om köpeskillingen inte erlagts i tid eller om köparen inte i rätt tid vidtagit "åtgärd, varav /köpeskillingens/ utbekommande må bero" (den svenska formuleringen), jfr 56 § i det föreliggande danska förslaget. Enligt *de tidigare reformförslagen* (DKU, SOU 28 § 1 st., NOU 28 § 2 st., FP 7 kap. 6 § 1 mom.) jämställs med underlåtenhet att i rätt tid betala priset även underlåtenhet att i enlighet med avtalet acceptera växel eller ställa remburs, bankgaranti eller annan säkerhet. I det tidigare svenska förslaget saknas dock en hänvisning till avtalet samt en hänvisning till annan säkerhet än bankgaranti. I *FN- konventionen* motsvaras föreliggande stadgande av art. 54.

I det *norska* förslaget ingår ett *tredje stycke*, enligt vilket säljaren svarar för ökade kostnader i samband med betalningen, om dessa kostnader beror på att säljaren flyttat sitt affärsställe efter köpslutet. Detsamma gäller, när säljarens hemvist är relevant vid bedömningen och denne har bytt hemvist efter köpslutet. I stadgandet avses bl.a. porto- och andra kostnader i samband med att betalningen verkställs samt t.ex. eventuella valutautgifter.

I de övriga förslagen saknas motsvarande stadganden, bl.a. eftersom principen framgår av de gällande skuldebrevslagarna (3 §). Saken torde dessutom ha begränsad praktisk betydelse.

Något motsvarande stadgande ingår inte heller i *de gällande köplagarna* eller *de tidigare reformförslagen*. I *FN-konventionen* finns motsvarande bestämmelse i art. 57 (2).

55 §

Paragrafen gäller den tidpunkt då priset skall betalas. Enligt *första stycket* i det *finska, norska* och *svenska* förslaget får säljaren kräva betalning av priset, när varan hålls köparen till handa i enlighet med avtalet. Såvida betalningstiden inte följer av avtalet, är det en utgångspunkt att köparen är skyldig att betala priset när säljaren kräver det, vilket ofta sker genom att köparen i samband med varans avlämnande eller därefter får en räkning på grund av vilken betalningen skall erläggas. I princip är han då skyldig att betala omgående. Av stadgandet framgår att säljaren, om inte annat avtalats, får kräva betalning *tidigast* då varan hålls köparen till handa eller i övrigt ställs till hans förfogande såsom avtalet förutsätter (jfr principen i 10 §). Säljarens rätt att kräva betalning mot dokument eller i övrigt utan att varan samtidigt överlämnas till köparen behandlas i tredje stycket.

Enligt det *danska* förslaget skall priset betalas inom rimlig tid, såvida inte det av avtalet eller omständigheterna framgår att betalning skall ske vid viss tid eller "efter påkrav". Köparen är dock inte skyldig att betala köpesumman, med mindre varan samtidigt ställs till hans förfogande (disposition). Av det danska förslaget framgår således, liksom av de övriga förslagen, att säljaren i den mån

annat inte följer av avtalet får kräva betalning tidigast när varan hålls köparen till handa eller annars ställs till hans förfogande. Hänvisningen till rimlig tid avser att anknyta regeln till det som stadgas om tidpunkten för varans avlämnande. I de övriga förslagen har detta ansetts överflödigt, eftersom utgångspunkten, enligt vilken parternas prestationer skall utväxlas samtidigt, framgår redan av 10 § och dessutom indirekt av föreliggande stadgande, där det anges att säljaren inte utan stöd i avtalet får kräva betalning utan att samtidigt ställa varan till köparens förfogande.

Enligt *de gällande köplagarna* (12 §) är huvudregeln att köparen skall betala priset vid anfordran. Av 14 § framgår att köparen får hålla inne betalningen till dess godset hålls honom till handa. Motsvarande bestämmelser ingår även i *de tidigare reformförslagen* (12 och 14 §§, FP 7 kap. 2 § 1 mom.).

I *FN-konventionen* regleras tidpunkten för betalningen i art. 58 (1).

Enligt *andra stycket* är köparen dock inte skyldig att betala priset förrän han har haft tillfälle till en sådan undersökning av varan som sedvänja eller omständigheterna i övrigt förutsätter (D haft rimelig adgang til at undersøge salgsgenstanden, N rett til å få undersøke tingen på vanlig måte, S sådan undersökning som följer av sedvänja eller bör medges med hänsyn till omständigheterna). Även om det följer av första stycket att priset skall betalas mot att varan ställs till köparens förfogande, får denne således undersöka varan innan han betalar priset, om det enligt sedvänja eller omständigheterna i övrigt bör anses normalt och rimligt att åtminstone en preliminär undersökning av varan genomförs redan i detta skede. Om säljaren t.ex. skall transportera varan till köparen och priset skall betalas då varan tas emot, får köparen normalt bryta varans förpackning och kontrollera dess skick innan han erlägger betalning, förutsatt att detta med hänsyn till varans beskaffenhet, förpackning och andra omständigheter kan ske utan oskälig tidsutdräkt eller annan olägenhet för säljaren. Den preliminära undersökning som avses i föreliggande paragraf kan ofta vara mindre grundlig och noggrann än den som krävs av köparen enligt 33 §.

Köparen får likväl inte åberopa rätten till en undersökning av varan som en grund för att hålla inne betalningen, om det avtalade sättet för varans avlämnande eller prisets betalning är oförenligt med en sådan undersökning som avses i första meningen. Om det t.ex. följer av avtalet att varan skall sändas mot postförskott, medför detta att köparen måste erlägga betalningen utan att dessförinnan bryta varans förpackning för att undersöka varan. Stadgandet i andra meningen har främst ett klargörande syfte. Det kan nämligen i och för sig anses följa redan av första meningen att sedvänja eller omständigheterna inte medger någon undersökning före betalning, ifall – som sägs i andra meningen – en undersökning är oförenlig med det avtalsenliga sättet för varans avlämnande eller betalning.

I *de gällande köplagarna* saknas en uttrycklig motsvarighet till andra stycket. Köparens rätt till en undersökning av varan framgår endast indirekt av 71 § första stycket, där det sägs att köparen inte har rätt att vägra betalning mot konossement på den grunden att han inte fått tillfälle att undersöka varan. I *de tidigare reformförslagen* finns stadganden om köparens rätt att undersöka varan före betalningen i 14 § (FP 7 kap. 2 § 1 mom.). I sak överensstämmer dessa stadganden med de föreliggande förslagen. Någon uttrycklig motsvarighet till andra meningen i andra stycket ingår dock inte i de tidigare förslagen.

I *FN-konventionen* motsvaras andra stycket av art. 58 (3).

Tredje stycket i det *finska, norska* och *svenska* förslaget gäller säljarens rätt att kräva betalning mot dokument eller i övrigt utan att köparen samtidigt kan ta emot varan eller undersöka den. Om konossement har utfärdats för varans transport till bestämmelseorten eller om varan i övrigt transporteras på sådana villkor att säljaren inte efter att betalning skett får förfoga över varan, får betalning utan hinder av vad som stadgas i första och andra stycket krävas mot konossement eller när köparen mottagit fraktsedel eller annat bevis för att varan transporteras på nyssnämnda villkor. Stycket gäller inte bara fall där varan skall sändas från den ort där avlämnandet sker utan kan bli tillämpligt också när varan t.ex. skall levereras fritt på köparens ort.

Säljaren får alltså för det första kräva betalning mot konossement som utfärdats för varans transport, under förutsättning att konossementet avser transporten ända fram till varans bestämmelseort. Huruvida det är fråga om ombord- eller mottagningskonossement saknar betydelse. Betalning får även krävas mot s.k. "destination bills of lading", eftersom även dessa dokument uppfyller de krav som anges i stycket. För det andra får betalning krävas mot en fraktsedel som utgör bevis om att varan transporteras på sådana villkor att säljaren inte längre får förfoga över varan efter att betalning mot dokumentet skett. Som exempel på sådana dokument kan nämnas fraktsedelsdubbletten vid järnvägstransport samt avsändarexemplaret vid flygtransport och internationell vägtransport. Det centrala kravet på att varan transporteras på sådana villkor att säljaren inte efter betalningen får förfoga över varan förutsätter att varan enligt dokumentet är destinerad till köparen eller till dennes ombud, t.ex. en speditör som anvisats av köparen.

För det tredje är stadgandet anpassat till moderna transportförhållanden genom att det möjliggör krav på betalning innan varan kan överlämnas till köparen även vid s.k. dokumentlösa transporter. Sådana transportformer har beaktats i lagtexten i och med att det föreskrivs att säljaren utan hinder av stadgandena i första eller andra stycket får kräva betalning mot "annat bevis" för att varan transporteras på sådana villkor att säljaren inte efter betalning får förfoga över varan. Även vid dokumentlösa transporter skall köparen således erhålla bevis för att varan är destinerad till honom eller hans representant. – I lagtexten behandlas däremot inte frågan om vilka uppgifter som skall framgå av beviset t.ex. i fråga om tiden för varans avsändning eller inlastning eller dess mängd och skick.

I fall som avses i detta stycke skall priset betalas mot transportdokument eller annat bevis som uppfyller de angivna kraven, även om varan inte (ännu) har kommit fram eller inte kan undersökas av köparen. Stadgandet gäller inte spörsmålet om köparens rätt att vägra betalning mot dokument på den grunden att det föreligger eller kan antas föreligga avtalsbrott på säljarens sida, t.ex. fel i varan. Angående detta se 48 § samt de övriga stadgandena om påföljderna av säljarens avtalsbrott och befarat avtalsbrott.

Enligt det *finska* förslaget gäller tredje stycket inte konsumentköp. Något motsvarande undantag ingår inte i det *norska* förslaget, eftersom stadgandet har ringa praktisk betydelse vid konsumentköp.

I det *danska* förslaget har man inte funnit det nödvändigt att ta in en uttrycklig bestämmelse motsvarande tredje stycket i de övriga förslagen. Någon skillnad i sak åsyftas således inte i det danska förslaget. Det antas följa av avtalet eller handelsbruk att säljaren i fall som avses i tredje stycket i de övriga förslagen får kräva betalning mot transportdokument eller annat liknande bevis.

I *de gällande köplagarna* ingår stadgandena om betalning mot dokument i 16 och 71 §§. Bestämmelserna gäller endast handelsköp. Vidare avser 16 § endast fall där godset skall sändas från den ort där det skall avlämnas. Denna begränsning saknas i de föreliggande förslagen. I övrigt innebär förslagen en justering av gällande rätt med hänsyn till moderna fraktsedlar och dokumentlösa transporter. I *de tidigare reformförslagen* motsvaras föreliggande stycke av 16 § (FP 7 kap. 2 § 2 mom.). Dessa stadganden överensstämmer i huvudsak med de föreliggande förslagen.

I *FN-konventionen* saknas en uttrycklig motsvarighet till föreliggande stycke, jfr art. 58 (3).

N 56 §

I det *norska* förslaget gäller paragrafen köparens skyldighet att medverka till köpets fullgörande. Enligt bestämmelsen skall köparen "overta tingen ved å motta eller hente den, herunder også yte annen medvirkning som er forutsatt eller som det er rimelig å vente for at selgeren kan få levert". I de övriga förslagen saknas en allmän bestämmelse av detta slag. Jfr dock 57 § där det anges vilka påföljder som kan göras gällande i fall av bristande medverkan från köparens sida.

Skyldigheten att medverka till köpet kan inte i alla avseenden jämställas med köparens huvudförpliktelse, dvs. skyldigheten att betala priset. Bristande medverkan från köparens sida har i flertalet fall inte samma betydelse för säljaren som dröjsmål med betalningen. Å andra sidan förekommer det situationer i vilka säljaren har ett påtagligt intresse av att köparen också fullgör sin skyldighet att medverka till köpet såsom avtalet förutsätter. Därför har stadganden om säljarens befogenheter vid denna typ av avtalsbrott från köparens sida intagits i samtliga länders förslag.

Påföljdssystemet i fråga om köparens bristande medverkan avviker dock – särskilt i det danska, finska och svenska förslaget – från det som gäller beträffande dröjsmål med betalningen. Regleringen är inte lika fullständig och stadgandena har utformats med hänsyn till att bristande medverkan kräver en särskild bedömning jämfört med avtalsbrott som hänför sig till skyldigheten att betala priset. I det norska förslaget ingår däremot en längre gående reglering av påföljderna av köparens bristande medverkan.

I förslagen ingår särskilda stadganden om säljarens rätt att häva köpet och kräva skadestånd på grund av köparens bristande medverkan (N 60–63 §§, D, F, S 60 och 63 §§). Dessutom kan bristande medverkan ibland utgöra en omständighet som ger anledning att förvänta ett dröjsmål med betalningen. I sådana fall kan stadgandena i 65–66 §§ om befarat avtalsbrott bli tillämpliga. Vidare innehåller förslagen stadganden om säljarens skyldighet att ta vård om varan och om hans rätt till ersättning för vårdkostnaderna samt om rätten att sälja varan för köparens räkning (76–82 §§).

Köparens skyldighet att medverka till köpet kan bli aktuell i samband med varans avlämnande. Bristande medverkan föreligger, om köparen inte avhämtar eller tar emot varan i rätt tid. Motsvarande gäller om köparen inte vidtar sådana övriga åtgärder som ankommer på honom för att säljaren skall kunna avlämna varan. Som exempel kan nämnas att köparen underlåter eller misslyckas med att ordna transportlägenhet när detta på grund av en leveransklausul eller avtalet i övrigt förutsätts av honom. Om säljaren i sådana fall enligt 76 § är skyldig att ta vård om varan, har han rätt till ersättning för försvarliga utgifter och andra kostnader på grund av vården. Köparens ansvar för vårdkostnaderna är enligt 79 § helt strikt. Under vissa förutsättningar får säljaren sälja varan för köparens räkning (80 §). I en del fall är säljaren skyldig att sälja varan. Säljaren kan dock även ha rätt att häva köpet på grund av köparens bristande medverkan (60 §, 66 §). Likaså kan han ha rätt till skadestånd utöver eventuella vårdkostnader (63 §).

Hävning eller skadestånd på grund av köparens bristande medverkan kan enligt det *norska* förslaget komma i fråga också ifall köparen inte vidtar sådana åtgärder som förutsätts av honom före tiden för varans avlämnande. Vid tillverkningsköp kan det vara en förutsättning för att avtalet skall kunna fullföljas att köparen t.ex. lämnar en specifikation rörande varans egenskaper, tillhandahåller material eller tillbehör för tillverkningen eller på annat motsvarande sätt medverkar till avtalets fullgörande. Ett specialstadgande om säljarens befogenheter när köparen underlåter att lämna en specifikation ingår i alla förslagen i 64 §. Denna typ av bristande medverkan kan dock enligt det norska förslaget också ge säljaren rätt till hävning (N 60 §) samt skadestånd (N 63 §).

En särskild situation uppstår, om köparens bristande medverkan har samband med att han vill avbeställa köpet. Säljarens befogenheter i sådana fall behandlas i samband med 58 §.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* ingår inte någon motsvarighet till föreliggande paragraf i det norska förslaget och inte heller till de särskilda stadgandena om säljarens rätt att häva köpet eller att kräva skadestånd på grund av köparens bristande medverkan. De gällande lagarna och de tidigare förslagen innehåller endast stadganden om säljarens skyldighet att ta vård om varan och om hans rätt till ersättning för vårdkostnaderna, samt om försäljning av varan för köparens räkning (se närmare motiven till 76–82 §§). Detta har i allmänhet tolkats så att bristande medverkan från köparens sida enligt de gällande köplagarna inte utgör avtalsbrott utan endast underlåtenhet att utöva en rättighet.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf i det norska förslaget av art. 60 och 62.

Påföljder av köparens dröjsmål (forsinkelse)

56 § (N 57 §)

Av paragrafen framgår när dröjsmål med betalningen anses föreligga. Dessutom innehåller paragrafen en uppräkning av de påföljder som kommer i fråga på grund av köparens dröjsmål med betalningen. Enligt det *norska* förslaget omfattar paragrafen och de efterföljande påföljdsbestämmelserna

utöver dröjsmål med betalningen även felaktig uppfyllelse av betalningsförpliktelsen (t.ex. betalning i fel valuta). Vidare behandlar paragrafen för det norska förslagets del även avtalsbrott i form av köparens bristande medverkan (jfr 57 § i de övriga förslagen).

Dröjsmål med prisets betalning föreligger enligt förslagen, om köparen inte betalar priset i rätt tid och detta inte beror på säljaren eller ett förhållande på dennes sida. Av 54 § andra stycket i det finska, norska och svenska förslaget framgår att dröjsmål också kan föreligga på grund av underlåtenhet att i tid vidta en sådan åtgärd som behövs för att möjliggöra betalning i enlighet med avtalet. För dansk del framgår detta av föreliggande paragraf.

Hänvisningen till en försening som beror på säljaren eller ett förhållande på dennes sida avser bl.a. det fallet att köparen enligt 48 § har rätt att hålla inne betalningen på grund av säljarens avtalsbrott, t.ex. när varan är behäftad med fel. Vidare omfattar uttrycket t.ex. den situationen att betalningen uteblir eftersom varan förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda innan risken för en sådan händelse övergått på köparen (se 12–16 §§). I sådana fall är det inte fråga om köparens dröjsmål.

Frågan huruvida dröjsmål med betalningen föreligger har även samband med stadgandena i 54 § om platsen för betalningen. Betalningen skall ske i rätt tid på rätt plats. Om betalningen sker rättidigt men på fel plats, kan detta innebära att det föreligger dröjsmål.

Frågan om vad som utgör betalningsdröjsmål har vidare samband med vem som bär risken för en försening vid förmedling av betalningen från köparen till säljaren.

Om betalningen t.ex. skall ske genom bankgiro från köparens bank till ett av säljaren anvisat konto i säljarens bank, följer det av principen att betalningen skall ske hos säljaren att det inte är tillräckligt om köparen på förfallodagen verkställer betalningen genom att ge sin bank i uppdrag att förmedla betalningen till säljarens bank. Rättidig betalning förutsätter att beloppet kommer in på säljarens konto senast på förfallodagen, då säljaren skall kunna disponera beloppet. Det är däremot utan betydelse att säljaren kanske först flera dagar senare nås av ett meddelande om att betalningen skett som förutsatt.

Köparen bär alltså i ovannämnda fall risken för en eventuell försening med överföringen av medlen till säljarens bank, såvida förseningen beror på den bank köparen har anlitat. Om betalningen inte tillgodoförs säljarens konto i rätt tid till följd av en orsak som ligger hos säljarens egen bank, är det däremot i dessa fall fråga om ett förhållande på säljarens sida, vilket innebär att köparen inte kan drabbas av dröjsmålspåföljder på grund av en sådan försening. Det kan dock föreligga ett dröjsmål, om orsaken till att beloppet tillgodoskrivits säljarens konto för sent är t.ex. att köparen angivit fel kontonummer. Då beror förseningen på köparen.

Som nämndes i samband med 54 § bör man numera även utan stöd i avtalet kunna acceptera att betalningen sker genom att beloppet inbetalas på eller överförs till säljarens konto, i stället för att det betalas kontant i t.ex. säljarens affärslokal. Om betalningen erläggs på detta sätt utan att säljaren i avtalet, fakturan eller på annat sätt angivit något konto, bör man – till skillnad från vad som anförts ovan – kräva att säljaren senast på förfallodagen fått meddelande om att beloppet finns tillgängligt på det konto, till vilket köparen låtit överföra det.

Om betalningen enligt 54 § skall ske där varan eller transportdokument avseende den överlämnas till köparen, innebär detta att en eventuell vidarebefordring av betalningen från denna ort till säljaren sker på dennes risk. Om säljaren t.ex. översänt dokumentet till inkasso hos en bank på köparens ort, skall betalningen ske där. En försening vid överföringen av medlen från denna bank till säljarens bank utgör inte betalningsdröjsmål, emedan betalningen anses ha skett redan före överföringen. Motsvarande gäller om betalningen sker mot efterkrav.

Den närmaste motsvarigheten till föreliggande paragraf i *de gällande köplagarna* är 28 § första stycket. Om köparen inte i tid erlägger köpeskillingen eller vidtar åtgärd, "varav dess utbekommande må bero", får säljaren enligt nämnda stadgande häva köpet eller kräva att det fullgörs. Däreíter anges begränsningarna i hävningsrätten, jfr 60 § i de föreliggande förslagen. Enligt motsvarande stadgande i *de tidigare reformförslagen* (28 § 1 st., FP 7 kap. 6 § 1 mom.) får säljaren, ifall priset inte betalas i rätt tid och detta inte beror av säljaren eller av en händelse för vilken denne står faran, kräva att köparen fullgör köpet eller häva köpet enligt stadgandena i 28 § andra stycket. Detsamma gäller enligt förslagen, om köparen inte i rätt tid fullgör en skyldighet att acceptera växel eller ställa remburs, bankgaranti eller annan säkerhet. I det svenska förslaget saknas dock en hänvisning till annan säkerhet.

Om köparen kommit i dröjsmål med betalningen, får säljaren enligt de föreliggande förslagen kräva betalning enligt 58–59 §§ eller häva köpet enligt 60–62 §§. Om inte annat följer av 60 § tredje stycket, får säljaren välja mellan krav på betalning och hävning. Säljaren får också kräva skadestånd på grund av dröjsmålet. Denna rätt regleras i 63 § första stycket. Om skadeståndets beräkning finns stadganden i 71–74 §§. Säljarens rätt till dröjsmålsränta på betalning som erlagts för sent regleras i räntelagstiftingen, till vilken hänvisas i 75 §. Säljarens rätt att hålla inne varan eller i övrigt låta bli att frånhända sig förfoganderätten över varan på grund av köparens dröjsmål regleras i 10 §.

Säljarens rätt att hålla inne sin prestation och rätten att häva köpet på grund av ett befarat betalningsdröjsmål från köparens sida behandlas i 65–66 §§. I 67 § finns stadganden om det fallet att köparen gått i konkurs och varan överlämnats till honom eller konkursboet efter att konkursen inletts.

I det *norska* förslaget framgår det av föreliggande 57 § att köparen gör sig skyldig till ett avtalsbrott även ifall han inte uppfyller sina *övriga förpliktelser* på grund av avtalet eller lagen och detta inte beror på säljaren eller ett förhållande på dennes sida. Paragrafen avser bl.a. köparens skyldighet att medverka till köpet enligt 56 §. Såsom nämndes redan i samband med 56 § kan köparens bristande medverkan bl.a. ge säljaren rätt till hävning och skadestånd.

Av *andra stycket* i det *norska* förslaget framgår att säljaren inte har rätt att kräva "direkt uppfyllelse", dvs. fullgörelse in natura av köparens skyldighet att medverka till köpet (overta tingen). Med hänsyn till art. 28 i FN-konventionen har man från norsk sida ansett att denna begränsning är i överensstämmelse med konventionen. Se även 58 § tredje stycket i det norska förslaget.

I det *norska* förslaget (57 §) ingår även ett *tredje stycke*, i vilket det uttryckligen nämns att säljarens rätt till skadestånd och ränta inte faller bort om köparen gör gällande andra krav eller om sådana krav inte kan göras gällande.

I de övriga förslagen finns det inte någon motsvarighet till denna bestämmelse, eftersom den har ansetts vara överflödig, jfr 24 och 32 §§ samt art. 61(2) i FN-konventionen.

57 §

I det *danska, finska* och *svenska* förslaget gäller paragrafen säljarens rätt att göra gällande påföljder på grund av köparens bristande medverkan till köpet (D fordringshavermora). Som nämnts behandlar 57 § i det *norska* förslaget påföljder på grund av köparens avtalsbrott i form av såväl dröjsmål med betalningen som bristande medverkan. Såvitt gäller dröjsmål med betalningen motsvarar 57 § i det norska förslaget alltså 56 § i de övriga förslagen och har behandlats i föregående paragraf.

Om köparen inte i rätt tid medverkar till köpet genom att hämta eller ta emot varan eller genom att vidta andra åtgärder för att köpet skall kunna fullföljas, kan säljaren enligt 60 § fjärde stycket ha rätt att häva köpet på denna grund. Enligt 63 § andra stycket kan köparens bristande medverkan även ge säljaren rätt till skadestånd. Därutöver gäller stadgandena om vård av varan (76--82 §§). Såväl hävning som skadestånd förutsätter enligt det *danska, finska* och *svenska* förslaget att säljaren har ett särskilt intresse att bli av med det som han sålt och att detta framgår av avtalet eller omständigheterna. Se i övrigt motiven till 56 § i det norska förslaget.

58 §

Paragrafen gäller säljarens rätt att hålla fast vid köpet och kräva att köparen betalar priset. I anslutning till detta behandlas i andra stycket den situationen att köparen avbeställer en vara som skall tillverkas för honom.

Av *första stycket* framgår att säljaren, när köparen kommit i dröjsmål med betalningen, har rätt att hålla fast vid köpet och kräva att köparen betalar priset. Hänvisningen till att säljaren får hålla fast vid köpet antyder att betalningskravet förutsätter att säljaren för egen del fullgör köpet.

För *finsk* och *svensk* del innehåller förslaget inte några stadganden om inskränkningar i säljarens rätt att kräva betalning, bortsett från det fallet att köparen avbeställer köpet, vilket behandlas i andra stycket. Beträffande säljarens rätt att kräva fullgörelse av köparens betalningsförpliktelse gäller således enligt dessa förslag inte någon begränsning av den typ som föreslås i 25 § angående köparens rätt att kräva att säljaren fullgör köpet. Detta beror på olikheten i förpliktelsernas natur. Köparens betalningsskyldighet är av sådan art att ett hinder som med fog skulle kunna tillmätas befriande verkan i dessa sammanhang kan tänkas förekomma endast i så exceptionella fall att det inte ansetts vara behövligt eller önskvärt att inta några stadganden om detta i lagen. Detta överensstämmer med *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen*.

I det *danska* och det *norska* förslaget har däremot även denna fråga reglerats. För *dansk* del gäller begränsningen situationer där varan ännu inte har avlämnats. Om det i ett sådant fall föreligger ett hinder som avses i 63 § första stycket för fullgörelse från köparens sida, får säljaren inte kräva att köparen betalar priset. Om hindret faller bort inom rimlig tid, får säljaren dock på nytt fordra att priset betalas. Stadgandet utgör en motsvarighet till 28 § andra stycket i det *tidigare danska förslaget*. I den *gällande köplagen* ingår däremot inte något motsvarande stadgande.

För *norsk* del behandlas begränsningarna i säljarens rätt att kräva betalning eller annan fullgörelse från köparens sida i *tredje stycket*. Enligt denna bestämmelse får betalning eller fullgörelse i övrigt inte krävas, om det föreligger ett hinder som avses i 63 § eller om förhållandena i övrigt medför att säljaren inte har rätt att hålla fast vid köpet. Om köparen inte mottagit ("overtatt") varan, får säljaren inte heller hålla fast vid köpet efter det att hindret fallit bort, om fullgörelse efter den tid som gått skulle vara väsentligt mera betungande eller få en annan karaktär än köparen kunde förutsätta eller om det i övrigt skulle vara orimligt att kräva fullgörelse. Hänvisningen till att förhållandena i övrigt medför att säljaren inte har rätt att hålla fast vid köpet avser den situationen att köparen avbeställer köpet. Avbeställning kan enligt andra stycket innebära att säljarens krav på priset förvandlas till ett skadeståndskrav. I *den gällande köplagen* ingår inte något motsvarande stadgande. I *det tidigare norska förslaget* regleras begränsningarna i säljarens rätt att kräva fullgörelse i 28 § tredje stycket.

Beträffande *FN-konventionen* hänvisas till art. 79 och art. 28.

Andra stycket i paragrafen gäller den situationen att köparen avbeställer en vara som skall tillverkas och som ännu inte avlämnats. Enligt det *danska, finska* och *svenska* förslaget gäller stadgandet köp som avses i 2 § första stycket, medan det enligt det *norska* förslaget också gäller fall där en vara skall anskaffas för köparen på grund av dennes beställning.

Om köparen avbeställer varan, får säljaren enligt förslaget med vissa undantag inte fullfölja tillverkningen för köparens räkning eller, enligt det norska förslaget, göra andra förberedelser för varans avlämnande. I det *danska* förslaget sägs att köparen för att minska den förlust som säljarens fordran skulle medföra honom får kräva att säljaren ställer in tillverkningen.

Skyldighet att avbryta varans tillverkning eller andra förberedelser för dess avlämnande uppkommer enligt förslagen, ifall avbrytandet medför att säljarens skada på grund av avbeställningen begränsas. Om säljaren däremot har möjlighet att avyttra varan till någon annan, kan det vara fördelaktigare att fullfölja tillverkningen och företa en kompensationsförsäljning. Det kan också vara möjligt att utnyttja det redan utförda arbetet genom att varan anpassas till en annan köpares behov och tillverkningen fullföljs. Ifall sådana möjligheter finns, kan skyldigheten att minska förlusten (74 § 1 st.) innebära att säljaren skall fortsätta tillverkningen eller vidta andra åtgärder för att ingå ett kompensationsavtal. Detta framgår av det finska och det svenska förslaget genom att det anges att säljaren inte får fullfölja tillverkningen för köparens räkning.

Undantag från säljarens skyldighet att avbryta tillverkningen eller andra förberedelser för varans avlämnande görs enligt förslagen för det fallet att det skulle medföra väsentlig olägenhet för säljaren att inte fullfölja köpet. En sådan olägenhet kan bero t.ex. på att säljaren åsamkas betydande sysselsättningssvårigheter eller att han gjort särskilda investeringar för att kunna genomföra produktionen eller att han har ett särskilt intresse av beställningen såsom referensarbete. Ju längre tillverkningen eller andra förberedelser för varans avlämnande framskridit, desto större olägenhet innebär det ofta för säljaren att inte fullfölja köpet. Också ur allmän ekonomisk synvinkel är det ofta

ofördelaktigare att avbryta en tillverkning som redan krävt en avsevärd insats. Ju senare avbeställningen inträffar desto större anledning finns det att vid bedömningen av den olägenhet som åsamkas säljaren ta hänsyn även till köparens möjligheter att själv utnyttja varan på annat sätt än det som från början varit hans avsikt.

Säljaren är enligt förslaget inte heller skyldig att avbryta varans tillverkning eller andra förberedelser för avlämnandet, om detta skulle medföra risk för att hans förlust till följd av avbeställningen inte blir ersatt. Om en sådan risk föreligger t.ex. på grund av köparens dåliga betalningsförmåga och säljaren anser att hans ställning med hänsyn till det säkerhetsvärde varan kan representera förbättras genom att tillverkningen fullföljs, är han således inte skyldig att ställa in tillverkningen. Motsvarande gäller, om det av någon annan anledning måste antas att säljarens förlust på grund av avbeställningen inte blir ersatt. Som exempel kan nämnas att köparen inte är beredd att frivilligt betala ersättningen och möjligheten att få en verkställbar dom mot köparen är utesluten eller alltför besvärlig och osäker.

Frågan om vilka förluster för säljaren som skall ersättas när köpet till följd av köparens avbeställning inte får fullföljas skall bedömas enligt de allmänna principer som tillämpas vid skadeståndsberäkningen. Detta framgår av hänvisningen till 71–74 §§ i det finska, norska och svenska förslaget. Säljarens rätt till skadestånd på grund av köparens avbeställning omfattar således bl.a. de kostnader som säljaren lagt ner på varans tillverkning eller för de övriga åtgärder han vidtagit i syfte att förbereda varans avlämnande samt kostnader som förorsakas av att tillverkningen och andra förberedelser ställs in. Ytterligare har säljaren rätt till ersättning för vinst som han förlorar på grund av avbeställningen. I förslagen tas inte ställning till den beräkningsmetod som skall användas för att bestämma ersättningens storlek. Huruvida den s.k. substraktionsmetoden eller additionsmetoden bör tillämpas lämnas med andra ord öppet. Det följer av 56 § (N 57 §) att säljaren inte kan kräva ersättning om avbeställningen beror på förhållanden på hans sida.

I *de gällande köplagarna* saknas särskilda stadganden om avbeställning.

I *de tidigare reformförslagen* behandlas spörsmålet om avbeställning i 37 §. I det finska propositionsförslaget ingår dock inte något motsvarande stadgande (jfr 8 kap. 1 § i 1977 års förslag). Enligt de tidigare förslagen gäller stadgandena om avbeställning liksom enligt det föreliggande danska, finska och svenska förslaget endast avtal om tillverkning av gods (beställningsköp). Vid ett sådant köp får köparen genom avbeställning kräva att tillverkningen ställs in, om intet eller endast en mindre del av denna utförts och detta kan ske utan väsentlig olägenhet för säljaren (ordalydelsen enligt det svenska förslaget).

I de tidigare förslagen regleras även säljarens rätt till skadestånd genom specialstadganden som innebär att den s.k. additionsmetoden skall tillämpas. Om tillverkningen efter avbeställningen ställs in, skall köparen enligt det svenska förslaget utge ersättning för de kostnader som säljaren haft för att ingå och fullgöra avtalet i den mån dessa inte kan tillgodogöras på annat sätt, samt för kostnader till följd av avbeställningen. Dessutom har säljaren rätt till skälig ersättning för utebliven vinst och för annan förlust. Den uteblivna vinsten skall beräknas med hänsyn till den tid som förflutit mellan avtalet och avbeställningen, omfattningen av nedlagt arbete, möjligheten att på annat sätt göra avsedd vinst och omständigheterna i övrigt.

Det tidigare norska förslaget motsvarar det svenska bortsett från regeln om ersättning för utebliven vinst. På denna punkt anges i det norska förslaget kort att ersättning skall utgå för den vinst som säljaren kan antas förlora på grund av avbeställningen.

I det tidigare danska förslaget är formuleringen något annorlunda. Enligt det har säljaren rätt till "rimelig erstatning for sit tab under hensyn til den mellem aftalens indgåelse og afbestillingen forløbne tid, opståede omkostninger, omfanget af det allerede udførte arbejde og de hermed forbundne udgifter, sælgerens muligheder for på anden måde at nyttiggøre sig disse udgifter, udsigten til fortjeneste og mulighederne for på anden måde at opnå en sådan samt omstændighederne i øvrigt".

I *FN-konventionen* saknas bestämmelser om avbeställning. I det norska förslaget ingår likväl inte något undantag beträffande tillämpligheten av 58 § andra stycket på internationella köp. Detta grundar sig på att man från norsk sida antar att bestämmelsen om avbeställning också kan tillämpas på internationella köp, särskilt med hänsyn till att regleringen av säljarens rätt till skadestånd på grund av avbeställningen överensstämmer med konventionen.

59 §

Enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget gäller paragrafen (N första stycket) säljarens skyldighet att svara på köparens förfrågan, huruvida säljaren trots köparens dröjsmål vill stå fast vid köpet samt påföljden av att svar inte lämnas i tid. Paragrafen utgör en viss motsvarighet till 26 § (N 26 § 1 st.), som gäller en liknande situation vid säljarens dröjsmål. Det föreliggande stadgandet avviker dock till sitt innehåll från bestämmelsen i 26 § i fråga om betydelsen av ett uteblivet svar. Ytterligare innehåller paragrafen (N första stycket) ett stadgande om säljarens skyldighet att framställa krav på fullgörelse när någon förfrågan från köparens sida inte gjorts. I det *danska* förslaget saknas stadganden om köparens förfrågan. Enligt detta förslag gäller föreliggande paragraf således bara säljarens skyldighet att framställa krav på betalning.

Om en köpare, som inte tagit emot varan och inte heller betalat priset, frågar säljaren, huruvida denne vill hålla fast vid köpet trots att köparen råkat i dröjsmål, skall säljaren enligt förslagen svara inom skälig tid efter att han har fått frågan, såvida han vill kräva betalning eller, enligt det norska förslaget, fullgörelse i övrigt. Om säljaren inte lämnar svar på köparens fråga inom skälig tid, kan han således inte längre påfordra att köparen tar emot varan och betalar för den. Föreliggande bestämmelse gäller bara säljarens rätt att hålla fast vid köpet och kräva prisets betalning. Däremot saknar den betydelse för säljarens rätt till skadestånd.

Stadgandet blir endast tillämpligt i det fallet att köparen inte har tagit emot varan. Däremot inverkar bestämmelsen inte på säljarens rätt att kräva betalning, när köparen eller någon för hans räkning redan har mottagit varan.

Enligt det *finska* och det *svenska* förslaget gäller stadgandet bara situationer där köparen är i dröjsmål med betalningen. I detta sammanhang är det skäl att notera att betalningsförpliktelsen enligt 54 § andra stycket även omfattar skyldighet att i enlighet med avtalet acceptera växel, ställa remburs eller

bankgaranti eller annan säkerhet samt att vidta de andra åtgärder som kan behövas för att möjliggöra betalning.

Enligt det *norska* förslaget kan stadgandet bli tillämpligt också när det endast föreligger dröjsmål med varans mottagande men ännu inte dröjsmål med betalningen. Säljaren kan enligt det norska förslaget således förlora rätten att hålla fast vid köpet också genom att underlåta att lämna svar på en förfrågan som köparen framställt i detta skede. Situationen kan bli aktuell vid kreditköp. Om köparen vid sådant köp kommit i dröjsmål med varans mottagande och frågar säljaren, huruvida denne vill hålla fast vid köpet, skall säljaren svara på frågan inom skälig tid oavsett om priset redan förfallit till betalning. Gör han inte det, får han inte längre kräva att köparen fullgör köpet.

Vad som är en skälig tid i föreliggande sammanhang beror på omständigheterna i det konkreta fallet. I allmänhet bör man dock förutsätta att säljaren svarar relativt fort ifall han vill hålla fast vid köpet.

Enligt det danska förslaget samt andra meningen i det finska och det svenska förslaget och första stycket andra meningen i det norska förslaget förlorar säljaren, även om någon fråga från köparens sida inte ställts, rätten att kräva betalning eller, enligt det norska förslaget, även fullgörelse i övrigt, om han väntar orimligt länge med att framställa ett sådant krav. Tiden räknas från det att ett dröjsmål på köparens sida inträtt. Stadgandet motsvarar 25 § andra stycket (N 25 § 3 st.), som gäller köparens rätt att kräva fullgörelse från säljarens sida. Den tid som avses i detta sammanhang är längre än t.ex. den skäliga tid som avses i det föregående. Stadgandet innebär i praktiken att köpet genom säljarens passivitet anses hävt. Även säljarens förlust av rätten att kräva fullgörelse på grund av passivitet inträder endast i det fallet att köparen ännu inte har tagit emot varan. Har varan mottagits, blir de allmänna stadgandena om preskription av fordringar tillämpliga.

Föreliggande paragraf motsvaras av 31 § i *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* 7 kap. 7 §). Enligt gällande rätt och de tidigare förslagen avser paragrafen endast köparens dröjsmål med betalningen (jfr det föreliggande norska förslaget). Till sitt innehåll överensstämmer föreliggande stadgande såväl med gällande rätt som med de tidigare förslagen. De uttryck som används för tidsangivelserna avviker dock från varandra i och med att uttrycket "skälig/rimlig tid", vilket förekommer i de föreliggande förslagen motsvaras av uttrycket "utan oskäligt/ogrundat uppehåll" i de gällande lagarna och de tidigare förslagen samt i och med att uttrycket "orimligt länge" motsvaras av hänvisningen till rimlig tid.

I *FN-konventionen* saknas en motsvarighet till föreliggande paragraf.

Andra stycket i det *norska* förslaget behandlar den tilläggstid som säljaren kan förelägga för köparen vid dennes dröjsmål. Stycket utgör en motsvarighet till 26 § andra stycket i det norska förslaget. En tilläggstid kan användas såväl i fråga om köparens betalningsskyldighet som i fråga om hans övriga förpliktelser på grund av avtalet.

Om säljaren har förelagt köparen en bestämd tilläggstid inom vilken denne skall fullgöra köpet, får säljaren enligt det norska förslaget inte under denna tid häva köpet på grund av dröjsmålet. Detta gäller dock inte, om köparen meddelat att han inte kommer att fullgöra sina förpliktelser inom tilläggstiden.

Har säljaren utsatt en tilläggstid för fullgörelse från köparens sida, är han således även själv bunden av tilläggstiden såtillvida, att han inte får ändra sig och i stället för att vänta på fullgörelse häva köpet på grund av dröjsmålet medan tilläggstiden pågår. Å andra sidan kan säljaren efter tilläggstidens utgång ha rätt att häva köpet, om fullgörelse inte skett inom tilläggstiden (se 60 § 2 st.).

En pågående tilläggstid utesluter som nämnts inte hävning, om köparen före tilläggstidens utgång meddelar att han inte kommer att fullgöra köpet inom den utsatta tiden. Hävning är inte heller utesluten, om det under tilläggstiden framkommer nya omständigheter som gör det klart att fullgörelse inte kommer att ske inom den angivna tiden.

Som exempel kan nämnas att det under tilläggstiden visar sig att köparens betalningsförmåga är så dålig att han inte kommer att kunna fullgöra sin betalningsskyldighet. Detta framgår inte uttryckligen av föreliggande paragraf men följer indirekt av 66 §, som kan bli tillämplig även i det fallet att dröjsmål redan inträffat och detta föranlett säljaren att uppskjuta tiden för fullgörelse genom att förelägga en tilläggstid.

Säljaren kan förelägga köparen en tilläggstid också om förhållandena är sådana som avses i 58 § tredje stycket i det norska förslaget. Om det föreligger ett hinder för fullgörelse kan detta dock vara av betydelse vid bedömningen av vad som är en skälig tilläggstid.

Motsvarande stadgande saknas i *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen*. I *FN-konventionen* finns motsvarande bestämmelse i art. 63 (2).

60 §

Paragrafen gäller säljarens rätt att häva köpet på grund av köparens dröjsmål med betalningen eller med varans mottagande. Enligt det norska förslaget gäller paragrafen också hävning på grund av andra avtalsbrott från köparens sida. Hävning på grund av ett befarat avtalsbrott regleras i 66 §. I 62 § ingår särskilda stadganden om hävning i fall där varan skall avlämnas och priset betalas i flera poster.

Enligt *första stycket* får säljaren häva köpet, om köparens dröjsmål utgör ett väsentligt avtalsbrott. I det *danska, finska* och *svenska* förslaget gäller första stycket köparens dröjsmål med betalningen, medan bestämmelsen i det *norska* förslaget även avser köparens bristande medverkan (jfr fjärde stycket i de övriga förslagen). I det *danska* förslaget används en formulering som något avviker från de övriga förslagen. Enligt detta förslag får säljaren häva köpet, om köparen inte betalat köpesumman i rätt tid eller vidtagit åtgärd varpå köpesummans betalning beror (ang. detta jfr 54 § 2 st. i de övriga förslagen). Säljaren får dock inte häva köpet, om avtalsbrottet är av oväsentlig betydelse. Beträffande denna olikhet mellan förslagen kan hänvisas till motiven till 27 § (säljarens dröjsmål) och 41 § (fel i varan), där en liknande olikhet förekommer. Formuleringen i det föreliggande stadgandet avviker för dansk del från motsvarande bestämmelser i 27 § och 41 § i och med att hänvisningen till att avtalsbrottet är av oväsentlig betydelse "for sælgeren, eller køberen måtte forudsætte dette" saknas. Denna olikhet beror på att man vid bedömningen av säljarens rätt till hävning på grund av köparens betalningsdröjsmål inte bör tillmäta säljarens tillgångar eller finansiella läge någon avgörande betydelse.

Som nämnts förutsätter hävning på grund av dröjsmål med betalningen enligt huvudregeln att dröjsmålet utgör ett väsentligt avtalsbrott (jfr den danska formuleringen: köpet får inte hävas, om dröjsmålet är av oväsentlig betydelse). Vid väsentlighetsbedömningen bör hänsyn tas bl.a. till köpets karaktär och betydelsen vid ifrågavarande förhållanden av att betalningen försenas. Bedömningen kan således variera t.ex. mellan kommersiella köp och andra köp. Vid vissa typer av transaktioner kan ett mycket kort dröjsmål vara väsentligt, medan man i andra fall bör kräva mera innan hävning kan ske. Väsentlighetsbedömningen är dock inte bara beroende av dröjsmålets längd utan den kan också påverkas t.ex. av huruvida dröjsmålet gäller hela priset eller endast en mindre delbetalning.

Enligt *de gällande köplagarna* får köpet hävas på grund av köparens betalningsdröjsmål, med mindre dröjsmålet är av ringa betydelse (28 § 1 st.). Vid handelsköp gäller inte ens denna begränsning. Enligt *de tidigare reformförslagen* är huvudregeln för *dansk, svensk* och *finsk* del att köpet får hävas, om dröjsmålet är väsentligt. Formuleringarna avviker dock något från varandra. Enligt det danska förslaget förutsätts att dröjsmålet är "av væsentlig betydelse for sælgeren" (28 § 3 st.). Enligt det svenska förslaget skall dröjsmålet vara "av väsentlig betydelse" (28 § 2 st.). Enligt det finska förslaget skall dröjsmålet vara "väsentligt" (FP 7 kap. 6 § 2 mom.). Enligt det norska förslaget får köpet inte hävas, om dröjsmålet är "av oväsentlig betydelse för säljaren" (28 § 4 st.).

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande stycke av art. 64 (1) (a).

I *de tidigare reformförslagen* ingår ytterligare ett specialstadgande enligt vilket köpet alltid får hävas, om köparen kommer i dröjsmål i fall där betalningen skall ske mot konossement, fraktsedel eller annat sådant bevis för att godset transporteras på sådana villkor att säljaren inte längre får förfoga över godset, dvs. i fall som avses i 16 § (jfr 55 § 3 st. i de föreliggande förslagen). Något ytterligare krav på dröjsmålets väsentlighet uppställs således inte för dessa situationer, utan varje dröjsmål med betalningen ger rätt till hävning.

Något motsvarande stadgande ingår inte i de föreliggande förslagen, vilket innebär att den allmänna väsentlighetsförutsättningen gäller också när betalningen skall ske mot dokument eller på därmed jämförbara villkor (55 § 3 st.). I FN-konventionen ingår inte heller någon motsvarande bestämmelse. Köparens dröjsmål med betalningen ger således inte heller i här avsedda situationer någon automatisk rätt till hävning, utan även här bör bedömningen i viss mån vara beroende av dröjsmålets betydelse. Ibland kan dock omständigheterna vara sådana att varje dröjsmål måste anses vara väsentligt. Då kan hävning också enligt de föreliggande förslagen komma i fråga genast. Som exempel kan nämnas att varan är utsatt för snabb försämring, såsom färsk frukt, eller för snabba prisförändringar, vilket medför att säljaren har ett stort intresse av att fort kunna företa en täckningsförsäljning. Även om betalningen förutsätts ske mot dokument eller i övrigt enligt 55 § tredje stycket, har varje dröjsmål emellertid inte nödvändigtvis lika stor betydelse, och hävning får då inte ske utan hänsyn till detta. I fall som avses i 55 § tredje stycket finns det dock i allmänhet anledning till en relativt sträng bedömning mot köparen. Utgångspunkten bör vara att säljaren får räkna med att betalningen med risk för hävning skall ske när dokumentet eller ett bevis som avses i bestämmelsen presenteras. Det bör också noteras att säljaren i här avsedda situationer inte är skyldig att frånhända sig rätten att förfoga över varan, utan han får med stöd av 10 § hålla inne varan och transportdokumentet tills betalningen sker (se även 65 §). Det kan också hända att en hävning kan stödas på 66 § (befarat avtalsbrott).

Andra stycket gäller säljarens rätt att häva köpet efter utgången av en tilläggstid som säljaren förelagt köparen. Enligt det *danska, finska* och *svenska* förslaget gäller stadgandet endast dröjsmål med betalningen. Enligt det *norska* förslaget kan andra stycket däremot bli tillämpligt även i fall av köparens dröjsmål med varans mottagande (övertakelse, jfr N 56 §). I fråga om andra avtalsbrott från köparens sida gäller enligt det norska förslaget endast den allmänna väsentlighetsprincipen i första stycket.

Om säljaren har förelagt köparen en bestämd, skälig tilläggstid för prisets betalning, får säljaren enligt förslaget häva köpet, om köparen inte betalar priset inom tilläggstiden eller om han meddelar att han inte kommer att göra det inom denna tid. Motsvarande gäller enligt det norska förslaget, om köparen inte tar emot varan inom en tilläggstid som säljaren förelagt.

Den *danska* formuleringen avviker något från de övriga förslagen. Enligt det danska förslaget får säljaren häva köpet, om köparen "ikke efter påkrav betaler købesummen inden udløbet af en rimelig frist, som sælgeren har fastsat".

För att hävning på grund av att en tilläggstid löpt ut skall komma i fråga, måste tilläggstiden vara skälig. I det *finska* och det *svenska* förslaget anges på motsvarande sätt som i 27 § andra stycket att tilläggstiden inte får vara oskäligt kort (se motiven till 27 § 2 st.). Köparen bör få en reell möjlighet att erlägga betalningen inom tilläggstiden. Däremot behöver säljaren inte ta hänsyn till den ifrågavarande köparens individuella möjligheter att få fram de medel som krävs för betalningen.

Köpet får enligt föreliggande stadgande hävas, om betalning inte skett inom den utsatta tiden. Hävning får dock ske redan tidigare, om köparen meddelar att han inte kommer att betala priset inom tilläggstiden. Som nämnts i motiven till 59 § andra stycket i det norska förslaget kan hävning dessutom komma i fråga redan före tilläggsfristens utgång, om det under tilläggstiden har framkommit omständigheter som gör det klart att betalning inte kommer att ske inom tilläggstiden. Hävning kan då stödas på 66 §.

I *de gällande köplagarna* saknas stadganden om tilläggstid och dess inverkan på rätten att häva köpet. I *de tidigare reformförslagen* ingår däremot stadganden som i sak motsvarar det föreliggande andra stycket (DKU 28 § 3 st. första meningen, NOU 28 § 4 st. andra meningen, SOU 28 § 2 st. första meningen, FP 7 kap. 6 § 2 mom. andra meningen).

I *FN-konventionen* finns motsvarande bestämmelse i art. 64 (1) (b). Den gäller såväl dröjsmål med betalningen som andra avtalsbrott från köparens sida.

Tredje stycket innehåller ett stadgande som begränsar säljarens hävningsrätt på grund av köparens dröjsmål med betalningen. I fråga om bristande medverkan, som enligt det norska förslaget i princip omfattas av bestämmelsen, torde regeln sakna praktisk betydelse.

Om varan kommit i köparens besittning (N blivit "overtatt av kjøperen"), får säljaren häva köpet endast om han förbehållit sig rätt därtill eller om köparen avvisar varan. Det vanligaste av de fall som avses här är att varan sålts med ett giltigt äganderättsförbehåll. Hänvisningen till att köparen avvisat varan avser i

detta sammanhang fall där varan avvisats av annan orsak än på grund av säljarens avtalsbrott. Stadgandet kan dock bli tillämpligt också i det fallet att köparen avvisat varan med hänvisning till säljarens avtalsbrott, vilket säljaren bestridit samtidigt som han själv hävt köpet på grund av att köparens förfarande utgör ett avtalsbrott som berättigar säljaren att häva.

I det *danska* förslaget görs undantag från principen i tredje stycket för det fallet att säljaren "må anses at have taget forbehold" om rätten att häva köpet trots att varan har kommit i köparens besittning. I Danmark har det utvecklat sig en rättspraxis som medger säljaren rätt att i vissa fall häva köpet på grund av köparens betalningsdröjsmål efter att varan överlämnats till köparen. Sådan hävning kan komma i fråga, om varan vid ett köp som förutsätter kontantbetalning har överlämnats till köparen utan att betalning samtidigt erlagts. I dessa fall har säljaren medgetts rätt att under en kort tid häva köpet och ta varan tillbaka om köparen dröjer med betalningen. Formuleringen i det danska förslaget avser att bibehålla de principer som hittills utformat sig i dansk praxis.

Enligt det *norska* förslaget får ett internationellt köp i fall som avses i föreliggande stycke hävas även om något särskilt förbehåll om detta inte gjorts, såvida hävning inte har betydelse för tredje mans rätt till varan. Med tredje man avses här även köparens konkursbo, jfr FN-konventionen art. 4 och art. 64.

Föreliggande stadgande överensstämmer med *gällande rätt* (28 § 2 st.) och *de tidigare reformförslagen* (DKU 28 § 3 st. andra meningen, NOU 28 § 5 st., SOU 28 § 2 st. andra meningen, FP 7 kap. 6 § 2 mom. tredje meningen). I *FN-konventionen* saknas en motsvarande bestämmelse.

Fjärde stycket i det *danska, finska* och *svenska* förslaget gäller säljarens rätt att häva köpet på grund av köparens bristande medverkan. I det *norska* förslaget regleras hävningsrätten även till denna del i första och andra stycket.

Köparens underlåtenhet att hämta eller ta emot varan eller i övrigt medverka till köpet kan ofta i förening med andra omständigheter vara ett tecken på att köparen inte kommer att fullgöra sin betalningsförpliktelse. Om det står klart att det kommer att inträffa betalningsdröjsmål som ger säljaren rätt till hävning, får säljaren enligt 66 § häva köpet på denna grund även om dröjsmålet ännu inte fullbordats. I den mån omständigheterna är sådana att rätt till hävning på grund av ett befarat eller fullbordat betalningsdröjsmål inte föreligger, kan rätten till hävning på grund av bristande medverkan däremot ha självständig betydelse.

Hävningsrätt på grund av köparens bristande medverkan behövs bara när fullgörandet av förpliktelsen att medverka till köpet har en särskild och självständig betydelse för säljaren. I många situationer är detta inte fallet. Det beror dels på att betydelsen av att varan inte tas emot i rätt tid ofta är beroende av huruvida det samtidigt föreligger eller måste antas inträffa ett dröjsmål med betalningen av priset. I så fall skyddas säljaren, såsom redan konstaterats, av stadgandena om betalningsdröjsmål. Dels minskas behovet av en särskild hävningsrätt på grund av bristande medverkan av att säljaren i många fall kan få ett tillräckligt skydd genom stadgandena om varans vård (D, N omsorg for genstanden/tingen), vilka ger honom rätt till ersättning för vårdkostnaderna, rätt att placera varan hos tredje man samt möjlighet att sälja varan för köparens räkning.

Om köpet t.ex. gäller en bil som köparen redan betalat men inte tagit emot, blir stadgandena om varans vård i 76–82 §§ tillämpliga. Dessa stadganden tillgodoser säljarens behov av rättsskydd så att han i allmänhet inte har intresse av att kunna häva köpet. Motsvarande gäller i andra liknande situationer, där köparen dröjer med varans avhämtande eller mottagande.

Sin största betydelse har möjligheten till hävning i sådana fall där säljaren har ett särskilt och påtagligt intresse av att köparen lämnar sin medverkan genom att hämta eller ta emot varan. Som exempel kan nämnas att säljaren sålt ett hus för rivning eller att köpet avser överblivet byggnadsmaterial från ett bygge eller varor från ett lager som måste tömmas. Som ytterligare exempel kan nämnas att köpet avser giftigt industriavfall från säljarens verksamhet. I denna typ av fall kan köparens underlåtenhet att ta emot varan ha en så stor betydelse för säljaren att han har intresse av att kunna häva köpet. En sådan möjlighet innebär bl.a. att säljaren kan frigöra sig från avtalet redan före tiden för fullgörelsen, ifall det visar sig att köparen inte kommer att ta emot varan såsom avtalet förutsätter (se 66 §).

Av ovannämnda skäl har fjärde stycket i det *danska, finska* och *svenska* förslaget uttryckligen begränsats till att gälla sådana fall där det framgår av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt (enligt den danska formuleringen ett särskilt intresse av att köparen hämtar eller tar emot varan). I så fall får säljaren häva köpet, om köparen inte i rätt tid medverkar till köpet genom att hämta eller ta emot föremålet för köpet eller genom att vidta de övriga åtgärder som kan behövas för att köpet skall kunna fullföljas. Ytterligare krävs det dock att köparens dröjsmål utgör ett väsentligt avtalsbrott. Den danska formuleringen överensstämmer även här med de övriga hävningsreglerna genom att det anges att säljaren inte får häva köpet, om dröjsmålet är av oväsentlig betydelse för honom.

I det *norska* förslaget regleras säljarens rätt att häva köpet på grund av köparens bristande medverkan i första stycket. Enligt detta får säljaren häva köpet, om köparens avtalsbrott är väsentligt, oavsett hurudant avtalsbrott det är fråga om. Såvitt gäller hävning på grund av köparens bristande medverkan har stadgandet en mera generell utformning än i de övriga förslagen. I fråga om hävning på grund av köparens dröjsmål med att avhämta eller motta varan kan likväl hänvisas till det ovan anförda, eftersom väsentlighetsbedömningen i dessa fall som sådan torde leda till motsvarande resultat som enligt de övriga förslagen. I det norska förslaget har man således inte funnit anledning att precisera hävningsförutsättningarna på det sätt som framgår av de övriga förslagen.

Första stycket i det norska förslaget gäller inte bara sådan medverkan som hänför sig direkt till varans avlämnande. Hävning kan således enligt det norska förslaget komma i fråga även på grund av en sådan bristande medverkan som inträffar före tiden för varans avlämnande. Denna typ av situationer kan uppkomma framför allt vid tillverkningsavtal och andra beställningsköp, där köparen ofta skall medverka till avtalets fullgörande genom att t.ex. tillhandahålla specifikationer eller material för varans tillverkning. Om köparen inte fullgör sådana förpliktelser i enlighet med avtalet, kan detta medföra väsentlig olägenhet för säljaren även om det inte föreligger något tvivel om köparens betalningsförmåga. Säljaren kan då ha intresse av att häva

köpet t.ex. för att kunna använda sin kapacitet på annat sätt. Såväl i dessa som i andra fall förutsätter hävning att köparens bristande medverkan utgör ett väsentligt avtalsbrott.

I de övriga förslagen har säljarens hävningsrätt i här avsedda situationer lämnats oreglerad. Avsikten är således inte att fjärde stycket skall tolkas motsättningsvis så att hävning vid andra typer av bristande medverkan skulle vara utesluten.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* ingår inga särskilda stadganden om säljarens hävningsrätt på grund av köparens bristande medverkan. I *FN-konventionen* gäller art. 64(1)(a) också hävning på grund av sådana avtalsbrott.

61 §

Paragrafen gäller säljarens skyldighet att meddela köparen om hävning av köpet.

Om köparen har betalat priset för sent, får säljaren enligt det *finska* och det *svenska* förslaget häva köpet endast om han utan oskäligt uppehåll meddelar köparen att han vill häva. Enligt det *danska* förslaget skall meddelande om hävning lämnas inom rimlig tid efter att betalning skett. I allmänhet kan man i föreliggande situationer kräva en snabb reaktion från säljarens sida, ifall han inte vill godta en redan erlagd betalning. Till skillnad från de övriga förslagen förutsätter man enligt det *norska* förslaget (punkt a) att meddelande om hävning lämnas innan säljaren fått veta att köparen erlagt betalningen.

I det *danska, finska* och *svenska* förslaget har man inte reglerat säljarens skyldighet att lämna meddelande om hävning på grund av köparens bristande medverkan. Den princip som föreslås beträffande dröjsmål med betalningen och som förutsätter meddelande om hävning efter att prestationen ägt rum är knappast lämplig i fråga om försenad betalning.

Enligt det *norska* förslaget (punkt a) skall meddelande om hävning på grund av köparens dröjsmål med att avhämta eller ta emot varan (overtakelse av tingen) på motsvarande sätt som vid dröjsmål med betalningen lämnas innan säljaren fått veta att fullgörelse skett. I fråga om övriga avtalsbrott från köparens sida skall meddelande om hävning däremot lämnas inom rimlig tid efter det att säljaren fick eller borde ha fått kännedom om avtalsbrottet eller efter utgången av en tilläggsfrist som säljaren förelagt i enlighet med 59 § andra stycket (punkt b). Även dessa stadganden gäller endast om priset redan betalats. Bestämmelserna överensstämmer med FN- konventionen art. 64 (2).

De gällande köplagarna (32 §) överensstämmer i sak med det föreliggande finska och svenska förslaget, bortsett från att meddelande om hävning enligt gällande rätt vid handelsköp bör lämnas genast. *De tidigare reformförslagen* överensstämmer likaså med det föreliggande finska och svenska förslaget (32 §, FP 7 kap. 11 §). I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande stadganden av art. 64 (2).

62 §

Paragrafen innehåller specialstadganden omhävning i fall där varan skall avlämnas och betalas efter hand i särskilda poster (successiv leverans).

Om varan enligt avtalet skall avlämnas successivt och även betalningen skall ske i flera poster allteftersom varan avlämnas, får säljaren enligt *första stycket* vid dröjsmål med betalningen av en post häva köpet beträffande denna post enligt de stadganden som i övrigt gäller för hävning. De enskilda posterna betraktas med andra ord i detta avseende som om köpet avsåg endast ifrågavarande post (jfr även 50 §). Köpet får således hävas beträffande den post som betalningsdröjsmålet gäller, om dröjsmålet t.ex. utgör ett väsentligt avtalsbrott i förhållande till denna post. Beträffande befarat dröjsmål med en post gäller 66 §, såvida inte annat följer av andra stycket. Även den begränsning i hävningsrätten som följer av 60 § tredje stycket samt skyldigheten att meddela om hävningen enligt 61 § gäller i här avsedda fall.

Enligt det *norska* förslaget gäller första stycket, liksom även andra stycket, såväl dröjsmål med betalningen som andra avtalsbrott från köparens sida.

I *de gällande köplagarna* saknas en uttrycklig motsvarighet till första stycket. I 29 § regleras endast säljarens rätt att häva köpet beträffande senare poster. Säljaren antas ändå ha rätt att häva köpet – också eller endast – beträffande den post med vars betalning köparen är i dröjsmål. Någon ändring i sak medför det föreslagna första stycket därför inte. Första stycket överensstämmer även med *de tidigare reformförslagen* (29 §). I det tidigare finska förslaget ingår dock inte något specialstadgande av föreliggande slag. Rätten att häva beträffande senare poster behandlas nedan.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande stycke av art. 73(1). Bestämmelsen gäller såväl betalningsdröjsmål som andra avtalsbrott från köparens sida.

Andra stycket gäller säljarens rätt att på grund av betalningsdröjsmål som inträffat beträffande en post häva köpet beträffande en senare post. Enligt det *danska, finska* och *svenska* förslaget får köpet hävas även i fråga om senare post, dock inte om det saknas anledning att anta att dröjsmål med betalningen som ger rätt till hävning kommer att upprepas. Förutsättningarna för hävning beträffande kommande poster är således i detta fall strängare mot köparen än enligt vad som annars gäller om befarat avtalsbrott i 66 §. Även i jämförelse med motsvarande stadgande om säljarens dröjsmål (50 §) är föreliggande stadgande något strängare mot den avtalsbrytande parten, eftersom presumtionen här är den omvända.

Som exempel på fall där hävning enligt föreliggande stadgande inte kommer i fråga kan nämnas att det inträffade dröjsmålet uppenbarligen har berott på ett misstag från köparens sida, ett tillfälligt betalningshinder eller på någon annan liknande orsak som inte har samband med köparens betalningsförmåga och som inte heller eljest ger anledning att befara dröjsmål i fortsättningen. Vid behov åligger det köparen att, t.ex. genom ställande av säkerhet eller på annat sätt, göra sannolikt att dröjsmål som skulle ge rätt till hävning inte kommer att upprepas. Hänvisningen till dröjsmål som ger rätt till hävning innebär i praktiken att det skall saknas anledning att förvänta ett väsentligt dröjsmål med betalningen av kommande post eller poster (jfr den danska formuleringen i 60 § första stycket).

Hävning beträffande senare poster kan komma i fråga oberoende av huruvida säljaren häver köpet i fråga om den post vars betalning redan försenats. Hävning på grund av det redan inträffade dröjsmålet kan vara utesluten t.ex. därför att varan redan kommit i köparens besittning (60 § 3 st.). Detta hindrar dock inte säljaren att häva köpet beträffande de kommande posterna.

I många fall torde hävning enligt andra stycket komma att omfatta alla de återstående posterna. Detta är dock inte nödvändigt, utan hävning kan även komma i fråga bara beträffande någon eller några av de senare posterna. De förutsättningar som anges i andra stycket måste nämligen föreligga beträffande varje post som hävningen avser. Ifall hävning beträffande endast en del av de kommande posterna skulle medföra väsentlig olägenhet för köparen bör man dock kunna förutsätta att hävningen med hänsyn till köparens intressen skall omfatta alla de kvarstående posterna.

Enligt föreliggande stycke i det danska och det norska förslaget skall meddelande om hävning lämnas inom skälig tid (rimelig tid). Om säljaren häver köpet i fråga om den post beträffande vilken dröjsmål redan inträffat, bör han i allmänhet meddela om hävning beträffande senare poster samtidigt som han meddelar om hävning beträffande den förstnämnda posten. I andra fall bör tiden normalt bedömas utgående från den tidpunkt då det redan fullbordade dröjsmålet inträffat. Om säljaren först avstått från att häva köpet beträffande kommande poster och dröjsmål sedermera upprepas, förlorar säljaren dock inte rätten att i detta skede häva köpet beträffande återstående poster. Den föreskrivna tiden löper således inte definitivt från den tidpunkt då dröjsmål inträffat första gången, utan varje nytt dröjsmål ger säljaren möjlighet att på nytt bedöma läget beträffande framtida poster. I det finska och det svenska förslaget saknas en uttrycklig reklamationsregel för dessa fall.

Det *norska* förslaget avviker från de övriga genom att förutsättningarna för hävning beträffande senare poster anges något annorlunda. Enligt det norska förslaget får säljaren häva köpet beträffande senare leveranser, om det redan inträffade avtalsbrottet ger god grund att räkna med att det beträffande ifrågavarande poster kommer att inträffa avtalsbrott som ger rätt till hävning. Det norska förslaget innehåller således på denna punkt en motsvarande regel som beträffande säljarens dröjsmål vid successiv leverans (50 § 2 st.), vilket innebär att hävningsförutsättningarna angående kommande poster blir något lindrigare för köparen än enligt de övriga förslagen. – Av det norska förslaget framgår uttryckligen att hävning beträffande senare poster inte är beroende av att köpet hävs beträffande den post i fråga om vilken avtalsbrott redan inträffat. Såsom ovan konstaterats, innebär detta ingen skillnad i sak mellan förslagen.

De gällande köplagarna (29 §) överensstämmer med de föreliggande danska, finska och svenska förslagen, bortsett från att man i de gällande lagarna uttryckligen hänvisar till "de poster som senare skolat avlämnas" och således förutsätter att hävning sker i fråga om alla dessa.

De tidigare reformförslagen motsvarar för norsk del (28 §) gällande rätt och överensstämmer således med de föreliggande danska, finska och svenska förslagen. För dansk och svensk (29 §) samt för finsk del (FP 7 kap. 6 § 3 mom.) ligger de tidigare förslagen å andra sidan närmare det föreliggande norska förslaget. Enligt detta är hävningsförutsättningarna i föreliggande stadgande dock lindrigare för säljaren än enligt den allmänna regeln om befarat avtalsbrott i 66 §. Denna distinktion framgår inte uttryckligen av de nämnda tidigare förslagen, enligt vilka man såväl i fall av successiv leverans och betalning som i andra fall skall tillämpa likalydande kriterier. I det tidigare finska förslaget ingår inte något specialstadgande om successiv leverans och betalning, medan det danska förslaget innehåller en hänvisning till den allmänna regeln om hävning på grund av befarat dröjsmål. Enligt det tidigare svenska förslaget förutsätter hävning på grund av befarat avtalsbrott i allmänhet att det måste antas inträffa dröjsmål som ger rätt till hävning, medan sådan hävning i fall av successiv leverans och betalning förutsätter att det måste antas inträffa dröjsmål beträffande senare post. I det sistnämnda stadgandet saknas således hänvisning till dröjsmål som ger rätt till hävning.

I *FN-konventionen* motsvaras andra stycket av art. 73 (2).

63 §

Paragrafen gäller köparens skadeståndsskyldighet på grund av köparens betalningsdröjsmål och bristande medverkan. Beräkningen av skadeståndet regleras i 71–74 §§. Säljarens rätt till dröjsmålsränta på köpesumman regleras särskilt i räntelagstiftningen till vilken hänvisas i 75 §.

Första stycket i det *danska, finska* och *svenska* förslaget gäller köparens skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål med betalningen, medan *andra stycket* gäller skadeståndsskyldighet på grund av bristande medverkan. I det *norska* förslaget regleras däremot alla köparens avtalsbrott i ett enda stycke. I de förstnämnda förslagen har man ansett att köparens olika avtalsbrott bör regleras i skilda stadganden, varvid man bl.a. bättre får fram att de hinder vilka kan bli relevanta som befrielsegrunder delvis är olika i de olika situationerna och att stadgandena således inte bör tillämpas på samma sätt i fråga om de olika förpliktelserna. I det norska förslaget har man däremot velat betona de gemensamma riktlinjerna för bedömningen, samtidigt som man dock menar att tillämpningen av stadgandet måste variera beroende på vilken förpliktelse som avtalsbrottet gäller. I det följande behandlas först köparens skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål med betalningen och därefter skadeståndsskyldigheten på grund av bristande medverkan.

Utgångspunkten är att köparens dröjsmål medför skyldighet för honom att ersätta säljarens skada. Även om det föreligger ett dröjsmål, kan köparen dock under vissa förutsättningar vara befriad från skadeståndsskyldighet.

Befrielse från skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål med betalningen förutsätter att dröjsmålet beror på ett betalningshinder av kvalificerat slag, som köparen inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. I lagtexten nämns några exempel på sådana hinder som kan utgöra befrielsegrund.

Som exempel på betalningshinder vilka kan ha befriande verkan nämns i det *danska* och det *svenska* förslaget att dröjsmålet beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller annat liknande hinder. I det *finska* förslaget nämns dessutom avbrott i den allmänna betalningsrörelsen.

Exemplen i den danska och svenska lagtexten är huvudsakligen desamma som i 7 § andra stycket skuldebrevslagen, enligt vilket ersättning för kursförlust inte utgår, om dröjsmålet beror på lagbud, avbrott i den allmänna samfärdseln eller liknande oöverstigligt hinder, som ej bort av gäldenären tagas i beräkning vid skuldebrevets utfärdande. Exemplen i den finska lagtexten är desamma som i 10 § 2 mom. i den finska räntelagen, vilket stadgande gäller befrielse från skyldighet att betala dröjsmålsränta. Nämnda stadgande baserar sig emellertid också på 7 § 2 mom. skuldebrevslagen. Såväl i skuldebrevslagarna som i den finska räntelagen anges att hindret skall vara "oöverstigligt". Detta

motsvaras i de föreliggande köplagsförslagen av kravet på att köparen inte skäligen kan förväntas ha undvikit hindret eller övervunnit följderna av det.

I det *norska* förslaget hänvisas till avbrott i samfärdseln eller betalningsförmedlingen samt andra hinder utanför köparens kontroll. Formuleringen anknyter således närmast till stadgandena om säljarens skadeståndsskyldighet på grund av dröjsmål (29 §), som kompletterats med två exempel på sådana hinder som kan komma i fråga. (Jfr också 7 § 3 st. i den norska gjeldsbrevsloven.) Till skillnad från de övriga förslagen nämns i exemplen avbrott i samfärdseln eller betalningsförmedlingen i stället för avbrott i den allmänna samfärdseln och allmänna betalningsrörelsen. Det framgår således av det norska förslaget att även mera begränsade avbrott i kommunikationerna eller betalningsförmedlingen kan komma i fråga som befrielsegrunder, under förutsättning att de ligger utanför säljarens kontroll

I det *finska, danska* och *svenska* förslaget används uttrycket "annat liknande hinder". Däremot nämns det inte (såsom i 29 § och i det norska förslaget) att hindret skall ligga utanför köparens kontroll. Detta är likväl ett krav som skall gälla även i föreliggande sammanhang. Här har kravet på att hindret skall ligga utanför köparens kontroll dock ansetts framgå så tydligt av de exempel som nämns i stadgandet samt av ordet "liknande", att någon ytterligare hänvisning till nämnda krav inte behövs i lagtexten. Dessutom har man härmed velat betona parallelliteten mellan föreliggande stadgande och motsvarande stadganden i skuldebrevslagen resp. räntelagen, snarare än parallelliteten med stadgandena om säljarens dröjsmål som gäller en förpliktelse av annan typ. Det främsta syftet med de exempel som ingår i föreliggande stadgande är således att få fram att möjligheterna till befrielse från skadeståndsskyldighet på grund av köparens betalningsdröjsmål bör vara mera begränsade än befrielsegrunderna i samband med säljarens dröjsmål.

Ett hinder som köparen skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet kan som nämnts inte åberopas som befrielsegrund. Härmed avses främst hinder som köparen rimligtvis borde ha förutsett då köpet ingicks. Vid bedömningen kan dock därutöver tas hänsyn till huruvida köparen skall anses stå risken för ett hinder av föreliggande slag, t.ex. ett oväntat avbrott i valutahandeln i köparens land som inträffar på betalningsdagen och medför några dagars dröjsmål med den konsekvensen att säljaren lider en kursförlust. – I det danska förslaget används i detta sammanhang, liksom även i 29 §, uttrycket "hindring som køberen ikke ... burde have taget i betragtning". Med detta avses dock ingen skillnad i sak jämfört med de övriga förslagen (jfr motiven till 29 §).

Ett hinder kan som nämnts inte heller åberopas som befrielsegrund, om köparen skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit hindret eller dess följder. Detta gäller även om hindret är sådant att köparen inte skäligen kunde förväntas ha räknat med det vid köpslutet (jfr det som tidigare sagts om "oöverstigligt hinder" i skuldebrevslagarna).

Om t.ex. ett avbrott i den allmänna samfärdseln eller betalningsrörelsen blivit förutsebart efter köpslutet men före förfallodagen och dess följder således kunde ha undvikits genom att betalningen hade erlagts någon dag tidigare, kan detta innebära att köparen inte får åberopa hindret som befrielsegrund. Om avtalet förutsätter att betalning sker mot eller efter att varan överlämnas, kan man dock inte förutsätta att köparen för att undvika betalningshinder erlägger betalningen redan innan han fått varan. Däremot kan det även då vara möjligt för köparen att förbereda sig för att erlägga betalningen på annat sätt än genom bank eller post och på det sättet undvika det hinder som förutses inträffa.

Om ett hinder som redan inträffat skäligen kan övervinnas, får det inte åberopas som befrielsegrund. Det kan t.ex. ibland vara rimligt att kräva att köparen skall övervinna ett avbrott i telekommunikationerna eller den allmänna betalningsrörelsen genom att erlägga betalningen kontant hos säljaren. Huruvida man skäligen kan begära detta beror bl.a. på var säljaren befinner sig och hur stort belopp det är fråga om. På motsvarande sätt kan det vara rimligt att kräva att köparen försöker övervinna ett betalningshinder, som t.ex. beror på valutalagstiftningen i hans land, genom att utnyttja möjligheter att få licens eller dispens.

Såsom framgår bl.a. av de exempel som nämns i lagtexten kan bristande betalningsförmåga inte utgöra en sådan befrielsegrund som avses i föreliggande stadgande.

Ett hinder som medför att köparen inte i tid kan vidta en sådan åtgärd som avses i 54 § andra stycket i det finska, norska och svenska förslaget, dvs. acceptera växel, ställa remburs eller bankgaranti eller vidta annan åtgärd som behövs för att möjliggöra avtalsenlig betalning, kan inte alltid jämställas med sådana betalningshinder som enligt förslaget har befriande verkan. Detta gäller även om hindret skulle ligga utanför köparens kontroll och vara av sådan art att köparen inte kunde förväntas räkna med det vid köpslutet eller övervinna dess följder. Ett hinder av detta slag bör således inte nödvändigtvis innebära att köparen blir fri från skadeståndsskyldighet i fråga om det dröjsmål som uppstår. Ett hinder som medför att betalning inte kan verkställas på avsett sätt utgör ju inte heller i övrigt någon befrielsegrund, såvida det inte är fråga om ett betalningshinder av mera allmän betydelse.

Föreliggande stadgande om köparens skadeståndsskyldighet gäller såväl när köpet hävts som när så inte skett. Huruvida säljaren häver köpet eller inte inverkar dock på vilka skadeståndsposter som blir aktuella.

Ett specialfall där säljarens rätt till skadestånd blir aktuell är att köparen *avbeställer* varan. Såsom framgår av 58 § andra stycket innebär detta att säljaren, ifall det är fråga om en vara som skall tillverkas för köparen, inte får hålla fast vid köpet genom att kräva ut köpesumman. I stället får han kräva skadestånd av köparen. Inskränkningen i säljarens rätt att hålla fast vid köpet gäller dock inte, om avbeställningen skulle medföra väsentlig olägenhet för säljaren. Eftersom avbeställning innebär förutom att köparen inte vill ta emot varan att han inte heller avser att fullgöra sin betalningsförpliktelse såsom avtalet förutsätter, bör säljarens rätt till skadestånd på grund av avbeställning i allmänhet bedömas enligt föreliggande stadgande. Beträffande säljarens rätt till ersättning för varans vård, då avlämnandet inte sker avtalsenligt till följd av förhållande på köparens sida, gäller dock stadgandena i 79 §.

Såsom ovan framgått, avser de befrielsegrunder som ingår i första stycket hinder mot fullgörandet av betalningsförpliktelsen. Orsaken till att köparen vill avbeställa varan ligger vanligtvis inte i att det föreligger hinder mot prisets betalning. Någon befrielsegrund av det slag som avses i första stycket är således normalt inte för handen, då köparen avbeställer varan. Detta innebär att köparens skadeståndsskyldighet i dessa fall regelmässigt blir strikt.

Ett annat spörsmål är för vilken skada ersättning skall utgå, om varan avbeställs. Ersättningens storlek bedöms enligt stadgandena om skadeståndets beräkning (71–74 §§). Säljaren är enligt 74 § skyldig att begränsa sin skada på grund av avbeställningen. (Se även motiven till 58 § 2 st.)

I *de gällande köplagarna* (30 §) regleras endast köparens skadeståndsskyldighet i det fallet att säljaren häver köpet på grund av köparens betalningsdröjsmål. Stadgandena i 24 § om skadestånd vid säljarens dröjsmål äger enligt gällande rätt motsvarande tillämpning vid bedömningen av köparens skadeståndsskyldighet i nämnda fall.

I *de tidigare reformförslagen* är stadgandena om köparens skadeståndsskyldighet vid betalningsdröjsmål inte enhetliga.

För *svensk* (SOU 30 §) och *finsk* (FP 7 kap. 8 §) del har förslagen utformats i anslutning till stadgandena i 7 § 2 st. skuldebrevslagen. Enligt dem har säljaren rätt till skadestånd, om inte dröjsmålet beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller annat liknande oöverstigligt hinder. För *norsk* och *dansk* del (NOU, DKU 30 §) ansluter sig förslagen däremot till gällande rätt genom att stadgandet om köparens skadeståndsskyldighet bygger på en hänvisning till 24 §. Enligt det norska förslaget har säljaren rätt till skadestånd på grund av köparens dröjsmål, med mindre dröjsmålet beror på säljaren eller ett förhållande som avses i 24 §. Dessutom äger stadgandena i 23 § andra stycket motsvarande tillämpning. Enligt det danska förslaget har säljaren rätt till skadestånd, med mindre köpets fullgörande förhindrats eller blivit orimligt betungande till följd av extraordinära händelser av liknande ovanlig beskaffenhet och ingripande betydelse som de som avses i 24 §, såvida köparen inte borde ha tagit sådan omständighet i betraktning vid köpslutet.

Enligt de tidigare reformförslagen avser stadgandena om köparens skadeståndsskyldighet såväl det fallet att köpet hävs som det fallet att säljaren håller fast vid köpet.

I *FN-konventionen* regleras köparens skadeståndsskyldighet i art. 79–80.

Andra stycket i det *danska, finska* och *svenska* förslaget gäller köparens skadeståndsskyldighet på grund av bristande medverkan (se 57 §). Det *norska* förslaget innehåller, såsom ovan konstaterats, ett gemensamt stadgande som gäller både betalningsdröjsmål och bristande medverkan (se 56 §).

Enligt det *danska, finska* och *svenska* förslaget blir stadgandet tillämpligt, om det framgår av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt (enligt den danska formuleringen ett särskilt intresse av att köparen hämtar eller tar emot varan). Om säljaren i sådana fall lider skada genom att köparen inte i rätt tid medverkar till köpet, har han rätt till skadestånd, såvida inte avtalsbrottet beror på ett hinder motsvarande det som avses i 29 §. Befrielse från skadeståndsskyldigheten förutsätter således att köparens bristande medverkan till köpet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. Beträffande den allmänna innebörden av dessa förutsättningar hänvisas till det som framgår av motiven till 29 §. Även om skadeståndsbestämmelsen enligt ovannämnda förslag endast avser vissa situationer av köparens bristande medverkan, är meningen inte att den skall tolkas motsättningsvis så att skadestånd t.ex. på grund av sådan bristande medverkan som hänför sig till tiden före varans avlämnande skulle vara uteslutet (jfr det norska förslaget).

I det *norska* förslaget har skadeståndsregeln angående köparens bristande medverkan en mera generell räckvidd. Enligt första stycket i det norska förslaget har säljaren rätt till skadestånd på grund av köparens avtalsbrott oavsett hurudant avtalsbrott det är fråga om. Detta gäller dock inte i den mån köparen kan visa att avtalsbrottet berodde på avbrott i samfärdseln, betalningsförmedlingen eller annat hinder som fyller kriterierna i 29 §. Det norska förslaget omfattar i detta avseende således alla former av bristande medverkan från köparens sida. Som exempel på en situation där ett skadeståndskrav kan bli aktuellt kan nämnas att säljaren vid tillverkningsköp åsamkas extra kostnader på grund av att köparen dröjer med att lämna en specifikation eller med att leverera tillbehör som han skall tillhandahålla. Ett annat exempel är att köparen inte hämtar varan i tid och säljarens personal som skall hjälpa till vid lastningen av varan därför måste hållas i beredskap en längre tid än väntat, vilket medför tilläggskostnader.

Det är skäl att framhålla att föreliggande stadganden inte avgör säljarens rätt till ersättning för kostnader på grund av varans vård i den händelse att köparen inte hämtar eller tar emot varan i tid. Om varans vård finns stadganden i 76–82 §§. Säljarens rätt till ersättning för vårdkostnaderna regleras i 79 §, enligt vilken köparens ansvar för sådana kostnader är helt strikt i den mån kostnaderna är försvarliga. Frågan om vilka kostnader som omfattas av detta ansvar behandlas i motiven till 79 §.

I *de gällande köplagarna* saknas stadganden om köparens skadeståndsskyldighet på grund av bristande medverkan bortsett från stadgandena om köparens skyldighet att ersätta säljaren för kostnader på grund av godsets vård. Detsamma gäller beträffande *de tidigare reformförslagen*.

I *FN-konventionen* gäller art. 79–80 även köparens skadeståndsskyldighet på grund av bristande medverkan, dvs. när köparen underlåter att fullgöra skyldigheter som avses i art. 60.

Enligt *tredje stycket* i det *danska, finska* och *svenska* förslaget skall köparen, ifall han hindras att betala priset eller medverka till köpet i tid, lämna säljaren ett meddelande om hindret. Om säljaren inte fått ett sådant meddelande inom skälig tid efter att köparen fick eller borde ha fått kännedom om hindret, har säljaren rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits om han hade fått meddelandet i tid. Motsvarande princip gäller enligt 30 § ifall säljaren drabbas av ett prestationshinder.

Skyldigheten att meddela om hinder gäller också enligt det *norska* förslaget i och med att föreliggande paragraf innehåller en hänvisning till 30 §.

I *FN-konventionen* regleras köparens skadeståndsskyldighet även till denna del i art. 79–80.

64 §

Paragrafen gäller situationer där köpet ingåtts utan att alla detaljer angående varans beskaffenhet blivit specificerade och där köparen enligt avtalet skall lämna sådan specifikation vid en senare tidpunkt. Avtalet kan t.ex. avse tillverkning eller leverans av säsongvaror beträffande vilka köparen kan bedöma sina närmare önskemål i fråga om färg, modell osv. först efter

köpslutet. Avtalet kan också avse tillverkning av varor vilkas tekniska detaljer köparen inte kan slå fast i det skede då avtalet ingås, exempelvis på grund av att de är beroende av önskemål från hans egna kunder.

Om köparen inte lämnat specifikationen vid avtalad tid eller inom skälig tid efter att han fått begäran om detta av säljaren, får säljaren enligt *första stycket* själv göra specifikationen i överensstämmelse med vad som kan antas vara i köparens intresse.

Under de tilläggsförutsättningar som framgår av andra stycket kan en sådan specifikation bli bindande för köparen. Köparen kan således inte bli fri från avtalet t.ex. genom att hävda att köpets fullgörande, dvs. säljarens leveransskyldighet och hans egen betalningsskyldighet, varit beroende av att köparen faktiskt lämnar den specifikation som avtalet förutsätter. Föreliggande paragraf ger säljaren en möjlighet att hålla köparen bunden vid avtalet även i den händelse att köparens underlåtenhet att lämna specifikation beror på en önskan att köpet inte fullföljs.

Om köparen enligt avtalet är skyldig att efter köpslutet lämna specifikation beträffande varans form, mått eller andra egenskaper men underlåter att göra detta i rätt tid, är det enligt det *norska* förslaget fråga om ett avtalsbrott som omfattas av 57 §. Säljaren kan således göra gällande de påföljder som enligt lagen eller avtalet kommer i fråga på grund av denna typ av avtalsbrott. Han får t.ex. häva köpet, om köparens bristande medverkan utgör ett väsentligt avtalsbrott (60 §) samt kräva ersättning för den skada han kan ha lidit (63 §). Föreliggande paragraf kompletterar de övriga stadgandena om påföljder på grund av köparens bristande medverkan genom att ge säljaren en ytterligare möjlighet att reagera på köparens avtalsbrott. Detta framgår uttryckligen av andra meningen i det norska förslaget.

Om säljaren enligt första stycket gör specifikationen, skall han enligt *andra stycket* underrätta köparen om den och förelägga köparen en skälig tid, inom vilken denne kan ändra specifikationen. Om köparen fått sådan underrättelse men inte ändrar specifikationen inom den tid som säljaren utsatt, blir säljarens specifikation bindande. Av stadgandet framgår att säljarens specifikation inte kan bli bindande för köparen, ifall säljarens underrättelse om den inte kommit fram till köparen i så god tid att denne haft möjlighet att ändra specifikationen. – Principen i 86 § i det norska förslaget gäller således inte säljarens underrättelse om här avsedd specifikation.

Om köparen avbeställer varan, åsidosätts stadgandena i föreliggande paragraf, såvida säljaren enligt 58 § andra stycket inte får fullfölja köpet för köparens räkning utan måste nöja sig med skadestånd. Då blir säljaren även skyldig att vidta skäliga åtgärder för att begränsa sin skada i enlighet med 74 §. Skyldigheten att begränsa skada inträder, när säljaren får veta om avbeställningen. Om säljaren i enlighet med föreliggande paragraf gjort en specifikation som på grund av köparens passivitet fått bindande verkan gentemot denne, får säljaren framskrida med tillverkningen i enlighet med specifikationen till dess köparen meddelar att han vill avbeställa varan.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* ingår inte någon motsvarighet till föreliggande stadgande. I *FN-konventionen* finns en motsvarande bestämmelse i art. 65.

Befarat avtalsbrott (forventet kontraktbrudd)

Stadgandena i 65–67 §§ gäller en avtalsparts befogenheter i situationer där något avtalsbrott från motpartens sida ännu inte inträffat men kan förväntas inträffa. I dessa situationer är det enligt språkbruket i lagförslagen fråga om ett befarat avtalsbrott (F, S), forventet misligholdelse (D) eller forventet kontraktbrudd (N). I den rättsvetenskapliga litteraturen används ofta termen antecipérat avtalsbrott. Stadgandena om befarat avtalsbrott är gemensamma för alla avtalsbrott som regleras i lagen och gäller således oberoende av vilken av parterna som kan förväntas bryta mot avtalet.

65 §

Paragrafen gäller en parts rätt att avbryta avtalets fullgörande och hålla inne sin egen prestation, om ett avtalsbrott från motpartens sida är att befara (s.k. stoppningsrätt).

Det är skäl att notera att säljaren vid kontantköp skyddas redan av stadgandena i 10 §, enligt vilken säljaren vid sådant köp inte är skyldig att lämna ut varan eller, t.ex. genom överlåtande av transportdokument, frånhända sig rätten att förfoga över den förrän köparen betalar priset. Detta gäller oberoende av orsaken till att betalning inte sker avtalsenligt. Säljaren får dock även vid kontantköp åberopa stadgandena i föreliggande paragraf. Detta kan vara av intresse för säljaren bl.a. därför att paragrafen ger säljaren rätt att låta bli att sända iväg varan till köparen (jfr 10 § 2 st.).

På motsvarande sätt skyddas även köparen redan genom stadgandena i 55 § i fall där betalningen skall ske mot att varan överlämnas eller mot dokument avseende varan.

Stoppningsrätten är enligt föreliggande paragraf underställd vissa kvalificerande förutsättningar. Dessa innebär att det måste föreligga en konkret anledning att befara ett avtalsbrott från motpartens sida.

Om det efter köpslutet visar sig att den ena partens handlingssätt eller ekonomiska förhållanden är sådana att det kan antas (D må antages, S får antas) att han inte kommer att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser, får den andra parten enligt *första stycket* i det *danska, finska* och *svenska* förslaget avbryta fullgörelsen för egen del och hålla inne sin prestation. Formuleringen i det *norska* förslaget avviker något från de övriga förslagen, bl.a. genom att den är utförligare. Enligt detta förslag får den ena parten avbryta fullgörelsen och hålla inne sin prestation, om det efter köpet framgår att den andra parten inte kommer att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser till följd av allvarlig svikt i hans förmåga att fullgöra avtalet eller i hans kreditvärdighet eller till följd av hans handlingssätt vid förberedelsen av fullgörelsen eller vid fullgörelsen.

På *köparens sida* är det närmast omständigheter, som visar att köparens betalningsförmåga är svag, som kan föranleda säljaren att hålla inne varan eller att avbryta förberedelserna för dess avlämnande. Om det framgår av köparens handlingssätt att denne kan antas sakna betalningsvilja kan även detta ge säljaren rätt att åberopa stoppningsrätten.

Köparens konkurs eller inledande av ett ackordförfarande är händelser som utan vidare ger säljaren rätt att utöva stoppningsrätten. Nämnda händelser ger t.o.m. säljaren rätt att häva köpet med stöd av 66 § (jfr även 67 §). Även andra

omständigheter kan ge säljaren rätt att åberopa föreliggande stadganden. Om köparen inställt sina betalningar eller eljest förklarat sig insolvent utgör detta i regel en tillräcklig grund för säljaren att hålla inne sin prestation. En annan borgenärs misslyckade försök att driva in sin fordran hos köparen kan också i många fall ge en tillräckligt klar antydan om bristande förmåga eller vilja hos köparen att betala. Detta innebär dock inte att t.ex. en resultatlös utmätning (N utpanting) hos köparen undantagslöst skulle ge säljaren rätt att utan vidare hålla inne sin prestation. Möjligheten till utmätning kan vara begränsad t.ex. på grund av reglerna om beneficium, enligt vilka viss egendom eller inkomst eller viss del av inkomsten är skyddad mot utmätning. Även om en annan borgenär inte kunnat få sin fordran mot köparen indriven i dess helhet, är det möjligt att köparen har likvida medel och beredskap att betala säljarens fordran, t.ex. om den är liten jämfört med den andra borgenärens fordran. Det är därför tänkbart att omständigheterna i det konkreta fallet trots utmätningsförsöket inte ger tillräcklig anledning att befara ett avtalsbrott mot säljaren. Motsvarande gäller t.ex. vräkning (N utkastelse) från hyreslägenhet, handräckning för återtagande av en vara som köpts på avbetalning (N utleveringsforretning) eller växelprotest mot köparen. Omständigheter av detta slag utgör ofta mycket starka indicier på att ett avtalsbrott kommer att inträffa och kan därför ge säljaren en god grund för att åberopa föreliggande stadgande. De ger dock inte honom någon automatisk rätt att hålla inne sin prestation. Omständigheterna i det konkreta fallet kan ibland medföra att en händelse av nämnt slag inte ensam kan anses utgöra en tillräcklig grund för att anta att köparen inte kommer att fullgöra sin betalningsskyldighet mot säljaren.

Även på *säljarens sida* kan såväl säljarens ekonomiska förhållanden som hans handlingssätt ge anledning att anta att han inte kommer att fullgöra en väsentlig del av sina förpliktelser. Det kan vara fråga antingen om att säljaren kan antas sakna resurser eller andra möjligheter till fullgörelse eller om att han saknar vilja att fullgöra avtalet.

Det kan visa sig att säljarens betalningsförmåga är så dålig att han sannolikt inte kan anskaffa den vara som köpet avser eller material som behövs för att tillverka den. Säljarens svaga betalningsförmåga behöver dock inte nödvändigtvis inverka på hans möjligheter att fullgöra avtalet med köparen. Avsikten kan t.ex. vara att leveransen skall ske från säljarens lager och att varans transport skall bekostas av köparen. Säljarens ekonomiska förhållanden kan med andra ord ge köparen rätt att hålla inne betalningen endast om det med hänsyn till omständigheterna finns konkreta skäl att anta att säljaren på grund av sitt ekonomiska läge inte kommer att fullgöra en väsentlig del av sina förpliktelser.

Som exempel på en situation där säljarens handlingssätt kan utgöra grund för ett antagande, som avses i föreliggande stadgande, kan nämnas att säljaren efter köpslutet underlåtit att vidta sådana åtgärder som är nödvändiga för att fullgörelsen skall kunna ske i rätt tid eller på rätt sätt. Om det t.ex. visar sig att säljaren vid tillverkningsköp inte gjort sådana beställningar eller andra avtal med utomstående som behövs för att leveransen skall kunna bli färdig inom utsatt tid, kan detta ge köparen rätt att hålla inne avtalsenliga betalningar. Motsvarande rätt kan bli aktuell, om det före leveransen visar sig att säljarens prestation på ett väsentligt sätt avviker från avtalet och det kan antas att det överhuvudtaget inte kommer att kunna avhjälpas eller att detta i varje fall inte kan ske utan att det uppstår ett väsentligt dröjsmål med leveransen.

I vissa fall kan även felaktiga leveranser till andra köpare ge tillräckligt goda grunder för att anta att säljaren inte kommer att fullgöra avtalet med köparen i rätt tid eller på rätt sätt. Detta förutsätter dock att det föreligger ett sådant samband mellan de olika leveranserna att man på grund av ett avtalsbrott som drabbat andra köpare kan dra slutsatser även beträffande fullgörelsen av avtalet med ifrågavarande köpare. Så kan vara fallet t.ex. om avtalen gäller varor från samma tillverkningsparti och tidigare leveranser till andra köpare varit behäftade med ett fel som kan antas drabba även den förestående leveransen till köparen.

En parts rätt att hålla inne sin prestation gäller så länge omständigheterna är sådana som avses i stadgandet, dvs. så länge motpartens ekonomiska förhållanden eller handlingssätt ger anledning att anta att han inte kommer att fullgöra en väsentlig del av sina förpliktelser. Förhållandena kan dock utvecklas på ett sådant sätt att parten får rätt att häva köpet med stöd av 66 §. Innehållandet av den egna prestationen kan således i många fall vara ett preliminärt steg mot hävning av köpet. Rätten att hålla inne prestation kan emellertid upphöra på den grunden att förutsättningarna för denna rätt faller bort. Säljaren får t.ex. inte längre hålla inne sin prestation, om köparen betalar priset eller ställer säkerhet för dess betalning. På motsvarande sätt upphör köparens rätt att hålla inne betalningen, om säljaren för sin del kan göra sannolikt att något avtalsbrott från hans sida inte kommer att inträffa. Av fjärde stycket framgår uttryckligen att en part är skyldig att fortsätta fullgörelsen, om motparten ställer säkerhet för sin prestation.

Den försening av avtalets fullgörande som beror på att en part i enlighet med föreliggande stadgande hållit inne sin prestation ger inte motparten någon rätt till dröjsmålspåföljder (jfr 24 och 56 (N 57) §§). Bedömningen av att förutsättningarna för innehållandet av prestationen är för handen sker dock på partens egen risk. Om det i efterhand visar sig att bedömningen var felaktig, kan parten drabbas av dröjsmålspåföljder.

Första stycket motsvaras av 39 § i *de gällande köplagarna*. Den nuvarande 39 § gäller dock endast säljarens stoppningsrätt på grund av befarad insolvens hos köparen. Stadganden om köparens rätt att hålla inne sin prestation på grund av ett befarat avtalsbrott från säljarens sida saknas däremot i de gällande lagarna.

Enligt den gällande 39 § får säljaren, när anstånd med betalningen medgivits, hålla inne godset tills betryggande säkerhet för betalningen ställs, om köparen försatts i konkurs, fått till stånd offentlig ackordsförhandling eller vid utmätning (utpanting) befunnits sakna tillgång att betala sin gäld. Detsamma gäller om en köpare som är köpman inställt sina betalningar eller om köparen eljest funnits vara på sådant obestånd att det måste antas att köpesumman inte kommer att betalas i rätt tid.

I *de tidigare reformförslagen* ingår för dansk och svensk del (DKU, SOU 39 §) samt för finsk del (FP 7 kap. 10 §) ett stadgande om säljarens rätt att hålla inne godset på grund av ett befarat avtalsbrott från köparens sida. För norsk del (NOU) gäller den föreslagna 39 § även köparens rätt att hålla inne sin prestation på grund av säljarens befarade avtalsbrott.

Enligt det tidigare svenska förslaget får säljaren hålla inne godset, om köparen efter köpet försatts i konkurs, ansökt om förordnande av god man

enligt ackordslagen eller eljest kommit på sådant obestånd att det måste antas att han inte kommer att betala priset i rätt tid. Denna rätt gäller till dess säkerhet ställs eller betalning sker. Det danska förslaget överensstämmer med det svenska bortsett från att hänvisningen till ackordsförfarande saknas. I den danska texten hänvisas till köparens ekonomiska förhållanden i stället för hans obestånd. I det danska förslaget ingår dessutom ett specialstadgande om beställningsköp. Enligt det får säljaren vid sådant köp i händelse av köparens obestånd avhålla sig från att fortsätta tillverkningen tills betryggande säkerhet för prisets betalning ställs (39 § 2 st.).

Enligt det tidigare finska förslaget får godset hållas inne, om köparen efter köpet har försatts i konkurs eller om det på grund av andra omständigheter finns grundad anledning att betvivla hans betalningsförmåga.

Motsvarande stadgande i det tidigare norska förslaget gäller båda parterna. Om det visar sig att den ena parten saknar medel för att fullgöra sin del av avtalet i rätt tid, får den andra parten enligt det norska förslaget hålla inne sin prestation tills säkerhet för motprestationen ställs. Det framgår uttryckligen att detta gäller även om tidpunkten för motpartens prestation inte är inne.

I *FN-konventionen* motsvaras första stycket av art. 71 (1).

Andra stycket innehåller ett specialstadgande för det fallet att en omständighet som avses i första stycket inträffat (eller framkommit) på köparens sida efter att säljaren redan avsänt varan till köparen. I ett sådant fall får säljaren hindra att varan lämnas ut till köparen. Säljaren har med andra ord rätt att stoppa varan ännu under eller efter transporten. Detta gäller även om köparen har ett transportdokument avseende varan som normalt skulle ge honom rätt att erhålla varan. Säljarens stoppningsrätt enligt föreliggande stycke gäller således trots att köparen kanske innehar konossement eller fraktsedel som under vanliga förhållanden skulle ge honom rätt att kräva att varan lämnas ut till honom.

Ifall varan redan kommit i köparens besittning, har säljaren förlorat sin stoppningsrätt enligt föreliggande stadgande. Endast om köparen har försatts i konkurs eller offentlig ackordsförhandling inletts innan varan utlämnades till honom, kan säljaren ha rätt att få tillbaka varan trots att den redan överlämnats till köparen eller konkursboet (se 67 §). I det norska förslaget följer denna rätt för säljaren att få tillbaka varan av dekningsloven 7–9 § (jfr N 67 § 4 st.).

Principen i andra stycket överensstämmer med 39 § i *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen*. Ingetdera av de sistnämnda stadgandena innehåller dock någon bestämmelse om det fallet att köparen innehar transportdokument avseende varan. Ett stadgande med delvis motsvarande innebörd ingår emellertid i 166 § sjölagen, som gäller den situationen att en köpare som innehar konossement försatts i konkurs. Paragrafen innehåller dessutom en regel om skydd för godtroende tredje man till vilken konossementet överlåtits. Avsikten i det pågående arbetet på en revision av sjölagen är att föreliggande spörsmål, såvitt gäller förhållandet mellan säljaren och köparen, skall regleras i köplagen, såsom nu föreslås.

I *FN-konventionen* motsvaras andra stycket av art. 71 (2).

Tredje stycket gäller partens skyldighet att meddela motparten att han vill utöva de rättigheter som enligt första eller andra stycket tillkommer honom. Sådant meddelande skall lämnas genast. Försummar parten sin underrättelseplikt, blir han enligt förslaget skyldig att ersätta motparten för den skada som kan ha uppkommit på grund av att meddelande inte lämnats i tid. Som exempel på en sådan skada kan nämnas onödiga kostnader som åsamkas köparen till följd av att han skickat transportmedel för att ta emot varan, vilket han inte hade gjort om säljaren i tid meddelat att han inte kommer att lämna ut varan på grund av att köparen kan antas vara på obestånd.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* saknas en uttrycklig motsvarighet till detta stycke.

I *FN-konventionen* motsvaras tredje stycket av art. 71 (3), som dock inte innehåller någon bestämmelse om partens skadeståndsskyldighet.

Av *fjärde stycket* framgår att partens rätt att hålla inne sin prestation upphör, om motparten ställer säkerhet för sin fullgörelse. I det danska, finska och svenska förslaget nämns inte uttryckligen att säkerheten skall vara betryggande, eftersom detta krav kan anses ligga i själva begreppet säkerhet (jfr det norska förslaget).

Vad som avses med säkerhet är tämligen klart såvitt gäller köparens betalningsförpliktelse. I vissa situationer kan säljaren uppnå tillräcklig säkerhet genom att betalningsvillkoren ändras så att köparen i stället för att erhålla varan på kredit måste betala kontant när varan överlämnas till honom. I många fall kan detta dock inte anses vara tillräckligt. Köparen måste då t.ex. ordna en bankgaranti för att säkerställa säljarens krav.

I fråga om säljarens förpliktelser kan säkerhet ofta inte erbjudas på samma sätt som för köparens betalningsskyldighet. Vad som kan krävas i detta avseende blir i hög grad beroende på omständigheterna. En försäkran från säljarens sida att köpet kommer att fullgöras i enlighet med avtalet är i regel inte tillräcklig. En sådan försäkran innebär ju endast att säljaren upprepar det åtagande som redan följer av avtalet. Säljaren måste därför kunna frambringa ytterligare belägg för att han faktiskt kan fullgöra avtalet. Som exempel på hur detta möjligen kan ske kan nämnas att säljaren framlägger kvalitetsprov eller andra särskilda bevis för att varan kommer att vara felfri. Ibland kan det också krävas att säljaren ställer säkerhet för betalningen av eventuellt skadestånd på grund av det förväntade avtalsbrottet.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* framgår betydelsen av att säkerhet ställs av 39 § (FP 7 kap. 10 §), som gäller säljarens stoppningsrätt (se ovan).

I *FN-konventionen* ingår en motsvarighet till fjärde stycket i art. 71 (3).

66 §

Paragrafen gäller en parts rätt att häva köpet på grund av ett befarat avtalsbrott från motpartens sida. Även denna paragraf är tillämplig oberoende av huruvida det är fråga om säljarens eller köparens befarade avtalsbrott.

Hävning på grund av denna paragraf förutsätter att det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa. Det krävs alltså en hög grad av sannolikhet innan hävning kan komma i fråga på grund av ett avtalsbrott som ännu inte fullbordats. Det är naturligt att kraven här måste ställas högre än enligt 65 § första stycket, som gäller partens rätt att hålla inne sin prestation på grund av ett befarat avtalsbrott från motpartens sida. Innehållandet av prestationen är ju ofta en första åtgärd som sedan följs av hävning, ifall motparten inte kan eliminera risken för ett avtalsbrott. Bedömningen av hävningsrätten sker på

den hävande partens risk. Konstateras det senare att förutsättningar för hävning inte förelåg, kan han bli skyldig att ersätta motpartens skada.

I paragrafen förutsätts dessutom att det befarade avtalsbrottet skulle ge rätt till hävning, ifall det blev fullbordat. Härmed hänvisas till lagens allmänna hävningsförutsättningar. Det centrala kravet är således i regel att det befarade avtalsbrottet skall vara väsentligt (D ikke af uvæsentlig betydning). Enligt det finska, norska och svenska förslaget gäller dock vid vissa köp ett kvalificerat väsentlighetskrav (28 §) beträffande hävning på grund av dröjsmål. Detta krav skall beaktas även när hävning sker på grund av ett befarat dröjsmål. Den begränsning i säljarens hävningsrätt som följer av 60 § tredje stycket gäller likaså även vid hävning på grund av ett befarat avtalsbrott. Om t.ex. en del av varan redan kommit i köparens besittning, får säljaren inte häva köpet till denna del, såvida han inte förbehållit sig sådan rätt i avtalet.

Hävningsrätten är oberoende av orsaken till avtalsbrottet. Tillämpningsområdet för denna paragraf är således mera vidsträckt än räckvidden av den föregående paragrafen, som gäller en parts rätt att hålla inne sin prestation. Om det står klart att det kommer att inträffa ett väsentligt avtalsbrott från motpartens sida, får köpet hävas oavsett vilka omständigheter som ger anledning att befara avtalsbrottet. Dessa omständigheter kan t.ex. ligga helt utanför motpartens kontroll. Hävningen kan också grunda sig på en uttrycklig förklaring från motparten att denna inte kommer att fullgöra avtalet eller att det t.ex. kommer att inträffa ett väsentligt dröjsmål med hans prestation.

Kravet på att det skall stå klart att ett avtalsbrott som ger rätt till hävning kommer att inträffa innebär att motparten genom sina åtgärder kan påverka förutsättningarna för hävning. Om köparen t.ex. tillräckligt snart kan ställa säkerhet för prisets betalning, bortfaller hävningsgrunden. På motsvarande sätt kan det vara möjligt för säljaren att avvärja hävning, om han i tid kan lägga fram en sådan utredning om utsikterna för riktig fullgörelse att det inte längre kan anses stå klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa. Det bör framhållas att det som är tillräckligt för att avvärja hävning, dvs. för att omkullkasta bedömningen att ett avtalsbrott är oundvikligt, inte nödvändigtvis är tillräckligt för att frånta motparten rätten att hålla inne sin prestation enligt 65 §. Denna rätt kan således kvarstå även om det framgår att förutsättningarna för hävning inte är för handen.

I det *norska* förslaget ingår ett *andra stycke* enligt vilket den part som vill häva köpet skall, om tiden tillåter, varsla motparten om sin avsikt att häva köpet så att motparten får tillfälle att skaffa säkerhet för att undgå hävningen (jfr art. 72 (2) i FN- konventionen). Motsvarande stadgande saknas i de övriga förslagen. Detta beror på att bestämmelsen kan leda till tolkningssvårigheter, särskilt i fråga om befarade avtalsbrott från säljarens sida, samt på att bestämmelsen inte heller har ansetts vara nödvändig med hänsyn till att själva hävningsförutsättningen enligt föreliggande paragraf kan tolkas så att vissa åtgärder från motpartens sida kan leda till att hävningsrätten bortfaller (se ovan).

I *de gällande köplagarna* behandlas säljarens rätt att häva köpet på grund av köparens anteciperade betalningsdröjsmål i 39 och 40 §§. Om rekvisiten i 39 § är uppfyllda, dvs. om köparen funnits vara på sådant obestånd att det måste antas att köpesumman inte kommer att betalas i rätt tid (se närmare motiven till 65 § första stycket), får säljaren häva köpet om tiden för godsets

avlämnande är inne och säkerhet för prisets betalning inte ställs ofördröjligen efter uppmaning. Enligt det föreliggande förslaget får en part häva köpet redan innan tiden för hans egen prestation är inne, om det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa. Den nuvarande 40 § gäller endast det fallet att köparen försatts i konkurs eller, enligt den norska lagen, om ackordsförfarande i köparens bo inletts före tidpunkten för godsets avlämnande och prisets betalning. I sådant fall får säljaren kräva att konkursboet utan oskäligt/ogrundat uppehåll ger besked om huruvida det vill tillträda köpet. Om boet inte tar ställning till frågan i tid, får säljaren häva köpet. Enligt det föreliggande danska, finska och svenska förslaget är säljaren i situationer där varan ännu inte överlämnats till köparen eller dennes konkursbo inte skyldig att ge boet tillfälle att tillträda köpet. Säljaren kan dock göra detta om han vill (jfr 67 §). Enligt 67 § i det norska förslaget har konkursboet däremot rätt att tillträda köpet oberoende av om varan överlämnats eller inte.

Övriga fall av befarat avtalsbrott regleras inte i de gällande köplagarna.

I *de tidigare reformförslagen* motsvaras föreliggande paragraf såvitt gäller säljarens hävningsrätt dels av stadganden som ingår i 28 § (SOU 28 § 3 st., NOU 28 § 6 st. och DKU 28 § 4 st.), dels av 40 §. I det tidigare finska förslaget regleras säljarens hävningsrätt i 7 kap. 6 § 3 mom. I fråga om köparens rätt att häva köpet på grund av anteciperat dröjsmål från säljarens sida motsvaras föreliggande paragraf av stadganden i 21 § (SOU 21 § 3 st., NOU, DKU 21 § 5 st.) och för finsk del av 3 kap. 10 § 2 mom. Stadganden om hävning på grund av anteciperat fel ingår inte i de tidigare förslagen.

Reglerna om hävning på grund av anteciperat dröjsmål bygger i alla de tidigare förslagen på samma rekvisit såväl i fråga om köparens som säljarens dröjsmål. Formuleringarna i de olika förslagen avviker däremot något från varandra. Enligt det svenska förslaget (21 § 3 st. och 28 § 3 st.) får den ena parten häva köpet omedelbart, om det framgår av motpartens förklaring eller eljest måste antas att ett dröjsmål som ger parten rätt att häva köpet kommer att inträffa. Det finska förslaget (FP 3 kap. 10 § 2 mom., 7 kap. 6 § 3 mom.) överensstämmer med det svenska bortsett från att man i stället för uttrycket "måste antagas" använder uttrycket "kan antagas". Enligt det norska (NOU 21 § 5 st., 28 § 6 st.) förslaget får köpet hävas genast, om det av motpartens förklaring eller eljest klart framgår att ett dröjsmål som ger rätt till hävning kommer att inträffa. Det danska (DKU 21 § 4 st., 28 § 4 st.) förslaget överensstämmer med det norska bortsett från att ordet "klart" saknas i den danska texten.

I det svenska förslaget innehåller stadgandena om säljarens hävningsrätt (28 § 3 st.) en ytterligare bestämmelse, enligt vilken hävning på grund av köparens anteciperade dröjsmål saknar verkan, om köparen genast ställer säkerhet eller betalar priset. Något motsvarande stadgande finns inte i de övriga förslagen.

I 40 § upptas i det tidigare svenska, danska och norska förslaget vissa specialstadganden om hävning i det fallet att köparen är på obestånd (insolvent). För norsk del motsvaras dessa stadganden av 67 § i det föreliggande förslaget. Enligt det tidigare svenska förslaget får säljaren, om köparen är på obestånd enligt 39 §, häva köpet enligt 28 § tredje stycket. Om köparen har försatts i konkurs innan säljaren hunnit häva köpet, skall säljaren dock först fråga konkursboet om det vill tillträda köpet. Om boet inte utan

oskäligt uppehåll svarar samt ställer säkerhet eller betalar priset, får säljaren häva köpet. I det tidigare danska förslaget ingår ett liknande stadgande, enligt vilket säljaren i fall som avses i 39 § första stycket får häva köpet när tiden för avlämnandet är inne, om priset inte betalas eller säkerhet för dess betalning ställs genast efter säljarens krav. I 40 § andra stycket ingår för dansk del ett stadgande om det fallet att köparen efter köpet gått i konkurs. Bestämmelsen liknar det ovannämnda stadgandet i det tidigare svenska förslaget. I det föreliggande danska förslaget har ifrågavarande stadganden ersatts med en hänvisning till konkursloven (67 §).

I *FN-konventionen* regleras partens rätt att häva köpet på grund av ett befarat avtalsbrott från motpartens sida i art. 72.

67 §

Paragrafen har olika innehåll i de olika förslagen.

Enligt det *finska* och det *svenska* förslaget gäller paragrafen den situationen att varan har överlämnats till köparen eller dennes konkursbo efter att köparen försatts i konkurs eller ett ackordsförfarande inletts. De två förslagen överensstämmer till sitt innehåll med varandra och med det tidigare svenska förslaget (se SOU 41 § med motiv s. 301 ff). Paragrafen överensstämmer i huvudsak även med den gällande svenska köplagen (41 §).

För *norsk* del gäller föreliggande paragraf den situationen att någondera parten "kommer under insolvensbehandling". Paragrafen överensstämmer med 40–41 §§ i det tidigare norska förslaget (se närmare ovan).

För *dansk* del innehåller föreliggande paragraf en hänvisning till konkursloven.

I *FN-konventionen* saknas motsvarighet till föreliggande stadganden (jfr art. 4).

I det följande redogörs närmare för det *norska* förslaget i 67 §:

Dersom en av partene i en uoppfylt kjøpsavtale kommer under insolvensbehandling, kan det være at hans bo kan ha interesse av å tre inn i avtalen. F eks kjøperens bo der kjøperen har gjort et godt kjøp. I bestemmelsene her reguleres boets rett til å tre inn i avtalen nærmere. Bestemmelsene svarer i realiteten til *NOU 1976:34* § 40 (motiver s 74) og endringsforslag til denne paragraf i konkurslovproposisjonene. *Ot prp nr 50 (1980–81)* s 221–222 og 276, *Ot prp nr 39 (1982–83* s 56. Se nærmere om disse forslagene nedenfor.

I *første ledd* første punktum fastslås at boet til den part som kommer under insolvensbehandling, har *rett* til å tre inn i avtalen. Ved kjøpskontrakter vil partenes ytelser normalt ikke ha en slik tilknytning til partene personlig at insolvensbehandling hos den ene bør gi den annen rett til uten videre å annullere avtalen. Uttrykket insolvensbehandling må forstås slik at det omfatter gjeldsforhandling, konkurs og skifte av insolvent dødsbo. Dette er den forståelse som er lagt til grunn i utkast til lov om fordringshavernes dekningsrett (se NOU 1972:20 s 254 sp 1, jf Ot prp nr 39 (1982–83) § 1–6).

Når boet nytter sin rett til å tre inn i avtalen, trer det inn i skyldnerens rettigheter og plikter etter avtalen. De forpliktelser boet overtar, må det oppfylle som *massekrav*. Ved konkurs hos kjøperen må boet dersom det

ønsker å nytte sin rett til å tre inn i avtalen, betale kjøpesummen fullt ut. Også eventuelle sideforpliktelser må oppfylles av boet. Misligholder boet sine forpliktelser etter avtalen, kan medkontrahenten gjøre gjeldende de vanlige misligholdsbeføyelser (avhjelp, heving, prisavslag og erstatning). Også et erstatningskrav mot boet i anledning av et slikt mislighold vil være et massekrav.

For medkontrahenten (den solvente part) vil det vanligvis være av stor betydning så raskt som mulig å få klarlagt om boet ønsker å tre inn. Ønsker boet ikke å tre inn må han jo disponere – ved henholdsvis kjøp eller salg – på annet hold. Etter *annet punktum* i det norske utkastet kan derfor medkontrahenten kreve at boet "uten ugrunnet opphold" tilkjennegir om det vil nytte sin rett til å tre inn. Risikoen for at en slik tilkjennegivelse når fram til medkontrahenten, må her ligge hos boet. Den alminnelige regel i § 86 om risikoen for sending av meldinger vil derfor ikke komme til anvendelse, idet annet framgår av ordet "tilkjennegir". Det er heller ikke noe absolutt krav om at en slik tilkjennegivelse skal skje ved en uttrykkelig erklæring eller melding. En tilkjennegivelse ved konkludent atferd må også etter omstendighetene kunne godtas. F eks ved at boet sender full betaling for en ting som er mottatt etter at konkurs er åpnet.

Bestemmelsen tar sikte på de tilfelle at boet trer inn før medkontrahenten har erlagt sin ytelse. Der medkontrahenten allerede har erlagt sin ytelse, kan boet som hovedregel beholde ytelsen mot å henvise medkontrahenten til et dividendekrav. Boet vil i disse tilfellene normalt bare være interessert i å tre inn i avtalen når medkontrahenten kan kreve tingen tilbake – f eks fordi han har salgspant eller tingen er overlevert boet etter konkursåpningen. Dersom boet i et slikt tilfelle trer inn i avtalen, vil medkontrahenten ha behov for å kunne kreve oppfyllelse eller eventuelt sikkerhet. Det norske utkastet omfatter imidlertid ikke disse tilfellene der medkontrahenten allerede har oppfylt. Medkontrahentens heimel for å kreve oppfyllelse eller sikkerhet i disse tilfelle må derfor søkes i lov om fordringshaveres dekningsrett § 7–5 første ledd annet punktum. Det framgår av den generelle henvisningen til dekningsloven i norsk utkast nr 4 at denne bestemmelsen supplerer de spesielle regler i kjøpslovutkastet.

Annet ledd første punktum gjelder boets plikt til å erlegge motytelsen når tiden for hel eller delvis oppfyllelse fra medkontrahentens side er kommet. Bestemmelsen svarer i det vesentlige til § 40 annet ledd i Ot prp nr 39 (1982–83). Regelen er et utslag av prinsippet om ytelse mot ytelse, som også må få anvendelse hvor boet trer inn i avtalen. Boet på sin side kan selvsagt også pårope dette prinsipp overfor medkontrahenten.

Dersom medkontrahenten har gitt henstand for krav på skyldnerens ytelse, kan han kreve at boet stiller betryggende sikkerhet for den ytelse det er gitt henstand for. Når boet trer inn, kan medkontrahenten altså ikke gå fra et tilsagn om kreditt, og falle tilbake på prinsippet om ytelse mot ytelse. Men det norske utkastet gir ham rett til å kreve sikkerhet for oppfyllelse av boets motytelse. Kravet om sikkerhetstillelse kan medkontrahenten etter første punktum rette til boet så snart dette har erklært å ville tre inn i avtalen og tiden for hans egen oppfyllelse er kommet. Boet må da stille sikkerhet uten ugrunnet opphold og uten hensyn til boets økonomiske stilling. Sikkerheten kan være av forskjellig art: betryggende pant, bankgaranti eller annen sikker kausjon. Har skyldneren

allerede før konkursåpningen stilt sikkerhet for at vederlaget vil bli betalt, må det tas hensyn til denne sikkerheten når boets plikt til å stille sikkerhet skal bestemmes. Er den opprinnelige sikkerhet tilstrekkelig, kan ytterligere sikkerhetstillelse fra boet ikke kreves.

Bestemmelsen i annet ledd *annet punktum* regulerer den annen parts adgang til å kreve sikkerhetstillelse allered før hans egen oppfyllelsestid er kommet. Denne bestemmelsen svarer til § 40 tredje ledd i Ot prp nr 39 (1982–83). I mange kjøpsforhold vil den annen part ha lite behov for at det stilles sikkerhet før han selv skal yte. Men også på et slikt tidspunkt kan han i enkelte tilfelle ha et stort behov for at boet stiller sikkerhet.

Her kan nevnes et eksempel fra NOU 1972:20 Gjeldsforhandling og konkurs s 316: Det forligger avtale om salg av kostbart spesialmaskineri som først skal tilvirkes av selgeren. Kjøperens akkordforhandlingsbo trer inn i avtalen, men når leveringstiden kommer ett år senere, viser det seg at boet (som i mellomtiden er blitt et konkursbo) ikke har midler til å betale vederlaget. Selgeren har vanskelig for å finne en annen kjøper til spesialmaskineriet og lider et stort tap.

For at medkontrahenten skal kunne sikre seg i slike tilfelle har man derfor i det norske utkastet åpnet for at sikkerhet også her kan kreves, "dersom dette er nødvendig for å beskytte ham mot tap". Det er særlige hensyn som kommer inn ved fastsettingen av sikkerhetens størrelse. Man kan ikke pålegge boet en utbetinget plikt til å stille sikkerhet for medkontrahentens fulle oppfyllelsesinteresse. Det må her tas hensyn til risikoen for at avtalen vil bli misligholdt fra boets side, omfanget av det tap som i så fall vil ramme medkontrahenten, og de muligheter bomassen gir for å dekke et slikt ansvar.

I *tredje punktum* bestemmes at skifteretten avgjør tvist om sikkerhet. Dette svarer til forslaget i NOU 1976:34 § 40 fjerde ledd. Det må anses som praktisk at tvistespørsmål som oppstår under en bobehandling om boets plikt til å stille sikkerhet, avgjøres av skifteretten som allerede er inne i bildet. På denne måten må det antas at tvisten også vil kunne løses raskere enn ved alminnelig domstolsbehandling. Man har derfor ikke funnet tilstrekkelig grunn til å begrense skifterettens kompetanse til bare å gjelde annet punktum i annet ledd, slik det forslås i § 40 tredje ledd i Ot prp nr 39 (1982- -82), jf motivene i Ot prp nr 50 (1980–81) s 222.

Tredje ledd svarer til § 41 første ledd i Ot prp nr 39 (1982–83).

Første punktum gir den annen part hevingsrett dersom boet ikke uten ugrunnet opphold trer inn i avtalen etter første ledd og stiller slik sikkerhet som kan kreves etter annet ledd. Hevingen innebærer at medkontrahenten blir fritatt for å oppfylle sin del av avtalen. Dersom han før boåpningen har oppfylt sin del av avtalen helt eller delvis, vil hans adgang til å kreve oppfyllelsen tilbake være begrenset. Er det kjøperen som har gått konkurs, kan selgeren bare kreve sin oppfyllelse tilbake dersom han har tatt forbehold om det, jf § 60 tredje ledd. Ved konkurs hos selgeren vil kjøperen dersom han hever, bare kunne kreve dividende av det han allerede har betalt.

I annet punktum er det fastsatt at den solvente part ikke kan påberope avtalevilkår som gir hevingsrett pga insolvens utover det som følger av loven. En eventuell hevingsrett pga andre forhold enn insolvens berøres imidlertid ikke av denne regelen.

Fjerde ledd regulerer forholdet mellom kjøpslovens regler ved insolvens og

utkastet til lov om fordringshavernes dekningsrett (se Ot prp nr 39 (1982–83). For de spørsmål som ikke er regulert i kjøpsloven, gis reglene i dekningsloven kap 7 anvendelse også i kjøpsforhold "så langt de passer". Dette gjelder bl a reglene om boets tilbakeleveringsplikt etter dekningsloven § 7–9.

Gjeldende norsk kjøpslov gir ikke boet noen alminnelig rett til å tre inn i skyldnerens avtale. Kjøpsloven §§ 39 til 40 har imidlertid enkelte regler om insolvens i *kjøperens* bo. Er tiden for selgerens levering kommet, kan han etter § 39 første ledd annet punktum heve kjøpet dersom kjøperens bo ikke stiller betryggende sikkerhet. Selgeren kan imidlertid ikke kreve sikkerhet fra kjøperens bo *før* tiden for hans egen levering er kommet. Selgeren kan likevel heve kjøpet før tiden for hans egen levering er kommet. Denne adgangen reguleres nærmere i § 40. Dersom selgeren spør om boet vil tre inn i avtalen, og boet ikke uten ugrunnet opphold gir bekreftende svar, kan selgeren heve. Kjøpsloven er heller ikke til hinder for at det avtales en videre adgang til å heve pga insolvens enn det som følger av disse bestemmelsene.

I innstillingen om gjeldsforhandling og konkurs – *NOU 1972:20* – ble det lagt fram et utkast til ny dekningslov som inneholdt regler om boets rett til å tre inn i skyldnerens avtaler (§ 7–3), boets plikt til å oppfylle eller stille sikkerhet (§ 7–5) og medkontrahentens hevingsrett (§ 7–7). Forslaget gir mer detaljerte regler enn det som følger av det nå foreliggende norske utkastet til § 67. Disse mer detaljerte reglene vil få anvendelse også i kjøpsforhold gjennom den generelle henvisningen til dekningsloven i norsk utkast § 67 (4).

Det er dessuten også en del mindre, saklige forskjeller.

For det første er kriteriet "uten ugrunnet opphold" i dekningslovutkastet § 7–5 første ledd første punktum knytt både til oppfyllelsen og sikkerhetstillelsen. I den tilsvarende bestemmelsen i norsk utkast § 67 (2) første punktum er det samme kriteriet bare knytt til sikkerhetstillelsen. Plikten til å oppfylle når det ikke er gitt henstand, er et utslag av prinsippet ytelse mot ytelse. Det bør derfor kunne kreves samtidig oppfyllelse selv om et bo er trådt i medkontrahentens sted. Når det er gitt henstand, bør man imidlertid innrømme boet en viss tid til å ordne en sikkerhetstillelse. På denne bakgrunn har man i det norske kjøpslovutkastet valgt å modifisere forslaget til ny dekningslov på dette punkt.

I forslaget til ny dekningslov § 7–5 tredje ledd forslås at skifteretten gis kompetanse til å avgjøre spørsmålet om sikkerhet kan kreves allerede før tiden for medkontrahentens egen oppfyllelse er kommet. Forslaget inneholder ingen slik kompetanse for skifteretten når tiden for medkontrahentens egen oppfyllelse er kommet, og han krever sikkerhetstillelse etter dekningsloven § 7–5 annet ledd. Som nevnt foran er det derimot i den nå foreliggende § 67 (2) tredje punktum gitt en generell kompetanse for skifteretten til å treffe avgjørelse når det er tvist mellom boet og medkontrahenten om boets plikt til å stille sikkerhet eller om sikkerhetens art og størrelse.

Innstillingen om gjeldsforhandling og konkurs inneholder ingen forslag om endringer i kjøpsloven.

I NOU 1976:34 om lov om kjøp motsvarer §§ 40 og 41 bestemmelsen i norsk utkast § 67. Bestemmelsene i NOU bygger på konkurslovutkastets innstilling. De har en noe annen oppbygging enn det norsk utkast til § 67 – blant annet er felles regler om hevingsadgangen ikke samlet i et eget ledd. NOU har dessuten heller ikke noen egen regel om adgangen til å kreve

sikkerhet fra boet allerede før tiden for medkontrahentens egen oppfyllelse er kommet. Slikt krav kan likevel kreves med heimel i § 40 tredje ledd, jf NOU 1976:34 side 74. I sak antas det derfor ikke å være forskjell mellom lovutkastet i NOU og det foreliggende norske kjøpslovutkast.

I Ot prp nr 50 (1980-81) fulgte departementet opp forslaget i NOU 1972:20 til ny dekningslov § 7–5, jf ovenfor. Man fremmet dessuten også forslag om en endring i kjøpsloven §§ 39 til 41. Departementet la her til grunn kjøpslovutkastets forslag med enkelte justeringer for å få samsvar med de foreslåtte alminnelige regler i dekningsloven. Blant annet ble kriteriet "uten ugrunnet opphold" i § 40 annet ledd også her knytt både til boets plikt til oppfyllelse og sikkerhetstillelse. Skifterettens kompetanse ble dessuten foreslått begrenset til avgjørelse om sikkerhetstillelse allerede før tiden for medkontrahentens egen oppfyllelse.

Disse forslag i Ot prp nr 50 ble uten endring fremmet på ny i *Ot prp nr 39 (1982–83)*. I et brev 27.4.1984 fra Justisdepartementet til Stortingets justiskomite ble det imidlertid under henvisning til det pågående nordiske arbeid med ny kjøpslov foreslått at kjøpsloven beholdes uendret ved konkurslovrevisjonen.

Gemensamma stadganden om hävning och omleverans

68 §

Paragrafen gäller verkningarna och genomförandet av hävning samt genomförandet av köparens krav på omleverans. Paragrafen avser situationer där köpet hävs eller omleverans krävs på grund av motpartens avtalsbrott och där en sådan påföljd enligt lagens stadganden eller avtalet är befogad.

Om köpet hävs och hävningen är berättigad, innebär detta enligt *första stycket* att säljarens skyldighet att överlämna varan och köparens skyldighet att betala priset och medverka till köpet bortfaller. I det *norska* förslaget anges generellt att parternas skyldigheter att fullgöra köpet bortfaller. Därefter anges vissa skyldigheter som inte påverkas av att köpet hävs. Hävning har således ingen betydelse beträffande avtalsvillkor om affärshemligheter, om lösning av tvister eller om parternas rättigheter och skyldigheter på grund av hävningen. Motsvarande stadgande saknas i de övriga förslagen, eftersom man i första stycket endast hänvisar till parternas huvudförpliktelser, vilka även i övrigt behandlas i dessa förslag. I det norska förslaget, som generellt innehåller en mera omfattande reglering av parternas förpliktelser än de övriga förslagen, har det däremot varit nödvändigt att också i detta stadgande beakta parternas övriga förpliktelser. I sak innebär dock också de övriga förslagen att hävning inte inverkar på avtalsvillkor av den typ som avses i det norska förslaget.

Hävningen kan också enligt lagen medföra särskilda skyldigheter för en avtalspart. Av 77 § framgår t.ex. att en köpare som vill häva köpet är skyldig att vidta skäliga åtgärder för att ta vård om varan, ifall han mottagit den eller, under vissa förutsättningar, att ta hand om en vara som sänts till honom.

Första stycket saknar en uttrycklig motsvarighet i *de gällande köplagarna*. I *de tidigare reformförslagen* ingår däremot ett motsvarande stadgande (DKU, NOU, SOU 57 § 1 st., FP 11 kap. 1 § 1 mom.) enligt vilket säljarens skyldighet att ge ut/leverera godset och köparens skyldighet att betala priset faller bort om

köpet hävs. I *FN-konventionen* motsvaras första stycket av art. 81 (1).

Enligt *andra stycket* medför hävning av köpet att vardera parten får kräva att motparten lämnar tillbaka vad han mottagit. Säljaren får således kräva att köparen återlämnar varan och köparen får kräva att säljaren betalar tillbaka köpesumman i den mån köparen erlagt den.

Av lagtexten framgår inte var köparen skall återlämna varan. I enlighet med den härskande uppfattningen angående gällande rätt torde man dock böra anse att köparen i regel inte är skyldig att återlämna varan på annan plats än där han mottagit den. Ibland torde det dock skäligen kunna begäras av köparen att han ombesörjer försändelsen av varan tillbaka till säljaren. Om köpet hävts av säljaren på grund av köparens avtalsbrott kan säljaren dessutom ha rätt till skadestånd för de kostnader som varans återtransport förorsakat honom.

Det framgår inte heller var säljaren skall återbetala köpesumman. Utgångspunkten torde dock böra vara att återbetalningen skall ske hos köparen, åtminstone om det är fråga om samma ställe där varan mottagits av köparen.

Som framgår av 70 § andra stycket är återställandet av varan inte i alla situationer en förutsättning för att köparen skall kunna häva köpet. Om köparen har rätt att häva köpet trots att han överhuvudtaget inte kan lämna tillbaka varan eller inte kan lämna den tillbaka i oförändrat skick, får säljaren givetvis inte heller kräva detta. I det *danska* förslaget sägs det uttryckligen att om köparen i andra fall än dem som nämns i 70 § andra stycket inte kan lämna varan tillbaka oförändrad och oförminskad, skall han samtidigt med att varan återställs betala den ersättning för värdeminskningen som avses i 70 § tredje stycket. Detsamma följer även av de övriga förslagen.

Eftersom hävning från säljarens sida i allmänhet är utesluten, om köparen redan fått varan i sin besittning, kan det problemet att varan inte kan lämnas tillbaka i dessa fall uppkomma endast när säljaren genom återtagandeförbehåll eller annat liknande avtalsvillkor förbehållit sig rätten till hävning trots att varan kommit i köparens besittning. Giltigheten av ett återtagandeförbehåll är emellertid i sin tur beroende bl.a. på möjligheten att återlämna varan. Ett sådant förbehåll får inte åberopas, om varan blivit beståndsdel av annan egendom, t.ex. en fastighet. I den mån återtagandeförbehållet är giltigt men varan inte kan återlämnas t.ex. på grund av att den förstörts eller kommit bort medan den var i köparens besittning, har säljaren knappast intresse av att häva köpet.

Skall återlämnande ske, får vardera parten hålla inne vad han mottagit till dess motparten återlämnar vad han erhållit. Säljaren är således inte skyldig att återbetala priset till köparen förrän köparen lämnar tillbaka vad han mottagit av varan. Köparen är å andra sidan inte skyldig att återlämna varan förrän säljaren betalar tillbaka vad han mottagit av köpesumman. I det *danska* förslaget framgår detta av *tredje stycket*.

Vardera parten får också hålla inne vad han mottagit till dess motparten betalar eller ställer säkerhet för skadestånd och ränta som han kan vara skyldig att erlägga. Enligt det *danska* förslaget, *fjärde stycket*, gäller detta dock bara köparens krav på skadestånd eller ränta (jfr andra stycket i det danska förslaget om säljarens krav på ersättning för varans värdeminskning). Om säljaren har ett skadeståndskrav mot köparen, får han enligt de övriga förslagen hålla inne köpesumman som säkerhet för sina krav till den del köpesumman motsvarar

kraven. Med säljarens skadeståndskrav kan i detta avseende jämställas krav på ersättning för den nytta köparen haft av varan (69 §). Säljaren har rätt att hålla inne köpesumman till säkerhet för ränte- och skadeståndskrav oberoende av huruvida det föreligger förutsättningar för kvittning. Köparen får för sin del enligt alla förslagen hålla inne varan till säkerhet för skadeståndskrav som han kan ha mot säljaren, till dess skadeståndet betalas eller säkerhet för kravet ställs. Detta gäller oberoende av huruvida priset redan har betalats eller inte.

Andra stycket motsvaras av 57 § i *de gällande köplagarna*. Enligt 57 § första stycket har säljaren vid hävning inte rätt att få tillbaka godset, med mindre han återbär vad han mottagit av köpeskillingen. Dessutom sägs det att han inte är skyldig att ge ut köpeskillingen, med mindre han återfår godset väsentligen oförändrat och oförminskat. Till denna del motsvaras stadgandet av 70 § första stycket i de föreliggande förslagen. Enligt 57 § andra stycket får köparen, om han är berättigad till ersättning av säljaren, hålla inne godset till dess ersättningen betalas eller betryggande säkerhet ställs för dess betalning. Rätten att hålla inne mottagen prestation till säkerhet för skadeståndskrav avser således endast köparen.

I *de tidigare reformförslagen* ingår motsvarande stadganden för norsk och svensk del i NOU och SOU 57 § andra stycket och för finsk del i FP 11 kap. 1 § 1 mom. Stadgandena överensstämmer i sak med gällande rätt och de föreliggande förslagen. En olikhet är dock den att rätten att hålla inne mottagen prestation till säkerhet för skadeståndskrav enligt de tidigare förslagen – i enlighet med de nuvarande köplagarna – endast gäller köparen, medan säljaren är hänvisad till kvittningsmöjligheten. I det tidigare *danska* förslaget motsvaras det föreliggande andra stycket (D andra, tredje och fjärde stycket) av 57 § andra stycket. Enligt detta förslag har även säljaren rätt att hålla inne köpesumman till säkerhet för skadeståndskrav mot köparen.

I *FN-konventionen* motsvaras andra stycket av art. 81 (2).

Om köparen kräver omleverans (36 § andra stycket), får han enligt *tredje stycket* (D *femte* stycket) hålla inne det som han mottagit tills omleverans sker. Motsvarande gäller också när säljaren erbjudit sig att företa omleverans (38 §). Av stycket framgår indirekt att säljaren i här avsedda fall har rätt att få tillbaka den felaktiga varan.

I *de gällande köplagarna* finns ingen uttrycklig motsvarighet till föreliggande stadgande. I *de tidigare reformförslagen* ingår för norsk del (57 § 3 st.) ett stadgande enligt vilket principerna i andra stycket andra meningen angående hävning även gäller vid krav på omleverans. I det finska och det svenska förslaget saknas ett sådant stadgande. Enligt det danska förslaget (57 § 3 st.) får en köpare som krävt omleverans och skadestånd hålla inne varan till säkerhet för skadeståndskravet.

69 §

Paragrafens första stycke gäller köparens skyldighet att vid hävning eller omleverans ge ut avkastning och annat utbyte av varan samt ersättning för den nytta som han haft av varan. Andra stycket gäller säljarens skyldighet att betala s.k. avkastningsränta på det belopp som han skall återbetala till köparen.

Om köpet hävs eller omleverans sker, skall köparen enligt *första stycket* ge

ut den avkastning och annat utbyte som han fått av varan samt betala skälig ersättning (N rimelig vederlag) för den nytta han annars haft av varan. En förutsättning för den sistnämnda ersättningsskyldigheten är dock enligt det danska, finska och svenska förslaget att nyttan har varit väsentlig. Om den nytta som köparen haft av varan endast kan värderas till ett mindre belopp, uppkommer således inte någon ersättningsskyldighet.

Med avkastning avses i detta sammanhang sådan avkastning som inte varit beroende av köparens egna åtgärder eller insatser i samband med varans användning. Med annat utbyte avses t.ex. det att köparen haft intäkter (netto) av varans uthyrning till tredje man innan köpet hävts på grund av fel.

Om det överhuvudtaget skall utgå ersättning för den nytta som köparen i övrigt har haft av varan (se ovan), skall ersättningen bestämmas enligt vad som är skäligt. Ersättning bör utgå bara i den mån köparen annars skulle få fördel av godset på säljarens bekostnad.

Om köpet t.ex. hävs på grund av att varan är felaktig, måste man ta hänsyn till hur felet inverkat på köparens möjlighet att utnyttja varan till det avsedda ändamålet. Förutom felets ekonomiska betydelse, såsom kostnader, produktionsbortfall o.d., bör även andra olägenheter och besvär som felet kan ha medfört för köparen beaktas såsom faktorer vilka minskar köparens ersättningsskyldighet. Detta gäller oberoende av att köparen kan ha rätt till skadestånd på grund av felet. Likaså bör man ta hänsyn till att köparen kanske skulle ha haft andra möjligheter att tillfredsställa det behov som varan anskaffats för, ifall han inte hade ingått ifrågavarande köp. Om köparen t.ex. bytt sin gamla bil till en ny modell och den nya bilen efter en tid visar sig vara behäftad med ett dolt fel, bör man vid bedömningen av den nytta köparen haft av bilen ta hänsyn till att han åtminstone delvis hade haft samma nytta även av sin gamla bil, om han i stället hade fortsatt att använda den. Motsvarande gäller t.ex. när det är fråga om en investering för köparens produktion. Om köparen anskaffat en ny maskin för att ersätta motsvarande apparat av äldre typ, medför inte hela den produktion som köparen före hävningen uppnått med den nya maskinen nytta av varan, utan endast den del av produktionen som överskridit kapaciteten hos den gamla maskinen. I det danska, finska och svenska förslaget framgår det uttryckligen av kravet på att nyttan skall vara väsentlig att någon ersättning inte skall utgå, ifall köparen med hänsyn till alla omständigheter inte kan anses ha fått någon betydande nytta av varan.

Om köparen lagt ned nödiga kostnader på varan skall dessa beaktas vid beräkningen av den ersättning han är skyldig att ge ut för nytta av varan. Även om sådan avräkning inte kan ske, kan köparen enligt allmänna principer ha rätt till ersättning för sådana kostnader.

Köparens skyldighet att ge ut gottgörelse för den nytta han haft av varan kan bli aktuell även i fall som avses i 70 § andra stycket, dvs. om köparen har rätt att häva köpet trots att han inte kan lämna tillbaka varan väsentligen oförändrad och oförminskad.

Om säljaren undantagsvis på grund av ett återtagandeförbehåll har rätt att häva köpet trots att varan redan kommit i köparens besittning, kan det hända att han enligt 70 § tredje stycket har rätt till skadestånd på grund av varans värdeminskning. I sådana fall får krav på gottgörelse enligt föreliggande stadgande givetvis inte leda till att säljaren får dubbel ersättning.

I *de gällande köplagarna* finns inga uttryckliga stadganden om köparens

skyldighet att ge ut avkastning eller att ersätta nytta av godset. I *de tidigare reformförslagen* ingår däremot stadganden som överensstämmer med de föreliggande förslagen (DKU, NOU 57 § 4 st., SOU 57 § 3 st., FP 11 kap. 1 § 3 mom.). I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande stadgande av art. 84 (2).

Enligt *andra stycket* är säljaren, ifall han skall betala tillbaka priset eller en del av det, skyldig att betala s.k. avkastningsränta på beloppet från den dag då han mottog betalningen. Enligt det *finska* och det *svenska* förslaget skall räntan dock löpa tidigast från den förutsatta tiden för varans avlämnande. Denna begränsning har betydelse främst vid beställningsköp, där det är vanligt att avtalet förutsätter förskottsbetalningar av köparen för finansieringen av tillverkningen. Med hänsyn till dessa fall har det ansetts rimligt att göra ett undantag från regeln att ränta skall betalas från den dag då betalningen mottogs. Om köpet hävs av köparen, kan ränta på förskottsbeloppen ersättas som en skadeståndspost. Enligt det *danska* förslaget är säljaren vid beställningsköp inte alls skyldig att betala avkastningsränta. I fråga om räntefoten m.m. hänvisas (i det norska och det svenska förslaget indirekt via 75 §) till räntelagstiftningen i de respektive länderna. Säljarens skyldighet att ge ut avkastningsränta utgör en motsvarighet till köparens skyldighet att ersätta den nytta han haft av varan.

I *de gällande köplagarna* finns inga uttryckliga stadganden om avkastningsränta. I den svenska räntelagen ingår däremot ett sådant stadgande (2 § 2 st.). Bestämmelsen gäller återgång av betalning då avtal hävts till följd av betalningsmottagarens kontraktsbrott eller på liknande grund. Enligt de föreliggande förslagen är skyldigheten att utge avkastningsränta inte begränsad till det fallet att köpet hävs på grund av säljarens avtalsbrott. I *de tidigare reformförslagen* regleras skyldigheten att ge ut avkastningsränta i likhet med de föreliggande förslagen genom en hänvisning till räntelagstiftningen.

I *FN-konventionen* behandlas avkastningsräntan i art. 84 (1). Säljarens skyldighet att betala sådan ränta är enligt denna bestämmelse inte begränsad till att inträda vid tiden för avlämnandet såsom enligt det finska och det svenska förslaget.

70 §

Enligt *första stycket* förlorar köparen rätten att häva köpet eller kräva omleverans, om han inte kan lämna tillbaka varan väsentligen oförändrad och oförminskad, (D, N "i vesentlig samme stand og mengde som han mottok den"). I andra och tredje stycket regleras undantagen från denna princip.

Enligt *andra stycket* får köparen under vissa förutsättningar häva köpet, även om han inte kan återställa varan i väsentligen oförändrat och oförminskat skick.

För det första får köpet hävas trots att varan inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad och oförminskad, om orsaken till detta är att varan förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda (D hændelig begivenhed, N tilfeldig hending) eller på grund av sin egen beskaffenhet (D *första* och *andra punkten*, F, S *första punkten*, N *punkt a*). Motsvarande gäller dessutom enligt det finska och det svenska förslaget, om en händelse av nämnt slag drabbar varan till följd av ett förhållande på säljarens sida. Enligt det norska förslaget får köpet hävas, om orsaken till händelsen är ett förhållande som inte beror på köparen, dvs. ett förhållande som är att hänföra till säljaren eller en tredje man som köparen inte svarar för. I det danska förslaget saknas en motsvarighet till dessa sistnämnda regler.

Med vådahändelser avses här liksom i 12 § olyckshändelser som inte beror av någondera parten, härunder t.ex. stöld eller skadegörelse av tredje man, om den inträffat utan parternas vållande. En jämförelse mellan föreliggande stadgande och stadgandena om riskens övergång (12–16 §§) ger vid handen att säljaren trots att varan avlämnats står risken för varan, ifall det föreligger en hävningsgrund för köparen. Det mest praktiska fallet är att varan är behäftad med ett väsentligt fel.

Exempel på att varan försämrats på grund av sin egen beskaffenhet är bl.a. att köpet avser frukt som avlämnats för sent och som hunnit ruttna då hävningen blir aktuell. Ett annat exempel är att varan skadats till följd av det fel som utgör grunden för hävningen. Under denna regel bör hänföras även den situationen att varan t.ex. blivit fastmonterad i en fastighet och således blivit beståndsdel av fastigheten.

Andra förhållanden på säljarens sida (N forhold som ikke beror på kjøperen) kan vara t.ex. att varan skadas till följd av säljarens åtgärder vid avhjälpande av fel eller i samband med service som utförs efter leveransen, samt t.ex. att varan skadas på grund av att säljaren eller någon annan för hans räkning lämnat felaktiga eller bristfälliga instruktioner om dess användning eller skötsel.

För det andra får köparen häva köpet eller kräva omleverans även om han inte kan återställa varan i sådant skick som avses i första stycket, om varan förstörts, försämrats eller minskat till följd av en åtgärd som varit nödvändig för att undersöka den (D *tredje punkten*, F, S *andra punkten*, N *punkt b*). I det norska förslaget hänvisas uttryckligen till undersökning enligt 33 §. Säljaren kan inte motsätta sig hävning t.ex. på den grunden att köparen brutit varans förpackning eller utsatt varan för normala prov för att undersöka den. Det förutsätts dock att de åtgärder som köparen vidtagit varit nödvändiga med hänsyn till undersökningen. Om köparen t.ex. vill häva köpet på grund av dröjsmål med varans avlämnande, har han i allmänhet inte anledning att undersöka varan och kan då inte heller åberopa föreliggande stadgande.

För det tredje får köparen enligt det *finska*, *norska* och *svenska* förslaget häva köpet eller kräva omleverans oavsett den begränsning som framgår av första stycket, om varan helt eller delvis *sålts vidare* i vanlig ordning eller *använts* av köparen för avsett bruk (N normal bruk) innan han märkte eller borde ha märkt det fel på grund av vilket han vill häva köpet eller kräva omleverans (F, S *tredje punkten*, N *punkt c*). I det *danska* förslaget (*tredje punkten*) anges mera ospecificerat att stadgandet gäller fall där varans försämring eller minskning beror på "foranstaltninger der er foretaget inden køberen opdagede eller burde have opdaget den mangel, som medfører kravet om omlevering eller ophævelse".

Om köparen sålt varan vidare i vanlig ordning innan han märkt eller borde ha märkt det fel som han vill åberopa, förlorar han således inte rätten till hävning enbart på den grunden att varan inte kan återlämnas till säljaren. Motsvarande gäller även krav på omleverans. Stadgandet tar främst sikte på det fallet att varan var avsedd för vidareförsäljning men kan bli tillämpligt också när varan i första hand varit avsedd för köparens eget bruk men sedan sålts

vidare i normal ordning t.ex. på grund av att köparen inte längre behövt varan eller har bytt ut den mot en annan modell e.d. I den mån varan har sålts vidare, kommer hävning och omleverans dock vanligen i fråga bara om den senare köparen för sin del hävt köpet med den första köparen resp. krävt omleverans. Föreliggande stadgande kan således bli aktuellt t.ex. när den senare köparen har hävt sitt köp på grund av ett dolt (skjult) fel som existerat redan när varan avlämnades till den första köparen. Om den senare köparen redan konsumerat varan eller av annan anledning inte kan återställa den i oförändrat skick, hindrar detta inte den första köparen att häva köpet gentemot sin säljare.

Köparen förlorar inte heller rätten att häva köpet eller att kräva omleverans, om varan försämrats eller skadats medan han använt den till avsett ändamål (N under normal bruk) innan han märkt eller borde ha märkt det fel som föranleder att han vill häva köpet eller kräva omleverans. Avsett ändamål omfattar både ett bruk som är normalt för en vara av ifrågavarande slag och ett speciellt bruk som var känt för säljaren. Om köpet t.ex. gällde en ny bil, kan säljaren inte motsätta sig hävning eller krav på omleverans genom att hänvisa till att bilen blivit begagnad i köparens bruk, ifall köparen använt bilen på avsett sätt innan den visade sig vara behäftad med ett fel. Motsvarande gäller, om varan i vanlig ordning blivit konsumerad innan felet kunnat konstateras.

I det *finska* förslaget ingår en *fjärde punkt*, enligt vilken den omständigheten att köparen inte kan lämna varan tillbaka inte utgör hinder för hävning, om hävningen grundar sig på ett rättsligt fel och köparen enligt lag förlorat varan eller gett avkall på den. En situation som avses här kan bli aktuell t.ex. när det visar sig att varan är stulen och köparen därför blir skyldig att utan lösen återlämna den till den rätta ägaren. I det *norska* förslaget täcker hänvisningen i första punkten till annat förhållande som inte beror på köparen också det fallet att köparen enligt lag varit skyldig att avstå från varan till förmån för den rätta ägaren.

Om hävning enligt dessa stadganden inte är utesluten trots att det inte är möjligt att återställa varan väsentligen oförändrad och oförminskad, kan köparen likväl enligt 69 § vara skyldig att med ett skäligt belopp ersätta den nytta han eventuellt kan ha haft av varan.

Enligt *tredje stycket* förlorar köparen inte heller rätten att häva köpet eller att kräva omleverans, om han av annan anledning än vad som avses i andra stycket ersätter säljaren för minskningen i varans värde. Stadgandet kan bli tillämpligt om varan visserligen kan återlämnas till säljaren men inte i sådant skick som förutsätts i första stycket, dvs. väsentligen oförändrad och oförminskad. Om varan t.ex. har skadats på grund av köparens vållande, får han häva köpet, ifall han återlämnar varan och ersätter säljaren för den värdeminskning som skadan innebär. Enligt det *norska* förslaget gäller tredje stycket inte internationella köp.

I *de gällande köplagarna* motsvaras föreliggande paragraf av stadgandena i 57 och 58 §§. Undantagen från principen att hävning från köparens sida förutsätter att han kan återlämna godset väsentligen oförändrat och oförminskat är enligt 58 § följande: att godset förstörts, försämrats eller minskat av våda (tilfældig/ hændelig begivenhed); att godset undergått förändring endast genom sin egen beskaffenhet eller till följd av åtgärd som varit nödig för dess undersökande; och att godset undergått förändring endast till följd av annan åtgärd som köparen vidtagit innan han märkt eller bort märka det fel eller brist som föranleder att han vill häva köpet. En motsvarighet till tredje stycket i de föreliggande förslagen saknas i de gällande köplagarna.

I *de tidigare reformförslagen* motsvaras föreliggande paragraf av 58 § (FP 11 kap. 2 §). Enligt det finska, norska och svenska förslaget förlorar köparen inte rätten att häva köpet eller kräva omleverans trots att godset inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrat eller oförminskat, om godset förstörts, försämrats eller minskat av våda eller endast genom sin egen beskaffenhet eller till följd av åtgärd som varit nödvändig för dess undersökning eller som köparen vidtagit innan han vetat eller bort veta att han hade rätt att avvisa godset. Det finska förslaget gäller dock endast rätten till hävning. Det tidigare danska förslaget överensstämmer med det föreliggande danska förslaget bortsett från att man i det tidigare förslaget hänvisar till sedvanliga åtgärder i samband med varans "bruk", medan denna kvalifikation saknas i det nya förslaget. I fråga om köparens rätt att häva köpet eller kräva omleverans under förutsättning att han ersätter säljaren för minskningen i godsets värde överensstämmer de tidigare förslagen med föreliggande förslag.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 82.

Skadeståndets beräkning (erstatningens omfang)

I 71–74 §§ ingår stadganden om skadeståndets beräkning. Dessa staganden är gemensamma för säljarens och köparens avtalsbrott. Grunderna för parternas skadeståndsskyldighet regleras i 29–30 §§ (säljarens dröjsmål), 42–45 §§ (fel i varan), 47 § (rättsligt fel) samt 63 § (köparens dröjsmål med betalningen och hans bristande medverkan). Enligt det norska förslaget gäller dessa bestämmelser på motsvarande sätt även parternas övriga avtalsbrott.

71 §

Paragrafen innehåller den grundläggande regeln om skadeståndets beräkning. Enligt den omfattar skadestånd på grund av avtalsbrott ersättning för utgifter, prisskillnad, förlorad vinst och annan förlust med anledning av avtalsbrottet.

Utgångspunkten enligt förslaget är att den skadelidande parten genom ersättningen ekonomiskt skall ställas i samma läge som om motparten fullgjort avtalet på rätt sätt. Stadgandena i 74 § om partens skyldighet att begränsa sin skada och om jämkning av skadestånd modifierar dock den grundläggande principen om full ersättning.

Första stycket i det *norska* förslaget innehåller dessutom en bestämmelse (andra meningen) enligt vilken skadeståndet dock endast skall omfatta sådan förlust som skäligen kunde ha förutsetts följa av avtalsbrottet med beaktande av omständigheter som den avtalsbrytande parten kände till eller borde ha känt till vid köpslutet. En motsvarande bestämmelse ingår i FN-konventionen art. 74 andra meningen.

Något motsvarande stadgande finns inte i de övriga förslagen. Enligt dessa förslag gäller dock den allmänna s.k. *adekvansbegränsningen*, enligt vilken ersättningsskyldigheten inte omfattar skador som saknar ett adekvat kausalsammanhang med avtalsbrottet. Detta innebär att mycket avlägsna, onormala

och opåräkneliga följder av avtalsbrottet faller utanför skadeståndsskyldigheten. Några klara och konkreta riktlinjer för bedömningen av var adekvansgränsen går kan inte uppställas, utan frågan måste avgöras från fall till fall. Det norska förslaget innebär en något längre gående begränsning i skadeståndsskyldigheten än vad som följer av den allmänna adekvansprincipen. Av 74 § andra stycket i det finska och det svenska förslaget framgår att skadeståndet kan jämkas bl.a. med hänsyn till den ersättningsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst. Genom jämkning kan skadeståndsskyldigheten enligt dessa förslag således begränsas utöver det som följer av adekvansprincipen.

Ersättning utgår endast för den skadelidande partens faktiska förlust. Detta innebär bl.a. att om den skadelidande parten undgått kostnader på grund av avtalsbrottet, skall detta beaktas vid skadeståndsberäkningen genom att det görs ett motsvarande avdrag från ersättningen. En viss avvikelse från principen att endast den faktiska förlusten ersätts kan dock följa av 73 §, enligt vilken skadestånd på grund av hävning i vissa fall utgår med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan gängse pris och det avtalade priset utan att den skadelidande parten behöver styrka att prisskillnaden motsvarar hans faktiska förlust.

Med *utgifter* avses sådana direkta kostnader som avtalsbrottet medfört för den skadelidande parten. Som exempel kan nämnas post-, telefon- och transportkostnader som uppstått i samband med avtalsbrottet eller kostnader som varit nödvändiga för att tillfälligt kompensera säljarens uteblivna eller felaktiga prestation. Ersättningsgilla utgifter kan uppkomma t.ex. genom att köparen gjort en extra resa för att avhämta en vara som inte varit färdig att avlämnas vid den avtalade tidpunkten eller genom att han haft utgifter för att låta installera en vara som sedan visat sig vara behäftad med ett väsentligt fel. Utgifter för att kompensera en utebliven eller felaktig prestation kan uppkomma t.ex. genom att köparen måste hyra ett substitut eller anlita utomståendes tjänster under den tid som han saknar varan.

Genom ersättning som utgår för *prisskillnad* får en part som hävt köpet kompensation för oförmånliga prisfluktuationer och andra ändringar i prisnivån. Ersättningen för prisskillnad ger i vissa fall även kompensation för förlorad vinst. Ersättning för prisskillnad förutsätter att parten lidit en förlust i form av prisskillnad. En sådan ersättning blir aktuell t.ex. om köparen häver köpet på grund av säljarens dröjsmål och priset för varan stigit efter köpslutet så att köparen är tvungen att betala ett högre pris då han efter hävningen köper samma vara på annat håll. På motsvarande sätt kan säljaren få ersättning för prisskillnad, om han hävt köpet och prisnivån för varan sjunkit, så att en ny försäljning inbringar ett lägre pris än det som avtalats med den första köparen.

Ersättningen för prisskillnad bestäms enligt stadgandena i 72–73 §§.

Ersättning för *förlorad vinst* kan bli aktuell i den mån förlusten inte blivit kompenserad i form av prisskillnad. Som exempel kan nämnas det fallet att en köpare som hävt köpet med säljaren på grund av dennes dröjsmål inte har kunnat göra täckningsköp innan en senare köpare till vilken den första köparen sålt varan vidare hävt sitt köp. I detta fall har den första köparen inte lidit någon förlust i form av prisskillnad. Däremot har han gått miste om den vinst han skulle ha gjort vid vidareförsäljningen, ifall leveransen från säljaren blivit fullgjord i rätt tid. En liknande situation kan uppkomma, om köparen inte haft rätt att häva köpet men säljarens avtalsbrott lett till att varan endast kunnat säljas vidare till ett lägre pris än ifall något avtalsbrott från säljarens sida inte hade inträffat. Ersättning för förlorad vinst kan också bli aktuell t.ex. i det fallet att säljaren häver eller köparen avbeställer ett köp som avser en specialtillverkad vara för vilken det inte finns någon alternativ avsättningsmöjlighet. Även om köpet avser en vara för vilken det finns en marknad, kan en säljare som hävt köpet eller som drabbats av avbeställning i vissa fall ha rätt till ersättning för utebliven vinst. En sådan ersättning kan ibland komma i fråga, om avsättningsmöjligheterna för varor av det aktuella slaget är begränsade och säljaren därför gått miste om ett köp genom att den köpare till vilken varan sålts i andra hand även annars hade ingått avtal med säljaren om köp av en motsvarande vara. I detta fall utgör den uteblivna vinsten en mera indirekt följd av köparens avtalsbrott.

Ersättning kan utgå även för *annan förlust* på grund av motpartens avtalsbrott. I denna kategori ingår bl.a. olika typer av indirekta kostnader och förluster som avtalsbrottet medfört. Som exempel kan nämnas förlust på grund av produktionsbortfall som inträffat hos köparen till följd av säljarens dröjsmål med leveransen eller till följd av fel i varan. Ett annat exempel är att fel i varan medför ökade driftkostnader för köparen. Åtgärder som måste vidtas på grund av avtalsbrottet t.ex. för att minska förlusten, kan förorsaka några köpare direkta utgifter, medan motsvarande åtgärder för andra köpare innebär ökade interna kostnader. Även andra kostnader är ersättningsgilla enligt de principer som i övrigt gäller vid skadeberäkningen.

Om en parts avtalsbrott utlöser ett avtalsbrott i förhållandet mellan den andra parten och tredje man, t.ex. om säljarens uteblivna leverans leder till att köparen inte kan fullgöra sin prestationsskyldighet gentemot köpare i nästa led, kan tredje mans skadeståndskrav mot sin avtalspart utgöra en ersättningsgill förlust i förhållandet mellan de förstnämnda parterna. Om köparen t.ex. blir skadeståndsskyldig mot sin avtalspart i nästa led, kan han ha rätt att föra ansvaret vidare genom att rikta motsvarande krav mot säljaren, såvida inte annat följer t.ex. av hans skyldighet att begränsa förlusten. Om säljaren till följd av köparens betalningsdröjsmål blivit oförmögen att fullgöra sin betalningsförpliktelse gentemot tredje man, är det möjligt att hans räntebetalnings- och skadeståndsskyldighet mot tredje man i vissa situationer kan anses utgöra en ersättningsgill förlust i förhållandet mellan säljaren och köparen. I många fall torde en sådan skada dock ligga utanför adekvansgränsen bl.a. med hänsyn till att säljaren bör anses själv svara för att hans likviditet inte rubbas t.ex. av mindre betydande betalningsdröjsmål från köparens sida.

Ett särskilt spörsmål är, i vilken utsträckning säljarens skadeståndsansvar enligt köplagen skall anses omfatta skador som drabbar annan egendom än själva varan (produktansvar). Förslaget innebär inte något ställningstagande i denna fråga. Vissa, mera näraliggande skador av denna typ torde böra bedömas utgående från de köprättsliga reglerna, medan andra skador av detta slag bör bedömas enligt principrna för produktansvaret (se avsnitt 6.5.6). I fråga om personskador har det i allmänhet ansetts att köplagens stadganden inte bör tillämpas. Av FN-konventionen art. 5 framgår att konventionen inte gäller säljarens ansvar för personskador som varan förorsakat.

I det *norska* förslaget ingår ett *andra stycke* som gäller avtalade ansvarsbegränsningar i fråga om *indirekta skador*. Om en avtalspart gjort förbehåll

beträffande skadeståndsansvar för "indirekte tap, konsekvenstap eller liknende" och annat inte framgår, anses förbehållet gälla förlust (a) till följd av avsaknad av varan, driftsavbrott och annan drifts- eller produktionsförlust, (b) till följd av att ett avtal med tredje man faller bort eller inte blir riktigt fullgjort samt (c) till följd av skada på annat än varan själv eller på en annan vara, till vars tillverkning eller framställning varan används. Avsikten med detta stadgande är att underlätta kontraktskrivningen genom att erbjuda parterna en modell som kan användas när en friskrivning av föreliggande typ införs i avtalet, vilket i praktiken är mycket vanligt. Se även 4 § andra stycket i det norska förslaget, som tillåter här avsedda förbehåll även vid konsumentköp. Också vid sådana köp blir föreliggande stycke tillämpligt. – Om något förbehåll beträffande indirekta skador e.d. inte har avtalats, inverkar andra stycket inte på beräkningen av skadeståndets belopp.

I *de gällande köplagarna* ingår stadganden om skadeståndets beräkning i 25, 30 och 45 §§. Dessa stadganden gäller dock endast ett specialfall, nämligen beräkningen av ersättning för prisskillnad (jfr 72–73 §§ i de föreliggande förslagen). Någon allmän bestämmelse om skadeståndets beräkning innehåller de gällande lagarna således inte.

I *de tidigare reformförslagen* ingår däremot utförligare stadganden om skadeståndets beräkning. Beträffande säljarens dröjsmål anges för *svensk* del som den grundläggande regeln att skadeståndet omfattar ersättning för direkt förlust, utlägg och följdförlust (SOU 25 § 1 st. första meningen). I 25 § andra stycket ingår särskilda stadganden om beräkningen av direkt förlust dels i form av prisskillnad, dels i form av förlorad vinst. De sistnämnda stadgandena behandlas nedan i samband med 72–73 §§. I det *norska* förslaget (NOU 25 § 1 st.) anges som allmän regel endast att "kjøperens erstatningskrav p.g.a. forsinket levering skal dekke det tap som følger av forsinkelsen". I tredje stycket ingår stadganden om beräkningen av ersättning för prisskillnad. Enligt det *danska* förslaget (DKU 25 § 1 st.) skall skadestånd på grund av säljarens dröjsmål omfatta ersättning för prisskillnad, utgifter och annan förlust. Särskilda stadganden om beräkningen av prisskillnad ingår i tredje stycket.

Beträffande beräkningen av skadestånd för fel i godset hänvisas i det tidigare *norska* förslaget (NOU 45 §) till stadgandena i 25 §. I det *svenska* och det *danska* förslaget har stadgandena om skadestånd för fel (SOU 45 § 1–2 st., DKU 44 § 2st.) samma innehåll som stadgandena om skadestånd vid dröjsmål, bortsett från att det i bestämmelserna om fel ingår ett specialstadgande för det fallet att köpet inte hävts och felet inte heller avhjälps eller omleverans skett. I dessa fall skall ersättningen för direkt förlust (S) resp. prisskillnad (D) motsvara skillnaden mellan vad godset hade varit värt för köparen i felfritt skick och dess värde när det är felaktigt (ordalydelse här enligt det svenska förslaget).

Stadgandena om beräkningen av skadestånd på grund av köparens dröjsmål (SOU 30 § 2 st., NOU 30 § 1 st., DKU 20 § 2 st.) överensstämmer med motsvarande stadganden om säljarens dröjsmål. Specialstadgandena om beräkningen av prisskillnad och, enligt det svenska förslaget, annan direkt förlust behandlas i samband med 72–73 §§.

I det tidigare *finska* förslaget är stadgandena om skadeståndets beräkning gemensamma för de olika avtalsbrotten. Enligt den grundläggande bestämmelsen (FP 12 kap. 1 §) skall skadeståndet omfatta gottgörelse för kostnader, prisskillnad och annan förlust i anledning av köpet och avtalsbrottet, vilken vid

köpslutet kunde förutses följa av att fullgörelsen inte är avtalsenlig.

Någon bestämmelse om begränsning av skadeståndsskyldigheten till förlust som vid köpslutet kunde förutses följa av avtalsbrottet ingår inte i de övriga förslagen (jfr första stycket, andra meningen i det föreliggande norska förslaget). I det tidigare norska förslaget (NOU 25 § 4 st. som hänvisas till i 30 och 45 §§) ingår likväl ett stadgande enligt vilket "et tap ikke kan kreves erstattet for så vidt det betydelig overstiger det en i allminnelighet kan regne med ved et slikt salg, med mindre selgeren på et tidspunkt da han hadde anledning til å forebygge tapet burde ha insett at det kunna oppstå". Den relevanta tidpunkten är med andra ord en annan än enligt det föreliggande norska förslaget och det tidigare finska förslaget.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 74.

Någon motsvarighet till *andra stycket* i det *norska* förslaget finns varken i *de gällande köplagarna* eller *de tidigare reformförslagen*. I *FN-konventionen* finns inte heller någon bestämmelse av detta slag.

72 §

Paragrafen gäller enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget beräkningen av ersättning för prisskillnad i det fallet att den skadelidande parten hävt köpet och gjort en täckningstransaktion (kompensationsavtal). I det *danska* förslaget motsvaras denna paragraf av 73 § första stycket.

Om köparen hävt köpet och gjort ett täckningsköp eller om säljaren hävt köpet och sålt varan på nytt (företagit en täckningsförsäljning) och åtgärden vidtagits med omsorg och inom skälig tid efter att köpet hävdes, beräknas ersättningen för prisskillnad på grund av priset enligt det ursprungliga avtalet och priset vid täckningsköpet eller täckningsförsäljningen. I dessa fall läggs med andra ord det *konkreta* priset vid täckningstransaktionen till grund för beräkningen av prisskillnaden.

Om köparen hävt köpet på grund av säljarens dröjsmål eller på grund av fel i varan och köparen därefter köpt motsvarande vara på annat håll till högre pris, får han kräva skadestånd för skillnaden mellan priset vid täckningsköpet och det avtalade priset. Detta förutsätter dock att täckningsköpet företagits med omsorg och inom skälig tid efter hävningen. Täckningsköpet måste också avse en vara av motsvarande beskaffenhet och kvalitet som det hävda avtalet. Detta framgår uttryckligen av 72 § i det danska förslaget. Om köpet avser ett unikt föremål, kan föreliggande stadgande inte bli tillämpligt vid skadeståndsberäkningen. Något täckningsköp avseende en vara som till sina egenskaper och prissättning skulle vara tillräckligt jämförbar med det ursprungliga föremålet för köpet är i sådana fall inte möjligt.

Kravet på omsorg innebär för köparens del bl.a. att han inte på säljarens bekostnad får göra täckningsköp till ett efter omständigheterna onödigt högt pris. Omsorgskravet förutsätter dock inte nödvändigtvis att köparen söker en leveranskälla med lägsta tillgängliga prisnivå. Däremot kan man förutsätta att köparen inte väljer den dyraste av två eller flera likvärdiga leveranskällor. Tidsaspekten kan dock leda till att köparen, för att undvika ytterligare skada, måste vända sig till en leverantör som kan leverera varan snabbt men till ett högre pris än en annan källa. I sådant fall medför tidsaspekten att de två leverantörerna inte är likvärdiga för köparen och att omsorgskravet således kan anses vara uppfyllt.

Kravet på att täckningsköpet skall företas inom skälig tid efter hävningen innebär att köparen inte får spekulera på säljarens bekostnad genom att vid stigande prisutveckling dröja med täckningsköpet och därmed försöka uppnå en högre ersättning för prisskillnaden. Huruvida täckningsköpet gjorts inom skälig tid måste bedömas från fall till fall bl.a. med hänsyn till prisutvecklingen och köparens möjligheter att företa ett lämpligt täckningsköp. Bedömningen påverkas även av principen i 74 § första stycket, enligt vilken den skadelidande parten är skyldig att försöka begränsa sin förlust.

För säljarens del innebär kravet på omsorg vid täckningsförsäljningen att säljaren skall försöka uppnå ett så gott pris för varan som är möjligt med hänsyn till de konkreta omständigheterna. T.ex. bör valet av försäljningskanal göras med hänsyn till detta. Om säljaren i strid med omsorgskravet sålt varan till underpris bör man vid beräkningen av den ersättningsgilla prisskillnaden göra ett motsvarande avdrag från den faktiska prisdifferensen. Kravet på att täckningsförsäljningen skall ske inom skälig tid efter hävningen innebär, på motsvarande sätt som för köparens del, att säljaren inte får spekulera på motpartens bekostnad genom att dröja med täckningsförsäljningen i syfte att vid fallande prisutveckling överföra hela förlusten på den första köparen. Även här bör man vid bedömningen av den skäliga tiden beakta säljarens skyldighet att försöka begränsa sin förlust. Om täckningsförsäljningen gjorts för sent, kan detta i vissa fall beaktas vid beräkningen av prisskillnaden genom att det görs ett avdrag för en del av prisfallet.

Täckningsköpet eller -försäljningen behöver inte nödvändigtvis ske på likadana villkor som det ursprungliga köpet. Om t.ex. transportkostnaderna eller fördelningen av dem mellan parterna är olika vid de två avtalen, kan den ersättningsgilla prisskillnaden inte beräknas direkt på grund av priserna vid det första köpet och täckningstransaktionen, utan en justering för de olika transportkostnaderna bör då göras.

Om täckningstransaktionen inte gjorts med tillräcklig omsorg eller inom skälig tid efter hävningen, kan priset vid denna transaktion inte läggas till grund för beräkningen av prisskillnaden. Då blir i stället stadgandena i 73 § tillämpliga. Enligt dem beräknas prisskillnaden utgående från gängse pris för motsvarande vara, dvs. enligt en s.k. abstrakt grund. Det *norska* förslaget innehåller i andra stycket dock en specialregel för det fallet att täckningstransaktionen borde ha företagits vid en tidigare tidpunkt (se nedan).

Den skadelidande parten har som utgångspunkt möjlighet att välja, huruvida han vill åberopa reglerna om prisskillnad och vilkendera grunden för beräkningen av prisskillnad han i så fall vill göra gällande, den konkreta täckningstransaktionen enligt detta stadgande eller den gängse prisnivån enligt 73 § (D 73 § andra stycket). Motparten kan dock också ha inflytande på vilken beräkningsgrund som blir utslagsgivande t.ex. om han, när den skadelidande parten gör gällande den abstrakta beräkningsmetoden, kan framlägga bevis för att det faktiskt har förelegat en täckningstransaktion som leder till lägre ersättning.

I det *norska* förslaget ingår ett *andra stycke* som innehåller en specialregel för det fallet att täckningstransaktionen med hänsyn till partens skyldighet att begränsa sin skada (74 §) borde ha företagits vid en tidigare tidpunkt. I sådana situationer skall prisskillnaden beräknas utgående från gängse pris ("vanlig omsetningsverdi") vid denna tidpunkt. Detta stadgande innebär att resultatet ur den skadelidande partens synvinkel blir mindre förmånligt än enligt första stycket men mera förmånligt än enligt principerna i 73 §, eftersom den tidpunkt som avses i detta stycke är åtminstone något senare än den tidpunkt som blir avgörande enligt 73 §. Andra stycket blir tilllämpligt bara om den transaktion som parten företagit kan betraktas som en täckningstransaktion, vilket bl.a. förutsätter ett visst tidsmässigt samband mellan hävningen och transaktionen.

Motsvarande stadgande saknas i de övriga förslagen. Enligt dessa blir således stadgandena i 73 § tillämpliga även i de fall som avses i andra stycket i det norska förslaget. Den olikhet i skadeståndsberäkningen som kan följa av detta blir normalt inte särskilt betydande i den mån prisskillnaden enligt 73 § skall beräknas utgående från det gängse priset vid tidpunkten för hävningen. Utgångspunkten bör nämligen vara att täckningstransaktionen skall göras så snart efter hävningen som möjligt under de föreliggande förhållandena. Skillnaden mellan de olika beräkningsgrunderna kan däremot bli större i fall där priset vid tidpunkten för varans avlämnande enligt 73 § skall läggas till grund för beräkningen av prisskillnaden. Detta blir aktuellt t.ex. när köparen häver köpet på grund av ett fel som visat sig först efter varans avlämnande eller på grund av att avlämnandet skett för sent. Olikheten mellan den beräkningsgrund som anges i andra stycket i det norska förslaget och den som följer av 73 § kan vanligtvis bli störst i det fallet att köpet hävs på grund av ett fel som visat sig först efter att varan tagits i bruk. I sådana situationer kan nämligen tidpunkten för varans avlämnande och den tidpunkt då hävning och täckningsköp blir aktuella ligga förhållandevis långt ifrån varandra. I dessa fall är reglerna om prisskillnad dock oftast inte som sådana ägnade att lösa ersättningsfrågorna. Skadeståndsberäkningen kompliceras då bl.a. av reglerna om köparens skyldighet att ersätta säljaren för det utbyte han haft av varan eller för minskningen i varans värde, i den mån varan inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad och oförminskad (69–70 §§). Med hänsyn till det ovan anförda har man i de övriga förslagen inte funnit tillräcklig anledning att komplicera reglerna om prisskillnad genom att införa ett tredje beräkningsalternativ motsvarande andra stycket i det norska förslaget.

I *de gällande köplagarna* saknas med undantag för den danska lagen särskilda stadganden om täckningsköp eller -försäljning. Enligt den gällande *danska* köplagen kan säljaren inte motsätta sig att priset vid ett täckningsköp läggs till grund för skadeståndsberäkningen, om täckningsköpet företagits utan ogrundat uppehåll och på en försvarlig ort där det finns en marknad för ifrågavarande gods. Dessutom förutsätts att köpet ingåtts under medverkan av en auktoriserad mäklare som är "underrettet om købets art" (25 och 45 §§). Motsvarande gäller om säljaren på ovan angivet sätt företagit en täckningsförsäljning (30 § 2 st.).

I *de tidigare reformförslagen* ingår däremot bestämmelser om täckningsköp och -försäljning. Täckningsköp i samband med hävning på grund av säljarens dröjsmål behandlas i 25 § (SOU 25 § 2 st., NOU och DKU 25 § 3 st.) och täckningsköp i samband med hävning på grund av fel i 45 § (SOU 45 § 2 st.). I det finska förslaget finns ett gemensamt stadgande om köparens täckningsköp i FP 12 kap. 2 § 2 mom. Säljarens täckningsförsäljning behandlas i de tidigare förslagen i 30 § (NOU 30 § 2 st., SOU och DKU 30 § 3 st.) och för finsk del i FP 12 kap. 2 § 2 mom.

Regleringen i de tidigare förslagen är inte alldeles enhetlig till sitt innehåll. För dansk och norsk del överensstämmer de tidigare förslagen med varandra. I sak överensstämmer dessa förslag med det föreliggande norska förslaget. De tidigare finska och svenska förslagen avviker från motsvarande danska och norska förslag genom att i de förstnämnda förslagen inte upptagits något specialstadgande om det fallet att täckningsköp borde ha gjorts tidigare (jfr andra stycket i det föreliggande norska förslaget). Se även redogörelsen i samband med 71 och 73 §§.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 75. Någon motsvarighet till andra stycket i det norska förslaget ingår inte i konventionen, men resultatet följer förmodligen av den skadelidande partens skyldighet enligt art. 77 att begränsa sin förlust.

73 §

Paragrafen (i det danska förslaget dess andra stycke) gäller det fallet att köpet har hävts utan att en täckningstransaktion i enlighet med 72 § (D 73 § första stycket) gjorts. I så fall skall ersättningen för prisskillnad beräknas utgående från priset enligt avtalet och varans gängse pris. Det är då fråga om en *abstrakt* skadeståndsberäkning.

Prisskillnaden skall i regel beräknas utgående från gängse pris vid tiden för hävningen. Om köpet hävs av köparen efter att varan har tagits emot, skall dock gängse pris vid tiden för mottagandet läggas till grund för beräkningen av prisskillnaden. Syftet med denna specialregel är att hindra att köparen kan spekulera på motpartens bekostnad genom att dröja med hävningen, om prisutvecklingen är sådan att ersättningen därmed skulle öka.

Hänvisningen till prisnivån vid tidpunkten för hävningen innebär att köparen i fall av dröjsmål på säljarens sida som första alternativ kan välja att kräva varans avlämnande enligt 25 § utan att i skadeståndshänseende bli lidande, ifall prisnivån för ifrågavarande vara stiger medan han i väntan på leveransen avstår från att häva köpet. Även säljaren skyddas på motsvarande sätt ifall han till en början uppmanat köparen att fullgöra köpet och hävt köpet först när betalningskraven visat sig resultatlösa. En annan sak är att utsikterna att kunna driva in en skadeståndsfordran mot köparen i dessa fall kan vara lika dåliga.

Som framgått i samband med 72 § kan förevarande paragraf bli tillämplig också i det fallet att den part som hävt köpet ingått ett kompensationsavtal, vilket dock inte kan godtas som täckningsköp eller -försäljning därför att transaktionen inte kan antas ha vidtagits med omsorg eller inom skälig tid efter hävningen. För det norska förslagets vidkommande bör man emellertid även observera specialregeln i 72 § andra stycket, som gäller det fallet att ett kompensationsavtal ingåtts men avtalet borde ha ingåtts tidigare än vad som skett. I denna situation skall prisskillnaden enligt det norska förslaget beräknas utgående från varans gängse pris vid den tidpunkt då täckningsköpet eller -försäljningen borde ha gjorts, dvs. på grund av en något senare tidpunkt än den som enligt föreliggande paragraf skall ligga till grund för beräkningen.

Enligt *andra stycket* i det *finska, norska* och *svenska* förslaget anses som gängse pris priset för samma slags vara på orten för avlämnandet, dvs. den ort där avlämnandet skett eller borde ha skett. Om det inte finns något gängse pris

för ifrågavarande vara på orten för avlämnandet, medan det på en annan ort som rimligen kan jämställas med den förstnämnda finns ett gängse pris, skall enligt det norska förslaget priset på denna ort användas som utgångspunkt för beräkningen. Om prisskillnaden beräknas utgående från gängse pris på en annan ort än den avtalsenliga orten för varans avlämnande, skall dock olikheten i transportkostnader beaktas vid beräkningen. Bestämmelsen i det norska förslaget överensstämmer med FN-konventionen art. 76.

I fråga om varor för vilka det inte kan anses föreligga något gängse pris, bör skadeståndsberäkningen i här avsedda situationer baseras på de allmänna principer som framgår av 71 §.

I *de gällande köplagarna* motsvaras föreliggande paragraf av stadgandena i 25 § (säljarens dröjsmål), 45 § (fel i godset) och 30 § (köparens dröjsmål). Om köparen häver köpet och utredning angående skadan inte framläggs, skall ersättningen enligt de gällande lagarna beräknas till det belopp, med vilket vid den tidpunkt då avlämnandet bort ske priset för sådant gods som köpet avser översteg köpesumman. Om säljaren häver köpet och utredning angående skadan saknas, skall ersättning på motsvarande sätt utgå med det belopp, med vilket vid den tid då dröjsmålet inträdde köpesumman översteg priset för sådant gods som köpet avsåg.

I *de tidigare reformförslagen* ingår stadgandena om beräkningen av prisskillnad likaså i 25, 45 och 30 §§ samt för finsk del i FP 12 kap. 2 § 1 mom. Enligt dessa förslag är för dansk, norsk och svensk del gängse pris vid tidpunkten för hävningen avgörande vid skadeståndsberäkningen, såvida denna inte skall beräknas på grund av priset vid en faktisk täckningstransaktion. I det danska och det norska förslaget ingår dock ett specialstadgande för det fallet att den hävande parten har ingått ett kompensationsavtal men detta gjorts för sent. I sådant fall skall prisskillnaden enligt det danska och det norska förslaget beräknas utgående från gängse pris vid den tidpunkt då täckningstransaktionen borde ha skett. Enligt det finska förslaget skulle skadeståndsberäkningen baseras på gängse pris vid den tidpunkt då godset enligt avtalet borde ha avlämnats. Om motparten uppmanat den part som befinner sig i dröjsmål att fullgöra sin prestation, får avseende enligt det finska förslaget dock fästas vid den tidpunkt då uppmaningen senast bort följas.

I det svenska förslaget ingår dessutom särskilda stadganden för fall där köparen inte kunnat göra täckningsköp eller där han haft grundad anledning att inte göra sådant köp samt för det fallet att säljaren haft grundad anledning att inte sälja godset på nytt eller att han genom en ny försäljning går miste om vinst som han annars kunnat göra. I sådana fall – då det alltså inte är fråga om ersättning för prisskillnad – skall den skadelidande partens direkta förlust anses motsvara den vinst han skulle ha gjort om köpet fullgjorts avtalsenligt. – Angående här avsedda situationer är det skäl att påpeka att stadgandena om prisskillnad i de föreliggande förslagen inte utesluter en sådan skadeståndsberäkning som framgår av de nämnda bestämmelserna i det tidigare svenska förslaget. Reglerna om prisskillnad kommer till användning endast i den mån den part som hävt köpet har lidit en förlust i form av prisskillnad och kräver ersättning för den enligt 72–73 §§. I andra fall och för annan skada kan ersättning krävas med stöd av de allmänna reglerna i 71 § (och 74 §).

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 76.

74 §

I paragrafen regleras två situationer i vilka det skadestånd som annars skulle utgå kan sättas ned. Det ena fallet är att den skadelidande parten har försummat att begränsa sin skada. Det andra fallet är att skadeståndet skulle bli oskäligt betungande för den skadeståndsskyldige parten.

Enligt *första stycket* skall den skadelidande parten vidta skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Försummar han detta, skall skadeståndet sättas ned i motsvarande mån.

Vilka åtgärder som kan bli aktuella i syfte att begränsa den skada som motpartens avtalsbrott medför beror på omständigheterna i det konkreta fallet. Skyldigheten att begränsa skadan anknyter bl.a. till stadgandena i 72 §. En täckningstransaktion kan i många fall vara en åtgärd som den skadelidande parten kan förutsättas vidta i syfte att minska sin förlust, särskilt när det är fråga om en part som är näringsidkare. När köpet avser en vara för vilken det finns en marknad, är det ofta en normal åtgärd för den skadelidande parten att undvika förlust på grund av motpartens avtalsbrott genom att häva köpet och ingå ett kompensationsavtal. (I den mån avtalsbrottet inte ger rätt till hävning, är situationen dock en annan.) – Köparens möjligheter att finansiera ett täckningsköp kan, bland andra omständigheter, beaktas vid bedömningen av huruvida täckningsköp är en "skälig" åtgärd i syfte att begränsa förlusten.

Partens skyldighet att begränsa sin skada förutsätter också att han inte dröjer med täckningstransaktionen utan företar den så snart det med hänsyn till omständigheterna lämpligen kan ske. Bedömningen måste bl.a. bero på prisutvecklingen. Den skadelidande parten bör vid behov ha skäligt rådrum för att bedöma läget och avgöra när och hur täckningstransaktionen bäst kan ske.

Den skadelidande parten kan också vara skyldig att vidta åtgärder för att organisera sin interna verksamhet eller avveckla avtal med andra på ett sådant sätt att skadan på grund av motpartens avtalsbrott i mån av möjlighet minskas. Parten bör också se till att de kostnader som avtalsbrottet medför för honom inte blir onödigt stora.

Vid bedömningen skall hänsyn tas till vad som skäligen kunde väntas av den skadelidande parten. Härvid bör man utgå från den situation som parten befann sig i när avtalsbrottet inträffade, dvs. från de möjligheter som då förelåg för att begränsa förlusten och den skadelidande partens kännedom om dessa möjligheter. Även om partens beteende enligt en bedömning i efterhand skulle framstå som mindre fördelaktigt än något alternativt handlingssätt är det möjligt att parten trots detta kan anses ha förfarit försvarligt. Hänsyn bör även tas till köpets karaktär, vad som är brukligt inom branschen osv. Ofta kan man förutsätta att den skadelidande parten tar kontakt med sin avtalspart för att samråda om möjligheterna att begränsa skadan. Det kan t.ex. hända att motparten kan erbjuda ett substitut för en maskin som måste repareras på grund av ett tekniskt fel eller som inte kan levereras i tid.

Något uttryckligt stadgande om partens skyldighet att begränsa sin skada ingår inte i *de gällande köplagarna*. I *de tidigare reformförslagen* framgår principen av 25 § (SOU 25 § 1 st. andra meningen, DKU och NOU 25 § 2 st.), 30 § (SOU 30 § 2 st. andra meningen, DKU 30 § 2 st. och NOU 30 § 3 st.) samt 45 §. För finsk del ingår motsvarande stadgande i FP 12 kap. 3 §. I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande stadgande av art. 77.

Andra stycket i det *finska, norska* och *svenska* förslaget gäller jämkning (N lemping) av skadeståndet. Stadgandet saknas i det *danska* förslaget. Detta beror på att en särskild jämkningsregel i köplagen har ansetts överflödig med hänsyn till att en sådan bestämmelse ingår i den nya "erstatningsloven", som också kan tillämpas på avtalsförhållanden.

Enligt det *finska* och det *svenska* förslaget kan skadeståndet jämkas i den mån det är oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst samt till omständigheterna i övrigt. Enligt det *norska* förslaget kan skadeståndet sättas ned om det skulle vara oskäligt betungande för den skadeståndsskyldige parten med hänsyn till den förlust som vanligen uppkommer i liknande fall samt omständigheterna i övrigt. Det norska förslaget innehåller dessutom ett specialstadgande för internationella köp som begränsar möjligheterna till jämkning genom att ange att skadeståndet vid internationella köp inte får sättas lägre än vad som följer av 71 § och 74 § första stycket.

Huruvida och i vilken mån det föreligger skäl att jämka skadeståndet bör bedömas utgående från omständigheterna i det konkreta fallet. Såsom framgår av lagtexten kan jämkning dock närmast komma i fråga beträffande mera oförutsebara följder av avtalsbrottet. Jämkning kan med andra ord bli aktuell främst i fråga om skador som utgör en mera indirekt följd av avtalsbrottet och som är beroende av den enskilde skadelidandes individuella förhållanden, vilka motparten inte har anledning att räkna med eller möjlighet att påverka. Beträffande skador som kan anses utgöra en mera normal eller typisk följd av det aktuella avtalsbrottet vid ifrågavarande typ av köp bör jämkning däremot förekomma endast där speciella hänsyn, t.ex. den skadeståndsskyldiges ställning som svagare part i avtalsförhållandet, kräver det. Härvid är det skäl att notera att även indirekta förluster kan vara normala och förutsebara följder av ett avtalsbrott. Dessutom kan även typiskt sett onormala skador i ett enskilt fall vara förutsebara för den skadeståndsskyldige parten och därför förutsätta en annorlunda bedömning än motsvarande skador i andra situationer.

Det sagda innebär inte att skadeståndet regelmässigt bör jämkas i den mån avtalsbrottet resulterar i oförutsebara skador. Även andra omständigheter skall beaktas. Bland dessa kan nämnas köpets karaktär, vilka som är parter i avtalet, avtalsbrottets orsak, graden av försummelse hos den avtalsbrytande parten och hans handlande i övrigt, den skadelidande partens förfarande samt skadans omfattning. Om avtalsbrottet beror på den skadeståndsskyldiges grova vållande, bör jämkning inte komma i fråga utan särskilda, mycket tungt vägande skäl.

Å andra sidan är det inte uteslutet att ersättningen kan jämkas även beträffande skador som utgör en mera direkt och förutsebar följd av avtalsbrottet. Om skadan delvis kan anses bero t.ex. på bristande planering hos den skadelidande parten, bör detta beaktas vid bedömningen av huruvida det finns anledning att jämka skadeståndet, även om det inte kan anses vara fråga om någon oberäknelig förlust.

Behovet av och utrymmet för jämkning kan variera även beroende på vilket avtalsbrott som föreligger. Oförutsebara följdförluster som uppgår till stora belopp men som ändå ligger inom adekvansens ram är t.ex. i allmänhet mera ovanliga i samband med köparens avtalsbrott än i samband med säljarens.

Jämkning blir aktuell endast i den mån en nedsättning av skadeståndet inte följer av andra rättsregler. I motiven till 71 § har nämnts att ersättningsskyldighetens omfattning begränsas av den s.k. adekvansregeln, som förutsätter att det föreligger ett tillräckligt kausalt samband mellan avtalsbrottet och den uppkomna skadan. Ersättning skall inte heller utgå med ett belopp som överstiger den skadelidande partens faktiska förlust, vilket innebär att avdrag bör göras för kostnader som den skadelidande parten eventuellt besparats på grund av avtalsbrottet. Vidare skall skadeståndet sättas ned i den mån den skadelidande parten försummat att begränsa sin skada. En nedsättning av skadeståndet kan även betingas av att den skadelidande parten själv medverkat till skadans uppkomst eller omfattning. I praktiken torde gränsen mellan en tillämpning av dessa principer och jämkning dock ofta bli svår att dra, eftersom liknande aspekter ingår i bedömningen i bägge fallen.

I de gällande köplagarna finns inte någon bestämmelse om jämkning av skadestånd. I *de tidigare reformförslagen* ingår sådana stadganden DKU, NOU och SOU i 25 § och, genom hänvisningar till 25 §, i 30 och 45 §§. För finsk del innehåller FP 12 kap. 4 § en jämkningsregel. Enligt det tidigare svenska förslaget kan skadeståndet sättas ned i den mån detta är skäligt med hänsyn till dess storlek i jämförelse med den förlust som vanligen uppkommer i liknande fall, säljarens möjligheter att förutse och hindra förlustens uppkomst samt omständigheterna i övrigt. I det danska förslaget anges samma grunder för bedömningen av skadeståndets skälighet. Det tidigare norska förslaget motsvarar det föreliggande finska och svenska förslaget. Enligt det tidigare finska förslaget kan skadeståndet jämkas, om det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart oskäligt.

I *FN-konventionen* ingår inte någon särskild bestämmelse om jämkning av skadestånd (jfr dock art. 74).

Ränta

75 §

Paragrafen gäller en parts skyldighet att betala ränta på köpesumman eller på annat belopp som han är skyldig motparten, exempelvis skadestånd. Paragrafen innehåller en hänvisning till räntelagstiftningen i respektive länder.

För svensk del innehåller paragrafen likväl även ett materiellt stadgande *(andra stycket)* om säljarens rätt till ränta i vissa fall. Stadgandet motsvarar 38 § andra stycket i den gällande svenska köplagen och det tidigare svenska förslaget. Se SOU 1976:66 s. 295 med hänv.

I *FN-konventionen* berörs partens rätt till ränta i art. 78.

Etter det *norske* utkastet skal renten ved forsinket betaling skje etter *morarenteloven* 17 desember 1976 nr 100. Den tilsvarende regel i gjeldende kjøpslov § 38 (og NOU § 38) regulerer bare rentefastsettingen ved for sent betalt kjøpesum. Det norske (og de øvrige nordiske) utkast omfatter også annet utestående beløp som ikke betales i tide. Dette gjelder andre krav på penger som oppstår i forbindelse med kjøpet – f eks kjøperens krav på erstatning ved mislighold fra selgerens side.

Henvisningen til morarenteloven innebærer både at rentens størrelse (rentefot) skal fastsettes i samsvar med morarenteloven, og at renten skal reknes slik det er fastsatt i denne lov.

Når det gjelder fastsettningen av det tidspunkt morarenten skal løpe fra, er dette regulert i morarenteloven *§ 2*. Regelen er her at renten løper fra forfallsdagen dersom denne er fastsatt i forvegen. Dersom frist for betaling av kjøpesummen er fastsatt i avtalen mellom selgeren og kjøperen, vil dette være tilfelle. Betaler ikke kjøperen innen fristen, og dette representerer kontraktbrudd fra hans side, vil selgeren derfor kunne rekne seg morarente fra dette tidspunkt.

I de tilfelle der endelig frist for levering og betaling ikke er fastsat på forhånd, kan selgeren kreve betaling når tingen blir overlevert kjøperen eller stilt til hans rådighet i samsvar med avtalen og loven, jf norsk utkast § 55. Er det fastsatt et tidsrom for levering følger det av norsk utkast § 9 nr 2 at selgeren i disse tilfelle har valgretten med hensyn til leveringstidspunktet.

Dersom kjøperen i disse tilfelle ikke betaler ved overleveringen, kan selgeren imidlertid ikke kreve morarente allerede fra dette tidspunkt. Forfallsdagen er her ikke fastsatt i forvegen, og morarente kan da bare kreves fra en måned etter at selgeren har sendt kjøperen skriftlig påkrav med oppfordring om å betale, jf morarenteloven § 2. Kjøperen vil her derfor få en rentefri periode på minst en måned.

Det understrekes at selgeren selvfølgelig vil kunne gjøre de vanlige misligholdsbeføyelser (krav på oppfyllelse, heving og erstatning) gjeldende i den perioden renten ikke løper.

Dersom det er selgeren som ikke oppfyller korrekt, vil det kunne oppstå et pengekrav i form av et krav på erstatning, prisavslag og/eller tilbakebetaling av kjøpesummen på kjøperens hånd. Krav på rente av dette kravet vil etter det norske utkastet også reguleres av morarenteloven.

Dersom selgeren misligholder og leveringstiden er avtalt på forhånd, vil kjøperens eventuelle krav på erstatning m m samtidig være forfalt. Forfallsdagen for misligholdskravet kan likevel ikke anses fastsatt i forvegen i slike tilfelle etter morarenteloven § 2. Sammenlikne NOU 1974:54 s 79 og Bergsåker i Lov og Rett 1983 s 80. Uansett om leveringstiden er avtalt på forhånd eller ikke, vil kjøperen ved mislighold på selgerens side derfor bare kunne kreve rente fra en måned etter at han har sendt selgeren skriftlig påkrav med oppfordring om å betale.

Rentebestemmelsen i *FN-konvensjonen art 78* fastsetter ikke rentens størrelse eller utgangspunkt og må derfor antas å overlate dette til nasjonal lov. Dette gjelder også regler om rentefri periode etter påkrav. Slike regler rammes ikke av konvensjonens bestemmelser i art 45(3) og 61(3) om at ingen benådningsfrist ("period of grace") kan innrømmes av domstolene (jf merknader til N kap XV under punkt 2).

Vård av varan (omsorg for tingen)

76 §

Paragrafen gäller *säljarens* skyldighet att ta vård om varan (D opbevare/drage omsorg for genstanden; N dra omsorg for tingen).

Om varan inte hämtas eller tas emot i rätt tid eller om den inte överlämnas till

köparen till följd av annat förhållande på dennes sida, skall säljaren enligt förslagen för köparens räkning vidta skäliga åtgärder för vård av varan, om han har den i sin besittning (N i sin varetekt) eller annars kan ta hand om den.

Vårdplikt för säljaren inträder således när köparen kommer i dröjsmål med varans avhämtande eller mottagande. Hänvisningen till att varan inte överlämnas till köparen på grund av annat förhållande på dennes sida avser bl.a. den situationen att varans överlämnande är avhängigt av prisets betalning. Om varan skall överlämnas till köparen mot att priset betalas men betalning inte sker i rätt tid och varan därför hålls inne (se 10 §), blir säljaren i enlighet med föreliggande paragraf skyldig att ta vård om varan.

Om säljaren har varan i sin besittning, blir han alltid skyldig att vidta skäliga åtgärder för dess vård. Om varan finns på annan plats än hos säljaren, skall denne ta vård om varan, ifall han kan göra det. Detta gäller också om varan finns på annan ort men säljaren t.ex. genom sin representant på denna ort har möjlighet att ta hand om varan. Vårdplikt inträder om säljaren t.ex. har en filial på bestämmelseorten eller om en speditör representerar honom där. Om en bank på bestämmelsorten fått i uppdrag att för säljarens räkning inkassera betalningen, kan banken däremot inte anses utgöra en sådan representant för säljaren som medför att säljaren blir skyldig att ta vård om varan.

Säljarens rätt att i vissa fall häva köpet på grund av köparens underlåtenhet att ta emot varan behandlas i 60 §.

I föreliggande paragraf anges inte vad som är påföljden av att säljaren inte uppfyller sin vårdplikt. Om köpet inte hävs och varan till följd av säljarens försummelse försämrats, kan köparen i samband med säljarens krav på betalning av priset göra gällande att varan är behäftad med fel. Detta framgår av 22 § andra stycket, enligt vilket en försämring av varan efter riskens övergång utgör fel, om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott. Denna regel bör anses omfatta även här avsedda situationer, där säljaren försummat en skyldighet som åligger honom enligt lagen. Köparen kan också göra invändning mot säljarens redovisning enligt 82 §, om varan har sålts och försäljningen till följd av säljarens försumlighet i samband med varans vård inbringat ett lägre pris än vad som eljest kunnat uppnås. Köparens invändning kan då medföra att avräkningen mellan parterna måste justeras med hänsyn till minskningen i varans värde. Om säljaren i ett senare skede häver köpet kan hans försumlighet i samband med varans vård på motsvarande sätt inskränka hans rätt till skadestånd.

Av 13 § andra stycket (D 14 § 1 st.) framgår att risken för varan i fall där vårdplikt för säljaren uppkommer i allmänhet övergår från säljaren till köparen, eftersom förutsättningarna för vårdplikten och riskens övergång enligt dessa stadganden i huvudsak sammanfaller. (Jfr dock 13 § andra stycket, andra meningen i det norska förslaget, enligt vilken säljaren vid konsumentköp bär risken för sådan försämring av varan som beror på dess egen beskaffenhet även under den tid då han skall ta vård om varan.) Också om köparen bär risken för en varan medan den befinner sig i säljarens vård, kan vårdplikten bl.a. innefatta en skyldighet för säljaren att hålla varan försäkrad.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* motsvaras föreliggande paragraf av 33 §. (FP 9 kap. 1 § 1 mom). Dessa stadganden skiljer sig från föreliggande förslag genom att det anges att när godset sänts till annan ort, uppkommer vårdplikt för säljaren endast om det på bestämmelseorten finns någon som på säljarens vägnar kan ta hand om godset och det kan ske utan väsentlig kostnad eller olägenhet. I sak innebär denna olikhet inte någon egentlig ändring, eftersom man knappast kan anse att förutsättningarna för vårdplikten enligt de föreliggande förslagen är uppfyllda, om det inte finns någon på bestämmelseorten som på säljarens vägnar utan väsentlig olägenhet och kostnad kan ta hand om varan.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 85.

77 §

Paragrafen gäller *köparens* skyldighet att ta vård om varan.

Om köparen vill avvisa en vara som han mottagit, skall han enligt *första stycket* vidta skäliga åtgärder för varans vård. I stadgandet avses situationer där köparen vill häva köpet eller kräva omleverans på grund av säljarens avtalsbrott. Eftersom det är fråga om köparens skyldighet att ta vård om varan för säljarens räkning, förutsätts det att köparen har rätt att avvisa varan. I annat fall måste köparen i eget intresse ta hand om varan.

Om köparen försummar sin vårdplikt och varan därför skadas, kan detta leda till att köparen enligt 70 § förlorar rätten att häva köpet eller att kräva omleverans. Försummelsen kan även medföra ersättningsskyldighet för köparen.

I fall som avses i detta stycke har varan blivit avlämnad och därigenom har risken för varan enligt 13 § första stycket övergått på köparen. Jfr dock stadgandena i 78 §.

Andra stycket gäller den situationen att köparen vill avvisa en vara som han ännu inte har tagit emot men som sänts till honom och hålls honom till handa på bestämmelseorten. I dessa fall skall köparen ta hand om varan, om det kan ske utan att priset betalas och utan oskälig kostnad eller olägenhet. Vårdplikt uppkommer dock inte, om säljaren eller någon, som på hans vägnar kan ta hand om varan, finns på bestämmelseorten.

Vid distansköp (N transportkjøp) är köparen således inte bara skyldig att vårda en vara som han har tagit emot utan han måste under vissa förutsättningar också ta hand om en vara som är på väg till honom och kommer fram till bestämmelseorten efter att köparen fått anledning att avvisa varan. Om säljaren själv har en representant på bestämmelseorten, åligger det normalt denne att ta hand om varan. Detta kan dock förutsätta att köparen ofördröjligen meddelar säljaren eller dennes representant att han vill avvisa varan. Det sistnämnda gäller också i fall där köparen inte är skyldig att ta vård om varan därför att det skulle förutsätta betalning av priset eller medföra oskälig kostnad eller olägenhet för köparen. Även om någon vårdplikt i dessa fall inte uppkommer, skall köparen med andra ord vid behov se till att säljaren får tillfälle att ordna varans vård eller i övrigt förfoga över den.

Såsom nämndes i samband med 76 § kan en bank som endast har till uppgift att för säljarens räkning kassera in betalningen inte betraktas som säljarens representant i den bemärkelse som avses i detta sammanhang. Om banken innehar dokument mot vilka varan skall betalas och som kontrollerar förfoganderätten över varan, utesluts köparens vårdplikt dock i allmänhet redan på den grunden att han inte kan ta hand om varan utan att betala priset.

I situationer som avses i detta stycke har varans avlämnande vid den tidpunkt då varan avvisas i regel skett. Också i dessa fall bär köparen således vanligtvis risken för varan medan han har den i sin vård. Jfr dock stadgandena i 78 § och 70 §.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* ingår stadganden om köparens vårdplikt i 55–56 §§. Första stycket i föreliggande förslag motsvaras av 55 § och andra stycket av 56 §. I det tidigare finska förslaget ingår stadganden om köparens vårdplikt i FP 9 kap. 1 § 2 mom.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 86.

78 §

Paragrafen gäller den vårdpliktige partens rätt att överlämna varan för förvaring hos tredje man.

Enligt förslaget får den part som skall ta vård om varan överlämna den till tredje man för förvaring för motpartens räkning, såvida kostnaderna för förvaringen inte är oskäligt stora. Om förvaringen hos tredje man är oskäligt kostsam, blir den vårdpliktige parten ansvarig gentemot motparten för den överstigande delen av vårdkostnaderna.

Om den tredje man till vilken varan överlämnats för förvaring har valts med omsorg, blir den vårdpliktige parten enligt det *finska, norska* och *svenska* förslaget fri från ansvar för varan, när förvararen mottagit den. Detta innebär att den vårdpliktige parten endast kan bli skyldig att ersätta motparten för skada som drabbat varan medan den befinner sig i tredje mans förvar, om han visat bristande omsorg vid valet av förvarare. Den vårdpliktige parten är med andra ord inte skadeståndsskyldig även om förvararen förorsakat skadan genom vållande, såvida förvararen kan anses ha blivit vald med tillräcklig omsorg.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* saknas en motsvarighet till föreliggande paragraf. I *FN-konventionen* motsvaras paragrafen av art. 87, som dock inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse om vilken inverkan varans överlämnande till tredje man har på den vårdpliktige partens skadeståndsskyldighet.

79 §

Paragrafen gäller den vårdpliktige partens rätt till ersättning för de kostnader som vården medfört.

Enligt förslaget har den part som skall ta vård om varan rätt till ersättning för försvarliga utgifter och andra kostnader på grund av vården. Motpartens ansvar för vårdkostnaderna – i den mån de är försvarliga – är helt strikt. De befrielsegrunder som enligt förslaget kan utesluta partens skadeståndsskyldighet på grund av ett avtalsbrott från hans sida gäller inte sådan ersättning som avses i denna paragraf.

Paragrafen omfattar utgifter och andra kostnader som förorsakas av de åtgärder vilka vårdplikten förutsätter. Kostnader som inte beror på sådana åtgärder utan som eljest följer av motpartens avtalsbrott ersätts inte enligt föreliggande paragraf utan enligt stadgandena om skadestånd i 29–30, 41–45, 63 och 71–74 §§. Som vårdkostnader ersätts bl.a. utgifterna för varans förvaring i den mån dessa erlagts av den vårdpliktige parten (jfr 78 §) samt kostnader för varans transport som blivit nödvändiga på grund av vårdplikten.

Om säljaren transporterat varan till den avtalade platsen för avlämnandet utan att avlämnande kunnat ske kan de kostnader som uppkommer till följd av att säljaren måste föra varan tillbaka till sitt affärsställe utkrävas av köparen såsom kostnader på grund av varans vård. Om säljaren senare utför en ny transport till platsen för avlämnandet är även detta att beakta vid beräkningen av vårdkostnaderna, så att säljaren inte belastas med mer än en transportkostnad. Även den extra kostnad som uppkommer till följd av att varan måste transporteras på nytt till platsen för avlämnandet kan således betraktas som en kostnad på grund av varans vård. Motsvarande gäller beträffande sådana extra lastnings- och lossningskostnader som uppkommit till följd av att avlämnandet inte kunnat genomföras vid första försöket.

Ersättning för vårdkostnaderna utgår endast i den mån kostnaderna är försvarliga. Huruvida så är fallet måste bedömas från fall till fall med hänsyn till vilka åtgärder som kan anses nödvändiga och motiverade för att uppfylla vårdplikten. T.ex. kan utgifter för att försäkra varan ibland utgöra en försvarlig vårdkostnad.

Enligt förslaget får den vårdpliktige parten hålla inne varan till säkerhet för den ersättning som han har rätt till på grund av varans vård. Detta innebär att säljaren inte är skyldig att överlämna varan till köparen även om denne erbjuder sig att betala priset och ta emot varan, om inte vårdkostnaderna samtidigt ersätts. Köparen är för sin del inte skyldig att i samband med hävningen eller kravet på omleverans återlämna varan till säljaren förrän han får ersättning för vårdkostnaderna. Även om det inte framgår uttryckligen av lagtexten, kan den ersättningsskyldige parten åsidosätta motpartens rätt att hålla inne varan genom att ställa (annan) säkerhet för ersättningen.

Föreliggande paragraf motsvaras i *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* av 36 § som gäller säljarens rätt till ersättning, och 55 §, som gäller köparens motsvarande rätt. I det tidigare finska förslaget motsvaras föreliggande paragraf av FP 9 kap. 1 § 3 mom.

Enligt gällande svensk rätt (36 §) skall säljaren ersättas för kostnaderna för godsets vård samt för "annan särskild utgift". Enligt den danska och den norska lagen skall ersättning utgå för "udgifter til genstandens bevaring eller anden forøget omkostning". I 55 § hänvisas till "kostnaderna för vården". Enligt 36 § får säljaren till säkerhet för ersättningen hålla inne varan. Någon motsvarande rätt för köparen nämns däremot inte i 55 §.

Enligt de tidigare förslagen skall ersättning utgå för utgifter som förorsakats av godsets vård samt för andra kostnader som uppkommit i detta sammanhang. För finsk del hänvisas dock endast till "kostnader på grund av vården". Med "andra kostnader" avses enligt 36 § i det tidigare svenska förslaget kostnader till följd av att köparen inte hämtat eller mottagit godset i rätt tid. Enligt 55 § skall 36 § äga motsvarande tillämpning i fråga om köparens rätt till ersättning. I det danska förslaget hänvisas i 36 § till "omkostninger for at drage omsorg for salgsgenstanden" samt till utgifter som i övrigt uppkommit på grund av "den manglende afhenting eller modtagelse". I 55 § ingår en hänvisning till 36 §. Det tidigare norska förslaget (36 §) överensstämmer till ordalydelsen med gällande svensk rätt. Enligt det danska, norska och svenska förslaget har den ersättningsberättigade parten rätt att hålla inne varan till säkerhet för ersättningen. Något stadgande om detta ingår inte i det tidigare finska förslaget.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 85, sista meningen samt av art. 86(1), sista meningen.

80 §

Paragrafen gäller den vårdpliktige partens rätt och skyldighet att sälja varan för motpartens räkning.

Första stycket handlar om partens rätt att sälja varan. Den part som skall ta vård om varan får enligt det danska, finska och svenska förslaget för det första sälja varan, om han inte utan väsentlig kostnad eller olägenhet kan fortsätta med vården. Enligt det norska förslaget får den vårdpliktige parten sälja varan om det skulle vara orimligt kostsamt att ta vård om den. För det andra får varan enligt förslagen säljas, om motparten dröjer oskäligt länge med att ta hand om varan eller, enligt det finska, norska och svenska förslaget, betalar priset eller kostnaderna för vården.

Första stycket motsvaras i *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* av 34 och 55 §§ (55 § innehåller en hänvisning till 34 §). I det tidigare finska förslaget motsvaras första stycket av FP 9 kap. 2 §. Enligt de gällande köplagarna får godset säljas, om den vårdpliktige parten inte utan väsentlig kostnad eller olägenhet kan fortfara med vården eller om motparten inte förfogar över godset inom skälig tid efter att han blivit uppmanad att göra det. De tidigare reformförslagen överensstämmer på denna punkt med de gällande lagarna. – I de föreliggande förslagen saknas kravet på att den vårdpliktige parten skall ha uppmanat motparten att omhänderta varan. Vid bedömningen av den skäliga tiden skall man dock även enligt dessa förslag ta hänsyn till huruvida och när motparten fått veta att varan förvaras för hans räkning.

I *FN-konventionen* motsvaras första stycket av art. 88 (1).

Andra stycket handlar om den vårdpliktige partens skyldighet att sälja varan för motpartens räkning. Sådan skyldighet inträder, om varan är utsatt för snabb förstörelse eller försämring eller om den fordrar alltför (D, N uforholdsmessig) kostsam vård.

Enligt det *danska* förslaget uppkommer skyldighet att sälja varan även i det fallet att varan snabbt faller i värde. I de övriga förslagen har man avstått från denna regel med hänsyn till att den lägger risken för en riktig bedömning av prisutvecklingen på marknaden på den part som för motpartens räkning skall ta vård om varan.

I ovannämnda fall skall varan säljas, om det är möjligt, dvs. om det finns efterfrågan för varan. Säljaren skall med andra ord utnyttja föreliggande möjligheter att avyttra varan för att undvika ytterligare förlust för motparten. I 81 § behandlas det fallet att varan inte kan säljas eller att det inte lönar sig att sälja den.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* regleras skyldigheten att sälja godset i 35 och 55 §§. I 55 §§ hänvisas till 35 §, som enligt sin gällande lydelse förutsätter att godset säljs, om det är utsatt för förskämning eller snabb förstörelse eller fordrar alltför kostsam vård. Enligt de tidigare reformförslagen uppkommer skyldighet att sälja godset utöver de nyssnämnda situationerna också om godset av annan orsak snabbt faller i värde. Denna sistnämnda grund för försäljningsplikten återfinns bara i det föreliggande danska förslaget

I *FN-konventionen* motsvaras andra stycket av art. 88 (2).

Enligt tredje stycket i det *finska, norska* och *svenska* förslaget skall varan säljas med omsorg (N på forsvarlig måte). I det *danska* förslaget framgår det av första stycket att varan skall säljas på försvarligt sätt. Utöver detta allmänna omsorgskrav uppställs inte någon regel om hur försäljningen skall ske. Bedömningen kan därför variera beroende på omständigheterna. I många fall kan det bästa möjliga resultatet för säljarens del uppnås genom att denne utnyttjar sina normala försäljningskanaler. Också för köparens del kan det vara bäst förenligt med omsorgskravet att varan säljs under hand genom existerande affärskontakter eller genom tidningsannonser e.d. En försäljning på offentlig auktion kan ofta antas leda till en så oförmånlig prisnivå att denna försäljningsmetod i många fall inte kan anses uppfylla omsorgskravet. I vissa branscher kan förhållandena dock vara annorlunda.

Innan varan säljs skall motparten såvitt möjligt underrättas om avsikten att sälja varan. I det norska förslaget framgår detta av första och andra stycket. Om försäljningen t.ex. av skäl som nämns i andra stycket måste ske snabbt, bör den inte uppskjutas bara för att motparten skall kunna få veta om försäljningen på förhand.

I *de gällande köplagarna* regleras sättet för försäljningen i 34 §, till vilken hänvisas även i 55 §. Enligt gällande rätt skall godset säljas på offentlig auktion. Såvitt möjligt skall motparten i god tid underrättas om tiden och platsen för auktionen. *De tidigare reformförslagen* (34 § och 55 §, FP 9 kap. 4 § 1 mom.) överensstämmer på denna punkt med de föreliggande förslagen.

I *FN-konventionen* regleras sättet för försäljningen i art. 88 (1) och skyldigheten att meddela motparten om försäljningsavsikten i art. 88 (1) och 88 (2).

81 §

Paragrafen gäller den vårdpliktige partens rätt att förfoga över varan på annat sätt än genom att sälja den.

Om varan inte kan säljas eller om det är uppenbart att priset (N salgsutbyttet) inte skulle täcka kostnaderna för försäljningen, får den part som skall ta vård om varan förfoga över den på något annat sätt än genom försäljning. Det skall dock vara ett försvarligt sätt, vilket t.ex. kan vara att parten använder varan i sin egen rörelse. En sista utväg är att han helt enkelt kastar bort varan.

Det förfogande som avses i föreliggande paragraf är ett alternativ till varans försäljning och således underställt samma förutsättningar som rätten att sälja varan. Om varan är sådan som avses i 80 § andra stycket men en försäljning inte är möjlig, får den vårdpliktige parten dock i stället förfoga över varan på lämpligt sätt, t.ex. skaffa bort den förskämda varan, även om de förutsättningar som anges i 80 § första stycket inte skulle vara för handen.

Innan den vårdpliktige parten förfogar över varan såsom avses i föreliggande paragraf, skall han såvitt möjligt underrätta motparten om sin avsikt (jfr 80 § 3 st.). Detta framgår uttryckligen av det danska och det norska förslaget.

Paragrafen överensstämmer med motsvarande stadgande i *de gällande köplagarna* (34 och 55 §) och *de tidigare reformförslagen* (34 § 1 st. och 55 §, FP 9 kap. 4 § 1 mom.). I de gällande lagarna nämns dock endast att godset får bortskaffas.

I *FN-konventionen* saknas motsvarande bestämmelse.

82 §

Paragrafen gäller den vårdpliktige partens redovisningsskyldighet gentemot sin motpart.

Det som varans försäljning inbringat samt vad som på annat sätt utvunnits av varan skall redovisas till motparten. Redovisning skall med andra ord lämnas såväl för det som uppburits vid en försäljning av varan som för annan avkastning eller annan nytta som den vårdpliktige parten haft av varan t.ex. då han i enlighet med 81 § förfogat över den på annat sätt än genom att sälja den. Intäkterna kan enligt vanliga regler avräknas mot den andra partens skuld till den vårdpliktige parten. När det är fråga om köparen utgörs motpartens skuld vanligen av priset, i den mån det är obetalt, samt av dröjsmålsränta och ersättning för vård- och försäljningskostnaderna. För säljarens del kan skulden bestå av mottagen betalning som skall återbetalas, ränta på detta belopp samt vård- och försäljningskostnader och köparens eventuella andra skadeståndskrav. Ifall avräkningen visar ett överskott tillfaller detta motparten.

I *de gällande köplagarna* (34 §, 55 §) anges endast att försäljningen skall ske för motpartens räkning. I *de tidigare reformförslagen* ingår däremot ett stadgande som motsvarar föreliggande paragraf (34 § 2 st. och 55 §, FP 9 kap. 4 § 2 mom.). Enligt de tidigare förslagen skall det som säljaren genom försäljning eller på annat sätt uppburit eller kunnat utvinna (D burde have indvundet, N med rimelige tiltak kunne utvinne) av godset redovisas till köparen i avräkning på priset. Enligt 55 § skall 34 § tillämpas på motsvarande sätt i fråga om köparens vårdplikt. Enligt det tidigare finska förslaget förutsätts redovisning endast över godsets försäljning.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 88 (3).

Avkastning

83 §

Paragrafen gäller fördelningen av varans avkastning mellan parterna. Det kan vara fråga om t.ex. avkomma till sålda djur eller avkastning av en såld rörelse. Fördelningen av avkastningen vid köp av aktier och räntebärande värdepapper regleras särskilt i 84 och 85 §§.

Enligt föreliggande paragraf tillfaller avkastning som varan ger innan den skall avlämnas säljaren. Detta gäller dock inte, om det med fog kunde beräknas att avkastningen skulle falla först senare. Den avgörande tidpunkten för bedömningen är den avtalsenliga tidpunkten för avlämnandet. Om det faktiska avlämnandet försenas eller sker tidigare än avtalat, inverkar detta inte på fördelningen av varans avkastning.

Avkastning som varan ger efter den avtalsenliga tidpunkten för avlämnandet tillfaller på motsvarande sätt köparen. Detta gäller dock inte, om det med fog kunde beräknas att avkastningen skulle falla tidigare.

Det avgörande enligt denna paragraf är alltså när avkastningen faller eller med fog kan beräknas falla. Om parterna vill fördela avkastningen efter vad som belöper på tiden före och efter avlämnandet eller på något annat sätt, måste de således avtala särskilt om detta.

Paragrafen överensstämmer med *de gällande köplagarna* (18 §) och *de tidigare reformförslagen* (18 §, FP 10 kap. 1 §). I *FN-konventionen* saknas motsvarande bestämmelse. Trots detta gäller paragrafen för norsk del även internationella köp och utfyller således konventionen.

84 §

Paragrafen gäller fördelningen av utdelning vid aktieköp samt rätten att delta i aktieemission. I köp av aktie ingår utdelning som inte förfallit till betalning före köpslutet. I köpet ingår också sådan rätt att teckna nya aktier som inte kunnat utövas före köpslutet. Den avgörande tidpunkten för bedömningen är således en annan än enligt 83 §. Om teckningsrätterna före köpet lösgjorts från aktierna till självständiga värdepapper, ingår de inte i köpet utan skall bedömas särskilt.

Paragrafen överensstämmer med *de tidigare reformförslagen* (19 §, FP 10 kap. 2 §). Det tidigare svenska förslaget har dock i 19 § ett andra stycke rörande rätten till utdelning i s k avstämningsbolag. En regel av detta slag bör enligt bör enligt svensk uppfattning med i en ny köplag men dess närmare utformning måste övervägas ytterligare.

I förhållande till *de gällande köplagarna* (19 §) innebär förslaget en viss saklig skillnad såvitt gäller rätten att delta i emission. Enligt de gällande lagarna omfattar köp av aktie sådan rätt till teckning av ny aktie som åtföljer eller kan komma att åtfölja aktien. Enligt föreliggande förslag (och de tidigare reformförslagen) kan köparen däremot inte räkna med att teckningsrätten ingår i köpet, om rätten kunde ha utövats redan före tidpunkten för köpslutet.

FN-konventionen gäller inte köp av värdepapper (art. 2 (d)).

85 §

Paragrafen gäller fördelningen av ränta vid köp av räntebärande värdepapper. I dessa köp ingår ränta som är upplupen men ännu inte förfallen vid den tidpunkt som har avtalats för värdepapperets avlämnande. Köparen skall utöver priset betala till säljaren det belopp som svarar mot sådan ränta. Det sistnämnda gäller dock inte, om fordringen har sålts som osäker.

Enligt det norska förslaget gäller paragrafen alla räntebärande fordringar, dvs. även sådana som inte är värdepapper.

Paragrafen överensstämmer med *de tidigare reformförslagen* (20 §, FP 10 kap. 3 §) och *de gällande köplagarna*, bortsett från vissa redaktionella olikheter.

FN-konventionen gäller inte här avsedda köp (art. 2 (d)).

Övriga stadganden

86 §

Paragrafen anger vilken av parterna som bär risken för att vissa meddelanden som berörs i lagen försenas eller förvanskas vid frambefordringen eller inte kommer fram.

Den allmänna utgångspunkten inom avtalsrätten är att avsändaren bär risken för att hans meddelande inte kommer fram i tid eller på rätt sätt. Många av de meddelanden från den ena till den andra parten som behandlas i köplagen skall likväl – enligt vad som uttryckligen sägs i denna paragraf – befordras på mottagarens risk, under förutsättning att meddelandet har avsänts på ett ändamålsenligt (D, N forsvarlig) sätt. Detta innebär att avsändaren får åberopa meddelandet även om det till följd av ett missöde vid frambefordringen skulle försenas, förvanskas till sitt innehåll eller inte alls komma fram. Paragrafen omfattar bl.a. meddelanden som lämnas in för befordran per post, telegraf eller telex. De två förstnämnda kommunikationsmedlen nämns uttryckligen i det danska förslaget. Även andra kommunikationsmetoder kan dock komma i fråga. Vad som i det enskilda fallet är en ändamålsenlig eller försvarlig metod för att frambefordra partens meddelande måste bedömas efter omständigheterna. Postbefordran är t.ex. inte i alla situationer en tillräckligt snabb metod, om andra kommunikationssätt, såsom telex, står till förfogande.

I det *danska, finska* och *svenska* förslaget räknas först upp sådana meddelanden från köparen till säljaren som befordras på mottagarens, dvs. säljarens risk. Uppräkningen omfattar köparens krav på fullgörelse (25 §, D 26 §), köparens svar på säljarens förfrågan (F, S 26 §), köparens meddelande om hävning eller krav på skadestånd i samband med säljarens dröjsmål (31 §), köparens meddelande om fel i varan (neutral reklamation, 34 §, D 34 § och 35 §), köparens krav på avhjälpande av fel eller omleverans (37 §), köparens meddelande om hävning på grund av fel (41 §), köparens meddelande om att han inte godkänner säljarens räkning (53 §) samt köparens meddelande om att han vill åberopa rätten att hålla inne sin prestation på grund av säljarens befarade avtalsbrott (65 § 3 st.).

Av säljarens meddelanden till köparen befordas följande på mottagarens, dvs. köparens risk: säljarens meddelande eller svar till köparen om att säljaren vill hålla fast vid köpet (59 §), säljarens meddelande om hävning (61 §) samt hans meddelande om att han vill utöva sin stoppningsrätt, dvs. hålla inne sin prestation på grund av köparens befarade dröjsmål (65 § 3 st.).

På avsändarens risk befordras t.ex. säljarens förfrågan till köparen i samband med säljarens dröjsmål (F, S 26 §), köparens motsvarande förfrågan (59 §), säljarens begäran om specifikation och hans meddelande om uppgjord specifikation (64 §) samt parternas meddelanden om prestationshinder (30 §, 42 §, 63 §). I dessa sammanhang framgår det också av lagtexten att adressaten förutsätts ha "fått" eller "mottagit" meddelandet.

I det *norska* förslaget saknar lagtexen en uppräkning av de paragrafer som reglerar de enskilda meddelanden vilka befordras på mottagarens risk. I det norska förslaget anges det däremot generellt att om någondera parten lämnar ett meddelande som avses i lagen och meddelandet har sänts på försvarligt sätt, befordras meddelandet på mottagarens risk, såvida inte annat framgår av lagen. Om meddelandet befordras på avsändarens risk, anges det med andra ord i lagtexten att adressaten skall ha "fått" eller "mottagit" (mottatt) meddelandet, "er kjent med" ett förhållande e.d. Resultatet blir detsamma när det i samband med ingående eller ändring av ett avtal används uttryck som "avbestiller", "trer inn i", "tilkennegir" eller "tar forbehold". Enligt det norska förslaget gäller principen om att meddelandet befordras på mottagarens risk bl.a. alla de meddelanden som omfattas av uppräkningen i de övriga förslagen. Av det norska förslaget kan dock följa att denna regel kommer att gälla även andra meddelanden. Som exempel kan nämnas partens meddelande om tidpunkten då varan finns tillgänglig för avhämtning enligt 9 § andra stycket eller om tilläggstid enligt 26 § andra stycket eller 59 § andra stycket.

Förslaget överensstämmer i huvudsak med *de gällande köplagarna* (61 §, jfr 26 och 31 §§). Dessa tar dock bara sikte på fall där meddelandet försenas eller inte kommer fram, medan de föreliggande förslagen också avser en innehållsmässig förvanskning av meddelandet vid frambefordringen. Förslaget överensstämmer i huvudsak även med *de tidigare reformförslagen* (61 §, jfr 21 och 31 §§; FP 13 kap. 2 §). – En olikhet i förhållande till gällande rätt och de tidigare förslagen följer dock av att man i 26 § (F, S, N 26 § 2 st.) valt att reglera en annan situation än i den nuvarande 26 §.

I *FN-konventionen* motsvaras föreliggande paragraf av art. 27, jfr art. 48 (4).

N *87 §*

Denna paragraf, som bara finns i det *norska* förslaget, gäller frågan om vilket av partens affärsställen som skall tillmätas betydelse vid lagens tillämpning, då parten har flera affärsställen. Valet av det relevanta affärstället kan bli nödvändigt bl.a. vid bedömningen av huruvida det är fråga om ett internationellt eller nordiskt köp (se 5 §) och vid tillämpningen av specialstadgandena om internationella köp. Vidare kan frågan uppkomma när det gäller att avgöra platsen för varans avlämnande (6 §) eller platsen för betalningen (54 §).

Enligt *första stycket* skall, när någondera partens affärsställe har betydelse vid lagens tillämpning och parten har flera affärsställen, avseende fästas vid det affärsställe som har den närmaste anknytningen till köpet med hänsyn till förhållanden som parterna förutsatte vid den tid då köpet ingicks. Vid bedömningen av den närmaste anknytningen skall köpet betraktas som en helhet. Både omständigheter som hänför sig till avtalets ingående och omständigheter som hänför sig till avtalets fullgörande kan vara relevanta. Det har t.ex. inte i sig avgörande betydelse var partens huvudkontor är beläget. Bedömningen kan dessutom variera beroende på det sammanhang i vilket frågan uppkommer. Man kan inte nödvändigtvis använda likadana bedömningsgrunder t.ex. när det gäller att avgöra, huruvida det är fråga om ett internationellt köp som avses i 5 § första stycket och när det gäller att bedöma platsen för varans avlämnandet enligt 6 §.

Hänvisningen till förhållanden som parterna förutsatte vid köpslutet innebär att en senare ändring i omständigheterna saknar betydelse vid bedömningen av det relevanta affärsstället, såvida ändringen inte var förutsatt av parterna när köpet ingicks. Ändrade förhållanden som var förutsatta redan vid köpslutet bör å andra sidan beaktas. Detta gäller, när inte annat framgår av lagtexten (i 6 § första stycket sägs det t.ex. uttryckligen att varan skall avlämnas där säljaren *vid köpslutet* hade sitt affärsställe).

Enligt *andra stycket* skall, när en part saknar affärsställe som har samband med köpet, avseende i stället fästas vid hans hemvist. Då gäller principen i första stycket på motsvarande sätt.

I *de övriga förslagen* har man inte funnit det nödvändigt att ta in någon motsvarighet till första stycket i det norska förslaget (jfr 6 § första stycket och 54 § första stycket). Med hänsyn till att dessa förslag inte reglerar köp som omfattas av FN-konventionen har man ansett sig kunna undvara ett stadgande av detta slag och överlåta bedömningen av vilket av flera affärsställen som skall vara avgörande vid tillämpningen av köplagen till rättspraxis.

I *FN-konventionen* motsvaras paragrafen av art. 10.

I *de gällande köplagarna* och *de tidigare reformförslagen* finns ingen motsvarighet till första stycket.

Norsk kap XIV – Krav mot tidligere salgsledd

De foranstående bestemmelser i lovutkastet regulerer bare forholdet mellom selger og kjøper. Kjøperen kan derfor etter disse regler bare gjøre sine mangelbeføyelser gjeldende mot den selger han står i direkte kontraktforhold til. Mangler ved salgstingen vil imidlertid ofte skrive seg fra ledd i omsetningkjeden før selgeren – f eks tingens produsent. Det kan være praktisk for kjøperen å gjøre krav gjeldende direkte mot disse foranstående omsetningsledd, istedenfor å gå vegen om selgeren. Kjøperen kan iallfall ha et reelt behov for et slikt direkte krav der det etter forholdene vil være uforholdsmessig vanskelig eller brysomt for kjøperen å få kravet oppfylt av selgeren. Behovet vil særlig være til stede når selgeren ikke kan innfri kravet fordi han er konkurs eller insolvent.

I det norske utkastet har man derfor tatt inn enkelte bestemmelser som gir kjøperen rett til under visse vilkår å gjøre krav som følge av en mangel gjeldende også mot selgerens heimelsmenn i foregående salgsledd. En slik ordning kan sies å ha visse likhetstrekk med såkalt "springende regress" i andre obligatoriske rettsforhold, men dette beror bl a på hvordan ordningen nærmere utformes. I utkastet foreslås særskilte regler om forbrukerkjøperens krav mot yrkeselgere (§ 88), krav mot tidligere yrkesalgsledd som en forbruker kan ha etter kjøp fra en annen forbruker (§ 89) og krav ellers som forbrukere eller andre kjøpere kan ha mot tidligere salgsledd, hva enten dette er en forbruker eller en yrkeselger (§ 90).

I de øvrige nordiske utkast er det ikke tatt med tilsvarende bestemmelser.

§ 88 Forbrukerkjøperens krav

Bestemmelsen gjelder forbrukerkjøperens krav mot et tidligere salgsledd som er yrkeselger. Den svarer til forslaget i *NOU 1976:34* § 44 tredje ledd, jf § 52 tredje ledd og § 54 annet ledd annet punktum (se motivene s. 79). Dette svarer igjen til gjeldende kjøpslov § 49 a (se motiver i Ot prp nr 25 (1973–74))

Regelen er uttrykkelig begrenset til å gjelde i forbrukerkjøp, jf definisjonen i N § 4 nr 3. Dette forutsetter kjøp fra en yrkeselger, jf § 4 nr 4. Ved salg mellom forbrukere foreslås det imidlertid en særregel i § 89.

Adgangen til krav mot tidligere salgsledd gjelder bare *mangelbeføyelser* (sitt krav som følge av mangel). Det følger imidlertid av N § 46 nr 1 første punktum at bestemmelsen her også gjelder for rettsmangler. Dersom det på grunnlag av en rettsmangel reises et erstatningskrav mot et tidligere salgsledd, vil

erstatningsreglene i § 47 få anvendelse.

Også for andre tredjemannkrav vil det kunne rettes krav mot tidligere salgsledd, jf § 46 nr 2. Et erstatningskrav må da avgjøres etter reglene om krav på erstatning for mangler i §§ 42 til 45. For andre feil ved selgerens oppfyllelse gjelder reglene om krav mot tidligere salgsledd så langt de passer, jf § 46 nr 2 annet punktum.

Krav som kjøperen måtte ha mot selgeren som følge av dennes forsinkelse, faller utenfor bestemmelsen. Dette gjelder selv om forsinkelsen kan tilskrives selgerens heimelsmenn.

De mangelbeføyelser kjøperen kan gjøre gjeldene mot heimelsmennene, er i utgangspunktet av samme art som de han har overfor sin selger. Kjøperen kan derfor også mot disse i prinsippet kreve retting eller omlevering etter § 36. Krav på heving (§ 41) og erstatning (§ 42 flg) kan også gjøres gjeldende mot heimelsmennene. Heimelsmennene på sin side må på samme måte som selgeren kunne imøtegå kjøperens krav med å foreta retting eller omlevering etter § 38. Kjøperen må videre kunne kreve prisavslag. Prisavslaget kan imidlertid ikke bereknes ut fra en høyere pris enn den som er avtalt mellom heimelsmannen og hans kjøper (medkontrahent). Tilsvarende gjelder tilbakebetaling ved heving. Bestemmelsen i § 48 om kjøperens tilbakeholdsrett vil bare passe i forhold til det tidligere salgsledd når dette kan kreve kjøpesummen direkte fra kjøperen.

Kjøperens krav kan rettes mot "et tidligere salgsledd". Dette omfatter ikke bare den som selgeren står i direkte kontraktforhold til, men alle tidligere omsetningsledd foran selgeren. Det er imidlertid et vilkår for heimelsmennenes ansvar at mangelen forelå allerede hos vedkommende omsetningsledd. Skriver mangelen seg fra produsenten, vil kjøperen kunne reise krav både mot selgeren, grossisten og produsenten. Oppstår mangelen hos grossisten, kan mangelbeføyelsen gjøres gjeldene overfor denne og selgeren (detaljisten), men ikke overfor produsenten. Er mangelen først oppstått hos siste salgsledd, er bare denne ansvarlig. Dette kan være særlig praktisk ved omsetning av brukte ting (jf nedenfor).

Videre må det være tale om en rekke av *selgere*, dvs at det er den som selgeren eller hans forgjengere har inngått kjøpekontrakt med, som utgjør rekken av heimelsmenn. Det kan her reises spørsmål om hvor selvstendig en mellommann må være for å betraktes som selger. Den som har solgt tingen på kommisjon for en annen i eget navn, må reknes som en heimelsmann (salgsledd) i denne forbindelse, jf kommisjonsloven 30 juni 1916 nr 1 § 56. For øvrig må også kommittenten her anses som salgsledd, slik at kjøperens krav etter kap XIV kan rettes mot denne uansett reglene i kommisjonsloven.

Bestemmelsen her gjelder bare krav mot et tidligere profesjonelt salgsledd, dvs når forgjengeren er yrkeselger. Av og til selges tingen fra en forbruker til en yrkeselger som så selger tingen videre igjen. Dette er f eks praktisk ved bruktbiler som byttes inn hos bilforhandler. Vi antar at den forbrukeren som erverver bruktbilen fra forhandleren, bør kunne gjøre paragrafens regler gjeldende bare overfor forhandlerens tidligere yrkesalgsledd. I NOU 1976:34 s 79 antas derimot at de tilsvarende regler i kjl § 49 a kan anvendes også overfor en heimelsmann som ikke er yrkeselger, dvs overfor en tidligere forbruker. Men dette er neppe rimelig uten videre (sml utkastet her § 90).

Det kan spørres om regressadgangen i § 88 bør gjelde også når den

mellomliggende omsetningsrekke er blitt uvanlig lang og særlig når den regulære salgsrekke er avbrutt ved tidligere forbrukerledd, td når brukte ting selges videre. Praktisk sett er dette særlig et problem ved vurderingen av hvordan reklamasjonsfristene skal reknes, jf bestemmelsene om dette i § 88 nr 3 og 4.

Kjøperen kan selv velge hvem av de ansvarlige han vil rette kravet mot. Selgeren og de ansvarlige heimelsmenn vil hefte solidarisk overfor kjøperen. Kjøperen vil ha sitt krav i behold overfor selgeren i den utstrekning han ikke får det dekket av heimelsmannen og omvendt, jf nedenfor.

Bestemmelsen regulerer imidlertid ikke regressforholdet mellom siste selger og de tidligere salgsledd. Eventuelle regressoppgjør mellom disse må skje etter alminnelige regler på bakgrunn av avtalen mellom dem, jf også § 90. Det kan bl a foreligge skadeløsavtale til fordel for en av partene.

Det framgår av bestemmelsen at kjøperens krav mot heimelsmannen er begrenset til det krav selgeren eller annen som erverver tingen fra vedkommende heimelsmann, kan gjøre gjeldende mot denne. Kjøperen kan altså ikke uten videre gjøre gjeldende samme krav overfor de tidligere salgsledd som ovenfor selgeren. Et krav på prisavslag f eks vil på grunn av den høyere prisen ved salg til forbrukeren kunne ha et annet innhold på forbrukerkjøperens enn på selgerens hånd. Det samme gjelder restitusjonsbeløpet når kjøperen hever. Uttrykket "tilsvarende krav" går både på kravets art og dets omfang. Med andre ord: Kravet mot det tidligere salgsledd kan bare gjøres gjeldende i den utstrekning (og innen den beløpgrense) dette salgsledd har mangelansvar overfor selgeren (eller eventuelt en mellomliggende kontraktpart). Dersom kjøperen ikke får dekket sitt krav fullt ut hos vedkommende salgsledd, kan han kreve det overskytende av de øvrige ansvarlige heimelsmenn.

Den som kravet etter § 88 rettes mot, kan ikke motrekne kjøperens krav med krav han har mot de øvrige heimelsmenn. Grossisten kan således ikke motrekne overfor forbrukeren med krav han måtte ha på selgeren for levering av den aktuelle salgsting.

Etter N § 88 *annet ledd* kan forbrukerkjøperens krav mot tidligere salgsledd ikke settes til side gjennom *ansvarfraskrivinger* mellom dette salgsledd og selgeren i større utstrekning enn det som kunne vært avtalt mellom forbrukerkjøperen og selgeren. Dermed får kjøperen overfor den ansvarlige heimelsmann de samme ufravikelige mangelbeføyelser som han har overfor selgeren. Dette gjelder også for reklamasjonsreglene, jf nr 3 og 4 i utkastet. NOU 1976:34 s 79 tar samme utgangspunkt, men noe forbeholdent.

I forhold til sine kontraktmotparter vil heimelsmannen derimot kunne ta gyldig forbehold. Dersom kjøperen velger å holde seg til grossisten, kan denne derfor være avskåret fra å velte ansvaret videre til produsenten for så vidt produsenten gyldig har fraskrevet seg sitt ansvar overfor grossisten. Grossisten risikerer da selv å måtte bære det endelige tapet.

Det må understrekes at annet ledd gjelder reglene om kjøpers beføyelser *når* det foreligger en mangel også i forhold til vedkommende salgsledd. Bestemmelsen griper vanligvis ikke inn i spørsmål *om* det foreligger en mangel i forholdet mellom selgeren og heimelsmannen. Hvorvidt det foreligger en mangel vil bero på avtalen mellom partene, se også §§ 17 til 20. Det kan altså tenkes at kjøperen vil kunne gjøre mangelbeføyelser gjeldende mot selgeren, samtidig som avtale mellom selgeren og hans heimelsmann fører til at det i

forholdet mellom dem ikke foreligger noen mangel. Verken selgeren eller kjøperen kan da gjøre mangelbeføyelsen gjeldende mot denne heimelsmannen, med mindre de ufravikelige mangelreglene fører til noe annet (jf §§ 18 til 20).

I *tredje ledd* er det gitt regler om kjøperens *reklamasjon* ovenfor selgerens heimelsmenn. Bestemmelsen viser direkte til reklamasjonsreglene i § 34, slik at de samme reklamasjonsregler som gjelder mellom selger og kjøper, vil komme til anvendelse.

Når kjøperen vil gjøre en mangel gjeldende mot selgerens heimelsmann, må han derfor innen rimelig tid etter at han har oppdaget eller burde ha oppdaget den, gi heimelsmannen melding og angi hva slags mangel det gjelder. Kjøperen vil her i de fleste tilfelle neppe oppdage eller ha mulighet for å oppdage mangelen før han selv mottar tingen. Ved vurderingen av hva som er rimelig tid, må det bl a tas hensyn til at kjøperen i første omgang normalt vil ha rettet kravet mot selgeren. Så snart kjøperen burde innse at det kunne komme på tale å gjøre gjeldende krav mot heimelsmannen, må denne varsles, selv om forholdet til selgeren ikke er avklart. Det kan likevel ikke være noe i vegen for at kjøperen går direkte på heimelsmannen uten først å ta kontakt med selgeren. Etter annet punktum må kjøperen også så snart det er rimelig høve til det underrette heimelsmannen om hva han krever, dvs om han krever f eks retting, prisavslag, erstatning og/eller heving.

Den absolutte toårs reklamasjonsfrist etter § 34 nr 2 vil også gjelde ved krav mot selgerens heimelsmann. Her reiser det seg spørsmål om fristen skal begynne å løpe fra det tidspunkt da varen ble levert fra heimelsmannen eller fra det tidspunkt kjøperen selv mottok varen. Det norske utkastet skal forstås slik at det normalt er den sist nevnte beregningsmåte som skal legges til grunn. Dette framgår av at § 34 nr 2 kommer direkte til anvendelse, jf formuleringen "... innen to år etter den dag han overtok tingen". Etter gjeldende kjøpslov § 49 a synes dette noe uklart, se nedenfor.

En mangelfull vare vil gjerne passere flere salgsledd før den når fram til forbrukerkjøperen. Den vil også kunne bli liggende over lengre perioder hos enkelte salgsledd, f eks på grossistens eller detaljistens lager. Produsenten av den mangelfulle vare vil derfor risikere at forbrukerkjøperen gjør gjeldende mangelbeføyelser lenge etter at toårsfristen i forhold til produsentens egen kontraktmotpart er løpt ut. Det kan også være vanskelig for de tidligere salgsledd å ha oversikt over når varen når fram til forbrukeren, slik at toårsfristen i forhold til forbrukeren begynner å løpe. Når man likevel har valgt denne regelen (ved regulær omsetning), er det fordi toårsfristen i forhold til heimelsmennene ellers ofte vil kunne være løpt ut eller sterkt forkortet allerede før forbrukeren mottar varen. Adgangen til å gjøre krav gjeldende mot tidligere salgsledd vil derfor kunne bli vesentlig uthulet ved en annen berekning av reklamasjonsfristen. For visse typer varer kan det også være vanskelig å fastslå når varen forlater de enkelte salgsledd. Berekningstekniske hensyn taler derfor også for en slik regel. Det kan videre vises til at en selvstendig berekning av reklamasjonsfristen i forhold til forbrukeren er lagt til grunn i bestemmelsen om krav mot heimelsmenn (§ 3–18) i NOU 1979:42 Forbrukertjenester. Produsenter og andre som leverer varer bereknet på forbrukere, må etter dette være forberedt på at mangelbeføyelser kan gjøres gjeldende senere enn to år etter at de leverte varen fra seg.

Man foreslår imidlertid i *fjerde ledd* en modifikasjon for det tilfelle at tingen også tidligere i salgsrekken har passert en forbruker, slik at den regulære omsetningsrekke i forhold til foranstående salgsledd kan sis å være avbrutt (jf merknader foran til første ledd). I så fall reknes toårsfristen i § 34 nr 2 for hvert salgsledd allerede fra den dag da den nærmest følgende forbrukeren mottok tingen. Fristen blir altså da å rekne etter samme regel som i § 89 nr 2. Unntaksregelen kan ha praktisk betydning ved salg av kunstartikler og brukte ting. Begrunnelsen for regelen er at en forbrukerkjøper regelmessig sitter lenge med tingen før den eventuellt omsettes videre. Det ville derfor i slike tilfelle føre for langt å la den toårige reklamasjonsfrist overfor det tidligere salgsledd begynne nytt løp for hver ny forbrukerkjøper.

Kjøperen vil ha bevisbyrden for at det forelå en mangel hos vedkommende salgsledd. Når det er gått lang tid siden varen passerte salgsleddet, vil det naturlig nok bli vanskelig for kjøperen å påvise dette. I prinsippet vil imidlertid heimelsmannen være ansvarlig dersom mangelen kan påvises og kjøperen har holdt seg innen den reklamasjonsfrist som følger av § 88 nr 3 og 4.

Det kan være at det mellom de tidligere salgsledd inngås avtaler som fastsetter kortere reklamasjonsfrister enn lovens toårsfrist. Slike avtaler vil rammes av bestemmelser i § 88 nr 2, jf foran. Kjøperen kan derfor gjøre kravet gjeldende mot selgerens tidligere salgsledd uansett om selgeren selv er avskåret fra detta pga den avtalte reklamasjonsfristen.

Dersom det er en rettsmangel kjøper vil påropе overfor heimelsmannen, følger det av § 46 nr 1 annet punktum at toårsfristen ikke gjelder. Rettsmangelen kan derfor gjøres gjeldende mot heimelsmannen selv om det er gått mer enn to år siden kjøperen mottok tingen. Avtaler mellom selgeren og heimelsmannen som setter reklamasjonsfrister også for slike mangler, kan ikke gjøres gjeldende overfor forbrukerkjøperen, jf § 88 nr 2. Reklamasjonsregelen i § 34 nr 1 vil imidlertid gjelde, slik at kjøperen må påropе rettsmangelen innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde oppdaget den. For andre tredjemannkrav vil disse reglene for rettsmangler gjelde tilsvarende, jf § 46 nr 2 første punktum.

I *gjeldende norsk kjøpslov* ble det ved lov 14 juni 1974 nr 36 tatt inn en ny *§ 49 a* om krav mot tidligere salgsledd ved forbrukerkjøp med yrkeselger. Regler om kjøpers reklamasjon mot selgerens heimelsmenn ble samtidig inntatt i § 52 tredje ledd siste punktum og § 54 annet ledd siste punktum.

Som berørt foran svarer N § 88 i hovedsak til gjeldende lov. Mangelbeføyelsene er imidlertid blitt noe utvidet som følge av at foreliggende lovutkast gir kjøperen rett til å kreve avhjelp og omlevering. Dessuten er det tvilsomt om gjeldende lov gir kjøperen rett til krav mot selgerens heimelsmenn der det foreligger rettsmangler(vanheimel). Likeledes er det noe tvilsomt hvordan den gjeldende toårs reklamasjonsfrist skal forstås ved krav mot tidligere slagsledd. Det er mulig at gjeldende rett her kan forstås slik at toårsfristen begynner å løpe allerede fra det tidspunkt varen ble levert fra heimelsmannen. Forarbeidene gir ikke holdepunkter for noen bestemt løsning.

I gjeldende norsk lov har man heller ikke løst spørsmålet om regressadgangen bakover skal avskjæres dersom tingen går fra en forbruker til en yrkeselger som selger den videre. Også dette spørsmål må derfor anses tvilsomt etter gjeldende rett.

FN-konvensjonen regulerer bare forholdet mellom kjøper og selger, jf art 4. Forholdet mellom kjøper og tredjemann, herunder til selgers heimelsmenn og kjøpers etterfølger, faller derfor utenfor konvensjonen. Konvensjonen gjelder heller ikke for forbrukerkjøp (herunder salg mellom forbrukere), jf art 2 bokstav a. Spørsmålet om forbrukerkjøperens krav mot tidligere salgsledd er derfor uregulert i FN-konvensjonen. De enkelte lands lovgivere står således fritt i forhold til konvensjonen og kan selv lovregulere dette området. N § 88 skal derfor også gjelde for internasjonale kjøp.

Dersom en vare produsert i utlandet importeres av en norsk importør som selger videre til en forbruker, vil norsk lov få anvendelse på forholdet mellom selgeren og forbrukerkjøperen. N § 88 vil da som utganspunkt få anvendelse også overfor den utenlandske produsent, men dersom søksmål må reises i utlandet kan det vise seg vanskelig å få håndhevd et slikt krav på grunnlag av norsk rett.

Et annet forhold har vi der både produsenten og selgeren er bosatt i utlandet, men forbrukerkjøperen er bosatt i Norge. Dette kan være praktisk f eks ved postordresalg av utenlandske produkter i Norge. Her må det først tas standpunkt til hvilket lands lov som skal gjelde i forholdet mellom selgeren og kjøperen, jf lov 3 april 1964 nr 1 som imidlertid antakelig ikke gjelder i forbrukerkjøp. Hvilken løsning som man her skal legge til grunn, kan være usikkert, og det vil ikke bli gått nærmere inn på dette her. Dersom norsk lov blir lagt til grunn, vil N § 88 som utgangspunkt få anvendelse, men det vil bero på de alminnelige lovvalgsreglene i den internasjonale privatrett og en tolkning av paragrafen hvorvidt forbrukerkjøperen kan gjøre krav gjeldende direkte mot den utenlandske produsenten.

Det kan spørres om § 88 vil kunne tenkes å få anvendelse også ved salg av norskproduserte varer til utlandet. Vi kan tenke oss en norsk eksportør som selger varer til en utenlandsk selger, som selger videre til en utenlandsk forbruker. I forholdet mellom den utenlandske selgeren og forbrukerkjøperen må utenlandsk rett legges til grunn. Det kan likevel tenkes at norsk rett vil bli lagt til grunn for regresspørsmålet mellom den norske eksportøren og den utenlandske forbrukeren. Men regressreglene i N § 88 vil likevel ikke komme direkte til anvendelse.

Dersom en norsk eksportør selger direkte til utenlandsk forbruker, får man spørsmålet om forbrukeren kan gjøre regresskrav gjeldende overfor den norske produsenten med heimel i N § 88. Her må man først ta stilling til hvilket lands lov som skal legges til grunn mellom eksportøren og forbrukeren. Legges norsk rett til grunn, vil N § 88 få anvendelse, og det må bero på en tolking av denne hvorvidt den utenlandske forbrukeren kan gjøre regeresskrav gjeldende mot den norske produsenten.

N § 89 Krav mot tidligere yrkesalgsledd ved salg mellom forbrukere

N § 88 er begrenset til å gjelde forbrukerkjøp – dvs salg fra yrkeselger til forbruker, jf § 4. Det er imidlertid vanlig at det også mellom forbrukere omsettes ting, særlig brukte ting, td biler. Erververen vil her ikke kunne gjøre gjeldende krav overfor selgerens forgjengere med heimel i § 88. Gode grunner taler for at erververen som utgangspunkt ikke bør stå i en dårligere stilling enn den forbrukeren som ervervet tingen direkte fra yrkeselger. Iallfall i visse tilfelle vil han ha et sterkt behov for å gjøre krav gjeldende mot et tidligere salgsledd

for mangler som skriver seg fra produsenten, og særlig dersom avhenderen er insolvent eller det ellers er vanskelig eller brysomt å rette kravet mot denne.

I det norske utkastet har man valgt å ta inn en bestemmelse som løser dette praktiske problem og som gir erververen samme rett overfor tidligere yrkesalgsledd som avhenderen hadde. Men det foreslås ikke at bestemmelsen gjøres ufravikelig. Erververen må derfor finne seg i at hans adgang til å gjøre krav mot tidligere salgsledd blir avskåret ved at det er tatt forbehold om dette fra noen av de foranstående forbrukere. Hvorvidt et slikt forbehold skal forstås slik at det omfatter ikke bare eget ansvar, men også ansvar for de tidligere salgsledd, må bero på en tolking av det enkelte forbehold. Er det bare tatt forbehold av tidligere yrkesalgsledd, kan dette forbeholdet imidlertid heller ikke gjøres gjeldende mot erververen (som er forbrukerkjøperens suksessor).

Kravet kan bare rettes mot tidligere *yrke*salgsledd. Dersom tingen selges mellom flere ledd av forbrukere (K1 – K2 – K3 osv), kan det altså ikke gjøres krav gjeldende mot tidligere forbrukere i omsetningsrekken. K3 kan derfor gjøre krav gjeldende mot K2 som han står i kontraktforhold til, og dessuten den yrkeselger som solgte tingen til K1 og dennes heimelsmenn. Han kan derimot ikke gjøre krav gjeldende ovenfor K1.

Erververen kan ikke reise krav i større omfang mot et tidligere yrkesalgsledd enn det som følger av § 88 (1), jf "samme rett". Han har derfor ikke uten videre samme krav mot det tidligere salgsledd som mot den forbruker han erverver tingen fra, se merknadene til § 88.

En forbruker vil i motsetning til yrkeselgere gjerne sitte lenge med tingen før han overdrar den videre. Dersom ny to-års reklamasjonsfrist skal begynne å løpe for erververen, vil det regelmessig kunne gå lang og ubereknelig tid før heimelsmannen er fri for et eventuelt regressansvar. I *annet ledd* er det derfor tatt inn en særregel for berekning av toårsfristen etter § 34 nr 2. Den absolutte toårsfristen skal i forhold til hvert salgsledd reknes fra den dag da den nærmest følgende forbruker mottok tingen. I forhold til de yrkesalgsledd som står foran den første forbruker i omsetningrekken, skal toårsfristen reknes fra den dag denne forbrukeren mottok tingen. Blir tingen senere avhendet til et yrkesalgsledd igjen, blir eventuelt senere forbrukeres reklamasjonsfrist ovenfor dette yrkeslagsledd å berekne fra den dag da den nærmest følgende forbruker mottok tingen, jf den tilsvarende regel i § 88 nr 4. To-årsfristen vil altså kunne gå ut til ulik tid i forhold til de forskjellige salgsledd dersom det kommer forbrukere mellom i omsetningsrekken.

Reklamasjonsfristen etter § 34 nr 1 gjelder derimot på vanlig måte i forhold til den enkelte erverver. Selv om den avhendende forbrukeren har oversittet sin frist etter § 34 nr 1 til å gjøre en mangel gjeldende, vil en ny selvstendig frist løpe for erververen. Dersom han gir sin selger melding om mangelen innen rimelig tid etter at han selv oppdaget eller burde ha oppdaget den, vil dette være en rettidig reklamsjon.

Bestemmelsen i § 88 nr 3 annet punktum vil gjelde tilsvarende også her. Erververen må derfor så snart det er rimelig høve til det, underrette salgsleddet om hva han krever (retting, prisavslag, heving og/eller erstatning).

§ 90 Krav ellers mot tidligere salgsledd

Bestemmelsene i §§ 88 og 89 gjelder bare for forbrukere og bygger langt på veg på det som i dag allerede følger av kjøpsloven § 49 a. Etter gjeldende rett er det imidlertid tvilsomt om det ellers er adgang til å gjøre krav gjeldende direkte mot kontraktmotpartens heimelsmenn. Det kan likevel nevnes en dom inntatt i Rt 1976 s 1117 der kreditor kunne holde oppfyllelseshjelperen ansvarlig i samsvar med den kontrakt som hjelperen hadde inngått med debitor.

Dersom kravet direkte mot kontraktmotpartens heimelsmann begrenses til det heimelsmannen må finne seg i fra sin kontraktmotpart, kan heimelsmannen neppe ha noen beskyttelseverdig interesse i å motsette seg et slikt krav – sml bl a nevnte dom i Rt 1976 s 1117.

Man har derfor fra norsk side utarbeidd en generell regel om krav mot tidligere salgsledd, som fullt ut bygger på et subrogasjonssynspunkt. Kjøperen får samme rett overfor selgerens heimelsmenn som han ville fått ved en overdragelse av selgerens krav på disse. Dette gjelder også i forhold til reklamasjonsreglene, jf nr 2.

Regelen gir altså en noe snevrere adgang til å gjøre krav gjeldende mot tidligere salgsledd enn det som følger av §§ 88 og 89, men den utelukker ikke et annet grunnlag for krav mot tidligere salgsledd, f eks krav etter alminelige erstatningsregler. Bestemmelsen kommer bare til anvendelse utenfor området for disse spesialreglene. Den vil således ha størst betydning for andre enn forbrukere – f eks av en detaljist som vil gjøre krav gjeldende direkte mot den produsent som har levert til hans grossist. Også forbrukere vil imidlertid kunne påropе § 90 dersom de vil gjøre krav mot andre forbrukere som ligger foran dem i omsetningsrekken.

Det er uttrykkelig fastsatt at bestemmelsen ikke gjelder når annet følger av avtale. En ansvarfraskriving hos kontraktmotparten vil derfor også kunne avskjære krav mot tidligere salgsledd. Hvorvidt en slik ansvarfraskriving bare skal anses for å gjelde eget ansvar eller også heimelsmennenes ansvar, vil bero på en tolking av det enkelte forbehold. Også ansvarfraskrivinger lenger bak i omsetningsrekken – f eks mellom produsent og grossist – vil kunne gjøres gjeldende overfor kjøperen. Dersom kjøperen har ervervet tingen fra en forbruker, vil han imidlertid få "samme rett" som forbrukeren. Ansvarfraskrivinger som ikke ville være gyldig overfor forbrukeren etter § 88 nr 2, vil derfor heller ikke kunne gjøres gjeldende overfor en etterfølgende kjøper uansett om han selv er forbruker.

Kjøperens krav er begrenset til "samme rett som sin selger". Kjøperen har derfor ikke uten videre samme krav mot de tidligere salgsledd som han har mot sin selger, jf spesialmotivene til § 88. Han har heller ikke større regressrett enn hver enkelt av de mellomliggende salgsledd.

Kravet kan gjøres gjeldende mot "et tidligere salgsledd". Hvem som skal reknes for å gå inn under dette begrepet må vurderes i forhold til kjøperen. Også den som har solgt tingen til selgeren (f eks en importør), vil således være tidligere salgsledd etter denne bestemmelsen. Kjøperen kan derfor rette et direkte krav mot importøren i den grad importøren må godta et tilsvarende krav fra sin kontraktmotpart (selgeren).

Hvor selvstendig stilling et omsetningsledd må ha for at det skal reknes som et *salgs*ledd, er det gjort nærmere rede for i motivene til § 88.

Retten til å reise krav mot tidligere salgsledd, er også her begrenset til *mangelkrav*. Det framgår likevel av N § 46 nr 1 at bestemmelsen også gjelder for rettsmangler. Også for andre tredjemannkrav og for andre feil ved selgerens oppfyllelse vil N § 90 kunne komme til anvendelse. Vi viser her til det som er sagt i spesialmotivene til § 88.

I *nr 2* er det gitt nærmere regler for beregningen av kjøperens reklamasjonsfrister. For det første slås fast at kjøperen mister retten til å gjøre sine krav gjeldende dersom han ikke reklamerer innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget mangelen, jf § 34 (1). Denne reklamasjonsfristen vil regelmessig begynne å løpe *etter* at kjøperen selv har mottatt tingen. Etter § 90 nr 2 første punktum annet alternativ fastsettes det at reklamasjonsfristen likevel løper ut senest innen de reklamasjonsfrister som gjelder i forholdet mellom selgeren og det tidligere salgsledd. Altså et rent subrogasjonssynspunkt. Dette innebærer at kjøperens krav kan være bortfalt allerede *før* han selv mottar tingen. Det vil være tilfelle der selgeren har sittet med den mangelfulle ting uten å reklamere etter § 34 (1). Det samme gjelder en forgjenger hvis rettsstilling selgeren må nøye seg med å tre inn i. Likeledes dersom selgeren (eller forgjengeren) sitter med tingen i mer enn to år slik at reklamasjonsfristen etter § 34 (2) er gått ut. Reklamasjonsreglene i § 90 atskiller seg på dette punkt fra de regler som følger av §§ 88 og 89, jf spesialmotivene til disse bestemmelsene. Er forgjengeren en forbruker, vil imidlertid dennes rettsstilling komme inn i bildet etter de regler som følger av §§ 88 og 89.

I nr 2 er det også tatt med en presisering av at erververen så snart det er rimelig høve til det må underrette det salgsledd han gjør regresskrav gjeldende mot om hva han krever (retting, prisavslag, heving og/eller erstatning).

Norsk kap XV – Særregler for internasjonalt kjøp

Innledning

1. Som nevnt foran i Allmän motivering avsnitt 5.3.1 omfatter det norske lovutkast også internasjonalt kjøp for så vidt ikke annet er fastsatt i loven, jf *N § 1*. I enkelte paragrafer er det uttrykkelig sagt at vedkommende bestemmelse ikke gjelder internasjonalt kjøp, se §§ 17(2), 28, 31(2), 41(2), 43(4), 47(1), 60(3), 70(3) og 74(2). I slike tilfelle gjelder lovens øvrige bestemmelser og særreglene i kap XV. Kapitlets særregler for internasjonalt kjøp gjelder også for øvrig som spesialbestemmelser for slike kjøp.

Hva som menes med "internasjonalt kjøp" er angitt i *N § 5* (se merknader til denne). Denne paragraf svarer til FN-konvensjonen 1980 art 1 og 2. Et par lovtekniske modifikasjoner når det gjelder forholdet dels til internasjonalprivatrettslige regler i art 1 og dels til salg av elektrisitet i art 2(f) er det redegjort for foran i Allmän motivering avsnitt 6.2.4 og i merknadene til N § 5.

2. Enkelte av konvensjonens regler har man funnet det unødvendig å gjengi særskilt i loven, fordi de er selvsagte på bakgrunn av lovens regler ellers, iallfall for norsk retts vedkommende. Følgende konvensjonsbestemmelser anses derfor helt eller delvis *overflødige* å ta inn som egen bestemmelse i loven (utk):

art 4 (forh til tredjemann, gyldighet og eiendomsrett)

art 5 (produktansvar for personskade)

art 28 om "specific performance" dvs direkte oppfyllelse (se særlig utk kap V og kap VII som begge har samme regler om plikt til oppfyllelse for innlandske og internasjonale kjøp, jf også § 91(3) her)

art 30 (summarisk opprekning av kjøperens plikter)

art 45(3) og *61(3)* "no period of grace" dvs ingen særskilt ventefrist kan innrømmes av domstolene (sml morarenteloven 17 des 1976 nr 100 som i § 6 opphevde bl a NL 5–13–1 om løpedager og i § 2 gir særskilte regler om utgangspunktet for moranrentekrav alene, jf utk § 75 og konv art 78, men ikke noen "period of grace" i konvensjonens forstand)

art 53 (summarisk opprekning av kjøperens plikter)

art 59 (påkrav om betaling fra kjøperen kreves ikke, jf utk § 55(1)

art 80 om virkning av kravshaverens egen forsømmelse er innarbeidd i utk §§ 24(1), 32 (jf 46) og 57(1) jf § 74(1)

art 83 om bibehold av kjøperens "other remedies" dvs andre beføyelser enn krav på heving eller omlevering (jf utk § 70, sml §§ 24(1) og 32)

2 a. Etter norsk rett skal det i en dom som straks blir rettskraftig, eller som kan fullbyrdes før den er blitt rettskraftig, fastsettes en *frist for oppfyllelse*, jf *tvml § 146* første ledd. Det framgår av tvfl § 4 annet ledd at alle dommer som går ut på betaling av penger, er gjenstand for fullbyrding før rettskraft inntrer. I en dom som går ut på betaling av penger, må det derfor alltid settes en oppfyllelsesfrist. Denne frist skal normalt være to uker, jf tvml § 146 annet ledd.

Disse bestemmelsene om fastsetting av oppfyllelsesfrist vil også komme til anvendelse på domsavsiinger i kjøpsforhold. Bestemmelsene regulerer imidlertid ikke domstolenes adgang til å innrømme henstand med selve misligholdsbeføyelsene. Det dreier seg bare om en *prosessuell frist* for skyldneren til å ordne med betalningen før kravet kan tvangsinndrives. Det antas derfor at disse bestemmelsene ikke vil være i strid med konvensjonens bestemmelser i *art 45(3)* og *61(3)* om at ingen benådningsfrist ("period of grace") kan innrømmes av domstolene.

3. Det er konvensjonen slik den er gjengitt i loven som skal anvendes på spørsmål om internasjonale kjøp som kommer opp for norske domstoler når norsk lov skal anvendes etter lovvalgsregelene i den internasjonale privatrett. I Norge vil man for lovvalget legge til grunn loven 3 april 1964 nr 1 om mellomfolkeleg-privatrettslege reglar for lausøyrekjøp. Tilsvarende gjelder når det i utlandet oppstår spørsmål om internasjonalt kjøp som etter lovvalgsreglene der skal avgjøres efter norsk rett.

Efter FN-konvensjonen plikter domstolene i konvensjonstater å anvende konvensjonens regler på kjøp hvor partene hører heime i slike stater og ikke annet er avtalt. Siden loven i en av disse statene skal legges til grunn også etter den norske loven fra 1964, fører altså norske lovvalgsregler til samme resultat som FN-konvensjonen.

Loven er imidlertid fravikelig, se § 3, jf § 93 om handelsbruk. Partene kan

derfor vedta en annen lov. Dersom de måtte kjenne behov for det, kan de også vedta at FN-konvensjonen skal få anvendelse umiddelbart etter sin egen tekst. For tilfelle hvor internasjonale parter føler usikkerhet når det gjelder inkorporasjon (se nedenfor under punkt 4) av konvensjonen i nasjonal rett, kan en slik vedtakelse være et alternativ til vedtakelse av en nasjonal lov. Det vil bero på en tolking av partenes avtale hvilket regelsett som skal anvendes.

4. Det er som regel flere måter å gjennomføre en konvensjon på i norsk rett. For det første kan man velge *direkte inkorporasjon* ved en blankettlov som viser til konvensjonens regler og fastsetter at disse skal anvendes direkte som norsk lov. For det annet kan man *transformere* eller omskrive konvensjonens innhold ved bestemmelser i lov. For det tredje kan det stundom være nok uformelt å konstatere samsvar mellom konvensjonens regler og gjeldende rett uten lovfesting.

Den førstenevnte metode med *direkte inkorporasjon* brukes særlig på teknisk pregete og andre spesielle lovområder hvor konvensjonen gir detaljerte regler for et begrenset publikum. Fordelen med denne metoden er å spare lovgivningsmyndighetene for det ofte møysommelige arbeid med å utarbeide egne lovtekster av stort omfang. Ulempene er først og fremst at reglene forblir lite tilgjengelig for et norsk publikum, og at folk vil ha problemer med å orientere seg i lovstoffet og med å tolke og anvende det til sin bruk. Som døme på direkte inkorporasjon kan nevnes lov 9–4–1976 nr 18 om internasjonal-privatrettslige lovvalgregler ved produktansvar, lov 9–4–1976 nr 21 om gjennomføring i norsk rett av nordisk miljøvernkonvensjon, forskrifter om vegtransport av farlig gods i henhold til vegtrafikkloven 18–6–1965 nr 4 § 18 og gjennomføring av overenskomster om anerkjennelse og fullbyrding av utlandske dommer m m i medhold av tvistemålsloven §§ 167 og 168 og tvangsfullbyrdingsloven § 3 nr 10.

Den andre metoden med *transformasjon* eller *omskriving* av konvensjonene er den vanlige hos oss, iallfall på sentrale rettsområder av betydning for et bredere publikum. Den er nyttet bl a i viktige deler av sjøloven, luftfartsloven, patentloven, loven 20–12–1974 nr 68 om vegfraktavtaler og lov 3 april 1964 nr 1 om mellomfolkeleg-priatrettslege reglar for lausøyrekjøp. Fordelen med denne metoden er at reglene blir lettere tilgjengelig for folk i Norge og lettere å anvende. For utlendinger kan det være noe annleis, selv om de må innrette seg etter norske forhold og norsk lovforståelse når de driver virksomhet i Norge og i så fall må underkaste seg norske domstoler.

Stundom gjennomføres en konvensjon ved hjelp av en lov som på det nærmeste gjengir konvensjonsreglene i en *norsk oversetting* som gis lovs kraft. Som døme kan nevnes lovene 27 mai 1932 nr 2 och 3 om veksler og sjekker og lov 4 februar 1938 nr 3 om gjennomføring om den int konvensjon om konnossementer. Dette er i formen en transformasjon, men ligger reelt sett nær opp til en direkte inkorporasjon. Enkelte blankettlover bygger på et *blandet* system, se t d lov 23 februar 1973 nr 10 om befordring på jernbanene.

Ved valg av gjennomføringsmetode må en bl a legge vekt på hvor omfattende reglene er, hvor sentralt rettsområde de gjelder og hvilken krets de har betydning for. Man viser til *NOU 1972:16 og St meld nr 77 (1974–75) om gjennomføring av lovkonvensjoner i norsk rett m m.*

5. Det hender at en traktat går ut på å gjennomføre en ensartet (uniform) lov som foreligger i en nøye utformet skikkelse og som forutsettes gitt intern lovs kraft i den foreliggende systematikk og utforming. Selv om denne gjennomføringen skjer ved transformasjon og ikke inkorporasjon, må de lovbestemmelser som gis internt, nøye følge den originale uniforme tekst.

FN-konvensjonens forgjenger, *Haagkonvensjonen 1 juli 1964 om ensartet lov om internasjonalt salg av løsøre* (ULIS 1964) var slik å forstå, se konv art I para 2. (Om denne konvensjonen kan vises til NOU 1976:34 s 19–20 og vedlegg 2.)

Noen tilsvarende bestemmelse fins imidlertid ikke i *FN-konvensjonen*, og dette var tilsiktet. Gjennomføringen i nasjonal lov kan derfor foregå på tradisjonell måte for lovkonvensjoner. Ved ratifikasjon blir staten folkerettslig forpliktet til å gjennomføre konvensjonens *innhold* i sin nasjonale rett i samsvar med sin konstitusjon. Derimot er man ikke bundet til å følge konvensjonens formuleringer, paragrafrekkefølge og systematikk, forutsatt at avvik ikke innebærer realitetendringer.

6. Som det framgår av foranstående bygger det norske utkast – i motsetning til de danske, finske og svenske – på en transformasjon (omskriving) av FN-konvensjonen. Man viser særlig til merknadene i de alminnelige motiver avsnitt 5.3.1.

Norge (og de andre nordiske land) vil ikke slutte seg til konvensjonens del II om avtaleinngåelse, og disse regler er derfor ikke tatt med.

7. Reglene i N kap XV gjengir nøye visse bestemmelser i konvensjonen i norsk oversetting og nærmer seg altså for så vidt en ren inkorporasjon av disse bestemmelser. Det dreier seg dels om visse prinsipielle konvensjonsbestemmelser (særlig §§ 91 til 97), som supplerer reglene i kapitlene foran for så vidt angår den internasjonale anvendelse. Dels dreier det seg om bestemmelser som avviker fra reglene i kapitlene foran (§§ 99 og 100). For øvrig gjelder det enkelte mindre viktige detaljregler som supplerer reglene ellers og som i og for seg kunne vært plassert i sin rette sammenheng i kapitlene foran, men som ikke har vært ansett nødvendig i de øvrige nordiske utkast (§§ 98, 101 og 102).

Enkelte av disse særreglene, f eks §§ 92 og 93, vil stort sett også følge av alminnelige rettsgrunnretninger, og det er derfor ikke funnet nödvendig å ta dem med under avsnittene for vanlige kjøp.

§ 91 Tolking av loven. Uløste spørsmål. Direkte oppfyllelse

Paragrafens *nr 1* gjengir konvensjonens *art 7(1)* om at en ved tolkingen skal ta omsyn til behovet for å fremme ensartet anvendelse av konvensjonens regler når det gjelder internasjonalt kjøp. Det er av særlig betydning å understreke dette med det opplegg til konsolidert lov som utkastet bygger på.

Nr 2 gjengir konvensjonens *art 7(2)*. Det er for norsk retts vedkommende tilføyd en henvisning til lovvalgloven av 1964.

I *nr 3* er det tatt inn en henvisning til konvensjonens *art 28* om at krav på direkte oppfyllelse ("specific performance") avgjøres etter domstolens nasjonale lov. Konvensjonsbestemmelsen er på bakgrunn av engelsk-amerikansk "Common law" avfattet med sikte på hva domstolene kan gjøre etter sin egen lov. Etter norsk og annen kontinental rett er det mer naturlig å vise direkte til

nasjonal lov, altså for oss til loven her. For krav på direkte oppfyllelse som skal avgjøres i et annet nordisk land, gjelder eventuelt reglene i tilsvarende lov i vedkommende land. Krav på direkte oppfyllelse omfatter kjøperens krav på levering (§ 25) eller avhjelp ved retting eller omlevering (§ 36 jf 38) og selgerens krav på betaling (§ 58) eller om at kjøperen skal overta tingen og medvirke til kjøpet (§§ 56, 57(2) og 58(3)), men ikke krav på heving, prisavslag eller erstatning. Siden reglene om direkte oppfyllelse er av stor praktisk betydning og særlig i nasjonale lover, har konvensjonsbestemmelsen i art 28 på den ene side gjort det vesentlig lettere å konsolidere de internasjonale og de interne regler og på den annen side illustrert fordelene ved dette når reglene om internasjonale kjøp skal anvendes.

§ 92 Tolking av partsutsagn

Paragrafen gjelder tolking av partsutsagn og gjengir konvensjonens *art 8*. Nr 1 svarer til art 7(1) og (2), nr 2 til 8(3).

I norsk avtale- og kjøpsrett er det ikke gitt noen generell lovregel om tolking av kontrakter. Moderne norsk teori legger til grunn et objektivt tolkingsprinsipp hvor formålet er å finne fram til den objektivt sett rimelige og fornuftige mening i kontraktens bestemmelser. Det tas omsyn til alle de forhold som i det foreliggende tilfelle kan belyse forståelsen og som er tilgjengelig for begge parter (se Knophs oversikt 8. utg s 407–410). Selv om det her kan være nyanser i formuleringene av tolkingsprinsippets utgangspunkt, må det antas at konvensjonens tolkingsregel i praksis ikke vil føre til andre resultater enn de tolkingsprinsipper som norske domstoler ellers legger til grunn (sml Rt 1979 s 676 og 1980 s 24).

§ 93 Handelsbruk

Paragrafen gjengir konvensjonens *art 9(2)* og gir en presisering for internasjonal handel av utk § 3. Utk § 3 svarer til art 6 om avvikende partsavtale og art 9(1) om vedtatt handelsbruk. Den nøyer seg med å vise til "handelsbruk eller annen sedvane som må anses bindende mellom partene". Utk § 93 presiserer altså visse vilkår for at partene i internasjonalt kjøp skal være bundet av (har stilltiende godtatt) en handelsbruk. Spørsmål om en handelsbruk for øvrig er gyldig og bindende i seg selv, reguleres verken av loven eller konvensjonen (jf art 4 underparagraf (a)). Se den alminnelige lempingsregel i avtaleloven § 36 tredje ledd.

§ 94 Muntlig eller skriftlig avtale

Paragrafens nr 1 om formfrihet gjengir konvensjonens *art 11*. Den er selvsagt etter norsk kjøpsrett, men trengs i konvensjonens som et hovedprinsipp og en bakgrunn for skriftlighetkrav etter enkelte lands lover (se utk §§ 95 og 96).

Nr 2 og 3 om endring av en avtale gjengir konvensjonens *art 29*.

§ 95 Fremmed lovgivning som krever skriftlig avtale

Paragrafen gjengir de relevante deler av konvensjonens *art 12*. Skriftlighet kreves i endel øst- europeiske land og enkelte land som baserer sin lovgivning på "common law". Artikkelen sier i siste punktum uttrykkelig at den er ufravikelig, men det er ikke funnet nødvendig i utkastet som jo sier at § 94 ikke gjelder.

§ 96 Telegram og teleks

Paragrafen svarer til konvensjonens *art 13*, men sier mer tydelig og direkte det som er meningen, nemlig at telegram eller teleks kan nyttes uten hinder av §§ 94 og 95.

§ 97 Vesentlig kontraktbrudd

Paragrafen gjengir definisjonen i konvensjonens *art 25*. Hva som skal til for at et mislighold er vesentlig (eller uvesentlig), er ikke definert verken i gjeldende kjøpslov eller i utkastet for øvrig (sml utk §§ 27, 28, 41 og 60). Selv om det kan være – og på Wienkonferansen var – delte meninger om de noe subjektive formuleringer i art 25 og utk § 97, må det antas at bestemmelsen i praksis neppe vil føre til resultater som avviker fra forståelsen i gjeldende rett av hva vesentlighetkriteriet innebærer.

§ 98 Overlevering og retting av dokument

Paragrafen gjengir konvensjonens *art 34* om overlevering og retting av dokument som selgeren plikter å levere. Denne eventuelle plikt må bero på avtale eller kutyme og er da en del av selgerens oppfyllelsesplikter. Bestemmelsen synes selvfølgelig, og man har derfor i utkastet ellers ikke ansett det nødvendig å regulere dette spesialtilfelle særskilt i en egen bestemmelse.

§ 99 Tredjemanns opphavrett, industrielle rettsvern m m

Paragrafen gjengir konvensjonenes *art 42*, som er en kjøpsrettslig nydanning utarbeidd av UNCITRAL og på Wienkonferansen. Den regulerer spørsmålet om når tredjemannkrav basert på immaterialrettigheter kan anses som en belastning som utgjør kontraktbrudd ved salg av ting hvis bruk eller omsetning kravet berører.

I praksis forekommer det sjelden at det oppstår spørsmål på grunn av immaterialrettslige bindinger over kjøpte ting. Normalt må slike rettigheter anses konsumert ved salget. Jf såleis patentloven 15 desember 1967 nr 9 §§ 3 annet og tredje ledd og 59 annet ledd.

Dersom en immaterialrett unntaksvis hindrer kjøperens normale og forutsatte rådighet over tingen, foreligger en mangel av rettslig art, ofte karakterisert som en særegen slags rettsmangel.

Ved internasjonal omsetning er det et særlig problem hvilken opphavrettslig lov som skal legges til grunn når en bedømmer om kravet skal kunne tas i betraktning som et mangelliknende kontraktbrudd ved salg av en ting. Dette reguleres i nr 1 (a) og (b).

Tilsvarende spørsmål kan oppstå også for nordiske og nasjonale kjøp, men de delegerte til de nordiske kjøpslovforhandlinger har ikke funnet det nødvendig å regulere disse spørsmål i de nordiske kjøpslover. For norsk lovs vedkommende vil det kunne være naturlig å anvende § 99 analogisk. Dersom disse vilkår foreligger, vil krav på en immaterialrett som hefter ved tingen,

utgjøre et kontraktbrudd hvor reglene om rettsmangler gjelder tilsvarende (bortsett fra § 47 om ubetinget objektivt erstatningsansvar), se N utk § 46 nr 2. Dette betyr igjen at reglene om mangler gjelder tilsvarende, bortsett fra toårsfristen for reklamasjon i § 34 nr 2. Disse misligholdsregler vil få anvendelse både for nasjonale og internasjonale kjøp. For övrig vises til Allmän motivering, avsnitt 6.5.7.

§ 100 Unntak fra reklamasjonsreglene

Nr 1 gjengir konvensjonens *art 40*. Bestemmelsen må antas å føre til de samme resultater som kravet om redelighet og god tro i N § 35, men angir unntakskriteriene mer presist og mindre skjønnsbetont. Dette kan være en fordel i internasjonale forhold hvor krav til redelighet og god tro kan variere, og hvor denne standardens nærmere innhold kan være ukjent.

Nr 2 første punktum svarer innholdsmessig nøye til konvensjonens art 43 (2) jf art 41 og 42. Bestemmelsen er en parallell til utk § 100 nr 1 og konvensjonens art 40, men med et par mindre avvik. Disse henger dels sammen med heftelsens art (ikke en faktisk mangel) og med at toårsfristen for reklamasjon ikke gjelder her, dels med at selgerens aktløyse overhodet ikke skal berøve ham retten til å gjøre gjeldende at kjøperen ikke har reklamert innen rimelig tid etter at kjøperen fikk eller burde fått kjennskap til kravet.

Nr 2 *annet punktum* om at toårsfristen ikke gjelder, følger av konvensjonens *art 43(1)* som bare angir rimelighetsfristen for reklamasjon, ikke toårsfristen. Rimelighetsfristen etter utk § 34 nr 1 gjelder generelt også for rettsmangler og andre tredjemannkrav etter § 46 (2) og er ikke nødvendig å gjenta her.

Nr 3 om unntak fra rimelighetsfristen i § 34 nr 1 (men ikke fra toårsfristen) gjengir konvensjonens *art 44*. Bestemmelsen var resultatet av et kompromiss på Wienkonferansen og er meget omstridt. Den gjelder naturligvis ikke i nordiske og nasjonale kjøp.

§ 101 Levering for tidlig eller i for stor mengde

Paragrafen gjengir konvensjonens *art 52*. I utk nr 1 er for tydelighets skyld vist uttrykkelig til kjøperens omsorgsplikt, noe art 52 (1) ikke gjør, men som er underforstått. Bestemmelsene er dels intetsigende, dels selvfølgelige, og de er derfor ikke nevnt i de nordiske utkast til nasjonale lover.

§ 102 Opplysningsplikt ved transportkjøp

Bestemmelsene svarer til konvensjonens *art 32* hhv (1) og (3). Konvensjonens art 32 (2) er gjengitt i utk § 8. Art 32 fastsetter tilleggplikter for selgeren når kontrakten innbefatter transport. Paragraf (1) gir bestemmelser om identifisering, paragraf (2) om sideavtaler for sending til bestemmelsestedet og paragraf (3) nærmere regler om forsikring.

I de andre nordiske lands utkast har man funnet det unødvendig å ta med konvensjonens art (32 (1) og (3) i utk § 8, og det norske utk følger dette opplegget. Det må imidlertid likevel overveies å flytte bestemmelsene i § 102 til sin naturlige plass i § 8, siden dette ikke vil skiple den nordiske parallellitet noe vesentlig.

Särskilt yttrande av professor Lars Hjerner

Allmänna synpunkter

Jag har på några punkter en annan mening än de övriga ledamöterna av arbetsgruppen och har också haft en annan uppfattning om vilken disposition och systematik som borde följas i fråga om lagförslagets skilda bestämmelser.

Såsom framgår av den allmänna motiveringen arbetade gruppen inledningsvis enligt hypotesen att en s.k. konsoliderad lagtext skulle fylla behovet av en ny samnordisk köplag samtidigt som den skulle tillfredsställa de krav en ratifikation av FN-konventionen ställer.

Även sedan denna hypotes övergivits, har den struktur förslaget i detta inledningsskede fått, i mycket bibehållits. Enligt min mening hade det – åtminstone ur svensk synpunkt – varit bättre att till utgångspunkt för det fortsatta arbetet ta gällande köplagar och den revision av dessa som föreslagits i de tidigare svenska (SOU 1976:66), norska (NOU 1976:34) och danska (Bet. 1978:845) betänkandena. Å andra sidan måste man förstå att Finland – som till skillnad från övriga nordiska länder inte har någon särskild köplag – vid kodifikationen av sin köprätt icke velat nöja sig med de snart hundraåriga skandinaviska köplagarna som förebild.

Det resultat gruppen kommit till är emellertid från flera synpunkter mindre tillfredsställande. Ehuru mången bestämmelse liknar någon motsvarande bestämmelse i antingen FN-konventionen eller i gällande köplagar, återfinner man inte någon som till sin avfattning överensstämmer med sin eventuella förebild.

Vad gäller disposition och systematik är skiljaktigheterna större.

FN-konventionen har visserligen påverkat förslagets systematik – och enligt min mening knappast till det bättre – med sin dogmatiska tudelning av innehållet i säljarens skyldigheter och köparens skyldigheter, men i övrigt är överenstämmelserna obetydliga. FN-konventionens "consolidated system of remedies" har sålunda – och lyckligtvis – fått vika för en mera nyanserad framställning i förslaget. Det kan därför inte sägas att strukturen i förslaget i sina grundläggande drag skulle motsvara konventionen så att det bleve lättare för en läsare att jämföra regelsystemen och komma underfund med deras olikheter.

Distansen till de gällande köplagarnas struktur och systematik är än större.

Frågan om disposition och systematik gäller mera än svårigheter i ett kortare

initialskede. Det är ofrånkomligt att systematiken också påverkar reglernas innehåll eller rättare deras tolkning och utfyllning liksom att en ny redaktion av ett stadgande öppnar möjligheten till en annan tolkning än en tidigare. Det är också ofrånkomligt att en ny systematik i förening med en fullständigt ny avfattning av de enskilda reglerna under en övergångstid – som, när det gäller ett så omfattande och samtidigt så knapphändigt formulerat lagverk som det förevarande, inte skall räknas i år utan snarare i årtionden – måste medföra stor osäkerhet om huruvida rättsläget på de punkter lagen icke är entydig, är oförändrat eller inte. Ju mer det nya lagverket avlägsnar sig från tidigare systematik och uttryckssätt, dess grundligare måste omprövningen bli huruvida de bidrag till rättsutvecklingen och preciseringen av rättsläget som tidigare rättspraxis och litteratur erbjuder, är något att alltjämt ta fasta på även efter lagändringen. Detta har, då det gäller ett så centralt regelkomplex som köplagen, betydelse långt utöver dess egentliga tillämpningsområde.

Det hjälper inte därvidlag att vi, som avfattat de nya reglerna, och de instanser i lagstiftningsarbetet, som så småningom måhända godtager våra förslag, tror dem mena samma sak, som de tidigare i en annan språkdräkt gällande reglerna. Detta gäller framför allt när, såsom i betydande omfattning förekommit i det svenska förslaget, preciserade uttryckssätt i gällande lag ersatts med mera allmänt hållna utan att därför någon saklig ändring veterligen åsyftats.

Givetvis måste, för att en samordning av de nordiska köplagarna över huvud skall kunna komma till stånd, på alla håll eftergifter göras i förhållande till vad ett land eller en ledamot av gruppen finner optimalt. Det gäller såväl disposition och systematik som innehållet i de särskilda reglerna. Eftergifterna måste dock vägas mot vad man uppnår.

Vad gäller överensstämmelse i fråga om disposition och systematik har föga eller intet uppnåtts i förhållande till FN-konventionen och gällande köplagar, under det att man är i färd med att underminera en under många årtioden mödosamt sammanfogad lärobyggnad. För mig har kontinuiteten med gällande köplag och sambandet med rättssystemet i övrigt framstått såsom mera angeläget än det nu ofullkomnade försöket att efterlikna FN-konventionens symmetri-tänkande och oklara kompromisser. Sedan gruppen emellertid bestämt sig för att arbeta vidare på grundval av den textupplaga, som man efter något år fann otjänlig för en konsolidering, har jag ansett mig inte ensam kunna lägga fram en helt annorlunda disponerad text utan haft att acceptera majoritetens uppläggning såsom en bas och en ram för det forsatta arbetet.

Vad gäller de enskilda stadgandena är de svenska och finska förslagen påfallande samstämmiga men företer talrika avvikelser såväl i form som i sak i förhållande till danska och norska förslag, av vilka det danska särskilt sökt bevara sambandet med gällande köplag.

Skiljaktigheterna mellan förslagen är alltså många och på en del punkter betydande. För att förslagen skall bli attraktiva som en samnordisk lösning får efter remissbehandlingen en ytterligare bearbetning och sammanjämkning förutsättas skola ske. När jag på några viktigare punkter, där jag ej delar de övrigas uppfattning, har velat ge uttryck för min mening i form av egna textförslag, bryter jag alltså inte därmed uniformiteten i något eljest enhälligt förslag. Samtidigt har jag liksom alla övriga medlemmar i gruppen såsom

kompromisser fått acceptera åtskilligt som man i första hand skulle vilja ha haft annorlunda.

Till de enskilda stadganden i förslaget, som jag finner otillfredsställande, hör främst bestämmelserna i 29 § om säljarens skadeståndsskyldighet vid dröjsmål. Dessa ansluter sig till FN-konventionens motsvarande stadgande i art. 79. Det är emellertid i hög grad oklart vad detta s.k. kontroll-ansvar i själva verket innebär och hur en sådan ansvars- respektive befrielsegrund förhåller sig till det ansvar som stadgas i nuvarande 23 och 24 §§ köplagen och till vad som i allmänhet gäller i kontraktsförhållanden i svensk och skandinavisk rätt. Sålunda ger avfattningen av den danska lagtexten närmast intrycket av en culpa-regel, medan køblovsudvalget i sin kommentar till bestämmelsen menar att tidigare rättspraxis angående 24 § köplagen skulle kunna bli vägledande även för tillämpningen av det nya stadgandet. De gemensamma motiven, åter, tyder på en icke obetydlig skärpning av säljarens ansvar vad gäller specieköp.

Oklarheten beror främst på att man inte – såsom i gällande rätt och såsom skett i förslaget ifråga om skadestånd för fel – i lagtexten uttryckligen redovisat ett hänsynstagande till godsets beskaffenhet (bestämt gods/leveransavtal, beställningsgods/standardgods, fungibla/icke-fungibla varor). Jag har närmare utvecklat min mening i detta hänseende i annat sammanhang (Festskrift till Jan Hellner s. 277–309) vartill här hänvisas. Även om det kan hävdas att vad jag föreslagit också kan följa av en tillämpning av texten i förslaget, är det inte försvarligt att på en så central punkt av köprätten och obligationsrätten i övrigt lämna parter och domstolar utan den ledning en mera preciserad lagtext kan ge.

Ett motsvarande hänsynstagande är påkallat också då det gäller den närmare utformningen av reglerna om säljarens skadeståndsansvar för fel (42–44 §§) samt avhjälpande av fel och omleverans (36 §). I dessa senare hänseenden utgör dock det nu framlagda förslaget i flera hänseenden en väsentlig omarbetning och förbättring av FN-konventionens motsvarande bestämmelser och av arbetsgruppens utkast sådana de förelåg när ovannämnda artikel koncipierades. I 43 § 2 st. av förslaget stadgas sålunda i huvudsak samma ansvar om skadestånd för fel i bestämt gods som i gällande köplag, låt vara att man för bestämt, icke-fungibelt gods stannat för ett ovanligt och mångordigt uttryck. Vad gäller beställningsgods – vilket f.n. torde behandlas i huvudsak enligt reglerna för bestämt gods – inför förslaget ett presumtionsansvar. Denna senare skärpning finner jag inte påkallad. Vidare är jag beredd att liksom majoriteten stadga viss skyldighet för säljaren att avhjälpa fel. Vid bedömningen av parts rätt att kräva respektive erbjuda avhjälpande eller omleverans beaktas i förslaget godsets beskaffenhet genom tillämpning av formeln "om detta kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren" resp. "utan väsentlig olägenhet för köparen" etc. Enligt min mening måste förutättningarna för en påföljd innefattande naturalexekution angivas närmare än nu skett. Detta gäller särskilt säljare som ej är näringsidkare men även dessa. Jag menar att skyldigheten för säljaren att avhjälpa fel inte bör – såvida ej fråga är om tillverkningsavtal – gå längre än i nuvarande konsumentköplag.

Vad gäller bestämningen av felbegreppet finner jag den utvidgning som föreslagits i 18 § oacceptabel, särskilt med hänsyn till att man därtill anknutit samtliga felpåföljder, nämligen – förutom hävning – skadestånd och

skyldighet att avhjälpa felet samt prisnedsättning. Stadgandena i 18 § 1. och 2. punkterna hade varit lättare att acceptera om påföljderna hade begränsats till hävning. Stadgandet i 18 § 2. synes nu mer eller mindre införa en undersökningsplikt för säljaren samt införa en grundsats om skadestånd p.g.a. culpa in contrahendo (vilken ännu icke i full omfattning torde ha accepterats i svensk rätt) och, vad gäller bestämt gods, synes 18 § 1. och 2. punkterna eliminera regeln i 43 § andra st. jämförd med 44 § 1. att skadestånd på grund av fel i bestämt gods utgår endast vid "särskild" utfästelse (uttrycklig garanti).

Regeln i 25 § om bortfall av naturaprestation i fall av omöjlighet eller det att "offergränsen" är nådd, finner jag obehövlig samt i det sammanhang den förekommer missvisande och systematiskt störande.

Regeln i 58 § andra st. om avbeställning kan jag inte godtaga, åtminstone ej såsom den utformats i förslaget. Härtill kommer några andra punkter inte lika viktiga som de tidigare, men där utformningen av förslaget bör efter ytterligare övervägande kunna förbättras.

Jag har, fastän med en viss tvekan, anslutit mig till förslaget om en preskriptionstid av två år för felreklamationer, eftersom en tid av ett år för vissa varuslag och distributionsled kan bli för kort. För åtskilliga varuslag, såsom i konsumentsektorn, måste dock en tid av ett år anses fullt tillräcklig, särskilt när varans livslängd är förhållandevis kort. Det får därför överlämnas till säljarens initiativ – vilken vanligen utformar avtalsvillkoren – att avtalsvis förkorta preskriptionstiden. En preskriptionstid av två år får därför inte anses som någon "normallösning" utan är, för min del, närmast rättstekniskt betingad.

Det kan vara svårt att väga de nackdelar, som onekligen är förbundna med en så genomgripande omstrukturering av de köprättsliga reglerna som förslaget innebär i förening med en mindre tillfredsställande utformning av vissa av förslagets regler, mot de fördelar som kan vinnas med en reform. Förslaget innebär nämligen också enligt min mening på flera viktiga punkter förbättringar i jämförelse med gällande rätt, t.ex. ifråga om hävningsförutsättningarna (där dock texten är i behov av ytterligare precisering, exempelvis såsom i det danska förslaget) och vad gäller bestämmelser om beställningsköp (där dock det danska förslaget också avviker från de övriga). Bestämmelserna om nachfrist, som inspirerats av FN-konventionen, utgör också en klar förbättring. Ehuru sålunda ett visst reformbehov föreligger måste den nuvarande lagstiftningen, vad gäller sådana köp den i första hand avser, nämligen speciesköp och leveransavtal, sägas vara överraskande funktionsduglig i en modern ekonomi, och reformbehovet synes i vart fall inte trängande i betraktande av att bestämmelserna är dispositiva – vilket också utnyttjas i form av talrika allmänna leveransbestämmelser – och att en särskild lag kommer att reglera konsumentköpen.

Den nordiska rättslikheten väger naturligtvis tungt i sammanhanget. Den är emellertid f.n. så gott som fullständig vad gäller Sverige, Danmark och Norge, medan, om förslagen genomföres, en så långtgående rättslikhet skulle uppnås endast i förhållandet mellan Sverige och Finland medan avvikelserna i förhållande till Danmark och Norge bleve långtifrån oväsentliga. Önskemålet om rättslikhet bör därför inte få stå i vägen för en ytterligare bearbetning av förslagen i de hänseenden som i det följande upptages.

Lagtextförslag med kommentarer

2 §

Termen "vara" har hittills i svensk lagtext (såsom konsumentlagstiftningen och mervärdeskattelagen liksom även i översättningen av FN-konventionen) använts i betydelsen materiellt ting – lös sak. Det hävdvunna uttrycket "gods" är, om också inte helt lyckat, dock att föredraga.

12 §

"Faran" för godsets förstörelse är en hävdvunnen term i svenskt juridiskt språkbruk (prisfaran, leveransfaran etc.), som bör bibehållas. Det är meningslöst att försöka popularisera termer av detta slag. Samma uttryck ("fara") förekommer även i brottsbalken i en specifik betydelse.

18 § Även om det inte följer av 17 § föreligger fel
1. om godset inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning, som säljaren har lämnat vid köpet och säljaren måste förstå att köparen tillmätt uppgiften särskild vikt, eller med en uppgift om godsets egenskaper eller användning, som säljaren lämnat vid marknadsföringen av gods av sådant slag, eller
2. om säljaren före köpet försummat att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande godsets egenskaper och användning, som han kände till eller måste antagas ha känt till och som, efter vad han måste förstå, köparen skulle tillmäta särskild vikt.

Vad gäller ansvar för uppgift, som säljaren eller fabrikant eller annan i tidigare distributionsled lämnat vid marknadsföringen av varan, är jag ense med de övriga ledamöterna om uppgiftens betydelse för felbedömningen. Möjligen borde av lagtexten framgå tydligare än vad nu är fallet, att stadgandet har sin tillämpning blott på säljare, som är näringsidkare, och på fabriksny vara, som denne såsom ett led i distributionen fått direkt eller medelbart från uppgiftslämnaren.

Vad gäller andra uppgifter, som säljaren lämnar själv och hans ansvar för dessa, är jag så långt ense med de övriga att säljaren bör ha åtminstone ett visst felansvar (hävning, prisavdrag) för uppgifter som han lämnat *vid* köpet, dvs. i omedelbar anslutning till köpslutet. (Avser uppgiften inte bestämt gods eller beställningsgods utan annat gods, dvs. leveransavtal, medför uppgiften även skadeståndsansvar.) Rekvisitet att uppgiften skall kunna antagas "ha inverkat på köpet" finner jag otydligt – skall uppgiften ha haft avgörande betydelse för att köpet alls kommit till stånd eller för något villkor i köpavtalet eller för prisets storlek? Det relevanta förhållandet kan bättre uttryckas så att uppgiften om godsets egenskaper eller användning av köparen tillmätts särskild vikt och att säljaren måste ha insett detta.

Däremot kan i samband med förhandlingar om ett köp – det gäller särskilt beställningsgods – förekomma uppgifter från säljarens sida om godsets blivande egenskaper, vilka, när köpet slutligen kommer till stånd, enligt säljarens uppfattning är överspelade preliminärer, medan köparen menar att uppgifterna, trots att de senare inte bekräftats såsom villkor i köpavtalet, likväl inverkat på köpet.

Inom en så vid ram kan man givetvis tänka sig fall av svek eller annat ohederligt förfarande från säljarens sida – och i så fall tar naturligtvis detta över. Det är dock långt ifrån ovanligt att utdragna förhandlingar – som på säljarsidan kanske förts av skilda personer som är mer eller mindre ovetande om vad övriga sagt – avslutas med ett kontrakt som i en slutbestämmelse förklarar att det innehåller alla villkor för köpet och ersätter tidigare avtal eller förklaringar. Enligt min mening bör i så fall detta senare gälla, givetvis med undantag för fall av svek och andra förfaranden i strid mot tro och heder.

Gäller det inte individuella uppgifter utan sådana av allmänt slag, som lämnats vid marknadsföringen av godset angående dettas beskaffenhet eller användning, bör de vara relevanta i felhänseende oavsett vad säljaren insett om uppgiftens betydelse för köparen.

Av det föregående följer även att jag ställer mig avvisande till en så långtgående upplysningsplikt för säljaren – och därmed följande undersökningsskyldighet – som förslaget stadgar i 18 § 2. Gäller det upplysning om en egenskap hos godset, som säljaren kände till eller måste antagas ha känt till, och har han tillika insett uppgiftens betydelse för köparen, godtager jag att förhållandet lägges till grund för felbedömningen. Möjligen kommer man mestadels till samma resultat enligt reglerna om avtalstolkning och en konkret felbedömning eller, vad avser hävningspåföljden, med tillämpning av 33 § avtalslagen. Det går dock enligt min mening för långt när man därutöver utsträcker regeln till vad säljaren "bort inse" vara av betydelse för köparen och säljaren alltså skall särskilt anstränga sig för att sätta sig in i köparens situation och vad som kan vara av betydelse för denne (jfr Karlgren, Avtalsrättsliga Spörsmål Stockholm 1953, s. 105 ff, 128, 132 ff). Regelns utvidgning till att avse egenskaper som säljaren inte kände till men som han "borde ha känt till" går också enligt min mening för långt. Det är, normalt, köparens sak att undersöka godset, inte säljarens. Även om man skulle kunna förvänta sig en "försiktig" tillämpning i rättspraxis av en dylik regel om säljarens undersökningsplikt, måste den medföra mycken osäkerhet med de möjligheter den erbjuder en missnöjd och ouppmärksam köpare inte bara att rygga köpet utan även att fasthålla detta mot prisnedsättning och – som förslaget därefter förutser i 44 § 3. – därutöver kräva skadestånd.

Jag vill inte utesluta att det kan vara motiverat vid konsumentköp med strängare regler mot säljaren. Konsumenten får kanske antagas vara mindre upplyst än säljaren och även ha en svagare ställning. De svenska och finska förslagen omfattar dock inte – till skillnad från de danska och norska – konsumentköp, och det är därför för svensk del inte anledning att låta reglerna såsom i förslaget gälla även i förhållandet mellan två enskilda eller i förhållandet mellan två näringsidkare.

19 § . . . . . och köparen tillmätt uppgiften särskild vikt . . .

Följdändring av ändringen i 18 §.

20 § Utan hinder av att godset sålts i befintligt skick eller med ett liknande allmänt förbehåll får köparen såsom fel åberopa förhållande som sägs i 18 § 1. punkten.

Man kan ifrågasätta om det alls behövs anvisningar i köplagen beträffande tolkningen eller giltigheten av ett köpvillkor såsom "i befintligt skick" sedan en allmän bestämmelse om jämkning av avtalsvillkor införts i 36 § avtalslagen. I allt fall bör en bestämmelse härom inte gå så långt som i förslaget, som i praktiken frånkänner en sådan klausul verkan utan att uttryckligen förklara den ogiltig eller ange att bestämmelserna härom, till skillnad från lagens övriga regler, är tvingande.

Jag är ense med de övriga så långt att om vid köpet en säljare dels lämnar positiva uppgifter om godsets skick, dels samtidigt gör förbehåll för "befintligt skick" – alltså avger två varandra motstridande viljeförklaringar – skall den mer preciserade, dvs. den som identifierar en viss egenskap hos godset, ta över klausulen i befintligt skick. Detta skulle möjligen, även utan stöd av bestämmelsen i förslaget, följa av vanliga tolkningsprinciper.

Att däremot – såsom 20 § 2. i förslaget – föreskriva en upplysningsplikt för den säljare, som vill sälja godset i befintligt skick, går enligt min mening för långt. Ett så strängt ansvar har också i ett belysande fall (NJA 1975, s. 152) avvisats av helt enhälliga domstolar.

Av samma skäl finner jag svårt att acceptera bestämmelsen att en köpare som köpt varan i befintligt skick, skall få såsom fel åberopa att godset med hänsyn till pris och övriga omständigheter är i väsentligt sämre skick än han haft skäl förutsätta. Det förekommer såväl näringsidkare emellan som mellan enskilda en icke obetydlig handel med begagnat, mer eller mindre defekt gods. Det bör, enligt min mening, alltjämt finnas möjlighet för en säljare att sälja detta utan felansvar. Det gäller framför allt den omfattande auktionsförsäljning som bedrivs av såväl kommunala och exekutiva myndigheter som enskilt ägda bolag. Säljarens läge bör därvid åtminstone ej bli sämre därför att han sagt sig sälja godset "i befintligt skick" i stället för att vara helt tyst. Mitt textförslag har avfattats i enlighet härmed.

I vissa av remissvaren över SOU 1976:66 efterlystes mera utförliga regler för auktionshandeln. I stället har nu bestämmelsen i 49 § köplagen utmönstrats. Möjligen reder man sig utan någon särbestämmelse som denna, eftersom auktionsreglementen torde lämna föreskrifter om att godset säljes i befintligt skick eller med begränsat ansvar. Bibehålles emellertid förslagets bestämmelser om upplysnings- och undersökningsskyldighet för säljaren, måste väl åtminstone i det hänseendet något undantag göras för auktionsförsäljning. Under alla förhållanden bör påföljden av fel begränsas till hävning så att prisnedsättning uteslutes (se härom nedan 39 §). Eftersom det gäller bestämt gods som säljes utan garanti torde normalt skadestånd ändå inte komma ifråga.

21 § (2)Om köparen . . . (se förslaget) . . . vid undersökningen. Detta gäller dock inte om säljaren handlat i strid mot tro och heder.

Från regeln om preklusion av anspråk i anledning av fel, som köparen bort upptäcka vid den undersökning av godset han bör företaga, görs i 21 § andra stycket ett undantag inte blott för svikligt eller ohederligt förfarande från säljarens sida – varemot icke något är att invända – utan också för det fall säljaren eftersatt sin undersöknings- respektive upplysningsskyldighet enligt förslagets 18 § 2. Av vad jag anfört ovan i anslutning till nyssnämnda stadgande följer att undantaget ifråga här bör utgå.

25 § Har varan . . . (se förslaget) . . . fullgör köpet.

Bestämmelsen i första stycket andra meningen bör utgå. Härför kan anföras flera skäl.

Något dylikt stadgande om bortfall av naturaprestation förekommer inte i gällande köplag och något behov av en sådan bestämmelse har inte förmärkts. Fastmera möttes det stadgande härom (21 § andra st.) som upptogs i SOU 1976:66 med viss kritik. Frågan uppmärksammades också vid FN-konventionens tillblivelse, men alla förslag om bestämmelser i detta hänseende avvisades. Eftersom frågan i vad mån utebliven naturaprestation föranleder skadestånd, är reglerad i köplagen (liksom i FN-konventionen), kommer bestämmelsen endast att reglera i vad mån naturaprestation kan framtvingas med andra påtryckningsmedel, såsom exekutivt vite eller medelst annan form för naturalexekution. Är naturaprestation omöjlig – t.ex. bestämt gods har gått förlorat före leveransen – lär inte heller någon i praktiken efterfråga den. Även om naturaprestation inte är i egentlig mening omöjlig men dock skulle kräva orimliga uppoffringar från säljaren sida – t.ex. bärgning av en båt som försålts men sjunkit före leveransen – hör detta närmast till verkställighetsstadiet och de regler om verkställighet som återfinns i utsökningsbalken. I den mån något behov av regler om bortfall av naturaprestation på ett tidigare stadium i rättsförhållandet mellan parterna föreligger, torde det för svensk rätts del tillgodoses genom förutsättningslärans regler eller bestämmelser om jämkning av oskäliga avtalsvillkor i 36 § avtalslagen. Det synes mig olämpligt att vid sidan härav införa ytterligare en jämkningsgrund. Stadgandet kan komma att uppfattas som en särskild jämknings- eller befrielsegrund, bl.a. vid s.k. ekonomisk omöjlighet, (möjligheten härav utvecklas f.ö. i motiven) eller komma att tjäna som inkörsport för en argumentering härom.

För mig framstår bestämmelsen i förslaget såsom en överflödig dogmatisk överbyggnad på regelsystemet inspirerad av satsen "impossibilium nulla est obligatio". Tanken synes vara att ingen skall vara "skyldig" utföra vad som anses omöjligt och att om uteblivande av en "omöjlig" prestation inte föranleder skadestånd, skall inte heller själva naturaprestationen framtvingas (jfr Hjerner, Främmande Valutalag etc. Sthlm 1956–57 s. 568 ff, 589). Nu är det emellertid klart att skadestånd för utebliven leverans skall kunna utgå även om leveransen är "omöjlig", t.ex. i det fall att leveranshindret bort tagas i beräkning av säljaren redan vid avtalets ingående. Men det är också klart att gällande rättssystematik i vissa fall – främst när det gäller abstrakta förpliktelser som penningsförpliktelser – räknar med att en gäldenär är "skyldig" fullgöra, t.ex. betala ett stort skadestånd, trots att hans ekonomiska villkor är sådana att det är uppenbart att han aldrig kan fullgöra förpliktelsen. Antag vidare att ett varv oväntat får en exportlicens avseende ett fartyg som byggts för utländsk köpares räkning indragen. Måhända anses detta som ett hinder som säljaren enligt 25 § första st. 2 inte kan övervinna men detta bör ju inte utesluta att han hela tiden anses "skyldig fullgöra köpet" och måhända t.o.m. blir skadeståndsskyldig för underlåtenheten. En annan sak är att verkställighet inte kan framtvingas. Om över huvud taget regler härom är behövliga torde utsökningsbalken vara rätta platsen för dem.

Mot en systematik av det slag förslaget här vill införa talar emellertid ytterligare det att den lätt leder tanken fel. Är säljaren – som den föreslagna bestämmelsen uttalar – inte "skyldig" att fullgöra köpet så länge det föreligger ett kvalificerat hinder för detta, är det svårt att få sammanhang i tanken att han likväl på grund av försummad skyldighet att uppfylla skulle bli skadeståndsskyldig när leveransen uteblir. Sådan är dock förslagets mening. 25 § första st. 2 ändrar inte – och helt riktigt – förutsättningarna för befrielse från skadestånd enligt reglerna om kontrollansvar i 29 §. Inte heller avses att stadgandet i 25 § första st. 2 på något sätt skall begränsa köparens rätt att häva köpet vid utebliven leverans (vilken regleras i 27–28 §§). Systematiskt är det dock motsägande att i ett stadgande säga att säljaren inte är "skyldig" leverera (25 § första st. 2) och i andra stadganden förutse att han är skyldig betala skadestånd eller tåla hävning på grund av kontraktsbrott bestående i utebliven leverans.

Trots att frågan om skadeståndsskyldigheten i princip skall bedömas enligt 29 § synes bestämmelsen i 25 § första st. 2. kunna få betydelse även i det hänseendet. Sålunda torde köparen inte kunna lägga en prisstegring, som inträffar efter den tidpunkt då säljarens skyldighet att leverera enligt förslagets 25 § första st. 2. bortföll, till grund för en skadeståndsberäkning (jfr SOU 1976:66 s. 225).

Det gäller här mer än en fråga om ordval och om bruket av uttrycket "skyldig" i 25 §. Den systematiska skillnaden mellan bortfall av skyldighet att leverera och bortfall av skyldighet att betala skadestånd i anledning av utebliven leverans är långtifrån betydelselös eller blott teoretisk utan kan få praktiska implikationer. Åtskilliga kontraktsbestämmelser replierar på förhållandet huruvida en part åsidosatt sina "skyldigheter" eller inte. Med hjälp av 25 § första st. 2 skulle kunna argumenteras att utebliven leverans i visst fall inte är att betrakta såsom en försummad skyldighet. Friskrivningsklausuler konstrueras ibland så att det befriande leveranshindret utesluter att "kontraktsbrott" föreligger och alltså kan sägas blott framskjuta leveransdagen, medan friskrivningar i andra fall – efter mönster av 24 § köplagen – konstrueras så att skadeståndsskyldigheten bortfaller för vad som likväl betecknas som kontraktsbrott. (Till förhållandet om kontraktsbrott föreligger eller inte eller om säljaren försummat någon sin "skyldighet" kan sedan i sin tur även vissa försäkringar anknyta.) Förslagets oklarhet i detta hänseende kan alltså få praktiska konsekvenser.

26 § = 25 § andra st. i förslaget

26–28 §§ i förslaget ersättes med följande:

Hävning

27 § Köparen får häva köpet, om dröjsmålet är av väsentlig betydelse för köparen och denne haft anledning antaga att säljaren förstått detta eller om köpet till sin art eller enligt sina villkor är sådant att avlämnande i rätt tid framstår som väsentligt.

Har köparen utsatt en bestämd och inte oskäligt kort tilläggstid för säljaren att avlämna godset, får köparen inte i anledning av dröjsmålet häva köpet om godset avlämnas inom tilläggstiden. Avlämnas det inte inom denna tid anses dröjsmålet vara av väsentlig betydelse för

köparen. Har godset tillverkats efter köparens anvisningar för hans särskilda behov eller anskaffats särskilt för hans räkning, får köparen dock häva köpet endast om hans syfte med detta väsentligen förfelas genom dröjsmålet.

28 § = 26 § i förslaget.

De svenska och finska förslagen följs här åt men i övrigt avviker förslagen från varandra beträffande såväl ordningsföljden mellan stadgandena som innehållet i några av dem. För mig framstår det som naturligare att bestämmelsen om nachfrist ansluter sig till regeln om hävning vid väsentligt kontraktsbrott och att bestämmelsen om köparens interpellation kommer sist. Sakligt viktigt synes det mig att rekvisitet "väsentligt avtalsbrott" närmare preciseras, såsom delvis skett i det danska förslaget. I första hand bör därvid krävas att dröjsmålet är av väsentlig betydelse för köparen men också, i likhet med nu gällande rätt, en viss subjektiv täckning härför hos säljaren. Saknas denna från början kan ju detta avhjälpas genom att köparen sätter ut en nachfrist. Viktigt är vidare att av lagtexten framgår – liksom i gällande lag – att vid s.k. fixköp hävning kan ske vid ringa dröjsmål utan föregående nachfrist. Inom bl.a. handeln med råvaror och värdepapper där priset på godset varierar från dag till dag eller t.o.m. från timme till timme, måste även ett ringa dröjsmål kunna åberopas såsom hävningsanledning utan att så uttryckligen överenskommit. Affärer av detta slag görs inte sällan upp per telefon eller telex utan tillfälle att avtala om mera utförliga villkor. Vidare bör om av avtalsvillkoren framgår att ett rättidigt iakttagande av leveranstid betingats, t.ex. genom angivande av dag och klockslag, särskild bevisning om dröjsmålets betydelse för köparen i det enskilda fallet eller fristsättning inte krävas för hävning. Vad det svensk-finska förslaget nu upptager hindrar väl i och för sig icke en sådan rättstillämpning, men det är viktigt att redan i lagtexten dessa förhållanden klarlägges. När det gäller en åtgärd med så långtgående konsekvenser som hävning är det, för att köparen skall kunna utöva hävningsbefogenheten utan risk, av betydelse att förutsättningarna därför anges så klart som möjligt. Mitt textförslag har avfattats i enlighet härmed. Bestämmelsen i 25 § andra st. kan då – liksom i det danska förslaget – erhålla det ledigblivna rummet 26 §.

29 § Lider köparen skada till följd av säljarens dröjsmål har han rätt till skadestånd, såvida det inte visas att dröjsmålet inte kan tillräknas säljaren såsom försummelse och inte heller beror på omständighet som säljaren skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet.

Avser köpet ej bestämt gods eller gods som skall av säljaren tillverkas utan endast viss mängd gods av sådant slag som omsättes i den allmänna handeln, går dock säljaren fri från skadestånd endast i den mån dröjsmålet beror på hinder (utanför hans kontroll) såsom naturkatastrof, krig, uppror, inre oroligheter, avbrott i den allmänna samfärdseln eller kraftförsörjningen, omfattande driftstörningar hos säljaren till följd av eldsvåda eller liknande händelse eller allmän arbetskonflikt omfattande även säljarens anställda eller införselförbud avseende, beslag på eller förstörelse av allt gods av det slag eller det parti köpet avser. Kunde det skäligen förväntas att säljaren vid köpet räknat med hindret och dess följder för hans möjligheter att fullgöra köpet eller hade han skäligen kunnat undvika dessa eller senare övervinna dem går han dock icke fri.

Vad i det föregående sagts om skadestånd skall, om ej annat följer av omständigheterna, gälla även vite som har avtalats för fall av dröjsmål.

Såsom redan anförts i den allmänna motiveringen vill jag – liksom i 23 § gällande köplag – utgå från ett exculpationsansvar vid dröjsmål såsom den grundläggande regeln med ett strängare ansvar vid köp av typiskt generiskt gods, såsom bulk- och stapelvaror, vilka är föremål för omsättning i den allmänna handeln och som säljaren alltså kan skaffa var som helst. Exculpationsregeln gäller även tillverkningsavtal oavsett mängden av tillverkat gods. Uttrycket "skall av säljaren tillverkas" är icke blott futuralt utan därmed menas, såsom genomgående i lagförslaget, att fråga är om ett avtalsvillkor. Avser avtalet stapel- eller bulkvaror men har säljaren betingat sig att godset skall av honom tillverkas gäller alltså exculpationsregeln på samma sätt som säljaren, om han specificerar sin prestation till ett visst objekt eller på visst sätt, f.n. svarar enligt 23 § eller grunderna för detta stadgande och icke enligt 24 § köplagen. Lämnar avtalet öppet för säljaren att själv tillverka godset eller skaffa det på marknaden skall – liksom nu – det strängare ansvaret gälla.

Det strängare ansvaret för bulk- och stapelvaror är i stort utformat på samma sätt som det i 24 § köplagen, dock med en del viktiga modifikationer och förtydliganden. Fråga är icke om objektiv eller subjektiv omöjlighet utan om force majeure, dvs. vissa mera sällan och oväntat förekommande händelser som en säljare normalt inte räknar med vid sina leveransförberedelser. Uttrycket "utanför säljarens kontroll" kan man ha eller mista. Det som styr tolkningen av stadgandet är exemplifieringen. Av denna framgår att händelsen skall vara av extraordinärt slag. Att en underleverantör sviker trots att han utvalts och övervakats med all omsorg av säljaren är icke force majeure, även om en leveransvägran kommer vid en tidpunkt då det inte längre är möjligt för säljaren att finna någon annan underleverantör i tid. Vad jag har förstått av diskussionerna inom gruppen vill dock flertalet i uttrycket utanför säljarens kontroll icke inlägga något krav på att händelsen skall vara av force majeuretyp – dvs. av extraordinärt slag. Så gör inte heller jag, när det gäller det lindrigare exculpationsansvaret. När det åter gäller det strängare ansvaret vid typiskt generiskt gods menar jag att man är mera betjänt av ett strängare men mera klart avgränsat ansvar för säljaren, självfallet med möjlighet för denne att precisera de friskrivningar han i det enskilda fallet menar sig ha behov av. Tekniskt sett är det både lättare och naturligare att en säljare – om han finner det lagstadgade ansvaret för strängt – friskriver sig än att en köpare i avtalet tar in en bestämmelse om utvidgning av ansvaret för händelser som eljest kunde komma att bedömas såsom varande "utanför säljarens kontroll".

För att tjäna som befrielsegrund skall händelsen normalt ligga utanför säljarens kontrollsfär eller åtminstone ha sitt upphov där, t.ex. en eldsvåda som orsakar driftstörningar, eller en allmän arbetskonflikt som även gäller säljarens anställda. En lokal vild strejk eller sittstrejk kvalificerar inte. Vill säljaren skydda sig däremot får det ske genom en särskild friskrivning. En strejk i Göteborgs hamn som försvårar råvarutillförseln för en säljare i Stockholm

räcker inte heller, såvida den inte kan anses orsaka avbrott i den allmänna samfärdseln. Det senare kan möjligen vara fallet om säljaren befinner sig i och leverans skall ske från Göteborg. De sista exemplen, vilka är viktiga, nämligen beslag, utförselförbud och förstörelse av helt parti, är egentligen att jämställa med köp av bestämt gods som går förlorat, dvs. fall av absolut omöjlighet. Det kan kanske hävdas att resultatet jämlikt grunderna för första stycket bleve detsamma även utan uppräkning av dessa exempel, men eftersom de redan förekommer i 24 § är det både klargörande och viktigt att de nämnes även här, bl.a. för att markera att varje införselförbud, beslag etc ej kvalificerar som befrielsegrund.

Både hindret och dess följder bör nämnas eftersom en säljare väl kan förutse eller väntas räkna med krig eller strejk men kanske ej av sådan omfattning eller med sådana följder som sedan aktualiseras.

Uttrycket "skäligen kunde förväntas" etc är valt med avsikt att ge uttryck för att omständigheter som en säljare ej normalt kalkylerar med vid avtalets ingående faller utanför hans ansvar om de är av förenämnt slag. Det är alltså ej fråga om vad han skäligen kunnat – vilket kan leda till ett mera vidsträckt ansvar – utan snarare vad köparen kunnat förvänta att säljaren måste ha tagit i beräkning, alltså en mera objektiv standard. Det är inte meningen att därmed ge rum för fiktioner, som är affärsmässigt inpraktikabla, t.ex. att hålla extra stort lager för att möta avbrott i råvarutillförseln eller anställa reservpersonal för att möta en strejk. Däremot torde man, sedan händelsen väl inträffat, kunna kräva en extra kraftansträngning från säljaren för att övervinna följderna av hindret.

Någon särskild bestämmelse om underleverantörer har jag inte ansett erforderlig. I vad mån säljaren svarar för dessa följer – såsom f.n. – av en tolkning av orden "tillräknas såsom försummelse". För att undgå ansvar för försummelse av en i avtalet icke angiven underleverantör torde, såsom f.n., komma att krävas mycket av säljaren ifråga om exculpation. Är det åter fråga om en namngiven underleverantör, särskilt om denne valts med anledning av köparens särskilda önskemål, ökas möjligheten för säljaren att hävda att försummelsen inte skall tillräknas honom, likaså om fråga är om leveranser av allmänna förnödenheter, såsom vatten och elektricitet, och leverantören därav har en viss monopolställning.

Är det åter fråga om gods för vilket det strängare ansvaret gäller, torde av de såsom exempel nämnda force- majeure-händelserna framgå att en underleverantörs leveranssvikt, vilken inte i sin tur beror på en force majeure-händelse, inte befriar säljaren från skadeståndsansvar.

Förhållandena är emellertid så skiftande såväl i fråga om godsets beskaffenhet, underleveransens beskaffenhet och underleverantörens ställning allmänt sett och i förhållande till säljaren att en mera preciserad regel om ansvaret för underleverantörer inte synes möjlig. Bestämmelserna härom i det svensk-finska förslaget, det danska och det norska avviker alla från varandra liksom från förebilden i art. 79 av FN-konventionen.

Ett särskilt stadgande om vite kan möjligen undvaras efter ändringen av 36 § avtalslagen. Enligt min bedömning föreligger det dock ett behov av ett klarläggande stadgande härom.

36 § Finnes fel i gods som av säljaren tillverkats, får köparen kräva att felet av säljaren avhjälpes, där så kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. Det står även denne fritt att i stället avlämna annat, felfritt gods. Det senare gäller även när köpet avser bestämt gods som kan ersättas med annat av samma slag.

Avser köpet annars bestämt gods, får köparen kräva att felet av säljaren avhjälpes, om denne åtagit sig detta eller eljest yrkesmässigt utför eller ombesörjer reparation av gods samt så kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren.

Avser köpet ej bestämt gods eller gods som av säljaren tillverkats utan endast viss mängd gods av angivet slag och är felet väsentligt, får köparen kräva annat, felfritt gods. Det står också säljaren fritt att i stället avhjälpa felet om detta kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen eller risk för denne att inte få sina egna kostnader ersatta av säljaren.

Gällande köplag stadgar icke någon skyldighet för säljare att avhjälpa fel. Även eljest har man i svensk rätt liksom i många andra rättsordningar iakttagit viss återhållsamhet då det gällt att ålägga någon att utföra arbete. (Jfr Rodhe, Obligationsrätt, Sthlm 1956, s. 376 ff). Visserligen är det tämligen vanligt att allmänna leveransbestämmelser stadgar såväl rätt som skyldighet för säljare att avhjälpa fel i godset, men åtagandet har då ofta en mera begränsad innebörd. Inför man en skyldighet för säljare att avhjälpa fel måste man också närmare överväga vilka följder åsidosättandet av en sådan skyldighet må medföra och i vad mån en sådan skyldighet skall kunna framtvingas genom naturalexekution, t.ex. genom vitesföreläggande (jfr härtill förhållandena i NJA 1979 s. 500).

Jag hyser därför tvekan om lämpligheten av att införa allmänt hållna bestämmelser härom i lag, särskilt som en rätt för köparen att kräva avhjälpande – i stället för hävning eller prisavdrag – lätt kan missbrukas. Det nu framlagda förslaget begränsar visserligen genom skilda villkor såväl säljarens skyldighet att avhjälpa fel som hans rätt därtill, men de rekvisit som därvid uppställs är enligt min mening inte tillräckligt preciserade. Att t.ex. en privatperson inte skall vara skyldig såsom säljare att avhjälpa fel i godset skall inte ens behöva ifrågasättas genom att göras beroende av en tolkning av uttrycket "oskälig kostnad eller olägenhet", och knappast inte heller att en detaljhandlare, som endast bedriver återförsäljning, skall ombesörja reparationer. Säljarens skyldighet att avhjälpa fel bör uttryckligen begränsas till beställningsköp, där alltså själva avtalet förutsätter att säljaren utför arbete av sådant slag, och till fall där säljaren yrkesmässigt utför eller ombesörjer reparationer. Även då bör emellertid – såsom också förslaget förutser – skyldigheten att avhjälpa begränsas till fall där så kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren.

Rätten att kräva gillt gods bör också, såsom i gällande rätt, uttryckligen begränsas till leveransavtal. Är fråga om från början bestämt gods skall alltså, även om detta är av fungibelt slag, omleverans inte kunna krävas och inte heller när fråga är om gods som av säljaren skall tillverkas. (Att köparen inte får kräva nytt gods då det gäller bestämt gods ehuru av fungibelt slag bör dock inte utesluta att säljarens skadeståndsskyldighet i anledning av felet bedöms enligt

de strängare för fungibla varor av mig nedan – 42 § tredje st. – föreslagna reglerna.) Någon skyldighet att avhjälpa fel i fungibelt gods – som alltså kan köpas på marknaden – bör inte stadgas. Däremot bör säljaren ha rätt att avhjälpa felet om inte rättelsen skulle förorsaka köparen väsentlig olägenhet eller risk. Visserligen utesluter majoritetens förslag icke en sådan mera restriktiv rättstillämpning, men det synes mig viktigt, inte minst för konsumentförhållanden, att detta på ett mera otvetydigt sätt framgår av lagtexten. Köplagen tar visserligen inte direkt sikte på konsumentköp, men det är svårt att tänka sig att en konsumentköplag på denna punkt skulle ges en mera restriktiv utformning än den allmänna köplagen. Den av mig föreslagna texten har avfattats i enlighet härmed.

39 § Om felet inte avhjälps . . . (se förslaget) . . . häva köpet. Är begagnat gods sålt på auktion får prisavdrag dock inte krävas.

Vid remissbehandlingen av SOU 1976:66 uttrycktes från visst håll önskemål om närmare regler för köp på auktion.

Auktionsgods får, även när så inte uttryckligen förklaras, anses sålt i befintligt skick. Därtill kommer att köparen i allmänhet beretts tillfälle att undersöka varan vid visning. Med den mera begränsade räckvidd jag givit åt säljarens undersöknings- och upplysningsplikt i mitt förslag till 18 §, torde särskilda regler om relevans av fel i auktionsgods kunna undvaras. Vad åter gäller rättsföljderna framgår av mitt förslag till 42 § första st. att skadestånd inte ifrågakommer för ursprungligt fel (detsamma följer av 43 § andra stycket i förslaget). Av mitt förslag till 36 § framgår att skyldighet att avhjälpa inte föreligger. (Resultatet blir möjligen detsamma enligt förslagets 36 § första st.) Däremot utesluter förslaget inte prisavdrag vid relevant fel i auktionsgods. Med hänsyn till de särskilda förhållandena vid auktion, där andra villiga köpare till nära nog samma pris funnits, synes mig köparen vid relevant fel böra få nöja sig med hävning och alltså inte kunna behålla godset mot prisavdrag. En bestämmelse av sådant innehåll har därför tillagts i förevarande §.

42 § Lider köparen skada till följd av fel i godset, har han rätt till skadestånd i det fall köpet avser bestämt gods, som efter vad parterna förutsatt inte skall kunna ersättas med annat gods av samma slag, och felet uppkommit efter köpet till följd av försummelse eller annat vållande på säljarens sida.

Skall godset tillverkas av säljaren efter köparens anvisningar för dennes särskilda behov, utgår skadestånd på grund av fel i mån av försummelse eller annat vållande på säljarens sida.

Avser köpet annat gods än nu sagts, går säljaren fri från skadestånd endast i det fall hinder som avses i 28 § mött för honom att avlämna felfritt gods till köpets fullgörande. Vad som sägs . . . (se förslaget 42 § första st. andra meningen) . . . felfritt gods.

Om det föreligger . . . (se förslaget 42 § andra st.) . . . känt till uppgiften.

43 § Har säljaren efter köpet . . . (se förslaget 43 § tredje st.) . . . upplysning."

Förslaget inledes med en bestämmelse i 42 § om strikt ansvar för fel i godset. Undantag göres – förutom för gods som avses i 43 § och vartill jag återkommer – endast för hinder som avses i regeln om kontrollansvar (29 §). Detta undantag är dock mycket snävt. Genom sin framträdande plats ger stadgandet i 42 § intryck att vara huvudregeln om skadeståndsansvar för fel och är som sådan påfallande sträng. Fastän den, såsom regeln om skadestånd på grund av säljarens dröjsmål, hänvisar till undantaget för hinder utanför säljarens kontroll, får detta, då det gäller fel, en ytterligt begränsad användbarhet. Det avser närmast blott det fall att säljaren, sedan han varseblivit att det gods han ämnar leverera är felaktigt, inte kunnat få fram felfri vara på grund av hinder utanför hans kontroll. De undantag i 43 § avseende beställningsköp och köp av bestämt icke-fungibelt gods vartill i 42 § hänvisas och det culpa-ansvar som i det hänseendet föreskrives, är i själva verket en lika viktig eller t.o.m. viktigare grundsats än det inledningsvis statuerade strikta ansvaret. Det har f.ö. redan visat sig att den strikta regelns placering och utformning föranlett antagandet att denna vore en huvudregel och vad som stadgas om beställningsgods och bestämt gods mindre viktiga undantag. Ordningsföljden mellan stadgandena är därför enligt min mening här av väsentlig betydelse icke minst med tanke på det inflytande köplagens regler har och kan få på närliggande rättsområden. Culparegeln angående bestämt gods – som i själva verket nära överensstämmer med gällande köplag (42 § första st) – bör därför komma först, därefter stadgandet om beställningsgods och slutligen regeln om skärpt ansvar vid köp av fungibelt gods.

Jag är också på några punkter av en annan uppfattning än de övriga ledamöterna angående det sakliga innehållet i reglerna.

Jag delar de övrigas uppfattning angående ansvaret för fel i bestämt, fungibelt gods (vilket dock i förslaget uttryckts på ett mindre adekvat sätt: fråga är ju inte om godset "finns" vid köpslutet utan om det av parterna mer eller mindre starkt individualiserats såsom köpobjektet).

Vad gäller gods som skall av säljaren tillverkas särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål stadgar förslaget ett presumtionsansvar (exculpation). Skillnaden häremellan och det vanliga culpa-ansvaret, som skall gälla för bestämt icke-fungibelt gods, kan måhända förefalla obetydlig. Även om säljaren har blott ett rakt culpaansvar, kan han inte med framgång slå sig till ro härmed och överlåta all utredning och bevisning åt köparen. Gäller det sålunda förhållanden i tillverkningsprocessen om vilka endast säljaren har kännedom måste han bidraga till utredningen härom vid äventyr att eljest drabbas av ansvar, t.ex. genom att lämna uppgift om materialleverantör om fel i materialet föreligger. Har säljaren inte visat försumlighet vare sig vid val av leverantör eller av material eller i fråga om att undersöka detta, torde han gå fri. (Har säljaren däremot lagt ut hela beställningen såsom legotillverkning hos en underleverantör och denne visat försumlighet vid tillverkningen, torde denna få anses vara "på säljarens sida.") Skillnaden mellan de båda ansvarssystemen kommer egentligen fram först då envar sida presterat all den utredning som rimligen av den kan begäras, men orsaken till felet ändå förblir outredd. Enligt min mening bör i en sådan situation det raka culpa- ansvaret komma till användning. (Så torde också f.n. gällande rätt uppfattas jfr Rodhe s. 537.) Såsom ett bidragande skäl härtill kan anföras att vid fel i tillverkat gods vissa s.k. produktskador eller följdskador kan komma att omfattas av det köprättsliga

skadeståndsansvaret och att, i den mån inte särskild lagstiftning om produktansvar skall tillämpas, den vanliga culparegeln då ligger närmast till hands.

Vad slutligen gäller annat gods (fungibel vara) är jag ense med de övriga om ett strikt ansvar, med undantag för det fall att force majeure (händelse utanför säljarens kontroll) hindrat säljaren från att få fram felfritt gods till leveransen. Är det fråga om gods som tillverkas av säljaren, dock utan att tillverkas särskilt för köparen, t.ex. enligt kataloguppgifter, eller som levereras från säljarens lager av tillverkade varor, bör det strängare ansvaret tillämpas utom i det fall att allt det gods som är tillgängligt för säljaren är behäftat med samma fel, och säljaren alltså aldrig haft valet mellan felaktigt och felfritt gods. Att göra uttryckligt undantag för sådant fall i lagtexten har jag inte ansett erforderligt, då resultatet i vart fall torde följa av en tillämpning av grunderna för regeln om culpa-ansvar för fel i gods som inte kan ersättas med annat. Är allt tillgängligt gods felaktigt, kan det ju inte ersättas med annat av samma slag. Står det emellertid säljaren fritt enligt avtalet att leverera från eget lager eller köpa godset på marknaden, kan han inte komma ifrån det strängare ansvaret genom att hänvisa till att allt gods i lager är behäftat med samma fel.

44 § Även om det inte följer av 42 §, har köparen rätt till skadestånd på grund av felet

1. om godset vid köpet avvek från vad som blivit särskilt utfäst av säljaren, eller
2. om säljaren har lämnat en uppgift som avses i 18 § 1 punkten och säljaren insåg eller måste ha insett att uppgiften var oriktig eller vilseledande eller säljaren eljest har handlat svikligt eller i strid mot tro och heder.

Bestämmelsen i 44 § 1 som – liksom gällande lag – stadgar skadeståndsansvar vid garantisvikt i händelse godset *vid köpet* avvek från garantin är enligt sin lydelse tillämplig endast på gods som var individualiserat redan vid garantiåtagandet, dvs. bestämt gods. Genom kravet på att egenskapen skall vara *särskilt* utfäst markeras ett avståndstagande från garantifiktioner (vilket för svensk rätts del torde innebära en skärpning av förutsättningarna för skadeståndsansvar i förhållande till vad nu praktiseras). Enligt förslaget kan godset alltså avvika från vad som anses avtalat och medföra ett begränsat felansvar (prisavdrag och hävning) utan att därför ådraga säljaren skadeståndsansvar. Jag delar denna uppfattning, men finner då de följande bestämmelserna 44 § 2. och 3. varigenom – utan förekomst av garanti – skadeståndsansvar konstitueras även för uppgifter som lämnats "före köpet" (44 § 2. och t.o.m. för uteblivna upplysningar 44 § 3.) svårförenliga med den angivna utgångspunkten. Ett visst ansvar för culpa in contrahendo torde visserligen kunna följa av allmänna rättsgrundsatser, men rättsuppfattningen är, åtminstone i Sverige, ännu trevande i detta hänseende (jfr Karlgren, Avtalsrättsliga spörsmål s. 113 ff; Rodhe s. 532 ff) och jag finner inte anledning att man i detta sammanhang försöker lagfästa några grundsatser i detta hänseende utan bör denna mera allmänna fråga såsom tidigare lämnas åt rättsutvecklingen.

Ett strängare ansvar är måhända motiverat i konsumentförhållanden, men

eftersom det svenska förslaget – till skillnad från de danska och norska – icke omfattar konsumentköp, saknar jag anledning att gå in härpå.

Med det snävare felbegrepp jag förordat i 18 § 1. kan hänvisningen i förslaget till detta lagrum (i dess av mig föreslagna lydelse) kvarstå eftersom för skadeståndsansvar här kräves att uppgiften var medvetet oriktig eller vilseledande (dvs. fråga torde närmast vara om svek eller handlande mot tro och heder) medan hänvisningen till 20 § 1. (avseende klausulen befintligt skick i förening med positiva uppgifter) utgår (man skulle eljest nå det egendomliga resultatet att enligt 44 § 1. "särskild" utfästelse erfordras för skadeståndsansar i anledning av fel, medan enligt 44 § 2. och 3. i förslaget just den omständigheten att säljaren gjort förbehåll för befintligt skick ådrager honom ett ansvar som han annars skulle ha haft endast till följd av särskild utfästelse). Hänvisningen i förslagets 44 § 3. till bestämmelserna i 18 § 2. och 20 § 2. om uteblivna upplysningar bör, med mitt snävare felbegrepp och kravet på garanti för skadeståndsansvar, likaså utgå. Däremot får reservationen för svek (tro och heder) kvarstå. Mitt textförslag har avfattats i enlighet härmed.

47 § Lider köparen skada genom ett rättsligt fel som avses i 23 § första stycket och förelåg felet redan vid köpet utan att köparen kände till eller borde ha känt till detta, har han rätt till skadestånd.

(Är fråga om rättsligt fel som avses i 23 § första stycket i annat än bestämt gods, har köparen rätt till skadestånd enligt de i 42 § tredje stycket stadgade grunderna).

I 23 § andra st. har med rättsligt fel – dvs. annans sakrätt till godset – jämställts det fall att sådant anspråk framställes utan att det visas att kravet är grundat. Det senare innebär en utvidgning av säljarens ansvar i jämförelse med gällande rätt. För en tillämpning av första stycket bör visserligen inte krävas att tredje mans sakrätt blivit fastställd genom lagakraftägande dom, utan det måste räcka med att, om tvisten mellan köpare och säljare förs till domstol, denna prejudiciellt bedömer tredje mans anspråk såsom välgrundat. Däremot finner jag inte skäl att härmed jämställa det fall att tredje man framställer ett anspråk som senare visar sig ogrundat eller som vid tiden för prövningen av tvisten mellan köpare och säljare ännu är svårbedömt. Jag kan emellertid så långt acceptera majoritetens förslag att ett sådant anspråk, även när det ej visas vara välgrundat, likväl får åberopas av köparen såsom hävningsgrund och anledning att tills vidare innehålla köpeskillingen. Däremot menar jag det gå för långt – t.ex. i det fall säljaren levererar olja som visar sig härröra från nationaliserade oljekoncessioner, och de tidigare koncessionshavarna utan framgång försöker vindicera en oljelast, som säljaren levererat till köparen – att stadga ett strikt skadeståndsansvar för säljaren för dylika förhållanden, vare sig detta grundas på 47 § eller, såsom i specialmotiveringen till detta stadgande utvecklas, på 42–45 §§ (ansvar såsom för faktiskt fel). Än mindre synes mig anledning föreligga att ålägga säljaren ett strikt ansvar för ogrundade anspråk, som kan riktas mot bestämt gods, t.ex. försök att vindicera ett fartyg vilket tillfälligt föranleder kvarstad å fartyget. Det är möjligt att majoriteten avser att sådana anspråk icke är relevanta som rättsliga fel med mindre de "förelåg" vid köpet. Detta senare uttryck ger dock dålig ledning, när det gäller att i tiden

förlägga ett anspråk, som vid en slutlig provning visar sig ogrundat eller ovisst. Skadeståndspåföljden enligt 47 § bör därför uttryckligen begränsas till rättsligt fel, som avses i 23 § första stycket.

Eftersom det rättsliga felet enligt 47 § skall ha förelegat vid köpet, begränsas stadgandets tillämpning till bestämt gods. Är nämligen fråga om annat gods, såsom vid leveransavtal, måste äganderätten vid tidpunkten för köpet till det gods med vilket säljaren senare fullgör köpet vara irrelevant, eftersom säljarens förpliktelse i sådant fall avser att till leverans utvälja gods, som är felfritt, även i rättsligt hänseende.

För fullständighetens skull kunde därför ett ansvarsstadgande för det fall säljaren till fullgörande av leveransavtal avlämnat sakrättsligt belastat gods, liksom för fall av rättsligt fel i bestämt gods som uppkommer genom säljarens åtgöranden efter köpet, synas önskvärt om också inte alldeles nödvändigt (jfr 59 § gällande köplag).

Hänvisningen i majoritetens förslag till bestämmelserna för faktiskt fel (42–45 §§) synes mig dock i det sammanhanget missvisande eller i vart fall svårförståeliga.

Sakrättsliga anspråk avseende godset, som förhindrar dess avlämnande, torde, såsom i specialmotiveringen också anföres, inte böra bedömas såsom rättsligt fel utan enligt reglerna för dröjsmål, vare sig fråga är om bestämt gods eller gods av annat slag. För dem är alltså hänvisningen till 42–45 §§ icke motiverad.

Uppkommer det sakrättsliga anspråket först efter köpslutet och – utan att ha hindrat godsets avlämnande – besvärar köparen först efter det godset avlämnats (ett udda fall som, förutom i fall av leveransavtal, möjligen kan inträffa när godset efter avlämnandet men innan det kommit i köparens besittning, eller denne eljest fått sakrättsligt skydd, utmätes för säljarens gäld), synes en hänvisning till reglerna om skadestånd för faktiskt fel leda vilse. Vilket säljarens ansvar än må vara i ett sådant fall (jfr NJA 1954 s. 356) måste de särskilda lindrigare ansvarsgrunderna som stadgas i 43 § för bestämt (eller s.k. begagnat) gods sakna betydelse och här blott förvilla.

Udda situationer av detta slag, nämligen rättsliga fel som uppkommer efter köpet men besvärar köparen först efter avlämnandet, behöver knappast uttryckligen regleras i lagen utan kan, såsom f.n., lämnas till domstolarnas rättstillämpning (jfr NJA 1954 s. 356), åtminstone vad avser bestämt gods. Andra stycket i 47 § kan i så fall lämpligen utgå.

Anses för fullständighetens skull önskvärt med ett uttryckligt stadgande om skadeståndsansvar för rättsligt fel i annat än bestämt gods, föreslås en bestämmelse i den avfattning parentesen utvisar, därvid hänvisningen till 42 § tredje stycket (i mitt förslag) motsvarar 43 § första stycket i majoritetens förslag.

54 § (1)Priset skall betalas hos säljaren

Andra meningen synes utgå från uppfattningen att, då avlämnandet av dokument och verkställande av betalning skall ske Zug um Zug, allt måste ske på samma *ort*. För inrikeshandeln har bestämmelsen knappast någon praktisk betydelse. Skall emellertid dokumenten lämnas i en indisk bank i Bombay mot betalning i kronor, duger det inte att köparen erbjuder säljaren rupees eller svenska kronor i banken i Bombay, utan han måste svara för att betalningen kommer köparen tillhanda i Stockholm där denne bor eller i dennes svenska bank. Andra meningen i paragrafen bör därför utgå.

58 § (2)Avbeställer köparen gods som skall tillverkas av säljaren efter köparens anvisningar och för hans särskilda behov, får säljaren inte fullfölja tillverkningen för köparens räkning såvida inte ett avbrott av tillverkningen skulle medföra en väsentlig olägenhet för säljaren eller risk för att hans förlust till följd av avbeställningen inte blir ersatt. Kräver säljaren till följd av avbeställningen betalning av priset mot tillhandahållande av godset innan tillverkningen slutförts, skall på priset avräknas vad säljaren besparas eller skäligen kunnat besparas i kostnader genom att inställa tillverkningen.

Enligt min mening bör någon köparens rätt till avbeställning inte lagfästas och jag delar i stort de synpunkter på denna fråga som framförts vid remissbehandlingen av SOU 1976:66 av Sveriges domareförbund och näringslivsorganisationerna.

Det starkaste motivet för en rätt att avbeställa synes vara vad som anfördes i SOU att det från allmän ekonomisk synpunkt måste betraktas som olämpligt, att en tillverkning, som inte är önskad av den som beordrat den, likväl kommer till stånd.

Detta är dock inte ett hållbart skäl för en avbeställningsrätt. "Avbeställer" köparen gods under tillverkning torde säljaren kunna uppfatta avbeställningen såsom anticiperad betalningsmora på köparens sida och, om han så vill, häva köpet. Tillverkningen avstannar då, i vart fall för köparens räkning, och endast beräkning av säljarens skada återstår. I det senare hänseendet innebär förslaget alltså icke någon ändring i förhållande till gällande rätt.

Säljaren torde emellertid också kunna ta fasta på köparens avbeställning samt erbjuda denne det halvfärdiga godset i samband med krav på betalning av priset – att godset inte färdigställts i kontraktsenligt skick beror ju i sådant fall inte på säljaren. Rimligen måste emellertid säljaren i det läget vidkännas ett avdrag på köpeskillingen som svarar mot de kostnader han besparas till följd av den inställda tillverkningen. Frågan om avbeställning reduceras i sådant fall till en fråga om beräkning av detta avdrag.

Besvärligare blir frågan om man vill låta köparen genom sin "avbeställning" tvinga säljaren att behålla det halvfärdiga godset i avräkning på "priset" eller på "skadeståndet". Ovissheten om värderingen av det halvfärdiga godset drabbar i sådant fall säljaren på samma sätt som om han valt att själv häva köpet. Detsamma gäller i viss mån beräkningen av skadeståndsposter såsom overhead, gemensamma fasta kostnader, kapitalkostnader och utebliven vinst.

Det är dock enligt min mening inte rimligt att låta denna ovisshet eller bevisbörda drabba den avtalstrogne parten som påkallar avtalets fullgörande. Inställes tillverkningen på köparens begäran bör denne få finna sig i att ta emot godset i då befintligt skick med mindre parterna kan överenskomma om annat. Märkligt nog uttalar sig den av majoriteten föreslagna texten icke på denna punkt eller ens i frågan huruvida säljaren alltjämt får kräva priset, ehuru, av motiven att döma, avsikten är att säljaren skall bli sittande med det halvfärdiga

godset och betagas rätten att kräva priset.

Att säljaren då han fått en avbeställning slutför en tillverkning som inte redan befinner sig i ett långt framskridet skede, är föga sannolikt, med mindre han gör den bedömningen att godset för att komma till någon nytta och försvara redan nedlagda kostnader måste färdigställas på något sätt. En skräddare som är nästan färdig med kostymen eller en båtbyggare som redan byggt skrovet, låter inte gärna arbetet bli stående, därför att köparen inte är beredd att betala. I de förhandlingar mellan parterna, som är den naturliga följden av en avbeställning, bör den avtalstrogne parten inte utsättas för pressen att nödgas inställa tillverkningen innan parterna kommit överens hur affären skall avvecklas.

Accepterar man en sådan bedömning kräves egentligen därutöver inte någon särskild reglering av avbeställning i lagtexten annat än möjligtvis den att säljaren, om han i enlighet med avbeställningen inställer tillverkningen, är skyldig vidkännas avdrag på köpeskillingen för de kostnader han därmed besparats. Möjligen bör detsamma stadgas för det fall han utan giltigt skäl fortsätter tillverkningen.

Avbeställningen bör inte få avse annat gods än sådant som skall tillverkas särskilt för köparen efter dennes anvisningar och för hans särskilda behov. Finge den även avse standardgods, bleve den alltför omfattande i det att en säljare då inte skulle våga lita på någon order trots att han startat sin tillverkning. För köparen borde det, vad gäller standardgods, vara ovidkommande huruvida säljaren levererar nytillverkat gods eller från lager.

Med dessa begränsningar skulle jag kunna godtaga bestämmelser om avbeställning, såsom framgår av textförslaget ovan.

Beställningar av mera värdefullt gods, såsom fartyg och större anläggningar, torde regleras genom utförliga skriftliga avtal i vilka köparen bör, om han vill ha det så, taga in särskilda bestämmelser om avbeställning. Detta synes naturligare än att säljaren avkräver köparen en bekräftelse att denne inte skall avbeställa godset.

Viktigt är emellertid under alla förhållanden att – såsom jag läser majoritetens förslag – någon skyldighet att inställa tillverkning inte föreligger så länge säljaren riskerar att inte få betalt av köparen. Därmed måste förstås inte bara risk för slutlig förlust utan även risk för dröjsmål med betalningen i anledning av utdragna förhandlingar med köparen om avbeställningen. Viktigt är också att köparens avbeställning inte systematiskt behandlas såsom en köparens hävning av köpet, utan att avbeställningen på sin höjd övar inflytande på den fortsatta tillverkningen så att köparen, intill dess uppgörelse nåtts med säljaren, dock är skyldig att betala priset liksom förskott på detta. Vid omfattande tillverkningsavtal brukar sådana förskott stipuleras. Det är inte ovanligt att förskotten regleras så att säljaren redan från början får växlar på avbetalningsbeloppen eller annan säkerhet. Kan emellertid köparen genom att avbeställa eller "häva" köpet eliminera säljarens rätt att kräva priset, har denne inte längre någon glädje av de växlar han fått. Han har då inte längre rätt att diskontera dem och hans läge kan då bli finansiellt katastrofalt. Motsvarande gäller om säljaren fått en remburs, vilken dock inte kan utnyttjas med mindre säljaren först färdigställer godset. Förslagets bestämmelser, enligt vilka kravet på priset – såsom det i motiven förklaras –omvandlas till ett skadeståndskrav, beaktar inte, som sig bör, dessa förhållanden.

Bilaga 1 Parallelluppställning av förslagen till nordiska köplagar

Danska förslaget

Dansk udkast til Lov om køb.

Afsnit I

Kapitel 1
Almindelige bestemmelser

Lovens anvendelsesområde

§ 1. Bestemmelserne i denne lov gælder for køb, bortset fra køb af fast ejendom.

Stk. 2. Lovens bestemmelser finder, i det omfang de efter deres indhold er anvendelige, tilsvarende anvendelse på bytte.

§ 2. Bestilling af genstande, som først skal tilvirkes, anses i denne lov som køb, medmindre den, som bestiller genstanden, påtager sig at levere en væsentlig del af de materialer, der er nødvendige for tilvirkningen. Loven gælder dog ikke for aftaler om opførelse af bygning eller andet anlæg på fast ejendom.
Stk. 2. Andre aftaler om levering af en genstand og udførelse af arbejde eller anden tjenesteydelse end de, der er nævnt i stk. 1, 1. pkt., anses ikke som køb, hvis den overvejende del af forpligtelsen består i udførelse af arbejdet eller tjenesteydelsen.

Lovens fravigelighed

§ 3. Lovens bestemmelser kommer kun til anvendelse, for så vidt ikke andet følger af aftalen eller af handelsbrug eller anden sædvane.

Stk. 2. I forbrugerkøb, jfr. § 4, kan §§ . . . ikke fraviges til skade for køberen.

Finska förslaget

Finskt förslag till Köplag

1 kap.
Allmänna stadganden

Tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller köp av lös egendom.

Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lös egendom.

Lagen tillämpas inte på överlåtelse av byggnad eller anläggning på annans mark, om nyttjanderätten till marken överlåts genom samma avtal.

2 § Beställning av en vara som skall tillverkas anses som köp, om inte beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Avtal om uppförande av byggnad eller annan fast anläggning på mark eller i vatten anses dock inte som köp.

Avtal enligt vilket den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller annan tjänst anses inte som köp, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

Avtalsfrihet

3 § Stadgandena i denna lag tillämpas inte i den mån annat kan anses avtalat eller följer av handelsbruk eller annan sedvänja, som måste anses vara bindande för parterna. Sådan sedvänja anses som en del av avtalet.
Handelsbruk är inte bindande för köpare vid konsumentköp.

Norska förslaget

Norsk utkast til Kjøpslov

Kapittel I Virkeområde

§ 1 Virkeområde

(1) Loven gjelder kjøp, også forbrukerkjøp, internasjonalt kjøp og kredittkjøp, for så vidt ikke annet er fastsatt i lov. Den gjelder ikke kjøp av fast eiendom.
(2) Loven gjelder også bytte av ting så langt den passer.

§ 2 Tilvirkingskjøp m m
(1) Bestilling av ting som skal tilvirkes, reknes som kjøp når ikke bestilleren skal skaffe en vesentlig del av materialet. Loven gjelder ikke oppføring av bygning eller av annet anlegg på fast eiendom.

(2) Avtale som pålegger noen, foruten å levere ting, også å utføre arbeid eller annen tjeneste, reknes ikke som kjøp når den overveiende del gjelder arbeid eller tjeneste.

§ 3 Avtale og handelsbruk
Bestemmelsene i loven gjelder ikke for så vidt annet følger av avtalen, praksis partene har fulgt seg imellom, eller handelsbruk eller annen sedvane som må anses bindende mellom partene. Sedvanen anses da som en del av avtalen.

Svenska förslaget

Svenskt förslag till Köplag

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller köp av lös egendom.

Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lös egendom.

Lagen gäller inte överlåtelse av tomträtt.

2 § Beställning av en vara som skall tillverkas anses som köp, om inte beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Avtal om uppförande av byggnad eller annan fast anläggning på mark eller i vatten anses dock inte som köp.

Ett avtal enligt vilket den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst anses inte som köp, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

Avtalsfrihet

3 § Lagen tillämpas inte i den mån annat får anses avtalat eller följer av handelsbruk eller annan sedvänja, som måste anses bindande för parterna. Sådan sedvänja anses som en del av avtalet.

Danska förslaget

Forbrugerkøb

§ 4 Ved forbrugerkøb forstås et køb, som en køber (forbruger) foretager hos en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv, når det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen og sælgeren vidste eller burde vide dette. Sælgeren har bevisbyrden for, at købet ikke er et forbrugerkøb.

Stk. 2. Som forbrugerkøb anses under i øvrigt samme betingelser som nævnt i stk. 1 endvidere køb fra ikke-erhvervsdrivende, hvis aftalen om købet er indgået eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende.

Internationale køb

§ 5. Loven gælder ikke for internationale køb, jfr. dog stk. 4. For disse køb gælder bestemmelserne i

. . .

Stk. 2. Ved internationale køb forstås køb, hvor sælgeren og køberen ved aftalens indgåelse har forretningssted i forskellige lande, medmindre sælgeren eller køberen hverken vidste eller burde vide dette.

Finska förslaget

Konsumentköp.

4 § Stadgandena i denna lag tillämpas inte på köp som avses i konsumentskyddslagen (38/78) (*konsumentköp*), om annat följer av sagda lag.

Internationella köp

5 § Denna lag gäller inte köp som avses i lagen (/) om godkännande av vissa bestämmelser i Förenta Nationernas konvention om avtal rörande internationella köp och om tillämpning av sagda konvention.

Norska förslaget

§ 4 *Forbrukerkjøp*

(1) I forbrukerkjøp kan det ikke avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er ugunstigere for kjøperen enn det som følger av bestemmelsene i loven her. I slike kjøp gjelder loven ikke skade som måtte voldes på ting og annen eiendom som nyttes i ervervsvirksomhet og tap som følge av det.

(2) Følgende bestemmelser kan likevel fravikes:

§ 8 om tilleggplikter ved transportkjøp
§ 11 om kostnader inntil levering
§ 15 om risikoen under transitt
§ 24 nr 2 om forsinkelse av andre plikter enn levering
§ 46 nr 2 om andre tredjemannkrav og feil enn rettsmangler
§ 52 om kjøpesummens størrelse
§ 54 om betalingstedet og § 55 for så vidt gjelder forskottsbetaling
§§ 83 til 85 om utbytte og annen avkasting.

Det kan avtales forbehold om at det ikke betales erstatning for indirekte tap, konsekvenstap eller liknende.

(3) Med "forbrukerkjøp" menes kjøp fra yrkeselger av ting hovedsakelig til personlig bruk for kjøperen, hans familie eller husstand, med mindre selgeren på avtaletiden verken visste eller burde ha kjent til at tingen ble kjøpt til slikt formål. Som ting reknes her ikke fordringer og rettigheter.

(4) Kjøp fra yrkeselger foreligger når selgeren opptrer som yrkeselger eller lar seg representere ved en yrkeselger i denne egenskap.

§ 5 *Internasjonalt kjøp*

(1) Med "internasjonalt kjøp" menes kjøp av ting inngått mellom parter som har sitt forretningssted i ulike stater. Det har bare betydning at partene har forretningssted i ulike stater dersom dette framgår av avtalen, tidligere forretningsforhold mellom partene eller av opplysninger de har gitt før eller på den tid da kjøpet ble inngått.

Svenska förslaget

Konsumentköp

4 § Lagen tillämpas inte i den mån annat följer av konsumentköplagen (1973:877) eller i övrigt är särskilt föreskrivet.

Internationella köp

5 § Lagen tillämpas inte i fall då lagen (1900:00) om internationella köp av lösa saker är tillämplig.

Danska förslaget

Stk. 3. Har sælgeren og køberen forretningssted i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige anses købet i denne lov dog ikke som et internationalt køb.

Stk. 4. Uanset stk. 1 gælder loven også for:
1) forbrugerkøb, køb på auktion, køb, der står i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse,
2) køb af værdipapirer eller penge, og køb af skibe eller luftfartøjer, eller
3) køb af elektricitet.

Afsnit II
Sælgerens ydelse og risikoen for salgsgenstanden

Kapitel 2
Salgsgenstandens levering

Leveringsstedet m. v.

§ 6. Står købet i forbindelse med en af sælgeren dreven erhvervsvirksomhed, skal salgsgenstanden leveres der, hvor sælgeren ved aftalens indgåelse havde sit forretningssted. I andre tilfælde skal salgsgenstanden leveres på det sted, hvor sælgeren ved aftalens indgåelse havde sin bopæl.

Stk. 2. Befandt salgsgenstanden sig ved aftalens indgåelse et andet sted end nævnt i stk. 1, og vidste sælgeren og køberen dette, eller burde de vide det, skal genstanden leveres på dette sted.

Stk. 3. Levering er sket, når salgsgenstanden er overgivet til køberen. Skal genstanden ifølge aftalen afhentes af køberen uden sælgerens medvirken, og er tiden for afhentning inde, skal levering dog anses for sket, når genstanden er klar til afhentning, såfremt køberen i tide har fået kendskab til dette.

Finska förslaget

2 kap.
Varans avlämnande

Hämtningsköp

6 § Varan skall hållas tillgänglig för avhämtning där säljaren vid köpslutet hade sitt affärsställe eller, om säljaren saknade affärsställe som hade samband med köpet, sitt hemvist.

Om varan eller det parti, ur vilket den skall tagas, vid köpslutet fanns på annan plats och parterna visste detta, skall varan hållas tillgänglig för avhämtning där den fanns.

Varan är avlämnad, när den tagits om hand av köparen eller av någon för hans räkning.

Norska förslaget

(2) Særreglene om internasjonalt kjøp får ikke anvendelse på kjøp der selgeren har forretningsstedet i Norge, Danmark, Finland, Island eller Sverige og kjøperen forretningsstedet i et annet av disse landene (nordisk kjøp).

(3) Særreglene gjelder heller ikke for:
(a) forbrukerkjøp
(b) kjøp på auksjon
(c) salg ved tvangsfullbyrding eller etter lovpåbud
(d) kjøp av verdipapirer, penger, fordringer eller rettigheter
(e) kjøp av fartøy, luftfartøy eller luftputefartøy.

Kapittel II Leveringen

§ 6 *Hentekjøp*
(1) Når ikke annet er bestemt, skal tingen holdes klar for henting på det sted der selgeren hadde sitt forretningssted da kjøpet ble inngått.

(2) Var partene ved kjøpet kjent med at tingen eller det vareparti, produksjonsted eller lager som tingen skal tas fra, var på et annet sted, skal tingen holdes klar for henting der.

(3) Tingen er levert når den er overtatt av kjøperen.

Svenska förslaget

Varans avlämnande

Hämtningsköp

6 § Varan skall hållas tillgänglig för avhämtning där säljaren vid köpet hade sitt affärsställe eller, om han saknade affärsställe som hade samband med köpet, sitt hemvist.

Om varan, eller det parti ur vilket den skall tas, vid köpet fanns på en annan plats och parterna visste detta, skall varan hållas tillgänglig för avhämtning där den fanns.

Varan är avlämnad när den har tagits om hand av köparen eller av någon för hans räkning.

Danska förslaget

§ 7. Skal sælgeren sende salgsgenstanden til et sted, der ligger inden for det område, hvor sælgeren sædvanligvis foretager udbringning, anses levering for sket, når genstanden er overgivet til køberen.

Stk. 2. Skal sælgeren i øvrigt sende salgsgenstanden til køberen, sker levering ved overgivelse af genstanden til en fragtfører, som har påtaget sig dens transport ud over det område, der er nævnt i stk. 1. I forbrugerkøb anses levering dog først for sket, når genstanden er overgivet til køberen.

8 §. Skal sælgeren sende salgsgenstanden som nævnt i § 7, stk. 2, 1. pkt., skal sælgeren indgå aftale om transporten til bestemmelsesstedet med et passende transportmiddel og på sædvanlige vilkår.

Tiden for salgsgenstandens levering

§ 9. Fremgår leveringstiden ikke af aftalen eller omstændighederne, og fremgår det heller ikke, at levering skal ske efter påkrav, skal levering ske inden rimelig tid.

Stk. 2. Er det aftalt, at levering skal ske inden for et tidsrum, bestemmer sælgeren inden for dettes grænser, hvornår levering skal ske, hvis det ikke fremgår af omstændighederne, at valget af tidspunkt tilkommer køberen. Når sælgeren har bestemt tidspunktet for levering, skal sælgeren underrette køberen om, hvornår salgsgenstanden kan afhentes eller i øvrigt bliver leveret, såfremt det må antages at have betydning for køberen at få underretning herom.

Finska förslaget

Transportköp

7 § Skall varan transporteras till köparen på samma ort eller inom ett område, där säljaren vanligen sköter om transporten av liknande varor, sker avlämnandet då varan överlämnas till köparen.

Skall varan i annat fall transporteras till köparen och anlitas en transportör som har åtagit sig transporten från avsändningsorten, sker avlämnandet då varan överlämnas till denne. Vid konsumentköp eller om säljaren själv utför transporten sker avlämnandet först då varan överlämnas till köparen.

Har varan sålts "fritt", "levererad" eller "fritt levererad" med angivande av en viss ort, är den inte avlämnad förrän den kommit fram till denna ort.

8 § Skall säljaren ordna transporten av varan, skall han ingå avtal om transporten till bestämmelseorten med lämpligt transportmedel och på sedvanliga villkor för en sådan transport.

Tiden för avlämnandet

9 § Kan det inte anses avtalat att varan skall avlämnas vid en viss tidpunkt, utan uppskov eller först efter anfordran, skall den avlämnas inom skälig tid.

Skall varan avlämnas inom en viss tidrymd och framgår det inte av omständigheterna att det ankommer på köparen att välja tidpunkten för avlämnandet, skall denna bestämmas av säljaren. Om varan skall hämtas av köparen, skall säljaren i tid meddela köparen när varan finns tillgänglig för avhämtning. Om det i annat fall kan antagas vara av betydelse för köparen att få veta vilken tidpunkt säljaren har valt för avlämnandet, skall säljaren i tid underrätta köparen om denna tidpunkt.

Norska förslaget

§ 7 Plasskjøp og transportkjøp

(1) Skal selgeren bringe tingen til kjøperen på samme sted eller innenfor det område der selgeren vanligvis bringer ut slike ting (plasskjøp), skjer levering når tingen mottas der.

(2) Skal tingen ellers sendes til kjøperen (transportkjøp) uten at leveringsstedet følger av avtale, skjer levering ved at tingen blir overgitt til den første fraktfører som påtar seg transport fra avsendingsstedet. Utfører selgeren transporten selv, skjer levering først når tingen mottas av kjøperen.

(3) Er tingen solgt "fritt", "levert" eller "fritt levert" med angivelse av et bestemt sted, anses den ikke levert før den er kommet fram til dette sted.

(4) I forbrukerkjøp skjer levering først når tingen mottas av kjøperen eller senest når han plikter å hente den på bestemmelsesstedet.

§ 8 Tilleggplikter ved transportkjøp

Skal selgeren sørge for at tingen blir sendt, plikter han å inngå avtaler som trengs for å få den transportert til bestemmelsesstedet på egnet måte og på vanlige vilkår for slik transport.

§ 9 Leveringstid

(1) Når tiden for levering ikke følger av avtale eller påkrav forutsettes, skal tingen leveres innen rimelig tid.

(2) Er det avtalt et tidsrom for levering, har selgeren rett til av velge tidspunktet om forholdene ikke viser at valget tilkommer kjøperen. Selgeren skal i så fall i tide gi kjøperen melding om når tingen kan hentes eller, såframt det er av betydning for kjøperen å få vite det, om når levering ellers vil skje.

Svenska förslaget

Transportköp

7 § Skall varan transporteras till köparen på samma ort eller inom ett område där säljaren vanligen svarar för transporten av liknande varor, sker avlämnandet då varan överlämnas till köparen.

Skall varan i annat fall transporteras till köparen och anlitas en transportör som har åtagit sig transporten från avsändningsorten, sker avlämnandet då varan överlämnas till denne. Om säljaren själv utför transporten, sker avlämnandet först då varan överlämnas till köparen.

Har varan sålts "fritt", "levererad" eller "fritt levererad" med angivande av viss ort, anses den inte avlämnad förrän den har kommit fram till denna ort.

8 § Skall säljaren ordna transporten av varan, skall han ingå avtal om transporten till bestämmelseorten med lämpligt transportmedel och på sedvanliga villkor för en sådan transport.

Tiden för avlämnandet

9 § Om det inte får anses avtalat att varan skall avlämnas vid en viss tidpunkt, utan uppskov eller först efter anfordran, skall den avlämnas inom skälig tid.

Skall varan avlämnas inom en viss tidrymd och framgår det inte av omständigheterna att det ankommer på köparen att välja tidpunkten för avlämnandet, skall denna bestämmas av säljaren. Om varan skall hämtas av köparen, skall säljaren i tid underrätta köparen om när varan finns tillgänglig för avhämtning. Om det i annat fall kan antas vara av betydelse för köparen att få veta vilken tidpunkt säljaren har valt för avlämnandet, skall säljaren i tid underrätta köparen om denna tidpunkt.

Danska förslaget

Retten til at kræve ydelse mod ydelse

§ 10. Er der ikke givet henstand med betalingen af købesummen, skal sælgeren ikke levere salgsgenstanden, medmindre købesummen samtidig betales. Det samme gælder for sælgerens pligt til at udlevere dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden.

Stk. 2. Skal genstanden sendes fra leveringsstedet, kan sælgeren dog ikke efter stk. 1 undlade at afsende den, men kan hindre, at salgsgenstanden eller dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over den, overgives til køberen.

Omkostningerne ved leveringen

§ 11. Omkostningerne ved salgsgenstandens levering bæres af sælgeren. Det gælder dog ikke omkostninger, der skyldes, at leveringen er blevet forsinket på grund af køberens forhold.

Kapitel 3
Risikoen for salgsgenstanden

§ 12. Bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, skal køberen betale købesummen, selv om genstanden bortkommer eller bliver ødelagt eller forringet. Det gælder dog ikke, såfremt dette skyldes, at sælgeren har forsømt at opfylde en pligt, der følger af aftalen.

Finska förslaget

Rätt att hålla inne varan

10 § Säljaren är inte skyldig att lämna ut varan eller, genom överlåtelse av dokument eller på annan sätt, frånhända sig förfoganderätten över den förrän köparen betalar priset. Detta gäller dock inte, om kredit eller anstånd med betalningen beviljats.

Skall varan sändas från den ort där den skall avlämnas, får säljaren inte med stöd av 1 mom. underlåta att avsända den. Varan får dock sändas på sådana villkor att varan eller dokument avseende varan inte lämnas ut till köparen förrän denne har betalat priset.

Kostnaderna för varan

11 § Säljaren svarar för de kostnader för varan som uppkommer före avlämnandet. Detta gäller inte kostnader på grund av att avlämnandet har försenats till följd av ett förhållande på köparens sida.

3 kap.
Risken för varan

12 § Bär köparen risken för varan, skall han betala priset även om varan förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda.

Norska förslaget

§ 10 *Ytelse mot ytelse*
(1) Følger ikke andre betalingsvilkår av kredittkjøp eller annen avtale, plikter ikke selgeren å overgi tingen eller på annen måte overføre rådigheten over den uten at kjøpesummen betales samtidig. Det samme gjelder transportdokument eller annet dokument som fratar selgeren rådighet over tingen etter at det er overgitt til kjøperen.
(2) Ved transportkjøp kan selgeren likevel ikke la være i sende tingen, men han kan gjøre det på slike vilkår at kjøperen ikke får tingen, rådigheten eller transportdokumentet før kjøpesummen betales.

§ 11 *Kostnader*
Selgeren bærer kostnadene med tingen til den er levert. Paragrafen her gjelder ikke kostnader ved at leveringen blir forsinket som følge av forhold på kjøperens side.

Kapittel III Overgang av risikoen

§ 12 *Hva risikoen innebærer*
(1) Når risikoen for tingen er gått over på kjøperen, faller ikke hans plikt til å betale kjøpesummen bort ved at tingen deretter tilfeldig går tapt, skades eller minskes.
(2) Risikoens overgang begrenser ikke kjøperens rett til å heve kjøpet eller holde kjøpesummen tilbake på grunn av kontraktbrudd fra selgerens side etter at risikoen er gått over.

Svenska förslaget

Rätt att hålla inne varan

10 § Säljaren är inte skyldig att lämna ut varan eller, genom överlåtelse av dokument eller på annat sätt, frånhända sig förfoganderätten över den förrän köparen betalar priset. Detta gäller dock inte vid kreditköp eller när köparen har fått anstånd med betalningen.

Skall varan sändas från den ort där den skall avlämnas, får säljaren inte med stöd av första stycket underlåta att avsända den. Han får dock sända den på sådana villkor att varan eller dokument avseende varan inte lämnas ut till köparen förrän denne har betalat priset.

Kostnaderna för varan

11 § Säljaren svarar för de kostnader för varan som uppkommer före avlämnandet. Detta gäller inte kostnader på grund av att avlämnandet har försenats till följd av ett förhållande på köparens sida.

Risken för varan

12 § Bär köparen risken för varan, skall han betala priset även om varan har förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda.

Danska förslaget

§ 13. Når levering er sket, bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, jfr. dog §§ 14–16.

§ 14. Afhenter eller modtager køberen ikke salgsgenstanden i rette tid, eller bevirker køberens forhold i øvrigt, at salgsgenstanden ikke leveres rettidigt, bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, når denne er stillet til køberens disposition på leveringsstedet.

(Jfr § 6, stk. 3)

Stk. 2. Angår købet ikke en bestemt genstand, bærer køberen tidligst risikoen fra det tidspunkt, hvor genstanden er udskilt for køberen.

§ 15. Hæves købet af køberen, bærer sælgeren uanset bestemmelserne i §§ 12–14 risikoen for salgsgenstanden, jfr. § 70, stk. 1.

Finska förslaget

Riskens övergång

13 § Risken går över på köparen, när varan avlämnas.

Avlämnas varan inte i rätt tid och beror det på köparen eller ett förhållande på hans sida, går risken över på köparen när säljaren gjort det som ankommer på honom för att avlämnandet skall kunna ske.

Skall köparen hämta varan på annan plats än hos säljaren och utan dennes medverkan, går risken över när tiden för avlämnandet är inne och köparen fått veta att varan finns tillgänglig för avhämtning.

14 § Risken går inte över på köparen förrän varan genom märkning, transportdokument eller på annat sätt avskilts för hans räkning.

(Jfr 70 §)

Varor under transport

15 § Avser köpet en vara under transport, går risken över på köparen vid köpslutet, om det inte framgår av omständigheterna att köparen har åtagit sig att bära risken från det att varan överlämnades till den transportör som har utfärdat transportdokumentet. Säljaren bär dock även i sistnämnda fall risken för förlust eller skada som han vid köpslutet kände till eller borde ha känt till men inte upplyst köparen om.

Norska förslaget

§ 13 *Risikoens overgang*

(1) Risikoen går over på kjøperen når han har overtatt tingen eller ved transportkjøp når tingen er levert i samsvar med § 7 nr 2, 3 eller 4. Dersom tingen etter avtalen skal leveres på et bestemt sted til kjøperen eller en fraktfører der, går risikoen over når tingen er levert som forutsatt.

(2) Blir tingen ikke hentet, overgitt eller mottatt til rett tid, og skyldes dette kjøperen eller forhold på hans side, går risikoen over på ham når tingen er stilt til hans rådighet og forsinkelsen medfører at det inntrer kontraktbrudd fra hans side. I forbrukerkjøp har kjøperen likevel ikke risikoen for en tilfeldig hending som inntrer mens tingen er hos selgeren og ikke skyldes egenskaper ved tingen selv.

(3) Skal kjøperen hente tingen på et annet sted enn hos selgeren uten hans medvirkning, går risikoen over når leveringstiden er inne og kjøperen er kjent med at tingen er stilt til hans rådighet på leveringsstedet.

§ 14 *Identifikasjon av tingen*

Risikoen går ikke over på kjøperen før tingen ved merking, transportdokument eller på annen måte er utskilt og klargjort for ham.

(Jfr § 70)

§ 15 *Transitt*

Gjelder kjøpet ting under transport, går risikoen over ved avtaleslutningen når forholdene ikke viser at kjøperen skal ha risikoen allerede fra det tidspunkt da tingen ble overgitt til den fraktfører som utstedte transportdokumentet. Selgeren har i alle høve risikoen for tap eller skade som han kjente eller burde kjenne til ved kjøpet og ikke opplyste kjøperen om.

Svenska förslaget

Riskens övergång

13 § Risken går över på köparen, när varan avlämnas.

Avlämnas varan inte i rätt tid och beror det på köparen eller ett förhållande på hans sida, går risken över på köparen när säljaren har gjort det som ankommer på honom för att avlämnandet skall kunna ske.

Skall köparen hämta varan på en annan plats än hos säljaren och utan dennes medverkan, går risken över när tiden för avlämnandet är inne och köparen har fått veta att varan finns tillgänglig för avhämtning.

14 § Risken går inte över på köparen förrän varan genom märkning, transportdokument eller på annat sätt har skilts av för hans räkning.

(Jfr 70§)

Varor under transport

15 § Avser köpet en vara under transport, går risken över på köparen vid köpet, om det inte framgår av omständigheterna att köparen har åtagit sig att bära risken från det att varan överlämnades till den transportör som har utfärdat transportdokumentet. Säljaren bär dock även i sistnämnda fall risken för förlust eller skada som han vid köpet kände till eller borde ha känt till men inte upplyst köparen om.

Danska förslaget

§ 16. Er en genstand købt på prøve eller på besigtigelse eller i øvrigt med fortrydelsesret, og er genstanden leveret, bærer køberen risikoen for den, indtil genstanden er tilbageleveret. Det gælder dog ikke forbrugeraftaler, der er indgået udenfor sælgerens faste forretningssted eller ved postordresalg.

Kapitel 4.
Salgsgenstandens beskaffenhed og brugbarhed m. v.

§ 17. Der foreligger en mangel ved salgsgenstanden, hvis genstanden er af anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den i følge aftalen og de foreliggende omstændigheder skulle være.

Finska förslaget

Öppet köp

16 § Har öppet köp avtalats och varan avlämnats, bär köparen risken tills varan lämnas tillbaka.

4 kap.
Varans beskaffenhet

Avtalsenlighet, offentliga föreskrifter

17 § Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet och andra egenskaper samt förpackning överensstämma med det som kan anses avtalat. I annat fall föreligger fel i varan.

Överensstämmer varan inte till sina egenskaper med krav som uppställts i lag, förordning eller myndighets beslut och som gällde vid köpslutet, föreligger fel. Detta gäller dock inte, om det framgår av omständigheterna, att köparen inte i detta avseende förlitat sig på säljarens sakkunskap eller att han inte haft rimlig grund att förlita sig på den, eller om köparen vid köpslutet avsett att använda varan till ett ändamål vid vilket ifrågavarande krav saknar betydelse.

Norska förslaget

§ 16 *Tilbakelevering ved åpent kjøp*
Er en ting kjøpt og levert på prøve eller for øvrig med rett til tilbakelevering, har kjøperen risikoen etter reglene i kapitlet her inntil tingen igjen er overtatt av selgeren. Dette gjelder likevel ikke når kjøperen har rett til å levere tingen tilbake etter lov 24 mars 1972 nr 11 om angrefrist ved visse avtaler om forbrukerkjøp eller tilsvarende angrefrist etter avtale om forbrukerkjøp.

Kapittel IV Varens egenskaper; mangler m m

§ 17 *Varens egenskaper*
(1) Tingen skal være i samsvar med de krav til art, mengde, kvalitet og andre egenskaper samt innpakning som følger av avtalen. Dersom annet ikke følger av avtalen, skal tingen:
a) passe for de formål som tilsvarende ting vanligvis brukes til;
(b) passe for et bestemt formål som selgeren var eller måtte være kjent med da kjøpet ble inngått, unntatt når forholdene viser at kjøperen for så vidt ikke bygde på selgerens sakkunnskap og vurdering eller ikke hadde rimelig grunn till å gjøre det;
(c) ha egenskaper som selgeren har vist til ved å legge fram prøve eller modell;
(d) være pakket på vanlig måte eller, om slik ikke fins, på forsvarlig måte.

(2) Bortsett fra internasjonalt kjøp skal tingen likeså være i samsvar med offentligrettslig krav som stilles i lovgivningen eller offentlig vedtak i medhold av lov på den tid kjøpet inngås, med mindre forholdene viser at kjøperen for så vidt ikke bygde på selgerens sakkunnskap og vurdering eller ikke hadde rimelig grunn til å gjøre det.

(3) Tingen har mangel dersom den ikke er i samsvar med kravene i paragrafen her.

Svenska förslaget

Öppet köp

16 § Har öppet köp avtalats och varan avlämnats, bär köparen risken tills varan lämnas tillbaka.

Varans beskaffenhet

Överensstämmelse med avtalet m. m.

17 § Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet och andra egenskaper samt förpackning överensstämma med vad som får anses avtalat. I annat fall är den felaktig.

Danska förslaget

§ 18. Der foreligger endvidere en mangel ved salgsgenstanden, hvis sælgeren ved købets afslutning har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden.

Stk. 2. Salgsgenstanden er også mangelfuld, hvis sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om forhold, der har haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden, og som sælgeren kendte eller burde kende.

§ 19. Der foreligger også en mangel ved salgsgenstanden, hvis sælgeren eller et tidligere salgsled har givet oplysninger som nævnt i § 18, stk. 1., på salgsgenstandens indpakning, i annoncer eller i andre meddelelser, der er beregnet til at komme til almenhedens eller køberens kundskab. Dette gælder dog ikke, hvis en urigtig eller vildledende oplysning senest ved indgåelsen af aftalen om købet er rettet.

§ 20. Selv om salgsgenstanden er solgt, som den er og forefindes eller med tilsvarende almindelige forbehold, kan køberen i de tilfælde, der er nævnt i §§ 18 og 19, påberåbe sig, at genstanden lider af en mangel. Det samme gælder, hvis genstanden er i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at regne med.

Finska förslaget

Uppgifter om varan

18 § Även om det inte följer av stadgandena i 17 § 1 mom. föreligger fel, om

1) varan inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning, som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller i övrigt före köpslutet, och uppgiften kan antagas ha inverkat på köpet; eller

2) säljaren före köpslutet försummat att lämna en upplysning om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning, som han kände till eller borde ha känt till och som han insåg eller borde ha insett vara av betydelse för köparen, och försummelsen kan antagas ha inverkat på köpet.

19 § Fel föreligger även, om varan inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, före köpslutet har lämnat vid marknadsföringen av varan, och uppgiften kan antagas ha inverkat på köpet. Detta gäller dock inte, om uppgiften har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Befintligt skick

20 § Har varan sålts i befintligt skick eller med liknande allmänt förbehåll, anses den likväl vara behäftad med fel, om

1) varan inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning, som säljaren lämnat före köpslutet, och uppgiften kan antagas ha inverkat på köpet;

2) säljaren före köpslutet försummat att lämna en upplysning om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning, som han måste antagas ha känt till och som han insåg eller borde ha insett vara av betydelse för köparen, och försummelsen kan antagas ha inverkat på köpet; eller

3) varan är i väsentligt sämre skick än vad köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter haft anledning att förutsätta.

Norska förslaget

§ 18 *Opplysning om egenskaper eller bruk*
Reglene om mangler gjelder også når

(a) tingen ikke er i samsvar med opplysninger om tingen, dens egenskaper eller bruk som selgeren har gitt ved kjøpet, og opplysningen kan antas å ha innvirket på kjøpet; eller

(b) selgeren ved kjøpet har forsømt å gi opplysning om forhold ved tingen eller dens bruk som han burde kjenne til og som kjøperen kunne rekne med å få, såframt unnlatelsen kan antas å ha innvirket på kjøpet.

§ 19 *Opplysning ved markedføring*
Reglene i § 18 bokstav a gjelder tilsvarende når tingen ikke er i samsvar med opplysning gitt på tingens innpakning, i annonse eller annen markedføring på vegne av selgeren eller tidligere salgsledd. Dette gjelder ikke når opplysningen i tide er rettet på en tydelig måte av selgeren eller den som har gitt opplysningen.

§ 20 *Ting solgt "som den er" o l*
(1) Er tingen solgt "som den er" eller med liknende alminnelig forbehold, foreligger mangel når

(a) tingen ikke svarer til opplysninger som selgeren har gitt om dens egenskaper eller bruk og som kan antas å ha innvirket på kjøpet,

(b) selgeren har forsømt å gi opplysninger om egenskaper ved tingen som han måtte kjenne til og som kjøperen kunne rekne med å få, såframt unnlatelsen kan antas å ha innvirket på kjøpet, eller

(c) tingen er i vesentlig dårligere stand enn kjøperen måtte vente etter kjøpesummens størrelse og forholdene ellers.

(2) Når brukte ting selges på auksjon, skal de anses solgt "som de er".

Svenska förslaget

18 § Även om det inte följer av 17 § anses varan felaktig,

1. om den inte överensstämmer med en uppgift om varans egenskaper eller användning, som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet, och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet, eller

2. om säljaren före köpet har försummat att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning, som han kände till eller borde ha känt till och som han insåg eller borde ha insett var av betydelse för köparen, och försummelsen kan antas ha inverkat på köpet.

19 § Varan är även felaktig, om den inte överensstämmer med en uppgift om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, före köpet har lämnat vid marknadsföringen av varan, och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet. Detta gäller dock inte om uppgiften har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Befintligt skick

20 § Har varan sålts i befintligt skick eller med ett liknande allmänt förbehåll, anses den trots detta felaktig,

1. om den inte överensstämmer med en uppgift om varans egenskaper eller användning, som säljaren har lämnat före köpet, och uppgiften kan antas ha inverkat på köpet,

2. om säljaren före köpet har försummat att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning, som han måste antas ha känt till och som han insåg eller borde ha insett var av betydelse för köparen, och försummelsen kan antas ha inverkat på köpet, eller

3. om varan är i väsentligt sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter har haft anledning att förutsätta.

Danska förslaget

Køberens kendskab til en mangel

§ 21. Køberen kan ikke påberåbe sig en mangel, som køberen ved aftalens indgåelse kendte eller burde have kendt.

Stk. 2. Har køberen før aftalens indgåelse undersøgt salgsgenstanden eller uden rimelig grund undladt at efterkomme sælgerens opfordring til at undersøge den, kan køberen ikke påberåbe sig mangler, som køberen burde have opdaget ved undersøgelsen.

Stk. 3. Reglerne i stk. 2 gælder tilsvarende, såfremt køberen har undersøgt eller uden rimelig grund har undladt at undersøge en prøve af salgsgenstanden, og manglen angår en egenskab, som skulle fremgå af prøven.

Stk. 4. I de tilfælde, der er nævnt i § 18, kan der helt eller delvis ses bort fra, at køberen burde kende en mangel ved salgsgenstanden.

Tidspunktet for mangelsbedømmelsen

§ 22. Ved afgørelsen af om salgsgenstanden lider af en mangel, lægges det tidspunkt til grund, fra hvilket køberen bærer risikoen for salgsgenstanden, selv om mangelen først viser sig senere.

Stk. 2. Der foreligger dog også en mangel, såfremt genstanden forringes efter dette tidspunkt, hvis dette skyldes, at sælgeren forsømmer at opfylde en pligt, som følger af aftalen.

Finska förslaget

Undersökning av varan före köpet

21 § Köparen får inte såsom fel åberopa en omständighet som han vid köpslutet måste antagas ha känt till.

Om köparen före köpet har undersökt varan eller om han utan godtagbar anledning underlåtit att följa säljarens uppmaning att undersöka den, får han inte såsom fel åberopa det som han borde ha märkt vid undersökningen. Har säljaren å sin sida försummat sin upplysningsplikt eller eljest handlat i strid med tro och heder, skall köparens försummelse dock endast tillmätas betydelse i den mån det är skäligt.

Det som stadgas i 2 mom. gäller även när köparen fått tillfälle att undersöka prov på varan och felet gäller en egenskap som skulle framgå av provet.

Det som stadgas i 2 och 3 mom. gäller inte konsumentköp.

Avgörande tidpunkt för felbedömningen

22 § Frågan om varan har fel skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när risken för varan går över på köparen. Säljaren svarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt även om felet visat sig först senare.

Uppkommer en försämring av varan efter det att risken gått över på köparen, skall fel anses föreliggа, om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott eller om säljaren genom garanti eller liknande utfästelse har åtagit sig att under viss tid svara för varans användbarhet eller annan egenskap hos varan och försämringen avser en egenskap som omfattas av utfästelsen.

Norska förslaget

§ 21 *Kjøperens forundersøkelse m m*
(1) Kjøperen kan ikke gjøre gjeldende som mangel noe han kjente eller måtte kjenne til da kjøpet ble inngått.

(2) Har kjøperen før kjøpet undersøkt tingen eller uten rimelig grunn unnlatt å etterkomme selgerens oppfordring om å undersøke den, kan kjøperen ikke gjøre gjeldende noe som han burde ha oppdaget ved undersøkelsen. Det kan helt eller delvis ses bort fra slikt forhold fra kjøperens side i tilfelle som nevnt i § 18 eller dersom selgeren har handlet i strid med redelighet og god tro.

(3) Reglene foran gjelder tilsvarende når kjøperen før kjøpet er gitt høve til å undersøke en prøve og mangelen angår en egenskap som skulle framgå av prøven.

§ 22 *Tidspunkt for mangel*
(1) Når det avgjøres om tingen har mangel, skal det tidspunktet da risikoen går over på kjøperen legges til grunn, selv om mangelen først blir synlig senere.

(2) Selgeren svarer også for mangel som oppstår senere dersom den skyldes kontraktbrudd fra hans side eller han ved garanti eller på annen måte har påtatt seg ansvar for at tingen vil ha angitte egenskaper eller være egnet til vanlig bruk eller en særlig bruksmåte i et tidsrom etter leveringen.

Svenska förslaget

Undersökning av varan före köpet

21 § Köparen får inte såsom fel åberopa vad han vid köpet måste antas ha känt till.

Om köparen före köpet har undersökt varan eller om han utan godtagbar anledning har underlåtit att följa säljarens uppmaning att undersöka varan, får han inte såsom fel åberopa det som han borde ha märkt vid undersökningen. Har säljaren å sin sida försummat sin upplysningsskyldighet eller annars handlat i strid mot tro och heder, skall köparens försummelse dock endast tillmätas betydelse i den mån det är skäligt.

Andra stycket gäller även när köparen har fått tillfälle att undersöka prov på varan och felet gäller en egenskap som skulle framgå av provet.

Avgörande tidpunkt för felbedömningen

22 § Frågan om varan är felaktig skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när risken för varan går över på köparen. Säljaren svarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare.

Uppkommer en försämring av varan efter det att risken har gått över på köparen, skall fel anses föreliggа, om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott eller om säljaren genom en garanti eller liknande utfästelse har åtagit sig att under en viss tid svara för varans användbarhet eller andra egenskaper och försämringen avser en egenskap som omfattas av utfästelsen.

Danska förslaget

Kapitel 5
Trediemands rettigheder over salgsgenstanden m. v.

§ 23. Har tredjemand ejendomsret, panteret eller anden lignende rettighed til salgsgenstanden, foreligger der en retsmangel.

Det foreligger også en retsmangel, såfremt det sandsynliggøres, at tredjemand ejer salgsgenstanden, eller at denne i øvrigt er behæftet med rettigheder for tredjemand, som begrænser køberens adgang til at råde over den.

Afsnit III
Køberens beføjelser ved sælgerens misligholdelse.

Kapitel 6
Forsinkelse med salgsgenstandens levering

§ 24. Leveres salgsgenstanden ikke i rette tid, og skyldes dette ikke køberen eller en omstændighed, som køberen bærer risikoen for, kan køberen vælge mellem at forlange salgsgenstanden leveret, jfr. § 25, eller hæve købet, jfr. § 27 og for så vidt forbrugerkøb § 28. Køberen kan kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i § 29 og holde købesummen tilbage efter bestemmelserne i § 48.

Adgangen til at kræve levering

§ 25. Køberen kan forlange salgsgenstanden leveret, medmindre:
1) der foreligger omstændigheder, som nævnt i § 29, stk. 1, eller
2) levering vil medføre ulempe eller omkostninger for sælgeren, som står i væsentligt misforhold til køberens interesse i levering.

Finska förslaget

Rättsligt fel

23 § Rättsligt fel föreligger om tredje man har äganderätt, panträtt eller annan liknande rätt till varan.

Påföljder av rättsligt fel får även göras gällande, om tredje man gör anspråk på att varan tillhör honom eller att han har panträtt eller annan liknande rätt till den och detta begränsar köparens möjlighet att förfoga över varan. Detta gäller dock endast om anspråket inte är uppenbart ogrundat.

5 kap.
Påföljder av dröjsmål med varans avlämnande

24 § Avlämnas inte varan eller avlämnas den för sent och beror det inte på köparen eller ett förhållande på hans sida, får köparen enligt stadgandena i detta kapitel kräva fullgörelse eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen enligt 48 §.

Krav på fullgörelse

25 § Har varan inte avlämnats, får köparen kräva att säljaren fullgör köpet. Säljaren är dock inte skyldig att fullgöra köpet så länge det föreligger ett hinder som säljaren inte kan övervinna, eller fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar som inte är rimliga med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet.

Norska förslaget

§ 23 *Rettsmangel*
(1) Tingen skal leveres fri for tredjemanns eiendomsrett, panterett eller liknende rett i tingen.

(2) Gjør tredjemann krav på å ha slik rett i tingen og dette bestrides, foreligger rettsmangel bare når kravet begrenser kjøperens mulighet for å rå over tingen og ikke er klart ugrunnet.

(3) Rettsmangel foreligger ikke dersom det følger av avtale at kjøperen skal overta tingen med tredjemanns rett eller krav.

Kapittel V Kjøperens krav ved kontraktbrudd fra selgerens side

Forsinkelse

§ 24 *Innleiende bestemmelse*
(1) Dersom tingen ikke blir levert eller blir levert for seint, og dette ikke skyldes kjøperen eller forhold på hans side, kan han etter §§ 25 til 31 kreve oppfyllelse, heving og erstatning samt holde kjøpesummen tilbake etter § 48. Hans rett til erstatning faller ikke bort ved at han gjør gjeldende andre krav eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

(2) Dersom selgeren ikke i tide oppfyller sine plikter ellers etter kjøpet, gjelder bestemmelsene om forsinkelse tilsvarende så langt de passer, likevel ikke § 27 nr 2.

§ 25 *Rett til levering*
(1) Kjøperen kan fastholde kjøpet og kreve levering. Dette gjelder ikke om det foreligger en hindring som selgeren ikke kan overvinne, eller for så vidt oppfyllelse vil medføre så stor ulempe eller kostnad for selgeren at det står i vesentlig misforhold til kjøperens interesse i at selgeren oppfyller.

Svenska förslaget

Rättsligt fel

23 § Rättsligt fel föreligger, om tredje man har äganderätt, panträtt eller annan liknande rätt till varan.

Det som sägs om rättsliga fel tillämpas också, om tredje man gör anspråk på att varan tillhör honom eller att han har panträtt eller annan liknande rätt till varan och detta begränsar köparens möjlighet att förfoga över varan. Detta gäller dock endast om anspråket inte är uppenbart ogrundat.

Påföljder av dröjsmål med varans avlämnande

24 § Avlämnas inte varan eller avlämnas den för sent och beror det inte på köparen eller något förhållande på hans sida, får köparen enligt 25–31 §§ kräva fullgörelse eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen enligt 48 §.

Krav på fullgörelse

25 § Har varan inte avlämnats, får köparen kräva att säljaren fullgör köpet. Säljaren är dock inte skyldig att fullgöra köpet så länge det föreligger ett hinder som säljaren inte kan övervinna eller fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar som inte är rimliga med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet.

Danska förslaget

Stk. 2. Bortfalder de vanskeligheder, der er nævnt i stk. 1, inden rimelig tid, kan køberen dog forlange salgsgenstanden leveret.

§ 26. Vil køberen i tilfælde, hvor der foreligger forsinkelse, og levering ikke er sket, forlange salgsgenstanden leveret, skal køberen inden rimelig tid efter forsinkelsens indtræden give sælgeren meddelelse herom. I modsat fald mister køberen retten til at forlange levering.

Adgangen til at hæve købet

§ 27. Har sælgeren ikke leveret salgsgenstanden i rette tid, kan køberen hæve købet. Det gælder dog ikke, såfremt forsinkelsen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette.

Stk. 2. Køberen kan endvidere hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat. I forbrugerkøb kan køberen også hæve købet, hvis sælgeren ikke leverer salgsgenstanden inden rimelig tid efter påkrav.

Finska förslaget

Köparen förlorar rätten att kräva att säljaren fullgör köpet, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

26 § Frågar säljaren om köparen trots dröjsmålet godtar avlämnande inom en viss tid, eller meddelar säljaren att han kommer att fullgöra köpet inom en viss tid och svarar köparen inte inom skälig tid efter att han fått frågan eller meddelandet, får köparen inte häva köpet, om säljaren fullgör köpet inom den tid som han har angivit. Det som stadgas här gäller inte konsumentköp.

Hävning

27 § Köparen får häva köpet, om säljarens dröjsmål utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har köparen förelagt säljaren en bestämd tilläggstid för varans avlämnande och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas, om varan inte avlämnas inom tilläggstiden eller om säljaren meddelar att han inte kommer att fullgöra köpet inom denna tid.

28 § Har varan tillverkats eller anskaffats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, får köparen häva köpet på grund av säljarens dröjsmål endast om hans syfte med köpet är väsentligen förfelat genom dröjsmålet.

Norska förslaget

(2) Faller vanskene bort innen rimelig tid, kan kjøperen kreve levering når ikke oppfyllelse etter den tid som er gått, vil være vesentlig mer tyngende eller få en annen karakter enn selgeren kunne forutse eller det for øvrig vil være urimelig å kreve levering.

(3) Kjøperen taper sin rett til levering om han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 26 *Tilleggfrist*
(1) Dersom selgeren spør om kjøperen tross forsinkelsen vil motta levering, eller underretter kjøperen om at han vil levere innen en angitt tid, men kjøperen ikke svarer innen rimelig tid etter at han har fått meldingen, kan han ikke heve om levering skjer innen den tid som er angitt.

(2) Kjøperen kan fastsette en tilleggfrist for oppfyllelse fra selgerens side. Mens fristen løper kan ikke kjøperen heve med mindre selgeren har sagt at han ikke vil oppfylle innen fristen.

§ 27 *Heving*
(1) Kjøperen kan heve kjøpet dersom forsinkelsen medfører vesentlig kontraktbrudd.

(2) Kjøpet kan også heves dersom selgeren ikke leverer innen rimelig tilleggfrist kjøperen har fastsatt etter § 26, eller sier fra at han ikke vil levere innen fristen.

§ 28 *Heving av tilvirkings- og bestillingskjøp*
Er tingen særskilt tilvirket eller skaffet for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker, kan kjøperen bare heve dersom hans formål med kjøpet blir vesentlig forfeilet som følge av forsinkelsen. Bestemmelsen her gjelder ikke internasjonalt kjøp.

Svenska förslaget

Köparen förlorar rätten att kräva att säljaren fullgör köpet, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

26 § Frågar säljaren om köparen trots dröjsmålet godtar avlämnande inom en viss tid, eller meddelar säljaren att han kommer att fullgöra köpet inom en viss tid och svarar köparen inte inom skälig tid efter det att han har fått frågan eller meddelandet, får köparen inte häva köpet, om säljaren fullgör det inom den tid som han har angett.

Hävning

27 § Köparen får häva köpet, om säljarens dröjsmål utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har köparen förelagt säljaren en bestämd tilläggstid för varans avlämnande och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas, om varan inte avlämnas inom tilläggstiden eller om säljaren meddelar att han inte kommer att fullgöra köpet inom denna tid.

28 § Har varan tillverkats eller anskaffats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, får köparen häva på grund av säljarens dröjsmål endast om hans syfte med köpet är väsentligen förfelat genom dröjsmålet.

Danska förslaget

§ 28. Har sælgeren i et forbrugerkøb på grundlag af et forbehold i aftalen udskudt leveringstiden, kan køberen hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat, eller, hvis der ikke er fastsat en sådan frist, inden rimelig tid.

Skadeserstatning

§ 29. Lider køberen tab, fordi sælgeren ikke leverer salgsgenstanden i rette tid, kan køberen kræve skadeserstatning, medmindre forsinkelsen skyldes en hindring uden for sælgerens kontrol, som sælgeren hverken

1) ved aftalens indgåelse burde have taget i betragtning eller
2) burde have undgået eller overvundet.

Stk. 2. Skyldes forsinkelsen sælgerens leverandør eller et tidligere salgsled, skal sælgeren betale skadeserstatning, medmindre både sælgeren og leverandøren eller det tidligere salgsled er fritaget for ansvar efter stk. 1, nr. 1–3. Tilsvarende gælder, hvis forsinkelsen skyldes en anden, som efter aftale med sælgeren helt eller delvis skal opfylde aftalen.

§ 30. Bliver sælgeren forhindret i at levere rettidigt, skal sælgeren give køberen meddelelse om de omstændigheder, som hindrer opfyldelse. Modtager køberen ikke en sådan meddelelse inden rimelig tid, efter at sælgeren fik eller burde have fået kendskab til omstændighederne, skal sælgeren betale køberen erstatning for det tab, som kunne være undgået, såfremt meddelelsen var givet.

Reklamation ved for sen levering

§ 31. Har levering fundet sted efter leveringstidens udløb, skal køberen, når det ved genstandens fremkomst eller underretning fra sælgeren viser sig,

Finska förslaget

Skadestånd

29 § Lider köparen skada genom säljarens dröjsmål, har han rätt till skadestånd. Rätt till skadestånd föreligger dock inte i den mån dröjsmålet beror på hinder utanför säljarens kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror dröjsmålet på någon som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, är säljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt 1 mom. Detsamma gäller, om dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren har anlitat eller någon annan i tidigare säljled.

30 § Hindras säljaren att fullgöra köpet i tid, skall han lämna köparen meddelande om hindret och dess inverkan på möjligheterna till fullgörelse. Om köparen inte har fått ett sådant meddelande inom skälig tid efter det att säljaren fått eller borde ha fått kännedom om hindret, har köparen rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits om han hade fått meddelandet i tid.

Meddelande om hävning av köpet och om krav på skadestånd

31 § Har varan avlämnats för sent och vill köparen häva köpet eller kräva skadestånd på grund av dröjsmålet, måste han inom skälig tid

Norska förslaget

§ 29 *Erstatningsansvar*

(1) Selgeren er ansvarlig for det tap kjøperen lider som følge av forsinkelse fra selgerens side. Dette gjelder likevel ikke så langt selgeren godtgjør at forsinkelsen skyldes hindring utenfor hans kontroll som han ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av.

(2) Har selgeren etter eget valg overlatt til en tredjemann helt eller delvis å oppfylle kontrakten, er selgeren fri for ansvar bare om både han og tredjemann ville være fritatt etter regelen i nr 1.

(3) Ansvarfrihet etter paragrafen her gjelder så lenge hindringen virker. Faller hindringen bort, kan ansvar gjøres gjeldende dersom selgeren da plikter å oppfylle men ikke gjør dette.

§ 30 *Opplysningsplikt om hindring*

Forhindres selgeren i å levere tingen i tide, skal han gi kjøperen melding om hindringen og dens virkning for muligheten av å oppfylle. Dersom kjøperen ikke får slik melding innen rimelig tid etter at selgeren fikk eller burde fått kjennskap til hindringen, kan kjøperen kreve erstattet tap som kunne vært unngått om han hadde fått meldingen i tide.

§ 31 *Frist for å heve eller kreve erstatning*

(1) Er tingen levert for seint kan kjøperen ikke heve kjøpet eller kreve erstatning, med mindre han gir

Svenska förslaget

Skadestånd

29 § Lider köparen skada genom säljarens dröjsmål, har han rätt till skadestånd. Rätt till skadestånd föreligger dock inte i den mån dröjsmålet beror på hinder utanför säljarens kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror dröjsmålet på någon som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, är säljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt första stycket. Detsamma gäller om dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren har anlitat eller någon annan i tidigare säljled.

30 § Hindras säljaren att fullgöra köpet i tid, skall han lämna köparen meddelande om hindret och dess inverkan på möjligheterna till fullgörelse. Om köparen inte har fått ett sådant meddelande inom skälig tid efter det att säljaren fått eller borde ha fått kännedom om hindret, har köparen rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits om han hade fått meddelandet i tid.

Reklamation som förutsättning för hävning och skadestånd

31 § Har varan avlämnats för sent och vill köparen häva köpet eller kräva skadestånd på grund av dröjsmålet, måste han inom skälig tid

Danska förslaget

at levering er sket for sent, inden rimelig tid meddele sælgeren, at køberen vil påberåbe sig forsinkelsen. I modsat fald kan køberen ikke påberåbe sig forsinkelsen.

Stk. 2. Vil køberen hæve købet, skal køberen inden rimelig tid meddele sælgeren dette. I modsat fald kan køberen ikke hæve købet.

Kapitel 7
Mangler ved salgsgenstanden

§ 32. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen vælge mellem at

1) kræve afhjælpning, jfr. § 36, stk. 1, eller
2) kræve omlevering, jfr. § 36, stk. 2, og for så vidt angår forbrugerkøb § 36, stk. 3, eller
3) forlange et forholdsmæssigt afslag i købesummen, jfr. § 39, eller
4) hæve købet, jfr. §§ 40 og 41 eller for så vidt angår forbrugerkøb § 36, stk. 3.

Stk. 2. Køberen kan kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i §§ 42–45 samt holde købesummen tilbage efter bestemmelsen i § 48.
Stk. 3. Køberen kan kun påberåbe sig en mangel, hvis køberen giver meddelelse i overensstemmelse med bestemmelserne i §§ 34–35. Vil køberen kræve afhjælpning, omlevering eller hæve købet, skal køberen endvidere give meddelelse efter bestemmelserne i § 37, § 36 stk. 2, eller § 41.

Køberens undersøgelsespligt.

§ 33. Når salgsgenstanden er leveret, skal køberen så snart det med rimelighed kan ske foretage en sådan undersøgelse, som god skik kræver.

Finska förslaget

efter det att han fick kännedom om avlämnandet meddela säljaren om att han vill göra gällande en sådan påföljd. Om köparen häver köpet, behöver han dock inte lämna särskilt meddelande om att han vill kräva skadestånd.

6 kap.
Påföljder av fel i varan

32 § Föreligger fel i varan och beror det inte på köparen eller ett förhållande på hans sida, får köparen enligt stadgandena i detta kapitel kräva avhjälpande, omleverans eller prisavdrag eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen enligt 48 §.

Undersökning av varan efter avlämnandet

33 § När varan har avlämnats skall köparen vid annat köp än konsumentköp så snart omständigheterna medger undersöka den i enlighet med god sed.

Norska förslaget

selgeren melding om kravet innen rimelig tid etter at han fikk vite om leveringen. Heves kjøpet trengs ikke melding om erstatningskravet.

(2) I internasjonalt kjøp kreves ikke melding om erstatningskrav.

Mangler

§ 32 *Innleiende bestemmelse*
Dersom det foreligger mangel og denne ikke skyldes kjøperen eller forhold på hans side, kan han etter §§ 33 til 45 kreve retting, omlevering, prisavslag, heving og erstatning samt holde kjøpesummen tilbake etter § 48. Hans rett til erstatning faller ikke bort ved at han gjør gjeldende andre krav eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 33 *Kjøperens undersøkelse*
(1) Etter levering skal kjøperen så snart han etter forholdene har rimelig høve til det, undersøke tingen slik god skikk tilsier.

Svenska förslaget

efter det att han fick kännedom om avlämnandet meddela säljaren att han vill göra gällande en sådan påföljd (reklamera). Om köparen häver köpet, behöver han dock inte lämna särskilt meddelande om att han vill kräva skadestånd.

Påföljder av fel i varan

32 § Är varan felaktig och beror det inte på köparen eller något förhållande på hans sida, får köparen enligt 33–45 §§ kräva avhjälpande, omleverans eller prisavdrag eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen enligt 48 §.

Av 46 och 47 §§ framgår vilka påföljder köparen får göra gällande, om det föreligger ett rättsligt fel.

Undersökning av varan efter avlämnadet

33 § När varan har avlämnats skall köparen så snart omständigheterna medger undersöka den i enlighet med god affärssed.

Danska förslaget

Stk. 2. Skal salgsgenstanden sendes fra leveringsstedet, kan køberen dog vente med at undersøge, indtil den er stillet til køberens rådighed på bestemmelsesstedet.

Stk. 3. Ændrer køberen bestemmelsesstedet for salgsgenstanden, mens den er under forsendelse, eller videresender køberen den uden at have haft rimelig mulighed for at undersøge den, og vidste eller burde sælgeren have vidst, at der var mulighed for en sådan ændring eller videresendelse, kan køberen vente med at undersøge genstanden, indtil den er kommet frem til det nye bestemmelsessted.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1–3 gælder ikke i forbrugerkøb.

Reklamation.

§ 34. Vil køberen påberåbe sig en mangel, skal køberen give sælgeren meddelelse herom og angive, hvori mangelen hovedsaglig består, inden rimelig tid efter at køberen har eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber køberen retten til at påberåbe sig mangelen.

Stk. 2. Har køberen ikke inden et år efter salgsgenstandens overgivelse til køberen meddelt sælgeren, at køberen vil påberåbe sig en mangel, kan den ikke senere gøres gældende. Det gælder dog ikke, såfremt sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder ikke, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed. Stk. 1 gælder endvidere ikke, hvis sælgeren har handlet groft uagtsomt.

Finska förslaget

Framgår det av avtalet att varan skall transporteras från platsen för avlämnandet, får undersökningen uppskjutas tills varan har kommit fram.

Bestämmer köparen en ny bestämmelseort för varan medan den är på väg eller sänder han den vidare utan att ha haft skälig möjlighet att undersöka den och kände eller borde säljaren vid köpslutet ha känt till möjligheten av sådan omdestinering eller vidaresändning, får undersökningen uppskjutas tills varan har nått den nya bestämmelseorten.

Meddelande om fel

34 § Vill köparen åberopa fel i varan, skall han lämna säljaren meddelande om felet. Lämnar köparen inte sådant meddelande utan oskäligt uppehåll efter det att han märkt eller borde ha märkt felet, får han inte åberopa felet.

Lämnar köparen inte meddelande om fel i varan inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet. Det som stadgas här tillämpas inte vid konsumentköp eller om annat följer av avtalad garanti eller liknande utfästelse.

35 § Utan hinder av det som stadgas i 34 §, får köparen åberopa fel i varan om säljaren har handlat i strid med tro och heder eller grovt vårdslöst.

Norska förslaget

(2) Framgår det at tingen skal transporteres fra leveringsstedet, kan kjøperen vente med å undersøke den til den er kommet fram til bestemmelsesstedet.

(3) Blir tingen omdirigert eller videresendt av kjøperen uten at han har hatt rimelig høve til å undersøke den, og selgeren ved kjøpet kjente eller burde ha kjent til muligheten for dette, kan undersøkelsen utsettes til tingen er kommet fram til det nye bestemmelsesstedet.

§ 34 *Reklamasjon*
(1) Kjøperen taper sin rett til å gjøre en mangel gjeldende dersom han ikke innen rimelig tid etter at han har oppdaget eller burde ha oppdaget den, gir selgeren melding som angir hva slags mangel det gjelder.

(2) Dersom kjøperen ikke gir selgeren melding om en mangel innen to år etter den dag da han overtok tingen, kan han ikke senere gjøre mangelen gjeldende, med mindre selgeren ved garanti eller annen avtale har påtatt seg ansvar for mangler i lengre tid.

(3) I forbrukerkjøp kan melding om mangel isteden gis til den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangler.

§ 35 *Unntak fra reklamasjonsreglene*
Selgeren kan ikke gjøre gjeldende at reklamasjon er skjedd for sent dersom han har opptrådt i strid med redelighet og god tro.

Svenska förslaget

Framgår det av avtalet att varan skall transporteras från platsen för avlämnandet, får undersökningen uppskjutas tills varan har kommit fram.

Bestämmer köparen en ny bestämmelseort för varan medan den är på väg eller sänder han den vidare utan att ha haft skälig möjlighet att undersöka den och kände eller borde säljaren vid köpet ha känt till möjligheten av sådan omdestinering eller vidaresändning, får undersökningen uppskjutas tills varan har nått den nya bestämmelseorten.

Reklamation

34 § Vill köparen åberopa att varan är felaktig, skall han lämna säljaren meddelande om felet (reklamera). Om inte köparen reklamerar utan oskäligt uppehåll efter det att han märkt eller borde ha märkt felet, får han inte åberopa felet.

Reklamerar köparen inte inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

35 § Utan hinder av 34 § får köparen åberopa att varan är felaktig, om säljaren har handlat i strid mot tro och heder. Vidare får köparen utan hinder av 34 § första stycket åberopa att varan är felaktig, om säljaren har handlat grovt vårdslöst.

Danska förslaget

§ 35. Meddelelse efter § 34 kan i forbrugerkøb også gives til en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler ved salgsgenstanden. I de køb, der er nævnt i § 4, stk. 2, kan meddelelserne endvidere gives til den erhvervsdrivende, der har indgået eller formidlet aftalen om købet for sælgeren.

Stk. 2. Vil køberen i forbrugerkøb påberåbe sig en mangel over for en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler, skal køberen give sælgeren eller den anden erhvervsdrivende meddelelse herom og angive, hvori mangelen hovedsaglig består, inden rimelig tid efter at køberen har eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber køberen retten til at påberåbe sig mangelen.

Køberens ret til at kræve afhjælpning eller omlevering.

§ 36. Lider salgsgenstanden af en mangel kan køberen forlange, at sælgeren afhjælper mangelen, medmindre dette vil forvolde sælgeren urimelig omkostning eller ulempe. Sælgeren kan opfylde sin afhjælpningspligt ved at foretage omlevering.

Stk. 2. Køberen kan endvidere forlange omlevering. Dette gælder dog ikke, såfremt mangelen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette. Vedrørende krav om omlevering finder endvidere bestemmelserne i § 25 tilsvarende anvendelse.

Finska förslaget

Avhjälpande och omleverans

36 § Köparen får kräva att säljaren på egen bekostnad avhjälper felet, om avhjälpande kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. I stället för att avhjälpa felet får säljaren företaga omleverans enligt 38 §.

Är felet väsentligt, får köparen kräva omleverans. Detta gäller dock inte, om det föreligger ett sådant hinder eller missförhållande som avses i 25 § eller det är fråga om en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål eller som annars med hänsyn till varans egenskaper och vad parterna måste antagas ha förutsatt, inte kan ersättas med en annan vara.

Norska förslaget

(Jfr § 34 (3))

(Jfr § 88 (3))

§ 36 *Krav på avhjelp (retting og omlevering)*

(1) Kjøperen kan kreve at selgeren for egen rekning retter en mangel dersom dette kan skje uten å volde selgeren urimelig kostnad eller ulempe. Selgeren kan isteden foreta omlevering etter § 38.

(2) Kjøperen kan kreve oppfyllelse ved omlevering når mangelen er vesentlig, med mindre det foreligger hindring eller misforhold som nevnt i § 25. Omlevering kan ikke kreves når kjøpet gjelder en ting som er særskilt tilvirket for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker eller for øvrig har slike egenskaper at den ikke med rimelighet kan erstattes med en annen fordi det må antas at partene har lagt særlig vekt på valget av ting.

(3) Når selgeren har rettet eller skal rette en mangel, kan kjøperen kreve erstatning for sine utlegg til transporten av tingen og til annet som har vært nødvendig for å sette selgeren i stand til å gjennomføre retting. Tilsvarende gjelder ved omlevering.

Svenska förslaget

Avhjälpande och omleverans

36 § Köparen får kräva att säljaren på egen bekostnad avhjälper felet, om avhjälpande kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. I stället för att avhjälpa felet får säljaren företa omleverans enligt 38 §.

Är felet väsentligt, får köparen kräva omleverans. Detta gäller dock inte om det föreligger ett sådant hinder eller missförhållande som avses i 25 § eller det är fråga om en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål eller som annars, med hänsyn till varans egenskaper och till vad parterna måste antas ha förutsatt, inte kan ersättas med någon annan vara.

Danska förslaget

Stk. 3. Har køberen i et forbrugerkøb fremsat krav om afhjælpning efter stk. 1, og opfylder sælgeren ikke dette inden rimelig tid, kan køberen hæve købet eller kræve omlevering.

§ 37. Vil køberen kræve afhjælpning eller omlevering, skal køberen give sælgeren meddelelse herom samtidig med, at køberen påberåber sig mangelen eller inden rimelig tid derefter. I modsat fald mister køberen retten til at forlange afhjælpning eller omlevering. Dette gælder dog ikke i forbrugerkøb og i andre køb, såfremt sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt.

Sælgerens ret til at foretage afhjælpning eller omlevering

§ 38. Selv om køberen ikke kræver det, kan sælgeren afhjælpe en mangel eller foretage omlevering, såfremt afhjælpningen eller omleveringen kan ske uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen. Giver køberen meddelelse om mangelen, skal afhjælpning eller omlevering ske inden rimelig tid. I modsat fald fortaber sælgeren retten til at foretage afhjælpning eller omlevering.

Stk. 2. § 36, stk. 3 finder tilsvarende anvendelse, når sælgeren har meddelt, at sælgeren vil foretage afhjælpning eller omlevering.

Finska förslaget

(Jfr 39 §)

37 § Vill köparen kräva avhjälpande av fel eller omleverans, skall han meddela säljaren detta i samband med meddelande om felet enligt 34 § 1 mom. eller inom skälig tid därefter. Om han inte gör det, får han inte framställa ett sådant krav, såvida inte säljaren handlat i strid med tro och heder eller grovt vårdslöst.

38 § Även om köparen inte kräver det, får säljaren på egen bekostnad avhjälpa felet eller företaga omleverans, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan risk för att köparen inte får sina egna kostnader ersatta av säljaren.

Har köparen låtit avhjälpa felet utan att säljaren beretts tillfälle att själv ombesörja rättelse, får säljaren inte åberopa stadgandena i 1 mom., om det med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

Norska förslaget

(Jfr § 39)

§ 37 *Tilleggfrist. Melding om krav på avhjelp*
(1) Reglene i § 26 om tilleggfrist fastsatt av kjøperen gjelder tilsvarende, slik at han mens fristen løper ikke kan heve eller kreve prisavslag eller erstatning for mangler etter §§ 42 til 45.

(2) Kjøperen taper sitt krav på retting eller omlevering dersom han ikke gir selgeren melding om kravet sammen med melding etter § 34 eller innen rimelig tid deretter. Kjøperen har likevel kravet i behold dersom selgeren har opptrådt i strid med redelighet og god tro.

(3) I forbrukerkjøp kan meldingen isteden gis til den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangler.

§ 38 *Selgerens rett till å avhjelpe*
(1) Selv om kjøperen ikke krever det, kan selgeren for egen kostnad rette mangel eller foreta omlevering, når dette kan skje uten vesentlig ulempe for kjøperen og uten risiko for at kjøperen ikke får dekket sine utlegg av selgeren. § 36 nr 3 gjelder tilsvarende.

(2) Dersom selgeren spør om kjøperen vil godta avhjelp, eller underretter kjøperen om at han vil rette eller omlevere innen en angitt tid, men kjøperen ikke svarer innen rimelig tid etter at han har fått meldingen, kan selgeren foreta det nødvendige innen den tid som er angitt.

(3) Uten hinder av selgerens avhjelpsrett etter loven eller avtale kan kjøperen sørge for å få rettet en mangel dersom det etter forholdene vil være urimelig å kreve at han venter på selgerens avhjelp. Kjøperen kan kreve erstatning for sine utgifter ved å få mangelen rettet, for så vidt han har handlet forsvarlig og hadde rett til å kreve retting, jf § 36.

Svenska förslaget

(Jfr 39 §)

37 § Vill köparen kräva avhjälpande av fel eller omleverans, skall han meddela säljaren detta i samband med att han reklamerar eller inom skälig tid därefter. Om han inte gör det, får han inte framställa ett sådant krav, såvida inte säljaren har handlat i strid mot tro och heder eller grovt vårdslöst.

38 § Även om köparen inte kräver det, får säljaren på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan risk för att köparen inte får sina egna kostnader ersatta av säljaren.

Har köparen låtit avhjälpa felet utan att säljaren beretts tillfälle att själv ombesörja rättelse, får säljaren inte åberopa det som sägs i första stycket, om det med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

Danska förslaget

Køberens ret til at kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen

§ 39. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen forlange et afslag i købesummen, således at forholdet mellem nedsat og aftalt købesum svarer til forholdet på leveringstidspunktet mellem værdien af den leverede genstand og værdien af salgsgenstanden uden mangler.

Adgangen til at hæve købet

§ 40. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen hæve købet. Dette gælder dog ikke, såfremt mangelen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette.

§ 41. Vil køberen hæve købet, skal køberen give sælgeren meddelelse herom inden rimelig tid efter, at køberen har eller burde have opdaget mangelen eller efter udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat til afhjælpning af mangelen. I modsat fald mister køberen retten til at hæve købet. Dette gælder dog ikke, såfremt sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke i forbrugerkøb.

Finska förslaget

Prisavdrag och hävning

39 § Om inte felet avhjälps och inte heller omleverans sker inom skälig tid efter att köparen meddelat om felet, får köparen kräva prisavdrag beräknat enligt 40 § eller häva köpet enligt 41 §.

40 § Kräver köparen prisavdrag skall det beräknas så att förhållandet mellan det avtalsenliga och det nedsatta priset svarar mot förhållandet vid tidpunkten för avlämnandet mellan varans värde i avtalsenligt och i felaktigt skick.

41 § Köparen får häva köpet om felet utgör ett väsentligt avtalsbrott. Har varan tillverkats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, skall vid bedömningen av köparens rätt att häva köpet särskild hänsyn tagas till möjligheten att avhjälpa eller på annat sätt gottgöra felet.

Vill köparen häva köpet på grund av felet, skall han meddela säljaren detta inom skälig tid. Om han inte gör det, får han inte häva köpet, såvida inte säljaren har handlat i strid med tro och heder eller grovt vårdslöst.

Norska förslaget

§ 39 *Manglende avhjelp*
Dersom selgeren ikke har rettet mangelen eller foretatt omlevering innen rimelig tid etter at kjøperen har klaget over mangelen, kan kjøperen kreve prisavslag eller heve kjøpet etter §§ 40 eller 41. Dette gjelder ikke dersom kjøperen avslår avhjelp som han plikter å motta.

§ 40 *Prisavslag*
Er det mangel ved tingen, kan kjøperen kreve prisavslag slik at forholdet mellom nedsatt og avtalt pris svarer til forholdet mellom tingens verdi i mangelfull og kontraktmessig stand på leveringstiden.

§ 41 *Heving*
(1) Kjøperen kan heve kjøpet dersom mangelen medfører vesentlig kontraktbrudd.

(2) Er tingen særskilt tilvirket eller skaffet for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker, skal det tas særlig omsyn til muligheten for å få mangelen avhjulpet eller bøtt på annen måte. I internasjonalt kjøp gjelder bestemmelsen her bare for så vidt ikke annet følger av § 91.

(3) Kjøperen kan ikke heve kjøpet med mindre han gir selgeren melding om det innen rimelig tid etter at han fikk eller burde ha fått kjennskap til kontraktbruddet eller etter utløpet av den frist for avhjelp som følger av §§ 37 eller 38. Bestemmelsen i § 35 om redelighet og god tro gjelder tilsvarende.

Svenska förslaget

Prisavdrag och hävning

39 § Om inte felet avhjälps och inte heller omleverans sker inom skälig tid efter reklamationen, får köparen kräva prisavdrag beräknat enligt 40 § eller häva köpet enligt 41 §.

40 § Kräver köparen prisavdrag, skall det beräknas så att förhållandet mellan det avtalsenliga och det nedsatta priset svarar mot förhållandet vid tidpunkten för avlämnandet mellan varans värde i avtalsenligt och i felaktigt skick.

41 § Köparen får häva köpet, om felet utgör ett väsentligt avtalsbrott. Har varan tillverkats särskilt för köparen efter dennes anvisningar eller önskemål, skall vid bedömningen av köparens rätt att häva köpet särskild hänsyn tas till möjligheten att avhjälpa eller på annat sätt gottgöra felet.

Vill köparen häva köpet på grund av felet, skall han meddela säljaren detta inom skälig tid. Om han inte gör det, får han inte häva, såvida inte säljaren har handlat i strid mot tro och heder eller grovt vårdslöst.

Danska förslaget

Køberens ret til at kræve skadeserstatning

§ 42. Er andet ikke aftalt, kan køberen kræve skadeserstatning for tab som følge af en mangel efter tilsvarende bestemmelse som i § 29.

§ 43. § 42 gælder ikke ved køb af en genstand, som ifølge aftalen ikke kan ombyttes med en tilsvarende genstand.

§ 44. Køberen kan endvidere kræve skadeserstatning for tab som følge af en mangel, hvis:

Finska förslaget

Skadestånd

42 § Lider köparen skada genom att varan har fel och är det inte fråga om en vara som avses i 43 §, har köparen rätt till skadestånd, såvida det inte har förelegat ett sådant hinder som avses i 29 § för att avlämna felfri vara. Det som stadgas i 30 § om säljarens skyldighet att lämna köparen meddelande om hinder för att fullgöra köpet i tid äger motsvarande tillämpning, om det föreligger hinder att avlämna felfri vara.

Om det föreligger fel på grund av att varan inte överensstämmer med en uppgift som har lämnats av någon annan än säljaren, är säljaren dock fri från skadeståndsskyldighet, om han varken kände till eller borde ha känt till uppgiften.

43 § Avser köpet en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel i varan, såvida inte säljaren visar att felet inte beror på vållande på hans sida.

Avser köpet en vara som fanns vid köpslutet och som med hänsyn till sina egenskaper och till vad parterna måste antagas ha förutsatt inte kan ersättas med en annan vara, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, om felet har uppkommit efter köpslutet till följd av säljarens vållande.

Har säljaren efter köpslutet underlåtit att upplysa köparen om fel som han kände till eller borde ha känt till, har köparen rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits genom en sådan upplysning.

44 § Även om det inte följer av 42–43 §§ har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, om

Norska förslaget

§ 42 *Erstatningsansvar (hovedregel)*

(1) Selgeren er ansvarlig for det tap kjøperen lider som følge av mangel ved tingen. Dette gjelder likevel ikke så langt selgeren godtgjør at det forhold at leveringen er mangelfull, skyldes hindring som nevnt i § 29. Reglene ellers i §§ 29 og 30 gjelder tilsvarende.

(2) Selgeren plikter ikke å betale erstatning for uriktig eller villedende opplysning gitt ved markedsføring av tredjemann (jf § 19), dersom han verken har kjent eller burde ha kjent til opplysningen.

§ 43 *Ansvar for mangler ved særlige ting*

(1) Dersom kjøpet gjelder ting som er særskilt tilvirket for kjøperen etter hans oppgaver eller ønsker, kan kjøperen ikke kreve erstatning når selgeren godtgjør at mangelen ikke skyldes feil eller forsømmelse fra hans side.

(2) Gjelder kjøpet en ting som foreligger på avtaletiden og har slike egenskaper at den ikke rimeligvis kan erstattes med en annen fordi det må antas at partene har lagt særlig vekt på valget av ting, kan kjøperen uansett § 42 bare kreve erstatning når mangelen skyldes feil eller forsømmelse fra selgerens side.

(3) Forsømmer selgeren etter kjøpet å opplyse om en mangel som han har eller burde ha kjent til, kan kjøperen kreve erstattet tap som kunne vært unngått om han hadde fått underretning om mangelen.

(4) Paragrafen her gjelder ikke internasjonalt kjøp.

§ 44 *Ansvar for mangler ved tilsikring og forsømt opplysningsplikt*

(1) Uansett vilkårene i §§ 42 eller 43 kan kjøperen kreve erstatning for tap som følge av:

Svenska förslaget

Skadestånd

42 § Lider köparen skada genom att varan är felaktig och är det inte fråga om en vara som avses i 43 §, har köparen rätt till skadestånd, såvida det inte har förelegat ett sådant hinder som avses i 29 § för att avlämna felfri vara. Det som sägs i 30 § om säljarens skyldighet att lämna köparen meddelande om hinder för att fullgöra köpet i tid gäller på motsvarande sätt, om det föreligger hinder för att avlämna felfri vara.

Om det föreligger fel på grund av att varan inte överensstämmer med en uppgift som har lämnats av någon annan än säljaren, är säljaren dock fri från skadeståndsskyldighet, om han varken kände till eller borde ha känt till uppgiften.

43 § Avser köpet en vara som har tillverkats särskilt för köparen efter hans anvisningar eller önskemål, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, såvida inte säljaren visar att felet inte beror på försummelse på hans sida.

Avser köpet en vara som fanns vid köpet och som med hänsyn till varans egenskaper och till vad parterna måste antas ha förutsatt inte kan ersättas med någon annan vara, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel, om felet har uppkommit efter köpet till följd av säljarens försummelse.

Har säljaren efter köpet försummat att upplysa köparen om fel som han kände till eller borde ha känt till, har köparen rätt till ersättning för den skada som kunde ha undvikits genom en sådan upplysning.

44 § Även om det inte följer av 42 eller 43 §, har köparen rätt till skadestånd på grund av fel,

Danska förslaget

1) sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed,
2) sælgeren har givet køberen vildledende oplysninger, som sælgeren ikke havde føje til at anse for korrekte,
3) sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om en mangel, som sælgeren kendte eller burde kende,
4) genstanden savner egenskaber, som må anses tilsikrede, eller
5) mangelen efter købets indgåelse er forårsaget ved sælgerens forsømmelse.

§ 45. Selv om sælgeren ikke er erstatningspligtig efter §§ 42–44, kan køberen kræve erstatning for rimelige omkostninger ved afhjælpning, hvis sælgeren ikke har afhjulpet en mangel efter § 36, stk. 1, og 3, inden rimelig tid efter at køberen har fremsat krav herom.

Kapitel 8
Retsmangler ved salgsgenstanden

§ 46. Lider salgsgenstanden af en retsmangel som anført i § 23 finder reglerne i kapitel 7 om køberens adgang til at hæve købet eller kræve afhjælpning, omlevering eller forholdsmæssigt afslag tilsvarende anvendelse. Det gælder dog ikke følgende bestemmelser:
1) § 33 om køberens undersøgelsespligt,
2) § 34, stk. 2 om forældelse af mangelsindsigelsen,
3) § 37 om køberens pligt til at give meddelelse, såfremt han ønsker afhjælpning eller omlevering.

Finska förslaget

1) varan vid köpslutet avvek från det som säljaren särskilt utfäst;
2) säljaren har lämnat en uppgift som avses i 18 § 1 punkten eller 20 § 1 punkten och säljaren inte kan visa att han varken insåg eller borde ha insett att uppgiften var oriktig eller vilseledande; eller
3) säljaren har försummat att lämna en sådan upplysning som avses i 18 § 2 punkten eller 20 § 2 punkten eller annars har handlat i strid med tro och heder.

45 § Fullgör säljaren inte sin skyldighet att avhjälpa fel i varan, har köparen även utan stöd av stadgandena i 42–44 §§ rätt till ersättning för kostnaderna för att avhjälpa felet i den mån han därvid har handlat försvarligt.

Köparen har även rätt till ersättning för den skada som han lider genom säljarens vållande vid avhjälpandet.

7 kap.
Påföljder av rättsligt fel

46 § Föreligger det ett rättsligt fel, gäller stadgandena i 6 kap. om avhjälpande, omleverans och hävning samt i 48 § om rätten att hålla inne betalning.

Norska förslaget

(a) at tingen allerede på avtaletiden avviker fra det som må anses tilsikret,
(b) at selgeren som nevnt i §§ 18 til 20 har gitt opplysninger som han burde forstå var uriktige eller villedende, eller

(c) at selgeren som nevnt i §§ 18 eller 20 har forsømt å gi opplysninger som kjøperen kunne rekne med å få.

(2) Tilvirker eller annen person i tidligere salgsledd som har gitt opplysning som nevnt i § 19, er ansvarlig for tap kjøperen lider på grunn av opplysningen. Han er i tilfelle solidarisk ansvarlig med selgeren.

§ 45 *Ansvar for feil eller forsømmelse når det gjelder avhjelp*
(1) Har selgeren etter leveringen ikke oppfylt sin plikt til å avhjelpe mangel, kan kjøperen uansett vilkårene i §§ 42 til 44 kreve erstatning for sine utgifter ved å få mangelen rettet, for så vidt han har handlet forsvarlig.

(2) Kan selgeren i samband med avhjelp tilreknes feil eller forsømmelse, har kjøperen rett til erstatning for sitt tap som følge av det.

Rettsmangler, tredjemannkrav og andre feil ved selgerens oppfyllelse

§ 46 *Hovedregler*
(1) Foreligger rettsmangel etter § 23, gjelder reglene for mangler tilsvarende samt § 47. Toårsfristen for reklamasjon i § 34 nr 2 begrenser ikke kjøperens rett til å gjøre gjeldende rettsmangel.

Svenska förslaget

1. om varan vid köpet avvek från vad säljaren särskilt utfäst,
2. om säljaren har lämnat en uppgift som avses i 18 § 1 eller 20 § 1 och säljaren insåg eller borde ha insett att uppgiften var oriktig eller vilseledande, eller

3. om säljaren har försummat att lämna en sådan upplysning som avses i 18 § 2 eller 20 § 2 eller annars har handlat i strid mot tro och heder.

45 § Fullgör säljaren inte sin skyldighet att avhjälpa ett fel, har köparen även utan stöd av 42–44 §§ rätt till ersättning för kostnaderna för att avhjälpa felet i den mån han därvid har handlat försvarligt.

Köparen har även rätt till ersättning för den skada som han lider genom säljarens försummelse vid avhjälpandet.

Påföljder av rättsligt fel

46 § Föreligger det ett rättsligt fel, gäller bestämmelserna om reklamation i 34 § första stycket och 35 §, om avhjälpande och omleverans i 36–38 §§, om hävning i 39 och 41 §§ samt om köparens rätt att hålla inne betalningen i 48 §.

Danska förslaget

Stk. 2. Køberen kan holde købesummen tilbage efter bestemmelsen i § 48.

§ 47. Lider køberen tab som følge af en retsmangel, kan køberen kræve skadeserstatning efter tilsvarende bestemmelser som i §§ 42–45.

Stk. 2. Forelå retsmangelen allerede ved aftalens indgåelse, uden at køberen kendte eller burde kende den, har køberen dog altid krav på skadeserstatning, også selv om sælgeren hverken kendte eller burde kende retsmangelen.

Kapitel 9
Almindelige bestemmelser om sælgerens misligholdelse

Køberens ret til tilbageholdelse af købesummen

§ 48. Har køberen krav mod sælgeren på grund af dennes misligholdelse, og skal købesummen helt eller delvis betales ved eller efter tiden for leveringen, kan køberen holde så meget af købesummen tilbage, som er nødvendigt for at give køberen sikkerhed for kravet.

Misligholdelse med en del

§ 49. Misligholder sælgeren kun aftalen for så vidt angår en del af det, der skal leveres, gælder reglerne om sælgerens misligholdelse tilsvarende med hensyn til den del, misligholdelsen vedrører.

Finska förslaget

Det som stadgas i 33 § och i 34 § 2 mom. begränsar inte köparens rätt att åberopa ett rättsligt fel.

47 § Lider köparen skada genom ett rättsligt fel som förelåg vid köpslutet, har han rätt till skadestånd, om han varken kände till eller borde ha känt till felet.

Även om 1 mom. inte är tillämpligt, har köparen rätt till skadestånd på grund av rättsligt fel enligt 42–45 §§.

8 kap.
Gemensamma stadganden om påföljder av säljarens avtalsbrott

Rätt att hålla inne betalningen

48 § Har köparen krav på grund av säljarens dröjsmål eller fel i varan och skall priset helt eller delvis betalas vid eller efter tiden för varans avlämnande, får köparen hålla inne så mycket av betalningen som motsvarar kravet.

Partiellt avtalsbrott

49 § Är endast en del av leveransen försenad eller felaktig, tillämpas stadgandena om ifrågavarande avtalsbrott på denna del. Köparen får häva köpet i dess helhet, om avtalsbrottet är väsentligt för hela köpet.

Norska förslaget

(2) Reglene om rettsmangler bortsett fra § 47 gjelder tilsvarende for andre tredjemannkrav (jf § 99). For andre feil ved selgerens oppfyllelse gjelder reglene om mangler så langt de passer.

§ 47 *Erstatningsansvar for rettsmangel*
(1) Lider kjøper i god tro tap som følge av rettsmangel som forelå allerede på avtaletiden, kan han kreve erstatning uansett mangelens årsak. Dette gjelder ikke internasjonalt kjøp.

(2) Kjøperen kan i alle tilfelle kreve erstatning for rettsmangel etter §§ 42 til 45.

Øvrige bestemmelser

§ 48 *Kjøperens tilbakeholdsrett*
Har kjøperen krav som følge av selgerens kontraktbrudd og skal kjøpesummen eller en del av den betales ved eller etter tiden for levering, kan kjøperen holde tilbake så mye av kjøpesummen at han får kravet dekket.

§ 49 *Kontraktbrudd ved en del av tingen*
(1) Gjelder selgerens kontraktbrudd bare en del av tingen, får reglene i kapitlet her anvendelse på denne del. Kjøperen kan ikke heve avtalen i sin helhet uten når kontraktbruddet er vesentlig for hele kjøpet.

Svenska förslaget

47 § Lider köparen skada genom ett rättsligt fel som förelåg vid köpet, har han rätt till skadestånd, om han varken kände till eller borde ha känt till felet.

Även om första stycket inte är tillämpligt, har köparen rätt till skadestånd på grund av rättsligt fel enligt 42–45 §§.

Gemensamma bestämmelser om påföljder av säljarens avtalsbrott

Rätt att hålla inne betalningen

48 § Har köparen krav på grund av säljarens dröjsmål eller på grund av att varan är felaktig och skall priset helt eller delvis betalas vid eller efter tiden för varans avlämnande, får köparen hålla inne så mycket av betalningen som motsvarar kravet.

Partiellt avtalsbrott

49 § Är endast en del av leveransen försenad eller felaktig, tillämpas bestämmelserna om ifrågavarande avtalsbrott på denna del. Köparen får häva köpet i dess helhet, om avtalsbrottet är väsentligt för hela köpet.

Danska förslaget

Stk. 2. Ved misligholdelse efter stk. 1 kan køberen hæve hele købet. Det gælder dog ikke, såfremt misligholdelsen er af uvæsentlig betydning for købet som helhed, eller sælgeren måtte forudsætte dette.

Stk. 3. Er der kun leveret en del af det solgte, og må køberen gå ud fra, at sælgeren har afsluttet leveringen, finder bestemmelserne om mangler anvendelse.

Flere leveringer

§ 50. Skal sælgeren levere efterhånden, og foreligger der misligholdelse med en enkelt levering, kan køberen kun hæve købet efter §§ 27, 40 eller 41 for så vidt angår denne levering.

Stk. 2. Køberen kan dog også have købet for så vidt angår senere leveringer, såfremt køberen har rimelig grund til at antage, at en gentagelse af misligholdelsen må ventes, og køberen inden rimelig tid giver sælgeren meddelelse om ophævelse.

Stk. 3. Er der en sådan sammenhæng mellem leveringerne, at det vil medføre betydelig ulempe for køberen, at købet fastholdes delvis, kan køberen hæve købet i dets helhed.

Afsnit IV

Kapitel 10
Køberens ydelse

Købesummen

§ 51. Fremgår prisen eller dens fastsættelse ikke af aftalen eller forholdene i øvrigt, skal køberen betale, hvad der under hensyn til salgsgenstandens art og beskaffenhed, gængs pris ved aftalens indgåelse samt omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt.

Finska förslaget

Om det kan antagas att säljaren anser sig ha fullgjort köpet i dess helhet trots att allt inte har avlämnats, tillämpas stadgandena om fel.

Hävning vid successiv leverans

50 § Skall varan avlämnas efter hand i särskilda poster och föreligger det dröjsmål eller fel beträffande någon post, får köparen häva köpet i fråga om denna post enligt de stadganden som i övrigt gäller för hävning.

Om dröjsmålet eller felet ger anledning att antaga att avtalsbrott som ger rätt till hävning kommer att inträffa beträffande någon senare post, får hävning ske i fråga om denna.

Häver köparen köpet i fråga om en post, får han samtidigt häva i fråga om tidigare eller senare poster, om han på grund av sammanhanget mellan posterna skulle ha betydande olägenhet av att stå fast vid köpet beträffande dessa poster.

9 kap.
Priset för varan

Prisets bestämmande

51 § Kan priset inte anses avtalat, skall köparen betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt.

Norska förslaget

(2) Må selgeren etter forholdene antas å ha avsluttet sin levering enda ikke alt er levert, får reglene om mangler anvendelse.

Hävning vid successiv leverans

§ 50 *Levering etter hvert*
(1) Skal selgeren levere etter hvert og er det kontraktbrudd ved en enkelt dellevering, kan kjøperen heve for denne levering etter reglene om heving.

(2) Gir kontraktbruddet kjøperen god grunn til å rekne med at det vil inntre kontraktbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han innen rimelig tid heve for slike leveringer. Dette gjelder selv om han ikke hever for den del kontraktbruddet gjelder.

(3) Dersom kjøperen hever for en enkelt levering, kan han samtidig heve kjøpet for tidligere eller senere leveringer som på grunn av sammenhengen mellom leveringene ikke vil kunne brukes til det formål som partene forutsatte på avtaletiden.

Kapittel VI Kjøperens plikter

Kjøpesummens størrelse

§ 51
Er kjøp inngått uten at prisen følger av avtalen, skal kjøperen betale gjengs pris på avtaletiden for samme slags ting solgt under tilsvarende forhold. Er det ingen gjengs pris, må kjøperen betale det som er rimelig under omsyn til tingens art og godhet, selgerens prislister og tilhøva ellers.

Svenska förslaget

Om det kan antas att säljaren anser sig ha fullgjort köpet i dess helhet trots att allt inte har avlämnats, tillämpas bestämmelserna om fel.

Hävning vid successiv leverans

50 § Skall varan avlämnas efter hand i särskilda poster och föreligger det dröjsmål eller fel beträffande någon post, får köparen häva köpet i fråga om denna post enligt de bestämmelser som i övrigt gäller för hävning.

Om dröjsmålet eller felet ger anledning att anta att ett avtalsbrott, som ger rätt till hävning, kommer att inträffa beträffande någon senare post, får hävning ske i fråga om denna.

Häver köparen i fråga om en post, får han samtidigt häva i fråga om tidigare eller senare poster, om han på grund av sammanhanget mellan posterna skulle ha betydande olägenhet av att stå fast vid köpet beträffande dessa poster.

Priset för varan

Prisets bestämmande

51 § Om priset inte får anses avtalat, skall köparen betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt.

Danska förslaget

§ 52. Ved beregning af købesummen efter antal, mål eller vægt lægges den mængde til grund, der findes på det tidspunkt, fra hvilket risikoen for salgsgenstanden skal bæres af køberen.

Stk. 2. Ved beregning af købesummen efter vægt fradrages indpakningens vægt.

§ 53. Har en køber, der er erhvervsdrivende som led i sit erhverv, modtaget regning, faktura eller nota, og meddeler køberen ikke inden rimelig tid sælgeren, at køberen ikke kan godkende den pris, som er anført i regningen, skal køberen betale denne pris, medmindre lavere pris oplyses at være aftalt, eller den forlangte pris må anses for urimelig.

Betalingsstedet.

§ 54. Står købet i forbindelse med en af sælgeren dreven virksomhed, skal købesummen betales der, hvor sælgeren har sit forretningssted. I andre tilfælde skal købesummen betales på det sted, hvor sælgeren har sin bopæl.

Stk. 2. Skal købesummen betales ved overgivelse af salgsgenstanden eller dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden, skal købesummen dog betales på det sted, hvor genstanden eller dokumenterne overgives til køber.

Tiden for købesummens betaling.

§ 55. Fremgår betalingstiden ikke af aftalen eller omstændighederne, og fremgår det heller ikke, at betaling skal ske efter påkrav, skal betaling ske inden rimelig tid. Køberen skal dog ikke betale købesummen, medmindre salgsgenstanden samtidig stilles til køberens disposition.

Finska förslaget

52 § Skall priset beräknas efter antal, mått eller vikt, skall förhållandena vid den tidpunkt då risken för varan går över på köparen läggas till grund för beräkningen.

Om priset skall beräknas efter varans vikt, avräknas först förpackningens vikt.

53 § Har köparen vid annat köp än konsumentköp fått en räkning, är han bunden av det pris som har angetts i räkningen, om han inte utan oskäligt uppehåll meddelar säljaren att han inte godkänner priset. Detta gäller dock inte om lägre pris kan anses avtalat eller om det fordrade beloppet är oskäligt.

Prisets betalning

54 § Priset skall betalas hos säljaren. Om betalning skall ske mot överlämnande av varan eller dokument avseende varan, skall dock priset betalas där överlämnandet sker.

Köparens skyldighet att betala priset omfattar även skyldighet att i enlighet med avtalet acceptera växel och ställa remburs, bankgaranti eller annan säkerhet samt att vidtaga de andra åtgärder som behövs för att möjliggöra betalning.

55 § Säljaren får kräva betalning när varan hålls köparen till handa eller ställs till hans förfogande i enlighet med avtalet.

Norska förslaget

§ 52

(1) Skal kjøpesummen fastsettes etter tall, mål eller vekt, legges til grunn mengden på det tidspunkt da risikoen for tingen går over på kjøperen.

(2) Er prisen fastsatt etter vekt, trekkes først vekten av innpakningen fra.

§ 53

Har kjøperen fått rekning eller nota, er han bundet av den pris som er oppført, om han ikke innen rimelig tid sier fra at han ikke godtar den. Dette gjelder ikke når lavere pris følger av avtale eller den oppførte pris er urimelig.

Kjøpesummens betaling

§ 54

(1) Kjøpesummen skal betales på selgerens forretningssted. Dersom betaling skal skje mot overlevering av tingen eller transportdokument, skal det gjøres på det sted overleveringen skjer.

(2) Plikten til å betale kjøpesummen omfatter også plikt etter avtalen til å akseptere veksel, stille remburs, bankgaranti eller annen sikkerhet samt å treffe andre tiltak for å få betalt kjøpesummen.

(3) Selgeren svarer for økte kostnader i forbindelse med betalingen som skyldes at han har flyttet sitt forretningssted etter at kjøpet ble inngått.

§ 55

(1) Selgeren kan kreve betaling når tingen blir overlevert kjøperen eller stilt til hans rådighet i samsvar med avtalen og loven.

Svenska förslaget

52 § Skall priset beräknas efter antal, mått eller vikt, skall förhållandena vid den tidpunkt då risken för varan går över på köparen läggas till grund för beräkningen.

Om priset skall beräknas efter varans vikt, avräknas först förpackningens vikt.

53 § Har köparen fått en räkning, är han bunden av det pris som har angetts i räkningen, om han ej utan oskäligt uppehåll meddelar säljaren att han inte godkänner priset. Detta gäller dock ej, om ett lägre pris får anses avtalat eller om det fordrade beloppet är oskäligt.

Prisets betalning

54 § Priset skall betalas hos säljaren. Om betalning skall ske mot överlämnande av varan eller dokument avseende varan, skall dock priset betalas där överlämnandet sker.

Köparens skyldighet att betala priset omfattar även en skyldighet att i enlighet med avtalet acceptera växel och ställa remburs, bankgaranti och annan säkerhet samt att vidta de andra åtgärder som behövs för att möjliggöra betalning.

55 § Säljaren får kräva betalning, när varan hålls köparen till handa eller ställs till hans förfogande i enlighet med avtalet.

Danska förslaget

Stk. 2. Køberen kan undlade at betale købesummen, indtil køberen har haft en rimelig adgang til at undersøge salgsgenstanden. Det gælder dog ikke, såfremt en undersøgelse er uforenelig med den leverings- eller betalingsmåde, der følger af aftalen.

(Jfr § 57)

Afsnit V

Kapitel 11
Sælgerens beføjelser ved køberens forsinkelse.

§ 56. Betales købesummen ikke i rette tid, eller træffer køberen ikke i rette tid, foranstaltninger, hvorpå købesummens betaling beror, og skyldes dette ikke sælgeren, eller en omstændighed, som denne bærer risikoen for, kan sælgeren vælge mellem at forlange, at køberen opfylder sine pligter, jfr. § 58, eller hæve købet, jfr. § 60. Sælgeren kan holde genstanden tilbage efter bestemmelserne i § 10 samt kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i § 63 eller rente efter bestemmelserne i § 75.

Finska förslaget

Köparen är dock inte skyldig att betala priset förrän han har haft tillfälle till en sådan undersökning av varan som sedvänja eller omständigheterna i övrigt förutsätter. Köparen får likväl inte på denna grund hålla inne betalningen, om det avtalade sättet för varans avlämnande eller prisets betalning är oförenligt med en sådan undersökning.

Har konossement utfärdats för varans transport till bestämmelseorten eller transporteras varan i övrigt på sådana villkor att säljaren inte efter betalning får förfoga över varan, får betalning utan hinder av stadgandena i 1 eller 2 mom. krävas mot konossement eller när köparen har tagit emot fraktsedel eller annat bevis för att varan transporteras på sådana villkor. Det som stadgas i detta moment gäller inte konsumentköp.

(Jfr 57 §)

10 kap.
Påföljder av köparens dröjsmål

56 § Betalar inte köparen priset i rätt tid och beror det inte på säljaren eller ett förhållande på dennes sida, får säljaren enligt stadgandena i detta kapitel kräva betalning eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne varan enligt 10 § och kräva ränta enligt 75 §.

Norska förslaget

(2) Før kjøperen betaler har han likevel rett til å få undersøke tingen på vanlig måte, når dette ikke er uforenlig med den avtalte framgangsmåte for levering og betaling av kjøpesummen.

(3) Dersom det brukes konnossement ved transporten av tingen til bestemmelsesstedet, eller transporten til kjøperen for øvrig skjer på slike vilkår at selgeren ikke kan rå over tingen etter betalingen, kan betaling kreves mot konnossement, fraktbrev eller annet bevis for at tingen blir transportert på slike vilkår. Dette gjelder selv om tingen ikke er kommet fram eller kjøperen ikke har hatt høve til å undersøke den.

Overtakelse av tingen

§ 56
Kjøperen skal overta tingen ved å motta eller hente den, herunder også yte annen medvirkning som er forutsatt eller som det er rimelig å vente for at selgeren kan få levert.

Kapittel VII Selgerens krav ved kontraktbrudd fra kjøperens side

§ 57 *Innledende bestemmelse*
(1) Dersom kjøperen ikke oppfyller sine plikter etter avtalen eller loven, og dette ikke skyldes selgeren eller forhold på hans side, kan selgeren kreve oppfyllelse, heving og erstatning etter bestemmelsene i kapitlet her samt kreve rente etter § 75.

Svenska förslaget

Köparen är dock inte skyldig att betala priset förrän han har haft tillfälle till en sådan undersökning av varan som följer av sedvänja eller bör medges med hänsyn till omständigheterna. Köparen får likväl inte på denna grund hålla inne betalningen, om det avtalade sättet för varans avlämnande eller prisets betalning är oförenligt med en sådan undersökning.

Har konossement utfärdats för varans transport till bestämmelseorten eller transporteras varan i övrigt på sådana villkor att säljaren inte efter betalning får förfoga över varan, får utan hinder av första och andra stycket betalning krävas mot konossement eller när köparen har tagit emot fraktsedel eller annat bevis för att varan transporteras på sådana villkor.

(Jfr 57 §)

Påföljder av köparens dröjsmål

56 § Betalar inte köparen priset i rätt tid och beror det inte på säljaren eller något förhållande på dennes sida, får säljaren enligt 58–63 §§ kräva betalning eller häva köpet och dessutom kräva skadestånd. Han får även hålla inne varan enligt 10 § och kräva ränta enligt 75 §.

Danska förslaget

§ 57. Aftager eller modtager køberen ikke i rette tid salgsgenstanden, eller medvirker køberen i øvrigt ikke på rimelig måde til, at sælger kan levere salgsgenstanden, gælder §§ 60, stk. 4, og 63, stk. 2, samt kapitel 15.

Adgangen til at kræve opfyldelse af købet

§ 58. Sælgeren kan forlange, at køberen betaler købesummen efter kapitel 10. Er salgsgenstanden endnu ikke leveret, og der foreligger en hindring for opfyldelsen som nævnt i § 63, stk. 1, kan sælgeren ikke kræve købesummen betalt. Bortfalder hindringen inden rimelig tid, kan sælgeren dog forlange købesummen betalt.

Stk. 2. Køberen i et bestillingskøb kan dog for at begrænse sit tab forlange tilvirkningen indstillet, såfremt dette kan ske uden at medføre risiko eller væsentlig ulempe for sælgeren.

§ 59. Vil sælgeren i tilfælde, hvor der foreligger forsinkelse med købesummens betaling, og betaling ikke er sket, samt hvor salgsgenstanden heller ikke er overgivet til køberen, fastholde købet, skal sælgeren inden rimelig tid efter forsinkelsens

Finska förslaget

57 § Medverkar inte köparen i rätt tid till köpet genom att hämta eller taga emot varan eller vidtaga andra åtgärder för att köpet skall kunna fullföljas och beror det inte på säljaren eller ett förhållande på dennes sida, gäller det som stadgas i 60 § 4 mom. och 63 § 2 mom.

Krav på betalning

58 § Säljaren får hålla fast vid köpet och kräva att köparen betalar priset.

Avbeställer köparen en vara som skall tillverkas, får säljaren dock inte fullfölja tillverkningen för köparens räkning, såvida inte ett avbrott av tillverkningen skulle medföra en väsentlig olägenhet för säljaren eller risk för att hans förlust till följd av avbeställningen inte blir ersatt. Skadestånd på grund av avbeställningen beräknas enligt 13 kap.

59 § Frågar en köpare som inte har tagit emot varan och inte heller betalat priset, om säljaren trots dröjsmålet med betalningen vill hålla fast vid köpet, skall säljaren svara inom skälig tid, såvida han vill kräva betalning. Även om säljaren inte får

Norska förslaget

(2) Selgeren kan likevel ikke etter § 58 kreve direkte oppfyllelse av kjøperens plikt til å overta tingen.

(3) Selgerens rett till erstatning og rente faller ikke bort ved at han gjør gjeldende andre krav eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 58 Rett til oppfyllelse

(1) Selgeren kan fastholde kjøpet og kreve at kjøperen betaler kjøpesummen.

(2) Avbestiller kjøperen ting som skal tilvirkes eller skaffes for ham, kan selgeren ikke fastholde kjøpet og fortsette tilvirkingen eller gjøre andre forberedelser til leveringen, med mindre avbrudd ville føre med seg betydelig ulempe for ham eller risiko for at han ikke får erstattet tap som avbestillingen medfører. Kan selgeren ikke fastholde kjøpet, utmåles erstatning for tap som følge av avbestillingen i samsvar med reglene i kapittel X.

(3) Selgeren har ikke rett til betaling eller annen oppfyllelse når det foreligger hindring som nevnt i § 63 eller forholdene ellers medfører at selgeren ikke kan fastholde kjøpet. Har ikke kjøperen overtatt tingen, kan selgeren heller ikke fastholde kjøpet etter at hindringen er falt bort, dersom oppfyllelse etter den tid som er gått vil være vesentlig mer tyngende eller få en annen karakter enn kjøperen kunne forutse eller det for øvrig vil være urimelig å kreve oppfyllelse.

§ 59 Tilleggfrist

(1) Forespør en kjøper som ikke har betalt og overtatt tingen, om selgeren vil fastholde kjøpet, må selgeren svare innen rimelig tid etter at han fikk forespørselen dersom han fortsatt vil kreve oppfyl-

Svenska förslaget

57 § Medverkar inte köparen i rätt tid till köpet genom att hämta eller ta emot varan eller vidta andra åtgärder för att köpet skall kunna fullföljas och beror det inte på säljaren eller något förhållande på dennes sida, gäller 60 § fjärde stycket och 63 § andra stycket.

Krav på betalning

58 § Säljaren får hålla fast vid köpet och kräva att köparen betalar priset.

Avbeställer köparen en vara som skall tillverkas, får säljaren dock inte fullfölja tillverkningen för köparens räkning, såvida inte ett avbrott i tillverkningen skulle medföra en väsentlig olägenhet för säljaren eller risk för att hans förlust till följd av avbeställningen inte blir ersatt. Skadestånd för förlust till följd av avbeställningen beräknas enligt 71–74 §§.

59 § Frågar en köpare, som inte har tagit emot varan och inte heller har betalat priset, om säljaren trots dröjsmålet med betalningen vill hålla fast vid köpet, måste säljaren svara inom skälig tid, såvida han vill kräva betalning. Även om säljaren inte får

Danska förslaget

indtræden give køberen meddelelse herom. I modsat fald mister sælgeren retten til at forlange opfyldelse af købet.

Adgangen til at hæve købet

§ 60. Har køberen ikke i rette tid betalt købesummen eller truffet foranstaltninger, hvorpå købesummens betaling beror, kan sælgeren hæve købet. Det gælder dog ikke, såfremt misligholdelsen er af uvæsentlig betydning.

Stk. 2. Sælgeren kan også hæve købet, hvis køberen ikke efter påkrav betaler købesummen inden udløbet af en rimelig frist, som sælgeren har fastsat.

Stk. 3. Er salgsgenstanden overgivet til køberen, kan sælgeren dog ikke hæve købet, medmindre sælgeren må anses at have taget forbehold derom, eller køberen afviser genstanden.

Stk. 4. Fremgår det af aftalen eller af omstændighederne i øvrigt, at sælgeren har en særlig interesse i, at køberen afhenter eller modtager salgsgenstanden, kan sælgeren hæve købet, hvis køberens forhold bevirker, at salgsgenstanden ikke kan leveres i rette tid. Dette gælder dog ikke, såfremt forsinkelsen er af uvæsentlig betydning for sælger.

Sælgerens frist til at give meddelelse om ophævelse af købet

§ 61. Vil sælgeren i tilfælde, hvor betaling er sket for sent, hæve købet på grund af forsinkelsen, skal sælgeren give køberen meddelelse herom inden rimelig tid, efter at betaling er sket.

Finska förslaget

någon fråga förlorar han rätten att kräva betalning, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

Hävning

60 § Säljaren får häva köpet, om köparens dröjsmål med betalningen utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har säljaren förelagt köparen en bestämd tilläggstid för betalning av priset och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas, om köparen inte betalar inom tilläggstiden eller om han meddelar att han inte kommer att betala inom denna tid.

Har varan kommit i köparens besittning, får säljaren häva köpet endast om han förbehållit sig rätt till detta eller köparen avvisar varan.

Framgår det av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt, får säljaren häva köpet, om köparen inte i rätt tid medverkar till köpet och detta utgör ett väsentligt avtalsbrott.

61 § Har köparen betalat priset för sent och vill säljaren häva köpet på grund av dröjsmålet, måste han utan oskäligt uppehåll lämna köparen meddelande om att han vill häva.

Norska förslaget

lelse fra kjøperens side. For øvrig taper selgeren sin rett til å kreve oppfyllelse om han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

(2) Selgeren kan fastsette en frist for betaling og annen oppfyllelse fra kjøperens side. Mens fristen løper, kan selgeren ikke heve med mindre kjøperen har sagt at han ikke vil oppfylle innen fristen.

§ 60 *Heving*
(1) Selgeren kan heve kjøpet dersom kjøperens kontraktbrudd er vesentlig.

(2) Kjøpet kan også heves dersom kjøperen ikke har betalt kjøpesummen eller overtatt tingen innen rimelig tilleggfrist som selgeren har fastsatt etter § 59, eller sier fra at han ikke vil oppfylle innen fristen.

(3) Er tingen allerede overtatt av kjøperen, kan selgeren bare heve dersom han har tatt forbehold om det eller kjøperen avviser tingen. Et internasjonalt kjøp kan likevel heves uten slikt forbehold, for så vidt hevingen ikke har betydning for den rett tredjemann, derunder kjøperens bo, har til tingen.

§ 61 *Selgerens frist for å heve*
Er kjøpesummen betalt, kan selgeren ikke heve kjøpet med mindre han gir kjøperen melding om det:

Svenska förslaget

någon fråga, förlorar han sin rätt att kräva betalning, om han väntar orimligt länge med att framställa kravet.

Hävning

60 § Säljaren får häva köpet, om köparens dröjsmål med betalningen utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Har säljaren förelagt köparen en bestämd tilläggstid för betalning av priset och är den inte oskäligt kort, får köpet även hävas, om köparen inte betalar inom tilläggstiden eller om han meddelar att han inte kommer att betala inom denna tid.

Har varan kommit i köparens besittning, får säljaren häva köpet endast om han har förbehållit sig rätt till detta eller köparen avvisar varan.

Framgår det av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt, får säljaren häva köpet, om köparen inte i rätt tid medverkar till köpet och detta utgör ett väsentligt avtalsbrott.

61 § Har köparen betalat priset för sent och vill säljaren häva köpet på grund av dröjsmålet, måste han utan oskäligt uppehåll meddela köparen att han vill häva.

Danska förslaget

Stk. 2. Har sælgeren ikke givet meddelelse efter stk. 1, mister sælgeren retten til at hæve købet.

Flere leveringer

§ 62. Skal køberen i tilfælde, hvor sælgeren skal levere efterhånden, betale særskilt for hver enkelt levering, og forsinkes betalingen for en enkelt levering, kan sælgeren efter §§ 60 og 61 hæve købet for så vidt angår denne levering.

Stk. 2. Sælgeren kan også hæve købet for så vidt angår senere leveringer, medmindre der ikke er rimelig grund til at frygte en gentagelse af misligholdelsen. Sælgeren skal inden rimelig tid give køberen meddelelse om, at sælgeren hæver købet for så vidt angår senere leveringer.

Skadeserstatning

§ 63. Lider sælgeren tab, fordi køberen ikke betaler købesummen i rette tid, kan sælgeren kræve skadeserstatning. Dette gælder dog ikke, såfremt forsinkelsen skyldes lovgivningsforanstaltninger, standsninger i den almindelige samfærdsel eller lignende hindringer, som køberen ikke ved aftalens indgåelse burde have taget i betragtning eller undgået eller overvundet.

Stk. 2. Fremgår det af aftalen eller af omstændighederne i øvrigt, at sælgeren har en særlig interesse i, at køberen afhenter eller modtager salgsgenstanden, kan sælgeren kræve erstatning efter tilsvarende bestemmelse som i § 29 for det tab, sælgeren lider ved, at salgsgenstanden ikke kan leveres i rette tid som følge af køberens forhold.

Finska förslaget

Hävning vid successiv leverans

62 § Skall priset betalas efter hand i särskilda poster alltefter som varan avlämnas och föreligger det dröjsmål med betalningen av någon post, får säljaren häva köpet i fråga om denna post enligt de stadganden som i övrigt gäller för hävning.

Säljaren får även häva köpet i fråga om en senare post, dock inte om det saknas anledning att antaga att dröjsmål med betalningen som ger rätt till hävning kommer att upprepas.

Skadestånd

63 § Lider säljaren skada genom köparens dröjsmål med betalningen, har han rätt till skadestånd. Rätt till skadestånd föreligger dock inte i den mån dröjsmålet beror på stadgande i lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller i den allmänna betalningsrörelsen eller på annat liknande hinder, som köparen inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpslutet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Framgår det av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt, har säljaren också rätt till skadestånd, om han lider skada genom att köparen inte medverkar till köpet i rätt tid. Säljaren har dock inte rätt till skadestånd, om det har förelegat ett hinder motsvarande det som avses i 29 § för att hämta eller taga emot varan.

Norska förslaget

(a) ved forsinkelse med betaling eller overtakelse av tingen, før han fikk vite om oppfyllelsen fra kjøperens side, eller
(b) ved annet kontraktbrudd, innen rimelig tid etter at han fikk eller burde ha fått kjennskap til kontraktbruddet, eller etter at rimelig tilleggfrist som følger av § 59 nr 1 er gått ut.

§ 62 *Levering etter hvert*
(1) Dersom selgeren skal levere etter hvert og det er kontraktbrudd fra kjøperens side ved en enkelt levering, kan selgeren heve for denne levering etter reglene som gjelder for heving.

(2) Gir kontraktbruddet selgeren god grunn til å rekne med at det vil inntre kontraktbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han innen rimelig tid heve for disse leveringer. Dette gjelder selv om han ikke hever for den del kontraktbruddet gjelder.

§ 63 *Erstatning*
Selgeren kan kreve erstatning for det tap han lider som følge av kontraktbrudd fra kjøperens side. Dette gjelder likevel ikke så langt kjøperen godtgjør at kontraktbruddet skyldes stans i samferdselen eller betalingsformidlingen eller annen hindring utenfor kjøperens kontroll og som han ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av. Reglene ellers i §§ 29 og 30 gjelder tilsvarende.

Svenska förslaget

Hävning vid successiv leverans

62 § Skall priset betalas efter hand i särskilda poster alltefter som avlämnande sker och föreligger det dröjsmål med betalningen av någon post, får säljaren häva köpet i fråga om denna post enligt de bestämmelser som i övrigt gäller för hävning.

Säljaren får även häva köpet i fråga om en senare post, dock inte om det saknas anledning att anta att dröjsmål med betalningen som ger rätt till hävning kommer att upprepas.

Skadestånd

63 § Lider säljaren skada genom köparens dröjsmål med betalningen, har han rätt till skadestånd. Rätt till skadestånd föreligger dock inte i den mån dröjsmålet beror på lag, avbrott i den allmänna samfärdseln eller annat liknande hinder, som köparen inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han heller inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Framgår det av avtalet eller omständigheterna att säljaren har ett särskilt intresse av att bli av med det han sålt, har säljaren också rätt till skadestånd, om han lider skada genom att köparen inte medverkar till köpet i rätt tid. Säljaren har dock inte rätt till skadestånd, om det har förelegat ett hinder för köparen motsvarande det som avses i 29 § för att hämta eller ta emot varan.

Danska förslaget

Stk. 3. Køberen skal give sælgeren meddelelse om omstændigheder, som hindrer opfyldelse. Modtager sælgeren ikke en sådan meddelelse inden rimelig tid, efter at køberen har eller burde have fået kendskab til omstændighederne, skal køberen betale sælgeren erstatning for det tab, som lides herved.

Specifikationskøb.

§ 64. Skal køberen efter aftalen specificere salgsgenstandens form, mål eller andre egenskaber, og undlader køberen at gøre dette til aftalt tid eller inden rimelig tid, efter at have modtaget en anmodning herom fra sælgeren, kan sælgeren selv træffe bestemmelse om specifikationerne i overensstemmelse med, hvad sælgeren må antage er i køberens interesse.

Stk. 2. Fastsætter sælgeren specifikationerne efter stk. 1, skal sælgeren give køberen meddelelse herom og fastsætte en rimelig frist, inden for hvilken køberen kan ændre specifikationerne. Undlader en køber, som har modtaget en sådan meddelelse, at gøre dette, er sælgerens specifikation bindende.

Afsnit VI
Fælles bestemmelser for sælgerens og køberens pligter

Kapitel 12
Forventet misligholdelse

Adgangen til at holde sin ydelse tilbage m. v.

§ 65. Viser det sig efter aftalens indgåelse, at en parts økonomiske forhold eller andre omstændigheder er således, at det må antages, at aftalen ikke vil blive opfyldt, kan den anden part afbryde opfyldelsen af sin del af aftalen og holde sin ydelse tilbage.

Finska förslaget

Det som stadgas i 30 § om säljarens skyldighet att meddela om hinder för att fullgöra köpet i tid gäller på motsvarande sätt köparen, om denne hindras att i tid betala priset eller medverka till köpet.

Specifikation

64 § Skall köparen specificera varans form, mått eller andra egenskaper och underlåter han att göra det vid avtalad tid eller inom skälig tid efter det att han fått begäran om detta från säljaren, får säljaren göra specifikationen i överensstämmelse med vad som kan antagas vara i köparens intresse.

Om säljaren gör specifikationen, skall han underrätta köparen om den och förelägga köparen en skälig tid, inom vilken denne kan ändra specifikationen. Har köparen fått en sådan underrättelse och ändrar han inte specifikationen inom den förelagda tiden, blir säljarens specifikation bindande.

11 kap.
Befarat avtalsbrott

Stoppningsrätt

65 § Visar det sig efter köpslutet att en parts handlingssätt eller ekonomiska förhållanden är sådana, att det kan antagas att han inte kommer att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser, får motparten för sin del avbryta fullgörelsen och hålla inne sin prestation.

Norska förslaget

§ 64 *Spesifikasjon*
(1) Dersom kjøperen skal bestemme tingens form, mål eller andre egenskaper og han ikke gjør det til avtalt tid eller innen rimelig tid etter å ha fått oppfordring fra selgeren, kan selgeren selv gjøre det i samsvar med hva han må anta er kjøperens interesse. Dette hindrer ikke selgeren i å gjøre gjeldende andre krav som han har.

(2) Selgeren må opplyse kjøperen om de spesifikasjoner han vil bruke og gi kjøperen en rimelig frist til å endre spesifikasjonene. Gjør ikke kjøperen dette i tide etter å ha fått selgerens melding, blir selgerens spesifikasjoner bindende.

Kapittel VIII Fellesregler om forventet kontraktbrudd, insolvens m m

§ 65 *Forventet kontraktbrudd*
(1) En part kan innstille oppfyllelsen og holde sin ytelse tilbake dersom det etter kjøpet, som følge av alvorlig svikt i den annen parts kredittverdighet eller evne til å oppfylle eller av hans handlemåte når det gjelder å forberede eller utføre oppfyllelsen, framgår at den annen part ikke kommer til å oppfylle en vesentlig del av sine plikter.

Svenska förslaget

Det som sägs i 30 § om säljarens skyldighet att lämna meddelande om hinder för att fullgöra köpet i tid gäller på motsvarande sätt för köparen om denne hindras att i tid betala priset eller medverka till köpet.

Specifikation

64 § Skall köparen specificera varans form, mått eller andra egenskaper och underlåter han att göra det vid avtalad tid eller inom skälig tid efter det att han fått begäran om detta från säljaren, får säljaren göra specifikationen i överensstämmelse med vad som får antas vara i köparens intresse.

Om säljaren gör specifikationen, skall han underrätta köparen om den och förelägga köparen en skälig tid inom vilken denne kan ändra specifikationen. Har köparen fått en sådan underrättelse och ändrar han inte specifikationen inom den förelagda tiden, blir säljarens specifikation bindande.

Befarat avtalsbrott

Stoppningsrätt

65 § Visar det sig efter köpet att en parts handlingssätt eller ekonomiska förhållanden är sådana, att han får antas inte komma att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser, får motparten för sin del avbryta fullgörelsen och hålla inne sin prestation.

Danska förslaget

Stk. 2. Er det køberen, der må antages ikke at opfylde aftalen, kan sælgeren, hvis salgsgenstanden er afsendt, hindre dens overgivelse til køberen, uanset om køberen har fået udleveret dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden.

Stk. 3. Den part, som holder sin ydelse tilbage eller som hindrer dens overgivelse, skal straks give den anden part meddelelse herom. Gives meddelelse ikke, skal parten betale erstatning for det tab, som den anden part lider herved.

Stk. 4. Stiller den anden part sikkerhed for sin opfyldelse af aftalen, ophører partens adgang til at holde ydelsen tilbage og til at hindre dens overgivelse.

Adgangen til at hæve købet.

§ 66. Fremgår det klart inden tiden for aftalens opfyldelse, at der vil indtræde en misligholdelse hos en af parterne, som giver den anden part adgang til at hæve købet, kan denne straks hæve købet.

Konkurs.

§ 67. Om adgangen til at holde sin ydelse tilbage eller hæve købet som følge af den anden parts konkurs gælder reglerne i konkursloven.

Finska förslaget

Har ett förhållande som avses i 1 mom. inträffat på köparens sida och har säljaren redan avsänt varan, får säljaren hindra att varan lämnas ut till köparen. Detta gäller även om köparen har mottagit transportdokument avseende varan.

En part som utövar sin rätt enligt 1 eller 2 mom. skall genast meddela motparten detta. Om han inte gör det, har motparten rätt till ersättning för den skada som han lider genom att meddelande inte lämnats i tid.

Även om det föreligger ett förhållande som avses i 1 eller 2 mom. skall parten fortsätta fullgörelsen, om motparten ställer säkerhet för sin fullgörelse.

Hävning

66 § Står det klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som ger en part rätt att häva köpet, får denne häva redan före tiden för fullgörelsen.

Köparens konkurs

67 § Överlämnas varan till köparen eller hans konkursbo efter det att köparen överlämnat sin egendom till konkurs eller på yrkande av en borgenär försatts i konkurs eller fått till stånd offentlig ackordsförhandling och är priset inte betalt, får säljaren kräva att varan lämnas tillbaka. Detta gäller dock inte, om priset betalas genast eller, ifall priset inte ännu förfallit till betalning, säkerhet för priset ställs utan oskäligt uppehåll efter säljarens uppmaning.

Om konkursboet har sålt varan eller på annat sätt förfogat över den så att den inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad, skall konkursboet anses ha tillträtt köpet.

Norska förslaget

(2) Har selgeren allerede sendt tingen og det oppstår forhold som nevnt i nr 1, kan han hindre at tingen blir overgitt til kjøperen eller hans bo. Dette gjelder selv om kjøperen eller boet har mottatt transportdokument.

(3) En part som innstiller opfyllelsen eller hindrer at tingen blir overgitt, må straks varsle den annen part. Blir varsel ikke gitt, kan den annen part kreve erstattet tap som kunne vært unngått om han var blitt varslet.

(4) Part som har innstilt sine ytelser må fortsette oppfyllelsen dersom den annen part stiller betryggende sikkerhet for sin oppfyllelse.

§ 66 *Heving ved forventet kontraktbrudd*
(1) En part kan heve kjøpet før tiden for oppfyllelse når det er klart at det fra den annen part vil inntre kontraktbrudd som gir hevingsrett.

(2) Når tiden tillater det, skal den part som akter å heve varsle den annen part så denne får høve til å skaffe sikkerhet for å unngå heving.

§ 67 *Insolvensbehandling – boets rett til å tre inn i avtalen, m m*
(1) Kommer en av partene under insolvensbehandling, har boet rett til å tre inn i avtalen. Den annen part kan kreve at boet uten ugrunnet opphold tilkjennegir om det vil gjøre dette.

(2) Trer boet inn i avtalen, og er tiden for hel eller delvis oppfyllelse fra den annen parts side kommet, kan denne part kreve at boet oppfyller en tilsvarende del av avtalen eller, dersom henstand er gitt,

Svenska förslaget

Har ett förhållande som avses i första stycket inträffat på köparens sida och har säljaren redan avsänt varan, får säljaren hindra att varan lämnas ut till köparen. Detta gäller även om köparen har mottagit transportdokument avseende varan.

En part som utövar sin rätt enligt första eller andra stycket skall genast meddela motparten detta. Om han inte gör det, har motparten rätt till ersättning för den skada som han lider genom att meddelande inte har lämnats i tid.

Även om det föreligger ett förhållande som avses i första eller andra stycket, skall parten fortsätta fullgörelsen, om motparten ställer säkerhet för sin fullgörelse.

Hävning

66 § Står det klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som ger ena parten rätt att häva köpet, får denne häva redan före tiden för fullgörelsen.

Köparens konkurs m.m.

67 § Överlämnas varan till köparen eller hans konkursbo efter det att köparen har ansökt om förordnande av god man enligt ackordslagen (1970:847) eller försatts i konkurs och är priset inte betalt, får säljaren kräva att varan lämnas tillbaka. Detta gäller dock inte, om priset betalas genast eller, ifall priset inte är förfallet till betalning, köparen eller konkursboet utan oskäligt uppehåll efter uppmaning ställer säkerhet för priset.

Om konkursboet har sålt varan eller på annat sätt förfogat över den så att den inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad, skall konkursboet anses ha tillträtt köpet.

Danska förslaget

Kapitel 13
Gennemførelse af ophævelse og omlevering

§ 68. Hæves købet, bortfalder sælgerens pligt til at levere salgsgenstanden og køberens pligt til at betale købesummen.

Stk. 2. Er købet opfyldt fra nogen af siderne, skal det modtagne tilbagegives. Kan køberen ikke tilbagegive salgsgenstanden i samme stand og mængde, skal køberen samtidig med tilbagegivelsen af genstanden betale erstatning for genstandens forringelse eller formindskelse. Det gælder dog ikke de tilfælde, der er nævnt i § 70, stk. 2.

Stk. 3. Sælgeren kan undlade at betale købesummen tilbage, indtil salgsgenstanden tilbagegives. Køberen kan undlade at tilbagegive salgsgenstanden, indtil købesummen tilbagebetales.

Stk. 4. Har køberen krav på erstatning eller renter, kan køberen til sikkerhed herfor holde salgsgenstanden tilbage, indtil erstatningen eller renterne betales, eller betryggende sikkerhed stilles.

Finska förslaget

12 kap.
Gemensamma stadganden om hävning och omleverans

Verkningar av hävning och omleverans

68 § Hävs köpet, bortfaller säljarens skyldighet att överlämna varan och köparens skyldighet att betala priset och medverka till köpet.

I den mån köpet har fullgjorts får vardera parten kräva att motparten lämnar tillbaka det som han har tagit emot. Part får därvid hålla inne det som han tagit emot tills motparten återlämnar det som han har erhållit samt betalar eller ställer säkerhet för skadestånd och ränta som han kan vara skyldig att erlägga.

Norska förslaget

uten ugrunnet opphold stiller betryggende sikkerhet for oppfyllelsen. Han kan kreve at sikkerheten stilles før tiden for hans oppfyllelse er kommet, dersom dette er nødvendig for å beskytte ham mot tap. Tvist om sikkerheten avgjøres av skifteretten.

(3) Dersom boet ikke uten ugrunnet opphold trer inn i avtalen og stiller sikkerhet etter reglene foran, kan den annen part heve kjøpet. Avtalevilkår som gir en videre adgang til å heve på grunn av insolvens, binder ikke boet.

(4) Bestemmelsene i lov om fordringshavernes dekningsrett kapittel 7 får anvendelse så langt de passer.

Kapittel IX Virkninger og gjennomføring av heving eller omlevering

§ 68 *Virkninger*
(1) Når kjøpet heves faller partenes plikt til å oppfylle kjøpet bort. Hevingen har ingen betydning for avtalevilkår om forretningshemmeligheter, om løsning av tvister eller om partenes rettigheter og plikter som følge av hevingen.

(2) Er kjøpet helt eller delvis oppfylt fra noen av sidene, kan det mottatte kreves tilbakeført. En part kan likevel holde tilbake det han har mottatt inntil den annen gir tilbake det han har fått. Tilsvarende gjelder når parten har krav på erstatning eller rente og sikkerhet ikke blir stilt.

Svenska förslaget

Gemensamma bestämmelser om hävning och omleverans

Verkningar av hävning och omleverans

68 § Hävs köpet, bortfaller säljarens skyldighet att överlämna varan och köparens skyldighet att betala priset och medverka till köpet.

I den mån köpet har fullgjorts, får vardera parten kräva att motparten lämnar tillbaka vad han har tagit emot. Var och en får därvid hålla inne vad han har tagit emot tills den andre ger ut vad han skall lämna tillbaka samt betalar eller ställer säkerhet för skadestånd och ränta som han kan vara skyldig att erlägga.

Danska förslaget

Stk. 5. Kræver køberen omlevering, kan køberen tilbageholde salgsgenstanden, indtil omlevering sker.

§ 69. Hæves købet, skal køberen aflevere oppebåret afkast samt betale rimelig erstatning, såfremt køberen har haft væsentlig nytte af salgsgenstanden.

Stk. 2. Sælgeren skal betale rente af købesummen fra den dag sælgeren modtog denne i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m. v. En sælger, der hæver et bestillingskøb, skal dog ikke betale en sådan rente.

§ 70. Køberen mister retten til at hæve købet eller kræve omlevering, hvis køberen ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde.

Stk. 2. Dette gælder dog ikke, hvis genstandens ødelæggelse, forringelse eller formindskelse skyldes:

1) en hændelig begivenhed,
2) genstandens egen beskaffenhed, eller
3) foranstaltninger, der er foretaget, med henblik på undersøgelse, eller som er truffet inden køberen opdagede eller burde have opdaget den mangel, som medfører kravet om omlevering eller ophævelse.

Stk. 3. Køberen mister dog ikke retten til at hæve købet eller kræve omlevering, selv om køberen ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde, hvis køberen betaler sælgeren erstatning for forringelsen eller formindskelsen.

Finska förslaget

Om säljaren skall företaga omleverans, får köparen hålla inne det som han har tagit emot tills omleverans sker.

69 § Hävs köpet eller sker omleverans, skall köparen ge ut avkastning och annat utbyte som han har fått av varan samt betala skälig ersättning, om han har haft väsentlig nytta av varan.

Om säljaren skall betala tillbaka priset, skall han betala i 3 § 2 mom. räntelagen (633/82) avsedd ränta på priset från den dag då han tog emot betalningen, dock tidigast från tiden för avlämnandet.

Bortfall av rätt till hävning och omleverans

70 § Köparen förlorar rätten att häva köpet och attkräva omleverans, om han inte kan lämna tillbaka varan väsentligen oförändrad och oförminskad.

Det som stadgas i 1 mom. gäller inte, om

1) varan har förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda, genom sin egen beskaffenhet eller till följd av ett förhållande på säljarens sida;

2) varan har förstörts, försämrats eller minskat till följd av en åtgärd som har varit nödvändig för att undersöka varan;

3) varan helt eller delvis har sålts vidare i vanlig ordning eller använts av köparen för avsett bruk innan han märkte eller borde ha märkt det fel på grund av vilket han vill häva köpet eller kräva omleverans; eller

4) köpet hävs på grund av ett rättsligt fel och köparen enligt lag förlorat varan eller gett avkall på den.

Köparen förlorar inte heller rätten att häva köpet eller kräva omleverans, om han ersätter säljaren för den minskning i varans värde som är en följd av att varan har försämrats eller minskat.

Norska förslaget

(3) Skal selgeren omlevere, kan kjøperen holde tilbake det han har mottatt, inntil omlevering skjer.

§ 69 *Avkasting og rente ved tilbakeføring*

(1) Ved heving eller omlevering skal kjøperen godskrive selgeren avkasting eller annet utbytte som han har hatt av tingen eller del av denne, og gi rimelig vederlag for annen nytte han har hatt av den.

(2) Dersom selgeren skal betale kjøpesummen tilbake, plikter han å betale rente etter § 75 fra den dag han mottok betalingen.

§ 70 *Tap av krav på heving og omlevering*

(1) Kjøperen taper retten til å heve kjøpet eller kreve omlevering dersom han ikke kan levere tingen tilbake i vesentlig samme stand og mengde som han mottok den.

(2) Dette gjelder likevel ikke dersom

(a) årsaken til at det er umulig å tilbakelevere tingen i vesentlig samme stand og mengde, er en tilfeldig hending, tingens egen beskaffenhet eller andre forhold som ikke beror på kjøperen;

(b) tingen helt eller delvis er gått til grunne eller forringet som følge av undersøkelse etter § 33; eller

(c) tingen helt eller delvis er solgt videre i vanlig omsetning eller er forbrukt eller forandret av kjøperen under normal bruk før han oppdaget eller burde ha oppdaget den mangel som er årsak til avvisingen.

(3) Kjøperen taper heller ikke retten til å heve kjøpet eller kreve omlevering dersom han ved tilbakeleveringen erstatter den verdireduksjon tingen har hatt. Bestemmelsen her gjelder ikke internasjonalt kjøp.

Svenska förslaget

Om säljaren skall företa omleverans, får köparen hålla inne vad han har tagit emot tills omleverans sker.

69 § Hävs köpet eller sker omleverans, skall köparen ge ut avkastning och annat utbyte som han har fått samt betala skälig ersättning, om han har haft väsentlig nytta av varan.

Om säljaren skall betala tillbaka priset, skall han betala ränta från den dag han tog emot betalning, dock tidigast från tidpunkten för avlämnandet.

Bortfall av rätt till hävning och omleverans

70 § Köparen förlorar rätten att häva köpet och att kräva omleverans, om han inte kan lämna tillbaka varan väsentligen oförändrad och oförminskad.

Första stycket gäller inte,

1. om varan har förstörts, kommit bort, försämrats eller minskat av våda, genom sin egen beskaffenhet eller till följd av ett förhållande på säljarens sida,

2. om varan har förstörts, försämrats eller minskat till följd av en åtgärd som har varit nödvändig för att undersöka varan, eller

3. om varan helt eller delvis har sålts vidare i vanlig ordning eller använts av köparen för avsett bruk innan han märkte eller borde ha märkt det fel på grund av vilket han vill häva köpet eller kräva omleverans.

Köparen förlorar inte heller rätten att häva köpet eller kräva omleverans, om han ersätter säljaren för den minskning i varans värde som är en följd av att varan har försämrats eller minskat.

Danska förslaget

Kapitel 14
Skadeerstatningens størrelse m. v.

§ 71. Skadeserstatning i medfør af reglerne i §§ 29 og 42–45 omfatter erstatning for udgifter, prisforskel eller tabt fortjeneste samt andet tab.

§ 72. Erstatning for prisforskellen udgør det beløb, hvormed prisen for genstande af samme art og godhed som de købte afviger fra købesummen.

§ 73. Foretager køberen dækningskøb eller foretager sælgeren selvhjælpssalg på forsvarlig måde og inden for rimelig tid efter ophævelsen, lægges den ved købet eller salget opnåede pris til grund ved beregning af prisforskellen.

Finska förslaget

13 kap.
Skadeståndets beräkning

71 § Skadestånd på grund av avtalsbrott omfattar ersättning för utgifter, prisskillnad, förlorad vinst och annan förlust med anledning av avtalsbrottet.

Prisskillnad

72 § Har köpet hävts och köparen gjort ett täckningsköp eller har säljaren sålt varan på nytt och har åtgärden vidtagits med omsorg och inom skälig tid efter det att köpet hävdes, läggs priset enligt köpet och priset vid täckningsköpet eller försäljningen till grund för beräkning av prisskillnaden.

Norska förslaget

Kapittel X Erstatningens omfang. Rente

Omfanget av erstatning

§ 71 *Alminnelig regel*

(1) Erstatning for kontraktbrudd fra en parts side skal svare til det tap, herunder utlegg, prisforskjell og tapt fortjeneste, som den annen part er påført ved kontraktbruddet. Dette gjelder likevel bare tap som en med rimelighet kunne ha forutsett som følge av kontraktbruddet, hensett til forhold som parten kjente eller burde ha kjent til på avtaletiden.

(2) Har en part tatt forbehold vedrørende ansvar for indirekte tap, konsekvenstap eller liknende, og ikke annet framgår, anses forbeholdet å gjelde tap som følge av:

(a) avsavn eller driftavbrudd samt annet drift- eller produksjonstap,
(b) at en kontrakt med tredjemann faller bort eller ikke blir riktig oppfylt,
(c) skade på annet enn tingen selv eller ting som den brukes til framstilling eller tilvirking av.

§ 72 *Prisforskjell ved dekningstransaksjon*

(1) Dersom kjøpet heves og kjøperen foretar dekningskjøp eller selgeren dekningssalg på forsvarlig måte og innen rimelig tid etter hevingen, legges kjøpesummen og prisen etter dekningstransaksjonen til grunn ved utrekning av erstatning for prisforskjell.

(2) Dersom dekningen burde vært foretatt på et tidligere tidspunkt i samsvar med § 74, legges vanlig omsetningsverdi på dette tidspunkt til grunn ved utrekning av prisforskjellen.

Svenska förslaget

Skadeståndets beräkning

71 § Skadestånd på grund av avtalsbrott omfattar ersättning för utgifter, prisskillnad, förlorad vinst och annan förlust med anledning av avtalsbrottet.

Prisskillnad

72 § Har köpet hävts och har köparen gjort ett täckningsköp eller säljaren sålt varan på nytt och har åtgärden vidtagits med omsorg och inom skälig tid efter det att köpet hävdes, läggs priset enligt köpet och priset vid täckningsköpet eller försäljningen till grund för beräkning av prisskillnaden.

Danska förslaget

Stk. 2. Foretages der ikke dækningskøb eller -salg, lægges den gængse pris for genstande af samme art og godhed som de købte på ophævelsestidspunktet til grund. Hæves købet af køberen efter salgsgenstandens overgivelse, skal i stedet prisen på tidspunktet for overgivelsen lægges til grund.

§ 74. Forsømmer den skadelidende part gennem rimelige foranstaltninger at begrænse sit tab, bærer parten selv den som følge af sådan forsømmelse opståede del af tabet.

Rente

§ 75. Om pligt til betaling af rente af købesummen og andre pengebeløb, der ikke betales i rette tid, gælder reglerne i lov om renter ved forsinket betaling m. v.

Finska förslaget

73 § Har köpet hävts utan att täckningsköp eller försäljning enligt 72 § skett och finns det ett gängse pris för sådana varor som köpet avser, läggs priset enligt köpet och varans gängse pris vid tidpunkten för hävningen till grund för beräkning av prisskillnaden. Om köpet har hävts av köparen efter det att varan har tagits emot skall i stället gängse pris vid tiden för mottagandet läggas till grund för beräkningen.

Gängse pris skall beräknas enligt prisnivån för varor av samma slag på den ort där avlämnandet borde ha skett.

Nedsättning av skadeståndet

74 § Den skadelidande parten skall vidtaga skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Försummar han det, skall skadeståndet sättas ned i motsvarande mån.

Skadestånd kan jämkas, om det är oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst samt till omständigheterna i övrigt.

14 kap.
Ränta

75 § Försummar en part att betala priset eller annat penningsbelopp, får motparten kräva ränta enligt räntelagen.

Norska förslaget

§ 73 *Prisforskjell når det ikke foreligger dekningstransaksjon*
(1) Er kjøpet hevet uten at det foretas dekning som nevnt i § 72, og er det gjengs pris for tingen, legges kjøpesummen og den gjengse pris på hevingstiden til grunn ved utrekning av erstatning for prisforskjell. Blir kjøpet hevet etter at tingen er overtatt, skal i steden gjengs pris ved overtakelsen legges til grunn.

(2) Som gjengs pris anses prisen på leveringsstedet for ting av samme slag eller, om det ikke gjelder noen gjengs pris der, på et annet sted som med rimelighet kan likestilles med dette, likevel slik at omsyn tas til forskjell i transportkostnader.

§ 74 *Plikt til å begrense tap. Lemping av ansvaret*
(1) Den part som påroper kontraktbrudd fra den annens side, skal ved rimelige tiltak begrense sitt tap. Forsømmer han dette, må han selv bære den tilsvarende del av tapet.

(2) Erstatningen kan settes ned dersom den vil virke urimelig for den ansvarlige part ut fra tapets størrelse i forhold til det tap som vanligvis oppstår i liknende tilfelle, og tilhøva ellers. I internasjonalt kjøp kan erstatningen likevel ikke settes lavere enn det som følger av § 71 og nr 1 i paragrafen her.

Rente

§ 75
Betales ikke kjøpesummen eller annet utestående beløp i tide, skal skyldneren svare rente etter lov 17 desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling m m.

Svenska förslaget

73 § Har köpet hävts utan att täckningsköp eller försäljning enligt 72 § har skett och finns det ett gängse pris för sådana varor som köpet avser, läggs priset enligt köpet och varans gängse pris vid tiden för hävningen till grund för beräkning av prisskillnaden. Om köpet har hävts av köparen efter det att varan har tagits emot, skall i stället gängse pris vid tiden för mottagandet läggas till grund för beräkningen.

Gängse pris skall beräknas enligt prisnivån för varor av samma slag på den ort där avlämnandet borde ha skett.

Nedsättning av skadeståndet

74 § Den skadelidande parten skall vidta skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Försummar han det, sätts skadeståndet ned i motsvarande mån.

Skadeståndet kan jämkas, om det är oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst samt till omständigheterna i övrigt.

Ränta

75 § I fråga om ränta på priset och andra fordringar gäller bestämmelserna i räntelagen (1975:635).

I fall då säljaren får kräva att priset betalas mot att köparen tillhandahålls varan eller dokument eller bevis för att varan transporteras till köparen på sådana villkor att säljaren ej längre får förfoga över varan, utgår dock ränta enligt 6 § räntelagen redan från den dag säljaren framställer ett sådant krav. Detta gäller dock inte om säljaren ger ut varan, dokumentet eller beviset trots att priset inte betalas.

Danska förslaget

Kapitel 15
Pligt til at opbevare godset

§ 76. Afhentes eller modtages salgsgenstanden ikke i rette tid af køberen, eller har køberens forhold i øvrigt bevirket, at den ikke i rette tid overgives til køberen, skal sælgeren drage rimelig omsorg for genstanden. Dette gælder dog kun, hvis sælgeren har genstanden i sin besiddelse eller i øvrigt kan tage vare på den.

§ 77. Er salgsgenstanden overgivet til køberen, og vil køberen afvise den, skal køberen drage rimelig omsorg for den.

Stk. 2. Er en salgsgenstand, som køberen vil afvise, sendt til køberen, og kan køberen få den udleveret på bestemmelsesstedet uden at skulle betale købesummen og uden væsentlig omkostning eller ulempe, skal køberen tage imod den. Dette gælder dog ikke, hvis sælgeren selv eller en anden, som på sælgerens vegne kan tage vare på genstanden, er til stede på bestemmelsesstedet.

§ 78. Den part, som skal drage omsorg for salgsgenstanden, kan lade den opbevare hos tredjemand for den anden parts regning, såfremt omkostningerne ikke er uforholdsmæssigt store.

§ 79. Den part, som drager omsorg for salgsgenstanden, kan kræve sine rimelige omkostninger godtgjort af den anden part, og til sikkerhed herfor holde genstanden tilbage, indtil betaling sker eller betryggende sikkerhed stilles.

Finska förslaget

15 kap.
Vård av varan

Säljarens vårdplikt

76 § Hämtas eller mottages inte varan i rätt tid eller överlämnas den inte till köparen till följd av annat förhållande på hans sida, skall säljaren för köparens räkning vidtaga skäliga åtgärder för vård av varan, om han har den i sin besittning eller annars kan taga hand om den.

Köparens vårdplikt

77 § Vill köparen avvisa en vara som han har tagit emot, skall han för säljarens räkning vidtaga skäliga åtgärder för vård av varan.

Vill köparen avvisa en vara som har sänts till honom och hålls honom till handa på bestämmelseorten, skall han taga hand om den för säljarens räkning, om det kan ske utan att priset betalas och utan oskälig kostnad eller olägenhet. Sådan skyldighet föreligger dock inte, om säljaren eller någon som på hans vägnar kan taga hand om varan finns på bestämmelseorten.

Förvaring hos tredje man

78 § Den part som skall taga vård om varan får överlämna den till tredje man för förvaring för motpartens räkning, såvida inte kostnaderna för förvaringen är oskäligt stora. Om förvararen har valts med omsorg är den vårdpliktige parten fri från ansvar för varan, när förvararen har tagit emot den.

Ersättning för vårdkostnader

79 § Den part som skall taga vård om varan för motpartens räkning har rätt till ersättning för försvarliga utgifter och andra kostnader på grund av vården. Parten får hålla inne varan till säkerhet för sådan ersättning.

Norska förslaget

Kapittel XI Omsorg for tingen m m

§ 76 *Selgerens plikt til omsorg*
Dersom kjøperen ikke henter eller tar imot tingen i rett tid eller forhold ellers på hans side har medført at den ikke er overgitt til ham, plikter selgeren for kjøperens rekning å dra slik omsorg for tingen som er rimelig etter tilhøva, såframt han har tingen i sin varetekt eller for øvrig kan ta vare på den.

§ 77 *Kjøperens plikt til omsorg*
(1) Dersom kjøperen har overtatt tingen, men avviser den, plikter han for selgerens rekning å dra slik omsorg for den som er rimelig etter tilhøva.

(2) Er tingen sendt til kjøperen og stilt til hans rådighet på bestemmelsesstedet, men han vil avvise den, plikter han å ta vare på den for selgerens rekning, såframt han kan gjøre dette uten å betale kjøpesummen eller pådra seg urimelig kostnad eller ulempe. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren eller noen på hans vegne kan ta seg av tingen på bestemmelsesstedet.

§ 78 *Forvaring hos tredjemann*
En part som plikter å dra omsorg for tingen, kan la tredjemann forvare den for den annen parts rekning, såframt kostnadene ikke er uforholdsmessig store. Parten er fri for ansvar når forvareren er forsvarlig valgt og har mottatt tingen.

§ 79 *Erstatning og sikkerhet for kostnader*
Den som drar omsorg for tingen for motpartens rekning, har rett till dekning av forsvarlige utlegg og andre kostnader til dette. Han kan holde tingen tilbake til sikkerhet for sitt krav.

Svenska förslaget

Vård av varan

Säljarens vårdplikt

76 § Om varan inte hämtas eller tas emot i rätt tid eller om den inte överlämnas till köparen till följd av något annat förhållande på hans sida, skall säljaren för köparens räkning vidta skäliga åtgärder för vård av varan, om han har den i sin besittning eller annars kan ta hand om den.

Köparens vårdplikt

77 § Vill köparen avvisa en vara som han har tagit emot, skall han för säljarens räkning vidta skäliga åtgärder för vård av varan.

Vill köparen avvisa en vara som har sänts till honom och hålls honom till handa på bestämmelseorten, skall han ta hand om den för säljarens räkning, om det kan ske utan att priset betalas och utan oskälig kostnad eller olägenhet. Sådan skyldighet föreligger dock inte, om säljaren eller någon, som på hans vägnar kan ta hand om varan, finns på bestämmelseorten.

Förvaring hos tredje man

78 § Den part som skall ta vård om varan får överlämna den till tredje man för förvaring för motpartens räkning, såvida inte kostnaderna för förvaringen är oskäligt stora. Om förvararen har valts med omsorg, är den vårdpliktige parten fri från ansvar för varan, när förvararen har tagit emot den.

Ersättning för vårdkostnader

79 § Den part som skall ta vård om varan för motpartens räkning har rätt till ersättning för försvarliga utgifter och andra kostnader på grund av vården. Till säkerhet för sådan ersättning får parten hålla inne varan.

Danska förslaget

§ 80. Kan parten ikke uden væsentlig omkostning eller ulempe fortsætte med at drage omsorg for salgsgenstanden, eller tager den anden part ikke vare på den inden rimelig tid efter at være blevet opfordret dertil, kan parten sælge den på forsvarlig måde.

Stk. 2. Falder salgsgenstanden hurtigt i værdi på grund af ødelæggelse, forringelse eller prisfald, eller medfører det uforholdsmæssige omkostninger at drage omsorg for den, skal genstanden så vidt muligt sælges.

Stk. 3. Inden genstanden sælges efter stk. 1 eller stk. 2 skal den anden part så vidt muligt underrettes med et rimeligt varsel.

§ 81. Kan genstanden ikke sælges, eller er det åbenbart, at omkostningerne ved salg ikke vil kunne dækkes af salgssummen, er parten berettiget til at råde over genstanden på anden måde.

Stk. 2. Inden der rådes over genstanden efter stk. 1, skal den anden part så vidt muligt underrettes med et rimeligt varsel.

§ 82. Et beløb, der er indvundet ved salg eller på anden måde, modregnes i modpartens gæld. Et overskud tilfalder modparten.

Kapitel 16
Afkast af salgsgenstanden

§ 83. Afkast, som salgsgenstanden giver inden den aftalte leveringstid tilfalder sælgeren, hvis der ikke var grund til at regne med, at det ville falde senere.

Finska förslaget

Försäljning av varan

80 § Den part som skall taga vård om varan får sälja den, om han inte utan väsentlig kostnad eller olägenhet kan fortsätta med vården eller om motparten dröjer oskäligt länge med att taga hand om varan eller med att betala priset eller kostnaderna för vården.

Om varan är utsatt för snabb förstörelse eller försämring eller om den fordrar alltför kostsam vård, skall den säljas om så kan ske.

Varan skall säljas med omsorg. Motparten skall såvitt möjligt underrättas före försäljningen.

81 § Har en part rätt att sälja varan enligt 80 § men kan den inte säljas eller är det uppenbart att priset inte skulle täcka kostnaderna för en försäljning, får den parten förfoga över den på annat sätt som är försvarligt.

82 § Det som en försäljning har inbringat och som på annat sätt har utvunnits av varan skall, liksom uppkomna kostnader, redovisas till motparten. Överskott tillfaller motparten.

16 kap.
Avkastning

83 § Avkastning som varan ger före avtalad tid för avlämnandet tillfaller säljaren, såvida det inte med fog kunde beräknas att den skulle falla senare. Avkastning som varan ger efter det att den skall avlämnas tillfaller köparen, såvida det inte med fog kunde beräknas att den skulle falla tidigare.

Norska förslaget

§ 80 *Salg*
(1) En part som plikter å dra omsorg for tingen, har rett til å selge den dersom det vil være urimelig kostbart å ta vare på den eller den annen part venter urimelig lenge med å overta den eller betale kjøpesummen eller kostnadene med oppbevaringen. Før salg finner sted, skal den annen part gis rimelig varsel.

(2) Dersom tingen er utsatt for raskt å bli ødelagt eller forringet, eller det vil være uforholdsmessig kostbart å ta vare på den, skal den så vidt mulig selges. Når det er mulig, skal den annen part gis varsel om at tingen vil bli solgt.

(3) Salg skal skje på forsvarlig måte.

§ 81 *Annen disposisjon enn salg*
Har en part rett til å selge tingen etter § 80, men kan den ikke selges eller er det klart at salgsutbyttet ikke ville dekke salgskostnadene, kan parten rå over den på forsvarlig måte. Den annen part skal så vidt mulig gis varsel.

§ 82 *Regnskap og godskrivning av utbytte*
Omsorgsparten skal gi den annen part regnskap over salg eller annet utbytte og sine kostnader. Overskudd tilfaller den annen part.

Kapittel XII Utbytte og annen avkasting

§ 83 *Avkasting av tingen*
Avkasting som tingen gir før den avtalte leveringstid, tilfaller selgeren, når det ikke var grunn til å rekne med at den ville falle seinere. Avkasting som tingen gir deretter, tilfaller kjøperen, når det ikke var grunn til å rekne med at den ville falle tidligere.

Svenska förslaget

Försäljning av varan

80 § Den part som skall ta vård om varan får sälja den, om han inte utan väsentlig kostnad eller olägenhet kan fortsätta med vården eller om motparten dröjer oskäligt länge med att ta hand om varan eller med att betala priset eller kostnaderna för vården.

Om varan är utsatt för snabb förstörelse eller försämring eller om den fordrar alltför kostsam vård, skall den säljas om det kan ske.

Varan skall säljas med omsorg. Motparten skall såvitt möjligt underrättas före försäljningen.

81 § Har en part rätt att sälja varan enligt 80 § men kan den inte säljas eller är det uppenbart att priset inte skulle täcka kostnaderna för en försäljning, får parten förfoga över varan på annat sätt som är försvarligt.

82 § Det som en försäljning har inbringat och som på annat sätt har utvunnits av varan skall, liksom uppkomna kostnader, redovisas till motparten. Överskott tillfaller motparten.

Avkastning

83 § Avkastning som varan ger före avtalad tid för avlämnandet tillfaller säljaren, såvida det inte med fog kunde beräknas att den skulle falla ut senare. Avkastning som varan ger efter det att den skall avlämnas tillfaller köparen, såvida det inte med fog kunde beräknas att den skulle falla ut tidigare.

Danska förslaget

Stk. 2. Afkast, som salgsgenstanden giver efter den aftalte leveringstid tilfalder køberen, hvis der ikke var grund til at regne med, at det ville falde tidligere.

§ 84. Køb af aktie omfatter det ved aftalens indgåelse ikke forfaldne udbytte og en til aktien knyttet ret til tegning af ny aktie, der ved aftalens indgåelse endnu ikke kunne udnyttes.

§ 85. Køb af rentebærende fordring omfatter ikke rente, som forfalder før den aftalte leveringstid. Den på dette tidspunkt påløbne endnu ikke forfaldne rente oppebæres af køberen, men et hertil svarende beløb betales i tillæg til købesummen, medmindre fordringen er solgt som usikker.

Kapitel 17
Risikoen for forsendelser af meddelser

§ 86. Er meddelelse, som køberen efter § 26, § 31, stk. 1 eller 2, § 34, § 35, stk. 1 eller 2, § 37, § 41, stk. 1, eller § 5, stk. 3, giver sælgeren, indleveret til befordring på forsvarlig måde med post, telegraf eller andet kommunikationsmiddel, medfører det dog ikke tab af ret for køberen, at meddelelsen forvanskes, forsinkes eller ikke kommer frem. Tilsvarende gælder om meddelelse fra sælgeren i henhold til §§ 53, 59, 61 eller § 65, stk. 3.

Finska förslaget

84 § I köp av aktie ingår utdelning som inte förfallit till betalning före köpet och sådan rätt att teckna nya aktier som inte kunnat utövas före köpet.

85 § I köp av räntebärande värdepapper ingår ränta som är upplupen men ännu inte förfallen vid den tidpunkt som har avtalats för avlämnandet. Det som svarar mot sådan ränta skall köparen betala till säljaren utöver priset, om inte fordringen sålts som osäker.

17 kap.
Övriga stadganden

Vissa meddelanden

86 § Har ett meddelande som köparen skall lämna säljaren enligt 25, 26, 31, 34, 37, 41, 53 eller 65 § avsänts på ett ändamålsenligt sätt, får köparen åberopa meddelandet även om det försenas, förvanskas eller inte kommer fram. Motsvarande gäller ett meddelande som säljaren skall lämna köparen enligt 59, 61 eller 65 §.

Norska förslaget

§ 84 *Aksjer*
Ved kjøp av aksje inngår det utbytte som ikke var forfalt før kjøpet. Det samme gjelder rett till å tegne nye aksjer når retten ikke kunne nyttes før kjøpet.

§ 85 *Rentebærende fordring*
Kjøp av rentebærende fordring omfatter de renter som er påløpt, men ikke forfalt ved den avtalte leveringstid. Motverdien av slike renter skal betales som tillegg til kjøpesummen. Men er fordringen solgt som usikker, tilfaller rentene kjøperen uten tillegg till kjøpesummen.

Kapittel XIII Visse alminnelige bestemmelser

§ 86 *Risikoen for sending av meldinger*
Dersom en part gir melding i samsvar med loven og sender den på en måte som er forsvarlig etter forholdene, og ikke annet framgår, kan avsenderen gjøre gjeldende at meldingen er gitt selv om det oppstår forsinkelse eller feil under framsendingen eller meldingen ikke når fram till den annen part.

§ 87 *Forretningssted*
(1) Når en parts forretningssted har betydning og han har mer enn ett forretningssted, legges det forretningssted til grunn som har den nærmeste tilknytning til kjøpet, hensett til slike forhold som partene forutsatte på den tid da kjøpet ble inngått.

(2) Dersom en part ikke har forretningssted med tilknytning til kjøpet, legges i steden hans bosted til grunn.

Svenska förslaget

84 § I köp av aktier ingår utdelning som inte har förfallit till betalning före köpet. I köpet ingår också sådan företrädesrätt för aktieägare att delta i emission som inte har kunnat utövas före köpet.

85 § I köp av räntebärande värdepapper ingår ränta som är upplupen men ännu inte förfallen vid den tidpunkt som har avtalats för avlämnandet. Det som svarar mot sådan ränta skall köparen betala till säljaren utöver priset, såvida inte fordringen har sålts som osäker.

Vissa meddelanden

86 § Har ett meddelande som köparen skall lämna säljaren enligt 25, 26, 31, 34, 37, 41, 53 eller 65 § avsänts på ett ändamålsenligt sätt, får köparen åberopa meddelandet även om det försenas, förvanskas eller inte kommer fram. Motsvarande gäller ett meddelande som säljaren skall lämna till köparen enligt 59, 61 eller 65 §.

Danska förslaget

Finska förslaget

Ikraftträdande

87 § Denna lag träder i kraft den
Genom lagen upphävs 1 kap. 2 – 4 och 6 – 11 §§ handelsbalken samt 49 § konkursstadgan. På avtal som ingåtts innan denna lag trätt i kraft tillämpas dock tidigare gällande rätt.

Norska förslaget

Kapittel XIV Krav mot tidligere salgsledd

§ 88 – § 90 *(Se det norske lovutkast foran s. 119)*

Kapittel XV Visse særregler for internasjonalt kjøp

§ 91 – § 102 *(Se det norske lovutkast foran s. 119 ff)*

Kapittel XVI Ikrafttredelse. Oppheving av tidligere lov

§ 103
(1) Loven her trer i kraft 1 januar 1986?

(2) Fra samme tid oppheves lov 24 mai 1907 nr 2 om kjøp.

(3) Den nye lov får bare anvendelse på avtaler som sluttes etter at den er trådt i kraft.

Svenska förslaget

Denna lag träder i kraft den då lagen (1905:38 s. 1) om köp och byte av lös egendom upphör att gälla. Äldre lag gäller dock i fråga om köp som har ingåtts före den nya lagens ikraftträdande.

Bilaga 2 Sammenstillinger av de nordiske kjøpslovutkast, gjeldende kjøpslover og FN-konvensjonen

A. Sammenstilling med henvisninger *fra* de nordiske kjøpslov*utkast* til bestemmelsene i gjeldende kjøpslover og FN-konvensjonen om internasjonalt løsørekjøp

Utkast		*Kjøpslov*	*FN-konvensjon*
§ 1	første ledd	§ 1 annet ledd (N), § 1 a første ledd (D) og rubriken (S)	art 1, jf art 2
	annet ledd	§ 2 annet ledd (D, N) og § 1 annet stykke (S)	
	tredje ledd (S)		
§ 2	første ledd	§ 2 første ledd (D, N) og § 2 (S)	art 3 (1)
	annet ledd		art 3 (2)
§ 3		§ 1 første ledd	art 6, jf art 9
	annet ledd (D)	§ 1 annet ledd (D)	
	annet ledd (F)		
§ 4	(D)	§ 4 a (D)	jf art 2 (a)
§ 4	(F, S)		
§ 4	(N)	§ 1 a (N)	jf art 2 (a)
§ 5	første ledd (D, F, S)		
	annet ledd (D)		art 1 (1)
	tredje ledd (D)		jf art 94
	fjerde ledd (D)		art 2
§ 5	første ledd (N)		art 1 (1) og (2)
	annet ledd (N)		art 94
	tredje ledd (N)		art 2
§ 6	første ledd	§ 9 første ledd	art 31 (c)
	annet ledd	§ 9 annet ledd (D, N) og § 9 første ledd (S)	art 31 (b)
	tredje ledd		
§ 7	første ledd	§ 11	
	annet ledd	§ 10	art 31 (a)
	tredje ledd (F, N, S)	§ 65	jf art 31 (innledn.)
	fjerde ledd (N)		

Utkast		Kjøpslov	FN-konvensjon
§ 8			art 32 (2)
§ 9	første ledd	§ 12	art 33 (a) og (c)
	annet ledd	§ 13	art 33 (b)
§ 10	første ledd	§ 14	art 58 (1)
	annet ledd	§ 15	art 58 (2)
§ 11			
§ 12		§ 17	art 66
	annet ledd (N)		art 70
§ 13	første ledd	§ 17 første ledd (D, N) og § 17 (S)	art 67 (1) og 69 (1)
	annet og tredje ledd (F, N, S) og § 14 første ledd (D)	§ 17 annet ledd (D, N), § 17 (S) og § 37	art 67 (1), 69 (1) og (2), jf art 69 (3)
§ 14	(F, N, S) og § 14 stykke 2 (D)	§ 37	art 67 (2) og 69 (3)
§ 15	(F, N, S)		art 68
§ 15	(D)		
§ 16		§ 60	
§ 17		§ 76 første stykke punkt 4 (D)	art 35 (1) og (2)
	annet ledd (F, N) tredje ledd (N)		
§ 18		§ 76 første stykke punkt 1 (D), § 45 a (N)	
§ 19		§ 76 (D), § 45 a (N)	
§ 20		§ 77 (D), § 45 b (N)	
	annet ledd (N)	jf § 48	
§ 21	første ledd		art 35 (3)
	annet og tredje ledd	§ 47	
	fjerde ledd (D)	§ 47	
§ 22		§ 44	art 36
§ 23		§ 59	art 41
§ 24		§ 21 første ledd	art 45, jf art 80
	annet ledd (N)		jf art 45
§ 25	første ledd	§ 21	art 46 (1), jf art 28
	annet ledd (D, N)		jf art 28
	annet stykke (F, S)	§ 26	
	tredje ledd og § 26 (D)	§ 26	
§ 26	(F, N, S)	jf § 26	art 48 (2)
	annet ledd (N)	jf § 21 fjerde ledd	art 47

Utkast		Kjøpslov	FN-konvensjon
§ 27	første ledd	§ 21 annet ledd	art 49 (1) (a), jf art 25
	annet ledd		art 49 (1) (b)
§ 28	(F, N, S)	§ 21 femte ledd (N)	
§ 28	(D)	§ 75 (D)	
§ 29	første ledd	§§ 23 og 24	art 79 (1)
	annet ledd		art 79 (2)
	tredje ledd (F, N, S)		art 79 (3)
§ 30			art 79 (4)
§ 31		§ 27	art 49 (2) (a)
§ 32		§ 42 første ledd og § 43 første ledd	art 45 (1), jf art 80
§ 33	første og annet ledd	§ 51	art 38 (1) og (2)
	tredje ledd		art 38 (3)
§ 34	første ledd	§ 52 første ledd	art 39 (1)
	annet ledd	§ 54	art 39 (2)
	tredje ledd (N)	§ 54 annet ledd (N), jf § 53 tredje ledd (N)	
§ 35	(F, N, S) og § 34 tredje ledd (D)	§ 53, jf 54 første ledd og § 54 (S)	art 40
§ 35	(D)	§ 84 (D)	
§ 36	første ledd	§ 78 første stykke (D)	art 46 (3), jf art 28
	andre ledd	§ 43 første ledd (D, N, S) og annet ledd (D, N)	art 46 (2), jf art 25
	tredje ledd (D)	§ 78 tredje stykke (D)	
	tredje ledd (N)		
§ 37	(D, F, S) og § 37 annet ledd (N)	§ 52 annet ledd	art 46 (2) og (3)
§ 37	første ledd (N)		art 47, jf art 49 (1) (b)
	tredje ledd (N)		
§ 38	første ledd	§ 49 første ledd	art 48 (1)
	annet ledd (N)	§ 49 annet ledd (N)	art 48 (2)
	tredje ledd (N) og annet ledd (F, S)		
§ 39	(F, N, S)		jf art 50
§ 40	(F, N, S) og § 39 (D)	§ 42 første ledd og § 43 første ledd	art 50
§ 41	første ledd (F, N, S) og annet ledd	§ 42 første ledd og § 43 første	art 49 (1) (a), jf art 25
	annet ledd (N)	§ 43 a	
	annet ledd (F, S)	§ 52 annet ledd	art 49 (2) (b)
	tredje ledd (N) og § 41 (D)	jf § 53	

Utkast	*Kjøpslov*	*FN-konvensjon*
§ 42 første ledd	§ 43 tredje ledd (D, N) og § 43 annet ledd (S) (jf § 42 annet ledd)	art 79 og 80
annet ledd (F, N, S)	§ 45 a (N)	
§ 43 første ledd annet ledd tredje og fjerde ledd	jf § 42 annet ledd	
§ 44 første ledd	jf § 42 annet ledd	
annet ledd (N)	§ 80 (D), § 45 a (N)	
§ 45 første ledd	§ 78 tredje stykke (D)	
annet ledd (F, N, S)	§ 49 tredje ledd (N)	
§ 46		art 41, jf art 43 og art 45
annet ledd (N)		jf art 42 og art 45
§ 47	§ 59	
§ 48	jf § 14	
§ 49 første ledd (F, N, S), første og annet ledd (D)	§ 46	art 51, jf art 25
annet ledd (F, N, S) og tredje ledd (D)	§ 50	
§ 50	§§ 22 og 46	art 73, jf art 25
§ 51	§ 5	art 55
§ 52 første ledd	§ 7	
annet ledd	§ 8	art 56
§ 53	§ 6	
§ 54 første ledd (F, N, S) og første og annet ledd (D)		art 57 (1)
annet ledd (F, N, S)	jf § 28	art 54
tredje ledd (N)		art 57 (2)
§ 55 første ledd	§ 12, jf § 14	art 58 (1), jf art 59
annet ledd		art 58 (3)
tredje ledd (F, N, S)	§§ 16 og 71	art 58 (1), jf art 58 (2)
§ 56 (N)		art 60 og 62
§ 56 (D, F, S) og § 57 første ledd (N)	§ 28 første ledd	art 61 (1), jf art 80
§ 57 (D, F, S)		
§ 57 annet ledd (N)		jf art 28
tredje ledd (N)		art 61 (2)
§ 58 første ledd	§ 28 første ledd	art 62, jf art 28
annet ledd		jf art 28
tredje ledd (N)		jf art 28

Utkast	*Kjøpslov*	*FN-konvensjon*
§ 59	§ 31	
annet ledd (N)		art 63
§ 60 første ledd	§ 28 første ledd	art 64 (1) (a), jf art 25
annet ledd		art 64 (1) (b)
tredje ledd	§ 28 annet ledd	
fjerde ledd (D, F, S)		art 64 (1) (a)
§ 61	§ 32	art 64 (2)
§ 62 første ledd		art 73 (1)
annet ledd	§ 29	art 73 (2)
§ 63	§ 30	art 79 og 80
§ 64		art 65
§ 65	jf § 39	art 71
§ 66	jf §§ 39 og 40	art 72 (1)
annet ledd (N)		art 72 (2)
§ 67 (D)	§§ 39 – 41	
(F)		
(N)	§§ 39 og 40	
(S)	§ 41	
§ 68 første ledd		art 81 (1)
annet ledd (F, N, S) og annet, tredje og fjerde ledd (D)	§ 57	art 81 (2)
tredje ledd (F, N, S) og femte ledd (D)		
§ 69		art 84
§ 70 første ledd	jf § 57 første ledd	art 82 (1)
annet ledd	§ 58	art 82 (2)
tredje ledd		
§ 71		art 74
annet ledd (N)		
§ 72 (F, N, S) og § 73 første stykke (D)	§ 25	art 75
annet ledd (N)		jf art 77
§ 72 (D)	jf §§ 25, 30 og 45	
§ 73 (F, N, S) og § 73 annet stykke (D)	§§ 25, 30 og 45	art 76
§ 74 første ledd		art 77
annet ledd (F, N, S)		
§ 75	§ 38 (N, S)	art 78
annet ledd (S)	§ 38 annet stykke (S)	
§ 76	§ 33	art 85

Utkast	*Kjøpslov*	*FN-konvensjon*
§ 77 første ledd	§ 55	art 86 (1)
annet ledd	§ 56	art 86 (2)
§ 78		art 87
§ 79	§§ 36 og 55	art 85 if og 86 (1) if
§ 80 første ledd	§§ 34 og 55	art 88 (1)
annet ledd	§§ 35 og 55	art 88 (2)
tredje ledd	§§ 34 og 55	art 88 (1) og (2)
§ 81	§§ 34 og 35	
§ 82		art 88 (3)
§ 83	§ 18	
§ 84	§ 19	
§ 85	§ 20	
§ 86	§ 61	art 27
§ 87 (N)		art 10
§ 88 (N)	§ 49 a (N)	
§ 89 (N)		
§ 90 (N)		
§ 91 første ledd (N)		art 7 (1)
annet ledd (N)		art 7 (2)
tredje ledd (N)		jf art 28
§ 92 (N)		art 8
§ 93 (N)		art 9 (2)
§ 94 første ledd (N)		art 11
annet og tredje ledd (N)		art 29
§ 95 (N)		art 12
§ 96 (N)		art 13
§ 97 (N)		art 25
§ 98 (N)		art 34
§ 99 (N)		art 42
§ 100 første ledd (N)		art 40
annet ledd (N)		art 43
tredje ledd (N)		art 44
§ 101 (N)		art 52
§ 102 (N)		art 32 (1) og (3)
§ 103 (N)		jf art 100 (2)

B. Sammenstilling med henvisninger *fra* bestemmelsene i *gjeldende* kjøpslover til bestemmelsene i de nordiske kjøpslovutkast og FN-konvensjonen om internasjonalt løsørekjøp

Kjøpslov	*Utkast*	*FN-konvensjon*
§ 1 første ledd	§ 3	art 6, jf art 9
annet ledd (D, N)	§ 1 første ledd	art 1
annet ledd (S)	§ 1 annet ledd	
1 a (N)	§ 4 (N)	jf art 2 (a)
§ 2 første ledd	§ 2 første ledd	art 3 (1)
annet ledd (D, N)	§ 1 annet ledd	
§ 3		
§ 4		
§ 5	§ 51	art 55
§ 6	§ 53	
§ 7	§ 52 første ledd	
§ 8	§ 52 annet ledd	art 56
§ 9 første ledd (D, N) og første meningen (S)	§ 6 første ledd	art 31 (c)
annet ledd (D, N) og andra meningen (S)	§ 6 annet ledd	art 31 (b)
§ 10	§ 7 annet ledd	art 31 (a)
§ 11	§ 7 første ledd	
§ 12	§ 9 første ledd (jf § 55 første ledd)	art 33 (a) og (c) og art 58 (1), jf art 59
§ 13	§ 9 annet ledd	art 33 (b)
§ 14	§ 10 første ledd	art 58 (1)
annet ledd (N)		
§ 15	§ 10 annet ledd	art 58 (2)
§ 16	§ 55 tredje ledd	art 58 (1) og (2)
§ 17 første ledd (D, N) og første meningen (S)	§ 13 første ledd	art 67 (1) og 69 (1)
annet ledd (D, N) og andra meningen (S)	§ 13 annet ledd	art 69 (2)
§ 18	§ 83	
§ 19	§ 84	
§ 20	§ 85	

Kjøpslov	Utkast	FN-konvensjon
§ 21 første ledd annet ledd tredje ledd (D, N) fjerde ledd (N) femte ledd (N)	§ 24 første ledd § 27 første ledd jf § 26 annet ledd (N) § 28	art 45, jf art 80 art 49 (1) (a), jf art 25 jf art 47
§ 22	§ 50	art 73
§ 23	§ 29 første ledd	art 79
§ 24	§ 29 første ledd	art 79
§ 25	§ 73, jf § 71 og § 72 (D)	art 76
§ 26	§ 25 annet ledd (F, S), tredje ledd (N) og § 26 (D)	
§ 27	§ 31	art 49 (2) (a)
§ 28 første ledd	§ 56 (D, F, S) og § 57 første ledd (N) samt § 60 første ledd	art 61 (1), 62 og 64, jf art 25
annet ledd	§ 60 tredje ledd	
§ 29	§ 62 annet ledd	art 73 (2)
§ 30	§ 63	art 79 og 80
§ 31	§ 59	art 63
§ 32	§ 61	art 64 (2)
§ 33	§ 76	art 85
§ 34	§ 80 første og tredje ledd og § 81	art 88 (1)
§ 35	§ 80 annet ledd, jf § 100 femte ledd (N)	art 88 (2)
§ 36	§ 79	art 85 (1) if og 86 (1) if
§ 37	§ 13 annet ledd (F, N, S) og § 14 første stykke (D)	art 67 (1) og 69 (1), jf art 69 (3)
§ 38 (N,S)	§ 75	art 78
§ 39	§§ 65 og 66, jf § 67 (D, N)	art 71 og 72
§ 40	jf § 66 og § 67 (D, N)	
§ 41 første ledd annet ledd (N, S)	§ 67 første stykke (D, F, S) § 67 annet stykke (F, S)	
§ 42 første ledd annet ledd	§§ 32, 40 og 41 første ledd §§ 43 annet ledd og 44 første ledd, jf § 42 første ledd	art 45 (1), 49 (1) (a) og 50 art 79

Kjøpslov	Utkast	FN-konvensjon
§ 43 første ledd (D, N, S) og annet ledd (D, N)	§§ 32, 36 annet ledd og 40, 41 første ledd (F,N,S) og 39,40 (D)	art 45 (1), 46 (2), 49 (1) og 50
annet ledd (S) og tredje ledd (D, N)	§ 42 første ledd	art 79
§ 43 a (N)	§ 41 annet ledd (N)	
§ 44	§ 22 første ledd	art 36 (1)
§ 45	§ 73, jf § 71 og § 72 (D)	art 74 og 76
§ 45 a (N)	§§ 18 og 19	
§ 45 b (N)	§ 20 første ledd	
§ 46	§ 50	art 73
§ 47	§ 21 annet ledd	
§ 48	jf § 20 annet ledd (N)	
§ 49 første ledd annet ledd (N) tredje ledd (N) fjerde ledd (N) femte ledd (N)	§ 38 § 38 annet ledd (N) jf § 36 jf § 32 if (N)	 art 48 (2) jf art 45 (2)
§ 49 a	§ 88 (N)	
§ 50	§ 49 annet ledd (F, N, S) og § 49 tredje stykke (D)	art 51
§ 51	§ 33 første og annet ledd	art 38 (1) og (2)
§ 52 første ledd annet ledd tredje ledd (N)	§ 34 første ledd § 41 første stykke (D), annet stykke (F, S) og tredje stykke (N) § 34 tredje ledd (N)	art 39 (1) art 49 (2) (b)
§ 53	§ 35 (F, N, S) og § 34 tredje stykke (D)	art 40
§ 54 annet ledd (N)	§ 34 annet ledd, § 35 (F, N, S) og § 34 tredje ledd (D) § 34 tredje ledd (N)	art 39 (2)
§ 55	§§ 77 første ledd, 79, 80 og 81	art 86 og 88
§ 56	§ 77 annet ledd	art 86 (2)
§ 57	§ 68 annet ledd og § 70 første ledd	art 81 (2) og 82 (1)
§ 58	§ 70 annet ledd	art 82 (2)
§ 59	§ 47	

Kjøpslov	*Utkast*	*FN-konvensjon*
§ 60	§ 16	
§ 61	§ 86	art 27
§§ 62 til 64		
§ 65	§ 7 tredje ledd (F, N, S)	
§§ 66 til 70		
§ 71	§ 55 tredje ledd (F, N, S)	jf art 58 (3)

Bilaga 3 Det danske købelovudvalgets udtalelse vedrørende et udkast til en ny lov om køb.

Indholdsoversigt.

I: Indledning 501
II: Købelovudvalgets arbejde og sammensætning 501
III: FN-konventionen vedrørende aftaler om internationale køb . 503
IV: Arbejdet i den nordiske købelovsarbejdsgruppe 503
V: Købelovudvalgets indstilling 504
VI: Udkastets opbygning 505
VII: Udkastets hovedpunkter 506
1 Genus- og specieskøb 506
2 Handelskøb og civile køb 506
3 Forbrugerkøb og andre køb 507
4 Køberens beføjelser ved sælgers misligholdelse 508
5 Naturalopfyldelse, afhjælpning og hæveadgang 510
6 Erstatning ved købets misligholdelse 511
7 Forældelse af mangelsindsigelser 512
8 Fordringshavermora 513
9 Leveringsklausuler 513

Bilag: *Udkast 17 feb. 1984 til lov om køb af* 514

I Indledning.

De almindelige regler om køb findes i lov nr. 102 af 6. april 1906 om køb med senere ændringer. Købeloven bygger på et udkast, der er udarbejdet af en skandinavisk kommission. I Sverige, Norge og Island blev der i henholdsvis 1905, 1907 og 1922 gennemført love, som kun på enkelte punkter afviger fra den danske købelov. I Finland er der ikke gennemført en købelov, men de regler om køb, som har dannet sig i Finland på grundlag af retspraksis, svarer i det store og hele til reglerne i de skandinaviske love.

I 1960'erne indledtes et nordisk samarbejde om revision af købelovgivningen i anledning af, at der i Finland var blevet nedsat en arbejdsgruppe, der havde til opgave at udarbejde forslag til en finsk købelov. På baggrund af de nordiske forhandlinger blev der i 1970'erne udarbejdet udkast til nye nordiske købelove. Udkastene førte ikke til lovgivning.

På en FN-konference i Wien blev der den 11. april 1980 vedtaget en ny konvention vedrørende aftaler om internationale køb, (Convention on International Sales of Goods, CISG). I den anledning nedsatte de nordiske justitsministre i sommeren 1980 en nordisk arbejdsgruppe, der fik til opgave at afgive indstilling om, hvorvidt de nordiske lande bør tiltræde konventionen, samt at undersøge mulighederne for at gennemføre nye ensartede købelove i de nordiske lande. Arbejdsgruppens oplæg præciseredes senere således, at gruppen skulle udarbejde forslag til nye nordiske købelove.

Arbejdsgruppen består af to medlemmer fra hvert af de nordiske lande. Island deltager ikke, men islandske observatører har i et vist omfang fulgt arbejdet. De danske medlemmer af arbejdsgruppen er professor, dr.jur. Anders Vinding Kruse og kontorchef i justitsministeriet Christian Trønning. Fuldmægtig Jesper Vorstrup Rasmussen har fungeret som dansk sekretær.

II Købelovudvalgets arbejde og sammensætning.

Det nordiske arbejde er fra dansk side blevet fulgt af købelovudvalget. Købelovudvalget blev nedsat i 1962 med professor, dr.jur. Anders Vinding Kruse og nuværende højesteretsdommer Erik Bjerregaard som medlemmer. I 1974 indtrådte nuværende højesteretsdommer Niels Pontoppidan som medlem af udvalget.

Købelovudvalget har sideløbende med arbejdet om en revision af købeloven efter anmodning fra justitsministeriet overvejet en række særlige køberetlige spørgsmål og har afgivet:

- i 1969 indstilling om, hvilken holdning Danmark bør tage til Haager-Konventionen fra 1964 om ensartede købe- og aftalelove for internationale køb,
- i 1972 betænkning om morarenter (nr. 652/1972) og
- i 1978 betænkning om forbrugerkøb (nr. 845/1978).

Enkelte af købelovudvalgets medlemmer har endvidere som danske delegerede deltaget i den internationale konference i 1964 i Haag, i arbejdet i United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) med udarbejdelse af en ny international købelov samt i den internationale konference i

Wien i 1980, hvor konventionen vedrørende aftaler om internationale køb (CISG) blev vedtaget. I arbejdet i UNCITRAL og i konferencen i Wien deltog endvidere kontorchef Christian Trønning.

For at inddrage erhvervslivets organisationer i overvejelserne om mulighederne for og ønskeligheden af at udarbejde en ny købelov, anmodede justitsministeriet ved skrivelse af 12. februar 1981 Industrirådet, Advokatrådet og Butikshandlens Fællesråd om at udpege hvert et medlem af udvalget. Samtidig blev Grosserer-Societetet og Provinshandelskammeret anmodet om i fællesskab at udpege et medlem.

Købelovudvalget har siden marts 1981 haft følgende sammensætning:

Formand: Professor, dr.jur. Anders Vinding Kruse

Medlemmer: Højesteretsdommer Erik Bjerregaard

Højesteretsdommer Niels Pontoppidan

Landsretssagfører Svend Petersen (udpeget efter indstilling af Butikshandlens Fællesråd) stedfortræder direktør E. Langsted

Direktør S. Bringsjord (oktober 1981 – august 1983) og direktør H. Schrøder (siden august 1983) (udpeget efter indstilling af Industrirådet
Fuldmægtig, cand.jur. Peter Stephansen har fungeret som bisidder for medlemmet udpeget af Industrirådet

Direktør H. Sejer-Petersen (udpeget efter indstilling af Grosserer-Societetet og Provinshandelskammeret) og

Advokat Jørgen Grønborg (udpeget efter indstilling af Advokatrådet)

Udvalgets sekretariat har bestået af:

Kontorchef i justitsministeriet, Chr. Trønning (sekretariatsleder)
Fuldmægtig Jesper Vorstrup Rasmussen og
Fuldmægtig Margit Stassen (siden januar 1983).

Udvalget afgiver hermed sin indstilling vedrørende det udarbejdede udkast af 17. februar 1984 til en ny dansk købelov.

Det er hensigten, at købelovudvalget på et senere tidspunkt skal overveje, hvorvidt der bør indføres regler om køberens mulighed for at gøre krav i anledning af misligholdelse gældende direkte mod tidligere salgsled (springende regres). Efter en foreløbig drøftelse i købelovudvalget bemærkes, at ikke alle udvalgets medlemmer finder, at der er behov for indførelsen af sådanne bestemmelser i købeloven.

III FN-konventionen vedrørende aftaler om internationale køb (CISG).

FN-konventionen vedrørende aftaler om internationale køb (CISG) finder anvendelse på køb mellem parter, som har forretningssted i forskellige lande. Udenfor konventionens område falder visse køb, herunder bl.a. forbrugerkøb. Konventionens bestemmelser kan fraviges ved aftale og viger under visse betingelser også for handelsbrug eller anden sædvane.

Konventionen, der er opdelt i tre afsnit, indeholder i afsnit I (art 1-13) en række almindelige bestemmelser om konventionens anvendelsesområde m.v.

Afsnit II (art 14-24) indeholder regler for indgåelse af aftaler om internationale køb. Disse regler afviger på en række punkter væsentligt fra reglerne i kap. I i de nordiske aftalelove.

I konventionens afsnit III gives de materielle bestemmelser om køb. Disse er i vidt omfang i overensstemmelse med den nordiske købelovgivning. På enkelte områder indeholder konventionen dog andre regler end de nordiske købelove. I henseende til systematik er konventionens bestemmelser om køb væsentlig forskellig fra de nordiske købelove.

De enkelte lande kan ved ratifikationen tage forbehold, således at landet kan tiltræde enten aftalereglerne (afsnit I og II) eller købereglerne (afsnit I og III).

IV Arbejdet i den nordiske købelovsarbejdsgruppe.

Den nordiske arbejdsgruppe vil i sin betænkning anbefale de nordiske lande, som – bortset fra Island – har undertegnet FN-konventionen om aftaler vedrørende internationale køb, at ratificere konventionen. For så vidt angår konventionens del II om aftaler vedrørende internationale køb vil arbejdsgruppen anbefale, at der tages forbehold, således at man ikke tiltræder afsnit II.

Der er i arbejdsgruppen enighed om, at der ved ratifikationen tages forbehold for, at de nordiske købelove kan finde anvendelse på køb indgået mellem forretningsdrivende i de nordiske lande (nabolandsklausulen).

I forbindelse med arbejdet med udformningen af udkast til nye ensartede nordiske købelove har arbejdsgruppen overvejet, hvilken indflydelse konventionen bør have på udformningen af de nordiske købelove i henseende til systematik og indhold. Det har i den forbindelse været overvejet at indarbejde konventionens bestemmelser i de nordiske købelove, således at der kunne gennemføres love med fællesregler for både nationale og internationale køb, såkaldte konsoliderede love.

Da konventionen på en del punkter adskiller sig fra de nordiske købelove, ville det imidlertid i konsoliderede love være påkrævet at udarbejde en række særregler for henholdsvis nationale og internationale køb, hvilket ville gøre det vanskeligt at overskue lovens regler. Hertil kommer, at der hos de nordiske erhvervsorganisationer har været et stærkt ønske, om at konventionen ratificeres særskilt og gennemføres i dansk ret ved inkorporering i ordret oversættelse. Baggrunden for dette ønske er, at det vil være en fordel ved

internationale kontraktsforhandlinger, at konventionen er gennemført på denne måde, idet internationale parter vil have mulighed for at forhandle direkte på grundlag af konventionens tekst. Der vil heller ikke kunne rejses tvivl om, hvorvidt Danmark har gennemført konventionen på korrekt måde.

På denne baggrund har Danmark, Finland og Sverige udarbejdet udkast til nye købelove, der alene skal gælde for nationale og nordiske køb. Hos arbejdsgruppens repræsentanter fra disse lande er det en forudsætning, at konventionens bestemmelser gennemføres ved en særskilt lov indeholdende konventionen i ordret oversættelse. For Norges vedkommende omhandler det udarbejdede udkast både nationale, nordiske og internationale køb.

Uanset det af de norske repræsentanter indtagne standpunkt er de udarbejdede udkast i det væsentlige enslydende. I det norske udkast er bestemmelserne, der kun skal gælde for internationale køb, indsat i et særskilt afsnit.

De islandske observatører i arbejdsgruppen har givet udtryk for, at Island formentlig vil følge de øvrige nordiske lande og udarbejde en ny købelov i overensstemmelse med de regler, der gennemføres i de øvrige nordiske lande, ligesom Island formentlig vil ratificere FN-konventionen.

Arbejdsgruppens arbejde med udkast til nye nordiske købelove med motiver forventes afsluttet i løbet af sommeren 1984.

V Købelovudvalgets indstilling.

Der har i det danske købelovudvalg været enighed om at anbefale, at Danmark ratificerer konventionen om internationale køb og gennemfører den som beskrevet i afsnit IV. Udvalget har, endvidere i det væsentlige kunnet tiltræde det udarbejdede danske udkast til ny købelov, der er vedlagt som bilag.

Det danske udvalg har lagt vægt på at bibeholde kendte og i praksis indarbejdede formuleringer, mens udvalgene i de øvrige nordiske lande har foretrukket i videre omfang at tilnærme købelovens bestemmelser til formuleringen i den internationale konvention. Fra dansk side har man f.eks. ønsket at bevare de gældende reklamationsregler, som må antages at være indarbejdet i de handlenes praksis. Endvidere kan det nævnes, at man ved udformningen af en række almindelige regler om forsinkelse og mangler har foretrukket at tage udgangspunkt i reglerne i udvalgets udkast fra midten af 1970'erne, jfr. betænkning nr. 845/1978 s. 108 ff. Reglerne i dette udkast dannede grundlag for en række af de bestemmelser, der blev gennemført om forbrugerkøb i 1979.

Udvalget har ved indtagelsen af denne holdning været opmærksom på, at der som følge af ønsket om at opretholde hidtil anvendte formuleringer ikke opnås fuldstændig parallellitet mellem det danske og de øvrige landes udkast. Det bemærkes i den forbindelse, at også det af det norske udvalg indtagne særstandpunkt, hvorefter reglerne om internationale køb medtages i lovudkastet, indebærer, at der bliver forskelle mellem det norske og de øvrige udkast.

Den danske fremgangsmåde medfører imidlertid ikke væsentlige realitetsforskelle i forhold til de øvrige nordiske udkast, og det danske udvalg finder efter en samlet vurdering, at fordelene ved at bevare de kendte formuleringer mere end opvejer de ulemper af mere formel karakter, som den manglende fuldstændige parallellitet mellem de nordiske udkast indebærer.

På forskellige punkter har nogle af udvalgets medlemmer, der er udpeget efter indstilling fra erhvervsorganisationerne, taget forbehold overfor ændringer i forhold til den gældende danske købelov. Der henvises herom nærmere til bemærkningerne under pkt. VII.

De medlemmer, der er udpeget efter indstilling fra Industrirådet, Grosserer-Societetet og Provinshandelskammeret, har generelt anført, at der ikke umiddelbart synes at være behov for en ændring af købeloven. Imidlertid tillægger disse orgnisationer hensynet til nordisk retsenhed på området så væsentlig betydning, at de mener, at udkastet bør gennemføres, såfremt de tilsvarende lovforslag gennemføres i de øvrige nordiske lande.

Advokatrådets repræsentant har oplyst, at Advokatrådet finder, at der ved den forestående revision af købeloven bør tillægges erhvervsorganisationernes synspunkter væsentlig vægt, efter at de særlige forbrugerkøbsbestemmelser er blevet gennemført i 1979, samt at Rådet tillægger den nordiske retsenhed afgørende betydning.

VI Udkastets opbygning.

Udkastet indledes i afsnit I, §§ 1-5, med almindelige bestemmelser om lovens anvendelsesområde. I udkastets afsnit II om sælgerens ydelse og risikoen for salgsgenstanden gives i §§ 6-11 bestemmelser om salgsgenstandens levering, leveringsstedet og tidspunktet for leveringen m.v., i §§ 12-16 bestemmelser om risikoen for salgsgenstanden, i §§ 17-22 bestemmelser om salgsgenstandens beskaffenhed og brugbarhed m.v. og i § 23 en bestemmelse om tredjemands rettigheder (retsmangler eller vanhjemmel).

Udkastets afsnit III omhandler køberens beføjelser ved sælgerens misligholdelse og indeholder bestemmelser om i §§ 24-31 forsinkelse ved salgsgenstandens levering, i §§ 32-45 mangler ved salgsgenstanden, i §§ 46-47 retsmangler samt i §§ 48-50 nogle almindelige bestemmelser om sælgerens misligholdelse.

I udkastets afsnit IV, §§ 51-56, er indeholdt bestemmelser om køberens ydelse og i afsnit V, §§ 57-64, bestemmelser om sælgerens beføjelser ved køberens misligholdelse.

Udkastet afsnit VI, §§ 65-86, indeholder en række almindelige bestemmelser for sælgerens og køberens pligter. I §§ 65-67 omhandles beføjelser ved anteciperet misligholdelse, og i §§ 68-70 reguleres gennemførelsen af krav om ophævelse og omlevering. I §§ 71-75 gives bestemmelser om skadeserstatningens størrelse m.v.. I §§ 76-82 reguleres pligten til for den anden part at opbevare salgsgenstanden. §§ 83-85 indeholder regler om afkast af salgsgenstanden, og § 86 omhandler risikoen for forsendelse af meddelelser om købet.

I udkastet er bestemmelserne om forbrugerkøb indsat på det sted, hvor de systematisk hører hjemme, og ikke som i den gældende købelov i et særskilt afsnit i loven, jfr. nedenfor VII, 3.

VII Udkastets hovedpunkter.

1. Genus- og specieskøb

Den gældende købelov indeholder en række forskellige bestemmelser for henholdsvis genus- og specieskøb. Købelovens sondring bygger på definitionen i § 3 af genuskøb, hvorved forstås køb, hvor salgsgenstanden i henhold til aftalen er bestemt efter sin art, og hvor sælger således kan udvælge den ydelse, hvormed aftalen opfyldes. Specieskøb er derimod køb, hvor salgsgenstanden ifølge aftalen er individuelt bestemt, og hvor der således ikke er nogen ret til udvælgelse.

Retsvirkningen af sondringen viser sig ved, at købeloven opstiller forskellige regler for de to typer køb på en række væsentlige områder, herunder især bestemmelserne om ansvarsgrundlaget for sælgerens erstatningsansvar, risikoens overgang og køberens mulighed for at kræve omlevering.

Siden købelovens gennemførelse ved århundredeskiftet er der sket væsentlige ændringer i varestrukturen som følge af den tekniske udvikling. Mens man ved købelovens gennemførelse hovedsagligt havde for øje dels køb af jordbrugsprodukter og råvarer og dels køb af genstande, hvor individuelle egenskaber er afgørende, f.eks. køb af kreaturer og specielt fremstillede håndværksprodukter, spiller handel med industriprodukter i dag en væsentlig rolle. Ved køb af massefremstillede industriprodukter er sondringen mellem genus og species mindre hensigtsmæssig, idet det ofte vil bero på tilfældigheder, om et køb må betegnes som species- eller genuskøb. Efter den gældende købelov er der således ikke mulighed for at behandle de tilfælde, hvor salgsgenstanden – selvom køberen har udtaget en bestemt genstand – uden ulempe kan ombyttes med en anden tilsvarende, som et genuskøb. I praksis synes der dog at være sporet en vis tendens til, at parterne i videre omfang accepterer og tilbyder omlevering i specieskøb, end købeloven giver mulighed for.

FN-konventionen om internationale køb anvender ikke sondringen mellem de to typer køb.

De fleste af reglerne i udkastet gælder for alle typer køb, men er udformet således, at de kan tilpasses afhængig af købets karakter, herunder om der er tale om et genus- eller et specieskøb. Hvor det efter udvalgets opfattelse fortsat er af betydning, om der foreligger genus- eller specieskøb, er sondringen opretholdt i lovudkastet, jfr. § 14, stk. 2, om risikoens overgang samt §§ 42 og 43 om ansvarsgrundlaget for mangler.

2. Handelskøb og civile køb

Købeloven sondrede oprindeligt mellem 2 former for køb, nemlig handelskøb, hvorved forstås køb, som indgås mellem handlende i eller for deres bedrift, jfr. § 4 i købeloven, og andre køb, sædvanligvis betegnet civile køb.

I købeloven findes en række særbestemmelser om handelskøb. I handelskøb anses således enhver forsinkelse for væsentlig, jfr. købelovens § 21, og reglerne om undersøgelses- og reklamationspligt er strengere i handelskøb end i civile køb.

Baggrunden for købelovens bestemmelser om handelskøb er, at korrekt opfyldelse af parternes forpligtelser ofte vil være særligt påkrævet i disse køb, samt at det i handelskøb har særlig interesse hurtigt at få afgjort spørgsmålet om salgsgenstandens kontraktsmæssighed. De af købelovens regler, der er fælles for alle køb, er i praksis blevet fortolket strengere i handelskøb, idet retspraksis ved fortolkningen af bestemmelserne lægger vægt på, om der foreligger et merkantilt forhold.

I 1979 gennemførtes en række særlige regler om forbrugerkøb, hvorved forstås køb, som en forbruger foretager hos en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv, når det købte hovedsageligt er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse.

Efter gennemførelsen af reglerne om forbrugerkøb er området for civile køb indskrænket væsentligt. Civile køb omfatter nu først og fremmest køb mellem private. Der er i den nordiske arbejdsgruppe og i det danske købelovudvalg enighed om, at der ikke længere er grund til at opretholde den hidtidige tredeling mellem handelskøb, civile køb og forbrugerkøb, idet de civile køb dækker en så beskeden gruppe af køb, at sondringen mellem handelskøb og civile køb kan ophæves.

I overensstemmelse hermed bygger udkastet ikke på sondringen. Det er imidlertid forudsat, at bestemmelserne i udkastet skal anvendes og fortolkes afhængig af købets karakter, og at parternes forpligtelser i almindelighed skal vurderes strengere i handelskøb end i andre køb.

3. Forbrugerkøb og andre køb

Som nævnt blev der i 1979 gennemført visse særlige bestemmelser om forbrugerkøb. Bestemmelserne er indsat i et særskilt afsnit i købeloven (§§ 72-86). Bestemmelserne supplerer visse af købelovens almindelige bestemmelser og giver køberen i forbrugerkøb en bedre retsstilling end købere i andre køb. Endvidere er det i købelovens §§ 1 og 1 a bestemt, at en del af købelovens almindelige bestemmelser ikke kan fraviges til skade for forbrugeren, og at visse bestemmelser ikke finder anvendelse i forbrugerkøb.

I udkastet er bestemmelserne udformet således, at de finder anvendelse på alle typer køb, således at der ikke som i den gældende købelov er noget særskilt afsnit for forbrugerkøb. Dog er det i visse af bestemmelserne anført, at de ikke finder anvendelse på forbrugerkøb, ligesom der er udarbejdet nogle særlige bestemmelser for disse køb, som imidlertid er placeret, hvor de systematisk hører hjemme. I udkastet er det i § 3, stk. 3, i lighed med § 1, stk. 2, i den gældende købelov anført, hvilke af udkastets bestemmelser, der er ufravigelige i forbrugerkøb.

Bestemmelserne om forbrugerkøb er reguleret forskelligt i de nordiske udkast. I det norske udkast er bestemmelserne som i det danske indarbejdet, hvor de systematisk hører hjemme. I Finland og Sverige er det hensigten at regulere forbrugerkøb i særlige love om disse køb, hvorfor disse landes udkast ikke omfatter forbrugerkøb.

De medlemmer af købelovudvalget, der er udpeget efter indstilling fra Industrirådet, Grosserer-Societetet og Provinshandelskammeret, har ikke kunnet gå ind for fælles bestemmelser gældende for forbrugerkøb og andre køb. Efter disse udvalgsmedlemmers opfattelse må anvendelsen af reglerne i forbrugerkøb frygtes at ville påvirke fortolkningen af reglerne i handelskøb,

således at der sker en betydelig svækkelse af parternes pligter i handelskøb. Disse medlemmer har i den forbindelse anført, at det efter deres opfattelse ville være at foretrække, at reglerne om forbrugerkøb blev optaget i en særskilt lov. Herved ville de forskellige hensyn, der gør sig gældende ved udformningen af købereglerne på henholdsvis forbrugerområdet og erhvervsområdet kunne tilgodeses fuldt ud.

Som et af de væsentlige eksempler på risikoen for en svækkelse af parternes pligter i handelskøb har disse medlemmer henvist til, at mens den gældende købelov har en række forskellige formuleringer af, på hvilket tidspunkt der skal reklameres i tilfælde af misligholdelse, f.eks. "straks", "uden ugrundet ophold" m.v., er det i udkastet angivet, at reklamation i alle køb skal ske "inden rimelig tid". Det må efter disse medlemmers opfattelse befrygtes, at fortolkningen af begrebet "inden rimelig tid" i forbrugerkøb vil medføre en uundgåelig og beklagelig svækkelse af reklamationspligten i handelskøb.

Udvalgets øvrige medlemmer finder, at en ny købelov bør omfatte såvel handelskøb som forbrugerkøb. Som det fremgår af lovudkastet, er der kun behov for relativt få særregler om forbrugerkøb. Dette hænger sammen med, at den stærkere køberbeskyttelse i forbrugerkøb navnlig opnås ved den forannævnte bestemmelse i udkastets § 3, stk. 2, hvorefter en række af købelovens bestemmelser i forbrugerkøb ikke kan fraviges til skade for forbrugeren. Inkorporeringen af særreglerne om forbrugerkøb kan derfor efter disse medlemmers opfattelse ske, uden at overskueligheden går tabt. Netop som følge af det begrænsede behov for særregler ville omvendt en særskilt lov om forbrugerkøb i det væsentlige svare til den almindelige købelov, og det ville derfor med to love være vanskeligt at danne sig et overblik over de særregler, der gælder i forbrugerkøb.

Disse medlemmer lægger endvidere vægt på, at udkastets bestemmelser bl.a. om reklamationsfristens længde er udformet således, at deres anvendelse vil afhænge af købets karakter. Dette må til sin tid understreges i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser. Under de omstændigheder finder disse medlemmer ikke, at der er grund til at frygte, at forbrugerbeskyttelseshensyn på væsentlig måde vil påvirke anvendelsen af bestemmelserne i handelskøb.

4. Køberens beføjelser ved sælgerens misligholdelse

I udkastet gives en række regler om køberens beføjelser ved misligholdelse fra sælgerens side på grund af forsinkelse, mangler ved salgsgenstanden og retsmangler.

Som i den gældende købelov omfatter begrebet forsinkelse efter udkastet både tilfælde, hvor salgsgenstanden leveres for sent, som tilfælde, hvor salgsgenstanden slet ikke bliver leveret.

I udkastet er i §§ 17-20 indeholdt en række bestemmelser, som angiver, hvornår salgsgenstanden er mangelfuld.

En tilsvarende angivelse af begrebet mangler er ikke indeholdt i den gældende købelovs almindelige afsnit. Ved gennemførelsen i 1979 af reglerne om forbrugerkøb indsattes i købelovens forbrugerafsnit en række bestemmelser om, hvornår der må antages at foreligge en mangel. De regler, der er indeholdt i udkastet om mangelsbegrebet, svarer til de regler, der er blevet gennemført for forbrugerkøb.

I udkastets § 17 er indeholdt en almindelig definition af mangelsbegrebet. Der foreligger efter bestemmelsen en mangel, hvis salgsgenstanden er af en anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den ifølge aftalen eller de foreliggende omstændigheder skulle være.

Til den almindelige bestemmelse i § 17 knytter sig bestemmelserne i §§ 18-20. Af § 18, som omhandler sælgerens loyale oplysningspligt, fremgår, at der foreligger en mangel, hvis sælgeren har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller har forsømt at give oplysninger om forhold, der har haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden, og som sælgeren kendte eller burde kende. §§ 17-18 svarer til det mangelsbegreb, der lægges til grund efter den gældende retstilstand.

Efter udkastets § 19 foreligger der endvidere en mangel, hvis der i annoncer el.lign. af sælgeren eller et tidligere salgsled er givet urigtige oplysninger om salgsgenstanden, uanset at disse oplysninger ikke direkte var bestemt for køberen, medmindre oplysningen er blevet rettet overfor køber senest ved købets indgåelse. Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse om forbrugerkøb i § 76, stk. 1, nr 2 i købeloven.

Udkastets § 20 regulerer køberens adgang til at påberåbe sig mangler i tilfælde, hvor sælgeren har taget generelle forbehold med hensyn til egenskaberne ved salgsgenstanden. Køberen kan – uanset forbeholdet – påberåbe sig, at genstanden lider af en mangel, såfremt den er i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at regne med. Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i købelovens § 77, stk. 1, om forbrugerkøb.

I udkastets § 23 er indeholdt en definition af retsmangler, som antages at foreligge, hvor tredjemands rettigheder til genstanden begrænser køberens råden over denne.

Denne gældende bestemmelse i købelovens § 59 omfatter kun tilfælde, hvor tredjemand har ejendomsret til salgsgenstanden (vanhjemmel). Retsmangel antages dog i praksis også at foreligge i andre tilfælde, hvor tredjemand har rettigheder til salgsgenstanden. Der er ikke med udkastet tilsigtet nogen ændring af den gældende retstilstand.

I tilfælde af forsinkelse med salgsgenstandens levering kan køber vælge mellem de i udkastets § 24 opregnede beføjelser, d.v.s. køberen kan enten forlange salgsgenstanden leveret eller hæve købet, jfr. nedenfor punkt 5. Køberen kan endvidere kræve erstatning for det tab, der lides på grund af forsinkelsen efter bestemmelsen i § 29, jfr. nedenfor punkt 6.

Lider salgsgenstanden af en mangel kan køberen gøre de i udkastets § 32 opregnede beføjelser gældende. Køberen kan vælge mellem at hæve købet eller kræve afhjælpning, omlevering eller forholdsmæssigt afslag, jfr. nedenfor punkt 5. Endvidere er sælger erstatningsansvarlig for det tab køberen lider på grund af manglen, jfr. nedenfor punkt 6.

I udkastets §§ 46-47 er køberens beføjelser ved retsmangler opregnet, idet der henvises til en række af beføjelserne ved faktiske mangler.

5. Naturalopfyldelse, afhjælpning og hæveadgang

Efter udkastet kan køberen ved forsinkelse som efter den gældende købelov vælge at fastholde købet. Efter den gældende købelov er der ikke angivet nogen begrænsninger i denne adgang. Det antages dog, at købers adgang til at kræve naturalopfyldelse ikke er ubegrænset.

Udkastets bestemmelser i § 25 om køberens adgang til at kræve naturalopfyldelse ved forsinkelse bygger på en afvejning af på den ene side hensynet til sælger og på den anden side købers interesse i, at købet opfyldes. Efter udkastet er købers adgang til at kræve naturalopfyldelse således begrænset, hvis købets opfyldelse indebærer opofrelser fra sælgers side, som ikke anses for at være rimelige i forhold til køberens interesse i købets opfyldelse. Er det på grund af særlige hindringer ikke muligt for sælger at opfylde, fritages han herfra, indtil hindringen evt. bortfalder.

I udkastet er i §§ 36-38 indsat bestemmelser om afhjælpning af en mangelfuld salgsgenstand.

Købelovens almindelige afsnit indeholder ikke bestemmelser, der giver køberen ret til at kræve, at sælgeren afhjælper en mangel. Baggrunden herfor er bl.a., at det ved købelovens gennemførelse blev antaget, at mange sælgere ikke har sagkundskab og faciliteter til at foretage afhjælpning. Efter det for udvalget oplyste, er det i dag også i erhvervsmæssige køb i vidt omfang sædvane, at afhjælpning tilbydes. I 1979 blev der i forbrugerkøb indført en adgang for køberen til at kræve afhjælpning af en mangel, medmindre dette vil medføre uforholdsmæssig omkostning eller ulempe for sælgeren. Der er i udvalget enighed om, at denne regel bør gennemføres i alle køb, jfr udkastets § 36.

Efter købelovens § 49 har sælgeren ved at foretage afhjælpning af en mangel kun i meget begrænset omfang mulighed for at afværge, at køberen gør mangelsbeføjelser gældende. Det kræves nemlig efter § 49, at afhjælpning sker inden udløbet af den tid, da køberen er pligtig til at afvente levering. Mangler, der først konstateres et stykke tid efter leveringen, har sælgeren således ikke efter § 49 adgang til at afhjælpe. Ved forbrugerkøbsreformen i 1979 indførtes der en videre adgang for sælgeren til at afhjælpe mangler i forbrugerkøb. Efter købelovens § 79 har sælgeren således ret til at foretage afhjælpning af en mangel, såfremt det kan ske uden omkostning og ulempe for køberen. Det kræves endvidere, at afhjælpning sker inden rimelig tid, efter at sælgeren har fået meddelelse om manglen.

Der er i udvalget enighed om, at der er behov for en tilsvarende udvidelse af afhjælpningsretten i andre køb. Der henvises til udkastets § 38.

Som efter den gældende købelov kan købet hæves, hvis der foreligger en væsentlig misligholdelse, jfr. udkastets § 27, stk. 1, ved forsinkelse, § 40 ved mangler og § 46 ved retsmangler. Der er ikke i udkastet tilsigtet nogen ændringer af hæveadgangen, eller af den vurdering af væsentlighedsbetingelsen, som i almindelighed foretages efter den gældende retstilstand, jfr. dog med hensyn til hæveadgangen bestemmelsen i udkastets § 38 om sælgerens ret til at foretage afhjælpning.

I udkastet er der i § 27, stk. 2, om hævedadgangen ved forsinkelse med salgsgenstandens levering indsat en bestemmelse gældende for alle køb, hvorefter køberen kan hæve, hvis sælger ikke efter udløbet af en af køber fastsat ekstra rimelig frist leverer salgsgenstanden. Der er i udvalget enighed om, at en sådan nachfrist-regel, der svarer til reglen om forbrugerkøb i købelovens § 79, stk. 2, bør gennemføres som en generel regel gældende for alle køb.

6. Erstatning ved købets misligholdelse

Den gældende købelov indeholder i §§ 23-24, 42-43 og 59 en række bestemmelser om ansvarsgrundlaget for sælgerens erstatningsansvar i henholdsvis species- og genuskøb for forsinkelse, mangler og vanhjemmel samt i §§ 25 og 45 bestemmelser om udmåling af erstatningen. Endvidere er der i § 30 en bestemmelse om køberens erstatningsansvar ved forsinkelse med købesummens betaling.

I udkastet er der med udgangspunkt i konventionen om internationale køb foretaget ændringer i forhold til de gældende regler. Udkastet indeholder bestemmelser om ansvarsgrundlaget for henholdsvis sælger og køber i tilfælde af misligholdelse samt i et særskilt afsnit mere detaljerede bestemmelser om udmålingen af erstatningen.

Bestemmelsen i udkastets § 29 regulerer ansvarsgrundlaget ved sælgerens forsinkelse med salgsgenstandens levering. Af denne bestemmelse følger, at sælgeren er erstatningsansvarlig for det tab, køberen lider på grund af forsinkelsen, medmindre forsinkelsen skyldes en hindring uden for sælgerens kontrol, som han hverken ved købets afslutning burde have taget i betragtning eller senere burde have undgået eller overvundet. I tilfælde, hvor forsinkelsen skyldes sælgerens leverandør m.v., er sælgeren erstatningsansvarlig, medmindre både han og tredjemand opfylder ansvarsfrihedsbetingelserne. Til forskel fra den gældende købelov finder bestemmelsen, der er formuleret således, at den kan tilpasses afhængig af købets karakter, anvendelse både i genus- og specieskøb, ligesom der ikke som i § 24 i den gældende købelov gives en opregning af de omstændigheder, der kan medføre ansvarsfrihed for sælger.

I udkastets §§ 42-45 omhandles ansvarsgrundlaget for sælger ved mangler ved salgsgenstanden. Som anført ovenfor under pkt. 1 sondres der i denne henseende mellem species- og genuskøb.

Af § 42 følger, at sælger i genuskøb er erstatningsansvarlig for tab som følge af mangler efter samme ansvarsgrundlag som ved forsinkelse. Sælger er således erstatningsansvarlig, medmindre han kan bevise, at manglen skyldes forhold uden for hans kontrol, som han hverken ved aftalens indgåelse burde have taget i betratning eller senere burde have undgået eller overvundet.

Denne bestemmelse suppleres af bestemmelserne i §§ 44-45, som formuleringsmæssigt svarer til § 80 i den gældende købelov. Efter disse bestemmelser er sælgeren ansvarlig for tab som følge af en mangel, såfremt sælger har handlet uhæderligt, tilsidesat sin oplysningspligt, givet garanti eller handlet forsømmeligt.

For så vidt angår specieskøb følger det af udkastets § 43, at § 42 ikke finder anvendelse. Sælgeren er i disse tilfælde alene erstatningsansvarlig efter bestemmelserne i §§ 44 og 45.

Om ansvarsgrundlaget for retsmangler følger af bestemmelsen i udkastets

§ 47, at bestemmelserne i §§ 42-45 finder tilsvarende anvendelse, dog således at sælgeren er objektivt ansvarlig for retsmangler, der forelå allerede ved købets afslutning.

Udkastet indeholder i § 63 bestemmelser om køberens erstatningsansvar for tab, sælgeren lider ved, at købesummen ikke betales i rette tid. Efter bestemmelsen påhviler der køberen et meget strengt ansvar. Det svarer til princippet i gældsbrevslovens § 7.

Endelig er der i udkastet i §§ 70-75 bestemmelser om erstatningens udmåling, som finder anvendelse både på sælgers og købers erstatningskrav, og som, i modsætning til de gældende regler, også omhandler tilfælde, hvor købet ikke hæves.

Det er udvalgets opfattelse, at udkastets bestemmelser om ansvarsreglerne og erstatningens udmåling indebærer en forbedring i forhold til den gældende købelov for så vidt angår systematikken og indholdet af ansvarsreglerne. Det bemærkes, at den retspraksis, der har udviklet sig vedrørende den gældende bestemmelse i købelovens § 24, efter udvalgets opfattelse fortsat må antages at få vejledende betydning ved fortolkningen af bestemmelsen i udkastets § 29.

7. Forældelse af mangelsindsigelser

Efter den gældende købelov forældes køberens adgang til at påberåbe sig mangler ved salgsgenstanden 1 år efter salgsgenstandens overgivelse til køberen, medmindre sælgeren har påtaget sig at indestå for salgsgenstanden i længere tid eller har handlet svigagtig, jfr. købelovens §§ 54 og 83.

I FN-konventionen om internationale køb er forældelsesfristen for køberens mangelsindsigelser fastsat til 2 år, hvorfor det i den nordiske arbejdsgruppe har været drøftet at indføre en længere reklamationsfrist end 1 år. I det finske, norske og svenske udkast er forældelsesfristen for mangler fastsat til 2 år.

En række af udvalgets medlemmer har henvist til, at købelovudvalget i betænkning nr. 845/1978 har foreslået, at forældelsesfristen for mangler i forbrugerkøb forlænges til 2 år, jfr. betænkningen s. 42 f. De finder, at de hensyn, der er nævnt i betænkningen, taler for en forlængelse af forældelsesfristen for mangler til 2 år også i handelskøb.

De har endvidere fremhævet, at hensynet til nordisk retsenhed samt ønsket om overensstemmelse med den internationale konvention taler for en forlængelse af fristen til 2 år.

De medlemmer af udvalget, der er udpeget efter indstilling fra Industrirådet, Grosserer-Societetet og Provinshandelskammeret, har – i lighed med disse organisationers søsterorganisationer i de øvrige nordiske lande – ikke kunnet gå ind for en forlængelse af købelovens forældelsesfrist for mangler. Det er disse medlemmers opfattelse, at en forlængelse af forældelsesfristen må forventes at ville medføre en høj grad af usikkerhed hos enhver sælger og et ikke ubetydeligt antal retssager. Det er i den forbindelse bl.a. blevet anført, at jo længere tid efter leveringstidspunktet en fejl ved salgsgenstanden konstateres, jo vanskeligere vil det være at afgøre, hvorvidt der er tale om en mangel, der forelå på leveringstidspunktet, samt at en ændring af fristen vil give købere forventning om salgsgenstandens længere holdbarhed. Det er videre blevet anført, at der især i handelsforhold er behov for en rimelig hurtig afklaring af

købets kontraktsmæssighed. Endelig er det blevet påpeget, at en fastsættelse af forældelsesfristen for mangler til 2 år vil indebære, at købeloven vil blive fraviget aftalemæssigt i betydeligt omfang.

Udvalget har endvidere overvejet spørgsmålet om indførelse af en undtagelse, hvorefter forældelsesfristen for mangler ikke skal gælde i tilfælde, hvor væsentlige mangler først viser sig efter fristens udløb.

En række af udvalgets øvrige medlemmer har kunnet gå ind for den nævnte regel, idet de har henvist til, at der især ved køb af varer med længere tids holdbarhed er behov for at kunne fravige fristen ved væsentlige mangler.

De medlemmer af udvalget, der er udpeget efter indstilling fra Industrirådet, Grosserer-Societetet, Provinshandelskammeret og Advokatrådet, har ikke kunnet gå ind for indførelse af mulighed for at fravige forældelsesfristen for mangler. De har henvist til, at dels er en sådan regel ikke medtaget i de øvrige nordiske udkast og dels til samme betænkeligheder, som er anført med hensyn til en forlængelse af forældelsesfristen.

Det danske udkast indeholder på denne baggrund i § 34, stk. 2, en 1 års forældelsesfrist for mangler uden undtagelse med hensyn til væsentlige mangler, der viser sig efter fristens udløb.

8. Fordringshavermora

Udkastet regulerer i §§ 56, 60, stk. 4, og 63, stk. 2, sælgerens retsstilling i tilfælde, hvor køberens forhold medfører, at købet ikke kan afvikles som aftalt.

Tilsvarende bestemmelser er ikke indeholdt i den gældende købelov, som alene i §§ 33-37 omhandler sælgerens adgang til i tilfælde af fordringshavermora at disponere over salgsgenstanden ved salg eller på anden måde. Udkastet indeholder i kapitel 15, §§ 76-82, bestemmelser svarende til bl.a. §§ 33-37 i købeloven.

Efter udkastet kan fordringshavermora, d.v.s. køberens manglende afhentning af salgsgenstanden eller i øvrigt manglende medvirken til købets afvikling, medføre misligholdelsesbeføjelser for sælger, hvor det af aftalen eller omstændighederne fremgår, at det er af særlig interesse for sælgeren, at køberen afhenter eller modtager salgsgenstanden, f.eks. hvor køberen har en særlig aftagerpligt.

I disse tilfælde kan sælgeren efter bestemmelsen i § 60, stk. 4, hæve købet, hvorved han får større indflydelse på, fra hvilket tidspunkt han kan disponere over salgsgenstanden på anden måde. Sælgeren kan efter bestemmelsen i § 63, stk. 2, endvidere kræve skadeserstatning efter bestemmelsen i § 29.

Udkastets regler om fordringshavermora svarer i det væsentlige til den gældende retstilstand, hvor det antages, at sælgeren i undtagelsestilfælde kan få egentlige misligholdelsesbeføjelser over for køberen. Der er ikke ved udkastets bestemmelser herom tilsigtet nogen væsentlig ændring i den gældende retstilstand.

9. Leveringsklausuler

Den gældende købelov indeholder i §§ 62-71 nogle bestemmelser om betydningen af visse leveringsklausuler. Disse bestemmelser indeholder

fortolkningsbidrag til visse i praksis benyttede klausuler.

Da sådanne leveringsklausuler indgås på baggrund af kutymer m.v. i forskellige brancher og i vidt omfang på baggrund af klausuler vedtaget i internationale sammenhænge, f.eks. INCOTERMS, har den nordiske arbejdsgruppe og købelovudvalget ikke fundet anledning til i udkastet at medtage bestemmelser svarende til købelovens §§ 62-71.

København den 26 juni 1984

Udkast af 17. feb. 1984 til lov om køb

Afsnit I

Kapitel 1

Almindelige bestemmelser

Lovens anvendelsesområde

§ 1. Bestemmelserne i denne lov gælder for køb, bortset fra køb af fast ejendom.

Stk. 2. Lovens bestemmelser finder, i det omfang de efter deres indhold er anvendelige, tilsvarende anvendelse på bytte.

§ 2. Bestilling af genstande, som først skal tilvirkes, anses i denne lov som køb, medmindre den, som bestiller genstanden, påtager sig at levere en væsentlig del af de materialer, der er nødvendige for tilvirkningen. Loven gælder dog ikke for aftaler om opførelse af bygning eller andet anlæg på fast ejendom.

Stk. 2. Andre aftaler om levering af en genstand og udførelse af arbejde eller anden tjenesteydelse end de, der er nævnt i stk, 1, 1. pkt., anses ikke som køb, hvis den overvejende del af forpligtelsen består i udførelse af arbejdet eller tjenesteydelsen.

Lovens fravigelighed

§ 3. Lovens bestemmelser kommer kun til anvendelse, for så vidt ikke andet følger af aftalen eller af handelsbrug eller anden sædvane.

Stk. 2. I forbrugerkøb, jfr. § 4, kan §§ ikke fraviges til skade for køberen.

Forbrugerkøb

§ 4. Ved forbrugerkøb forstås et køb, som en køber (forbruger) foretager hos en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv, når det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen og sælgeren vidste eller burde vide dette. Sælgeren har bevisbyrden for, at købet ikke er et forbrugerkøb.

Stk. 2. Som forbrugerkøb anses under i øvrigt samme betingelser som nævnt i stk. 1 endvidere køb fra ikke-erhvervsdrivende, hvis aftalen om købet er indgået eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende.

Internationale køb

§ 5. Loven gælder ikke for internationale køb, jfr. dog stk. 4. For disse køb gælder bestemmelserne i

Stk. 2. Ved internationale køb forstås køb, hvor sælgeren og køberen ved aftalens indgåelse har forretningssted i forskellige lande, medmindre sælgeren eller køberen hverken vidste eller burde vide dette.

Stk. 3. Har sælgeren og køberen forretningssted i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige anses købet i denne lov dog ikke som et internationalt køb.

Stk. 4. Uanset stk. 1 gælder loven også for:

1) forbrugerkøb, køb på auktion, køb, der står i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse,
2) køb af værdipapirer eller penge, og køb af skibe eller luftfartøjer, eller
3) køb af elektricitet.

Afsnit II

Sælgerens ydelse og risikoen for salgsgenstanden

Kapitel 2

Salgsgenstandens levering

Leveringsstedet m.v.

§ 6. Står købet i forbindelse med en af sælgeren dreven erhvervsvirksomhed, skal salgsgenstanden leveres der, hvor sælgeren ved aftalens indgåelse havde sit forretningssted. I andre tilfælde skal salgsgenstanden leveres på det sted, hvor sælgeren ved aftalens indgåelse havde sin bopæl.

Stk. 2. Befandt salgsgenstanden sig ved aftalens indgåelse et andet sted end nævnt i stk. 1, og vidste sælgeren og køberen dette, eller burde de vide det, skal genstanden leveres på dette sted.

Stk. 3. Levering er sket, når salgsgenstanden er overgivet til køberen. Skal genstanden ifølge aftalen afhentes af køberen uden sælgerens medvirken, og er tiden for afhentning inde, skal levering dog anses for sket, når genstanden er klar til afhentning, såfremt køberen i tide har fået kendskab til dette.

§ 7. Skal sælgeren sende salgsgenstanden til et sted, der ligger inden for det område, hvor sælgeren sædvanligvis foretager udbringning, anses levering for sket, når genstanden er overgivet til køberen.

Stk. 2. Skal sælgeren i øvrigt sende salgsgenstanden til køberen, sker levering ved overgivelse af genstanden til en fragtfører, som har påtaget sig dens transport ud over det område, der er nævnt i stk. 1. I forbrugerkøb anses levering dog først for sket, når genstanden er overgivet til køberen.

§ 8. Skal sælgeren sende salgsgenstanden som nævnt i § 7, stk. 2, 1. pkt., skal sælgeren indgå aftale om transporten til bestemmelsesstedet med et passende transportmiddel og på sædvanlige vilkår.

Tiden for salgsgenstandens levering

§ 9. Fremgår leveringstiden ikke af aftalen eller omstændighederne, og fremgår det heller ikke, at levering skal ske efter påkrav, skal levering ske inden rimelig tid.

Stk. 2. Er det aftalt, at levering skal ske inden for et tidsrum, bestemmer sælgeren inden for dettes grænser, hvornår levering skal ske, hvis det ikke fremgår af omstændighederne, at valget af tidspunkt tilkommer køberen. Når sælgeren har bestemt tidspunktet for levering, skal sælgeren underrette køberen om, hvornår salgsgenstanden kan afhentes eller øvrigt bliver leveret, såfremt det må antages at have betydning for køberen at få underretning herom.

Retten til at kræve ydelse mod ydelse

§ 10. Er der ikke givet henstand med betalingen af købesummen, skal sælgeren ikke levere salgsgenstanden, medmindre købesummen samtidig betales. Det samme gælder for sælgerens pligt til at udlevere dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden.

Stk. 2. Skal genstanden sendes fra leveringsstedet, kan sælgeren dog ikke efter stk. 1 undlade at afsende den, men kan hindre, at salgsgenstanden eller dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over den, overgives til køberen.

Omkostningerne ved leveringen

§ 11. Omkostningerne ved salgsgenstandens levering bæres af sælgeren. Det gælder dog ikke omkostninger, der skyldes, at leveringen er blevet forsinket på grund af køberens forhold.

Kapitel 3

Risikoen for salgsgenstanden

§ 12. Bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, skal køberen betale købesummen, selv om genstanden bortkommer eller bliver ødelagt eller forringet. Det gælder dog ikke, såfremt dette skyldes, at sælgeren har forsømt at opfylde en pligt, der følger af aftalen.

§ 13. Når levering er sket, bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, jfr. dog §§ 14–16.

§ 14. Afhenter eller modtager køberen ikke salgsgenstanden i rette tid, eller bevirker køberens forhold i øvrigt, at salgsgenstanden ikke leveres rettidigt, bærer køberen risikoen for salgsgenstanden, når denne er stillet til køberens disposition på leveringsstedet.

Stk. 2. Angår købet ikke en bestemt genstand, bærer køberen tidligst risikoen fra det tidspunkt, hvor genstanden er udskilt for køberen.

§ 15. Hæves købet af køberen, bærer sælgeren uanset bestemmelserne i §§ 12–14 risikoen for salgsgenstanden, jfr. § 70, stk. 1.

§ 16. Er en genstand købt på prøve eller på besigtelse eller i øvrigt med fortrydelsesret, og er genstanden leveret, bærer køberen risikoen for den, indtil genstanden er tilbageleveret. Det gælder dog ikke forbrugeraftaler, der er indgået udenfor sælgerens faste forretningssted eller ved postordresalg.

Kapitel 4

Salgsgenstandens beskaffenhed og brugbarhed m.v.

§ 17. Der foreligger en mangel ved salgsgenstanden, hvis genstanden er af anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den i følge aftalen og de foreliggende omstændigheder skulle være.

§ 18. Der foreligger endvidere en mangel ved salgsgenstanden, hvis sælgeren ved købets afslutning har givet urigtige eller vildledende oplysninger, der kan antages at have haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden.

Stk. 2. Salgsgenstanden er også mangelfuld, hvis sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om forhold, der har haft betydning for køberens bedømmelse af genstanden, og som sælgeren kendte eller burde kende.

§ 19. Det foreligger også en mangel ved salgsgenstanden, hvis sælgeren eller et tidligere salgsled har givet oplysninger som nævnt i § 18, stk. 1, på salgsgenstandens indpakning, i annoncer eller i andre meddelelser, der er beregnet til at komme til almenhedens eller køberens kundskab. Dette gælder dog ikke, hvis en urigtig eller vildledende oplysning senest ved indgåelsen af aftalen om købet er rettet.

§ 20. Selv om salgsgenstanden er solgt, som den er og forefindes eller med tilsvarende almindelige forbehold, kan køberen i de tilfælde, der er nævnt i §§ 18 og 19, påberåbe sig, at genstanden lider af en mangel. Det samme gælder, hvis genstanden er i væsentlig ringere stand, end køberen under hensyn til prisen og omstændighederne i øvrigt havde grund til at regne med.

Køberens kendskab til en mangel

§ 21. Køberen kan ikke påberåbe sig en mangel, som køberen ved aftalens indgåelse kendte eller burde have kendt.

Stk. 2. Har køberen før aftalens indgåelse undersøgt salgsgenstanden eller uden rimelig grund undladt at efterkomme sælgerens opfordring til at undersøge den, kan køberen ikke påberåbe sig mangler, som køberen burde have opdaget ved undersøgelsen.

Stk. 3. Reglerne i stk. 2 gælder tilsvarende, såfremt køberen har undersøgt eller uden rimelig grund har undladt at undersøge en prøve af salgsgenstanden, og manglen angår en egenskab, som skulle fremgå af prøven.

Stk. 4. I de tilfælde, der er nævnt i § 18, kan der helt eller delvis ses bort fra, at køberen burde kende en mangel ved salgsgenstanden.

Tidspunktet for mangelsbedømmelsen

§ 22. Ved afgørelsen af om salgsgenstanden lider af en mangel, lægges det tidspunkt til grund, fra hvilket køberen bærer risikoen for salgsgenstanden, selv om mangelen først viser sig senere.

Stk. 2. Der foreligger dog også en mangel, såfremt genstanden forringes efter dette tidspunkt, hvis dette skyldes, at sælgeren forsømmer at opfylde en pligt, som følger af aftalen.

Kapitel 5

Tredjemands rettigheder over salgsgenstanden m.v.

§ 23. Har tredjemand ejendomsret, panteret eller anden lignende rettighed til salgsgenstanden, foreligger der en retsmangel. Det samme gælder, såfremt det sandsynliggøres, at tredjemand ejer salgsgenstanden, eller at denne i øvrigt er behæftet med rettigheder for tredjemand, som begrænser køberens adgang til at råde over den.

Afsnit III

Køberens beføjelser ved sælgerens misligholdelse

Kapitel 6

Forsinkelse med salgsgenstandens levering

§ 24. Leveres salgsgenstanden ikke i rette tid, og skyldes dette ikke køberen eller en omstændighed, som køberen bærer risikoen for, kan køberen vælge mellem at forlange salgsgenstanden leveret, jfr. § 25, eller hæve købet, jfr. § 27 og for så vidt forbrugerkøb § 28. Køberen kan kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i § 29 og holde købesummen tilbage efter bestemmelserne i § 48.

Adgangen til at kræve levering

§ 25. Køberen kan forlange salgsgenstanden leveret, medmindre:

1) der foreligger omstændigheder, som nævnt i § 29, stk. 1, eller
2) levering vil medføre ulempe eller omkostninger for sælgeren, som står i væsentligt misforhold til køberens interesse i levering.

Stk. 2. Bortfalder de vanskeligheder, der er nævnt i stk. 1, inden rimelig tid, kan køberen dog forlange salgsgenstanden leveret.

§ 26. Vil køberen i tilfælde, hvor der foreligger forsinkelse, og levering ikke er sket, forlange salgsgenstanden leveret, skal køberen inden rimelig tid efter

forsinkelsens indtræden give sælgeren meddelelse herom. I modsat fald mister køberen retten til at forlange levering.

Adgangen til at hæve købet

§ 27. Har sælgeren ikke leveret salgsgenstanden i rette tid, kan køberen hæve købet. Det gælder dog ikke, såfremt forsinkelsen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette.

Stk. 2. Køberen kan endvidere hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat. I forbrugerkøb kan køberen også hæve købet, hvis sælgeren ikke leverer salgsgenstanden inden rimelig tid efter påkrav.

§ 28. Har sælgeren i et forbrugerkøb på grundlag af et forbehold i aftalen udskudt leveringstiden, kan køberen hæve købet, hvis sælgeren ikke efter påkrav leverer salgsgenstanden inden udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat, eller, hvis der ikke er fastsat en sådan frist, inden rimelig tid.

Skadeserstatning

§ 29 Lider køberen tab, fordi sælgeren ikke leverer salgsgenstanden i rette tid, kan køberen kræve skadeserstatning, medmindre forsinkelsen skyldes en hindring uden for sælgerens kontrol, som sælgeren hverken

1) ved aftalens indgåelse burde have taget i betragtning eller
2) burde have undgået eller overvundet.

Stk. 2 Skyldes forsinkelsen sælgerens leverandør, skal sælgeren betale skadeserstatning, medmindre både sælgeren og leverandøren er fritaget for ansvar efter stk. 1, nr. 1–3. Tilsvarende gælder, hvis forsinkelsen skyldes en anden, som efter aftale med sælgeren helt eller delvis skal opfylde aftalen.

§ 30. Bliver sælgeren forhindret i at leverere rettidigt, skal sælgeren give køberen meddelelse om de omstændigheder, som hindrer opfyldelse. Modtager køberen ikke en sådan meddelelse inden rimelig tid, efter at sælgeren fik eller burde have fået kendskab til omstændighederne, skal sælgeren betale køberen erstatning for det tab, som kunne være undgået, såfremt meddelelsen var givet.

Reklamation ved for sen levering

§ 31. Har levering fundet sted efter leveringstidens udløb, skal køberen, når det ved genstandens fremkomst eller underretning fra sælgeren viser sig, at levering er sket for sent, inden rimelig tid meddele sælgeren, at køberen vil påberåbe sig forsinkelsen. I modsat fald kan køberen ikke påberåpe sig forsinkelsen.

Stk. 2. Vil køberen hæve købet, skal køberen inden rimelig tid meddele sælgeren dette. I modsat fald kan køberen ikke hæve købet.

Kapitel 7

Mangler ved salgsgenstanden

§ 32. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen vælge mellem at

1) kræve afhjælpning, jfr. § 36, stk. 1, eller
2) kræve omlevering, jfr. § 36, stk. 2, og for så vidt angår forbrugerkøb § 36, stk. 3, eller
3) forlange et forholdsmæssigt afslag i købesummen, jfr. § 39, eller
4) hæve købet, jfr. §§ 40 og 41 eller for så vidt angår forbrugerkøb § 36, stk. 3.

Stk. 2. Køberen kan kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i §§ 42–45 samt holde købesummen tilbage efter bestemmelsen i § 48.

Stk. 3. Køberen kan kun påberåbe sig en mangel, hvis køberen giver meddelelse i overensstemmelse med bestemmelserne i §§ 34–35. Vil køberen kræve afhjælpning, omlevering eller hæve købet, skal køberen endvidere give meddelelse efter bestemmelserne i § 37, § 36 stk. 2 eller § 41.

Køberens undersøgelsespligt

§ 33. Når salgsgenstanden er leveret, skal køberen så snart det med rimelighed kan ske foretage en sådan undersøgelse, som god skik kræver.

Stk. 2. Skal salgsgenstanden sendes fra leveringsstedet, kan køberen dog vente med at undersøge den, indtil den er stillet til køberens rådighed på bestemmelsesstedet.

Stk. 3. Ændrer køberen bestemmelsesstedet for salgsgenstanden, mens den er under forsendelse, eller videresender køberen den uden at have haft rimelig mulighed for at undersøge den, og vidste eller burde sælgeren have vidst, at der var mulighed for en sådan ændring eller videresendelse, kan køberen vente med at undersøge genstanden, indtil den er kommet frem til det nye bestemmelsessted.

Stk. 4 Bestemmelserne i stk. 1–3 gælder ikke i forbrugerkøb.

Reklamation

§ 34. Vil køberen påberåbe sig en mangel, skal køberen give sælgeren meddelelse herom og angive, hvori mangelen hovedsaglig består, inden rimelig tid efter at køberen har eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber køberen retten til at påberåbe sig mangelen.

Stk. 2. Har køberen ikke inden et år efter salgsgenstandens overgivelse til køberen meddelt sælgeren, at køberen vil påberåbe sig en mangel, kan den ikke senere gøres gældende. Det gælder dog ikke, såfremt sælgeren har påtaget sig at indestå for genstanden i længere tid.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder ikke, hvis sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed. Stk. 1 gælder endvidere ikke, hvis sælgeren har handlet groft uagtsomt.

§ 35. Meddelelse efter § 34 kan i forbrugerkøb også gives til en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler ved salgsgenstanden. I de køb, der er nævnt i § 4, stk. 2, kan meddelelserne endvidere gives til den erhvervsdrivende, der har indgået eller formidlet aftalen om købet for sælgeren.

Stk. 2. Vil køberen i forbrugerkøb påberåbe sig en mangel over for en producent eller en anden erhvervsdrivende, der i forbindelse med købet har påtaget sig at afhjælpe eventuelle mangler, skal køberen give sælgeren eller den anden erhvervsdrivende meddelelse herom og angive, hvori mangelen hovedsaglig består, inden rimelig tid efter at køberen har eller burde have opdaget mangelen. I modsat fald taber køberen retten til at påberåbe sig mangelen.

Køberens ret til at kræve afhjælpning eller omlevering

§ 36. Lider salgsgenstanden af en mangel kan køberen forlange, at sælgeren afhjælper mangelen, medmindre dette vil forvolde sælgeren urimelig omkostning eller ulempe. Sælgeren kan opfylde sin afhjælpningspligt ved at foretage omlevering.

Stk. 2. Køberen kan endvidere forlange omlevering. Dette gælder dog ikke, såfremt mangelen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette. Vedrørende krav om omlevering finder endvidere bestemmelserne i § 25 tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Har køberen i et forbrugerkøb fremsat krav om afhjælpning efter stk. 1, og opfylder sælgeren ikke dette inden rimelig tid, kan køberen hæve købet eller kræve omlevering.

§ 37. Vil køberen kræve afhjælpning eller omlevering, skal køberen give sælgeren meddelelse herom samtidig med, at køberen påberåber sig mangelen eller inden rimelig tid derefter. I modsat fald mister køberen retten til at forlange afhjælpning eller omlevering. Dette gælder dog ikke i forbrugerkøb og i andre køb, såfremt sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt.

Sælgerens ret til at foretage afhjælpning eller omlevering

§ 38. Selv om køberen ikke kræver det, kan sælgeren afhjælpe en mangel eller foretage omlevering, såfremt afhjælpningen eller omleveringen kan ske uden omkostninger eller væsentlig ulempe for køberen. Giver køberen meddelelse om mangelen, skal afhjælpning eller omlevering ske inden rimelig tid. I modsat fald fortaber sælgeren retten til at foretage afhjælpning eller omlevering.

Stk. 2. § 36, stk. 3 finder tilsvarende anvendelse, når sælgeren har meddelt, at sælgeren vil foretage afhjælpning eller omlevering.

Køberens ret til at kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen

§ 39. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen forlange et afslag i købesummen, således at forholdet mellem nedsat og aftalt købesum svarer til forholdet på leveringstidspunktet mellem værdien af den leverede genstand og værdien af salgsgenstanden uden mangler.

Adgangen til at hæve købet

§ 40. Lider salgsgenstanden af en mangel, kan køberen hæve købet. Dette gælder dog ikke, såfremt mangelen er af uvæsentlig betydning for køberen, eller sælgeren måtte forudsætte dette.

§ 41. Vil køberen hæve købet, skal køberen give sælgeren meddelelse herom inden rimelig tid efter, at køberen har eller burde have opdaget mangelen eller efter udløbet af en rimelig frist, som køberen har fastsat til afhjælpning af mangelen. I modsat fald mister køberen retten til at hæve købet. Dette gælder dog ikke, såfremt sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke i forbrugerkøb.

Køberens ret til at kræve skadeerstatning

§ 42. Er andet ikke aftalt, kan køberen kræve skadeerstatning for tab som følge af en mangel efter tilsvarende bestemmelse som i § 29.

§ 43. § 42 gælder ikke ved køb af en genstand, som ifølge aftalen ikke kan ombyttes med en tilsvarende genstand.

§ 44. Køberen kan endvidere kræve skadeserstatning for tab som følge af en mangel, hvis:

1) sælgeren sælgeren har handlet i strid med almindelig hæderlighed,
2) sælgeren har givet køberen vildledende oplysninger, som sælgeren ikke havde føje til at anse for korrekte,
3) sælgeren har forsømt at give køberen oplysning om en mangel, som sælgeren kendte eller burde kende,
4) genstanden savner egenskaber, som må anses tilsikrede, eller
5) mangelen efter købets indgåelse er forårsaget ved sælgerens forsømmelse.

§ 45. Selv om sælgeren ikke er erstatningspligtig efter §§ 42–44, kan køberen kræve erstatning for rimelige omkostninger ved afhjælpning, hvis sælgeren ikke har afhjulpet en mangel efter § 36, stk. 1, og 3, inden rimelig tid efter at køberen har fremsat krav herom.

Kapitel 8

Retsmangler ved salgsgenstanden

§ 46. Lider salgsgenstanden af en retsmangel som anført i § 23, finder følgende bestemmelser tilsvarende anvendelse:

1) §§ 34, stk. 1, og 35 om køberens pligt til at give meddelelse om en retsmangel,
2) § 36 om køberens ret til at kræve afhjælpning eller omlevering,
3) § 38 om sælgerens ret til at foretage afhjælpning eller omlevering
4) § 39 om køberens ret til at kræve forholdsmæssigt afslag i købesummen,
5) § 40 og 41 om køberens ret til at hæve købet.

Stk. 2. Køberen kan holde købesummen tilbage efter bestemmelsen i § 48.

§ 47. Lider køberen tab som følge af en retsmangel kan køberen kræve skadeserstatning efter tilsvarende bestemmelser som i §§ 42–45.

Stk. 2. Forelå retsmangelen allerede ved aftalens indgåelse, uden at køberen kendte eller burde kende den, har køberen dog altid krav på skadeserstatning, også selv om sælgeren hverken kendte eller burde kende retsmangelen.

Kapitel 9

Almindelige bestemmelser om sælgerens misligholdelse

Køberens ret til tilbageholdelse af købesummen

§ 48. Har køberen krav mod sælgeren på grund af dennes misligholdelse, og skal købesummen helt eller delvis betales ved eller efter tiden for leveringen, kan køberen holde så meget af købesummen tilbage, som er nødvendigt for at give køberen sikkerhed for kravet.

Misligholdelse med en del

§ 49. Misligholder sælgeren kun aftalen for så vidt angår en del af det, der skal leveres, gælder reglerne om sælgerens misligholdelse tilsvarende med hensyn til den del, misligholdelsen vedrører.

Stk. 2. Ved misligholdelse efter stk. 1 kan køberen hæve hele købet. Det gælder dog ikke, såfremt misligholdelsen er af uvæsentlig betydning for købet som helhed, eller sælgeren måtte forudsætte dette.

Stk. 3. Er der kun leveret en del af det solgte, og må køberen gå ud fra, at sælgeren har afsluttet leveringen, finder bestemmelserne om mangler anvendelse.

Flere leveringer

§ 50. Skal sælgeren levere efterhånden, og foreligger der misligholdelse med en enkelt levering, kan køberen kun hæve købet efter §§ 27, 40 eller 41 for så vidt angår denne levering. Køberen kan dog også hæve købet for så vidt angår senere leveringer, såfremt køberen har rimelig grund til at antage, at en gentagelse af misligholdelsen må ventes, og køberen inden rimelig tid giver sælgeren meddelelse om ophævelse.

Stk. 2. Er der en sådan sammenhæng mellem leveringerne, at det vil medføre

betydelig ulempe for køberen, at købet fastholdes delvis, kan køberen hæve købet i dets helhed.

Afsnit IV.

Kapitel 10

Køberens ydelse

Købesummen

§ 51. Fremgår prisen eller dens fastsættelse ikke af aftalen eller forholdene i øvrigt, skal køberen betale, hvad der under hensyn til salgsgenstandens art og beskaffenhed, gængs pris ved aftalens indgåelse samt omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt.

§ 52. Har en køber, der er erhvervsdrivende som led i sit erhverv, modtaget regning, faktura eller nota, og meddeler køberen ikke inden rimelig tid sælgeren, at køberen ikke kan godkende den pris, som er anført i regningen, skal køberen betale denne pris, medmindre lavere pris oplyses at være aftalt, eller den forlangte pris må anses for urimelig.

§ 53. Ved beregning af købesummen efter antal, mål eller vægt lægges den mængde til grund, der findes på det tidspunkt, fra hvilket risikoen for salgsgenstanden skal bæres af køberen.

Stk. 2. Ved beregning af købesummen efter vægt fradrages indpakningens vægt.

Betalingsstedet

§ 54. Står i købet i forbindelse med en af sælgeren dreven virksomhed, skal købesummen betales der, hvor sælgeren har sit forretningssted. I andre tilfælde skal købesummen betales på det sted, hvor sælgeren har sin bopæl.

Stk. 2. Skal købesummen betales ved overgivelse af salgsgenstanden eller dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden, skal købesummen dog betales på det sted, hvor genstanden eller dokumenterne overgives til køber.

Tiden for købesummens betaling

§ 55. Fremgår betalingstiden ikke af aftalen eller omstændighederne, og fremgår det heller ikke, at betaling skal ske efter påkrav, skal betaling ske inden rimelig tid. Køberen skal dog ikke betale købesummen, medmindre salgsgenstanden samtidig stilles til køberens *disposition.*

Stk. 2. Køberen kan undlade at betale købesummen, indtil køberen har haft en rimelig adgang til at undersøge salgsgenstanden. Det gælder dog ikke, såfremt en undersøgelse er uforenelig med den leverings- eller betalingsmåde, der følger af aftalen.

Køberens medvirken til levering af salgsgenstanden

§ 56. Aftager eller modtager køberen ikke i rette tid salgsgenstanden, (eller medvirker køberen iøvrigt ikke på rimelig måde til, at sælger kan levere salgsgenstanden,) gælder §§ 60, stk. 4 og 63, stk. 2 samt kapitel 15.

Afsnit V

Kapitel II

Sælgerens beføjelser ved køberens misligholdelse

§ 57. Betales købesummen ikke i rette tid, eller træffer køberen ikke i rette tid foranstaltninger, hvorpå købesummens betaling beror, og skyldes dette ikke sælgeren, eller en omstændighed, som denne bærer risikoen for, kan sælgeren vælge mellem at forlange, at køberen opfylder sine pligter, jfr. § 58, eller hæve købet, jfr. § 60. Sælgeren kan holde genstanden tilbage efter bestemmelserne i § 10 samt kræve skadeserstatning efter bestemmelserne i § 63 eller rente efter bestemmelserne i § 75.

Adgangen til at kræve opfyldelse af købet

§ 58. Sælgeren kan forlange, at køberen betaler købesummen efter kapitel 10, medmindre dette ikke er muligt eller køberen i et bestillingskøb forlanger tilvirkningen indstillet, jfr. § 74. Er salgsgenstanden endnu ikke leveret, og der foreligger en hindring for opfyldelsen som nævnt i § 63, stk. 1, kan sælgeren ikke kræve købesummen betalt. Bortfalder hindringen inden rimelig tid, kan sælgeren dog forlange købesummen betalt.

§ 59. Vil sælgeren i tilfælde, hvor der foreligger forsinkelse med købesummens betaling, og betaling ikke er sket, samt hvor salgsgenstanden heller ikke er overgivet til køberen, fastholde købet, skal sælgeren inden rimelig tid efter forsinkelsens indtræden give køberen meddelelse herom. I modsat fald mister sælgeren retten til at forlange opfyldelse af købet.

Adgangen til at hæve købet

§ 60. Har køberen ikke i rette tid betalt købesummen eller truffet foranstaltninger, hvorpå købesummens betaling beror, kan sælgeren hæve købet. Det gælder dog ikke, såfremt misligholdelsen er af uvæsentlig betydning.

Stk. 2. Sælgeren kan også hæve købet, hvis køberen ikke efter påkrav betaler købesummen inden udløbet af en rimelig frist, som sælgeren har fastsat.

Stk. 3. Er salgsgenstanden overgivet til køberen, kan sælgeren dog ikke hæve købet, medmindre sælgeren må anses at have taget forbehold derom, eller køberen afviser genstanden.

Stk. 4. Fremgår det af aftalen eller af omstændighederne i øvrigt, at sælgeren har en særlig interesse i, at køberen afhenter eller modtager salgsgenstanden, kan sælgeren hæve købet, hvis køberens forhold bevirker, at salgsgenstanden

ikke kan leveres i rette tid. Dette gælder dog ikke, såfremt misligholdelsen er af uvæsentlig interesse for køberen.

Sælgerens frist til at give meddelelse om ophævelse af købet

§ 61. Vil sælgeren i tilfælde, hvor betaling er sket for sent, hæve købet på grund af forsinkelsen, skal sælgeren give køberen meddelelse herom inden rimelig tid, efter at betaling er sket.

Stk. 2. Har sælgeren ikke givet meddelelse efter stk. 1, mister sælgeren retten til at hæve købet.

Flere leveringer

§ 62. Skal køberen i tilfælde, hvor sælgere skal levere efterhånden, betale særskilt for hver enkelt levering, og forsinkes betalingen for en enkelt levering, kan sælgeren efter §§ 60 og 61 hæve købet for så vidt angår denne levering.

Stk. 2. Sælgeren kan også hæve købet for så vidt angår senere leveringer, medmindre der ikke er rimelig grund til at frygte en gentagelse af misligholdelsen. Sælgeren skal inden rimelig tid give køberen meddelelse om, at sælgeren hæver købet for så vidt angår senere leveringer.

Skadeserstatning

§ 63. Lider sælgeren tab, fordi køberen ikke betaler købesummen i rette tid, kan sælgeren kræve skadeserstatning. Dette gælder dog ikke, såfremt forsinkelsen skyldes lovgivningsforanstaltninger, standsninger i den almindelige samfærdsel eller lignende hindringer, som køberen ikke ved aftalens indgåelse burde have taget i betragtning eller undgået eller overvundet.

Stk. 2. Fremgår det af aftaler eller af omstændighederne i øvrigt, at sælgeren har en særlig interesse i, at køberen afhenter eller modtager salgsgenstanden, kan sælgeren kræve erstatning efter tilsvarende bestemmelse som i § 29 for det tab, sælgeren lider ved, at salgsgenstanden ikke kan leveres i rette tid som følge af køberens forhold.

Stk. 3. Køberen skal give sælgeren meddelelse om omstændigheder, som hindrer opfyldelse. Modtager sælgeren ikke en sådan meddelelse inden rimelig tid, efter at køberen har eller burde have fået kendskab til omstændighederne, skal køberen betale sælgeren erstatning for det tab, som lides herved.

Specifikationskøb

§ 64. Skal køberen efter aftalen specificere salgsgenstandens form, mål eller andre egenskaber, og undlader køberen at gøre dette til aftalt tid eller inden rimelig tid, efter at have modtaget en anmodning herom fra sælgeren, kan sælgeren selv træffe bestemmelse om specifikationerne i overensstemmelse med, hvad sælgeren må antage er i køberens interesse.

Stk. 2. Fastsætter sælgeren specifikationerne efter stk. 1, skal sælgeren give køberen meddelelse herom og fastsætte en rimelig frist, inden for hvilken køberen kan ændre specifikationerne. Undlader en køber, som har modtaget en sådan meddelelse, at gøre dette, er sælgerens specifikation bindende.

Afsnit VI

Fælles bestemmelser for sælgerens og køberens pligter

Kapitel 12

Forventet misligholdelse

Adgangen til at holde sin ydelse tilbage m.v.

§ 65. Viser det sig efter aftalens indgåelse, at en parts økonomiske forhold eller handlemåde i øvrigt er således, at denne må antages ikke at eller opfylde aftalen, kan den anden part afbryde opfyldelsen af sin del af aftalen og holde sin ydelse tilbage.

Stk. 2. Er det køberen, der må antages ikke at opfylde aftalen, kan sælgeren, hvis salgsgenstanden er afsendt, hindre dens overgivelse til køberen, uanset om køberen har fået udleveret dokumenter, som fratager sælgeren retten til at råde over salgsgenstanden.

Stk. 3. Den part, som holder sin ydelse tilbage eller som hindrer dens overgivelse, skal straks give den anden part meddelelse herom. Gives meddelelse ikke, skal parten betale erstatning for det tab, som den anden part lider herved. Stiller den anden part sikkerhed for sin opfyldelse af aftalen, ophører partens adgang til at holde ydelsen tilbage og til at hindre dens overgivelse.

Adgangen til at hæve købet

§ 66. Fremgår det klart inden tiden for aftalens opfyldelse, at der vil indtræde en misligholdelse hos en af parterne, som giver den anden part adgang til at hæve købet, kan denne straks hæve købet.

Konkurs

§ 67. Om adgangen til at holde sin ydelse tilbage eller hæve købet som følge af den anden parts konkurs gælder reglerne i konkursloven.

Kapitel 13

Gennemførelse af ophævelse og omlevering

§ 68. Hæves købet, bortfalder sælgerens pligt til at levere salgsgenstanden og køberens pligt til at betale købesummen.

Stk. 2. Er købet opfyldt fra nogen af siderne, skal det modtagne tilbagegives. Kan køberen ikke tilbagegive salgsgenstanden i samme stand og mængde, skal

køberen samtidig med tilbagegivelsen af genstanden betale erstatning for genstandens forringelse eller formindskelse. Det gælder dog ikke de tilfælde, der er nævnt i § 70, stk. 2.

Stk. 3. Sælgeren kan undlade at betale købesummen tilbage, indtil salgsgenstanden tilbagegives. Køberen kan undlade at tilbagegive salgsgenstanden, indtil købesummen tilbagebetales.

Stk. 4. Har køberen krav på erstatning eller renter, kan køberen til sikkerhed herfor holde salgsgenstanden tilbage, indtil erstatningen eller renterne betales, eller betryggende sikkerhed stilles.

Stk. 5. Kræver køberen omlevering, kan køberen tilbageholde salgsgenstanden, indtil omlevering sker.

§ 69. Hæves købet, skal køberen aflevere oppebåret afkast samt betale rimelig erstatning, såfremt køberen har haft væsentlig nytte af salgsgenstanden. Sælgeren skal betale rente af købesummen fra den dag sælgeren modtog denne i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m.v.

§ 70. Køberen mister retten til at hæve købet eller kræve omlevering, hvis køberen ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde.

Stk. 2. Dette gælder dog ikke, hvis genstandens ødelæggelse, forringelse eller formindskelse skyldes:

1) en hændelig begivenhed,
2) genstandens egen beskaffenhed, eller
3) foranstaltninger, der er foretaget, med henblik på delvis undersøgelse, eller som er trufne inden køberen opdagede eller burde have opdaget den mangel, som medfører kravet om udlevering eller ophævelse.

Stk. 3. Køberen mister dog ikke retten til at hæve købet eller kræve omlevering, selv om køberen ikke kan tilbagegive genstanden i væsentlig samme stand og mængde, hvis køberen betaler sælgeren erstatning for forringelsen.

Kapitel 14

Skadeerstatningens størrelse m.v.

§ 71. Skadeerstatning i medfør af reglerne i §§ 29 og 42–45 omfatter erstatning for udgifter, prisforskel eller tabt fortjeneste samt andet tab.

§ 72. Erstatning for prisforskellen udgør det beløb, hvormed prisen for genstande af samme art og godhed som de købte afviger fra købesummen.

Stk. 2. Foretager køberen dækningskøb eller foretager sælgeren selvhjælpssalg på forsvarlig måde og inden for rimelig tid efter ophævelsen, lægges den ved købet eller salget opnåede pris til grund ved beregning af prisforskellen.

Stk. 3. Foretages der ikke dækningskøb eller -salg, lægges den gængse pris for genstande af samme art og godhed som de købte på ophævelsestidspunktet til grund. Hæves købet af køberen efter salgsgenstandens overgivelse, skal i stedet prisen på tidspunktet for overgivelsen lægges til grund.

§ 73. Forsømmer den skadelidende part gennem rimelige foranstaltninger at begrænse sit tab, bærer parten selv den som følge af sådan forsømmelse opståede del af tabet.

§ 74. Ved bestillingskøb, jfr. § 2, stk. 1, 1. pkt., kan køberen for at begrænse sit tab, forlange tilvirkningen indstillet, hvis dette kan ske uden at medføre risiko eller væsentlig ulempe for sælgeren.

Rente

§ 75. Om pligt til betaling af rente af købesummen og andre pengebeløb, der ikke betales i rette tid, gælder reglerne i lov om renter ved forsinket betaling m.v.

Kapitel 15

Pligt til at opbevare godset

§ 76. Afhentes eller modtages salgsgenstanden ikke i rette tid af køberen, eller har køberens forhold i øvrigt bevirket, at den ikke i rette tid overgives til køberen, skal sælgeren drage rimelig omsorg for genstanden. Dette gælder dog kun, hvis sælgeren har genstanden i sin besiddelse eller i øvrigt kan tage vare på den.

§ 77. Er salgsgenstanden overgivet til køberen, og vil køberen afvise den, skal køberen drage rimelig omsorg for den.

Stk. 2. Er en salgsgenstand, som køberen vil afvise, sendt til køberen, og kan køberen få den udleveret på bestemmelsesstedet uden at skulle betale købesummen og uden væsentlig omkostning eller ulempe, skal køberen tage imod den. Dette gælder dog ikke, hvis sælgeren selv eller en anden, som på sælgerens vegne kan tage vare på genstanden, er til stede på bestemmelsesstedet.

§ 78. Den part, som skal drage omsorg for salgsgenstanden, kan lade den opbevare hos tredjemand for den anden parts regning, såfremt omkostningerne ikke er uforholdsmæssigt store.

§ 79. Den part, som drager omsorg for salgsgenstanden, kan kræve sine rimelige omkostninger godtgjort af den anden part, og til sikkerhed herfor holde genstanden tilbage, indtil betaling sker eller betryggende sikkerhed stilles.

§ 80. Kan parten ikke uden væsentlig omkostning eller ulempe fortsætte med at drage omsorg for salgsgenstanden, eller tager den anden part ikke vare på den inden rimelig tid efter at være blevet opfordret dertil, kan parten sælge den på forsvarlig måde.

Stk. 2. Falder salgsgenstanden hurtigt i værdi på grund af ødelæggelse, forringelse eller prisfald, eller medfører det uforholdsmæssige omkostninger at drage omsorg for den, skal genstanden så vidt muligt sælges.

Stk. 3. Inden genstanden sælges efter stk. 1 eller stk. 2 skal den anden part så vidt muligt underrettes med et rimeligt varsel.

§ 81. Kan genstanden ikke sælges, eller er det åbenbart, at omkostningerne ved salg ikke vil kunne dækkes af salgssummen, er parten berettiget til at råde over genstanden på anden måde.

Stk. 2. Inden der rådes over genstanden efter stk. 1, skal den anden part så vidt muligt underrettes med et rimeligt varsel.

§ 82. Et beløb, der er indvundet ved salg eller på anden måde, modregnes i modpartens gæld. Et overskud tilfalder modparten.

Kapitel 16

Afkast af salgsgenstande

§ 83. Afkast, som salgsgenstanden giver inden den aftalte leveringstid tilfalder sælgeren, hvis der ikke var grund til at regne med, at det ville falde senere.

Stk. 2. Afkast, som salgsgenstanden giver efter den aftalte leveringstid tilfalder køberen, hvis der ikke var grund til at regne med, at det ville falde tidligere.

§ 84. Køb af aktie omfatter det ved aftalens indgåelse ikke forfaldne udbytte og en til aktien knyttet ret til tegning af ny aktie, der ved aftalens indgåelse endnu ikke kunne udnyttes.

§ 85. Køb af rentebærende fordring omfatter ikke rente, som forfalder før den aftalte leveringstid. Den på dette tidspunkt påløbne endnu ikke forfaldne rente oppebæres af køberen, men et hertil svarende beløb betales i tillæg til købesummen, medmindre fordringen er solgt som usikker.

Kapitel 17

Risikoen for forsendelser af meddelser

§ 86. Er meddelelse, som køberen efter §§ . . . giver sælgeren, indleveret til befordring på forsvarlig måde med post, telegraf eller andet kommunikationsmiddel, medfører det dog ikke tab af ret for køberen, at meddelelsen forvanskes, forsinkes eller ikke kommer frem. Tilsvarende gælder om meddelelse fra sælgeren i henhold till §§ . . .

Bilaga 4 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (11 April, 1980)

The States Parties to this Convention

Bearing in mind the broad objectives in the resolutions adopted by the sixth special session of the General Assembly of the United Nations on the establishment of a New International Economic Order,

Considering that the development of international trade on the basis of equality and mutual benefit is an important element in promoting friendly relations among States,

Being of the opinion that the adoption of uniform rules which govern contracts for the international sale of goods and take into account the different social, economic and legal systems would contribute to the removal of legal barriers in international trade and promote the development of international trade,

Habe agreed as follows:

Part I
Sphere of Application and General Provisions

Chapter I
Sphere of Application

Article 1

(1) This Convention applies to contracts of sale of goods between parties whose places of business are in different States:

(a) when the States are Contracting States; or

(b) when the rules of private international law lead to the application of the law of a Contracting State.

(2) The fact that the parties have their places of business in different States is to be disregarded whenever this fact does not appear either from the contract or from any dealings between, or from information disclosed by, the parties at any time before or at the conclusion of the contract.

(3) Neither the nationality of the parties nor the civil or commercial character of the parties or of the contract is to be taken into consideration in determining the application of this Convention.

Article 2

This Convention does not apply to sales:

(a) of goods bought for personal, family or household use, unless the seller, at any time before or at the conclusion of the contract, neither knew nor ought to have known that the goods were bought for any such use;

(b) by auction;

(c) on execution or otherwise by authority of law;

(d) of stocks, shares, investment securities, negotiable instruments or money;

(e) of ships, vessels, hovercraft or aircraft;

(f) of electricity.

Article 3

(1) Contracts for the supply of goods to be manufactured or produced are to be considered sales unless the party who orders the goods undertakes to supply a substantial part of the materials necessary for such manufacture or production.

(2) This Convention does not apply to contracts in which the preponderant part of the obligations of the party who furnishes the goods consists in the supply of labour or other services.

Article 4

This Convention governs only the formation of the contract of sale and the rights and obligations of the seller and the buyer arising from such a contract. In particular, except as otherwise expressly provided in this Convention, it is not concerned with:

(a) the validity of the contract or of any of its provisions or of any usage;

(b) the effect which the contract may have on the property in the goods sold.

Article 5

This Convention does not apply to the liability of the seller for death or personal injury caused by the goods to any person.

Article 6

The parties may exclude the application of this Convention or, subject to article 12, derogate from or vary the effect of any of its provisions.

Chapter II
General Provisions

Article 7

(1) In the interpretation of this Convention, regard is to be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application and the observance of good faith in international trade.

(2) Questions concerning matters governed by this Convention which are not expressly settled in it are to be settled in conformity with the general principles on which it is based or, in the absence of such principles, in conformity with the law applicable by virtue of the rules of private international law.

Article 8

(1) For the purposes of this Convention statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to his intent where the other party knew or could not have been unaware what that intent was.

(2) If the preceding paragraph is not applicable, statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to the understanding that a reasonable person of the same kind as the other party would have had in the same circumstances.

(3) In determining the intent of a party or the understanding a reasonable person would have had, due consideration is to be given to all relevant circumstances of the case including the negotiations, any practices which the parties have established between themselves, usages and any subsequent conduct of the parties.

Article 9

(1) The parties are bound by any usage to which they have agreed and by any practices which they have established between themselves.

(2) The parties are considered, unless otherwise agreed, to have impliedly made applicable to their contract or its formation a usage of which the parties knew or ought to have known and which in international trade is widely known to, and regularly observed by, parties to contracts of the type involved in the particular trade concerned.

Article 10

For the purposes of this Convention:

(a) if a party has more than one place of business, the place of business ist that which has the closest relationship to the contract and its performance, having regard to the circumstances known to or contemplated by the parties at any time before or at the conclusion of the contract;

(b) if a party does not have a place of business, reference is to be made to his habitual residence.

Article 11

A contract of sale need not be concluded in or evidenced by writing and is not subject to any other requirement as to form. It may be proved by any means, including witnesses.

Article 12

Any provision of article 11, article 29 or Part II of this Convention that allows a contract of sale or its modification or termination by agreement or any offer, acceptance or other indication of intention to be made in any form other than in writing does not apply where any party has his place of business in a Contracting State which has made a declaration under article 96 of this Convention. The parties may not derogate from or vary the effect of this article.

Article 13

For the purposes of this Convention „writing" includes telegram and telex.

Part II
Formation of the Contract

Article 14

(1) A proposal for concluding a contract addressed to one or more specific persons constitutes an offer if it is sufficiently definite and indicates the intention of the offeror to be bound in case of acceptance. A proposal is sufficiently definite if it indicates the goods and expressly or implicitly fixes or makes provision for determining the quantity and the price.

(2) A proposal other than one addressed to one or more specific persons is to be considered merely as an invitation to make offers, unless the contrary is clearly indicated by the person making the proposal.

Article 15

(1) An offer becomes effective when it reaches the offeree.

(2) An offer, even if it is irrevocable, may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeree before or at the same time as the offer.

Article 16

(1) Until a contract is concluded an offer may be revoked if the revocation reaches the offeree before he has dispatched an acceptance.

(2) However, an offer cannot be revoked:

(a) if it indicates, whether by stating a fixed time for acceptance or otherwise, that it is irrevocable; or

(b) if it was reasonable for the offeree to rely on the offer as being irrevocable and the offeree has acted in reliance on the offer.

Article 17

An offer, even if it is irrevocable, is terminated when a rejection reaches the offeror.

Article 18

(1) A statement made by or other conduct of the offeree indicating assent to an offer is an acceptance. Silence or inactivity does not in itself amount to acceptance.

(2) An acceptance of an offer becomes effective at the moment the indication of assent reaches the offeror. An acceptance is not effective if the indication of assent does not reach the offeror whitin the time he has fixed or, if no time is fixed, within a reasonable time, due account being taken of the circumstances of the transaction, including the rapidity of the means of communication employed by the offeror. An oral offer must be accepted immediately unless the circumstances indicate otherwise.

(3) However, if, by virtue of the offer or as a result of practices which the parties have established between themselves or of usage, the offeree may indicate assent by performing an act, such as one relating to the dispatch of the goods or payment of the price, without notice to the offeror, the acceptance is effective at the moment the act is performed, provided that the act is performed within the period of time laid down in the preceding paragraph.

Article 19

(1) A reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additions, limitations or other modifications is a rejection of the offer and constitutes a counter-offer.

(2) However, a reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additional or different terms which do not materially alter the terms of the offer constitutes an acceptance, unless the offeror, without undue delay, objects orally to the discrepancy or dispatches a notice to that effect. If he does not so object, the terms of the contract are the terms of the offer with the modifications contained in the acceptance.

(3) Additional or different terms relating, among other things, to the price, payment, quality and quantity of the goods, place and time of delivery, extent of one party's liability to the other or the settlement of disputes are considered to alter the terms of the offer materially.

Article 20

(1) A period of time for acceptance fixed by the offeror in a telegram or a letter begins to run from the moment the telegram is handed in for dispatch or from the date shown on the letter or, if no such date is shown, from the date shown on the envelope. A period of time for acceptance fixed by the offeror by telephone, telex or other means of instantaneous communication, begins to run from the moment that the offer reaches the offeree.

(2) Official holidays or non-business days occurring during the period for acceptance are included in calculating the period. However, if a notice of acceptance cannot be delivered at the address of the offeror on the last day of the period because that day falls on an official holiday or a non-business day at the place of business of the offeror, the period is extended until the first business day which follows.

Article 21

(1) A late acceptance is nevertheless effective as an acceptance if without delay the offeror orally so informs the offeree or dispatches a notice to that effect.

(2) If a letter or other writing containing a late acceptance shows that it has been sent in such circumstances that if its transmission had been normal it would have reached the offeror in due time, the late acceptance is effective as an acceptance unless, without delay, the offeror orally informs the offeree that he considers his offer as having lapsed or dispatches a notice to that effect.

Article 22

An acceptance may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeror before or at the same time as the acceptance would have become effective.

Article 23

A contract is concluded at the moment when an acceptance of an offer becomes effective in accordance with the provisions of this Convention.

Article 24

For the purposes of this Part of the Convention, an offer, declaration of acceptance or any other indication of intention „reaches" the addressee when it is made orally to him or delivered by any other means to him personally, to his place of business or mailing address or, if he does not have a place of business or mailing address, to his habitual residence.

Part III
Sale of Goods

Chapter I
General Provisions

Article 25

A breach of contract committed by one of the parties is fundamental if it results in such detriment to the other party as substantially to deprive him of what he is entitled to expect under the contract, unless the party in breach did not foresee and a reasonable person of the same kind in the same circumstances would not have foreseen such a result.

Article 26

A declaration of avoidance of the contract is effective only if made by notice to the other party.

Article 27

Unless otherwise expressly provided in this Part of the Convention, if any notice, request or other communication is given or made by a party in accordance with this Part and by means appropriate in the circumstances, a delay or error in the transmission of the communication or its failure to arrive does not deprive that party of the right to rely on the communication.

Article 28

If, in accordance with the provisions of this Convention, one party is entitled to require performance of any obligation by the other party, a court is not bound to enter a judgement for specific performance unless the court would do so under its own law in respect of similar contracts of sale not governed by this Convention.

Article 29

(1) A contract may be modified or terminated by the mere agreement of the parties.

(2) A contract in writing which contains a provision requiring any modification or termination by agreement to be in writing may not be otherwise modified or terminated by agreement. However, a party may be precluded by his conduct from asserting such a provision to the extent that the other party has relied on that conduct.

Chapter II
Obligations of the Seller

Article 30

The seller must deliver the goods, hand over any documents relating to them and transfer the property in the goods, as required by the contract and this Convention.

Section I. Delivery of the goods and handing over of documents

Article 31

If the seller is not bound to deliver the goods at any other particular place, his obligation to deliver consists:

(a) if the contract of sale involves carriage of the goods – in handing the goods over to the first carrier for transmission to the buyer;

(b) if, in cases not within the preceding subparagraph, the contract relates to specific goods, or unidentified goods to be drawn from a specific stock or to be manufactured or produced, and at the time of the conclusion of the contract the parties knew that the goods were at, or were to be manufactured or produced at, a particular place – in placing the goods at the buyer's disposal at that place;

(c) in other cases – in placing the goods at the buyer's disposal at the place where the seller had his place of business at the time of the conclusion of the contract.

Article 32

(1) If the seller, in accordance with the contract or this Convention, hands the goods over to a carrier and if the goods are not clearly identified to the contract by markings on the goods, by shipping documents or otherwise, the seller must give the buyer notice of the consignment specifying the goods.

(2) If the seller is bound to arrange for carriage of the goods, he must make such contracts as are necessary for carriage to the place fixed by means of transportation appropriate in the circumstances and according to the usual terms for such transportation.

(3) If the seller is not bound to effect insurance in respect of the carriage of the goods, he must, at the buyer's request, provide him with all available information necessary to enable him to effect such insurance.

Article 33

The seller must deliver the goods:

(a) if a date is fixed by or determinable from the contract, on that date;

(b) if a period of time is fixed by or determinable from the contract, at any time within that period unless circumstances indicate that the buyer is to choose a date; or

(c) in any other case, within a reasonable time after the conclusion of the contract.

Article 34

If the seller is bound to hand over documents relating to the goods, he must hand them over at the time and place and in the form required by the contract. If the seller has handed over documents before that time, he may, up to that time, cure any lack of conformity in the documents, if the exercise of this right does not cause the buyer unreasonable inconvenience or unreasonable expense. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

Section II. Conformity of the goods and third party claims

Article 35

(1) The seller must deliver goods which are of the quantity, quality and description required by the contract and which are contained or packaged in the manner required by the contract.

(2) Except where the parties have agreed otherwise, the goods do not conform with the contract unless they:

(a) are fit for the purposes for which goods of the same description would ordinarily be used;

(b) are fit for any particular purpose expressly or impliedly made known to the seller at the time of the conclusion of the contract, except where the circumstances show that the buyer did not rely, or that it was unreasonable for him to rely, on the seller's skill and judgement;

(c) possess the qualities of goods which the seller has held to the buyer as a sample or model;

(d) are contained or packaged in the manner usual for such goods or, where there is no such manner, in a manner adequate to preserve and protect the goods.

(3) The seller is not liable under subparagraphs (a) to (d) of the preceding paragraph for any lack of conformity of the goods if at the time of the conclusion of the contract the buyer knew or could not have been unaware of such lack of conformity.

Article 36

(1) The seller is liable in accordance with the contract and this Concention for any lack of conformity which exists at the time when the risk passes to the buyer, even though the lack of conformity becomes apparent only after that time.

(2) The seller is also liable for any lack of conformity which occurs after the time indicated in the preceding paragraph and which is due to a breach of any of his obligations, including a breach of any guarantee that for a period of time the goods will remain fit for their ordinary purpose or for some particular purpose or will retain specified qualities or characteristics.

Article 37

If the seller has delivered goods before the date for delivery, he may, up to that date, deliver any missing part or make up any deficiency in the quantity of the goods delivered, or deliver goods in replacement of any non-conforming goods delivered or remedy any lack of conformity in the goods delivered, provided that the exercise of this right does not cause the buyer unreasonable inconvenience or unreasonable expense. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

Article 38

(1) The buyer must examine the goods, or cause them to be examined, within as short a period as is practicable in the circumstances.

(2) If the contract involves carriage of the goods, examination may be deferred until after the goods have arrived at their destination.

(3) If the goods are redirected in transit or redispatched by the buyer without a reasonable opportunity for examination by him and at the time of the conclusion of the contract the seller knew or ought to have known of the possibility of such redirection or redispatch, examination may be deferred until after the goods have arrived at the new destination.

Article 39

(1) The buyer loses the right to rely on a lack of conformity of the goods if he does not give notice to the seller specifying the nature of the lack of conformity within a reasonable time after he has discovered it or ought to have discovered it.

(2) In any event, the buyer loses the right to rely on a lack of conformity of the goods if he does not give the seller notice thereof at the latest within a period of two years from the date on which the goods were actually handed over to the buyer, unless this time-limit is inconsistent with a contractual period of guarantee.

Article 40

The seller is not entitled to rely on the provisions of articles 38 and 39 if the lack of conformity relates to facts of which he knew or could not have been unaware and which he did not disclose to the buyer.

Article 41

The seller must deliver goods which are free from any right or claim of a third party, unless the buyer agreed to take the goods subject to that right or claim. However, if such right or claim is based on industrial property or other intellectual property, the seller's obligation is governed by article 42.

Article 42

(1) The seller must deliver goods which are free from any right or claim of a third party based on industrial property or other intellectual property, of which at the time of the conclusion of the contract the seller knew or could not have been unaware, provided that :he right or claim is based on industrial property or other intellectual property:

(a) under the law of the State where the goods will be resold or otherwise used, if it was contemplated by the parties at the time of the conclusion of the contract that the goods would be resold or otherwise used in that State; or

(b) in any other case, under the law of the State where the buyer has his place of business.

(2) The obligation of the seller under the preceding paragraph does not extend to cases where:

(a) at the time of the conclusion of the contract the buyer knew or could not have been unaware of the right or claim; or

(b) the right or claim results from the seller's compliance with technical drawings, designs, formulae or other such specifications furnished by the buyer.

Article 43

(1) The buyer loses the right to rely on the provisions of article 41 or article 42 if he does not give notice to the seller specifying the nature of the right or claim of the third party within a reasonable time after he has become aware or ought to have become aware of the right or claim.

(2) The seller is not entitled to rely on the provisions of the preceding paragraph if he knew of the right or claim of the third party and the nature of it.

Article 44

Notwithstanding the provisions of paragraph (1) of article 39 and paragraph (1) of article 43, the buyer may reduce the price in accordance with article 50 or claim damages, except for loss of profit, if he has a reasonable excuse for his failure to give the required notice.

Section III. Remedies for breach of contract by the seller

Article 45

(1) If the seller fails to perform any of his obligations under the contract or this Convention, the buyer may:

(a) exercise the rights provided in articles 46 to 52;

(b) claim damages as provided in articles 74 to 77.

(2) The buyer is not deprived of any right he may have to claim damages by exercising his right to other remedies.

(3) No period of grace may be granted to the seller by a court or arbitral tribunal when the buyer resorts to a remedy for breach of contract.

Article 46

(1) The buyer may require performance by the seller of his obligations unless the buyer has resorted to a remedy which is inconsistent with this requirement.

(2) If the goods do not conform with the contract, the buyer may require delivery of substitute goods only if the lack of conformity constitutes a fundamental breach of contract and a request for substitute goods is made either in conjunction with notice given under article 39 or within a reasonable time thereafter.

(3) If the goods do not conform with the contract, the buyer may require the seller to remedy the lack of conformity by repair, unless this is unreasonable having regard to all the

circumstances. A request for repair must be made either in conjunction with notice given under article 39 or within a reasonable time thereafter.

Article 47

(1) The buyer may fix an additional period of time of reasonable length for performance by the seller of his obligations.

(2) Unless the buyer has received notice from the seller that he will not perform within the period so fixed, the buyer may not, during that period, resort to any remedy for breach of contract. However, the buyer is not deprived thereby of any right he may have to claim damages for delay in performance.

Article 48

(1) Subject to article 49, the seller may, even after the date for delivery, remedy at his own expense any failure to perform his obligations, if he can do so without unreasonable delay and without causing the buyer unreasonable inconvenience or uncertainty of reimbursement by the seller of expenses advanced by the buyer. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

(2) If the seller requests the buyer to make known whether he will accept performance and the buyer does not comply with the request within a reasonable time, the seller may perform within the time indicated in his request. The buyer may not, during that period of time, resort to any remedy which is inconsistent with performance by the seller.

(3) A notice by the seller that he will perform within a specified period of time is assumed to include a request, under the preceding paragraph, that the buyer make known his decision.

(4) A request or notice by the seller under paragraph (2) or (3) of this article is not effective unless received by the buyer.

Article 49

(1) The buyer may declare the contract avoided:

(a) if the failure by the seller to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract; or

(b) in case of non-delivery, if the seller does not deliver the goods within the additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47 or declares that he will not deliver within the period so fixed.

(2) However, in cases where the seller has delivered the goods, the buyer loses the right to declare the contract avoided unless he does so:

(a) in respect of late delivery, within a reasonable time after he has become aware that delivery has been made;

(b) in respect of any breach other than late delivery, within a reasonable time:

(i) after he knew or ought to have known of the breach;

(ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47, or after the seller has declared that he will not perform his obligations within such an additional period; or

(iii) after the expiration of any additional period of time indicated by the seller in accordance with paragraph (2) of article 48, or after the buyer has declared that he will not accept performance.

Article 50

If the goods do not conform with the contract and whether or not the price has already been paid, the buyer may reduce the price in the same proportion as the value that the goods actually delivered had at the time of the delivery bears to the value that conforming goods would have had at that time. However, if the seller remedies any failure to perform his obligations in accordance with article 37 or article 48 or if the buyer refuses to accept performance by the seller in accordance with those articles, the buyer may not reduce the price.

Article 51

(1) If the seller delivers only a part the goods or if only a part of the goods delivered is in conformity with the contract, articles 46 to 50 apply in respect of the part which is missing or which does not conform.

(2) The buyer may declare the contract avoided in its entirety only if the failure to make delivery completely or in conformity with the contract amounts to a fundamental breach of the contract.

Article 52

(1) If the seller delivers the goods before the date fixed, the buyer may take delivery or refuse to take delivery.

(2) If the seller delivers a quantity of goods greater than that provided for in the contract, the buyer may take delivery or refuse to take delivery of the excess quantity. If the buyer takes delivery of all or part of the excess quantity, he must pay for it at the contract rate.

Chapter III
Obligations of the Buyer

Article 53

The buyer must pay the price for the goods and take delivery of them as required by the contract and this Convention.

Section I. Payment of the price

Article 54

The buyer's obligation to pay the price includes taking such steps and complying with such formalities as may be required under the contract or any laws and regulations to enable payment to be made.

Article 55

Where a contract has been validly concluded but does not expressly or implicitly fix or make provision for determining the price, the parties are considered, in the absence of any indication to the contrary, to have impliedly made reference to the price generally charged at the time of the conclusion of the contract for such goods sold under comparable circumstances in the trade concerned.

Article 56

If the price is fixed according to the weight of the goods, in case of doubt it is to be determined by the net weight.

Article 57

(1) If the buyer is not bound to pay the price at any other particular place, he must pay it to the seller:

(a) at the seller's place of business; or

(b) if the payment is to be made against the handing over of the goods or of documents, at the place where the handing over takes place.

(2) The seller must bear any increase in the expenses incidental to payment which is caused by a change in his place of business subsequent to the conclusion of the contract.

Article 58

(1) If the buyer is not bound to pay the price at any other specific time, he must pay it when the seller places either the goods or documents controlling their disposition at the buyer's disposal in accordance with the contract and this Convention. The seller may make such payment a condition for handing over the goods or documents.

(2) If the contract involves carriage of the goods, the seller may dispatch the goods on terms whereby the goods, or documents controlling their disposition, will not be handed over to the buyer except against payment of the price.

(3) The buyer is not bound to pay the price until he has had an opportunity to examine the goods, unless the procedures for delivery or payment agreed upon by the parties are inconsistent with his having such an opportunity.

Article 59

The buyer must pay the price on the date fixed by or determinable from the contract and this Convention without the need for any request or compliance with any formality on the part of the seller.

Section II. Taking delivery

Article 60

The buyer's obligation to take delivery consists:

(a) in doing all the acts which could reasonably be expected of him in order to enable the seller to make delivery; and

(b) in taking over the goods.

Section III. Remedies for breach of contract by the buyer

Article 61

(1) If the buyer fails to perform any of his obligations under the contract or this Convention, the seller may:

(a) exercise the rights provided in articles 62 to 65;

(b) claim damages as provided in articles 74 to 77.

(2) The seller is not deprived of any right he may have to claim damages by exercising his right to other remedies.

(3) No period of grace may be granted to the buyer by a court or arbitral tribunal when the seller resorts to a remedy for breach of contract.

Article 62

The seller may require the buyer to pay the price, take delivery or perform his other obligations, unless the seller has resorted to a remedy which is inconsistent with this requirement.

Article 63

(1) The seller may fix an additional period of time of reasonable length for performance by the buyer of his obligations.

(2) Unless the seller has received notice from the buyer that he will not perform within the period so fixed, the seller may not, during that period, resort to any remedy for breach of contract. However, the seller is not deprived thereby of any right he may have to claim damages for delay in performance.

Article 64

(1) The seller may declare the contract avoided:

(a) if the failure by the buyer to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract; or

(b) if the buyer does not, within the additional period of time fixed by the seller in accordance with paragraph (1) of article 63, perform his obligation to pay the price or take delivery of the goods, or if he declares that he will not do so within the period so fixed.

(2) However, in cases where the buyer has paid the price, the seller loses the right to declare the contract avoided unless he does so:

(a) in respect of late performance by the buyer, before the seller has become aware that performance has been rendered; or

(b) in respect of any breach other than late performance by the buyer, within a reasonable time:

(i) after the seller knew or ought to have known of the breach; or

(ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the seller in accordance with paragraph (1) of article 63, or after the buyer has declared that he will not perform his obligations within such an additional period.

Article 65

(1) If under the contract the buyer is to specify the form, measurement or other features of the goods and he fails to make such specification either on the date agreed upon or within a reasonable time after receipt of a request from the seller, the seller may, without prejudice to any other rights he may have, make the specification himself in accordance with the requirements of the buyer that may be known to him.

(2) If the seller makes the specification himself, he must inform the buyer of the details thereof and must fix a reasonable time within which the buyer may make a different specification. If, after receipt of such a communication, the buyer fails to do so within the time so fixed, the specification made by the seller is binding.

Chapter IV
Passing of Risk

Article 66

Loss of or damage to the goods after the risk has passed to the buyer does not discharge him from his obligation to pay the price, unless the loss or damage is due to an act or omission of the seller.

Article 67

(1) If the contract of sale involves carriage of the goods and the seller is not bound to hand them over at a particular place, the risk passes to the buyer when the goods are handed over to the first carrier for transmission to the buyer in accordance with the contract of sale. If the seller is bound to hand the goods over to a carrier at a particular place, the risk does not pass to the buyer until the goods are handed over to the carrier at that place. The fact that the seller is authorized to retain documents controlling the disposition of the goods does not affect the passage of the risk.

(2) Nevertheless, the risk does not pass to the buyer until the goods are clearly identified to the contract, whether by markings on the goods, by shipping documents, by notice given to the buyer or otherwise.

Article 68

The risk in respect of goods sold in transit passes to the buyer from the time of the conclusion of the contract. However, if the circumstances so indicate, the risk is assumed by the buyer from the time the goods were handed over to the carrier who issued the documents embodying the contract of carriage. Nevertheless, if at the time of the conclusion of the contract of sale the seller knew or ought to have known that the goods had been lost or damaged and did not disclose this to the buyer, the loss or damage is at the risk of the seller.

Article 69

(1) In cases not within articles 67 und 68, the risk passes to the buyer when he takes over the goods or, if he does not do so in due time, from the time when the goods are placed at his disposal and he commits a breach of contract by failing to take delivery.

(2) However, if the buyer is bound to take over the goods at a place other than a place of business of the seller, the risk passes when delivery is due and the buyer is aware of the fact that the goods are placed at his disposal at that place.

(3) If the contract relates to goods not then identified, the goods are considered not to be placed at the disposal of the buyer until they are clearly identified to the contract.

Article 70

If the seller has committed a fundamental breach of contract, articles 67, 68 and 69 do not impair the remedies available to the buyer on account of the breach.

Chapter V

Provisions Common to the Obligations of the Seller and of the Buyer

Section I. Anticipatory breach and instalment contracts

Article 71

(1) A party may suspend the performance of his obligations if, after the conclusion of the contract, it becomes apparent that the other party will not perform a substantial part of his obligations as a result of:

(a) a serious deficiency in his ability to perform or in his creditworthiness; or

(b) his conduct in preparing to perform or in performing the contract.

(2) If the seller has already dispatched the goods before the grounds described in the preceding paragraph become evident, he may prevent the handing over of the goods to the buyer even though the buyer holds a document which entitles him to obtain them. The present paragraph relates only to the rights in the goods as between the buyer and the seller.

(3) A party suspending performance, whether before or after dispatch of the goods, must immediately give notice of the suspension to the other party and must continue with performance if the other party provides adequate assurance of his performance.

Article 72

(1) If prior to the date for performance of the contract it is clear that one of the parties will commit a fundamental breach of contract, the other party may declare the contract avoided.

(2) If time allows, the party intending to declare the contract avoided must give reasonable notice to the other party in order to permit him to provide adequate assurance of his performance.

(3) The requirements of the preceding paragraph do not apply if the other party has declared that he will not perform his obligations.

Article 73

(1) In the case of a contract for delivery of goods by instalments, if the failure of one party to perform any of his obligations in respect of any instalment constitutes a fundamental breach of contract with respect to that instalment, the other party may declare the contract avoided with respect to that instalment.

(2) If one party's failure to perform any of his obligations in respect of any instalment gives the other party good grounds to conclude that a fundamental breach of contract will occur with respect to future instalments, he may declare the contract avoided for the future, provided that he does so within a reasonable time.

(3) A buyer who declares the contract avoided in respect of any delivery may, at the same time, declare it avoided in respect of deliveries already made or of future deliveries if, by reason of their interdependence, those deliveries could not be used for the purpose contemplated by the parties at the time of the conclusion of the contract.

Section II. Damages

Article 74

Damages for breach of contract by one party consist of a sum equal to the loss, including loss of profit, suffered by the other party as a consequence of the breach. Such damages may not exceed the loss which the party in breach foresaw or ought to have foreseen at the time of the conclusion of the contract, in the light of the facts and matters of which he then knew or ought to have known, as a possible consequence of the breach of contract.

Article 75

If the contract is avoided and if, in a reasonable manner and within a reasonable time after avoidance, the buyer has bought goods in replacement or the seller has resold the goods, the party claiming damages may recover the difference between the contract price and the price in the substitute transaction as well as any further damages recoverable under article 74.

Article 76

(1) If the contract is avoided and there is a current price for the goods, the party claiming damages may, if he has not made a purchase or resale under article 75, recover the difference between the price fixed by the contract and the current price at the time of avoidance as well as any further damages recoverable under article 74. If, however, the party claiming damages has avoided the contract after taking over the goods, the current price at the time of such taking over shall be applied instead of the current price at the time of avoidance.

(2) For the purposes of the preceding paragraph, the current price is the price prevailing at the place where delivery of the goods should have been made or, if there is no current price at that place, the price at such other place as serves as a reasonable substitute, making due allowance for differences in the cost of transporting the goods.

Article 77

A party who relies on a breach of contract must take such measures as are reasonable in the circumstances to mitigate the loss, including loss of profit, resulting from the breach. If he fails to take such measures, the party in breach may claim a reduction in the damages in the amount by which the loss should have been mitigated.

Section III. Interest

Article 78

If a party fails to pay the price or any other sum that is in arrears, the other party is entitled to interest on it, without prejudice to any claim for damages recoverable under article 74.

Section IV. Exemptions

Article 79

(1) A party is not liable for a failure to perform any of his obligations if he proves that the failure was due to an impediment beyond his control and that he could not reasonably be expected to have taken the impediment into account at the time of the conclusion of the contract or to have avoided or overcome it or its consequences.

(2) If the party's failure is due to the failure by a third person whom he has engaged to perform the whole or a part of the contract, that party is exempt from liability only if:

(a) he is exempt under the preceding paragraph; and
(b) the person whom he has so engaged would be so exempt if the provisions of that paragraph were applied to him.

(3) The exemption provided by this article has effect for the period during which the impediment exists.

(4) The party who fails to perform must give notice to the other party of the impediment and its effect on his ability to perform. If the notice is not received by the other party within a reasonable time after the party who fails to perform knew or ought to have known of the impediment, he is liable for damages resulting from such non-receipt.

(5) Nothing in this article prevents either party from exercising any right other than to claim damages under this Convention.

Article 80

A party may not rely on a failure of the other party to perform, to the extent that such failure was caused by the first party's act or omission.

Section V. Effects of avoidance

Article 81

(1) Avoidance of the contract releases both parties from their obligations under it, subject to any damages which may be due. Avoidance does not affect any provision of the contract for the settlement of disputes or any other provision of the contract governing the rights and obligations of the parties consequent upon the avoidance of the contract.

(2) A party who has performed the contract either wholly or in part may claim restitution from the other party of whatever the first party has supplied or paid under the contract. If both parties are bound to make restitution, they must do so concurrently.

Article 82

(1) The buyer loses the right to declare the contract avoided or to require the seller to deliver substitute goods if it is impossible for him to make restitution of the goods substantially in the condition in which he received them.

(2) The preceding paragraph does not apply:

(a) if the impossibility of making restitution of the goods or of making restitution of the goods substantially in the condition in which the buyer received them is not due to his act or omission;

(b) if the goods or part of the goods have perished or deteriorated as a result of the examination provided for in article 38; or

(c) if the goods or part of the goods have been sold in the normal course of business or have been consumed or transformed by the buyer in the course of normal use before he discovered or ought to have discovered the lack of conformity.

Article 83

A buyer who has lost the right to declare the contract avoided or to require the seller to deliver substitute goods in accordance with article 82 retains all other remedies under the contract and this Convention.

Article 84

(1) If the seller is bound to refund the price, he must also pay interest on it, from the date on which the price was paid.

(2) The buyer must account to the seller for all benefits which he has derived from the goods or part of them:

(a) if he must make restitution of the goods or part of them; or

(b) if it is impossible for him to make restitution of all or part of the goods or to make restitution of all or part of the goods substantially in the condition in which he received them, but he has nevertheless declared the contract avoided or required the seller to deliver substitute goods.

Section VI. Preservation of the goods

Article 85

If the buyer is in delay in taking delivery of the goods or, where payment of the price and delivery of the goods are to be made concurrently, if he fails to pay the price, and the seller is either in possession of the goods or otherwise able to control their disposition, the seller must take such steps as are reasonable in the circumstances to preserve them. He is entitled to retain them until he has been reimbursed his reasonable expenses by the buyer.

Article 86

(1) If the buyer has received the goods and intends to exercise any right under the contract or this Convention to reject them, he must take such steps to preserve them as are reasonable in the circumstances. He is entitled to retain them until he has been reimbursed his reasonable expenses by the seller.

(2) If goods dispatched to the buyer have been placed at his disposal at their destination and he exercises the right to reject them, he must take possession of them on behalf of the seller, provided that this can be done without payment of the price and without unreasonable inconvenience or unreasonable expense. This provision does not apply if the seller or a person authorized to take charge of the goods on his behalf is present at the destination. If the buyer takes possession of the goods under this paragraph, his rights and obligations are governed by the preceding paragraph.

Article 87

A party who is bound to take steps to preserve the goods may deposit them in a warehouse of a third person at the expense of the other party provided that the expense incurred is not unreasonable.

Article 88

(1) A party who is bound to preserve the goods in accordance with article 85 or 86 may sell them by any appropriate means if there has been an unreasonable delay by the other party in

taking possession of the goods or in taking them back or in paying the price or the cost of preservation, provided that reasonable notice of the intention to sell has been given to the other party.

(2) If the goods are subject to rapid deterioration or their preservation would involve unreasonable expense, a party who is bound to preserve the goods in accordance with article 85 or 86 must take reasonable measures to sell them. To the extent possible he must give notice to the other party of his intention to sell.

(3) A party selling the goods has the right to retain out of the proceeds of sale an amount equal to the reasonable expenses of preserving the goods and of selling them. He must account to the other party for the balance.

Part IV
Final Provisions

Article 89

The Secretary-General of the United Nations is hereby designated as the depositary for this Convention.

Article 90

This Convention does not prevail over any international agreement which has already been or may be entered into and which contains provisions concerning the matters governed by this Convention, provided that the parties have their places of business in States parties to such agreement.

Article 91

(1) This Convention is open for signature at the concluding meeting of the United Nations Conference on Contracts for the International Sale of Goods and will remain open for signature by all States at the Headquarters of the United Nations, New York until 30 September 1981.

(2) This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.

(3) This Convention is open for accession by all States which are not signatory States as from the date it is open for signature.

(4) Instruments of ratification, acceptance, approval and accession are to be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 92

(1) A Contracting State may declare at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession that it will not be bound by Part II of this Convention or that it will not be bound by Part III of this Convention.

(2) A Contracting State which makes a declaration in accordance with the preceding paragraph in respect of Part II or Part III of this Convention is not to be considered a Contracting State within paragraph (1) of article 1 of this Convention in respect of matters governed by the Part to which the declaration applies.

Article 93

(1) If a Contracting State has two or more territorial units in which, according to its constitution, different systems of law are applicable in relation to the matters dealt with in this

Convention, it may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention is to extend to all its territorial units or only to one or more of them, and may amend its declaration by submitting another declaration at any time.

(2) These declarations are to be notified to the depositary and are to state expressly the territorial units to which the Convention extends.

(3) If, by virtue of a declaration under this article, this Convention extends to one or more but not all of the territorial units of a Contracting State, and if the place of business of a party is located in that State, this place of business, for the purposes of this Convention, is considered not to be in a Contracting State, unless it is in a territorial unit to which the Convention extends.

(4) If a Contracting State makes no declaration under paragraph (1) of this article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 94

(1) Two or more Contracting States which have the same or closely related legal rules on matters governed by this Convention may at any time declare that the Convention is not to apply to contracts of sale or to their formation where the parties have their places of business in those States. Such declarations may be made jointly or by reciprocal unilateral declarations.

(2) A Contracting State which has the same or closely related legal rules on matters governed by this Convention as one or more non-Contracting States may at any time declare that the Convention ist not to apply to contracts of sale or to their formation where the parties have their places of business in those States.

(3) If a State which is the object of a declaration under the preceding paragraph subsequently becomes a Contracting State, the declaration made will, as from the date on which the Convention enters into force in respect of the new Contracting State, have the effect of a declaration made under paragraph (1), provided that the new Contracting State joins in such declaration or makes a reciprocal unilateral declaration.

Article 95

Any State may declare at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession that it will not be bound by subparagraph (1) (b) of article 1 of this Convention.

Article 96

A Contracting State whose legislation requires contracts of sale to be concluded in or evidenced by writing may at any time make a declaration in accordance with article 12 that any provision of article 11, article 29, or Part II of this Convention, that allows a contract of sale or its modification or termination by agreement or any offer, acceptance, or other indication of intention to be made in any form other than in writing, does not apply where any party has his place of business in that State.

Article 97

(1) Declarations made under this Convention at the time of signature are subject to confirmation upon ratification, acceptance or approval.

(2) Declarations and confirmations of declarations are to be in writing and be formally notified to the depositary.

(3) A declaration takes effect simultaneously with the entry into force of this Convention in respect of the State concerned. However, a declaration of which the depositary receives formal notification after such entry into force takes effect on the first day of the month

following the expiration of six months after the date of its receipt by the depositary. Reciprocal unilateral declarations under article 94 take effect on the first day of the month following the expiration of six months after the receipt of the latest declaration by the depositary.

(4) Any State which makes a declaration under this Convention may withdraw it at any time by a formal notification in writing addressed to the depositary. Such withdrawal is to take effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of the receipt of the notification by the depositary.

(5) A withdrawal of a declaration made under article 94 renders inoperative, as from the date on which the withdrawal takes effect, any reciprocal declaration made by another State under that article.

Article 98

No reservations are permitted except those expressly authorized in this Convention.

Article 99

(1) This Convention enters into force, subject to the provisions of paragraph (6) of this article, on the first day of the month following the expiration of twelve months after the date of deposit of the tenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, including an instrument which contains a declaration made under article 92.

(2) When a State ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention after the deposit of the tenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention, with the exception of the Part excluded, enters into force in respect of that State, subject to the provisions of paragraph (6) of this article, on the first day of the month following the expiration of twelve months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

(3) A State which ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention and is a party to either or both the Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods done at The Hague on 1 July 1964 (1964 Hague Formation Convention) and the Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods done at The Hague on 1 July 1964 (1964 Hague Sales Convention) shall at the same time denounce, as the case may be, either or both the 1964 Hague Sales Convention and the 1964 Hague Formation Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(4) A State party to the 1964 Hague Sales Convention which ratifies, accepts, approves or accedes to the present Convention and declares or has declared under article 92 that it will not be bound by Part II of this Convention shall at the time of ratification, acceptance, approval or accession denounce the 1964 Hague Sales Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(5) A State party to the 1964 Hague Formation Convention which ratifies, accepts, approves or accedes to the present Convention and declares or has declared under article 92 that it will not be bound by Part III of this Convention shall at the time of ratification, acceptance, approval or accession denounce the 1964 Hague Formation Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(6) For the purpose of this article, ratifications, acceptances, approvals and accessions in respect of this Convention by States parties to the 1964 Hague Formation Convention or to the 1964 Hague Sales Convention shall not be effective until such denunciations as may be required on the part of those States in respect of the latter two Conventions have themselves become effective. The depositary of this Convention shall consult with the Government of the Netherlands, as the depositary of the 1964 Conventions, so as to ensure necessary co-ordination in this respect.

Article 100

(1) This Convention applies to the formation of a contract only when the proposal for concluding the contract is made on or after the date when the Convention enters into force in respect of the Contracting States referred to in subparagraph (1) (a) or the Contracting State referred to in subparagraph (1) (b) of article 1.

(2) This Convention applies only to contracts concluded on or after the date when the Convention enters into force in respect of the Contracting States referred to in subparagraph (1) (a) or the Contracting State referred to in subparagraph (1) (b) of article 1.

Article 101

(1) A Contracting State may denounce this Convention, or Part II or Part III of the Convention, by a formal notification in writing addressed to the depositary.

(2) The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period after the notification is received by the depositary.

Done at Vienna, this day of eleventh day of April, one thousand nine hundred and eighty, in a single original, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic.

In witness whereof the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Convention.

NU-serien 1983 och 1984*

NU-serien 1983

1. Nordiska samarbetsorgan 1983–84
2. Representativa naturtyper i Norden
3. Gemensam nordisk kolimport?
4. Vidareutvecklandet av valutapolitiska konsultationer i Norden
5. Tilleggsrapport om "Tiltak på det valutapolitiske området for å fremme industrielle samarbeidsprosjekter over grensene i Norden"
6. Överenskommelser mellan de nordiska länderna inom arbetsmarknadsområdet
7. Grå verksamhet
8. Organisation och arbetsformer för Nordiska rådets presidiesekretariat
9. Arbeidsformene i nordisk samarbeid

9F. Työmuodot pohjoismaisessa yhteistyössä

10. Arbetstid i Norden
11. Rapport om förslag till nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning
12. Nabolands-TV i kabel
13. Bulleremission från motorfordon
14. Bilavgasser – målsætninger og strategi
15. Arbejdsløshedens omkostninger i Norden
16. Ökat jord- och skogsbrukssamarbete
17. Nordisk statutsamling 1983. Del 1
18. Yearbook of Nordic Statistics 1983/Nordisk statistisk årsbok 1983

NU-serien 1984

1. Nordisk handlingsplan på datateknologiområdet

1E. Nordic Plan of Action in the Field of Computer Technology

2. Straffutmåling
3. Den offentliga sektorns effekter på sysselsättningen
4. Norden og det globale miljø

4E. The Nordic Countries and the Global Environment

5. Nordiska köplagar

* Förteckning över tidigare nummer i NU-serien kan rekvireras från Nordiska rådets sekretariat. Sekretariaten kan även informera om NORD-publikationer som utges av olika nordiska samarbetsorgan i samverkan med Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Rapporterna i Nordisk utredningsserie försäljes genom:

Danmark
Schultz Forlag
Møntergade 21
DK-1116 København K
Tel.: 01-12 11 95

Finland
Statens tryckericentral
Annegatan 44/Postbox 516
SF-00101 Helsingfors 10
Tel.: 90/53 90 11

Norge
Universitetsforlaget
Avd. for offentlige publikasjoner
Postboks 8134, Dep, Oslo-dep.
N-0033 Oslo 1
Tel.: 02/19 85 10

Sverige
Liber distribution
Förlagsorder
S-162 89 Stockholm
eller i bokhandeln
Tel.: 08/739 91 30